

GENERALLERİN ZABIT VARAKALARI

ORHAN İYİLER

1-2. CİLT

Devrimci 78'liler Federasyonu

“GENERALLERİN ZABIT VARAKALARI”

CİLT 1-2

12 Eylül 1980 – 05 Eylül 1982

Bu kitabın tüm hakları Devrimci 78'liler Federasyonu'na aittir. İzin alınmadan, kitabın bir bölümünün ya da tamamının, basılı, yazılı veya görsel yolla çoğaltılması, yayımlanması yasaktır.

"GENERALLERİN ZABIT VARAKALARI"

CİLT 1 - 2

İLETİŞİM: Devrimci 78'liler Federasyonu

Zafer Işhanı 7/27 Kızılay-Ankara Tel:0312-433 41 64 www.78liler.org - Email: bilgi@78liler.com

Kapak Tasarımı ve Mizanpaj: Cafer Aslan/ Bora Balcı

Baskı: Mattek Matbaacılık Basım Yayım San. Tic. Ltd. Şti

G.M.K. Bulvarı 83/23 Maltepe / Ankara

Tlf: 0.312 229 15 02

Bu kitabın okura ulaşmasında katkıları bulunan

T.T.B. Genel Merkezi,

TMMOB Ankara İKK,

Eğitim Sen Genel Merkezi,

Jeoloji Mühendisleri Odası,

DİSK'e teşekkürlerimizle....

Para ile satılmaz.

Sayın Ruşen Sümbüloğlu

ve

Devrimci 78'liler Federasyonu'nun tüm dostlarına:

Dostlar, size 1980 darbesiyle birlikte hemen hemen her gün tutulmuş notlarımı hiçbir değişikliğe uğratmadan iletiyorum. Böyle bir değişiklik yanılgılarımda kendimi savunma amacının yakışmayan eğilimini verirdi. Kaldı ki buna çalışmalarım içinde zamanımda yoktu. Yalnızca Önsöz'ün altında bulunan adları çıkarmakla yetinme gereğini duydum. Bunun nedeni de bana göre şu: 1980 faşizmine karşı direnişin o müthiş öyküsünün yalnızca siyasi bir fraksiyon ya da adlarla özleştirebileceği varsayımı. Oysa direniş ve o müthiş mücadele Anadolu'nun tüm coğrafyasında, bu coğrafyanın tüm ilerici güçlerinin siyasi fraksiyonlarındaydı.

GENERALLERİN'İN ZABIT VARAKALARI Devrimci 78'liler Federasyonu'nundur. Bu konuda çok şey söylemek istemiyorum ama halklarımızın gerçek demokrasi ve özgürlük mücadelesinin gerçek felsefesini, gerçek dinamiğini hala siz oluşturmaktasınız.

Hepinize saygılarımı iletiyorum.

ORHAN İYİLER

5 Nisan 2008 Erenköy

GENERALLERİN ZABIT VARAKALARI'NIN TAKDİMİDİR

Zindan içi "Sibirya" sürgünlerinde, ancak ölmeyecek kadar yaşanabilen "tecrit"lerde, yataksız, ışıksız hücrelerde, insan kafeslerinde cehennem azabı çektirile çektirile özümledik direnmeyi...

Direniş / Ölüm ve Yaşam

(Haziran Yayınları 1987)

Daha çok bir sanatçının kendi kendine tutmaya çalıştığı Günce niteliğindeki notlarım 13 Eylül 1980 günü Generaller Yönetimi'nin başlamasıyla birlikte hızla yön değiştirerek onların, Generallerin Güncesi'ni oluşturdu.

Şunu açıklıkla söylemeliyim: 12 Eylül bana sınırsız bir özgürlük getirmiştir. Bizler 12 Eylül öncesinin göreceli ortamında bile yazdıklarımızı zar zor yayınlatabiliyorduk. Bundan sonra yazacağım hiçbir şeyin artık yayınlanma olanağını hiç bulamayacağını kavramakta güçlük çekmedim. Ve bu bana sınırsız bir özgürlük getirdi. Bu edilgen özgürlüğün çok iyi değerlendirilmesi gerektiğini düşündüm. Tıpkı "ölümden öte artık hiçbir köyün olmadığı" gibi.

Yine de bu özgürlüğü korumak sanıldığınca kolay değildi. Bununla şunu demek istiyorum: Dilimizin büyük ozanlarından A. KADİR 70 yaşının üstünde sayrılar içindeyken Generaller Yönetimi'nin başlamasıyla birlikte evi kuşatılarak apar topar alınıp götürülmüştü. Uzun bir süre kendisinden hiçbir duyum alınamadı. Salıverildiğini duyduğumuzda bir ozan arkadaşımla birlikte kendisini ziyarete gittik. Evden alınışından bırakılışına dek tanığı olduğu olayları, askeri gözetim evleri, tutsakların nasıl cemse cemse taşındıklarını, ne gibi işlemlerle karşılaştıklarını anlatıyordu. Gördüğü, yaşadığı şeyler gerçekten belgesel nitelikteydi. İlk onun başına gelişinin sonrada bizim başımıza gelecekler için öğretici çok yanı vardı. Ne yapmamız, nasıl davranmamız gerektiğini öğreniyorduk gözlemlerinden. Ozan arkadaşım Ataol Behramoğlu bir ara dayanamayarak:

- Yaz bunları ağabey, dedi. Hem de üstünden zaman geçirmeden yaz.

A. KADİR'in gözleri iri iri açıldı:

- Nasıl yazarım Ataol? dedi... Gecenin hangi saatinde evimi yeniden basıp her yeri hallaç pamuğu gibi atmayacaklarını nereden bilebilirim? Nerede saklarım yazdıklarımı?

Dehşet içinde donup kaldık. Bunu hiç düşünmemiştik. Yazdıklarımızın iletişimini sağlamak bir yana saklayabilirliğimizin soluk aldırmaz kaygısında çırpınıyorduk. Ne ben, ne Ataol "- Sen yaz... biz saklarız" diyemedik.

Ve dilimizin bu büyük ustası bir süre sonra öldü. Yalnızca kendisinin, evet yalnızca kendisinin yazabileceği şeyleri, tanığı olduğu olayları yazamadan...

"... yazdıklarımı nerede saklarım?" Dışarıdakiler'in yalnızlığını, örgütsüzlüğünü, çizmeler, süngüler, tomsonlar karşısındaki sığınaksızlığını en çarpıcı biçimde vurgulayan bir tümceydi bu. Sanırım tam o sıralarda da Çin Halk Cumhuriyeti'nin yeni yöneticilerinin dünya kamuoyuna yaptıkları bir açıklama bizim radyo ve televizyondan da duyuruldu. Bu açıklamaya göre Çinli yurttaşlar evlerinde tuttukları politik günceler ya da her türlü yazım, belgelemeler karşısında kesinkes sorumlu sayılmayacaklardı. Bir kenarda yazma özgürlüğün vardı yani. General çizmelerinin semt semt, mahalle mahalle, ev ev rap rap nöbet tutmaya başladığı o günlerde bu özgürlüğü nasıl kıskandığımı bugün bile anımsarım. Zindanlara henüz alınmamış dışarıdaki sol aydınlar tıpkı içeridekiler gibi büyük bir kuşatmanın ve general apoletli, süngülü, tomsonlu büyük gözaltının soluk aldırmaz kıskacındaydılar.

Ama ne olursa olsun yine de 12 Eylül'ün getirdiği bu özgürlüğümüzü korumamız gerekiyordu. Edilgenliğimizden, düştüğümüz yerden bir avuç toprakla kalkmak zorundaydık. Çok kez günceleri, "Generallerin Zabıt Varakaları"nı yazarken tıpkı bir Çinli gibi düşündüm kendimi. O da tıpkı benim gibi edilgen özgürlüğü içinde, kendi içinde yıktığı tüm özgürsüzlükler, kendisine sonuna dek açtığı asıl özgürlükler içinde yarınını belgeleyen yazılarını bir bir gecesini gündüzüne kata kata yazıyordu. "Generallerin Zabıt Varakaları" işte bu sınırsız özgürlüğün akıl almaz titizlikteki önlemlerle kendini koruyabilmesiyle yazılmış belgelerdir. Ama hemen şunu belirtmeliyim: Varakalar yalnızca belgeler de değildir. Köşeye sıkıştırılmış, evine dek girmiş bir zulmün o büyük acımasız zorbalığın karşısında kendi kendine çözülmemek, korkuya kapılmamak, kendi kendinde sürekli direnişler oluşturabilmek için bir aydının başvurduğu bir çaredir de... Bir bakıma sanırım asıl budur. Öyle günler yaşıyorduk ki tıpkı Brecht'in dediği gibi kendimize ve insana umudumuzu yitirseydik o sabah yataklarımızdan bir daha hiç kalkamazdık. O nedenle bazen şu kaygı sürekli içimi bir kurt gibi kemiriyor: "Belki de Generallerin Zabıt Varakaları hiç kimseyi ilgilendirmeyecektir. Bireysel bir algılamanın ötesinde belki de hiçbir işlevi yoktur yazdıklarımın..." Ne ki Varakaları okuyanların hiçbiri bu yargımı paylaşmadı. Bir yayınevinin de bundan bir buçuk, iki yıl öncesinin koşullarında bile basma girişiminde bulunuşu bendeki ikircikliği belli ölçüde alıp götürdü; ama yine de bu tedirginlikten tümüyle sıyrıldığımı söyleyemem.

Bu tedirginliğin asıl nedeni İçeridekiler'in çektikleridir. Onun karşısında duyduğum utanç ve ezikliktir. Zindanlarda özümlenen acılarla biz dışarıdakilerin acıları hiçbir zaman kıyaslanamaz. Sorgulanmak için asker postalları altında sıcak bedenleri çiğnenmiş, karanlık işkence odalarında gözleri bağlı yatarken yarı ölü arkadaşı yanından alınıp götürülen, az sonra da kan içindeki parkası kendisine: - "... artık onun buna gereksinimi kalmadı." diye üstüne fırlatılan ve de bu kanlı parkanın sıcaklığını taş zeminler üstünde üşümemek için yeniden kendine sarıp sarmalayan genç devrimciyle dışarıdakilerin çektikleri bir arada düşünülemez. Ne ki yine de içeridekilerle dışarıdakilerin yazgısı 80'li Generaller Yönetimi'nin birlikte bir tablosunu oluşturmaktadır. Bu tablonun ağırlığını da ortak yazgılarının oluşturduğunu söylemek olası. Bu yazgı direnmek ya da direnmemek, çözülmek ya da çözülmemek de odaklaşmıştı. Biri yoğun, saniyelerle yaşanan soluk soluğa... Öteki, geniş bir zaman dilimine son derece ustalıklı bir biçimde yatırılmış çürüme ve direnme kavgası.

Tolstoy'un bir bölümü Çar Yönetimince kurşuna dizilmiş, bir bölümü yıllar yılı süren Sibirya sürgününden sonra salıverilmiş Dekabrist'leri tanıdığı zaman çok şaşırdığı söylenir. Çarlık yönetiminin acımasız, insanlık dışı koşullarında yıllar yılı yaşamlarını sürdürebilmiş olanlar Sibirya'dan döndüklerinde Tolstoy, karşısından çökmüş bir yığın insan bulacağını sanırken, dönenlerin hemen hemen hepsi gerçekten yüksek bir morale, inançlarında en küçük bir aşınmaya rastlanmayacak direnişe, katıksız bir yaşam sevincine sahiptirler. Birlikte yaşamanın, birlikte paylaşmanın, birlikteliğin o doyumsuz ve gerçekten hiçbir gücün, hiçbir zulmün yıkamayacağı, aşındıramayacağı bir dayanma ve direnme gücüdür pırıl pırıl yansıyan. O dönem Rusya'sının Slavcılık-Batıcılık akımları arasında kendi bunalımlarıyla sıkışıp kalmış aydınları yanında Dekabrist'lerin bu yüksek moral gücü, yaşamı irdelemelerindeki yalın doğruluk genç Tolstoy için yaşamının sonuna dek unutamayacağı bir öğreti oluşturmuştur.

Dışarıdakilerin direnme güçsüzlüğü nereden geliyordu? Hiç kuşkusuz bireysel yalnızlıklarından ve kopukluklardan. Zulüm, dört duvar kıstırılmışlığımızın her gün karşısına geçiyor: "idamlar"dan, "besleyeceğime asarım"lardan, "polis ateş edip vuracaktır"lardan, "peki, onlarda niye faşist partiler yok"lardan marşlarla, tanklarla üzerimize abanırken direnmenin ilişkisini yakalamakta tümüyle yapayalnız bırakılmıştık. Ama asıl önemlisi direnme göstermeye zorunlu yazarlarımızın ihanetiydi: Darağaçlarında Marksist-leninist yaftaları boyunlarına geçirilmiş onlarca gencimiz asılırken, onlar her gün yazarak gazetelerini ayakta tutmaya çalışanlar, Marksist-leninist'lere gün boyu sövmeyi kendilerine görev bildiler. İhbarcılıkta İçeridekilerden hiç de geri kalmayarak 971'lilerin Marksistlerinin şimdi nerelerde olduklarını bile o dönemin sıkıyönetim dosyalarından bulup bir bir Sıkıyönetimin 80'li mahkemelerine sundular. "Dersimiz Polonya". "Söz Meclisten Dışarı" yazılarıyla yapıtlarını Generallerin çizmelerine bir çelenk gibi sundular. Solcuları bölücü diye nitelendiren yıllar yılının ilerici başyazarları, bir zamanlar az buçuk çağdaş düşünceye

ve demokratik örgütlenmelere açık yazılar yazdığı için şimdi, generallerin çizmesi karşısında dehşetli korkuya kapılıp Gazi Mustafa Kemal'in mezarı ardına tam boy yatan ilericilerimiz, General Evren'in söylevlerine kendi imzasını atmaktan çekinmeyeceğini söyleyen bugünün de ilerici köşe yazarları... Sanat ve yazım çevrelerinde diriliğin ve dialektik gerçekçiliğin ölümsüz yapıtlarının verildiği dönemlerde sesi soluğu kendi yeteneksizliklerinden çıkmamış olan düşünür ve sanatçılarımız sindikleri köşelerden cadılar gibi fırlayıp yaşamsal üçgenleriyle dörtgenlerine yatırdıkları dizelerinde kaç tane a, u, i, ö, kullandıklarının bilimsel tartışmalarını günler süren panellerinde tartışanlarımız...

... tüm onlar 12 Eylül rejiminin bunca kolay ve direnmeyle karşılaşmamasından sorumludurlar ve bu sorumluluk kesinkes unutulmamalıdır. Olağanüstü dönemlerin yaşandığı süreçlerde "bir virgülün kancası bile gelip takılabilmelidir yazarın gırtlağına." Tıpkı KRAL OİDİPUS YAZARINI YARGILIYOR'da ilkçağ devrimcisi Ispartalı genç devrimci Salaithos'un söylediği gibi:

- "Ölüm kafeslerimizin demir parmaklıkları önünde, bu ülkenin aydınları Satyros, gittikçe, kendi halklarını yoksullaştıran yalanları üretmede çıldırıyorlar hummalı bir ikiyüzlülük ateşi içinde... kendi kendilerine kapana kapana deliriyorlar Satyros ölüm hücrelerimizin önünde. Kendimi avutmak için söylemiyorum, kesin bu: hiç kuşkusuz yalınlığımızla daha mutluyuz ölüm kafeslerimizde. Çünkü siz bilerek öldünüz Istona dağında Satyros... emperyalizmi, ona karşı verilen savaşı bilerek. Bile bile açık yalın öldünüz işte. Hiç mi sınırı yok çıldırmanın, kendi kendinde tutsaklığın hiç mi...? Hiç mi Satyros...? (...) Atina senden nefret ediyorum. Her şeyi sömürmede, tüketmedeki çılgınlığından. Bir gün göreceksin Atina, çok uzak olmayan günlerde, sömürdüğün halklar görülecek surlarının üstünde. Surlarını darmadağın edecek zulümle ezdiğin insanlar. Ve bu her zaman böyle olacak Atina: sömürülen insanlar sömüren efendilerinin Atina'larını her zaman yerle bir ede ede yürüyecekler büyük barışa... Senden nefret ediyorum Atina, belki de ölüme çeyrek kala işte böyle tıka basa nefret ediyorum Atina, belki de ölüme çeyrek kala işte böyle tıka basa nefret doluyum sana. Ve bu nefretle düşeceğim toprağa, daha çok açması, gürleşmesi için bir tohum gibi... nefretimin. Ve nefretimin bir büyük barış, bir büyük sevgi olarak açması için senin kalıtların üstünde..."

SANIRIM "Generallerin Zabıt Varakaları"nın asıl işlevini 12 Eylül 1980'den 13 Eylül 1983'e dek bize yaşatılanların kronolojik dökümü oluşturacaktır. 12 Eylül'ü çok toptancı, global bir yöntemle irdeleyemeyiz. 12 Eylül kendimize yönelik eleştiri ve suçlamaları hiç kuşkusuz gündeme getirirken, bunun asıl olguyu gözden kaçırmamıza olanak vermemesini de kesinlikle sağlamak zorundayızdır. Gerçekten de gündemimizde 12 Eylül öncesinin örgütlenme yapıları, göz göre göre gelmekte olan askersel yönetim karşısındaki konumları, ona karşı alınabilecek önlemler ve savaşım

yöntemleri, 12 Eylül sonrasının direnme ve militarizmi geriletme konusunda neleri yapıp, neleri yapamadığımız sürekli gündemimizde olacaktır. Ama gündemimizdeki bu temel ağırlıklar hiç kuşkusuz 12 Eylül'ün nasıl gerçekleştirildiği, bizlere neleri getirdiği konusunu ikincil düzeylere indirmemelidir. Bu 12 Eylül'ü unutturmak, şöyle olmasa bile en azından tüm boyutlarıyla kavramamızı engellemeyi getirebilir. 12 Eylül'ün yalnızca tekelci burjuvazinin ya da oligarşinin ya da genel deyimiyle egemen sınıfların çıkarı doğrultusunda yapılmış en büyük askersel müdahale olduğunu söyleyip de rahatlayamayız örneğin. Bu bizim 12 Eylül'ün emperyalist boyutunu doğru algılamamızı engeller ya da gözardı edilmesini sağlayabilir. 12 Eylül'ün nasıl oluşturulduğunu çok doğru bir biçimde yeniden canlandırmak zorundayızdır. Stendhal'ın dediği gibi: "çünkü gerçek çok kez ayrıntılarda yatar." Dialektik mataryalizm de aslında bu ayrıntıların bilimsel bir yöntemle irdelenmesinden başka bir şey değildir.

Latinlerin Terrorem dedikleri o korkunç silahın halkımız arasına nasıl sokulduğunu, tetiği tutan parmağı çok iyi bulup çıkarmak zorundayızdır. Sanırım bunlar yaşadıklarımızı yeniden görmek ve kavramakla sağlanabilir. Zabıt Varakaları belki bu sürecin ivme kazanmasına yardımcı olabilecektir diye de düşünüyorum zaman zaman.

OKUYUCU Zabıt Varakaları'na başlamadan -bunca yaşadıklarımızdan sonra- vardığım şu yargıyı betiği bitirdiğimde anımsamalıdır: Sola karşı bir girişim demokrasiye karşı girişimle artık aynı anlama gelmektedir. 21. yüzyıla girerken insanlık mücadelesinin ve Türkiye halkının ulaştığı anlayış bu aşamaya varmıştır. Bu tümcenin tersi de doğrudur: yani, demokrasiyi savunmak solu savunmaktır. Şimdi sormamız gereken soru şu: Emperyalizmin güdümündeki anamik Türkiye burjuvazisi demokrasiyi gerçekten savunmaya artık kararlı mıdır? Siyasal yasakların kaldırılması konusunda yapılan halkoylaması sürecinde oluşan pazarlıklar buna olumlu bir yanıt verme olanağını vermiyor.

Pazarlığın kapısı ilk önce Çankaya'dan açılmıştır. Cumhurbaşkanlığı basın danışmanı Ali Barensel ilk açıklamayı yapmıştır: - "Sayın Cumhurbaşkanımız siyasi hakların iadesine ilişkin halkoylaması sırasında 12 Eylül harekatı tartışma konusu yapılmadığı sürece, kanunda öngörülen radyo ve televizyonda iki konuşma yapma haklarını kullanmayı düşünmemektedirler." Aynı gün burjuvazinin iki sözcüsünden de yanıt gelmiştir. Süleyman Demirel "- Biz(de), milleti aydınlatma zorunda bırakılmadıkça 12 Eylül'ün tartışılmasında yarar görmemekteyiz. Sakarya konuşmamda da söylediğim gibi nefis savunması zorunda kalmadıkça ileriye bakmak görüşündeyim". Ecevit: - "Zorunlu bırakılmadıkça 12 Eylül'ün tartışmasına girmeyeceğim. Bunun tatsız tartışmalara yol açacağını daha önce Hürriyet'e verdiğim özel bir demeçte de belirtmiştim."

Dediklerini tutmuşlar, General Evren radyodaki iki konuşma hakkını kullanmamış, burjuvazinin iki kanadındaki siyasi sözcüleri de 12 Eylülden kendi siyasal haklarının geri verilmesi kampanyası sürecince hiç mi hiç söz etmemişlerdir. Bizim acılarımız, demokratik haklarımız ve işkenceler üzerine kurulu pazarlık böyle yapılıp kapatılmıştır. Şimdi burjuvazi "kışlasına çekilen orduya teşekkür" bile etmektedir. (Cindoruk – 13/9/1987 Hürriyet)

Büyük burjuvazi, özellikle sanayi ve yatırımcı kesim, tüm siyasal kanatlarıyla 12 Eylül konusunda pazarlığını yapmış –aslında bu pazarlık büyük burjuvazinin 350 milyarlık dışsatıma yönelik hazineye birikmiş borçlarının bir kalemde silinivermesiyle daha önceden- gerçekleştirilmiş ve iş böylece halkoylamasıyla sonuca bağlanmıştır.

Onlar 12 Eylül tartışmasını bıraksalar bile biz bırakamayız. Bu vurdumduymaz pazarlığın altında bizim açlık grevinde ölen insanlarımız, darağaçlarında asılan gençlerimiz, işkencelerde yaşamlarını yitiren yurttaşlarımız, tüm demokratik haklarımız ve insanlık onurumuz yatmaktadır. 12 Eylül'ü tartışmak bizin nefs-i müdaafamızdır. 12 Eylül'ü tartışmak gerçek demokrasinin ve insanlığın tümünün nefs-i müdaafasıdır.

20 Eylül 1987

"GENERALLERİN ZABIT VARAKALARI"

CİLT 1

12 Eylül 1980 – 12 Eylül 198

13 EYLÜL 1980

Göztepe

"GENERALLERİN ZABIT VARAKALARI"

KAÇ GÜNDÜR "Bir Gün Bile Yaşamak"ın basımı için yoğun çalışmalar içinde bulunuyordum. Dün generaller hükümet darbesi yaptılar. Yani perşembeyi cumaya bağlayan gecenin sabahına doğru. Oysa ben ertesi günü matbaa ilgilileri ile buluşacak romanın maliyet hesaplarını çıkaracaktım. Bu ciddi olarak ilişki kurduğum ikinci bir matbaa oluyordu. İkisinden birine karar verecek bir romanın kağıt işini çözümlemek için hemen girişimde bulunacaktım. Aynı günün sabahı Cağaloğlu'nda kitap kapaklığı ressamlığı yapan bir arkadaş da bana fiyatlar konusunda bilgi vermek için benimle buluşacaktı. Hiçbiri gerçekleşmedi bunların. Evlerimizden çıkamadık çünkü. Generaller yönetimi üstlendiler. Şu satırları yazdığım sırada generaller yönetiminin üzerinden 35 saat geçmiş oluyor. Başbakan Süleyman Demirel, CHP genel başkanı Bülent Ecevit ve MSP'nin başkanı Erbakan gözetim altında ama MHP'nin genel başkanı Türkeş tutuklular arasında değil. Tutuklamaya gelenler kendisini evde bulamamışlar. O'nun yerine koruma polislerini alıp gitmişler. Türkeş yok. Ankara sıkıyönetim komutanı bildiriyle kendisini teslim almaya çağırıyor. Can güvenliğinin ordu tarafından sağlanması için...

Batı'lı dostlar (?)'ımızın işbirliğiyle gerçekleşti generaller cuntası. Neden gereklilik gördüler? Amerika neden böyle bir girişimin düzenleyicisi oldu? Amerikanın desteği olmadan gerçekleşmesi olanaksız bir olgudur ülkemizde hükümet darbeleri.

Şimdi soruyu iyi sormak gerek: Amerika neden generallere bu hükümet darbesini yaptırmıştır? Süleyman Demirel hükümeti Amerikan emperyalizminin çizdiği yolda yürümekten caydığı için mi? Mecliste güçlü bir sayı görünümündeki CHP'nin sayın lideri anti-emperyalist savaşımda yeni politikalar oluşturmak eğiliminde bir takım gizli girişimlerde bulunduğu için mi? Yoksa anti-militarist bir takım güçlerin hükümeti zor duruma düşürmesinden mi? Amerika neden caydı oynanmakta olan demokrasicilik oyunundan? İyi yanıt bulmak gerek bu soruya... Kendisini generaller cuntasına zorlayan nedeni iyi bulup çıkarmak gerek. Amerika'yla egemen sınıflardan hiçbiri hiçbir şeyde herhangi bir çelişkiye, uzlaşmaz bir tutuma girmemişken n'oldu da böyle bir girişim dünya kapitalist metropollerinin güvenilir desteğini sağlayabildi? Hükümet darbesi kendini o kadar ele verdiki bu metropollerin ünlü tirajdaki gazetecileri birkaç gün önceden "Ankara'da önemli gelişmeler bekleniyor" diye akın akın başkente doldular. Ve de "hep bir ağızdan" bir generalin ti komutuyla başlayan bir askeri marş gibi "darbenin batı için güvenilir"liğinden söz eden haberlerini kendi

başkentlerinden dünyaya yaymaya doyuldular. Ah tanrım her şey öyle güzel düzenlenmişti... insanın "bravo" diyesi geliyor. Kuşkusuz batı kamuoyunu ve Türk vatandaşını generaller cuntasına ısındırmak için tüm bu girişimler.

Dört Kuvvet Komutanı ve Genel Kurmay Başkanlığıyla, cuntanın sekreterliğini yapan bir general Meclisleri feshetti. Tüm partilerin "her kademedeki faaliyetlerini" durdurdu.

Bu generaller şunlar: Genelkurmay Başkanı Orgeneral: Kenan EVREN. Kara Kuvvetleri Komutanı: Org. Nurettin ERSİN. Hava Kuvvetleri Komutanı: Tahsin ŞAHİNKAYA. Deniz Kuvvetleri Komutanı: Or. Amiral Nejat TÜMER. Jandarma Genel Komutanı: Org. Sedat CELASUN. Sekreter: Ege Ordusu Kumandanı Org. H. SALTUK.

Bunlardan Hava Kuvvetleri Komutanı darbe girişiminden iki gün önce Amerika'dan döndü. Halkımız Sedat Celasun'u da televizyondan çok iyi tanıyor. Her gün bir dizi gerçekleştirilen güvenlikle ilgili komisyonların başında, sorumlu bakanların basına açıklamalarda bulunurlarken hemen onların yanı başında bulunurdu bu general. Ilımlı diye nitelendirilen general Evren'se kendisinden bir şeyler beklenenlerin başında geliyordu. Ve sonuçta kıskaç bir güzel kapanarak emperyalizmle kenetlenme gerçekleştirildi. Aslında bu kenetlenme her zaman için yeni boyutlarıyla gerçekleştiriliyordu ama "bir türlü yerine oturamayan birkaç dişlinin de yerli yerine oturması için" operasyon tümüyle belirginleşerek kendi sonucuna gitti.

Bu dişliler, bir türlü yerine oturamayan, yerine oturmadığı için de birbirlerini aşındıran bu dişliler ekonomik yapının güçlü dişlileridir. Ve de cunta çarkı döndürmeye başladığı zaman bu dişlilerin yerine oturmadığını görecektir. Oturmayacağını bile bile göze almaları geliştirecekleri baskıcı, zorbacı yöntemlerle onarılmaya çalışacaktır. Ve bu dişliler halkımızın alınteri, kanı, özgürsüzlüğü, soyulması, daha bir zayıflaması için, salt bu doğrultuda yönlendirilmesi adına uygulamaya konacaktır.

Amerika'nın kendi kışkırttığı terörizm sonucunda elde ettiği generaller cuntası başarısının tek bir amacı var: halkın daha az yiyip içmesi, daha az tüketmesi, daha çok ölmesi ve 50 milyon insanın batı kapitalistleri için daha çok çalışması. Süleyman'ın kırbacı, Türkeş'in zorlaması yetmedi bunun için. Sızıntılar vardı. Bu sızıntılar şunlar: geçen yılın bu ayları ortalamasına göre Türkiye bütçesi 3 milyar dolar daha açık vermiş bulunuyor. Batılı özgürlükçü dostlarımız anlamışlardır ki Süleymanlı, Ecevitli bir demokrasiyle bu sızıntı bir türlü kapatılamamaktadır. İşte şimdi bu sızıntıyı, bu gittikçe büyüyen çatlağı kapatmak için avuçları çimento dolu generaller işbaşına getirildi. Şimdiden söylemek olası: sadece bütçe çimentoyla dondurulmayacaktır. Özgür ağızlar, yarın için çarpan yürekler de... Mezarların üzerine yeterince çimento dökenler şimdi ölülerimizi de dondurmak için her şeyi artık göze alabileceklerdir. Kaç kişinin

faşistlerce öldürüldüklerini bile öğrenme olasılığına sahip değiliz artık. Basın, radyo, televizyon hepsi hepsi generallerin buyruğunda.

Yine de unutulmaması gereken bir gerçek var: insanların donuk çimentoların betonlaşmış soğukluğunda sımsıcak çarpar yürekleri. Ve bir mezarı çatlatıp çıkar bir karanfilin kökleri kıpkızıl açılarak masmavi göğe...

Ve işte ben bunları generaller cuntasının 37'inci saatinde böyle düşünüp böyle yazdım.

AYNI GECE/GENERALLER CUNTASININ

45'inci SAATİNDE

GÖZÜMÜ UYKU TUTMUYOR. Derin kaygılar içinde bunalıyorum. Yeni bir dönem başlıyor. Artık 45 saat önceki Türkiye 45 saat sonraki Türkiye değil.

İstanbul Sıkıyönetim komutanı Necdet Ürüğ sokağa çıkma yasağını 24.00 – 05.00 arasına indirdi. Sanki sokaklarımız gece yarılarına dek dolup boşalıyormuş da sokağa çıkma yasağını gece yarısında başlatıyor sayın general. Sokaklarımız gece 20'den sonra boşalıyordu. Generaller işte böyle gün batımında sokaklarında el ayağın kesildiği bir ülkeye ellerini kollarını sallaya sallaya kolayca gelip yerleşiverdi.

Emperyalizmin gökdelenlerinde tezgahlanan kapitalist metropollerde şimdi basın "Türk ordusunun terörizmi önleyeceğine olan inancı"nı rolatiflerinde milyonlarca kez çoğaltarak tüm dünya kamuoyuna yayıyor. İki yılı aşan bir süreçte oluk oluk yurttaşlarımızın kanını döken bu metropollerin asker-sivil politikacıları şimdi generaller cuntasına alkış tutuyorlar. Alman-İngiliz-Fransız politik sorumluları generallerin girişimini onayladıklarını açıktan açığa belirtmekte hiçbir sakınca görmüyorlar. Hem de bunu bir an önce gerçekleştirmek için aralarında sanki yarış ediyorlar.

Batının finans-kapital görevlileri bu sonucu alabilmek için iki yılı aşkın bir süredir ortalama günde 25 kişinin ölümüne neden olan cinayetleri örgütlemede büyük çabalar gösterdiler. Kontr-gerilla örgütlerini büyük bir beceriyle ordunun Harp Dairesine gelip yerleştirdiler. Amerika'nın askeri "Department"ları her olasılığı en ince ayrıntısına dek saptadılar. Vatandaşların kendilerine göbek bağıyla bağlı olanlarından bir bölümüne sol görüntü verdiler. Onları solculuk nedir konusunda bir güzel eğittiler. Solculuğu tıpkı bir ders gibi öğrenen bu kişiler sınavlarında başarı notunu yurttaşları öldürmek, solu parçalamak konusundaki başarılarıyla gerçekleştirdiler. Kendi Department"larına bağlı bu iki kanaldaki satın alınmışlar ya da yanlış inandırılmışlar oluk oluk kan dökmeye başladılar. Ortalama günde 25 günde kişi... Yanlışlıkla tutuklanmış adamlarını (Milliyet gazetesinin sorumlu yönetmeni ABDİ İPEKÇİ'yi öldüren Ağca'yı) sıkıyönetimin askeri tel örgüler içindeki süngülü, tek kişilik hücrelerinden onca askeri garnizon nöbetçisinin ve görevlisinin içinden yağdan kıl çekermiş gibi çekip almada eşine pek kolay rastlanmayan başarılar gösterdiler. Ve

onlar yine Emperyalizmin Amerika'daki Türkiye masası'na bağlı sorumluların yönetiminde ellerini kollarını sallaya sallaya kan dökmeyi, yurttaşları öldürmeyi sürdürdüler. Halk sindi.

Halk sindi tıpkı bir aslanın terbiyecisinin kamçısı karşısında sinişi gibi. Halkımız homurdana homurdana kafesine çekildi. Ve burnunun ucunda şaklıyan terörizmin kamçısına korku içinde arada bir pençesini sallayarak, ama hiç yerinden kımıldamayarak karşılık verdi. (Çorum, Sivas, K. Maraş olayları gibi)

Tüm bunlar için bir tek neden vardı: Aslanını kafesine tutsak etmek. İran olaylarından sonra bir de Türkiye'de rejimin tehlikeye girmesinin kendilerine ne denli pahalıya patlayacağını çok iyi biliyorlardı. Her yıl 3 milyarı aşan bir bütçe açığının kapatılmasından daha pahalı bir sonuç bu.

Şimdi artık kafesin kapağını kapadılar. Nato çevrelerinin sevinci bundan. Sevinçlerini kursaklarında bile saklamayı düşünmüyorlardı. "Türkiye'nin Nato için" önemini vurguluyorlar ve "Nato'nun rahat bir soluk aldığını" söylüyorlar.

Gözümü uyku tutmuyor. Derin kaygılar içindeyim. Birbirimizden ayrı, kopuk, ilişkisiz... Yine emperyalizmin zorbacı yönetimi altına sokulduk. Öldürdükleri önce genç, yazar, profesör, öğretmen, onca yurttaş, işçi, sendikacı... tüm bu kanlar generaller cuntasına gerek kendi kamuoylarında, gerek Türk kamuoyunda bahane yaratmak içindi.

Yüreğim kaygı dolu geceyi dinliyorum. Gece bir nabız gibi atıyor sabaha. Kimler tutuklanıyor...? Kimlere çevriliyor şu anda namlular...?

Ve namluların karşısında kimlerin umudu –her şeye rağmen- göz bebeklerinde bir çağlayan gibi coşa coşa buğulanıyor... kimlerin o çocuksu, büyümüş göz bebeklerinde ölümsüzlük bir türkü gibi yankılanıyor... gecenin bu saatinde kimlerin... kimlerin tanrım?

Ve militarist cuntanın 48 saati dolduran gecesinde karanlık bir nabız gibi atıyor sabaha. "Umutsuzluk, diyor Lenin, ortadan kalkacak sınıflara özgüdür. Hastalığın nedenini kavrayamayanlar, çıkış yolu göremeyenlerin savaşmaya güçleri yetmez" Ve ben her şeye karşın, kanayan yüreğimi bastıra bastıra "Marksist Dialektiğin Tarihi/Leninist Aşama" kitabını okumayı sürdürüyorum. Belki bir gün bir işe yarar diye... bilmiyorum. Okumaya, öğrenmeye sıkı sıkı sarılıyorum. Daha çok sarılıyorum. Ve gözlemeye...

GENERALLER CUNTASININ İLK DÖRT GÜNÜ

BELİRLEMEYE BAŞLAYAN YAPISAL BÜTÜNLÜK 16/9/1980

12 Eylül 1980 Günkü DEMOKRAT gazetesi: (Cunta'dan 24 saat önce çıkan sol gazete)

BAŞLIK: "BATI'NIN GÖZÜ TÜRKİYE'DE": (Haber Merkezi)

Türkiye'ye ilişkin haberleri yerli gazetecilerinden alan dünyanın çeşitli haber ajansı ve önemli gazeteleri son günlerde başkent Ankara'ya kendi başkentlerinden gazeteci göndermeye başladılar. 10'dan fazla yabancı gazetecinin geldiği Ankara'ya yabancı gazeteci akının deva etmesi bekleniyor. Bugüne dek sürekli muhabiri bulunmayan ünlü AP (Associated Pres) ajansının Steve Hearst adlı muhabirinin Eylül'de Türkiye'ye gelip Ankara'da devamlı göreve başlamasından sonra, Türkiye'deki yabancı gazeteci sayısı artmaya başladı. Bugüne değin gelen yabancı gazeteciler ve bağlı oldukları basın organları şöyledir:

Amerikan AP (Associated Press), Sovyet Pravda gazetesinden Aleksandr Filipof, İngiliz BBC'den David Barchard, Amerikan Times gazetesinden Marvin Howe, Fransız AFP ajansından Gustav Fumelli, Sovyet TASS ajansından Anatoli Ubulava ve Vladimir Gulidin İngiliz Reuter ajansından Philip Davisson, Yugoslav avansı Tanjuk'tan Salih Konshooziç, Atina Haber ajansından Vangelis Papaefthimios, İtalyan ajansı Ansa'dan Romano Damiani ve Çin Pakin Ajansından Liu Kai ve Vu Si Liang.

Ankara'ya gelen yabancı gazeteci sayısının artmasını Günaydın gazetesi "yabancı basının önemli bir şeyler" beklediği biçiminde verdi.

13 EYLÜL GÜNKÜ GAZETE BAŞLIKLARI: (Yukarıdaki haberden bir gün sonra)

GÜNAYDIN: MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ YÖNETİMİ ELE ALDI. Amaç: Demokrasiyi Rayına Oturtmak.

HÜRRİYET: ATATÜRK YOLUNDA DEVAM: Ne sağ Ne sol.

CUMHURİYET: ANA HEDEF ATATÜRKÇÜLÜK.

- "Federal Almanya ve ABD'nin Ekonomik Yardımı sürecek. BBC televizyonu yorumunda "durumdan herkes memnundur" dedi. Grev ve lokavtlar kaldırılıyor. (14 Eylül Milliyet)

- Bugünlere Nasıl Gelindi? başlıklı belgesel dökümde Günaydın Gazetesi şöyle yazıyor: "14 Şubat 1980. Alınan tüm önlemlere rağmen olayların bir türlü durmaması ve İstanbul'da bazı yasa dışı toplulukların "Kepenk kapattırma" eyleminde bulunması,

İzmir'de Tariş fabrikası işçilerinin Fabrikayı işgal etmesi üzerine Genel Kurmay Başkanı Orgeneral EVREN 14 Şubat 1980 tarihinde "Kan dökmek istemiyoruz. Bunu göze alsak meseleyi bir ayda hallederiz" dedi ve şöyle devam etti: "Onun için iktidarı, muhalefeti, sağcısı solcusuyla basınımızla el ele verirsek bize yardımcı olursanız kan dökmeden bu işi hallederiz." (14 Eylül Günaydın)

14 Eylül HÜRRİYET..... "Avrupa Ekonomik Komisyonu Genel Sekreteri Emile NOEL Hürriyet gazetesinin sorusuna verdiği yanıtta: "Silahlı Kuvvetler tarafından bu yılbaşında siyasi partilere verilen muhtıradan sonra da ülkede terör'ün durmadan gelişmesi ve soruna bir çözüm getirmek için siyasi partilerin bir araya gelmemekte ısrar etmeleri karşısında bu müdahale esasen bekleniyordu. İktidar hırsı içinde olmayan Türk ordusunun bir an önce ve bundan önceleri olduğu gibi, ülkede düzeni sağladıktan sonra demokratik düzene yeniden geçilmesini diliyoruz."

14 Eylül HÜRRİYET..... Milli Güvenlik Konseyi'nin 6 nolu Bildirisi:

"Kahraman Silah arkadaşlarım (.....) Sizlere üstün gayret ve fedâkarlıkla yürüttüğünüz hizmetleriniz yanında yüce Türk ulusunun refah ve mutluluğunun sağlanması için anarşi, terör, bölücülük, komünist, faşist, fanatik, dinsel ideolojilerle mücadelede başarılı olacağınıza kesin inanç beslediğim tarihi ve şerefli bir sorumluluk tevdi ediyorum (...)

10 NUMARALI BİLDİRİ:

1- Bankalar 15 Eylül 1980 Pazartesi günü sabahından itibaren normal faaliyetlerine başlayacaklardır.

2- Bankalardaki her türlü mevduat devletin teminatı altındadır.

3- Bankaların emniyeti, bu konuda yasal tedbirler alınıncaya kadar Sıkıyönetim komutanlıkları tarafından belirlenecek esaslar dahilinde bankaların da katkıları ile devam ettirilecektir.

Rica ederim.

KENAN EVREN

Org. General Genel Kurmay ve

Milli Güvenlik Konseyi Başkanı

14 Eylül GÜNAYDIN..... 9 Aydan beri Türk ekonomisini yönlendiren Turgut Özal dünkü brifingte MGK'ne ekonomik konularda bilgi verdi. (Turgut Özal devrimci İşçi kesiminin çok yakından tanıdığı bir kişidir. Kendisi MESS'in başkanıydı. Yani Madeni Eşya Sanayi İşverenler Sendikasının başkanı. Devrimci işçi isteklerine karşı çıkmakla ve dayatmakla ünlü burjuvanın bu ünlü kişisini özellikle DİSK'e bağlı işçiler yakından tanımakta, kendisini bir numaralı işçi düşmanı gördüklerini

belirtmekteydiler. Büyük burjuvazinin bu başarılı lideri bugün Milli Güvenlik Konseyi cuntasının generallerinin bir no'lu adamıdır. O. İyiler notu)

14 Eylül THE NEW YORK TIMES: "Türkiye asla bir ARJANTİN ya da İRAN olmayacaktır(...) Politik sisteme ordu yönetime el koyarak yardım etmiştir. Bu durumda Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına girmesi ve Kıbrıs çıkmazına olumlu bir çözüm getirilmesi beklenecek bir ihtimaldir.

DIE WELT (Alman): "Türk ordusu devletin bozulmadan kalan tek ve son elemanıdır. Türk silahlı kuvvetleri düzenin koruyucu olarak kabul edilmelidir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin NATO'ya bağlı olduklarını açıklamaları batının güvenliği açısından rahatlatıcı bir gelişmedir.

"THE DAILY TELEGRAPH (İngiliz): "Türkiye'deki askeri darbe batı toplumu için ferahlama niteliğinde bir hareket olmuştur. Çünkü bundan sonra Türkiye'de bir konuyu görüşebilecek, askeri ve siyasi sorunu tartışabilecek bir kişi bulunabilecektir. Uzun vadeli olarak Türkiye'nin bünyesine uyan yeni bir demokrasi şeklinin bulunabileceğini ümit ediyoruz.

NEUE ZEİTUNG (Alman Gazetesi): "(..) Generaller düne gelinmesine neden olan olayları ortadan kaldıracaklardır. Bu kuvvet ve kudrettedirler. (...) Son on ayda 2 bin kişinin sağ, sol, dinci fanatiklerin çıkarttıkları çatışmalar sonucu can verdiği görülür. Bu durumda kimse sahnede politik bir terörün varlığını yadsıyamaz. Gerçek, hükümet darbesinin bir facia olmadığıdır." HANS KRALKER

MORGEN (Alman Gazetesi): Boğaziçindeki hasta adamdan o kadar çok söz ediliyordu ki, askeri darbe bir sürpriz olmadı. Türkiye'deki demokrasi yalnızca hasta değil, ölüm döşeğindeydi. Demirel'in hükümet kurmasından sonra 2 bin kişinin terör kurbanı olması, 1 milyonu aşkın işsiz ordusu ve sürekli birbirlerini yiyen iki büyük partinin lideri, askeri darbenin hazırlayıcısı oldu.

Türkiye için temennimiz, bir an önce Ecevit ve Demirel'den daha becerikli politikacıların bulunmasıdır. KURT PLALER

14 EYLÜL GÜNAYDIN: CHP'sinin son bildiriyi imzalayan 33 solcu milletvekili gözetim altında. İstanbul, İzmir Belediye Başkanları görevlerinden alındılar. (Not: Bu kentlerin başkanları CHP'liydiler)

14 EYLÜL MİLLİYET: (Londra)... Uluslararası bankacılık çevreleri Milli Güvenlik Konseyinin TURGUT ÖZAL ile görüştüğü haberini alması üzerine bir ferahlık duyduklarını belirtmişlerdir. Türkiye'ye yardım konsorsiyumunda önemli bir rol oynayan bir İngiliz bankasının sözcüsü: "Turgut ÖZAL çok saygı duyduğumuz bir kişidir. Onun başlattığı bir işin başka bir ekibe devredilmesini düşünmek mümkün değildir" demiştir. Londra bankacılık çevreleri borçların ertelenmesi görüşmelerinin askeri müdahaleden sonra bir süre aksamasının doğal olduğunu belirtmişler "Ama görüşmelere pek yakında yeniden başlanacağına inanıyoruz" demişlerdir. Aynı

bankacılık çevreleri "Turgut Özal'dan ekonomik danışman olarak yararlanmak ekonomide devamlılığı sağlayacaktır" diye konuşmuşlardır. IMF ile ilişkilere de değinen Londra bankacılık çevreleri "Türkiye'nin önünde başka bir seçenek yoktur. Uygulanan ekonomik politikanın devamından başka çare yoktur. Yeni yönetimin yapacağı şey bu programa devam etmeyi isteyip istemediğini göstermektir. Ondan sonra durum normale girecektir" demişlerdir.

14 EYLÜL MİLLİYET: SCHMİDT, TÜRKİYE'YE YARDIMIN SÜRECEĞİNİ AÇIKLADI.

Batı Almanya başbakanı HELMUT SCHMİDT, Brunsswick'te düzenlenen ve 4000 kişinin katıldığı bir seçim mitinginde Türkiye'de ordunun yönetime el koymasına rağmen Batı Almanya'nın yardıma devam edeceğini söylemiştir.

14 EYLÜL MİLLİYET: ABD EKONOMİK YARDIMI SÜRDÜRECEK:

ABD Dışişleri Bakanlığınca Washington'da yapılan açıklamada: "ABD yönetimi, demokratik bir şekilde seçilmiş herhangi bir hükümetin elinden iktidarın alınmasından kaygı duymak zorundadır. Ancak Türk askeri makamlarının yönetime el koyarken bunu, işleyen bir demokratik hükümeti yeniden sağlamak amacıyla yaptıklarını söyledikleri" belirtildi. "Giderek derinleşen ekonomik ve siyasal bunalımı demokratik bir hükümet sistemi ile çözümlemede gösterdikleri azami çabalardan dolayı Türk halkına hayranlık duymaktayız. Ekonomisinin istikrara kavuşmasına yardım ve ortak savunma için ABD-Türkiye'ye öteki NATO müttefikleri ile birlikte önemli düzeyde yardım sağlamıştır. Bu yardım sürecektir."

14 EYLÜL MİLLİYET: MİLLİ GÜVENLİK KONYESİNİN 12 NO'LU BİLDİRİSİ:

İthalat, ihracat ve tüm kambiyo işlemleri eskisi gibi yürüyecek.

-Bildirinin tüm metni-

"Dış ticarete ilişkin ihracat ve ithalat işlemlerine ait yürürlükteki rejim kararlarının uygulanmasına devam edilecektir. İhracat ve ithalatla ilgili işlemler ile tüm kambiyo işlemleri, gecikmeye mahal bırakmadan süratle sonuçlandırılacaktır.

KENAN EVREN
Org. Genelkurmay ve MGK Başkanı

15 EYLÜL HÜRRİYET: Kırşehir, Zonguldak Ereğlisi, Karabük, Kırıkkale, Sinop, Ordu Belediye Başkanları görevlerinden alındılar ve bu yerlerin Belediye Meclis üyeleri de görevden alınarak bir kısmı tutuklandı. Ordu'da Belediye Başkanlığı görevini REŞAT AKKAYA üstlendi (Not'um: Ordu Valisi AKKAYA için Ordu'daki faşist girişimleri için generaller darbesinden bir hafta kadar önce Ankara'da dev gösteriler yapılmış, pankartlar asılmış, bu kardeş katili, maskeli faşistleri kullanarak solcuların evini bastıran Vali'nin görevinden alınması istenmişti)

15 EYLÜL HÜRRİYET: TÜM GREVLER VE LOKAVTLAR ERTELENDİ:

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİNİN 15 No'lu BİLDİRİSİ:

"Milli Güvenlik Konseyi Kararı no: 3:

1- Vefakâr ve fedakâr Türk memur ve işçilerinin işlerini ve görevlerini vatanseverlik, milli beraberlik ve kardeşlik duyguları içinde sürdürmelerini bekliyorum.

2- Devlet Memurları ve tüm kamu görevlileri yeni yönetimin güvencesi altında işlerine ve görevlerine herhangi bir aksaklığa meydan vermeden aynen devam edeceklerdir.

Türk ulusu, memur ve işçilerinin topluma yapmakta oldukları hizmetlerinin, en verimli ve sür'atli biçimde, tarafsız ve adil olarak devamını beklemektedir.

İşçi ve işverenlerin ekonomik ve sosyal hakları devletin güvencesi altına alınmış olup sorunları kısa zamanda çözümlenecektir.

3- Tüm görev ve lokavtlar ikinci bir karara kadar ertelenmiştir. Grev ve lokavtı ertelenen iş yerlerinde, erteleme süresince işçinin kendi isteği, ahlák ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ile sağlık sebepleri dışındaki herhangi bir nedenle işçi işten çıkarılmayacaktır.

4- Grev ve lokavt ertelemesi yapılan iş yerleri ile faaliyeti durdurulan sendika ve federasyonların taraf olduğu toplu iş sözleşmeleri müzakere safhasında olan işyerlerinde, işverenlerce işçilerin hali hazır mevcut ücret ve yan ödemelerine %70 oranında ve avans mahiyetinde ek ödeme yapılacaktır.

5- Kamu ve özel kesimdeki bütün iş yerlerinde işverenler, işyerlerini faaliyete geçirmek için her türlü tedbiri derhal alacaklar ve bütün iş yerlerinde 15 Eylül 1980 pazartesi günü üretime başlanacaktır."

KENAN EVREN

Orgeneral

Devlet Başkanı, Genel Kurmay Başkanı.

Milli Güvenlik Konseyi Başkanı

15 EYLÜL MİLLİYET: MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİNCE KAPATILAN DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU (DİSK) VE MİSK YÖNETİCİLERİNİN YARIN SAAT 18.00'E KADAR İSTANBUL SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI'NA BAŞVURMALARI İSTENDİ.

(Not'um: Milli Güvenlik Konseyinin 3 nolu kararı uyarınca Disk'e bağlı, halen grevde bulunan 60 bin işçi yarın işbaşı yapacak demektir. Arkadan başka grevler de gündeme gelmek üzereydi. Ülkeyi tam bir grev dalgası saracaktı. Kötü gidişe işçilerin

karşı çıkışının en belirgin ölçüsü buydu. Ayrıca bu ayın sonunda 114 bin işçi de yasal grev haklarına kavuşarak grevci arkadaşlarının yanında yer alacaklardı. Kamu kesiminde çalışan bu 114 bin işçinin grevleri Bakanlar Kurulu kararıyla üç kez ertelenmiş bulunuyordu ve de artık generallerin ortadan kaldırdıkları Anayasa'ya göre Bakanlar Kurulunun bir kez daha grev kararını erteleme hakkı bulunmuyordu.)

15 EYLÜL HÜRRİYET.... "İŞ ADAMLARI ALINAN KARARLARDAN MEMNUN OLDUKLARINI AÇIKLADILAR..." Türkiye İşverenler Sendikası Başkanı NARİN şunları söyledi: Bugün herkes elbirliği ile sorunların üstesinden gelinmesi için yönetime yardımcı olmalıdır. Son aylarda yaygın görevler nedeniyle ihracat büyük oranda düşmüştür. Üretimi arttırmak, ihracatı arttırmak, geliri adil dağıtmak suretiyle bir seferberlik içine girmeliyiz.

17 EYLÜL 1980..... "BAŞBAKANLIK BASIN MÜŞAVİRLİĞİNİN AÇIKLAMASI (Tüm Gazeteler)

Konseyin 3 numaralı kararıyla yasaklanan Grevlerle ilgili %70 oranında avansla ödemeler konusunda yanlış anlaşılmalara neden olunduğu için durum şöyle açıklanmıştır:

"Kararda sözü geçen avans işçinin ücreti ile kıdem tazminatı hesabına esas olan nakti kalemlerden oluşan yan ödemeler üzerinden hesap edilecektir. Bu ödemeler ücret ve yan ödeme brüt tutarının %70'ine tekabül edecek ve bulunan meblağdan kanuni kesintiler yapıldıktan sonra kalanı işçiye avans olarak ödenecektir. Ödemenin başlangıç tarihi olarak, işyerinde mevcut son toplu iş sözleşmesinin bitiş tarihi (toplu iş sözleşmesi çağrısının işverene duyurulduğu tarih) esas alınacak ve grev süresinde geçen zaman için hiçbir ödeme yapılmayacaktır. Geçmiş aylara ait işçi alacakları en geç birikmiş olduğu zaman süresi içinde taksitlerle ödenecektir. Meselâ 3 aylık birikmiş işçi alacağı en geç müteakip 3 ayda eşit taksitlerle ödenecektir.

(Not: Generaller cuntası böylece işçiyi ayın 15'inde tüm grev haklarını askıya alıp işbaşı yaptırmış oluyor. Grev süresi için hiçbir ödeme yaptırmıyor. Üstelik yapılacak ödemeleri de toplu iş sözleşmesinin başlangıç tarihindeki ücreti esas alarak saptıyor. Emekçiler ve tüm çalışan insanların nasıl bir sistemin içine sokulduklarını yukarıdaki bildiri kadar hiçbir şey güzel açıklayamaz. Fazilet ve demokrasi laflarının altında yolunan kazlar yine işçiler ve emekçiler)

17 EYLÜL GÜNAYDIN..... DİSK'in BANKA MEVDUATI BLOKE EDİLDİ. (Hak-İş, MİSK gibi sendika konfederasyonlarının adı geçiyorsa, da bunun hiçbir önemi olmadığını, asıl amacın Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu olduğunu herkes bilir)

17 EYLÜL SUNDAY TELEGRAPH: "Türkiye'de ordunun her gerektiği zaman yönetimi ele alması NATO ülkelerinde hoşnutlukla karşılanmaktadır. Son 20 yıl içinde hükümetlerin ekonomik krizlere ve artan terör olayları ile mücadelede yetersiz

kalmaları üzerine ordu üç kez yönetime el koymuştur. Türk komutanlarının şimdiye kadar ülkede düzen sağlanır sağlanmaz yönetimi sivillere bırakmış olmaları beğeniyle karşılanmaktadır. Eğer bunu bir kez daha başarabilirlerse gösterdikleri iyi niyet hem kendi yurttaşları, hem tüm Batıda minnetle anılacaktır."

15 EYLÜL SUNDAY TELEGRAPH (Hürriyet gazetesinden alıntı)

"Türkiye'de teröristleri hedef alan bir idam dalgası bekleniyor. 22 anarşist hakkında sivil mahkemelerce (yanılıyor, sıkıyönetim mahkemelerince) verilmiş ve devrik hükümet tarafından uygulanmamış idam cezalarının birkaç hafta içerisinde infaz edilmesi bekleniyor. Öyle anlaşılıyorki mahkemeler idam cezaları vermeye teşvik edilecekler, hüküm giyenlerde birkaç gün içerisinde idam mangalarının karşısına çıkarılacaklardır.

" " " (OBSERVER) Yönetim ortanın sağında bir idareye bırakılacaktır.

17 EYLÜL MİLLİYET: DÜNYA BANKASI VE IMF, TÜRKİYE'YE KREDİLERİ SÜRDÜRECEK.

"Türkiye'de Silahlı Kuvvetlerin yönetimi aldığı bu aşamada (Biz siyasal bir kuruluş değiliz) diye açıklama yapan bir IMF yetkilisi kuruluşun Türkiye'ye olan tutumunu şöyle belirtmiştir: (IMF'nin üyesi olan ülkelerde yönetimlerin geldiği ve gittiği görülmüştür. Kuruluşun yöntemleri uyarınca bu önemli sayılmaz. Unutulmaması gerekli nokta IMF'nin bir finansman kuruluşu olması ve bu nedenle yapılan anlaşmalar uyarınca kredi verilmesi onaylanmış ülkelerin anlaşma kurallarından dışarı çıkmamalarıdır. Ancak o zaman verilecek yardımları gözden geçirme gereği duyulur. Türkiye için de bu yöntem olduğu gibi geçerlidir. Türkiye istikrar politikasını sürdürdükçe bir sorun çıkacağını görmemekteyim. Türkiye'yle yapılan stand-up anlaşması uyarınca yardımlar verilecektir. Türkiye'de yönetime gelen generallerin ülke ekonomisini geliştirmeye kararlı olduklarını açıklamaları ve bu aşamada yönetim şekilleri olumlu tanımlanmaktadır. Koşullara aykırı kalacaklar diye bir kuşkunun uyanmaması IMF'de yeni yönetime karşı güven uyandırmıştır. Özellikle diğer darbe yapılan ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de sansürün uygulanmaması çok olumlu etki yapmıştır.

(Not: IMF yetkilisinin 13 sabahı çıkan Türkiye gazetelerini görmesi nasıl bir sansür biçiminin yerleştirildiğini görüp anlamasına yeter de artar bile, ama amaç gerçekleri ikiyüzlüce ve katı bir vurdumduymazlıkla saptırmak olduğuna göre kendisinden böylesi bir davranış beklenemez) "ABD, harekat sırasında yaptığı açıklamada Türkiye'ye yardımlarını sürdüreceğini, 1981 mali yılı içinde 250 milyon askeri, 200 milyon dolar ekonomik yardım yapılacağını açıklayarak taahhüt altına girmiştir. ABD'nin IMF'de sözü geçer. Türkiye önlemleri uyguladıkça anlaşma uyarınca verilecek kredi dilimlerini açıklayacaktır. Bu aşamada hiçbir engel görülmemektedir."

17 EYLÜL MİLLİYET: MİLLİ KONSEY BAŞKANI EVREN'İN İLK BASIN TOPLANTISI

Soru – Ekonomik istikrar programını aynen uygulayacağınızı söylediniz. Bu programın aksayan yönleri vardı. Milli Güvenlik Konseyi bunları düzeltecek mi? (Aksayan yönler vardı demek, borçlu Türk halkının bundan en küçük bir duyuntusu yok. Aksayan yönler neydi acaba? Soru soran gazeteci nedense bunu sormuyor. Başka bir şeye kapı açıyor)

GENERAL EVREN – Bir program tespit edilmiş ve bir yola girilmiş. Bu yolda yürünüyor. Bu yolda çıkabilecek ufak-tefek engeller aşılmak için gayret sarf edilecektir. Ama karşımıza bir büyük engel, bir duvar çıkmadıkça bu ekonomik programdan ayrılmayacağız. Ama aksayan yönler çıkarsa bunların üzerinde duracağız ve her türlü gayreti sarf edeceğiz."

18 EYLÜL MİLLİYET: Çalışmaları yasaklanan sendika sayısı 84. Türk-İş'e bağlı sendikaların çalışmalarına izin verildi. Kapatılan MESS (Madeni İşverenler Sendikası) işverenlerin başvurusu üzerine İstanbul Sıkıyönetimi'nce yeniden açıldı.

18 EYLÜL MİLLİYET: Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Evren'in ilk basın toplantsını İngiliz gazeteleri öve öve bitiremiyorlar. İşte Milliyet'ten alınma DAILY TELEGRAPH'ın yorumu:

"Basın toplantısından çıkan sonuca göre General Evren ve arkadaşları bugüne değin Türkiye'nin sorunlarını çözememiş bir politik sistemi geri getirmeye niyetli değillerdir. Halk oyu ile seçilmiş bir parlamentoda çoğunluğu alan bir parti ya da partilerin hükümeti kurmasına dayanan Batı stili bir sistemin Türkiye'ye uygun olmadığı basın toplantısındaki sözlerden anlaşılmaktadır. Generallerin bu gözlemde haklı olduklarını söylememek elden gelmiyor. Türkiye hâlâ sanayi öncesi geçmişinde yaşamaktadır. General de Gaulle'ün... Fransa için bulduğu sistemin bir yanıt olabileceği düşünülebilinir. Bunu zaman gösterecektir. Generallerin önünde çetin günler vardır. Batı onlara başarı dilemekten başka bir şey yapmaz."

18 EYLÜL MİLLİYET: DİSK BAŞKANI BAŞTÜRK GÖZALTINA ALINDI.

Türk-İş'e bağlı demokratik sol'daki Petrol-İş, BİF, Tüm-Tis, Deri-İş, Toreyiş, Su-İş, Kristal-İş, TGS, Dok-Gemi İş, Kauçuk-İş kapatıldılar ve yöneticileri gözaltına alındılar.

18 EYLÜL CUMHURİYET: "Şişli'de bir başkomiser silahlı saldırı sonucu öldürüldü. Adana'da Yüzbaşı ANGIN'ı öldürmekten sanık 2 kişinin davası yarın başlıyor."

19 EYLÜL MİLLİYET: Washington Post eski yazı işleri müdürü Türkiye ile ilgili özel bir radyo programında "Türkiye'deki durum insan haklarına aykırı değildir" demiştir. "Türkiye'deki sol örgütlenmenin yöneticileri üniversitedeki genç öğretim üyeleri ve öğrencilerdir. Olayları yürürlüğe koyanlar ise kentler çerçevesindeki gecekondu bölgesinde oturan 18-20 yaşlarındaki gençlerdir" demiştir.

19 EYLÜL CUMHURİYET: Genelkurmay Sıkıyönetim başkanlığının yaptığı açıklamaya göre 50 parlamenterin gözetim altında olduğu bildirilmiştir. Bu parlamenterlerin partilere göre dağılımı şöyledir: AP'den 7, CHP'den 25, MHP'den 11, MSP'den 5, MBG ve bağımsızlardan 2.

19 EYLÜL CUMHURİYET: Türk-İş'e bağlı demokratik sol sendikalarla, bağımsız sendikaların para ve evraklarına el konuldu.

20 EYLÜL HÜRRİYET: "TEK CELSEDE İDAM" Karar sanığın İGD'li (İlerici Gençler Derneği) üyesi işçi Erdoğan Polat'ı tasarlayarak öldürmesinden dolayı THKP-Acilciler sempatizanı Serdar Soyergin'e verildi. Yüzbaşı Bülent ANGIN'ı kaçak Süleyman Aydemir'in şehit ettiği belirlendi. Aydemir'in dosyası ayrıldı.

20 EYLÜL HÜRRİYET: Avrupa Parlamentosu Türkiye'yi kınama önerilerini geri çevirdi. Komünist parlamenterlerin sunusu büyük bir çoğunlukla geri çevrildi ve kabul edilen önerge metninde "İnsan haklarına saygılı olunması ve AET'YE KARŞI OLAN YÜKÜMLÜLÜKLERİNE SADIK KALINMASI istendi."

20 EYLÜL HÜRRİYET: MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ İLK KEZ BUGÜN (YASAMA GÖREVİNE BAŞLADI)

Konsey'in ilk toplantısında Atatürk Yasası ve Sıkıyönetim Yasası'ndaki değişiklikler onaylanarak kabul edildi.

Sıkıyönetim 1402 sayılı yasayı değiştiren yargılar şunlar:

a) Her türlü yayın, haberleşme, mektup, telgraf ya da buna benzer evrakı denetlemek, tüm basın-yayın, kitap, dergi, plak, band, film gibi araçları yasaklamak ya da el koymak, yapım yerlerini kapatmak yetkisi doğrudan sıkıyönetim komutanına veriliyor.

b) Siyasi parti toplantıları dahil, kapalı, açık yerlerdeki her türlü toplantı sıkıyönetimce denetim altında tutulacak.

c) Zaruri ihtiyaç maddeleri yapan, üreten, depolayan, nakleden, satan ticari ve sinaii kuruluşlar sıkıyönetim komutanlığınca kapatılabiliyor.

d) Gazete, dergi, kitap ve diğer yayınların basımını, yayımını, dağıtımını ya da dağıtım amacıyla bulundurulmasını kayıtlamak, bunlar üzerinde sansür uygulamak, yasaklamak yetkisi de sıkıyönetim kumandanlığına veriliyor.

e) Sıkıyönetim mahkemelerine atanacak adli müşavir, askeri hakim, askeri savcı ve yardımcıları, askeri bir kuruluş tarafından ve Genel Kurmay Başkanlığının görüşü alınarak atanacak.

f) Sıkıyönetim mahkemeleri sıkıyönetime neden olan olayları yargılayabilecek. Mahkemeler sıkıyönetimden en çok üç ay önce işlenmiş olan suçları kapsamına alabilecek (Aşağı yukarı 2,5 yıllık olayları)

g) Ceza yasasındaki birçok suç sıkıyönetim mahkemelerince bakılacak.

h) Sıkıyönetim mahkemelerince verilecek cezalar yasa gereği iki kat arttırılacak sanıklara öyle uygulanacak.

21 EYLÜL 80..... (Gece saat 03.20) Ay böyle koskocaman, gece böyle büyülü bir güzellikteyken bile generallerin zorba yönetiminde yaşamak zor, hem de çok zor. Hazmedilmemiş bir yemek gibi kaskatı. Acıdan bir koza'nın içine çekilip büzülmüş gibiyiz. Halkımız bu zorbacı yönetimi böylesine kolay kabul edecek mi?

Sonbahar yine de güzel. Derin bir hüzne dönüşüyor mevsim... için için kendini değiştirerek. Kışa doğru gidiyoruz. Gecenin bu ileri saatinde pek bir şey düşünmeden ayı izliyorum. Çok yorgunum. Nerede, ne yaptım da böylesine yorgun düştüm, anımsayamıyorum. Acımda soluklana soluklana yaşıyorum. Doğru dürüst uyuyamıyorum. Bir dürtüyle uyanıyorum. Sonra işte öyle balkonda derin sessizlik içinde uyuşmuş, miskin, kendi kendine kıvrılmış bir yalnızlığın içinde kalıveriyorum. Bir insan gerçekte hiçbir şey yapmadan, nasıl kendi kendinde bu kadar yorgun düşebilir? Yutkunmak bile istemiyorum... yutkunmak bile. Ah generaller, siz kendinizi ulusumuza adıyan yemini televizyon ekranlarında ettiğinizden beri... o iki yüzlü bürokrat, halksız, sevgisiz topluluğun karşısında apoletlerinizin pırıl pırıl yansımaları içindeki o yeminden bu yana... derin bir kederin içinde, kımıltısız, yorgun, yutkunmaktan bile kaçınarak, işte öyle... kendi acımda kendi başıma soluklanıyor... belki de kendi kendimi avutmaya çalışıyorum.

Yarasını yalayan bir hayvan gibiyim. Tıpkı yarasını yalayan bir hayvan gibi... acımı bile haykırma olanağından yoksun. Sığındığım köşede haykırım yeni bir dipçikle bir taraflarımı alıp götürebilir... Götürebilir.

23 EYLÜL 1980 İRAN-IRAK SAVAŞI TÜM KESİMLERDE ATEŞ-BARUT-PETROL DUMANLARI İÇİNDE SÜRÜP GİDİYOR.

25 EYLÜL 1980..... "DEMOKRASİ FAZİLETLER REJİMİDİR" Genel Kurmay Başkanı, Devlet Başkanı, Milli Güvenlik Konseyi Başkanı ORGENERAL EVREN'İN ilk basın toplantısından alıntı: EVREN ilk basın toplantısında bu eşsiz "faziletler teorisini" şöyle açıkladı: "Demokrasi faziletler rejimidir. Demokrasi fertten ferde faziletli insanların varlığı ile yaşar. Demokrasi

rejimini yıkmak, yerine başka bir rejim kurmak isteyenler, hale demokrasinin hak ve hürriyetlerini kullanarak emellerine ulaşmak isterlerse, demokrasiye inanmış milyonlarca faziletli insanın hak ve hürriyeti nasıl korunacaktır?

İşte bence meselenin esası budur. Bilerek veya bilmeyerek anlaşılmayan birinci mesele budur."

General, başkanlar başkanı, ülkenin tek sorumlusu, başbuğlar başbuğu Sayın Generalim, daha işin başında böyle apar topar çuvallayışımı bağışla.

Ne demek istediğini anlamak için çok zorladım kendimi. Beynime gidin tüm kılcal damarlarım taşıyabildikleri ölçüde kan yüklediler beynime... Böylesine beynime kan sıçramasına karşın yine de anlayamadım faziletler teorisindeki eşsiz güzellikteki anlamı. Önce kendimi "Demokrasi" ve "Fazilet" sözcüklerinin yan yana getirilişindeki büyük amacı sezinleyip kavrayabilmek için zorladım, ama işin içinden çıkamadım. Yani generalim daha işin başında, senin "Demokrasi faziletler rejimidir" tümcende çuvallayıp kaldım. Senin bu tümceni, tıpkı iktidardan ertelediğiniz politikacıları kovuşunuz gibi tüm bugüne değin edindiğim bilgileri bir çırpıda elinin tersiyle yıkıp geçti. Ve ben apışıp kaldım. Ama umutsuzluk bize yaraşmaz generalim. Seni anlamak için elimde mutlaka kilit bir sözcük ya da tümce olmalıydı. İşte bunu kavrayınca, o zaman... ilk basın toplantısındaki ilk tümcenden sonra gelen ikinci tümcene umutla sarıldım. Halkımız dediği gibi hani generalim... "... yeni gelinin kocasına sarıldığı gibi."

Ah başkan, ah başkanlar başkanı, ah her şeyi en evvel ve derin bilen başbuğ... hemen ikinci tümcenin anlamına böyle sarılışımının ardından yine umut ettiğimi bulamamak beni nasıl yıktı bilemezsin. İkinci tümcen: "DEMOKRASİ FERTTEN FERDE FAZİLETLİ İNSANLARIN VARLIĞI İLE YAŞAR."

Fertten ferde fazilet...? Çıldıracağım. Fertten ferde faziletle yaşanan demokrasi... Hiç kuşkum yok general, çok, ama çok önemli bir özdeyiş bu. Dünya ve kendi kamuoyuna, darbeden sonra ikinci söylediğin tümce bu olduğuna göre, hiç kuşkum yok çok derin, derinin de derini bir anlamı olmalı bu tümcenin. Ama ben kavrayamıyorum. Sen ki ordularını yürüttün, sen ki insanları tutuklattın, sen ki, parlamentoyu kapattın, sen ki general ülkeye tam bir sansür koydun, ve de kendini ülkenin mutluluğuna adadığına dair yemin de ettin, öyleyse general bu tümce de senin eylemlerinin kusursuzluğunu, büyük gizini açığa çıkaran eşsiz bir anlam var ama... gel görki ben bulup da çıkaramıyorum işte onu.

Sokağa çıkma yasağının gece yarısından sonra kafamda birbiri üzerine düşmüş bu iki tümce boş bir teneke kutudaki cisim gibi yuvarlanıp dururken birden... (gecenin kaçıncı saatiydi generalim, şimdi anımsayamıyorum)... niçin özdeyişlerini kavrayamadığımı kavradım. Ve kavrar kavramaz da nerdeyse başımı balkon duvarlarına vuracaktım, ama irkildim. Arkadaşlarını ihbar ettiği için başına duvarlara

vura vura kendini öldürdüğünü bir büyük gazetede okumuştum solcu militanlardan birinin. Aklıma o gelince yalnız başıma oturduğum balkon duvarına başımı vurmaktan caydım, ama seni anlayabilmek için "Fazilet" sözcüğünün ne anlama geldiğini kestirmek için sözlüğe başvurmaktan çekinmedim. Anlamıştım general, seni niçin kavrayamadığımı, Fazilet'in ne anlama geldiğini bilmiyordum ben,. Fazilet'i somutlaştıramıyordum. Öyle olunca da hiç kuşkusuz özdeyişini kavrayamıyorum, karşında bir budala gibi kalıveriyordum.

Türk Dil Kurumunun sözlüğünü aştım önce. Fazilet'in karşına iki nokta konmuş ve şu açıklama yapılmıştı "Fazilet: Erdem. Ahlâkın övdüğü, iyilikçilik, alçakgönüllülük, yiğitlik, doğruluk gibi niteliklerin genel adı"

Ah generalim şimdi daha iyi sezinliyorum seni... ne demek istediklerini. Ama bir yanılgıya düşmemek için bu kez M. Nihat ÖZÜN'ün resimli, açıklamalı Türkçe Sözlüğüne koşuşturdum. Fazilet'in bir resmini görmek için değil kuşkusuz. Onca kafasız sayılmam generalim. O da, tıpkı Türk Dil kurumunun sözlüğündeki gibi fazilet sözcüğünün karşısına iki nokta koymuş ve şöyle açıklamıştı. "Fazilet: 1) Değer. 2) Hüner." Bir de tümce veriyordu. Fazileti açıklamak için sözlük: "Sonra bu derece sarih eşekliği fazilet zannetmek... ÖS" Ah generalim, ÖS'yi sakin Örgüt Sorumlusunun baş harfleri sarmayın. Öykücülerimizden Ömer Seyfettin'in baş harfleri onlar. Ölümsüz öykücümüzden alındığı bu tümceyle faziletin karşıtını vurgulamak istemiş sayın Özün. Kaldıki generalim ÖS, yani Ömer Seyfettin siz doğmadan ölmüştü sanırım. Ah general bazı insanların gerçekten talihli olduklarına inanasım geliyor... Neyse.

Ama doğrusu bu tümcenin örneklemesi kafamdaki buğulanmayı dağıttı. "... bu derece sarih eşekliği fazilet zannetmek..." Eşeklikle faziletin taban tabanlığına aykırı anlamlar taşıdığını kavramakta güçlük çekmedim. O zaman tümcenizi kendi kendimde coşkuyla açıkladım. Ah generalim siz şöyle demek istiyordunuz: "Demokrasi rejimi eşekler rejimi değildir. Demokrasi bireyden bireye tepişen insanların varlığı ile yaşamaz (.....) Demokrasiye inanmış..... milyonlarca tepişmeyen insanların bu tepişmeme, süklüm püklüm kalma hakları nasıl korunacaktır?"

Ah generalim işte siz böyle demek istiyordunuz. Açık seçik böyle demek istiyordunuz tabii. Ama son derece kibar olduğunuz için –siz ki Beethoven'in 5 inci senfonisini çaldırarak yemin etmiş kişisiniz kendinizi ulusunuzun çıkarlarına adayacağınıza- nasıl olur da böyle eşşek'li meşşekli sözcüklerle kamu oyunu aydınlatırdınız. Herkes kendisi anlasın... kibarlığınıza birden derin bir saygı duydum generaller generali, başbuğlar başbuğum. Ama yine de kıvancım kursağımda takılı kaldı. Her şeyi somutta kavramak isteyen budala kafam yüzünden kıvançlarımı işte böyle doya doya yaşayamıyorum generalim. Bana yardım edin generalim:

Kimdir erdemli kişi? Yani eşşek olmayan kişi? Kimdir eşşek gibi tepinen? Yani faziletsiz, erdemsiz kişi? Ah general sen ki erdemli kişileri korumak için yola çıktın apoletleri ve yıldızları içinde pırıl pırıl parıldayan arkadaşlarınla... öyleyse açıkla bize

kimdir somutta erdemli, kimdir erdemsiz kişi? Biz kaz kafalılara birkaç örnekle ikinci basın toplantında deyiver bunu generalim... Evdeki gündelikçi kadın mı, yoksa hanımefendisi mi daha erdemli? Hangisi eşeklik ediyor bunların? Hangisine göre koruyacağız demokrasiyi generalim?

Öğrenmek istediklerim var bu konuda generalim; baş edemiyorum kendi kendime sorduğum sorularla. Yardımına gereksinmem var:

Sanırım iki gün önceydi generalim, Sheratone Oteline MESS (Madeni Eşya İşverenleri Sendikası) tükürüğü kurumadan kaldırdığınız bir kararla yeniden açılışlarını kutladılar. Ama işverenlerimiz zamanlarını boşa geçirmezler bilindiği gibi. Bir de Yöneticilik konusunu işleyen panel düzenlediler. Bu panelde konuşan işverenlerimizden biri beş aşağı-beş yukarı şunları söyledi generalim: "Sınıf sendikacılığı savaşımı veren sendikaların kapanmasını şükranla karşılıyoruz. Ama bu sizi tembelliğe götürmemelidir. Şimdi başsız kalmış işçilere daha çok dikkat etmeliyiz. Gözümüz, kulağımız onların arasında olmalıdır. Öyle ki örgütlenme biçimi gerçekleştirmeliyiz ki onların arasında en küçük bir söylenti bile hiyerarşik bir sırayı hızla izleyerek hemen gelip masamızın üzerine düşmelidir, beklenen bir karar gibi..." Generalim işte şimdi soruyorum eşsiz "erdemler teorini"zi gözeterek: Kim erdemli şu üç kişiden; işçiler arasında ihbarcılık düzenini kuran işveren mi, arkadaşını ihbar eden işçi mi, yoksa kelepçeli bilekleri jandarmalar arasında yarına açılan, yarını belirleyen kararlılık gibi yoğunlaşmış bir biçimde birbirine bağlı götürülen işçi mi? Hangisi erdemli şimdi bu üç kişiden, generalim...? Hangisi..?

Ah generalim, darbeden sonra pek anlı şanlı bir biçimde bir duyuruda bulundunuz: "Sıkıyönetimde çalışan komutanların ve öteki sorumluların yaptıkları görevden dolayı aldıkları yan ödemeler durdurulmuştur." Ah dedi çok kişi, işte örnek bir erdemlilik... parayla yapılmayan... yurt sevgisiyle başarılan, özverili insanların davranışı bu davranış. Sevincimiz daha da büyüdü şu haberi manşetlerle okuyunca gazetelerde: "Orgeneral Evren orgenerallik maaşından başka hiçbir maaş ve yan ödeme almayacak." İşte yıllardır beklenen bir erdemlilik örneği daha... sivil yöneticilerin hırsızlıkları, yakınlarını zengin etme yöntemleri yanında kusursuz, katıksız bir özveri örneği... Dalga dalga büyürken kıvancı herkesin yurt düzeyinde, yukarıdakiler gibi olmasa da, küçücük, sayfacıkların sonunda küçücük bir haber çıkıverdi, uygunsuz bir yerden, uygunsuz bir şey birdenbire çözülmüş de ortaya çıkıvermiş gibi. 22 Eylül'de Milliyet'teki duyuntu da, durdurulan sıkıyönetim yan ödemelerinin yeni düzenlemeyle yürürlüğe girdiği bildiriliyordu diplerde bir yerde. Şöyle düzenlemişsiniz sıkıyönetimin yeni görev zamlarını habere göre generalim: "Ödeme aşağıdaki cetvelde belirlenen maaş katsıyısı ile çarpılan puanların bulunan yevmiyelerinin üzerinden net olarak ödenecektir.

Görevliler	Puan
General-amiraller	10
Albay-yarbay-binbaşı	9
Yüzbaşı-üst teğ.-teğmen	8
Ast. teğ, astsubay,uzman jnd. başçavuş	7
Emniyet amiri ve üstleri	9
Başkomser, komser, komser yard.	7
Öteki emniyet görevlileri, mahalle bekçileri	5
Sivil memurlar (erbaşlar dahil)	3

Şimdi soruyorum generalim eşsiz "Erdemler Teorini" kavramak için: Maaşını 10'la çarpıp günde yevmiye olarak alan general mi? Mahalle bekçisi mi, üçle çarpılan er mi? Hangisi ötekinden daha erdemli bunların içinde, örneğin halkının karşısına buruk bir acıyla dikilmiş beş kuruşsuz, patlak poturlu, süngülü ere göre kıyaslandığında?

Maaşının dokuz katını alan başkomiser mi, ayakları dayaktan patlayan genç delikanlı mı, yoksa işkence feryatlarını öteki odada sorgu için kayıtsız bir biçimde dinleyen 9 puanlı işkenceci albay mı? Hangisi bunların daha erdemli generalim? Söyle de anlasın bu kaz kafalarımız şu eşsiz "erdemler teorini". Ve tüm bunların üstüne oturttuğun demokrasiyi...?

Kentin pisliğini kaldırım kaldırım yüklenen, bidon bidon boşaltan belediye çöpçüleri iki aydır maaşlarını alamıyorlar generalim. Önceleri belki direnirlerdi maaşlarını alabilmek için. Ama şimdi onların maaşından çok 10 puanlı generallere ödenmesi gerek tüm harcamaların. O nedenle belediyenin başına getirilen 10 puanlı, maaşının 10 katını alan Orgeneral AKANSEL hiç kuşkusuz daha erdemli pis bir temizlik işçisinden...? Yoksa yanılıyor muyum generalim: maaşsız, aç kenti süpüren çöpçü mü erdemli 10 puanlı generalinden? Hangisi daha erdemli?

Türkçemizin en güzel dizelerini oluşturan yaşlı, iki kuşak ötemizin, yarınkilerin de şairi A. Kadir tutuklu generalim. A. Kadir hasta. Karısı kendisini düşünür... Tüm işverenler başkanı Halit Narin'se dışarıda, generalim. Tutuklu mu tutuklu değil... Kokteylli toplantılarda "tüm gücümüzle generallerin başarıya ulaşmasını sağlamak için elimizden geleni yapmalıyız" diye açıklamalarda bulunuyor.

Şimdi hangisi erdemli bunların generalim? Tutuklattığın, yaşlı, Türkçemizin en güzel dizelerini söyleyen şair A. Kadir mi, dışarıdaki işverenler başkanı Halit Narin mi? Ah generali yardım et eşsiz "erdemler teorini" kavramama.

Radyoda halkın bir türküsünü söylediği için kulağından tutulup atılan türkücü mü, ona söyleten mi, yoksa ikisinin birden işine son veren 9 puanlı kurmay albay mı, yoksa bunların hiçbiri değil de Hazel'i bağrından yankılana yankılana antensiz,

kolonsuz bir umut gibi dalga dalga yayan adsız sansız aşığın kendisi mi, hangisi daha erdemli bunların? Hangisi generalim hangisi?

İşkence odalarında umudunu ak bir güvercin gibi bize uçuran genç ölü mü, onun karşısında sigarasını tellendiren mi, yoksa dışarıda ihbarcılığının karşılığını bekleyen mi? Ah generalim ah, hangisi?

Somutlayarak açıkla tıpkı puanladığın gibi maaş katsayılarını; erdemler teorini de... işte öyle. Sıra sıra, alt alta diz... Karşılarına koy puanlarını. Bilelim biz de puanımızı ve yerimizi generalim.

Bir yolunu buluruz belki artırmak için erdemlikteki puanlarımızı açıklayacağın çizelgede kendimizi görerek... hadi generalim hadi... bekliyoruz generalim ikinci basın toplantını...

9 EKİM 1980..... Necdet ADALI: 24 yaşında. Solcu. Mustafa PEHLİVANOĞLU: 22 yaşında. Sağcı. Necdet ADALI iki kişiyi, Pehlivanoğlu 5 kişi öldürmekle suçlanıyorlardı. Bugün sabaha doğru ASILDILAR. Kollarının birbirlerine bağlayıp öyle götürmüşler darağacına. Önce ADALI'yı asmışlar. ADALI'nın avukatları yanında bulunmuşlar. Babasına yazdığı mektupta "Ölüm pek önemli değil" demiş. "Ama mücadeleden erken ayrıldığıma üzülüyorum." Hürriyet gazetesinin belirttiğine göre "Necdet Adalı iki görevlinin arasında cezaevi avlusuna kurulan sehpaya 03.42'de" getirilmiş. "Oldukça sakin olan Adalı'nın boynuna yağlı ip geçirildi. Bu sırada Adalı'nın üzerinde durduğu sandalye tekmelendi. Ancak Adalı boşlukta kalmadı, ayakları sehpanın kenarına çarptı. Adalı son bir gayretle kendini boşluğa itti. Ve 03.47'de can verdi.

SIRA PEHLİVANOĞLU'NDA:

"ADALI'nın cezası yerine getirilirken Balgat Katliamı asli faali sağ eylemci, Mustafa PEHLİVANOĞLU gardiyanların odasında bekletildi. Ömrünün sayılı dakikalarında yanında yakını, avukatı bulunmayan Mustafa Pehlivanoğlu'nun sağlık denetimi gerçekleştirildikten sonra imam kabul edip etmeyeceği soruldu. İmam sakinleştirici sözler söyledi. Soğukkanlı görünen Pehlivanoğlu'na beyaz gömleği giydirildi. (...) Saat 03.55'de Mustafa Pehlivanoğlu idam sehpasına getirildi. (...) Yağlı ip boğazına geçirilince o da kendi sloganını bağırdı. O da boşlukta cansız şekilde sallandı." (Hürriyet 9 Ekim 1980-Perşembe)

"Yaşamının son dakikalarında..." yanında yakınlarından hiç kimsenin bulunmaması... Dehşetle kavrıyorum. Acı derin bir merhamete dönüşüyor. Sonra bu iki insanın başka insanları öldürdüklerini düşününce... İşte o zaman acımda katıksız bir biçimde yoğunlaşıp gidemiyorum. Birşeylerden burkularak dönüyorum. Kahvede yatan ölüler, kan içinde... gözümün önünde canlanıyorlar ve Mustafa Pehlivanoğlu ile Necdet ADALI'nın ellerindeki otomatiklerle üzerlerinden atladıklarını görüyorum. Sanki darağacından atlayıp ellerindeki otomatiklerle kahvelere girişleri birbiri üzerine

düşen görüntülerle duygularımı, duyarlığımı, acımı, düşüncemi... her şeyi... her şeyi hallaç pamuğu gibi atıp derin bir kargaşanın içinde başımda, göğsümde uğulduyorlar. Tüm öldürdükleri, tüm asılanlar, hepsi hepsi... uğulduyorlar... Ama sonunda, çoğu kez, bir mendil gibi dalgalanan iki insanın ölüsü sakin sakin gri bunalımının içine gelip yerleşiyorlar ve işte öylece kalıyorlar. Elveda gibi dalgalanan iki mendil sanki...**(Devrimci 78'liler Federasyonu'nun notu: Necdet Adalı'nın bahsi geçen kahvehaneyi kurşunlamadığı, asıldığı olayla ilgisi olmadığı, yıllar sonra aynı olayla ilgili başka insanların yargılandığı, Necdet'in generallerin devrimcilere olan öfkesi sonucu asıldığı ortaya çıkmıştır. Bir dizi adli hatayla aramızdan alınan, emperyalizme ve faşizme karşı mücadelede darağacında, son soluğunda bile devrimin ve sosyalizmin sloganlarını haykıran yiğit devrimci Necdet Adalı'yı özlemle anıyoruz.)**

23 EKİM 1980:

YAZKO (Yazarlar Kooperatifi) yarışma açtığını duyurdu.

"Birgün Bile Yaşamak" gün ışığına kavuşma olanağını bulabilir mi bu yolla? Yeni duruma göre "Birgün Bile Yaşamak'ın yazgısını değerlendirmeye çalışmalıyım. Generaller yönetiminden önceki günlerde romanımı kitlelere ulaştırmak için hiç kimseye eyvallah etmeden, kimsenin beğenisine öyle fazla kulak asmadan, yayınevlerinin ve dağıtımcıların kazanç düzenlemelerine sırt çevirerek, basımı için kendi adıma girişimlerde bulunabilirdim. Bu girişimlerimi yoğunlaştırdığım bir sırada askersel cunta yönetimi üstlendi.

Şimdi iş değişti. Şimdi romanımı yalnız başıma koruyamam. Romanımın şimdi bir yayınevinin ya da bir dağıtımcının koruyucu şemsiyesi altına girme gereksinimi var. Yalnız başıma başa çıkamam şimdi. Romanın yayınlanmasına bugünlerde olanak yok diye kendimi salıvermeye de hakkım yok. "Birgün Bile Yaşamak"ın kitlelere ulaşması için önüne çıkabilen her fırsatı değerlendirmeliyim.

Sorunun bir başka yanı da şu: YAZKO seçicileri böyle bir dönemde "Birgün Bile Yaşamak"ı seçmeyi göze alabilirler mi? Yayınevinin geleceğini tehlikeye atmak anlamına gelmez mi onlar için? Bu onların bileceği iş. Onların adına düşünmeye yetkili değilim. Benim sorumluluğumun bittiği yerde onların sorumluluğu başlıyorsa, bu sorumluluk ilişkileri bizim dışımızda, nesnel değerlerle yargılanıyor, ona göre sonuçlandırılıyorsa benim onların işine karışmaya gerçekten hakkım yok. Onlar böyle bir durumda kendi kendilerini sınayacaklar demektir. Nasıl ben yayınlanması için göze alınması gerekenleri almakla sorumluysam... işte tıpkı onun gibi. Bir ülkenin aydınları sorumluluklarını böyle ortaya koyabilirler. Direnme öyle elle tutulur bir yapıya kavuşabilir. İnsanlar çok kez değilse bile, ama bazen yürekliliklerıyle, büyüklükleri, küçüklükleri, yetenekleri ya da yeteneksizlikleriyle hastalıklarıyla ya da ölümleriyle baş başa kaldıkları gibi yapayalnız kalıverirler. Bu oynaklıkta gösterecekleri davranış belirler onları.

Hiçbir şeyin gelecek kuşakların yargısından kurtulamayacağı gerçeğini görmezlikten gelemeyiz. Diyelim ki "Birgün Bile Yaşamak"ın yanında seçiciler sudan, etliye sütlüye dokunmayan, saman gibi bir yapıtı yeğlediler, böyle bir yolu tuttular... O zaman gelecek kuşaklar bu iki yapıtın kıyaslamasından zamanın değer yargılarını, birçok gerçeği yakalayıp vurgulama olanağını bulur. Sanatta, düşün yaşamında her davranışımız önünde sonunda berber önlüğüne düşen saçımız gibi önümüze düşer.

Sekiz sayı olarak istiyorlar. Bir buçuk aydan da kısa bir zaman var. Nasıl yetiştirebilirim, bilemiyorum. Yeniden makinede çalışmak için yeterince güçlü bulamıyorum kendimi zaman zaman. Ama yine de -çok kez olduğu gibi- tek başıma bu işi üstlenmeliyim gerekirse. Başka çıkış yollarının yanında bunu da denemekle yükümlüyüm.

25/10/1980..... İLK KEZ MÜLKİYET duygusuna kapılıyorum. Diş ağrımı unutturacak denli yaman bir duygu. Böyle bir duygunun soluk aldırmaz pençesi, bunalımı içindeyim. Ev bakıyorum kendime. Kiradan kurtulmak için. Artık yarın kira ödeyemeyecek bir durumda sokak ortasında kalmak gibi bir korkunun içine düştüm. İşin gittikçe düşen temposu, havuzdaki suyun gittikçe çekildiğini görmek bu kaygımı bunalıma vardıracak ölçüde yoğunluyor. 2,5-3 milyon arasında bir ev alıp başımı sokmak istiyorum.

Tüm bunlar doğru mu? Kaygılarımı ben mi yaratıyorum kendi kendimden kaçış için? Yapacak bir şey bulamayınca anlamsız ve budalaca kapılışlara mı kaydırıyorum kendimi? Ev bakmaya giderken yolda -hava çok güzeldi, güneşliydi- birden Sedof'u anımsadım. Bir yerlere sakladığım için -şimdi çıkarıp bakamadığım- "Birgün Bile Yaşamak"da şöyle diyordu sanırsam: "Zaman zaman devrimci uğraşıya ara vermek gerekir. Halkın sana yetişip, senin yanında yer alması için" Devrimci uğraşa aravermek...? Mülk peşinde mi koşturur insanı bende olduğu gibi? Yoo ben kendimi avutmak için, kendimden uzaklaşmak için kaygılarımı büyütüyorum. Kaygılarımda içten değilim sanırım. Kendimi avutuyorum işte. Ev sahibi olmak birçok şeyi unutabilmek için. Kendimden kaçmak için belki...

Sınıfsız bir toplumda yaşayacaklar için bizim bu duygularımız nasıl anlaşılması zor, kavranması olanaksız problemler gibi kalacaktır önlerinde. Böyle mülkiyet duyguları içinde nasıl olup da "zaman zaman düşünebildiğimize", zaman zaman "yazabildiğimize" şaşıracaklardır. Öylesine haklı bir toplumda bizi yargılamak için şimdiden aklımıza gelmeyen niceliği de, niteliği de değişik kim bilir ne ölçüler kullanacaklardır.

"Mülkiyet duygum" benim çelişkim. Kendi kendimle çelişkim hiç kuşkusuz. Bu çelişkilerden birine böyle sımsıkı sarılışımı kendi kendime bile doğru dürüst açıklayamıyorsam, üstünde yeterince duyarlılıkla duramıyorsam bunun nedeni, beni sımsıkı saran çevremin nesnel koşullarıdır. Onları yeterince açık seçik göremiyorum. Zaman zaman gördüklerimi de yeterince kavrayamıyorum. Ama besbelliki

çelişkilerimden birine, zaman zaman ötekine, tıpkı denizdeki kazazedelerin bir sal parçasına sarılışı gibi sımsıkı sarılıp yaşamın ekonomik, politik dalgaları içinde boğulup gitmemeye çırpınıyorum.

Ne ki yine de soğukkanlı olmalıyım. Soğukkanlı ve akılcı bir düzenlemeyle çelişkilerimden gerçek olanı, yenmesini istediğimi, ötekini öldürerek, ötekini bir daha hiçbir zaman hortlamasına izin vermeyecek biçimde gömerek yengin çıkmasını sağlamalıyım. Bu herkesin mülkiyetsizliğindeki güvence, herkesin mülkiyetsizliğindeki eşsiz mülkiyet, emeğin kendisiyle olan sıkı bağlantıdır.

27 EKİM PAZARTESİ..... İŞTE ASTILAR bir kişiyi daha. Adana'da SOYERGİN adlı genci bu sabaha karşı astılar. SERDAR SOYERGİN'in asılmak için alıp götürüldüğü tutuklularevindeki kadınlar koğuşunda yangın çıkmış. Kadınlar yataklarını, yorganlarını bir araya getirip yakmışlar. Soyergin'i düşlemeye çalışıyorum. Alıp götürdüğü tutuklular evinde, kadınların türküsü içinden ve kadınların yanan koğuşlarından yükselen kara dumanlar içinde ak, aydınlık yüzüyle idam sehpasına atlıyor ve oradan ... ve oradan –ne kötü tanrım, ne kötü: başka hiçbir betimlemeyi bilinçlendirememek ve tüm şehitler için hep aynı betimlemede kalmak..." ... sanki aydınlık yüzüyle kara dumanları geride bırakıp göklere doğru çekiliyor...

Hey tutuklu kadınlar... hey bacılar... sizin kadar net ve katıksız olamamak, kendi kendimde tutsak kalmak... sonra tüm bunları da kendimde sindirmeye çalışmak... türküleriniz, haykırılarınız, yaktığınız koğuşlardan fırlayan alevler gibi şaşırttı mı yetkilileri? Avludan geçmekte olan Soyergin duydu mu sizi? Türkülerinizi dinledi mi? Resmi giysileri içindeki yetkililer, bir an bir yılanın yüreklerinin sapını dişlediğini duyarladılar mı? Yılandır onlar için: acıma, özveri ve kendilerinin çıkarı dışındaki her şey... Yine de -bakmayın öyle kasıldıklarına- afyonladıklarını sandıkları yılan, işte böyle türkülerinizde, alev alev yakışlarınızda yüreklerinin sapını dişler...

26 Ekim tarihli egemen sınıfların ünlü gazetesi HÜRRİYET'de "Talihsiz iki ana" başlığı altında yaşlıca iki ananın resmi vardı. Asılmasına karar verilen Serdar Soyergin ile, Soyergin'in öldürdüğü İlerici Gençler Derneği Üyesi (İGD'li) Erdoğan KOLAT'ın annesinin resmi.

Çaresiz iki ana... Resimlere bakıyorum gözümü iyice açarak: ayrıntıya sıkışmış kalmış bir gerçek var mı diye? Bu ayrıntıya sıkışıp kalmış gerçek gittikçe büyür çünkü, gittikçe tüm düşleri, tüm varsayımları bir yana iterek büyür ve dipten dibe gelen bir yer sarsıntısı gibi birdenbire patlayarak ortaya çıkıverir günün birinde. Soyergin'in anasının adı Pembe. Bir köyle kadını. Nalınlarını çıkarmış tutuklar evi kapısına öyle oturmuş, iki yana çaresizce açtığı kollarından, yüzünün yandan görülen biçiminden haykıra haykıra ağladığı anlaşılıyor. Sol fraksiyondan diye nitelendirilen işçi Erdoğan Kolat'ın annesiyse makinelerin arasına oturmuş. Besbelli işçi bir kadın. İşte ağlayanlar bunlar. Ama KOLAT'ın annesi artık ağlamıyor. Çünkü oğlunun öldürülüşünün 40. ıncı günü oğlu için okutulan mevlüd'de fenalaşarak öldüğünü bildiriyor gazete. İşçi-köylü

anaların oğulları birbirlerini öldürürken tutuklular evinden alev alev dumanlar yükseliyor, yoksul oğullar idam sehpalarında sallandırılıyor. Soyergin'in öldürdüğü öteki insan, genç bir tank yüzbaşısının yakınlarının acısını gösteren fotoğrafın neden ayrıcalık gözetilerek yayınlanmadığını düşünmek istiyorum. Acılarını saklamak isteyen insanlar oldukları için mi? Acılarında yalnızlığa alıştıklarından mı?

SOYERGİN bu iki genç adamı niye öldürdü? Tank yüzbaşı ANGIN'la solcu Erdoğan KOLAT'ı? Neden?

Birbirine karşı silahla karşı düşmüş bu insanların dramını iyice kavrayıp çözemedikten sonra hiçbir yere gidemeyeceğimize inanıyorum.

Oynanan oyunun ustalıklı sergilenmesinden kaynaklanan yanılgılarımızı kesin bir biçimde ayıklamalıyız.

Bu üç insan arasındaki çelişkiyi iyi kavramak, onların üçünün de karşısına düşen asıl uzlaşmaz olanı yakalayıp çıkarmak zorundayız.

Aynı Gece: Saat 00.45..... SONBAHAR fırtınası uğulduyor. Köşe başında hızla dönerek uğulduyor. Evin bacasında uğulduyor. Bomboş sokakta uğulduya uğulduya sonbahar fırtınası çılgınca dans ediyor. Sanki bir orkestranın uğultusuna kapılmış gibi eğilen ağaçların yapraklarından, hızla geçen bulutlardan bu dansı daha iyi izliyor gibiyim gece yarısından sonra. Balkona çıkmam olası değil. Yine de bir şey görecekmişim gibi arada bir fırlayıp balkondan bomboş caddeye bakıyorum. Ağaçlar yere dek eğiliyorlar görünmez bir gücün geçişini selamlamak için. Çocuklar çoktan yattı. Gürültü çıkarmamak için dolma kalemle yazıyorum. Yarın makineye geçerim yazdıklarımı.

Ve bir idam daha verdiler. Ve bir kişinin daha sıkıyönetim mahkemesince idam kararı yüzüne karşı okundu. Bir eri öldürmekten sanık iki kardeşten biri... Bir er... sözcüğü nasıl birdenbire böyle kolayca yazılıveriyor... Oysa bir eri açtığımızda neler yok ki... Neler yok ki... köylülük sorunundan, aynı yönde savaşım vermeleri gereken iki insanın birbirlerinin karşısına düşürülüp öldürülmeleri, ötekinin yağlı ipte asılmasına dek uzanan devrimci sorulara, emperyalizm işbirlikçi yerli egemen sınıfların ilişkisine dek... neler yok ki şu (bir eri öldüren) diye yazıverişimizde...

Sonbahar uğulduyor artık. Uğulduya uğulduya gittikçe abana abana, gittikçe kışlıya kışlıya kentimizin üstüne doğru abandıkça abanıyor.

Saat 1.30 Ölüm hükümlüleri için hazırlıkların başladığı saat, hangi saattir acaba? Bu saatler mi?

Gözümü uyku nasıl tutacak bu gece, nasıl tanrım...?

29 Ekim 1980: BUGÜN CUMHURİYET'İN 57 İNCİ YILDÖNÜMÜ (Milliyet ve Cumhuriyet'ten alıntılar:

- OECD DURUMDAN SON DERECE MEMNUN (Cumhuriyet)

- Bu yıl 1,2 milyar dolar borç ödenecek. (Milliyet)

DPT'nin (Devlet Planlama Teşkilatının kısaltılmış adı) hazırladığı rapor bakanlara verildi. DPT'nin hazırladığı "Bakanlar Kurulu Brifingi" belgesinde yer alan verilere göre Türkiye'nin bu yılki dış ticaret açığı 4,1 milyar doları buldu. Cari harcamalardaki açıksa yalnızca dokuz aylık dönem için 2,2 milyar dolar. 1980 yılında sağlanan borçlarla birlikte Türkiye'nin dış borçlarının tutarı 18 milyar doları aşmaktadır. 947 milyon olarak bekleyen transferler 1980 yılının dokuzuncu ayı sonlarına doğru 468 milyon dolara inmiştir. Bu bekleyen transferlerin 193 milyon dolarını özel girişim, 275 milyon dolarını isc kamu kesimi transferleri oluşturmaktadır. (Benim notum: Bu %100 ü aşan düşü ülkemizin kalkınma çabalarından nasıl resmen caydığını göstermeye yeter de artar bile)

Belgede verilen tablolardan anlaşıldığına göre Devlet hazinesinin nakit açığı geçen yıllara oranla büyük ölçüde artışlar göstermektedir. 1980 yılı eylül ayının sonunda Hazinenin nakit açığı 92 milyar liraya yükselmiştir. Nakit açığı geçen yılın aynı döneminde 32 milyar dolar olmuştu.

15 Ekim 1980 tarihi itibariyle KİT'lerin toplam borçları 163 milyar lira gibi rekor bir düzeye ulaşmıştır. Bu tutarın 11 milyar lirası müteahhitlere, 12 milyar lirası personele, 14 milyar lirası üreticiye birikmiş borçlardan oluşmaktadır. KİT'lerin vergi borçları ise aynı tarih itibariyle 30 milyar lira olmuştur. Ayrıca KİT'lerin diğer KİT'lere olan borçları 95,5 milyar liraya yükselmiştir."

Bugün Cumhuriyet'in 57 nci yıldönümü. Generaller parlak apoletleri içinde söylevler veriyorlar. Televizyonda geçiş törenlerinin görüntüsü bitip tükenmek bilmeyen bir nehir gibi akıyor... akıyor... Gazetelerimizin çoğu "sapık" bir şarkıcının "deli raporu" alamadığını duyuruyorlar. Erkekken göğüslerini büyüterek kadın olduğunu söyleyen, göğüslerini ikide bir açıp şarkı söylediği gazinolarda izleyicilerine gösteren bu erkek kadının renkli resimleri yargıç önünde, jandarmalar arasında boy boy günlük gazetelerimizin birinci sayfalarını kaplıyor, Cumhuriyetimizle birlikte. İran-Irak savaşına bile böyle önemli (?) duyuntulardan yakalarını kurtarıp da yer ayıramıyorlar gazetelerimiz...

Gazetelerimiz... Allahlık gazetelerimiz. En tutarlısı sanılan birinde bir başyazar oturmuş budala budala anılarından söz ediyor. Canı sıkıldığı zaman, politikadan bunaldığı zaman nasıl kemanına döndüğünü yazıyor. Utanmaz bir rahatlık içinde... Bir de günah çıkartışı var ki... insana bir erdemmiş gibi görünüp herifçi oğlu rahat rahat içini boşaltıyor. Hepimizin vicdanını karartıyor bu adam. Zengin çocukluğunun derin rahatlığı içinde zaten hiçbirşeye şöyle doğru dürüst inanamamışlığının eleştirisini açık

yüreklilikle yapacağına, bunu bir erdemmiş gibi bize yutturmaya çabalıyor. Erdemliliğine kendisi hayran... çevresi bu bayağının bayağısı itirafları bir cevhermiş gibi allayıp pullayıp aynı gazetede övüyorlar. Menderes'in asılmasından yana değilmiş... ona karşı en sert karşıtçılığı gazetesinde yapmış, ama doğrusu asılmasından yana da değilmiş... Asılmaması için el altından bir takım girişimlerde bulunmuş. (Neymiş bu girişimler pek belli değil) Ama doğrusu ya bunu açıktan açığa gazetesine yazacağı bir başmakalede kamu oyuna duyurmamakla hata etmiş. İşte şimdi bu pek önemli yanılgısını açımlıyor. Ve rahatlıyor. Mankafalığını hiç kimse bu başyazar gibi kolayca açıklayamaz: kendisinin komünist olmadığını savunmak için şöyle diyor. "Biz 1924'de ne idiysek 1944'de o idik, 1966'da da aynıydık." 40 yıl değişmediğini hep aynı kaldığını söylemesi bir insanın budalalığından, şaşkınlığından ve aptallığından başka neyi gösterir ki...

Ah başyazar, bizim kuşağın ünlü başyazarı... pek keyifli okuyorum açıklamalarını. Gerçekten de "Olur Şey Değil..." Ne kemancı olabilmiş, ne politikacı olabilmiş, ne yazar olabilmiş, ne sanatçı olabilmiş ama... babasından kalan gazetenin nimetlerine, kolaylıklarına sırtını dayayıp tam bir konformizim içinde yaşayıp gitmiş... yaşayıp gidiyor da işte. Böylelerinin baş tacı edildiği bir ülkede yaşıyoruz. Gelecek kuşakların vicdanı onları bağışlamayacaktır. Kesin bu. Bağışlamayacaktır.

5 EKİM 1980..... NE ZAMANKİ Promethee zincire vurulsa, üzerine saldıranlar utanmazcasına, saldırılarını azgınlaştırırlar. Bunu şunun için yazıyorum: YAZKO/edebiyat dergisinin ilk sayısını aldım. Okuma gereksinimiyle, devrimci bir yüreklilikle yazılacağına inanmış olmalı ki çok kişi, 5 bin baskıdan hemen hepsi tükenmiş, 2 bin baskıya daha geçmişler. Okuyucular beklediklerini bulamadılar, hiç kuşkum yok. Yaşadığımız günlerin iç devingenliğinden alabildiğine uzak, saman gibi, anlamsız... tutarsız yazılar. İş bununla da kalmıyor. Toplumcu sanata karşı alabildiğine acımasız bir saldırıya geçiyorlar. Ne zamanki Promethee'yi bağlasalar, işte böyle ortaya çıkıp kinlerini kusarlar bu tanrılar. Tanrılar sözcüğünü de boşuna kullanmıyorum. Selim İleri diye bir yazar işinin "tanrısal" bir iş olduğunu, yani "yaratmak" işlevi gördüğünü söylüyor. Bu küçük tanrılar şimdi zincire vurulu Promethee'ye kinlerini kusuyorlar. Çünkü gerçek insanlar bu boş tanrılara değil, kendilerine "işleri"ni öğreten Promethee'ye kulak kabartıyorlar, onu izliyorlardı. Ama şimdi o yine zincire vuruldu. Çevresinde kinlerinin tutkusuyla tepiniyor küçük, küçücük tanrıcıklar...

Promethee zincire vurulu. Gazeteleri çıkmıyor. Dergileri mühürlü. Sendikaları kapalı. Sendikalarının dergileri yok. İşçiler şiirlerini gönderiyorlardı oraya. Kuramsal ve bilimsel aylık, üç aylıkları da çıkmıyor. Promethee'yi zincire vurdular. Şimdi onun yerini kinlerinin tutkusuyla büyülenmiş, gözü dönük, sapıklıklarında gittikçe sapıtan yarı deli-tanrılar alıp, insanları kendilerine tapmaya çağırıyorlar. Bunalımlarında terledikçe eriyip gidiyorlar. Zayıflıklarından, çirkinliklerinden kimsenin kendilerine dokunmasını da istemedikleri besbelli. Kurnazca gizlenmeye çalışmaları bundan. Seks

manyaklıkları içinde doyumsuzluklarını, tersliklerini, tapınakların buğulu tütsüleri içinde ölümsüzleştirmeye, yeni yeni büyülerle çirkinliklerini ve yalnızlıklarını gizlemeye çalışıyorlar. Doğrusu bu büyücüler korosunun içinde ATAOL BEHRAMOĞLU dostumun nasıl yer aldığına şaşıyorum. Bazen hiç yazmamak en iyisidir. Bir şeyler kurtarırız düşüncesinin kitleleri yeni yanılgılara götürmesinden sürekli kuşku duymalıyız. YAZKO/EDEBİYAT'taki onca şiire Demokrat gazetesinin kapanmasından sanırım iki ya da üç ay önce çıkan, adı sanı duyulmamış bir şairin bir tek dizesini değişmem. Bunu tüm açık yürekliliğimle günlüğüme geçiyorum. Ama o şiir tüm havasıyla ve de bazı dizeleriyle aklımda olmasına karşın tümünü anımsayamıyorum. Gerçekten anımsayamadığıma şimdi çok hayıflanıyorum. Hele FÜRÜZAN denilen yazarcığın 5 sayfalık şiirinde o genç delikanlının yalın, arık ama iç zenginliği alabildiğine kendini gösteren, tül tül belirten bir tek dizesini değişmem. Sadece o, adını sanını unuttuğum için şimdi kendime kızdığım gencin dizeleri bile edebiyatımızın şiir esnaflarını çileden çıkarıyordu. Devrimci şiirimiz kendi çizgisini belirleye belirleye çağını içine alarak, Türkiye'mizi sevgiyle kucaklaya kucaklaya giderken işte böyle birdenbire zincire vuruluverdi. Ve bilmem nelerinin derdinden başka dertleri olmayan büyücüler, çirkinler, tapınaklarından fırlayıp çevrede oynamaya, kinlerinin türküsünü söylemeye başladılar.

Ürün ve Birikim ve öteki kuramsal dergilerde ileri sürülen tartışmaların hiçbirinin altından kalkamayacaklarını bilenler elbette şimdi köpeklerin özgürleştirildiği köyde değneksiz gezeceklerdir.

YAZKO/EDEBİYAT ağız birliği, kavil birliği içinde toplumcu edebiyat eleştirisi yapıyor. Ama kim bunlar, hiç örneklemiyor. Kimler bu beceriksiz toplumcular? Hangi yapıtlarıyla insanlarımızı yanıltıyorlar. Pınar KÜR hanımefendi böyle diyor. Çünkü yüreği hopluyormuş böyle şematik düzenlemelerle, kurmasal öğretilerle yazı yazanların gençleri yanılttığını görünce. KÜR hanımcık açıklamalıdır bu kişiyi.

Aslında -hiç sevmediğim şu toplumcu- sözcüğünün ötesinde bu baylarla, hanımefendiciklerimiz sanatın kendisini, özünü eleştiriyorlar. Gerçek sanata saldırıyorlar. Sanatı sanat yapan öğelerine, onun kolonlarına dinamit koyuyorlar. Özellikle de roman konusundaki varsayımlarıyla. Bunu Selim İleri adlı yazarın yazısını özenle okursanız daha iyi göreceksiniz. Ne diyor kendi kaygılarımı düşünmekten başka artık hiçbir işi kalmamışa benzer bay İLERİ? "Ölüm İlişkileri"nin ünlü yazarı, "Bir Küçük Burjuvanın Gençlik Yılları"nın yazarıyla arasındaki benzerliklerin var olmadığını, gerçekte var olan aynı kişilerden yola çıkmadıklarını kendisini eleştiren bir eleştirmene verdiği yanıtta bunu vurgulayarak belirlemeye çalışıyor. Hele hele şu satırlarına bakın siz toplumcu sanata karşı çıkan İLERİ'nin; "Yazınsal gerçeklik önünde sonunda bir düşlemin ürünüdür. (Sabahsız geceler) adlı öykümde, düşlemi uç noktasına vardırıp Selim İleri adında bir öykü kişisinden söz etmiştim. Sonunda bu yeni Selim İleri, Dostoyevski'nin Rogojin'i olup olmadığını soruyordu okura ve

kendine, hatta yazara..." Nasıl beğeniyor kendini İleri. "Anna Karanina'yı öteki burjuva kadınlardan ayıran ahlaki tutumuydu. Bu tutumun tıpkısını Puşkin'in kızı da duyumsadı mı, yoksa duyumsayan yalnızca Tolstoy muydu? Bence bu da önemli bir sorun: yanıtlanmadığında, hem eleştiri, hem de roman sanatı çok şey yitirir."

Selim İleri hiç kuşkum yok kocaman bir cahil. Körkütük bir cahil. Ne dialektikten ne Marksist eleştiriden, ne marksist eleştirinin sanatla ilişkisinden... tüm bunların hiçbirinden haberi yok. Ona desem ki "arkadaş sen Kapital'i okumadan, Fransa'da iç savaşı ve 18. Brümeri kavramadan, Engelsin Kutsal aile gerçeğini yorumlayamadan" hiçbir yere gidemezsin... işte böyle desem İleri gibi kendilerini dev aynasında görmekten başka işleri kalmamışların hiç kuşkusuz çok ince saldırılarına, çok hesaplı kitaplı eleştirileri ne uğrarım. Çünkü benim söylediğim kaba ve kalındır. "Hayda... buyrun bakalım" diye başlamaları olanaklıdır. Ne ki gerçeği değiştirmez bu... Tolstoy'u falan anladığı yok İleri'nin. Bir romancının Tolstoy'u böyle dar, küçücük bir açıdan kavramaya çalışması aslında romancılığımız için yürekler acısıdır. Ne Anna Karanina'yla ilgisi vardır Puşkin'in kızının ne de şu ya da bununla. Ahlaksal bir sorunu da yoktur kitabın. Anna Karanina'nın bir tek sorunu vardır, hem de Tolstoy'un tüm yapıtlarında olduğu gibi. Öteki gerçek sanatların hepsinde olan gibi:

Çağını bütün sınıflarıyla kavramak ve çağının, toplumun eleştirisini ölümsüzleştirmek. Tolstoy'dan, Balzac'dan, Stendhal'dan öğreneceğimiz çok şeyler var. Proust'dan da öğreneceklerimiz var kuşkusuz. Ama karşıt bir yaklaşımla öğreneceklerimiz var Proust'dan. Birincilerden araştıra araştıra, onlarda gittikçe daha zenginleşerek, bir dalgıç gibi diplere indikçe göreceğimiz gerçekleri kavrayarak öğrenecekken, ötekini ya da Dostoyevski gibi romancılığın belli bir akımını geliştirerek sürdürenlerden öğreneceklerimiz, onlara eleştirel açıdan yaklaşarak sağlanabilir. Tolstoy'un 150 nci doğum yıldönümü nedeniyle Rus araştırmacılarından L. Opoulskaia ve K. Lomounov'un hazırladıkları yapıtta, onun Dostoyevski'yi eleştirirken Dostoyevski'nin kişilerinin hiçbir zaman yaşamadıklarını, gerçekte var olmadıkları eleştirisini tüm boyutlarıyla kavramak zorundayız. Anna Karanina konusunda yazmak isteyen kişi ucuz bir yaklaşımla Puşkin'in kızı olarak Anna Karanina'yı görüp onun duygularının Tolstoy'un duygularına erişip erişemediğini söylemekten öte söyleyeceği çok şeyler olmalıdır. Örneğin Anna Karanina'nın kocası Aleksi Aleksandroviç'in çarlık rusyasında hangi sınıfı simgelediğini bulup çıkarmak zorundadır. Bu sınıfı zayıflıkları, gelenekleri, iki yüzlülüğü ile Anna Karanina karşısında nasıl başarılı bir biçimde gerçekleştirdiğini dialektik bir gerçekçilikle yakalayıp yorumlamalıdır. Voronski de aynı sınıftandı. Ama Vronski bir bütünmüş gibi görünen bu aristokrasinin çatlayan, yenileşmeye başlayan, liberal bir aristokrasiye dönüşen uçlarından biridir. Bir örnek daha vermek istiyorum: Tolstoy sık sık Levin'in ağzından Zemstvo'ların tartışmasını yapar kardeşi Serge'e karşı. Buna neden gereklilik duyduğunu hiç düşündü mü ülkemizin ünlü romancısı, kendini tanrılığa çıkarmış bay İleri? Hiç kuşkusuz canı sıkılmıştır o sayfalarda. Besbelli ki Anna Karanina'nın yatak odası bölümleri daha çok

ilgilendirmiştir yazarımızı. Kendi bunalımı içinde onu da nasıl yorumladığını anlamak olası değil. Hemen değineyim ki tüm görüntülerine rağmen çok kez yazarlar immoralist'tirler. Dialektik açıdan. Ama ben İleri ve benzerlerinin bir koro biçiminde tutturdukları bireyci sanatın övgülerine karşılık olarak kendi verdikleri örneklerdeki yanılgıları vurgulamak için üstelemeliyim: Nedir zemstvolar? Niçin Tolstoy uzun uzun bu kuruluşların üzerinde durmuş, Levin'in ağzından ağabeyi Serge İvanoviç ile tartışıp durmuştur? Yazarlığın bilimselliğine, bilimsel -yaşadığı ülkenin nesnel ekonomik ve sosyal- yapısını araştırmaya yönelik uğraşlardan yorula yorula geçtiğini göstermek için üstünde durulmasında yarar var da bu konu da, onun için üsteliyorum. Anna'nın bir duygucuğunun bile böyle kuruluşlardan damıtılan acılara gebe olduğunu vurgulamak için... Bolşevikler sonradan Levin'in eleştirisini yaptığı bu kuruluşlarla çok uğraşmak zorunda kalmışlardır Ekim devriminden sonra. Çünkü bölgesel tarım kuruluşları, bir çeşit belediyeler niteliğindeki bu kuruluşları devrimci-sosyalistler ele geçirmişler ve proleterya diktatörlüğüne karşı, yuvalandıkları bu kuruluşlarda bitip tükenmek bilmeyen karşı-devrimci eylemler geliştirmişlerdi. 1864'te Çarlık düzenlemesi bu kuruluşların mujiğin gerçeğine nasıl aykırı kuruluşlar olduğunu Tolstoy Anna Karanina'da kendisinden çok şey yansıtan Levin ağzıyla uzun uzun eleştirmiştir. Ve bir romancının bilimsel çalışmasının, gerçeğe yaklaşmak için sosyo-ekonomik yapının kuruluşlarıyla nasıl alabildiğine ilgilenmek zorunda oluşunun en önemli örneklerinden biridir.

Tolstoy Anna Karanina'yı 1877'de tamamladı. 1873'de başlamıştı çalışmaya. Lenin Anna Karanina bittiği zaman 7 yaşındaydı. Ve de Gorki'nin anılarından biliyoruz ki Lenin "Anna Karanina"yı çalışma masasının üzerinden hiç kaldırmazmış. Nedenini düşündü mü toplumcu sanata karşı gelenler? Anna Karanina'yı, Savaş ve Barış'ı da kütüphanelerimizden kaldırmıyoruz. Proust'a rastlanmayabilir ama Tolstoy herkesin evindedir beş aşağı-beş yukarı. Nedenini düşündü mü sanatın kendisine karşı olanlar acaba? Böyle şeylere kafa patlatmak istemezler... Pınar KÜR hanımefendilerinin kuramcılık olarak gördükleri şeyler için. Tembellikleri, yaşamlarının tüyleri dökülmüş uyuzlukları içinde kımıldamak istemezler bir türlü de onun için.

İşte o nedenle Anna Karanina'da Levin'in kardeşi ilk komünistlerden olan Nikola'nın dramı üstünde durmazlar. Anna Karanina onlar için ahlaksızlığın, bireysizliğin taçlandırılmış ölümsüz bir öyküsüdür o kadar. Sekslerinin vıcık vıcık bunalımında boğulup gidinceye dek de böyle sapkınlıkları bir cevhermiş gibi yumurtlayacaklardır.

Lenin daha 7 yaşındayken yani Bolşevik partiyi kurmadan önce Tolstoy komünist düşünceleri tartışıyordu. Nikolas ilk belirmeye başlayan komünistlerin Narodnik kuşağını oluşturmaya, gittikçe kemikleşmeye başlayan yapısını verir bize. Romanın kurgusunda özenle göreceğiniz bir şey daha vardır: bu kuşağın dramının hemen yanında Anna'nın kocası ve ülkenin yöneticilerinden olan Aleksi

Aleksandroviç'in yaşadığı ortam son derece başarılı bir biçimde, ince ince ayrıntılara saklanan bir gerçekçilikle işlenip geliştirilmiştir. Ve tüm bunların yanında aşırı bir liberal olan Sviajski'nin düşüncelerine romanda alabildiğine geniş yer verilmiştir.

İşte Anna Karanina böyle bir toplumun, kuruluşları içinde, kafese sıkıştırılmış bir kuş gibi, acıyla çarpan bir yürekte yaşadığı toplumun kuruluşlarını, bu kuruluşlarda etkin görevler üstlenmiş insanları iki yüzlülükle suçlayan bir yapıt, toplumun Anna Karanina'ya yansıtılan eşsiz bir eleştirisidir.

Bu acıyı kavramak ve kavratmak için romancının bunları bilmesi gerekir. Hem de kuramsallığı kavrayarak. Kuramsallık değildir bu. Yalan söylememesi için düşler yaratmasına da gerek yoktur. Pınar KÜR'ün dediği gibi yok düşünde şişman bir kadın yaratsınmış romancı, şişman kadından hoşlanmıyorsa melek yüzlü bir çocuk yaratsınmış, eli bastonlu, beli bükük bir yaşlıcık da olabilirmiş yazarın kendi kendisine yalan söylemesini engellemek için... her şeyi işte düşünde yarattığı bu somut kişiye anlatsınmış ki okuyucusuna yalan söylemesinmiş....

Tanrım bu budalalıklarla nereye gidebiliriz? Bu kolaycı tutumlarla nereye varabiliriz ?

Zincire vurulu Promethee ne kadar ayrı süreyle çevresinde hora tepen bu ne insanlara ölümsüzlüğünü bile tehlikeye sokacak bir sabırla göğüs gerebilir ? ne kadar zaman süreyle... gerçekten ne kadar...?

Yalan yanlış bildikleri için adları geçenler gerçekten de ne bir roman yazabilmişlerdir doğru dürüst, ne de şimdiye dek tek bir dize söyleyebilmişlerdir. Hiçbir zamanda söylemeyeceklerini de bildiklerinden, yetersizliklerini gizlemek için işte böyle hayasızca, utanmazcasına sanatın kendisine, kendi gerçeğine, saldırmaktadırlar.

Türkiye gibi bir ülkede, hiçbirşeyi doğru dürüst yorumlayamadıkları için teoriye, kurama, bilgiye saldırılarını sürdürmektedirler. Onlar hiçbir zaman akıllarını başlarına toplayıp da Stendhal'ın "Kızıl ve Kara"yı hangi koşullarda, neyi vurgulamak için yazdığını düşünmemişlerdir. Julien Sorel'in acısı, yalnızlığı, giderek Julien Sorel'in iç dinamiğinde kendi kendisinin bile o zekice, göz kırpan eleştirisi, tüm bunlarla Stendhal'ın "1830'un Kroniği"ni yazmak istediğini akılları kesip de bir güzel kavrayabilmiş değillerdir. Stendhal neden yapıtına "1830'un Kroniği" demiştir? Çağını, 1830'u tüm kurumları, tüm sınıfsal yapılarıyla bir bütün olarak kavrayıp yorumlayabilmek, çağının eleştirisini yapabilmek için. Julien Sorel işte böyle bir çağın Restauration döneminin kurumlarından kaynaklanan bir yalnızlıkla ölüme gider. Yalnızca aşkından değil. Madame de Renal'a duyduğu katıksız sevgiden değil ya da onu öldürme girişiminde bulunduğundan değil. Restauration döneminin sınıflarını iyice kavramadan Julien Sorel'in neyin eleştirisini getirdiğini kavramamız zordur. Hemen söyleyeyim ki bu zorluk yalınkat bir okuyucu için söz konusu olmaz çok kez: yalınkat

okuyucu yapıyı bütünüyle kavrayıp yorumlar. Julien Sorel'in dramını, çağıyla çatışmasını yorumlayıp derin bir biçimde sezgisinde bilinçlendirir. Ve böylece ölümsüzleşir yapıtlar kuşaktan kuşağa. Kurumlar değişse bile. Julien'in dramını kavrayamamak, Stendhal'ın uğraşısında olan yani kendilerini romancı sananların çoğundaki işçilikten, daha açık bir deyimle romancılığın işçiliğinden gelen bir kaçmadan, yan çizmeden, böyle bir işçiliğe yeteneklerinin elvermemesinden kaynaklanır. Dürüst olanlar bunu açıkça söylerler de ötekiler saptırırlar. Annna Karanina'nın dramını, tıpkı Julien Sorel'in dramı gibi saptırıp bireysel yapılarda, bireysel oluşumlarda tutsak ederler. Oysa yalınkat bir okuyucu ince ince oyulmuş bir işçilikten kaynaklanan ölümsüz dramı, sınıflar çatışmasının orta yerinde kalmış bu insanlarda çok daha açık seçik kavrayıp yorumlayabilir. Onlar, işte bu okuyucular bilirler ki bir bina yalnızca yatak odasından ibaret değildir. Roman büyük bir yapıdır. Orada, bu büyük yapıda, mutfak vardır, kapıcılar vardır, işyerleri vardır, oturma odaları vardır, insanların tek başlarına düşündükleri yerler, köşecikler vardır ve de yatak odaları bu binaların ayrılmaz bir bütünüdür. Ama yatak odalarına gelmeden önce bu odalardan geçilir.

Stendhal ölümsüz yapıtını Paris'te bir otel odasında tamamlayıp baskıya hazır duruma getirdiğinde, tipocular bir yandan baskıyı gerçekleştirmek için gece yarılarına dek çalışıyor, bir yandan da silahlarını kaptıkları gibi Paris barikatlarında 1830'un kanlı ayaklanmasında dövüşmek için fırlıyorlardı. Napolyon'un geride bıraktıklarının, Restauration dönemiyle ilişkisini çok iyi yaşamış, bu dönemin tümüyle beyninde ve yüreğinde tanıklığını yapmış yazar ölümsüz yapıtını işte böyle bir ortamda oluşturuyor, çağının ikiyüzlülüğünü, çağının dramını Julien Sorel'de eleştirerek bize bırakıyordu.

Bu örnekleri çoğaltmamız alabildiğine kolay. Selim İleri ya da Demir Özlü gibi düşünenler de başka örnekler verebilirler. Örneğin Demir Özlü Virginia Woolf'u örnekleyebilir bize. Derki "Çağının tanıklığını yapmak için kendisi de intihar etmiş olan Woolf..." işte işi bu noktaya getirince artık aklı başında hiç kimse bu baylarla uğraşmak gereksinimini kendilerinde bulamayabilirler. Bir tarafa bırakırlar onları. Kendilerini bir geceki bunalımlarında Dostoyevski'nin kişileriyle özdeşleştirenlerin artık uğraşılmaya değmeyeceklerini söyleyebilirler. Bir bakıma gerçek de budur belki. Ama onlar sindikleri köşelerden Promethee zincire vurulur vurulmaz fırlayıp cadı kazını çevresinde dönen uğursuz şeytanlar gibi tepinmeye, yüreklerinin alev alev kininde dans etmeye koyuluyorlar.. Promethee zincirlerinden kurtuluncaya dek de bu böyle sürecektir...

7 KASIM 1980..... MİLLİYET: "Fiat Artışları bir yılda yeniden hızlandı"

Fiatlar bir yılda şu oranlarda arttı:

Un %80, et %80, tavuk %80, sebze konservesi %200, vita yağı %226,5, naturel B tipi zeytinyağı %154,5, toz şeker %248, helva %63, pirinç %70, kurufasulye %33.5, makarna %110, soğan %317, zeytin %60, süt %143, beyaz peynir %62,5, elektrik

(ayda 15 Kw) %140, kok kömürü %275, odun (çikide) %113, petrol (açık litresi) %214, erkek kumaşı %33, erkek gömleği (Sümerbank) %85, erkek çorabı (merserize) %94, erkek ayakkabısı %66,7, kadın kumaşı (Sümerbank) %44,5,

.....Uşak'ta bir terörist öldürüldü.

11 KASIM 1980..... CUMHURİYET: İŞSİZLİK ORANI ARTTI YATIRIMLAR GERİLEDİ.

11 KASIM 1980 CUMHURİYET: Başına Vurulan Yayıncı İLHAN ERDOST öldü.

Aynı gece bir arkadaşım telefon etti. Yayıncı İlhan Erdost'u tanıyordu. Acısından tümcelerini doğru dürüst kuramadığını duyarladım. İki çocuğu varmış ve 35 yaşlarındaymış. Erdost soy adını televizyonda haberleri izlerken duyunca yüreğim hop etmişti. Muzaffer Erdost'la bir ilişkisi olup olmadığını düşünmüştüm kendi kendime. Olayda insanın içini karartan bir başkalık da şuydu: Bir er İlhan Erdost'u tutuklu olarak götürdüğü arabanın (Reo'nun) içinde başına vurarak öldürmüştü. Tutuklu bir insanın öldürülmesi, sadistçe bir düşünceyle kafasına vurularak öldürülmesi karşısında birden bire yüreğimin kanı çekildi sanki. Telefondaki dostumu teselli etmeye çalıştımsa da ne ben, ne o sözcüklerimizin içeriğine yürekten inandık.

Avuntusuz acılarımızı ve yalnızlıklarımızı yaşıyoruz yine. Bekir Bağ adlı bir sol görüşlünün de tutukevinde kendini asarak öldürdüğü bugünkü haberler içinde yer alıyor.

12 KASIM MİLLİYET..... Cumhuriyet gazetesinin yayımı durduruldu. İstanbul Sıkıyönetim kumandanlığı ikinci bir buyrultuya dek yayımın durdurulduğunu bildirdi

Aynı gazetede: OECD raporundan özetler veriliyor. OECD enflasyonist baskıların gittikçe yoğunlaştığını söylüyormuş. Kısacası: Türkiye'nin tüm sanayi girişimlerinden cayması, tarıma yönelmesi öneriliyor.

22 KASIM MİLLİYET..... Başlık şu: "Dünya Bankasına göre Türkiye'nin geleceği tarımda. Devlet yalnız alt yapı yatırımları yapmalı. Ankara'daki çalışmalarını bitiren 14 kişilik Dünya Bankası heyeti, çok sayıda sanayi projesinin bir yana bırakılmasını, özel girişimciliğe daha büyük olanaklar sağlanmasını, KİT'lerin özel girişimcilere bırakılmasını önerdi. Önceki gün yapılan toplantıda konuşan Dünya Bankası yetkilisi, kendilerinin özel girişimciliğe ağırlık verilmesiyle ilgili görüşlerinin Atatürk'ün görüşleriyle aynı doğrultuda olduğunu belirtti. Dünya Bankası yetkilileri gelecek yıl enflasyon oranının %75 olacağını vurguladılar.

Emin ÇÖLAŞAN imzalı bilgilendirmede Dünya Bankası yetkilerinin şunları söyledikleri açıklanıyor: "Türkiye'nin yatırım projelerinin altından kalkması olanaksızdır. Bu nedenle yürütülmekte olan projelerin önemli bir bölümü ayıklanmalı

ve programdan çıkarılmalıdır. Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) enerji ve demir-çelik gibi bazı alanlarda istek projeksiyonlarını yüksek göstermiş ve bu nedenle de bu alanlarda gereksiz yatırımlar başlatılmıştır. Bu gibi alanlarda kullanılan kaynaklar tarım, ormancılık, sosyal sektörlere kaydırılmalı ve özellikle tarımdaki potansiyel değerlendirilmelidir. Türkiye'nin geleceği sanaii'de değil tarımdadır. Tarım sektörüne gerekli ağır verilmemektedir. Yatırımlar da özel girişimciliğe kaydırılmalıdır... Dışsatımlarda da benzer durum söz konusudur. Örneğin bu yıl buğday dışsatımlarından beklediğinizi alamayacaksınız. Bu işi neden özel girişimcilere bırakmıyorsunuz?"

Böyle söyleyen bağımlı ulusun efendileri gazetecinin verdiği bilgiye göre: "Dünya Bankası Kurulu'nun Ankara'daki incelemeleri sonunda karşı çıktıkları projelerden bazıları şunlardır: İskenderun Demir-Çelik fabrikasının genişletilmesi, Aliağa Rafinerisi'nin büyütülmesi, IV üncü Demir-Çelik kompleksi, MKE (Makine Kimya Endüstrisi) kurumunca başlatılan özel çelik tasarımı, nükleer santral, Aliağa petrokimya kompleksi, Ankara-İstanbul otoyol projesi, Orta Anadolu rafinerisi, yeni havaalanları yapımı, traktör, kamyon ve motor üretimi, deniz filosunun güçlendirilmesi."

Amerika'nın 1 no'lu adamlarından Ulusu Hükümeti Bakanlarından Şahap Kocatopçu'nun mutluluğundan ağzı kulaklarına varmıştır. 27 Mayıs darbesinden sonra da kendisi bakanlık yapmıştı. Ve de tümüyle Amerika'nın Türkiye'deki ve de bölgemizdeki çıkarlarını koruduğunu o zamanı yaşamış olanlar uygulamaları göz önünde bulundurduklarında çok iyi anımsayacaklardır.

Yeni koloni Türkiye için efendilerimiz elleri ceplerinde gerine gerine istedikleri uygulamaları getirip dayatıyorlar.

25 KASIM 1980..... Milli Güvenlik Konseyi Başkanı, Genelkurmay Başkanı, Devlet Başkanı, Generaller Cuntasının en büyük başkanı EVREN sanırım Eskişehir'deki konuşmasında -anımsayabildiğimce- şunları söyledi televizyonda: "Nasıl petrolle kalkınan ülkeler varsa, onlar nasıl petrolle zenginleşmişlerse.. öyle günler gelecek ki biz de tarımımızla, buğdayımızla öyle, tıpkı onlar gibi zenginleşeceğiz. Yeter ki çalışmasını bilelim. Yeter ki birlik ve beraberliğimizi bozmayalım."

Televizyonda toplanmış okul çocuklarının sırnaşık sırnaşık gülmeleri, el çırpmaları, alanlarının dışında, nerelere çekildiği belli olmayan kitlelerin varlığını izleyicilere daha bir iyi duyarlattı.

30 KASIM 1980..... Yaşadığım günlere yetişemiyorum çok kez. Hiçbir şey yokmuş gibi görünen bu durağanlığın altında kanayan oluşumları, yeni biçimlenmeleri yeterince uyanık bir özenle izleyip kavrayamıyorum. Oysa yaşadığımız günlere çok, ama çok özen göstermemiz gerektiğini biliyorum. En küçük bir ayrıntının bile gözden kaçırılmamasına çaba göstermeliyiz. Ama bazen işten, bazen evdeki çalışmalardan,

Ayşe'nin dersleriyle uğraşmaktan zaman bulup da yeni oluşumları yeteri bir açıklıkla izleyemiyorum. Ayşe'nin Fransızcayı ilerletmesi böyle günlerde tek avuntum oluyor: onunla yarınlara sanki birlikte hazırlanıyormuşuz gibi bir duyguya kapılıyorum. Kızımı yarınlardaki hazırlanışımızda alacağı sorumluluklar içinde düşleyince... o zaman onu daha çok, ama daha çok seviyorum. Sevgim keskin bir karanfil kokusu gibi katmerleşiyor.

6 ARALIK 1980..... MİLLİYET gazetesini derin bir şaşkınlık içinde okuyorum. Kara puntolarla: "MİLLİYET MAMAK CEZAEVİN'DE" yazılı. Ve önce fotoğraflara bakıyorum. Korkunç bir kışla disiplini,askeri yönetimin ötesinde faşist uygulamalı boyutlara varmış. Tutukevinin sayın komutanı tıpkı "Çingenenin kendisini övmesi istendiğinde, hırsızlığını söylemesi" gibi bu uygulamaları "Atatürkçü bir eğitim içinde sağı, solu birleştirdik" düşüncesinin övgüsüyle gazeteciyi ve fotoğrafçıyı içeriye aldığı anlaşılıyor. İlk büyük fotoğrafta tutukevinin kışlasında avluya çıkarılan genç politik tutuklular görülüyor. Sağcısı solcusu birleştirilmiş ve hepsi tam bir askeri yürüyüş içinde bir avluya havalandırılmak için çıkarılıyorlar. İkişer ikişer tam bir askeri kaz adımları ve kolları havada sallayarak "Eskişehir" marşını söyleye söyleye avluda dolaştırılıyorlar. Yüzlerindeki derin acıyı görmemek olanaksız tutukluların. Ya da bana öyle geliyor. Alttaki fotoğraftaysa MHP'li Yaşar Okuyan, Taha Akyol, TİKP genel başkanı başları kazınmış, koğuşlarda ayakta birlikte görülüyorlar."

Tutukevinin avlusundaki yürüyüşü izleyen erlerin, astsubayların ya da subayların hepsinin yüzü maskeli.

Emin ÇÖLAŞAN'ın yazılarını yazdığı, Selahettin GÖKHAN ve Savaş AY'ın fotoğraflandırdığı yazı dizisinden bazı bölümleri olduğu gibi alma gereksinimini duyuyorum. Nedenini bilmiyorum ama olduğu gibi almak... belki de yarınki değerlendirmelerimizde bize yorumlu aktarmalardan daha bir yararlı olur... diye düşünüyorum. İşte:

"

- Dikkat... Hazırolll...
- Rahat.

.....

- Sigara içebilirsiniz.
- Sağol komutanım.
- Her şey vatan için komutanım... her şey vatan için.
- Tanrımıza hamdolsun, milletimiz var olsun.
-AFİYET OLSUN.
- Sağol komutanım.
- Yemek Yiyebilirsiniz...

.....

- Merhaba arkadaşlar ben Milliyet gazetesinden geliyorum. Burada sizlerle görüşmek, günlük yaşantınızı görmek istedik. Bildiğimiz kadarıyla sağ-sol ayırımı yapılmadan koğuşlarda birlikte ve dostça yaşıyorsunuz. Koğuşlarda hiç olay çıkmıyor mu?

(Yanıt hep bir ağızdan veriliyor. Anlaşılan Emin Çölaşan'ın yanında tutukevinin sayın generali ya da albayı var. Yanıttan öyle anlıyorum. Hep birlikte verilen yanıt aynen şu:)

- Kırgınlıkları unutuyoruz komutanım. Aramızda hiçbir olay yoktur komutanım. (Yorum yapamayacağım dedim ama olanaksız. Okuyucu bekli de zorlukla karşılaşır böyle bir yazıda. Gazetede bunca sıkıntı çekmez de ondan. Milliyet gazetesinin ekibine yukarda verilen yanıta -işte salt bu nedenle- yeniden yeniden özen gösterilmesini istiyorum: "Kırgınlıkları unutuyoruz komutanım. Aramızda hiçbir olay yoktur komutanım)
- Geçmiş olsun. Senin suçun ne?
- Katliam.
- Kaç kişi öldü olayda?
- 7 kişi. Piyangotepe'de...
- Niçin yaptın bu işi?
- Ben görevimi yaptım.
- Öldürdüğün kişileri tanıyor muydun?
-Tanımıyordum.
- Nasıl öldürdün tanımadığın insanları?
- Onlar da bizim arkadaşlarımızı öldürmüşler.
- Nerden biliyorsun?
- Öyle söylediler.
- Pişman mısın?
- Son pişmanlık fayda vermez.

.....

"Mamak tutukevinde temel öğeyi disiplin oluşturuyor. Bu durum tutuklular için olduğunca yöneticiler için de geçerli... Tutukevinin neresinde olursanız olunuz sürekli olarak buyruklarla ve tekmillerle karşılaşıyorsunuz. Bir üst rütbeli kişinin yanında herkes çakı gibi esas duruşta. Bir yüzbaşı sigara içebilmek için binbaşısından izin istiyor. Bir yarbay tutukevi komutanı albayın yanında esas duruşunu bozmadan dakikalarca duruyor... Koğuşlarda ve hücrelerde her şey buyrultuyla düzenli bir biçimde yapılıyor. Koğuşların sorumlusu genellikle onbaşılar ve çavuşlar. Görevli izin vermediği sürece konuşmak, görüş bildirmek ya da herhangi bir davranışta bulunmak kesinlikle yasak. (.....) 20-25 kişilik koğuşlarda genellikle 70-80 kişi üst üste yatıyor. (Tüm bunlara karşın yinede iki sağ eylemci idam hükümlüsünün tutukevinden kaçırılışını yazar şöyle açıklıyor): "Geçtiğimiz günlerde 2 idam mahkumunun buradan kaçışını yetkililer büyük bir şanssızlık olarak nitelendiriyorlar. (Altını ben çiziyorum. Kaçış tüm bu askeri disiplin ve faşist uygulama içinde sadece şanssızlıkla açıklanıyor.

Hiç kuşkusuz bu iki mahkumun kaçmasına karşı değilim. Bunu vurgulamak için söylemiyorum. Asılacağını, öldürüleceğini bilen herkes benzer davranışta bulunabilir. Kaçanları kınamak için söylemiyorum bunu. Yalnız tutukevi komutanı albayın tüm bu faşist uygulamalarla kaçanın ikinin de sağcı olmasının akla getirebileceği sorunun altını çizmek istiyorum: Yansız, yansız diye övündükleri yönetim gerçekten yansız mıdır?)

(.....) "Mahkumlar avluya uygun adım yürüyerek çıkıyorlar. Kültür fizik ve yanaşık düzen eğitimi sona erdikten sonra bir komutla marşlar söylenmeye başlanıyor. Ve uygun adım yürüyüş başlıyor. Örneğin bir komut veriliyor ve tüm garnizon Çanakkale marşıyla çınlamaya başlıyor. (.....) Marşları eğitimi yöneten çavuşlar tarafından verilen diğer buyruklar izliyor. Buyruklara hep bir ağızdan "sağol" komutanım yanıtı veriliyor.

Bizim eğitimlerini izlediğimiz koğuşlardan birinde savcı Doğan Öz'ün katil zanlısı İbrahim Çiftçi ile çuval cinayetinin idam mahkumu Eyüp Özmen de vardır. Sigaralarının izmaritlerini başlarındaki erlerden izin alarak çöp bidonlarına atıyorlardı.

(.....) Mamak askeri tutukevinde tüm bloklar ve koğuşlar Atatürk'ün söylev ya da diğer deyişleriyle çınlıyor. Tutuklular günlerinin büyük bir bölümünü Atatürkçülük eğitimi yaparak geçiriyorlar... (....) Bu amaçla kullanılan temel kitap Kara Kuvvetleri Komutanlığı tarafından yayınlanan "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihimiz" (Neden öztürkçe İlkede, öte ki sözcük Arapça İnkılâp? Neden devrim sözcüğünü kullanmaktan kaçınıyor generaller?) Kitapta Atatürk'ün yaşamı, Türk devriminin ilkeleri, Kurtuluş Savaşının öyküsü ayrıntılı bir biçimde anlatılıyor.

Tutuklular yapılan eğitim sonucu Atatürk'ün söylevlerini ezbere biliyorlar. Kapalı koğuş kapılarının ardından bir tutuklu ayakta ve esas duruş durumunda Atatürk kitabından bölümleri bağırarak okuyor ve diğerleri onu dinliyor. Görevliler bazen okumayı bir buyrukla keserek araya giriyorlar ve tutuklulara Atatürk'le, Atatürkçülük'le ilgili sorular yöneltiyorlar. Bu sorulara yanıtlar esas duruş düzeninde veriliyor. (....) Verilen buyrukla birlikte Atatürk'ün Gençliğe Söylevini ya da 10. yıl Söylevini hançerlerini yırtarcasına ezbere okuyan çok sayıda tutukluyla karşılaştık. Atatürkçülük eğitimi yalnızca bununla da bitmiyor. Tutukevi yönetiminin Atatürk'le ilgili olarak TRT'den sağladığı çok sayıda bant var. Bunlar (.....) hoparlörlerden yayınlanıyor ve tüm tutukevi içinde dinlenebiliyor. (....) Belki Atatürk kitapları dışında Mamak askeri tutukevindeki tutukluların okuma gereksinimleri yalnızca günlük gazeteler ve bazı dergilerle gideriliyor. Günlük gazeteler koğuşların dış dünya ile tek bağlantısını oluşturuyor. Önceden olduğu gibi beli ideolojileri yansıtan kitapların tutukevinde bulundurulması söz konusu değil. (???) Radyo ve televizyon olmamasına karşın merkezi yayın sistemi ile belli zamanlarda koğuşlara yayın yapılıyor. (.....) Yetkililerle tutuklular arasında şöyle konuşmalar geçebiliyor:

- Sen necisin?

- Devrimciyim komutanım.
- Ya sen necisin?
- Milliyetçiyim komutanım.
- Peki bu devrimci arkadaşının adını biliyor musun?
- Biliyorum komutanım.

- Peki ikiniz de önümüzdeki zamanlarda tahliye olsanız ve Kızılay'da karşılaşsanız bu arkadaşını yemeğe götürür müsün?

- Kendisine karşı benim hiçbir düşmanlığım yoktur komutanım. Para olursa götürürüm.

"Rahat durumda yapılan bu söyleşideki bu içtenlikli espri başka görevli subay olmak üzere herkesin hoşuna gidiyor ve gülmesine neden oluyor. Bir anda hava ısınıyor, sohbet koyulaşıyor...."

12 ARALIK 1980..... CUMHURİYET/MİLLİYET: Sanayiciler Ekonomik gidişi tartıştı. Sanayi odaları ile ticaret odaları borsaları yönetim kurulları başkanlarının yıllık olağan toplantısında ilk kez Türkiye büyük burjuvazisi arasında uyuşmazlık ortaya çıkmıştır. Artık gözlerden gizlenemeyecek bir niteliğe kavuştuğunu bugünkü gazetelerden okuyup çözümlemek olanağını bulduk. İşçi sorununun olmadığı, grevlerle, direnişlerin söz konusu olmadığı bir dönemde üretim düşüklüğüne, dışalımla dış satım arasındaki dengenin gittikçe daha çok bozulmasına, yatırımların durdurulmasına büyük burjuvazi kendi arasındaki tartışmalarla yeni nedenler bulmaya çalışmakta, bir bakıma bugüne değin uygulayıp geldiği ekonomik politikanın iflasını belgelemektedir."

Bugünkü gazetelerin pek keyifli olduğunu söylemeden edemeyeceğim. Burjuvazi kendi dışındaki sorunları çözümlenmiş insanların derin rahatlığı içinde artık kendi aralarındaki sorunları tartışmakta, bu arada dışarıdakilerin duymamasında yarar olacağı düşünülebilecek konularda da doğrusu ilginç açıklamalarda bulunmaktadırlar. Bu gelişmelerin yarını belirlemede etken olacağını sanırım. Özellikle Sabancı'nın ve Anadolu burjuvazinin merkezi yönetime başkaldırmasının ne anlama geldiğini çok kişi kestirmekte zorluk çekmeyecektir.

Yorumlara girişmeden önce ben bugünkü iki gazeteden bazı alıntılar yapmakla işe koyulayım:

BİRLİK Başkanı Mehmet YAZAR şöyle buyuruyor açılış konuşmasında: "Ülkeyi yönetenler tüm dikkatlerini anarşi ve ekonomik bunalıma yöneltmişlerdir. Çağdaş yorum adı altında Atatürkçülüğün yozlaştırılmasında bir bakıma sol çevrelerin etken olduklarını söyledikten sonra şunları ekleyerek konuşmasını sürdürüyor. Ne yazık ki bunda başarılı da olmuşlardır. 12 Eylül'den bir gün öncesinde toplumdaki misyonunu Atatürk'ün kurduğu cumhuriyeti savunmakta değil, Marksistlere yaranmakta arayanların ya da her dönemde gözde olan düşüncelerden yana çıkmayı

marifet sayanların Atatürkçü kesilivermeleri ile sorun çözülmüş olmayacaktır. (.....) Başlangıçta denetim altına alınabilmiş olan enflasyon bazı nedenlerle (hangi nedenlerle bay Yazar?) eylül-ekim aylarında yeniden yükselme eğilimi göstermeye başlamıştır. Bu bir tehlike göstergesidir. Zira 24 Ocak önlemleri ile yüksek bir noktada kurulmaya başlamış olan dengeler, enflasyon hızının yeniden denetimden çıkmasıyla yeniden bozulabilir. (...) Ya ürettiğimiz düzeyde bir yaşam biçimine razı olacağız ya da yaşam biçimimizin gerektirdiği üretim düzeyine ulaşacağız."

İşte böyle diyor BİRLİK başkanı. Birlik başkanının konuşması özenle incelenirse nasıl iki yüzlü bir politika izlemekte olduğunu kavrarız. Büyük burjuvazinin en önde gelen bu sözcüğü 24 Ocak kararlarını bir yandan destekler görünürken, bir yandan da bu dengenin bozulmakta olduğunu söyleyerek bugün izlenmekte olan politikanın sakınımlı bir yola girdiğini vurgulamakta, enflasyonla beslenmeye alışmış anamik burjuvaya göz kırpmaktadır. Böylece yazarın konuşması temele ne şiş yansın ne kebap politikasına dayanır. Ama hiç kuşkusuz Turgut Özal'ın bugün izlemekte olduğu politikayı, özellikle kur ayarlamasına dayalı ekonomik politikayı destekler görünmektedir. Böylece de ağırlığını daha çok ticaret burjuvazisiyle, onun dayandığı orta ve küçük burjuvaziye doğru kaydırdığı söylenebilir. Ne ki durumun ortada olduğu, bir taraftan dışa bağımlı politikayı izlerken, öte yandan kendi içinde daha başka çelişkileri olan anamik burjuvaziye göz kırpmakta olduğu belli olmaktadır.

Bugünkü gazetelerdeki yorumlarda Turgut Özal ilk kez kendisinden beklenmeyen sertlikte bir konuşma yapmış ve bu çıkışı çok kişiyi şaşırtmıştır. Turgut Özal Türk ekonomisinin efendileri önünde şunları söylemiştir beş aşağı beş yukarı:

"Bugün Türkiye'de sigara dışında hiçbir malın ciddi bir biçimde yokluğu çekilmemektedir. Devletin ürettiği -yine sigara dışında- hiçbir malda karaborsa yoktur. Bu yüzden haksız kazancın yolu da kesilmiştir. 1981 yılına girerken geçen sene olduğu gibi Merkez Bankası ve diğer bankaların transferleri artık tıkalı değildir. Üretim 12 eylülden bu yana büyük çapta artmaya başlamıştır. Birçok önemli kalemlerde şimdiden 1979'u geçtiğimizi söyleyebilirim. (...) Uygulanmakta olan ekonomik politikanın dışsatıma hemen etken olacağını hiçbir yerde söylemedik (Ah işte Özal'ın büyük çelişkisi. Hiçbir zamanda çözemeyeceği, uzlaşmaz çelişkisi. Geri kalmış bir ülkede kendisinin temsil ettiği çıkar çevreleriyle geri kalmış ülkenin yapısı içindeki çatışma noktasında bulunan ÖZAL görevi gereği yukarıdaki itirafı ancak böyle usta bir dille çaktırmadan dile getirebilirdi.)

"Söylenen diye sürdürüyor konuşmasını Turgut Özal, dışsatımın belli bir süre sonra ekonomik programdaki önlemlere cevap vereceği idi. (Yani bu süre, öteki açıklamalarından anlaşılacağı gibi Özal'a göre 4 ile 5 yılı kapsamaktadır. 4-5 yıl sonra Özal'a göre dışsatım dengemiz bugün alınmakta olan iyileştirme önlemlerine yanıt vererek ekonomiyi ayakta tutabilecek bir düzeye ulaşmış olacaktır. Yalnız önemli bir

konu var herkesin gözünden kaçan: tümüyle büyük burjuvazinin dışsatım konusunda hiçbir ciddi programı kendilerine hedeflemediklerini biliyoruz. Sanayileşme çabalarından kesin kes cayan bir ekonomik politikanın nasıl olur da dışsatımda dış alımla eş çizgiye gelebileceği umudu verilebilinir? Burjuvalarımız kendilerini böylesine mi uyutmaktadırlar? Yoksa tümüyle ekonomimizi yönlendiren dış çevreler karşısında yenilgilerini böyle bir yalanla mı gizlemeye çalışmaktadırlar? Orası belli değil şimdilik. Peki biz Turgut Özal'ı dinlemeyi sürdürelim):

"Eylül ayından bu yana ciddi bir hareket başlamıştır. Eylül 1980 dışsatımı, 1979'a göre %20 artmıştır. Bu artışın büyük bir bölümü ise sanayi ürünlerinin artışından kaynaklanmaktadır. (Hangi sanayi ürünleri? Bunu daha sonra bir konuşma yapan Adanalı büyük burjuvalarımızdan Sakıp Sabancı da sordu kendisine.)

Sıra Adana Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Sakıp Sabancı'ya gelince işte burada düğümün nasıl atıldığı gözler önüne serilmekte gecikmedi. Sabancı şunları söylüyor; özenle kulak kabartalım kendisine:

"İç tasarrufların yetersizliği nedeniyle iç paranın fiatının, serbest faiz uygulaması ile %60 dolayına eriştiği bir gerçektir. Zaten bulunmayan doların değeri, yıl başında 35 lira iken, sürekli kur düzenlemeleri ile yıl sonunda 90 liraya yükseldi. Bu, üretimi ve yatırımları büyük ölçüde sınırlar oldu. Türkiye'nin bu dertlerden kurtulmasını hepimiz istiyoruz. O halde, üretimi ve yatırımı arttıracak ekonomik politikalar benimsenmeli ve hemen uygulanmalıdır. Görevimiz, bizi bu istenmeyen noktaya bir yıl içinde getiren yanlış politikayı isabetle ve cesaretle ortaya koymak, yanılgıları düzeltmektir. Türkiye'nin hızla gelişmesi, yeni bir sanayileşme stratejisi ile ara malı, yatırım malı sanayilerine ağırlık verilmesine, temel sanayilerin kurulmasına bağlıdır. Tüm bunlar tarımın gözden çıkarılmasına özür olamaz. Türkiye'de karar mevkiinde olanlar, sanayileşme isteğinin çekiciliği ve sarhoşluğu ile tarımı ihmal eder olmuşlardır. O kadar ki, kendini besleyebilen ender ülkelerden olmakla övünen Türkiye, yeniden tarım maddeleri dışalımına gitme çizgisine gelmiştir. 1980 yılında 9 ayda Türkiye 183 bin ton buğday satmış ve 29 milyon dolar gelir sağlayabilmiştir. Oysa 4/6 milyon ton buğday dışsatımı gerçekleştirilebilseydi, petrol faturası da 1,5 milyar dolar daha az yük getirecekti. (Sakıp Sabancı sanayileşme politikasının nasıl iflas ettiğini bundan daha güzel söyleyemezdi. Dışarıdan önerilen önlemler karşısında anamik burjuvazimizin önünü ilikleyip baş eğmesinden başka hiçbir anlamı yoktur bu sözlerin. Ya da bu anlamı iyice belirtmekten başkaca bir amacı yoktur. Bir sanayici bir ülkedeki dinamik gücün sanayi değil, tarım kesimi, kırsal kesim olduğunu söylemekle kendi kendinin iflasını resmen belgelemiş olmaktadır. Ama biz daha bir özenle Adana Yönetim Kurulu Başkanının ve büyük burjuvazimizin bu önemli kişisinin sözlerini izleyelim):

"Sanayi ürünleri dışsatımımız, sanayinin bodur yapısı nedeniyle gelişememiş, zorlama ile gerçekçi olmayan bazı küçük sanayi ürünü dışsatımı abartılmıştır. Bu

gerçek ortada iken bir yıl içinde döviz değerinde çok hızlı düzeltmeler yaparak yalnız kur politikasıyla ekonomiye yön verme tecrübesi pahalı bir faturayı ortaya koyabilir. Ekonomiyi yönlendirmede kur politikası önemli bir araçtır ama ekonomiyi yönlendirmede kullanılması zorunlu diğer araçlar da vardır. Bunları ilham ederek sadece kur politikasına dayalı bir uygulama başarılı olamaz. Kur ayarlamalarının dışalımı ve dışsatımı hiçbir biçimde etkilememesi, fakat doğrudan iç fiatlara yansıması Türkiye'de özlenen sağlamlığın gerçekleşmesini güçleştirir."

Sabancı'nın konuşmasından sonra generallerin, yüksek rütbeli öteki subayların da bulunduğu Sanayi, ticaret odaları ve borsaları yönetim kurulları başkanları toplantısında, Adalet Partisi'nin bir zamanlarki Ticaret Bakanı, şimdinin Eskişehir Sanayi Odası Başkanı Mesut Erez de şu eleştirilerde bulunuyor. Dinleyelim kendisini:

"En büyük sosyal adaletsizlik işsizliktir. Nüfusu hızla artan ülkemizde yatırımları yavaşlatmak, bir süre yatırım yapmamak çok yanlış, çok hatalı bir politikadır. İleride daha da büyümüş sorunlarla karşılaşmamak için kapasite kullanımını artırmak gerekir. Ancak tek başına bu da yeterli değildir. Yatırım politikasının dikkatli bir biçimde yeniden gözden geçirilmesi gereklidir.

Büyük burjuvazimizin ortaklaşa yaptığı toplantıda generaller hükümetinin Ticaret Bakanı Kemal Cantürk burjuvalarımıza; yüksek rütbeli subaylarla yan yana oturan büyük burjuvalarımıza aynen şunları söylemiştir:

"Dışsatımın artırılması ve öteki konulardaki tavsiyelerinizi almak için hergün ben çalacağım kapınızı. "Bize fikir verin" diye çalacağım kapınızı. Türkiye ekonomisinin kurtuluşu için yöneticilere düşen görevler vardır, ama asıl görev, yöneticilerin hizmet ettiği kesimlere düşer."

13 ARALIK 1980..... CUMHURİYET/MİLLİYET: ERDAL EREN adlı genç idam edildi. Erdal EREN Ankara'da inzibat eri Zekeriya Önge'yi öldürmekle suçlanıyordu. Erdal Eren'in davası bir iki kez Yargıtay'da bozulmuş, Yargıtay'ın öteki daireleri değişik biçimlerde kararlar vermiş, sonuçta EREN'e verilen ölüm cezası onaylanmış evvelki gece de Güvenlik Konseyi onayına sunulmuştu. O sıralarda büyük burjuvalarımız başkentte kendi aralarında tartışmalarını kesmişler, kokteylde konuşmalarını sürdürüyorlardı. Kokteyl hükümetin kemerleri sıkma politikasına uygun biçimde düzenlenmişti. Yani gazetelerin deyimiyle son derece mütevazi idi büfe. Bu mütevazi büfeden araştırmaya başladıkları bir sırada Erdal EREN'i Ankara askeri cezaevinden alıp Cebeci'deki kapalı tutukevine getirdiler. Ve sabaha doğru astılar.

Büyük burjuvalarımızın Ankara'daki toplantılarının bitiminin sabahında, birbirlerini öldüren halk çocuklarından biri daha anlamsız bir cinayetin sorumlusu olarak, incecik vücuduyla idam sehpasında ülkenin geleceğine yönelen bir soru gibi dalgalanıp durdu...

Gerçekte düşümde onu öyle gördüm sanki. Ve yine kalkıp oturdum. Sanki hiçbirşey olmamış gibi, gün ışıdığında yeniden yatağa girdim. İdam cinayetlerine karşı önceki duyarlığımı yitirip yitirmediği sordum kendi kendime sürekli. Yalın bir yanıt bulabildiğimi söylemek zor. Gerçekten zor.

Sabahki gazetelerde ilginç bir gelişme daha vardı. Türk burjuvazisinin önde gelen ailelerinden Santral Holding sahipleri Bezmen ailesinin birçok kişisinin döviz ve vergi kaçakçılığından İstanbul sıkıyönetimince tutuklandığı yazılıyordu. Bu operasyon sonucunda yarım milyarlık döviz ve 10 milyar liralık vergi kaçakçılığının ortaya çıkarıldığı belirtiliyordu.

Birçok eve baskın yapıldığı, birçok iş yerinden evrakların götürüldüğü verilen haberler arasında. Başkaca tutuklamalar da olduğu, ancak tutuklananların adlarının verilmediği belirtiliyor.

17 ARALIK 1980..... SANIRIM Nikitiç Smirnof'tu şöyle konuşan: "Ah dostum, çocuklarımıza komünizmin bile yetmeyeceği bir dünya bırakmaktan korkuyorum. Burjuvalar doymak bilmez açgözlülükleriyle dünyamızı tüketiyorlar. Devrimi gerçekleştirdiğimiz zaman bizimkilerin bize nasıl büyük, altından kalkılması zor yoksulluklar bıraktıklarını görüp yakından tanıdık. "Buna yakın ya da buna benzer şeyler söylüyordu sanırım bu ilk pleblerin yalın devrimcisi, yoldaşı Mraçkovski'ye. Dün bu ilk bolşeviğin sözlerini yeniden anımsadım. Kendi büyük burjuvalarımızın yine kendi gazetelerinde çarşaf çarşaf çıkan fotoğraflardaki ihtişama, akıl almaz zenginliğe, kendi kendini tahrik eden tutkuya baktıkça... Büyük burjuvalarımızdan BEZMENLERİN fotoğrafları çarşaf çarşaf gazetelerde. Öykülerde (arkası yarın) biçiminde... 68 yaşındaki büyük burjuvamız Fuat Bezmen'in karısı Emel Bezmen'le yoga sırasında nasıl dimdik baş üstü durduğunu, çıplaklığında 18 yaşındaki bir delikanlının yapısına nasıl sahip olduğunu, başının üstünde dimdik havaya kalkmış dururken karısı Emel hanımın kendisini nasıl beslediğini hep bu renkli fotoğraflarda görüp izliyoruz.

Büyük burjuvalarımızdan bir ailenin dışarıya kaçırdıklarının 10 milyar lirayı aştığı söyleniyor. Öteki Bezmen, Refik Bezmen karısıyla birlikte Amerika'da. Zaten hemen hemen hepsi Amerika'da, İsviçre'de çiftlikler, mallar mülkler edinmişler. Bunlar bizim Şahlarımız işte. İran halkının bir tek şah'ı vardı. Bizimse aile üniteleri biçiminde, mafya ile işbirliği içinde çeşitli boyda şahlarımız var. İşimizi zorlaştıran da bu.

Gazeteler ülkeyi nasıl güzel yansıtıyor. Bir tarafta milyarlarca döviz kaçakçılığı içinde burjuvalarımızın öyküsü, öbür tarafta ülkedeki rejimi yıkmak için örgütlendikleri bildirilen ve yakında sıkıyönetimde davaları başlayacak olan 2 bin kişiyi aşkın Devrimci İşçi Konfederasyonu'nun davası. Bir tarafta, para politikası, dış krediler, bankacılık düzeniyle birbirine girmiş büyük burjuvalarımızın generallerin katıldığı görkemli toplantıları, öbür tarafta, aynı gün öldürülen teröristlerin çarşaf

çarşaf adları. Bir tarafta ülkesini yılda bir kez, bir aycığına gelen (o da hiç kuşkusuz yaz ayında olmalı) büyük burjuvalarımızın Amerika'ya yerleşmiş yakışıklı oğullarıyla öbür tarafta... öbür tarafta... sabaha doğru Ankara Merkez Cezaevinin soğuk taş duvarları arasındaki avluda kurulan idam sehpası. Ve ucunda sallanan gencecik, yaşı henüz 18'i bile bulmadığı söylenen ERDAL EREN'in ölüsü.

Bir tarafta tutuklandıkları açıklanan Türk Mafyasının 15 ünlü babası ve öte tarafta, ama aynı gazetede Erdal Eren'in idamını protesto için Ankara'da duvarlara afiş yapıştırırken yakalanıp Etimesgut Zırhlı Birliklerde göz altına alınan 17 yaşındaki Dil-Tarih-Coğrafya öğrencisi Ercan Koca'nın nedeni bilinmeyen ölümü. Bir gece kaldı Etimesgut Zırhlı Birlikler'de Ercan KOCA. Gece saat 11'e doğru birdenbire fenalaşınca Gülhane askeri hastanesine kaldırdılar. Ama sabaha doğru –yani 15 aralık sabahı- Nöroloji servisi yetkilileri "Beyin zarı kanamasına bağlı olarak meydana gelen solunum ve dolaşım yetmezliği" nedeniyle gerçekleşen ölümü tutanaklarına geçtiler. Emekli babası durumu öğrenince, ah yanlış yazıyorum, öğrenmek isteyince zavallı adam, karısıyla birlikte ve Ercan Koca'nın kızkardeşiyle birlikte tutuklanıp gözaltına alındılar. Sonra da serbest bırakıldılar...

Bu işkenceler nerede duraksayacak? Tutukevleri adam almıyor. Tutukluların sayısının 100 binleri aştığı söyleniyor kulaktan kulağa.

Hürriyet gazetesi ERDAL EREN'in idamı konusunda sıkıyönetim sorumlularının bilgisiyle yaptığı küçük açıklamada şunları yazmış: "Sıkı güvenlik önlemleri altında cezasının infaz edilmesi için (yani idam edilmesi için demek istiyor Hürriyet'in habercisi) jandarma panzerine bindirilen ERDAL, yol boyunca hiç konuşmadan dalgın bir biçimde çevresine bakındı. Erdal EREN panzerden indirilip tutukevi müdürünün odasına alındı. Soğukkanlı görünen Eren:

- Avukatlarımı görmek istiyorum, dedi. Eren avukatları İsmail Sami Çakmak ve Nihat Toktay ile saat 02.40'da görüşmeye başladı. Yetkililerin yanında yapılan konuşma sırasında ERDAL avukatından bir sigara istedi. Bu arada avukatlar infazın durdurulması için "Milli Güvenlik Konseyine sunulmak üzere infaz savcılığına" dilekçe verdiler. Ancak infaz savcısı, infazı durdurmaya yetkili olmadığını, dilekçeyi alamayacağını söyledi. Avukatlar ise dilekçeyi vermekte ısrar ettiler. Daha sonra dilekçe infaz savcılığınca alındı. Ancak ilgililer infazın durdurulmasına olanak bulunmadığını, kendilerinin de buna yetkili olmadıklarını belirttiler.

Erdal'ın sağlık denetimi yapıldı. Saat 02.50 civarında beyaz gömlek giydirilip karar özeti buna iğnelendi.

ERDAL çevresine bakınarak ve soğukkanlı görünmeye çalışarak idam sehpasına doğru ağır ağır yürüdü. Sehpaya çıktığında:

- Avukatımla yalnız görüşmek istiyorum, dedi. Ancak bu istek kabul edilmedi. İnfaz savcısına dönerek "Son isteğim mektubumun aileme verilmesidir" dedi.

Gazetelerin kısaca yazdığına göre idam sehpasında iki ayrı slogan haykırarak öldü. Bu sloganları yazmıyor. İki ayrı slogan...?

ERDAL EREN geride ne milyarları bulan vergi borcu, ne işçi sigortalarına birikmiş hırsızlık primleri, ne Amerika'da çiftlikler, ne evlerinde yüzme havuzları bulunan orman içinde villalar, ne bavul dolusu kaçırılmak istenen dövizlerle evraklar... ne bu... ne şu... ama bir kol saati, ailesine yazılmış bir mektup ve 800 lira bırakarak Ankara Merkez Tutukevinin taş duvarlı soğuk avlusunda asıldı. Geride bize bıraktığı bizim kendi onurumuzdu.

Aynı Gün..... TAKSİM alanındayım. Taksim gezisinde. Bir bankta tek başıma oturuyorum ve Aralık ayının pırıl pırıl güneşli ayazında yanımdaki bloknotuma bu satırları yazıyorum. Ne düşünüyorum? Çılgınca ve bağışlamaz biçimde yalnız tek bir şey: burjuvalarımız tükendikçe daha çok kan daha çok paraya saldırıyorlar hummalı bir sayrılığın dehşeti içinde. Asa asa, öldüre öldüre tüketiyorlar. Dünyamızın tüm güzelliklerini açgözlü bir doyumsuzluk içinde yiyip bitiriyorlar. İşkenceden şehvetli bir tad alıyorlar. İşkence onların geleneğinde var. İşçi sınıfının, emekçinin geleneğinde hiçbir zaman işkence olmadı. Bütçemizi, bilimsel yaratıcılığımızı, doğamızı, insanımızı vampirlerden de korkunç bir kan içicilikte her şeyi sarartıp solduruyorlar:

Nedenini kendimde bilmediğim derin dalgınlığımdan başımı kaldırıp baktığımda bir takım adamların dolaştığını gördüm. Birdenbire amaçlarını kestirdim. Taksim Gezisi'ne uzun zamandan beri gelip oturmadığımdan unutmuştum. Burası, kentimizin köşelerinde sık sık rastlanan ırgat pazarları gibi bir pazardı. Yalnız burada emek satılmıyordu. Para karşılığı kişinin cinselliği satılıyordu. Cinsel ilişkilerin pazarıydı burası. Genellikle de homoseksüel ilişkilerin kurulduğu bir yer. Yaşlı bir adamın bir genci alıp götürdüğü çok kez görülebilinirdi. Çevremde yan yan dolaşan ablak suratlı çocuğa için burkularak baktım. Hepsinin giysileri eskiydi. Köylü kökenli idiler. Sağda solda iş bulamayanlar, acıkmış mideleriyle çok kez burada iş bulmaya kalkarlardı. Köylülükleriyle uzunca sayılabilecek bir süre kentte kalmışlığın tuhaf birleşimi hem giysilerinde, hem davranışlarında garip garip yansıyan bir görünüme bürünmüştü.

Oturduğum banktan kalktım. Yan gözle bakmaların beni izlediğini sezinliyordum. Ablak suratlı genç bir süre daha beni izledi. Tıpkı ırgat pazarındaki emekçiler gibi... Onlar da birilerinin kendilerini alıp işe götürmelerini sağlamak için anlamsız bir umutla yanlarından geçenleri bir süre işte tıpkı böyle izlerler. Belki adan dönüp de "bana bir işçi gerek..." der de ilk önce kendisi atılır diye... Kızımın koleji, Notre Dame de Sion, Taksim Gezisi'nden 300/500 metre ilerdeydi yalnızca. Okulun cıvıl cıvıl kaynaşan kızlarının vurdumduymaz kıvançları bile içimdeki sıkıntıyı söküp alamadı. Ta ki Ayşe gelip boynuma sarılıncaya dek. Sonra o arabasıyla eve dönmek için yanımdan ayrıldı. Ben öğretmenleriyle görüşmek için bekleme salonuna geçtim. Oradakilerin kendi aralarındaki konuşmaları izledim. Dışarıya, cama vuran bir yağmur gibiydi konuşmaları, benim dışımda akıp gidiyordu... Uzun zamandır unuttuğum

Taksim parkının seksüel emekçilerinden aklımı başıma toparlayıp da onları yeteri bir özenle dinleyemedim. Benimle konuşan bir iki veliye de ne dediğimi bilmeden yanıtlar verdim. Ancak Sör'lerin karşısında kendimi biraz toparlayabildim.

Okuldan çıktığımda canım yürümek istedi. Uzun uzun yürüdüm kalabalıkların içinde. Akşamüstünün dumanlı sisi gittikçe çökmeye başlamıştı. Orada burada insana içmek, bir meyhaneye dalıvermek duygusu veren loş ışıklar yanmaya başlamıştı.

Gittikçe tenhalaşan kalabalıkların içinden süzüle süzüle giderken EREN'in Ankara Merkez Tutukevindeki dramının, taksim gezisinin emekçileriyle, çevremdeki bu kalabalıkla, işlerinden evlerine derin dalgınlıkları içinde düşüne düşüne gidenlerle, Notre Dame de Sion'la, kızım Ayşe ve onun geleceğiyle ilişkisinin ne olduğunu düşündüm, kavramaya çalıştım. Ama derin yorgunluğum içinde kesin çizgileriyle yakalayıp yorumlayamadım.

Tortulaşmış acımla eve döndüm.

AYNI GECE..... "BİR GÜN BİLE YAŞAMAK"ı YAZKO'nun roman yarışmasına soktum.

Mustafa ASLAN arkadaşıma bunun için çok şey borçluyum. 8 sayı olarak 645 sayfalık metni daktiloya çekti. Gecesini gündüzüne kattı bunun için. Çünkü film dublajında da çalışıyordu ekmek parası için. Bununla yetinmedi. Tüm düzeltmeleri kelime kelime, harf harf gerçekleştirdi. Bu da yetmedi kardeşine kitabı bir güzel ciltletti. Ve sonra yanında Semih, alıp kitabı YAZKO'ya teslim etti. Ben onun bu inanç dolu çabası karşısında yalnızca izleyici durumunda kaldım. "Görev" duygumuz nasıl zor işlerin üstesinden gelmemizi sağlıyor.

ASLAN'ın inancı kendime güvenimi yeniledi. Sonucu tüm içtenliğimle söylüyorum, şu düşüncelerle değerlendiriyorum; yapıtın halka ulaşmasına araç olmasını dileyeceğim. Olayı benim dışında, kendimden uzak tutmasını beceriyorum. Bunu zorlayarak da yapmıyorum. Şimdiden 27 Mayıs'la ilgili romanıma çalışmak için zamanım olmasını dilemeye başladım bile kendi kendime.

19 ARALIK CUMA..... CUMARTESİ: "1. Şubede Sorguya Çekilen 17 yaşındaki sanık beyin kanamasından öldü" ALİ İNAN adındaki bir lise öğrencisi İstanbul Emniyet Müdürlüğü 1. şubede sorgulandığı 17'nci günün sonunda kaldırıldığı hastanede kurtarılamayarak ölmüştür. İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Adli Tıp Kürsüsü ve İstanbul İstanbul Adli Tıp Kurumu'nun doktorları tarafından, ölüm nedeni konusunda düzenlenen otopsi raporunda (ölümün kafa travmasına bağlı beyin kanamasından meydana geldiği) nin belirtildiği öğrenilmiştir.

Edinilen bilgilere göre 11 Eylül 1980 günü Unkapanı'ndaki bir iş hanına yapılan baskın sırasında 2. Şube Narkotik büro ekipleri tarafından gözaltına alınan Pertevnihal Lisesi 4 üncü sınıf öğrencisi 17 yaşındaki ALİ İNAN, 2. şubede bir süre sorgulandıktan sonra 1. şubeye gönderilmiştir. 27 Eylül 1980 günü burada fenalaşarak Haydarpaşa

Askeri Hastanesine kaldırılan sanık, oradan Numune Hastanesi Beyin Cerrahi servisine aktarılmıştır. Yapılan müdahaleye rağmen kurtarılamayan Ali İnan 28 Eylül 1980 günü ölmüştür. (.....) Ölen lise öğrencisi gencin babası Bekir İnan, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'na bir mektupla başvurarak oğlunun katillerinin belirlenerek adaletin önüne çıkarılmasını istemiştir. Bu arada avukatı Paşa Yılmaz kanalıyla İstanbul C. Savcılığına başvuran baba Bekir İnan, görülecek davada müdahil olarak katılmak istediğini de bildirmiştir.

- DİSK yöneticileriyle ilgili 2000 sanıklı davaya başlandı. Askeri mahkeme sorgulama işlemini tamamladıktan sonra Savcılığın tutuklama istemi konusunda kesin karar verecek.

20 ARALIK CUMARTESİ..... MİLLİYET: "Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD)'a yakın çevrelerden alınan bilgilere göre, derneğin Silahlı Kuvvetler vakıflarına yapılacak bağışlar konusunda olduğu belirtilen toplantıda, Mensucat Santral olayıyla ilgili son gelişmeler de gözden geçirilmiştir. Toplantıda söz alan işadamları, "bu türden tantanalı baskınların sürdürülmesi halinde ayakta duracak sanayicinin kalamayacağı" nı belirtmişlerdir. Bu arada, Mensucat Santral operasyonunun kamuoyundaki yansımasının sanayi yatırımlarına ve üretime çok büyük darbe indirdiği savunulmuştur. Toplantının sonunda konuşan TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ali Koçman ise, İstanbullu işadamlarının Silahlı Kuvvetler vakıflarına, kendi güçleriyle orantılı yardımda bulunmalarını, Mensucat santral olayının etkisinden sıyrılarak yatırımlarını ve üretimlerini sürdürmelerini istemiştir."

21 ARALIK PAZAR..... Büyük burjuvalarımız keselerine sarıldılar. Generallere keselerinin ağzını açıyorlar. Daha düne dek, büyük burjuvalarımızdan Vehbi KOÇ ordu vakıflarına kesenin ağzını açmamışken, bundan birkaç gün önce, yani Santral Mensucat operasyonunun gerçekleştirilmesinin ertesi günü koşa koşa gitti 24 milyon lirayı ordu vakfına bağışladı. Generaller şimdi bu vakıflarla halkı soyuyorlar. Mahalle mahalle bağış toplattırıyorlar kendi atadıkları muhtarlar aracılığıyla. Bu vakıfların ne anlama geldiğini bilmeyen yoktur sanırım. Halk böyle soyulurken büyük burjuvalarımızın keselerinin ağzını çözmemesi doğrusu pek ayıp oluyordu. Bezmenler operasyonuyla bu kese ağzını çözme eylemi gerçekleştirilmiştir. Ancak iş bununla kalmadı: burjuvalarımızın çenesi de çözüldü. Bezmenlerin doğrudan kendilerinin kurduğu bir organ olan Türkiye Sanayileri ve İşadamları Derneği toplantısında "bu tür girişimler sonucunda hiçbir sanayicinin ayakta" kalmayacağını söylemekle, hepsi de Bezmenlerden daha çok ya da daha az hırsız, soyguncu, yurt dışına daha az para kaçırmadıklarını açık seçik belirttiler. Buna karşılık demek istedikleri şu: "Bizim Bezmenlerden hiç ayrıcalığımız yok. Tüm Sanayicilerin ve işverenlerin onlardan bir ayrıcalığı yok. Onlara yaptıklarınızı bize yaparsanız biz de tıpkı onlar gibi" çok zor durumda kalabiliriz karşınızda. Siz de pek iyi biliyorsunuz ki dışarıya transfer etmekteyiz karlarımızın bir bölümünü. Başka bir çıkar yol da göremiyoruz. Yaşamamız için yeterli güven ortamı yok ülkede. Şimdi sizin zorlamanızla biraz soluklanır gibi

olurken bu tür girişimleriniz sonucunda hepten yıkılır gideriz. Çünkü aslında biz anemik burjuvalarız. Ve de yaşamamız için para dolaşım koşulları kan dolaşımı gibi bağlı bulunduğumuz metropollerden bize, bizden onlara pompalanabilmelidir.

İşte açıyoruz kesenin ağzını. Dokunmayın bize. Alın parayı gelmeyin üstümüze. Zaten zar zor duruyoruz ayakta, bir de sizinle uğraşma gücünü bulamayız kendimizde. Bu tür girişimlerinizin arkadaşlarınızda da desteklenmediğini bilmenizi isteriz. Tüm büyük generalleri biz değil miyiz banka yönetim kurullarına, şirket danışmanlıklarına atayan? Emekli olduktan sonra bizim yanımızda çalışmayacak mısınız sizde? Nasıl olur da tehlikeye atabilirsiniz emekli sonrası yaşamınızı? Hem kendinizi hem bizi nasıl yakabilirsiniz? Lütfen dikkat edin girişimlerinize. Subayların içine sızmış olan subaylar olabilir. Uyanık bulunmak zorundasınız. Boşuna demedi en büyük BEZMEN: Yönetimin bu girişiminden haberi olduğunu sanmıyorum" diye. Amerika'dan gönderdiği mesajda böyle dedi, Los Angeles'da oturan Bezmen: Yönetimin bu işten haberi olduğunu sanmıyorum" Bu bizim size olan güvenimizi gösterir. Yani haberiniz olsaydı izin vermezdiniz. Altta ne işler olup bittiğini öğrenmelisiniz. Küçüklere de dağıtmaya başlarsak ulûfe... yetişmez buna Harun Reşit hazinesi.

İşte açtık kesenin ağzını. Önce bay Vehbi KOÇ'tan 24 milyon. Şimdi sıra bizde. Ama pazarlığımızı iyi kuralım önce. İşte paralar... dokunmak yok bize"

Ne karşılık verdi generaller buna? Öğrenmek olanağı yok 21 Aralığı'nın sabahında şimdi. Önce görelim bakalım sanayicilerimiz ve iş adamlarımız ne denli açtılar kesenin ağzını. Bizim generallerimiz de az edinimli değillerdir bu konuda hani. Edinimleri Osmanlı paşalığından beri boyutlama boyutlana, akıl almaz ustalıklara varmıştır. Unutmamaları gerekir iş adamlarımızın bu gerçeği. Belki de böyle bir edinim sonucunda, sessizce bekleyenler, keselerin asıl para sahiplerince açılmadığını görünce... işte o zaman böyle bir girişimi gerçekleştirmiş olabilirler. Doğrusu ya, böyleyse gerçek, yazık oldu büyük burjuvalarımızdan BEZMEN ailesine. Yazık oldu BEZMEN mutluluğuna. Üstelik biliyorlardı ihbarın yapılacağını. HALİL BEZMEN'in ihbarı kimin yapacağını, ne zaman saat kaçta gerçekleştireceğinden saniyesi saniyesine duyuntusu vardı. ANKARA'ya gelip bir takım kişilerle konuştuğu biliniyordu. İçi rahat dönmüş olmalı İstanbul'a. Aman olduysa işte, birden gerçekleştiriliverdi büyük burjuvalar operasyonu. Ve belkide pazarlıkta uyuşulamayan meblağ şimdi kamuoyu önünde tartışılır bir açıklığa, netliğe varmak zorunda kaldı.

21 ARALIK PAZAR..... "Sıkı güvenlik önlemleri altında jandarma panzerine bindirildi ERDAL EREN..... Yol boyunca hiç konuşmadı. Dalgın dalgın çevresine baktı." Nasıl olurda Erdal EREN, yalnızca kendisinden 10 ya da 15 metre ilerisinde karşılıklı, yüz yüze ateş ettiği jandarma eri Mehmetçiği sırtından vurabilir? İnsan kendisinden yalnızca 10 metre ilerdeki düşmanına nasıl sırtını dönebilir. Bu kurşunu yüzde yüz yemek anlamına gelmez mi? Mehmetçik düşünmez mi bunu? Yoksa jandarma eri bir yanlışlık sonucu mu öldürüldü? Kendilerinin bir

yanlışlığının sonucunu Erdal EREN'e mi yıktılar? Oh tanrım, böyle bir varsayımı düşünmek nasıl çıldırtıcı bir bunalıma götürür insanı... Yanlışlıkla... ya da bilinmez acımasız bir varsayımın gerçekleşmesi için... Kuşkunun her türünün boy attığı bataklıklardayız şimdi.

Üstelik Erdal EREN asıldığında 18 yaşında değildi. 18 yaşını doldurmamış bir insanı astılar. Bu bile korkunç bir cinayetle yüz yüze olup olmadığımızı düşündürmeye yetebilir. EREN asıldığında 18 yaşından küçüktü. Gepegenç yüreği sevgiyle dolu, beyninin kıvrımlarında ülkesinin geleceği konusunda taşıdığı düşünceler bir yürek gibi atıyordu. Kendi kendime -hiç olmadık yerde bile- hep şunu düşündüm durdum: Asılmak için gece yarısından sonra bindirildiği jandarma panzerinde yapayalnız sokaklardan geçirilirken ne düşündü EREN? Hürriyet gazetesinin yazdığına göre: derin dalgınlığı içindeymiş... İnsan bu durumda kimsenin kolay kolay kavrayamayacağı bir hızda ve gerçekçilikte çok şeyi bütünüyle kavrayıp yorumlayabilir. Tüm toplumun, kendisinin eleştirisini hiç ikiyüzlülüğe kapılmadan yapabilir. Ne düşündü EREN?

Milyarder burjuvalarımız milyonluk keselerinin ağızlarını açtıkları bir zamanda... tutukevlerinde yazgıları için karar bekleyenler, bu davranışın kendilerini ne ölçüde etkileyeceğini, hücrelerinin yalnızlığında, işkencenin soluk aldırmak acımasızlığında yine de birden düşünüp kavramışlardır.

Ve tüm bunlara karşın sanırım yine de "Tüm bunlar senin için... senin için büyük halkım..." diye düşünmüşlerdir...

24 ARALIK ÇARŞAMBA.... Bantta Saprona FİDAN KASIMOVA'yı dinliyorum. Büyük şair Nâzım Hikmet'in "Memleket Hasreti"ni söylüyor. Türkçesini anlamakta güçlük çekiyorum. Ondan sonraki şarkılarsa Rusça, hiçbir şey anlamıyorum. Ama bu duru ses beni az da olsa dinlendiriyor. Ve gazeteleri taramama yardım ediyor, daktilomun sesini örtüyor.

- İSTANBUL SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI: "ÖZEL SEKTÖRÜN YIPRATILMASI SÖZ KONUSU DEĞİLDİR. (.....) Baskının yapılışı ve operasyonun sürdürüldüğü biçimini taktir, bu görevi üstlenmiş sorumlu devlet memurunun en doğal hakkıdır. Bu sorumlunun plânladığı operasyonun biçimi ve şekli üzerinde, hakkında koğuşturma yapılacak kişinin ya da kurumun önceden onayının alınması herhalde beklenemez. Hak ve hukukun çiğnendiğine inanan herkes için en geniş biçimde yasa yolları açıktır. Operasyonun başlangıcından bugüne değin geçen sürede hiçbir yetkili makam ve kişi olayla ilgili olarak basına ne bir beyanat vermiş, ne de en ufak bir açıklamada bulunmuştur. Buna göre de olayın özel sektörü yıpratacak biçimde basına yansıtıldığı iddiası varit değildir. Gazetelerin kendi görüşlerine göre olayı yorumlamaları ve kendi istihbarat faaliyetlerine göre haberleri değerlendirmeleri hiçbir resmi makama ve görevliye mal edilemez. TÜSİAD'a mensup bazı kişiler tarafından verildiği anlaşılan bu beyanın nasıl bir cezai kovuşturmayı gerektireceği konusu üzerinde komutanlıkça ayrıca inceleme yapılmaktadır."

ERTESİ GÜN:

TÜSİAD (Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği): - "(Adı geçen toplantımızda) operasyonla ilgili olarak yalnız güvenlik makamlarının ve yetkili kişilerin beyanlarına itibar edilmesi istenmiş, resmi olmayan açıklamaların yarattığı olumsuz havaya değinilmiştir. Olağanüstü koşullar altında görev yapan Sıkıyönetim ve güvenlik kuvvetlerinin yapılan beyanlarda hedef alınması sağduyu sahibi kimsenin yapacağı iş değildir."

DAHA ERTESİ GÜN:

İLHAN SELÇUK (Cumhuriyet'in köşe yazarı): TÜSİAD yönetimi şimdi ikinci kuşağın eline geçmiş görünüyor. Bu kuşakta aklı başında ve dengeli kişiler eksik değil. (....) Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği önceki gün yaptığı bir açıklamayla davranışlarına açıklık getirdi ve iyi etti. Çünkü 12 Eylül'den beri yönetim işadamlarına kolaylık göstermekte duraksamamıştır.

NATO GENEL SEKRETERİ LUNS'UN CUMHURİYETE ÖZEL DEMECİ: /Özet alıntı/ "- Basra Körfezi'ni savunacak takviye güçleri TÜRKİYE üzerinden geçebilir. Batılı ülkelerin NATO sınırları dışında da tehditlerle karşılaşabilecek yaşamsal çıkarları bulunduğu bir gerçektir. (.....) Belli bir an geldiğinde ABD'nin bu yolda TÜRKİYE'ye bir talepte bulunmasının mümkün olmadığı söylenemez. Bunu o zaman düşünelim. Ancak çıkarları aynı doğrultuda olan bir ülkenin bu konuda yardımda bulunması son derece doğal bir davranış olur. Bu açıdan herhangi bir güçlük çıkacağını sanmıyorum. (...) Türkiye'nin Ortadoğu'daki ağırlığı ve etkisi diğer öteki bütün ülkelerinkinden daha fazladır. Belki ABD'yi bunun dışında tutabiliriz. Türkiye'nin Arap ülkeleri ile güçlü bağları vardır. Kanıma göre Arap ülkeleri Ankara'nın öğütlerine daha fazla açıktırlar. O nedenle Türkiye'nin ağzı kapalı diplomasisi (kamuoyundan gizli, demek istiyor olmalı NATO'nun sekreteri) bölgede büyük önem taşımaktadır. (.....)

Büyük bir yara olan terörizme karşı başarılı bir savaşım verildiğini gözlüyoruz. İkinci olarak (12 Eylül eylemi) Yunanistan'ın askeri kanada dönüşü konusunda anlaşma sağlaması da büyük bir memnuniyet yarattı. Üçüncü olarak NATO'YA YÜKÜMLÜLÜK güçlü bir biçimde sürdürülmektedir. (...) Demokrasiye dönüş konusuna gelince: Bu Türkiye'nin bileceği bir iştir. Doğru zamanı geldiğinde Türk hükümetinin bir an önce demokrasiye döneceğini biliyoruz. Büyük bir güvenle bekliyoruz."

CUMHURİYET'E NATO'DA GÖREVLİ ÜST DÜZEYDEKİ BİR GENERALİN AÇIKLAMALARI: Konuşmayı yapan Cumhuriyet yazarı (Sedat ERGİN): /Özet açıklamalar şöyle/

"Batılı general soruyor: Basra Körfezi'nden geçen nakliye gemisi sayısını biliyor musunuz? Yanıtı ben vereyim. Günde 500. Şimdi (...) Körfez'in bir bütün olarak

savunmasının öneminin NATO bildirilerine bu denli ayrıntılı girilmesi neye vardığımızı gösteriyor. Yeni (NATO Körfez stratejisi) Türkiye'nin katkısı olmadan düşünülemez. Bu katkı geçiş kolaylığı sağlamakla sınırlandırılamaz. Eğer böyle düşünürseniz konuya tek açıdan yaklaşmış olursunuz. Asıl önem taşıyan Türkiye'nin bu stratejiye uygun olarak alt yapısının geliştirilmesidir. Şimdilik öncelik verilmesi gereken ivedi iş budur. (...) Ekonominin yeniden düzenlenmesi zorunludur. Bu yönde önemli adımlar atılmıştır. Ancak bu yalnızca Türkiye'nin kendi başına üstesinden gelebileceği bir iş değil. Bağlaşıklarının yardımı sürdürmesi kaçınılmaz. Türkiye yakın bir dostumuz. Ancak diğer NATO ülkeleri ile kıyaslandığında ortalama ekonomik hedeflerin çok altında (....) Türkiye'nin daha çok şey öğrenmesi gerekiyor. Biraz öğütleri dinlemesi gerekli. Öğüt dinlemek sanıldığı kadar sakıncalı bir şey değil. Hepimizin bir şeyler öğrenmesi gerekiyor. Ve hepimiz de öğütleri dinlemekten kaçınmadık."

General öğütleri kimden aldığını açıklamıyor Cumhuriyet yazarına. Ama bize kimlerin öğüt vereceği belli. Dışarıdaki para babaları. Dış finans kapital'in uygulayıcıları Türkiye ekonomisini de, askeri gücünü de kendi çıkarları doğrultusunda planlayacaklar.

Örneğin bu general bizden öğüt almayı düşünür mü? Türkiye'nin onun ülkesi için vereceği öğütler tiyatro sahnelerinde bile kolay kolay bulunmaz bir gülünçlükte olurdu. Hiç kimsenin aklına demek ki Türkiye generallerinin Amerikan ekonomisi konusunda öğüt vermesi ve bu öğütleri Amerika'nın dinlemesi gerektiği gelmiyor. Ama herkesin aklına Amerikalı generallerin Türkiye'ye öğütler verebilmesi kolayca geliyor. Hiç yadırganmıyor bu. Yadırganmaması da doğal. Çünkü parayı veren onlar. Ama NATO'nun generali değil. O yüksek paralı bir görevli. Çıkarıp da parayı o vermiyor Türkiye'ye. Ya kim veriyor? Generalin buyruğunda bulunduğu kendi ülkesinin kapital çevreleri.

Bu kapital çevreleri Türkiye'ye para verirken Türkiye'den neler alıp götürdüğünü hakkımız artık anlamaya başlıyor sanırım. Halkımızın huzurunu kaçıranlar onlar. Üslerini kuranlar onlar. Kinlerini halklara karşı bölücülük biçiminde gelip yerleştirenler onlar.

ONLAR'ın öğüdü altında trilyonluk keseleri yatıyor. Keseleri de insanları yutan ilahlara benziyor. Ama ilahlara tapacak sersemler bulmak her zaman o kadar zor olmuyor.

7 OCAK 1981..... YENİ YILA generallerimizle birlikte girdik. Dün de Atatürk yılının törenleri başlatıldı. Artık Atatürk'ü anma rezilce bir tapınmaya döndü. Hiçbir şeye gücü yetmediğini görenler, hiçbirşeyi hiçbir zaman köklü bir biçimde düzeltemeyeceklerini bilenler iki yüzlü bir tutumla daha çok Atatürk'e sarılıyor, törenler üzerine törenler, tapınmalar üstüne yeni çılgınlıklarıyla yeni tapınma biçimleri oluşturuyorlar. Çıldırmış insanlar topluluğunu izler gibiyim televizyonda. Halktan

koptukça, çılgınlıklarının isteri nöbetleri daha çok artıyor. Generaller generali EVREN Ankara Büyük Sahnesi'nde gerçekleştirilen törenlerin bir uzantında sanatçılara 100'üncü yıl plaketleri verdi. Vasfi RIZA ZOBU'nun plaketi öpüp başına koyuştaki davranışı insanın içini bulandırıyor. Bu, EVREN'in elini öpmekten, ayaklarını yalamaktan daha da iğrenç geldi bana. Onursuz bir sanatçının bu iki yüzlü tutumunu gelecek kuşakları düşündüğümde yine de kendi kendimde avutma, acısını dindirme olanağını bulamadım. 16 sanatçıyı sıkıyönetim kumandanına ihbar edip işinden attıran bu adamın karşısında hiçbir şey yeterince avutucu olamadı. O sırada, daha doğrusu bir-iki saat sonra BAŞAR SABUNCU eve telefon etti. Shakespeare'in Can Yücel çevirisiyle sahneye koyduğu "BAHAR NOKTASI" adlı yapıtını Çarşamba akşamı izlememi istedi. BAŞAR SABUNCU Şehir Tiyatrosu'nun atılan rejisörlerinden. Telefonda şunları söyledi. "Oralarda pek bulunmak istemiyorum. Ama yine de görüşeceğimizi umut ederim. Oyunun sahnelenmesi konusunda sakın, 'bunlar yeterince zaman bulamadı, bu koşullar içinde bu ürünü vermeleri bile bir iştir' diye düşünme ve eleştirini kesin bir biçimde yap. Asıl gereksinmemiz olan budur." Yüreğim bir bölüm acıyla kıvranırken, generalinin ayaklarına kapanmış bir sanatçıyı izlerken öte yandan, bu adamın attığı genç sanatçının gerçekçi, yiğit ve onurlu davranışı yüreğimin öteki yakasını sevinçle ışıtıyor. Ve karanlıkları kesin bir biçimde yeneceğimize, dağıtacağımıza inanıyorum. Bu gece oyunu izlemeye gideceğim. BAŞAR SABUNCU'nun oyununu geri çekmemesi, ben atıldım öyleyse koyduğum oyunu geri çekiyorum dememesi de inatçılığımızın üsteliye üsteliye sürdürülmesi gerektiğini vurgulaması bakımından ayrıca önemli. Kapılara yığılmalıyız. Kapıları zorlamalıyız. Kendi denetimleri altında bir sanat dergisi mi çıkarıyorlar örneğin, kapısına yığılmalıyız yazılarımızla, eleştirilerimizle. Bir ödüllü yarış mı düzenliyorlar. Yığılmalıyız yine tüm gücümüzle. Tutukevlerinin önüne yığılan politik tutukluların yakınları, kendilerinden en küçük bir duyuntu alamadıkları için daha da çok bağıran, daha da çok katmanlaşan analar, babalar, bacılar gibi bizde kültür kapılarına, onların denetiminde tutuklarını sandıkları her şeyde yığınak yapmalıyız. Gittikçe çoğaldığımızı, gittikçe kendi yalnızlıklarını daha iyi anlayabilmelidirler. O nedenle bundan böyle sanat dergilerine yazılarımı göndereceğim. Eleştirilerimi aktaracağım. Basarlar basmazlar diye düşünmeyeceğim. İzlendiklerini ve suçüstü yaşadıklarını bilmelidirler. Bu temelde pasif gibi görünen tutumun yeni atılımları oluşturmayacağını söyleyemeyiz.

ATATÜRK'ün 100'üncü yıldönümü törenleri pek görkemli başladı. Başladı ama o gece İstanbul'luların çoğu ekmek bulamadı. Ekmeğe %100 zam yapıldığı için fırıncılar zamlı fiatıyla ekmeği satabilmek için şöylesine, göstermelik fırınlarını açmışlar, sonra kapamışlardı. 10 liradan 15 liraya çıkarıldı ekmek. Buğday ülkesi diye övünen, ülkenin ekonomisini buğdayla temellendirmeye kalkanların törenleri pek görkemliydi ama ekmek yoktu.

Açız ama olsun varsın, törenlerimiz çok görkemli. Tapınmalarımız, boş sözler içinde yuvarlanıp giden çılgınca bunalımımız yine de görülmeye değer... işsiz güçsüz ve üşüyorsak bile.

Ah günlüğüme bile yeterince yetişip yetişemediğimi soruyorum çok kez kendime. Yeterince yaşadığımız günlere uyanık davranıp davranamadığımı kavramak için. İş derdine düşmenin alıp götüren zaman dilimi içinde çok kez gazeteleri şöyle bir okuyup, sonra üzerinde durmak üzere bir kenara koyuyorum. Düşüncemi çok kez aynı biçimde diri tutmak olanağını da bulmakta zorluk çektiğim oluyor. Ama düşündüğümü unutmamak, yazıya aktarabilmek gün boyu aynı düşünceyi birkaç kez kendimde dürtüklüyorum.

İşte bu gazetelerden biri. Şimdi önümde. Ne düşündüğümü, neyi önemsediğimi, bu konuyu yazmasam büyük bir yanlışlık yapacağımı bildiğim için onu sakladım. 22 Aralık 1980 tarihli Cumhuriyet Gazetesi. O günlerin Milliyet'ini de ayırmıştım, ama sonra nedense bulamadım. Onu da sayın köşe yazarı MÜMTAZ SOYSALın bir köşe yazısı için ayırmıştım. Buna da tıpkı İLHAN SELÇUK'un yazısı için ayırdığım gibi.

Solcu yazarlarımız birdenbire general EVREN'in övgüsüne giriştiler. Durup dururken değil kuşkusuz. Onların asker sevgisi, aydın subaylara olan şifa bulmaz kara sevdalarının doğal bir sonucu da değil yalnızca bu birdenbire başlattıkları alkış ve övgü yarışı. Bu yarışa bir ölçüde MUMCU ile alabildiğine ölçüsüz bir biçimde Altan ÖYMEN da katıldılar.

Başbuğumuz EVREN'i solcu yazarlarımıza övdürten, göklere çıkartan olay ne? Şu: EVREN hazretleri Ankara Gazeteciler Cemiyeti'ni şereflendirdiklerinde, cemiyet başkanı CENKÇİ'nin gözünün içine baka baka yaptığı konuşma. Alkış tutucular CENKÇİ'nin kişiliğini bile birden içine düştükleri coşkudan unutmuş görünüyorlar.

EVREN başbuğun konuşmasını işte aynen günlüğüme alıyorum:

"Son zamanlarda basınımızda bir kampanya başladı. Ne zaman demokrasiye döneceğimiz kampanyası. Gözümden kaçmıyor. Ve işin kötü tarafı dış çevrelerin baskısıyla yapılıyor bu iş. Filan Avrupa kuruluşu soruyormuş ne zaman döneceksiniz? diye. Dış baskılarla bize bunu söyletmek istiyorlarsa ters tepki yaratır. Bu güzide millet kendi kendine karar verir, dış baskılarla değil (...) Asıl işin garibi, bunu yazanlar ve söyleyenler sırası gelince tam bağımsızlıktan söz eden kişilerdir. Böyle bir baskı olduğu zaman vaveyla koparmıyorlarsa siz bunu nasıl karşılarsınız? (...) Dış bakılara güvenerek böyle şeyler söylenmesini onaylamıyorum. Beğenmiyorum. Dayanamazlar bunlar, yardımlar kesilir falan filan diyorlar. Bu millet kendi yağıyla kavrulmasını bilmiştir. Aç kalarak da yapılması gereken şeyleri yapmıştır. Para ile ülkenin geleceğini satamayız."

İşte İLHAN SELÇUK bu konuşmayı göklere çıkardıktan sonra köşe yazısını şöyle bitiriyor. "Bu sözlerin altına imzasını atmayacak kişi düşünülemez. Tam

bağımsız ve demokratik Türkiye'ye doğru ancak bu inançla yürünebilir. Dış baskılara karşı birlik ve beraberlik yaratıldığı zaman aşılamayacak engel yoktur. Tam bağımsız Türkiye'de demokrasiyi ulusal bilincimizin gücüyle oluşturacağız."

Bu cahilce yorumun ötesinde daha sakınımlı bir yorumla yazacağını sandığım MÜMTAZ SOYSAL da, MUMCU da Altan ÖYMEN de kısaca, beş aşağı beş yukarı şöyle diyorlar: "Yaşa Evren Paşa. Bundan doğru laf edilmedi bugüne değin. İşte Atatürk'ten beri duymak istediğimiz sözler bunlar bizim. Dışarısının baskısıyla içeride demokrasiyi gerçekleştiremeyiz. Dışarısının Türkiye'de demokrasi varmış yokmuş umurunda bile değildir. Onun istediği yalnızca komünistlere karşı bir ileri karakol ve de Batının ekonomik, politik çıkarlarına hizmet edecek 45 milyonluk bir topluluktur. Türkiye'ye vize uygulayanlar, onu ortak pazara almayanların demokrasinin geleceğinin Türkiye'de ki serüveni pek de öyle uzun boylu umurlarında değildir. Onlar bir faşist yönetimi bile -kendi çıkarları doğrultusunda olduğu süreci- finanse edilebilirler. Bunda hiçbir sakınca görmediklerini Portekiz'in Salazar'ını daha düne kadar destekleyerek, Franko'nun İspanyası'nı sürekli gözeterek ve de Yunanistan'ın Albaylar Cuntasını el altından kollayıp, denetleyerek göstermediler mi? Öyleyse biz kendi başımızın kendimiz çaresini bulmalıyız. Başka çıkar yolumuz yoktur ve Devlet Başkanı Evren'in söylediklerinin akıl dışı olduğunu söylemek olanaksızdır. Hep birlikte Devlet Başkanını onaylıyor ve yürekten alkışlıyoruz."

Doğrularla -eğrilerin, bilinmeyenlerle- bilinenlerin hiçbir zaman bu konuda olduğu gibi birbirine karıştırıldığı zaman olmamıştır.

Bağımsız lafına bayrağa selam durur gibi duranlar demokrasi sözcüğünde ulusal marşa başlamaktadırlar. Ama akıllarına gelip de sormamaktadırlar? Kimin demokrasisi? Kimin için demokrasi? Bağımsızlık savaşını kimle yapacaklar? Generalleriyle? Başlarını geriye çevirip bakmak akılarına gelmiyor bu bayların: 12 Eylülden bu yana yani generaller sultası kurulduğundan beri Türkiye'de neler var neler yok, hiç böyle bir dökümün saptamasını yapmadan, hiç buna küçücük bir zahmetle katlanmadan generallerin övgüsüne selam duruyorlar. Nasıl bir bağımsızlık? Nasıl yenileye yenileye kendimizi aldattığımız bir bağımsızlık ve demokrasi savaşımcılığı bu? Bu sözcüklerin altındaki sınıfsal içeriğe gözlerini umacı görmüş gibi sımsıkı kapayanlar hiçbir gerçeği temelinden görüp kavrayamayacaklar, ama yumulu gözlerinin altında sürekli görüp bir türlü uyanamadıkları düşlerini anlatıp duracaklardır.

İşte üç ayın dökümü: Generaller yönetiminden bu yana sendikalar kapalı. İşçiler sendikasız. Gerçek demokrasiden yana güçler tutukevlerinde. Sıkıyönetim mahkemeleri idam cezaları veriyor. Gerçek bağımsızlık savaşından yana gönül birliği yapmış olan güçler, içlerinde eski İstanbul Belediye Başkanı İSVAN'da olduğu halde kendileri için verilecek cezayı bekliyorlar. Halk aç ve sefil. Halk işsiz. Halk hergün OECD, IMF ve de Dünya Bankası'nın kendisine hazırlayıp, generallerin dipçiğiyle

yutturduğu zehir zıkkım zam haplarından bitkin ve yapayalnız. İşçiler Ankara'da kurulu yüksek hakemler bürokratlarının kendi adlarına imzalayacağı toplu sözleşmelerin nasıl emsaller oluşturulacağını bilmeden ezilip gidiyor.

Gerçek yurtseverler işkencelerde kan kusuyor. İşkencelerde ölenlerin sayısı bilinmiyor. Bilinenler için de yalnızca kovuşturma açıldığı söylenilmekle yetiniliyor. Bu generallerle mi bağımsız savaşı?

İlhan SELÇUK, Mümtaz SOYSAL, MUMCU başlarını çevirip şöyle bir geriye bakmaya yeltenseler başlarını tabutlara çarpacaklar... Sıra sıra tabutlara. SELÇUK efendi kendi gazetesindeki ölüm ilanına doğru dürüst baksa, coplanarak öldürülen yayımcı İLHAN ERDOST'un ölüm haberine siyasal körlükle bakmasa yine de Amerikancı bu generallere alkış tutmakta en azından bu kadar ivedi davranmaz. Ah bu siyasal körlük.

Ah halkımız kendinden yana ne kadar az aydına sahip? Aydınlarımız yıkılış döneminin ikiyüzlülüğü içindeler.

Gün geçtikce artık legal hiçbir şey söylenemeyeceğine inanıyorum. Yazıp çizdiğimiz her şeyden -eğer yayınlanabiliyorsa- kuşkuya düşüyorum. Generallerin cuntasında yazdığımız şeyler yayınlanıyor da bizim başımız derde girmiyorsa -öyle sanıyorum ki- yazan, yani yazar, kendi kendinde kurduğu bir denetimle doğruyu söylemekten kaçınıyor, en azından doğruyu çarpıtarak, anlaşılmaz bir duruma getirdikten sonra söylüyor. İkilemli bir tutumla yazı yazmayı ülkenin içinde yaşadığı koşulları düşünerek nasıl içlerine sindirebiliyorlar, doğrusu anlamakta güçlük çekiyorum. O nedenle artık yasal yazılabilecek hiçbirşeyin kalmadığına gün geçtikçe daha çok inanıyorum. Böyle yazmak halkımızı şaşırtmaktan başka hiçbir işe yaramıyor. Onun net, yalın ve tek gerçeği düşünmesini engelliyor. Böyle yazmak tutukevlerinde, işkence odalarında kan tükürenlere, öldürülenlerin anısına en azından derin ve onulmaz bir saygısızlık oluşturuyor.

Yoo, artık yasal hiçbir şeyin yazılamayacağına -söz de sol- bu yazarlara baktıkça daha çok inanıyorum. Bağımsızlık konusunda yazdıklarına baktıkça örneğin. Avrupa'yı batıyı eleştirirken işin nasıl ucuzuna kaçtıklarını görmezlikten gelmemiz olanaksızdır. Sayın SOYSAL üstelik Uluslararası Af Örgütü'nün üyesi. Yanılmıyorsam başkan yardımcılığına dek de gelmişti. Şimdi mi inanıyor batının içtensizliğine? Batıyı yorumlayışındaki tutarsızlıkları onların, ezilen ama yine de savaşımını sürdüren batıyı, batının öteki yakasını yani komünistleri bir türlü görmek istemeyişlerinden kaynaklanıyor.

Baylar batının, batı burjuvazisinin arkasında ne vardır biliyor musunuz? 1830'un kanlı isyanı, 1848'in cinayetleri, 1871'in 45.000 kişiyi acımasızca kılıçtan geçiren katliamı ...1905'in despotizmi ve 1940'ın faşizmi... Batının gerisinde tüm bir emperyalist çıkarcılığın çoluk çocuk bakmadan acımasızca sömürgeleştirdiği

cinayetleri yatar. Ama batının bir başka yakası da vardır. Bunlara karşı çıkan ve bu karşı çıkışının uluslararası düzeyde bütünleştirmeye çalışan gerçek hümanistlerin, gerçek komünistlerin bulunduğu yakası. Türkiye'de gerisinde cinayetler bırakarak yürüyen bir generaller yönetimini bağımsızlaştırmaya çalışırken, ona yöneltilecek eleştirileri bir tarafa itmeye çalışırken, sizler içerde işlenen cinayetlere de batının bu yakasının ve ister istemez kurumlaşmış olan bazı yaklaşımlarının elini uzatmasını engelliyor, bilerek bu insanlık dışı uygulamayı yasallaştırıyorsunuz. Generallerin cinayetlerini işlemesine, halkımızı daha çok dışarının sömürmesine, batının öteki yakasına teslim etmesini kolaylaştırıyorsunuz.

Artık akılların çoktan başa devşirilmesi gerektiği günler yaşadığımızı bir türlü anlamayacak mısınız? Şifa bulmaz Mustafa Kemal hummasından ve aydın asker-general sevginizden bir türlü yakanızı kurtaramayacak mısınız?

İşin asıl şaşılası yanı şu olacaktır: Tıpkı 71 gericiliğinin bu yazarlara yaptığı işkence ve baskı yöntemi, batının bu aydınlık yakasından ellerini kurtardıktan sonra generallerin uygulamasıyla yine kendilerine yöneleceğini kestirememeleri, kendilerini yiyecek canavarı kendilerinin büyüttüklerini bilememeleri oluyor. Edinimlerine bile sırtını dönen bu siyasal körlük ve sağırlık kendileriyle birlikte birçok kişiyi birlikte sürükleyip götürecektir.

10 OCAK 1980..... CUMHURİYET "Adana İktisadi ve Ticaret İlimler Akademisi'nde görevli 6 öğretim üyesi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan biri profesör, üçü doçent, 2'si öğretim görevlisi ve akademiye bağlı mühendislik fakültesi genel sekreteri. Adana Sıkıyönetim Komutanlığı'nca haklarında kovuşturma açılan Prof. Dr. Mükremin ALTINTAŞ, Doçent Dr. İsmail ÖZGÖRER, Doç. Dr. Sabahattin DEĞİRMENCİ, Doç. Dr. Güneş M. ARIKDAL, Mühendislik Bilimleri Genel Sekreteri Mehmet AKÇA 24 Aralık 1980 tarihinde gözaltına alınmışlardır. (Demek ki gazetenin haberi 10 Ocak 1981 olduğuna göre öğretim görevlileri 17 gündür gözaltındalar.) Öğretim görevlisi Yalçın KAHRAMAN ile öğretim görevlisi Vebil ÇAĞLIYAN'ın ise 20 Kasım 1980 tarihinde gözaltına alındıkları saptanmıştır. (Buna göre bu iki öğretim görevlisi 52 gündür gözaltında. Kokusu yeni çıkıyor. Gazete bu haberi verdikten birkaç gün sonra Adana Sıkıyönetim Kumandanlığı'nca 5 gün süreyle güney illerine sokulmama buyruğu aldı.)

..... (Aynı tarihli gazete) TİKKO soruşturması genişletiliyor. Yakalanan 51 militanın lideri henüz belirlenemedi.

..... EYÜP'de dört kuyumcuyu soyan 10 kişilik grup polisle çatıştı.

8 OCAK 1981.... (HÜRRİYET) Mağaracı Öğretim Üyesi yakalandı. ODTÜ Hayat Bilimleri bölümünde yardımcı profesör olarak görev yapan Bilgen ARİF BİLGEN'in TİKKO içinde mali sorumlu olarak görev aldığı belirlendi.

..... (Aynı tarihli HÜRRİYET) "Partizan'ın Yolu" örgütünün lideri SARP KURAY (VUR) emri ile aranıyor.

..... İşadamı Galip Aşkın'ın evini basan 4 soyguncu işadamı ile eşi, kayınvalidesi ve oğlunu iplerle bağlayıp 3 milyonluk ziynet eşyasını alıp kaçtı.

..... ELEKTRİK KISINTISI GÜNDE 3 SAATTEN 4,5 SAATE ÇIKARILIYOR.

12 OCAK..... (CUMHURİYET) PAKİSTAN DEVLET BAŞKANI BUGÜN ANKARA'DA.

..... 204 DEV-SOLCU YAKALANDI: "25 kişiyi öldürmekten sanık militanların öldürülecek 3000 kişiyle ilgili bir arşivi de ortaya çıkarıldı. Örgütün 22 işyeri çalıştırdığı ve 8 aracı bulunduğu bildirildi.

..... Avrupa Konseyi Assemblesi raportörü STEINER demokrasiye en kısa zamanda dönüleceğine inandığını belirtti.

..... (MİLLİYET) "Belçika Sinema Eleştirmenleri Birliği Büyük Ödülü" SÜRÜ filmine verildi. Belçika Sinema Eleştirmenleri Birliği, ZEKİ ÖKTEN'in yönettiği ve senaryosunu YILMAZ GÜNEY'in yaptığı "Sürü" filmini 1980 yılının en iyi sinema yapıtı olarak seçmiştir.

Her yıl Bekçika'da oynatılan bütün filimler arasından seçilen "Sinema Eleştirmenleri Birliği Büyük Ödülü" ilk kez Türk yapımı bir filme verilmiştir. Belçika'daki bütün yazılı ve sözlü basın organlarında çalışan sinema eleştirmenlerinin 200 film arasında büyük çoğunlukla birincilik ödülüne layık gördüğü "SÜRÜ" filmi Brüksel sinemalarında geçtiğimiz sezon 3 hafta süreyle oynatılmıştı. Sürü filmini en iyi film seçen jüri tarafından yapılan açıklamada, filmin toplumsal gerçekleri büyük bir duyarlılıkla yansıttığı ve filmdeki görüntülerin olağanüstü güzellikte olduğu söylenmiştir."

15 OCAK 1981..... Eski NATO kumandanı ve REAGAN yönetiminin Dışişleri Bakanı "Türkiye'ye yardım için elimden geleni yapacağım" dedi. Ronald Reagan'ın Dışişleri Bakanlığı'na atadığı NATO eski Başkumandanı Aleksandr HAIG dışişleri komisyonu önünde yaptığı konuşmada "Türkiye'ye yardımı her zaman savunacağım" dedi. Haig komisyon önünde yaptığı konuşmasını şöyle sürdürdü: "Amerikan hükümetinin durumu, Federal Almanya'nın Türkiye'ye yapacağımız yardımda kendi paylarına düşeni tamamlamaya ikna etmek için yeterli olmadığı zaman, ben kişisel olarak Federal Alman Cumhuriyeti ile çalıştım. Bu çalışmanın sonucunda Federal Almanya da Türkiye'ye yardımı kabul etti."

..... MİLLİYET'te renkli fotoğrafıyla İsmet İnönü'nün damadı, Amerika'nın Türkiye'deki gözde adamı METİN TOKER'in çalışma odasındaki bir büyük fotoğrafı. İnsana güven vermeye çalışan bir pozda. Bundan böyle artık "yalnız

Milliyct'te yazacağı" duyuruluyor. Ve iç sayfadaki yorumu: "Bugün birçok tahlilcinin görüşü odur ki, Amerika'ya karşı 1981-1985 arası girişilecek herhangi bir savaşı Sovyetler Birliği kazanır. Nükleer silahlar kullanıldığı takdirde Amerika 220 milyonluk nüfusunun yarısını, Sovyetler Birliği ise yalnızca 20 milyon insanını yitirecektir. 10 yıl öncesine dek savunmayı amaçlayan Sovyetler Birliği şimdi her yerde darbe indirebilecek bir saldırı askersel güce sahip. Son zamanlarda tezgaha koydukları ve kaç tane yapacakları belli olmayan, takma adıyla Oscar diye bilinen 10 bin tonluk nükleer saldırı denizaltıları karşı uçak gemileri için korkunç bir tehlike oluşturacak, denizlerdeki egemenliğin dengesini bozacaktır. Reagan işte ilk dört yıllık döneminde bu durumun değiştirilmesini politikasının başlıca amacı yapacaktır. (....) Durum bu olduğu için özellikle basınımızda Amerika'nın Türkiye'den istedikleri diye bir takım spekülasyonlar yapılmakta, Reagan yönetimince Türkiye'ye Körfez'de jandarmalık rolünün biçildiği yazılmaktadır. Tüm bunlar yalnızca yakıştırmalardır. Türkiye bu konuda henüz doğrudan doğruya ilişkiye girmiş bile değildir. İlk aşama Amerika ile NATO arasındadır. Strateji o düzeyde saptanacaktır. Örgütün bir üyesi olmamız nedeniyle bunda hiç kuşkusuz bizim de sözümüz bulunacaktır..."

..... CUMHURİYET: 20 Ocakta (yani 5 gün sonra) CIA Başkanlığı görevini üstlenecek olan WILLIAM J. CASEY, Reagan yönetimi sürecinde örgütün diğer ülkelerin hükümetlerine karşı gizli operasyonlar düzenlenmesinin olanaklı olduğunu söylemiştir. CASEY bu gibi operasyonların ancak çok gerekli olduğu zamanlarda ABD'nin yüksek çıkarlarına uygun olması durumunda düzenleneceğini belirtmiştir. CIA Başkanlığı onaylanacak olan haber alma işleriyle ilgili Senato Komisyonun'da yaptığı konuşmada CASEY, CIA'nın bazı denizaşırı eylemlerinin Washington'un izni alınmadan yapılması olanağının sağlanması gerektiğini söylemiştir. Komitenin başkanı Senatör Barry GOLDWATER da "Denizaşırı bürolarımızın bazı girişimleri gizli olmalıdır" diyerek Casey'in görüşünü onaylamıştır. Komitenin yabancı ülkelerdeki gazetecilerin ve diplomatik kurul çalışanlarının CIA ajanı olarak görevlendirilmesinin sürdürülüp sürdürülmeyeceğini sorması üzerine Casey "Her Amerikalı ayrım gözetmeksizin kendisine verilen görevleri yerine getirmelidir ve de ülkesine yararlı olmalıdır" yanıtını vermiştir.

..... SADİ KOÇAŞ Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterlik danışmanlığına atanmıştır. CHP'den Konya saylavlığı, Kontenjan Senatörlüğü yapan Sadi KOÇAŞ 12 Martta 1'nci ERİM hükümetinde Başbakan yardımcısı olarak çalışmış, 11'lerle birlikte istifa etmişti. (Nedense Cumhuriyet Sadi Koçaş'ın bu dönemde ünlü BALYOZ HAREKETININ baş sorumlusu olduğunu yazmaktan kaçınmış. 1971 askersel denetiminde KOÇAŞ solculara Balyoz harekatı girişimiyle cadı kazanı kurmuş, bir gecede ülkedeki solcular onbinlerce tutukevlerine atılmıştı. O dönem işkencelerin baş sorumlusunun da bu bay olduğu bilinir. Bilinen bir gerçek daha vardır: KOÇAŞ istihbaratçıdır ve 27 Mayıs girişiminden bu yana Amerikan çıkarları doğrultusundaki her askersel girişimde kendisinin imzası vardır.)

..... DEV YOL'un 7 LİDERİ ARANIYOR: Dev-Yol örgütünün yüksek düzeydeki 7 yöneticisinin 6'sının tüm yurtta arandığı ve yakalanması için tüm illere fotoğraf ve kimliklerinin gönderildiği bildirilmiştir.

..... TESLİM OL çağrısına uymayan 2 terörist ölü olarak ele geçirildi. Mardin'in Derik ilçesinde gelişen olayda ölen teröristlerin adları belli değil.

..... Devlet Bakanı, Başbakan Yardımcısı TURGUT ÖZAL "1979'da ertelenen borçların bir süre daha ertelenmesi için girişimlerde bulunacağım." dedi. Turgut Özal yabancı bankalarla görüşme yapmak için uçakla Londra'ya gitti.

Birinin yüz güzelliğine uzun uzun dalıp gittim.

Sonra kalktık. Arkadaşım ASLAN:

- Seni Şehzade camisinin avlusuna götüreyim. Oradaki yeşilliği ve sakinliği gör.

Camiinin avlusu gerçekten güzeldi. Ama kalabalıktı. Bugün adak günüymüş. Dar patika yolda yürürken baş örtülü, şişmanca, mantolu orta yaşın üstünde bir kadın genç arkadaşım Mustafa Aslan'a doğru bakmaya başladı. Hem bakıyor, hem konuşuyordu. Orta sınıftan bir kadın olduğu belliydi. Ağzını açа açа dualar okuduğundan ağız boşluğunda sarkan tek diş insana bir çeşit ürkme, çekinme duygusu veriyordu. Genç arkadaşım bir şeyin farkında değildi. Kadın bakışı gittikçe tuhaflaşmaya, sanki bir şeye inanıp inanmama arasındaymış gibi bir büyük dalgınlığın içinde parıldayan garip bir sevince dönüşüyordu. Gittikçe kaygılanmaya başladım. Cami avlularımızda rastlanan dilencilerden değildi. Bir meczup da olamazdı. Kaygım arttığı bir sırada kadının birden başörtüsüyle ağzını burnunu iyice kapadığını sonra da sessizce ağladığını gördüm. İlk kez gözyaşlarını göremeden bir insanın karşımda ağladığını izliyordum. Artık birbirimizin omuz başına geldiğimizde, biz onu geçecekken kadın birden Mustafa'nın koluna yapıştı. Onu durdurdu. Ben yürüdüm. Ama ağlantılı sesinde yumuşayan şu sözcükler kulağımı yansıdı:

- Dur yavrum. Seni şöyle doya doya göreyim.

Bir acısı vardı kadının. Karşıdan gelenler de Mustafa'ya öyle bakıyorlar, öyle derin bir mutluluğun gülümseyişi içinde yaklaşıyorlar ki kendi kendime "Kaygı edilecek bir şey yok dedim, bu zavallı kadın Mustafa'yı hiç kuşkusuz dışarda, Almanya'da çalışan oğluna ya da çok yakın bir sevdiğine benzetti. Az sonra Mustafa yanıma geldi. Derin bir şaşkınlık içindeydi. Kendisini böylesine bir sevgiyle durdurup yüzüne hayran hayran bakan bir insanı belki de yaşamında ilk kez görüyordu. N'olduğunu sordum. Pek bir şey anlayamamıştı. Kadın sadece bir dakikanın içindeki saniyelerle dolu zamanda eli kolunda kendisine derin derin bakmış, sonra da "Hadi git yavrum, sağol demişti."

İşte o sırada ya komşuları ya da akrabaları olan daha gençten başörtülü kadınlar yanımızdan geçmeye ve geçerken Mustafa'ya bakmaya başladılar. Ve de üç beş

adımdaki yaşlıca kadının yanına vardılar. Kadın başını çevirip bizden ayıramıyordu. Öteki kadınlar da öyle. Ona bir şeyler söylüyorlar, o da o göz yaşsız ağlamasını tüm yüzünde yaşayarak bize bakıyordu.

- Mustafa dedim git bakalım bir kez daha... istedikleri bir şey mi var? Ve Mustafa yeniden gitti. Bu kez genç arkadaşımı kadınlar çevirdiler. Zavallı yaşlı kadın Mustafa'ya iyice yaslanarak ona derin derin hasretini, özlemini giderirmiş gibi bakmaya başladı. Sevginin böyle somutlaşmasını, özlemin böylesine giderilişini ilk kez görüyordum. Sonra kadınlar Mustafa'nın başını elleriyle tutup çevirdiler. Yaşlıca kadın Mustafa'yı bir kez de öyle izledi derin derin. Profilden. Ve sonra ayrılıp yanıma geldi. Kadının onun kollarını okşadığını gördüm. Kalın paltosunun içinde sanki tenini okşarmış gibiydi.

Yanılmamıştım. Kadın Mustafa'yı oğluna benzetmişti. İşin burasında yanılmıştım ama dışarıda çalıştığı varsayımında yanılgıya düşmüştüm. Kadın bir şey söyleyememişti. Derin tutkusu içinde yalnızca Mustafa'yı izliyordu. Komşuları anlatmışlardı sessizce Mustafa'ya: "Oğlu tutukluydu."

- Politik tutuklu mu diye sordum? Öğrenebildin mi?

- Hiçbir şey söylemediler dedi. Yalnız kadın "artık gidebilirsin, sağol" dedikten sonra şunları eklemiş. "Hadi git artık. Allah seni anana, babana tüm sevdiklerine bağışlasın."

Başımızı döndürüp yeniden onlara baktık. Bizden uzaklaşmışlardı. Ama kadının yüzü sanki ilk karşılaştığımız gibi hemen yanımdaydı. Başı hep geriye çevrikti ve komşuları koluna girmişti. Az ilerde dayanamayıp, abdest alınması için yaptırılmış küçük demirden taburelerin birinin üstüne yığılıverdi. İşte o zaman kendi kendime "Ah dedim işte bir ananın sevgiden, özlemden dizlerinin bağı kesildi. Ve ben bunu gördüm cami avlusunda bir rastlantı sonucu. Ana'nın o derin sevgisini ve acısını..."

Tüm bunları kendi kendime dedim. Genç arkadaşıma bir kez daha bakmadan edemedim. Sonra birlikte sessizce yürüdük. Telli Baba'nın ziyaratgahına gelinceye dek de hiçbir şey konuşmadık. Mustafa'nın böyle bir sevgiyle karşılaşması karşısındaki suskunluğunu düşündüm bir an. "Ben olsam sevinirdim dedim. Genç insanlar sevgiyi her zaman kolayca bulacaklarına, bulmaları olasılığına kesin bir biçimde inanıp güvendikleri için böyle bir karşılaşma onları bizlerde olabileceği kadar kıvançlandırmıyor. Kimbilir belki de yanılıyorum. Sandığımızdan da edinimli oldu gençlerimiz. Sevgiyi de sevgisizliği de hemen davranış göstermeyecek kadar soğukkanlı karşılamasını beceriyorlar. Öyleyse bu beceriye saygı duymam gerekir... Çok zor bir beceri bence bu..."

Telli Baba bir yatır değildi. Şaşırdım. Ben çevresi taşlarla örülü, cami avlularında sık sık rastlanan bir mezarla karşılaşacağımı sanıyordum. Ama durum hiç de öyle değildi.

Bir kocaman ağaçtı incecik tellerle çevrilen. Mezar falan yoktu ortada. Bir çimento duvar örgüsüyle yüksekçe bir çimenlik çepeçevre örülmüştü ve de bu belki de 2x2'lik çimenliğin ortasında koskoca bir ağaç vardı yalnızca. Gürce bir ağaç. Ağacın kendisinin de öyle görkemli bir görüntüsü yoktu. Çoğunlukla kadın ziyaretçiler ağacın çevresinde dua ediyorlardı. Buraya daha çok çocuğu olmayan evlilerle, koca bulmak isteyen evlenme çağına gelmiş olan genç kızlar geliyordu. İlk bakışta da hemen belli oluyordu kimin çocuk beklediği ya da kimin evlenmek için kendisine tanrının koca göndermesini dilediği. Bu ikincilerin yanında çok kez yaşlıca kadınlar vardı. Hiç kuşkusuz taze gelinleri de bu ikincileriyle karıştırabilirim. Kendi kendime o zaman şunu sordum: "Bu genç kızlar nasıl olurda böylesine bir umursamazlığın içinde telli babanın karşısında tanrının kendilerine bir koca göndermesini dileyebilirler. İşte şu genç kızın duru yüzünde utancın en küçük bir gölgesi yok? Görebildiğim, sezebildiğimce yalnızca bir koca istiyor o. İş ister, ev ister, ekmek ister gibi istiyor. Bu yalınlığı anlamakta gratesk kafalarımızın hiçbir kıvrımı yetmeyecektir sanırım. Çocuk istemeyi anlıyorum ama koca istemeyi anlamakta o kadar rahat değilim doğrusu."

Çocuk isteyenler Telli Baba'yı çeviren ince tellere küçük küçük beşlikler yapıp asmışlardı. Tanrım ne özenli, ne şirin beşikler bunlar... birden kızım Ayşe'ye küçükken oynaması için yapılan beşikler canlandı gözümün önünde. Burada mı yapıyorlar, yoksa evde mi hazırlayıp getiriyorlar... bunca özenli, bunca emekle hazırlandığı besbelli bu bebeklerin burada, Telli Baba'nın karşısında yapılıp da asılması olanaksız... Öyleyse evde hazırlanıp getiriliyor? Evde... kim bilir nice umutla, nice inançla... "Çocuklarının olmasını sağlamak için doktora gidemeyenler, doktora gitmek için parasal olanağı bulamayanlar..." diye geçiştiremiyorum bu özenli bebek beşikleri karşısında durumu. Gerçeğin bunun da altında, kendi dinamik yapısı içinde bir yerlere çekip gittiğini sanıyorum. Çok kez bu insanları çözümlemede oluşan bunalımım da bundan kaynaklanıyor zaten. "Hayır, işte şu genç taze, şu yanındaki ya anası, ya kaynanası olan kişiyle hiç kuşkusuz çocuklarının olması için doktora da gitmiştir. Doktora gidecek kadar parasal yönden rahatlık içinde oldukları besbelli. Ama beşiği okşayışındaki hasreti, ana olma mutluluğunun derin özlemini buradaki ağacın dibinde gidermeye çalışışında kavramamız gereken başka gerçekler de var sanırım..."

Kadınlarımızın yüzüne çok bakamıyorum. Bir erkeğin bir kadının yüzüne derin derin bakmasının anlamı çok kez yanlış yorumlara neden olur. Yoo doğrusu böyle değil, erkekler kadınların yüzüne derin derin bakarlarken egemen olan duygu cinsel gereksinmelerinin yılışık dürtüsüdür. Ve de bir kadın da bir erkeğe böyle batkımı, anlaşılan, kestirilmesi gereken anlam da budur. Olağan olmayan bu gereksinmelerin dışında kadınlarımızın yüzüne derin derin bakmak... O nedenle çok rahat bir biçimde izleyemiyorum Telli Baba'nın çevresini sarmış genç gelinlerle, genç kızları. Hepsi de başı örtülü. Birden, Turgut Uyar'ın sanırım çok önceleri yazılmış dizeleri geliyor aklıma. Yanılmıyorsam şöyle:

"Tanrım beş vakit genç kızlar doluyor camilerine.

Benim bir bakışta yüreğim sızlar,

Sen tutulmadın mı içlerinden birine..."

İşte bu dizeleri düşünüp kendi kendime gülümsediğim sırada o kadın gözüme ilişti. Hiçbir özelliği olmayan kadınlarımızdan biriydi. Tek özelliği papuçlarının bunca temiz oluşuydu belki de. Yalnızca o diyebilirim. Bir de sonra dua ederken ellerinin becerisine derin bir şaşkınlık içinde baktım bu ufak tefek kadının. Analarımızdan biriydi işte. Başını sıkı sıkı sarmıştı. Hemen yanımızda duruyordu. Tellerde takılı beşikleri şimdi anımsayamayacağım duyguların derin dalgınlığı içinde izler, bir giz bulacakmışım gibi bakışlarımı onlardan ayıramadığım bir zamanda yanımdaki bu ufacık tefecik kadının konuştuğunu duydum:

- Adakta bulunmak istiyorum dedi, dilekte bulunup adakta bulunmak istiyorum ana günah olduğunu söylediler.

- Neden dedim?

- Bilmiyorum dedi, ölülerden dilekte bulunmak günahmış. Yalnızca fatiha oku dediler. Günah mı?

Sorusuna yanıt beklediği besbelliydi. İşte o zaman dönüp kendisine özenle baktım. Bakışları bulanıktı. Yeşilimsi gözleri sanki sisli bir çayırdaki kirliliğe bürünmüş gibiydi.

Ufak tefecik kadına:

- Bilmiyorum diye yanıtta bulundum. Ama sen içinden nasıl geliyorsa öyle dua et. Söylenenlere aldırma. İçinden geldiği gibi...

- Dilekte bulunabilir miyim? diye yeniledi sorusunu. Yeşillikteki kıvancı görür gibi oldum.

- İçinden dilekte bulunmak geliyorsa dile dilediğini...

"Sağol" deyip hızla yanımızdan ayrıldı. Ufacık tefecik olduğu için, ağacın çevresinde avuçlarını havaya kaldırmış dua eden insanların arasında birden gözden yitirdim. Az sonra arkadaşım Mustafa ile birlikte bizde yavaş yavaş ağacın çevresini dolanmaya başladığımızda birden papuçları tertemiz, giysilerini özenle giymiş, saçının en küçük bir telini bile göstermemesi için alabildiğine özen göstermiş bu kadını yanımızda gördüm. Kendinden geçmişçesine dua ediyordu. Mırıldanarak değildi duası. Ellerini ayaklarını kendi yüzüne sürerek ya da tanrısına doğru kaldırarak da etmiyordu duayı. Arapça dualar mırıldanmıyor, coşkulu bir dille içindekileri duyan olurmuş olmazmış demeden, hiçbir şeye aldırmadan söylüyordu. Asıl şaşırdığım şey elleriyle ağacın çevresindeki toprakları toplayışı, taşlarını ayıklayışındaki beceriydi. Birden sanki birinin üstünü örtermiş gibi bir duyguya kapıldım. Hani analar vardır, sıkı sıkı örterler çocuklarının üstlerini, yastığını düzeltir, yorganını açılmasın diye sıkıştırırken

de güzel güzel konuşurlar ya işte tıpkı onlar gibi... Birden annemi değil ama anneannemi anımsadım. Burnumun direği sızladı.

- Ah tanrım diyordu kadın tüm becerisiyle çalışarak, ah tanrım bir ev nasip et bize. Bunca yaşımızdan sonra kullara kulluk ettirme. Nasip edeceğin ev hayırlısından olsun. İçinde sağlıkla oturalım tanrım. Hayırlısı olmayacaksa hiç nasip etme tanrım...

Borcunu kolayca, sıkılmadan ödeyelim. Bize gayret kuvvet ver tanrım. Sadece bize değil, ceni cümleye nasip et tanrım. Sadece bizim evimiz olsun demiyorum, tüm kullarına tanrım... tüm kullarına hayırlı, borçlarını kolayca ödeyecekleri evler nasip et tanrım... Eğer bir evimiz olursa bende... (adağının n'olduğunu duyamadım.)

Bir duayla, işin, bir işle insanın kendisinin böylesine özleşmesini ilk kez görüyordum diyebilirim. Duasında katı bir beceri, bir çeşit iş ve işlevlik vardı kadının. Boşa kaldırmamıştı kadın ellerini, Arapça birkaç dua mırıldanıp adakta bulunmakla yetinmemişti. Becerili elleriyle sanki mutfaktaymışçasına çalışıyordu. Sanki kocası az sonra işten dönecek... ona çorbasını, aşını hazırlarmış gibi dua ediyordu.

Derin çalışmasının dalgınlığı içinde başını kaldırdığında göz göze geldik. O zaman o yeşil bulanık bir çayıra benzeyen gözlerinde derin bir yorgunluğun, derin bir tükenmeye yüz tutmuşluğun kendi kendini bırakışını gördüm. Bir şey demedi. Uzaklaştı. Arkasından son bir kez baktım. Ufacık tefecikliğiyle öyle girgindi ki az önce Mustafa'yı oğullarına benzetip derin bir özlemle, aşkla ona bakan kadınlara yetişti, cami avlusunun çıkış kapısında aralarına karışıp onlardan önce dışarıya çıktı. "Besbelli dedim kendi kendime, evinde onu bekleyen yığınla iş var..."

Az sonra biz de girdiğimiz kapının hemen hemen karşısına düşen öteki kapıdan çıkmak üzere Helvacı Dedenin mezarının yanından uzaklaştık. Gün güneşliydi. Kışın ortasında yazdı gün. Şalvarları içinde kadınlar çıkmışlar cami avlusunun duvarlarına sırtlarını dayamışlar habire yün örüyorlardı. Çok dardı yol. Geçerken iki kişi yan yana geçemezdi eğer onlara çarpmak istemezse. O nedenle arka arkaya yürüyorduk. İş örenler kadınlar köylü oldukları için başları sıkı sıkıya yeldirmeleriyle sarılıydı. Oturdukları için tepelerinden bakmak zorunda kalındığından yüzlerini görmek olası değildi. Ama tam kapıya yaklaştığım sırada, bunlardan biri başını kaldırıp baktı. Ve ben durmamak için kendimi güç tuttum gerçekten. Genç bir kızdı başını kaldırıp bakan. Kırmızı yanaklarının güzelliği, diriliği, bakışlarındaki koyu bir gece gibi insanı yakalayan duruluk birden soluğumu kesti. O kızı hala tümüyle göz önümde görüyorum. Kendi alıştığım sınıfımın dışındaki insanların böyle güzel olabilecekleri çok kez derin bir şaşkınlığa götürüyor beni. Anlaşılması zor bir gerçek belki ama öyle... Bundan zaman zaman utanç duyuyorum.

Cami avlusunun dışına çıkar çıkmaz, camiyi çepeçevre kuşatan gecekondular yakamıza yapıştı. İnsan gecekonduları, cami avlusunun Fatih parkına bakan yöresinden geçerken son derece dikkatli bir biçimde görmeye çalışsa da olanaksız, göremezdi.

Cami kendisine sığınmış gibi, şurasına burasına sokulmuş gecekondulara büyük bir haşmetle kanat germiş bir kartala benziyordu. Çocuklar çamurların içinde oynuyorlardı. Ve de az ilerde yola, Vefa bozacısının hemen karşısına düşen yola çıkmadan önce, ta bizanstan kalma dehlizlerinin ve yapıların içinde insanların çalıştığını gördüm. Kapkaranlık oyuklar içindeki bu insanlar daha çok demir, kaynak, leğim işleri yapıyorlardı. Onun için oyuk dehlizin karanlıklarında birdenbire parıldayan bir alev güneşli yoldan geçmekte olan bir insana, eğer bu görüntüye alışık değilse, birkaç çağ geriden insanların alev alev üstüne sıçrayacakları duygusunu veriyordu. Ben buna rağmen içlerinden birine, bana dik dik bakanına:

- Kolay gelsin diye bağırdım.

Tertemiz bir Türkçeyle:

- Sağol diye yanıtta bulundu.

Ana yolda, Vefa bozacısının köşesinde bulunduğu dört kavşaklı yola çıktığımızda genç arkadaşım Mustafa Aslan bir büyük betonarme yapı göstererek:

- Akıncılar yurdu dedi.

Akıncılar yurdunun altındaki leblebiciden 100 gram leblebi alarak bozalarımızı içtik.

Benim işçim. Hem çalışıyor, hem okuyor. Ne sağcı ne solcu. Ama okuyor. Saralı. Sara saptamasını saptayalı birkaç ay oluyor. Cerrahpaşa sayrılar evindeki bir doçent tanıdık aracılığıyla bu saptama yapıldı. Doçent ilaçları verdi ama geçmedi. Geçen gün yine atölyeye koştum. Ama kriz geçmişti. Bakışlarındaki çaresizlik içimi yaktı kavurdu.

Babasıyla birlikte kalıyor. Babası garson. Bir lokantada garson. Atölye şefi Ahmet "Yattıkları yeri görsen burada insan mı yatıyor yoksa hayvan mı diye şaşar kalırsın..." Ama böyle bir yerde kalmalarına karşın birkaç ay önce -sanırım altı ay önce- borçlanarak bir televizyon adı yine de. Televizyon kurulu değil. Öylece duruyor. Evlerini görmek istememe rağmen bir fırsat bulup da gidemedim. Hem gündüz çalışıp, hem gece lisesine gitmek, hem de sara sinirlerini iyice yıpratmış olmalı ki, son zamanlarda atölye sorumlusuyla ikide bir atışmaya, işi bırakıp bırakıp itmeye başladı. Bundan iki üç ay önce de böyle bir girişimde bulunmuş, ben kendisini izinli saymıştım. İyice dinlenmesini istiyordum. Şöyle demişti bana: "İşi bırakmak isteyişimle sizin bir ilginiz yok. Yani sizden bir şikayetim olduğu için işi bırakıyor değilim. Yararlı olamadığım için bırakıyorum. Önceleri olduğu gibi çalışamıyorum.

- Olsun demiştim, zaten işimiz yok... öyle yoğun çalıştıracak.

- Ayaklarım geri geri gidiyor. Gelmek istemiyorum. Artık makine beni bunaltıyor dedi..."

Bu konuşma üstüne onu bir süre dinlenmesi için izinli saydım. Yalnız hafta sonu gel paranı al dedim. Haftalığını...

Gerçekten de biraz kendini toparlar gibi olmuştu. Ama bir kezinde atölye şefiyle yine atışıp işi bırakmış, hemen ardından atölye şefini göndertip kendisini buldurmuştum.

Son olay patlak verdiğinde kendisini sayın Adnan CEMGİL doçent doktor Gencay GÜRSOY'a götürecek, o sabah saat 10'da Çapa'nın kan bankası önünde buluşacaklardı. İşe geldiğimde xxx'nın işi bıraktığını, bir gün önce yine atölye şefiyle gereksiz bir biçimde atışıp çekip gittiğini öğrendim. "Ben yarın doktora moktora da gitmeyeceğim..." demişti. "O doçent'in benimle ilgilendiği falan yok... küçükpazardaki kasaba doktoru daha ilgili benimle..."

Adnan CEMGİL karşıda oturuyordu. Sabahleyin erkenden kalkıp salt xxx'i doktora götürmek için İstanbul'un bu yakasına geçecekti karlı kış gününde. Canım sıkıldı. Sonradan düşündüm. Canımın sıkılmasında "bir işçi'ye yapılan bir iyiliğe onun nankörlüğü yattı için mi, sorunu böyle mi kendi kendimde yorumlayıverdiğimden mi... ona karşı öfkem?"

Bu arada atölye şefiyle ilgili konuştum. Bana yaptığı açıklamalar karşısında kendi kendimden utancım büyük oldu. Onun yaptığı açıklamalar beni kendimde kendimin de anlayamadığım, bekli de kolay kolay anlayamayacağım bir bunalıma sürükledi.

Xxx'nın dramını birden dehşetle kavradım. Onu anası daha küçükken bırakıp gitmişti. Ana sevgisi hiç görmemişti. Oysa şimdi anası da İstanbul'daydı. Kartal da oturuyordu. Bir başka adamla, sanırım kaçtığı adamla evlenmişti. Ondan birçok çocuğu olmuş, xxx'yı unutmuştu bile. Onu kimin büyüttüğünü, nasıl yetiştirdiğini pek bilmiyorum. Birazcık büyüyünce köyünden çıkmış, kendisini terk eden babasını bulmuştu. Babası İstanbul'da bir lokantada çalışıyordu. Tam anlamıyla tükenmiş bir adamdı babası. İçki içiyor, kumar oynuyor, köyden çıkıp gelen oğluyla ilgilenmiyordu bile. Çocuk iş bulmuştu. Çalışıyordu. Eline geçeni de çekip alıyordu. Birkaç kez evden kovmuştu da. Ama gidecek bir yeri yoktu. O zaman Ahmet şöyle dedi: "Kendisine gel bizde kalırsın dedim. Kabul etmedi. Yine de bu adamdan ayrılamamasını anlayamıyorum. Üstlerine örtecek bir battaniye bile yok. O almadıkça, xxx da en küçük bir şey almıyor, aptalca bir sefaletin içinde yaşayıp gidiyorlar."

Asıl dram bir gece bütün yapısıyla birden bire ortaya çıkıvermişti. Adam Ahmet'in deyimiyle "xxx'yı kullanmak istemişti" xxx şiddetle karşı koymuştu. Adam kendisine sen benden değilsin demişti. Bilmiyorsun ama hadi söyleyeyim, sen piçsin..." Ahmet "günlerce ağladı dedi. Makinenin başında, helada, günlerce ağladı. Kendisini elimden geldiğince avuttum. Bize gel dedim. Bir aralık karar verdi, bize

gelmeye ama sonra nedenini bilmiyorum gelmediği gibi, benimle de takışmaya başladı."

Sara'lı xxx'nın acısını tümüyle kavrayabildiğimi söyleyemem. Tuhaf bir içgüdüyle babasını görmek isteği uyandı içimde. Görmek isteğimde derin bir öfkenin yattığını da söyleyemem. Sanki adam merak edilecek her şeyi kendisinde yoğunlaştırmış gibi bir duygu uyandırdı üstümde.

Xxx o gün doktora gidemedi. Birkaç gün sonra da yeniden işbaşı yaptı. Yakında yeniden randevu saptayıp sayın doçentin kendisini görmesini sağlayacağım ve sara'lı, gece lisesine gidip gündüzleri yanımda çalışan genç bir insana karşı görevimi yerine getirmiş olmanın içinde vicdanımı afyonlayacağım. İşte en çok da bundan korkuyorum... Derin sefaleti içinde, sarasıyla sarhoş bir adamla birlikte yarınlarını güvence altına almak için çarpınıp duran bu genç adama yeterince eğilip elimi uzatamıyorum. Burnumun dibindeki bir insanı kurtaramadıktan sonra neyi kurtarırız gerçekten? Xxx'i kurtarmaya çabalayışımızın içtenliğine nasıl inandırırız kendi kendimizi, nasıl? Ah tanrım bu ikilemli yaşamdan nasıl bir büyük güçle kurtaracağım kendimi? Nasıl?

17 OCAK 1981..... (Gazeteler) 30 Acilci'nin idamı istendi.

..... Toplu sözleşmeleri gerçekleştirecek olan Yüksek Hakim Kurulu Sekreterliği resmi gazeteyle bugün göreve başladı.

..... EVREN Adana'da yaptığı konuşmada "Sendikalardan her kuruşun hesabını soracağız" dedi.

..... EVREN güney Anadolu Bölgesinde yaptığı açıklamalarda şunları belirledi. Bunlar askersel cuntanın kesin kararları biçiminde açıklanıyor:

a) Kurucu Meclis 30 Ağustos-29 Ekim 1981 Ekim arasındaki bir tarihte göreve başlayacak. Kurucu Meclise partilerden hiç kimse alınmayacak.

b) Kurucu Meclis'i oluşturduktan sonra generaller yönetimi senato görevini üstlenecek. Ancak bu Senato Meclisten gelen yasaları ya kabul edecek ya da kendisi son biçimini vererek öyle yürürlüğe koyacak. Kurucu Meclis bir danışma meclisi niteliğinden öteye gidemeyecek.

c) Bugüne değin ülkenin yönetiminde görev üstlenmiş parti liderlerinden hiçbiri bundan böyle ülkenin politik yaşamında artık görev alamayacak.

d) 24 Ocak kararları tümüyle en etkin biçimde izlenecek.

..... 30 TİKKO'cu yakalandı. "Terörü çökertme operasyonuyla ortaya çıkarılan örgütün 81 ilkbaharında Doğu Anadolu Bölgesinde gerilla savaşı başlatmayı amaçladığı ortaya çıktı."

..... TOFAŞ'da duran otomobil üretimi yeniden başladı.

Londra'dan açık eksiltmeyle 50 bin ton şeker aldık.

..... BEŞ KİT Kuruluşu 80 yılında bilançolarını 88 milyar lira zararla kapadı.

Peşin vergi sistemi geliştiriliyor. Defter tutanlar günlük kasa, parekende satış hasılat defterlerini bu ay içinde noterliklere onaylattıracaklar.

..... BAKIRKÖY İş Mahkemesi DİSK'in çalışmasını yasakladı. Kapatılması için savcılığın açtığı dava sürüyor.

..... UŞAK'da "Teslim ol" çağrısına uymayan Himmet Tahran adlı bir "terörist" öldürüldü.

20 OCAK 81..... RONALD REAGEN YEMİNLE ABD'nin Başkanlık görevine bugün başlıyor.

21 OCAK..... ABD'li rehineler serbest bırakıldı. Buna karşılık ABD İran'ın 9 milyar dolar tutan mal varlığının 5 ya da 2 milyar dolarlık bölümünü hemen bırakıyor. Geri kalanını da 6 ay içinde İran'a ödeyecek. 1632 milyon ons İran altını Londra kanalıyla İran'a aktarılacak. /İran halkının zaferini sevinçle kutluyorum./

..... 223 DİSK'li için tutuklama kararı verildi. Böylece tutuklanan DİSK yönetici sayısı 306'ya yükseldi.

ANKARA

..... Bayındır Sokakta 24 Mart 1978 günü Cumhuriyet Savcı Yardımcısı DOĞAN ÖZ'ü öldürme suçuyla yargılanan İBRAHİM ÇİFTÇİ 3'üncü kez Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 nolu Mahkemesinde İDAMA MAHKUM OLDU.

..... Bülent ERSOY'un gecede 500 bin lira aldığı saptandı.

22 OCAK 1981..... IMF 127 milyon dolar daha veriyor. (Hürriyet)

22 OCAK 1981..... Eskişehir'de Komünizm propagandası yapmaktan sanık üç kişi 7,5 ar yılla cezalandırıldılar. (Milliyet)

Sıkıyönetim Mahkemesi Gürkan Yılmaz, Hasan Talen ve Osman Pakkal'ı 7 yıl 6'şar ay tutuklu kalmaya mahkum etti.

..... Hürriyet gazetesi yazarlarından Taygun Türe gözetim altına alındı.

..... TRT Genel Müdürü Doğan KASAROĞLU görevinden alındı. Yerine emekli Tümgeneral MACİT AKMAN atandı. 58 yaşındaki emekli General NATO Daire Başkanlığı görevinde uzun zaman çalışmış ve ŞAH zamanında İran Silahlı Kuvvetlerinde danışman olarak emekli oluncaya dek görev üstlenmişti.

..... İstanbul'da taksi, dolmuş, minibüs ücretlerine yeniden zam geldi.

23 OCAK 1981..... TUTUKLU Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na bağlı sendikaların tümden kapatılması için Bakırköy'de sürdürülen duruşma sırasında mahkemece atanan kayyumlar yeniden değiştirildi.

"...."....."..... Gözetim altındaki Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun İstanbul'daki tüm yöneticileri serbest bırakıldılar. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı bu konuda yaptığı açıklamada MİSK'liler için Ankara'nın herhangi bir kovuşturma için bugüne değim bir istemde bulunmadığı gerekçe olarak gösterildi.

"....."....."..... İSTANBUL Sıkıyönetim Kumandanlığı 3 no'lu Askeri Mahkemesi kısa adı DEMAK-DER olan Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademileri Kültür Derneğinin kurucu yöneticilerinden İbrahim UĞURLUOĞLU'nu 10 yıl ağır, toplam 22 yıl bir ay tutukluluğa, 5500 lira akça ödemeye, yine aynı derneğin sorumlu kurucularından Tuğrul KÖSEYİ de 10 yıl ağır toplam 11 yıl tutuklu kalmaya, 900 lira akça ödemeye mahkum etti.

26 OCAK 1981..... Avrupa Konseyi Siyasi Komisyon toplantısında TÜRKİYE KONUŞULUYOR. Steiner raporu gündemde. Bugün başlayacak toplantılar Çarşamba günkü genel kurul toplantısıyla sona erecek. Sosyalist milletvekilleriyle komünistlerin Türkiye'nin üyeliğinin dondurulmasını isteyecekleri söyleniyor.

"....."....."..... DEV-YOL'un yönetici beyin takımı da ele geçirildi. Elde edilen bilgileri değerlendiren Siyasi Şube Dedektifleri "VUR" buyrultusuyla aranan Dev-Yol Merkez Yürütme Kurulu üyelerinin İstanbul'da saklandıklarını saptadılar. Keskin nişancı timlerden kurulu şube ekipleri İstanbul'da çeşitli semtlerde bulunan evlere baskınlar düzenlediler. Bu baskınlarda önce Merkez Yürütme Kurulu Üyesi Nasuh MİTAP ile Melih PEKDEMİR ele geçirildiler. Dev-Yol'un üst düzeydeki iki yöneticisinin sorgulamalarında öteki beyin kadrosunun gelecekleri evler saptandı. Kurulan karakol evlerinde Oğuzhan MÜFTÜOĞLU, Ali BAŞPINAR kolayca ele geçirildiler. Ancak baskın ve toplu eylemler sorumlusu olarak örgütte görev yapan Akın DİRİK yakalanacağını anlayınca kendisini saklandığı evin 4'üncü katından atarak intihar etti. (Hürriyet)

..... Ölümünün kol gezdiği Tuzköy ve Karain köylülerinin ortak çağrısı "Bizi Kanserden kurtarın" Yalnızca 1980 yılı içinde 41 kişinin genç yaşta kansere kurban gittiği Tuzluköyü kasabası ile son iki yılda 34 kişinin yine kanserden yaşamını yitirdiği Karain köylüleri "hergeçen gün eriyoruz, ölüm bizi eritiyor." dediler. "Kara toprak son zamanlarda doymak bilmez oldu. Yağız yiğitler, eli kınalı gelinler, kanser illetine tutulup ölüyorlar." Kansere her iki köyün yerleşim bölgesi topraklarında

bulunan Zeolid mineralinin neden olduğu iki yıl önceden saptanmış, bugüne değin gerçekçi çözümler getiren hiçbir önlem alınmamış...

..... MAO'nun eşi Çiang Çing yargılanması sonucu koşullu idama mahkum edildi. Çinag Çing yargıçlar kurulunu "faşistler" bugünkü yönetimi de "revizyonistler" yönetimi olarak suçladı ve kendisini idama mahkum edenlere karşı "halk devrim yaparsa bu hiçbir zaman suç olmaz. Halkların devrim yapmak en doğal hakkıdır." diye bağırdı.

27 OCAK 1981..... DİYARBAKIR'da sol bir örgütün militanları olarak aranan 2 terörist Hazro'nun Kırmataş köyü yakınlarında güvenlik güçleriyle yaptıkları çatışmada öldürüldüler. Haydar ASLAN, İhsan PARÇACI adlarındaki öldürülen teröristlerin arkadaşı Serdar CAN mağarada canlı olarak ele geçirildi.

"....."....."..... TİP Genel Başkanı Behice BORAN ile TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin GAZİOĞLU 25 Şubat'a dek ülkeye dönüp Sıkıyönetim makamlarına teslim olmazlarsa yurttaşlıktan çıkarılacaklar.

28 OCAK 1981..... Adana, Bursa, Karaman'da güvenlik güçlerinin düzenlediği girişimler sonucunda 94 Militan ele geçirildi. (Hürriyet) Adana'da yakalanan yaşadışı Dev-Yol örgütleriyle Dev-Yol örgütleriyle Dev-Yol Acilciler fraksiyonunun militanları arasında bir de Amerikalı'nın bulunduğu 15 kişiyi öldürdükleri, 13 kişiyi de yaraladıkları basına açıklandı. Ankara siyasi şube ekiplerinin İstanbul'da gerçekleştirdikleri "DEMİR YUMRUK-2" operasyonu sırasında Levent'teki evinin 4'üncü katından atlayarak intihar ettiği bildirilen Akın DİRİK'in ölmediği, komada bakıma alındığı belirtildi.

..... ÇAYELİ (Rize): İlçeye bağlı Sırp köyü ve çevresindeki güvenlik kuvvetlerinin düzenledikleri baskınlar sonucu yasa dışı örgüt militanı 4 terörist ele geçirildi. Birinin yaralı, bir teröristin de soğuktan donmuş olarak bulunduğu baskın sonucunda, açlığa dayanamayan bir terörist de silah zoruyla yemek yediği evde uyuyup kalmış olarak ele geçirildi.

..... ANKARA: Sıkıyönetim Mahkemesi Milliyetçi Hareket Partisi önde gelenlerinden, milletvekili İhsan KABADAYI'yı serbest bıraktı.

..... Avrupa Konseyi Siyasi komisyonunda dün konuşan Metin TOKER sosyalistlerle, demokratik ve liberallerin eleştirilerini yanıtlarken: "burada yapılan eleştirileri her akşam Türkiye Komünist Partisi'nin Sesi Radyosu'ndan ve Bizim Radyo gibi radyolardan duymak olasıdır." dedi. Siyasi komisyondaki konuşmasını Toker şöyle sürdürdü: "Türk'ten fazla Türk olmayınız. Çünkü gülünç oluyorsunuz. Türk halkının gerçek eğilimlerine Steiner raporunda değinilmiştir. Eylül'den bu yana Türkiye'de büyük ilerleme, gelişme ve iyiye doğru gidiş vardır."

Önceki geceki oturumda Venizelos'un torunu Yunanlı parlamenter Venizelos "Komşumuz ülkede süren uygulamaların ne ölçüde demokratik yöntemlerle bağdaştığı

tartışılmalıdır." demiştir. Özellikle Akdeniz Bölgesi üyelerinin "Kurucu Meclisin oluşum biçimi" üzerinde duyarlılıkla durdukları sezinlenmektedir. Norveçli üye Aersan "Türkiye'de şu an demokrasi olmayabilir, ancak üyelikten atmakla bu ülkede demokrasiye dönüş yollarına set çekmiş oluruz." biçiminde konuşmuştur. (...) Bu ara, gece oturumunda ilginç bir olayın geçtiği öğrenilmiştir. Komisyon üyelerinden İngiliz Butts "Turan Güneş'in neden siyasal komisyondaki Türkiye temsilciliğinden ayrılmış olduğunu" öğrenmek istemiş, buna oturum başkanı: "aldığımız resmi bir belgede Turan Güneş'in görevinden ayrıldığını öğrendik." karşılığını vermiştir. Bunun üzerine aynı İngiliz delege "şu andaki temsilci Metin Toker'in hangi partiden, ne zaman ve hangi seçim bölgesinden geldiğini sormak istiyorum" demiştir. Metin Toker söz alarak İngiliz delegeye "Avrupa Konseyinin belgelerinde bu sorunuzun yanıtını bulabilirsiniz" demiştir.

(Not'um: Ulusal Kurtuluş Savaşımızın önderlerinden İsmet Paşa'nın damadı TOKER'in bu ikiyüzlü yanıtı üstünde tüm tarihsel süreci kapsayan bir görüş açısı içinde gelecek kuşaklarımız uzun uzun düşüneceklerdir.)

29 OCAK 1981..... Canım istemeye istemeye oturdum yazı makinesinin başına.

Pırıl pırıl bir güneş var bugün. Sanki güneşi yağmurla yoğurup yıkamışlar gibi. Artık çok kez neleri yazmam, neleri yazmanın gereği olmadığı konusunda kesin davranamıyorum günlüğümde. Her şey birbirinin üstüne biniyor. Örneğin oturup umutsuzluğumu mu yazayım? Bir baca borusu gibi kapkara kurum bağlamış içimde gittikçe soluk alışımın güçleştiğini, kendi kendimde boğulur gibi yaşadığımı mı? Yoksa Shakespeare'ın Can Yücel'in dilinden Deneme sahnesindeki uygulamasının bende uyandırdığı düşünceleri mi? Bu dergiler bolluğunda ortalığı kasıp kavuran -bilgiççe görünümleri altında- kendi kendilerine ihanet eden aydınları mı eleştirmeliyim günlüğümde. Günlüğüm yarının tanıklığında şaşmaz doğruları kendi kendisinde araştırmak eğilimindeyse, ah yani günlük tutan yazarların kendi kendileriyle hesaplaşmalarının dar kalıplarının ötesinde bir zorunlulukla karşı karşıyaysa benim günlüğüm... o zaman gerçekten neyin tanıklığına daha çok özen göstermeliyim? Kendi kendimle bocalamalarım bununla da kalmıyor.

Tüm bu tutumdan cayarak, kendi yapıtlarım konusunda titizce bir çalışmanın içinde mi olmalıyım yalnızca? Yani, hiçbir şeye, hiç kimseye aldırmadan, ona yanıt vereceğim, ya da o kişi ne yazmış, nasıl bir üç kağıtçılığın içinde teslimiyetçiliğin sinsi sinsi şampiyonluğunu gerçekleştirmektedir, tüm bunlara aldırmadan... ya da falanca pek önemli yazarımızın dialektik konusundaki düşüncelerinin nasıl sapkınlığına kılıf olarak hazırlanıp ballandıra ballandıra fena halde beş para etmez romanının reklamında dergilerde nasıl kullanıldığının öfkeli bir biçimde izleyicisi olmaktan cayıp kendi yapıtımı, tüm bu har gür içinde zaman zaman düşünmeye yine de olanak bulabildiğim "Oidipus Yazarı Sofekles'i Yargılıyor"u mu yazayım?

Ah dünya dönüyor başımda. Çarşaf çarşaf gazeteleriyle, televizyonlarıyla, Avrupa Konseyi toplantıları, generalleri, natolarıyla, dergilerinde profesörlü, profesörsüz yeni dönemin uydularıyla ve generalleriyle dünya dönüp duruyor başımda. Ve sonra öyle hızla dönüşünde birdenbire duruyor ki... o zaman ben sanki tüm çekimlerden, tüm dengelemelerden fırlayıp boşlukta yitip gidecekmişim gibi duyarlıyorum kendimi.

Generalleri, aç gözlü büyük burjuvaları, ağlamaklı, elleri kavuşmuş küçük burjuvalarıyla başımda dönüp duran bu dünya işte böyle... örneğin birdenbire atölyemdeki xxx'nın önünde çakılıp kalıyor. Artık dönmüyor. Gittikçe küçüle küçüle yitiriyorum onu bir boşlukta ve makinesinin başında gece gündüz çalışan, tek başına, kendi sessizliğinde saralı dünyası, savaşımı, yalnızlığı içinde tek başına karşımda büyüye büyüye kalıveriyor. Başımda dönüp duran dünya sanki onun arkasına saklanmış gibi. "Ah diyorum kendi kendime, nasılda gizlendi ikiyüzlülüğüyle onun ardına. Sanki herkesin kendisinin bir dünyası varmış gibi iki yüzlü bir aldatmacayla beni kendi tuzağına düşürmek istiyor..." xxx'e bakıyorum. Burunlarının yanında terler var. Birden kendisiyle konuşmaya başladığımda bu terlerin daha çok arttığını gördüm.

Ve işte geçenlerde yine böyle dönüp dururken dünya, adı ne gazetelerde, ne radyolarda, ne şurda ne burada geçen, kendisini ne gördüğüm ne tanıdığım 17-18 yaşlarındaki bir çocuğun önünde birden çakılıp kaldı. Ve artık dönmedi. Gittikçe gözümde büyüdü sayrılar evinde yatmakta olan bu çocuk. Öyküsünü yazabilmek için bile ne adını biliyorum ne şuyunu ne de başka bir şeyini. Ama işte çakılıp kaldı onun önünde dünya. Ve ben dünya onun küçücük bedeni önünde çakılıp duruncaya dek hep Avrupa Konseyi tartışmalarının varacağı boyutları izlemekle didinip duruyordum kendi kendimde.

(A) Ortaokulu bir semt okulu. Adını bilmediğim için A ortaokulu diyorum. Bilsem yazacağım. Bazen bir olay kaba çizgileriyle anlatıldığında insan ilk bakışta ayrıntıları kavrayamıyor, belki de öykünün kendi gerçeği ayrıntıya inişimizi engelliyor.

Ne ki A ortaokulunun bir özelliği var. Belki de tüm okullardaki bu özellik tümüyle orda daha çarpıcı. Okul ikiye bölünmüş gibi. Çünkü bulunduğu konum bir yanıyla gecekonduya dek uzanan işçi bölgesiyle, öbür yanı gazeteciler sitesinin bulunduğu yörede. Her iki kesimin öğrencileri de geliyor. Mehmet'in (bu ad da gerçek değil, olayı bana anlatan Mustafa Aslan'ın karısı Candan'ın erkek kardeşi'nin) bulunduğu sınıfta Gazeteciler Sitesi'nde oturan halleri vakitleri yerindekilerle, işçi bölgesindeki çocukların sayısı yarı yarıya. 20 onlardan, 20 ötekilerden. Son 20'ler sınıfta ayrı bir yerde oturuyorlar. Öbürlerinin ne oyunlarına, ne derslerine, hiçbir şeylerine karışmıyorlar. İlişkileri yok kesin biçimde. Çünkü -anladığımca ailelerince sıkı sıkıya tembihliler- onlarla buluşmamak için.

Mehmet'in bir arkadaşı var, kendisi gibi, aynı sınıfta. Adına Ali diyorum onun. Ali de yoksul kesimden. Üstelik Ali işçi ailelerin çocuklarından da yoksul. Öğleden

sonraları kaportacının yanında çalışıyor. Okuldan çıkar çıkmaz. Babası yok. Annesi ev işlerine gidiyor. Demek ki Ali'nin yaşamını şöyle özetleyebilirim kendimde: Sabahleyin 8'de okula gidiyor. Kahvaltısı konusunda ayrıntılı bilgilerim yok. Nasıl bir kahvaltı yapıyor, örneğin annesi mi hazırlıyor önüne, yoksa kendisi mi... bilmiyorum. Birçok kişi bir öyküde böyle bir ayrıntı üstünde durmanın nedenini gereksiz bulabilir. Haklı da olabilirler... ama ben yine de bu ayrıntıyı bilmek isterdim. Bu ayrıntıyı çözümlemek isterdim... kim bilir rastlayacağım neleri şimşek yalınlığında görüp kavramama yardım ederdi.

Kahvaltıdan sonra Ali okula yetişiyor. Saat öğleden sonranın 1'ine dek okul. Öğleden sonra kaportacının yanında işe geçiyor. Gecenin 10'una dek çalışıyor orda. Tüm bunlarda bir yanlışlık yaptığımı sanmıyorum. Eve gelişi 11. Bir şeyler yiyip, birazcık ders çalışmaya başlarken Ali uyukluyor. Ve uyuyor. O nedenle dersleri başarılı değil diyecektim ama Ali derslerinde üstelik başarılı. Nasıl bir başarı bu? Yakın arkadaşı Mehmet'in deyimiyle "kendini kurtaracak notları alıyor." Ama burada bir gerçek var: hiç kimse Ali'nin öğleden sonra saat 2'den başlayıp da gecenin 10'na dek süren işinin ağırlığını doğru dürüst kavrayıp da yorumlayamıyor. Buradaki ayrıntılar belki de en yakın arkadaşı için bile farkına varılamayan gerçekler. Yakın arkadaşı Mehmet, Ali'yi çok seviyor. Başına gelen olayı ablasına anlatırken gözyaşlarını tutamıyor Mehmet. Neden? Bir genç adam böylesine bir duyarlılıkla arkadaşını nasıl sevebilir? Bu sevgiyi dört başı mamur katıksız bir çözümlemeyle kim hiçbir korkuya kapılmadan yorumlayabilir? Mehmet de işçi çocuğu. Ali'yi gözyaşlarıyla sevmesine kendisinden de yoksul oluşu mu neden oluyor? Onurlandıran bir merhamet mi bu sevgiyi avuçları içinde sımsıkı tutan? Çok kez Mehmet'in Ali'nin ödevlerini yaptığını düşünürsek bu yoruma kolayca varabiliriz. Yoksa Mehmet'in sevgisinde dünyamızla ilk ilişkilerin haksız görünümleri karşısındaki romantik duygular mı kendini ustalıkla gizliyor ve bu duygular sonra onurlu bir başkaldırıya mı yönelecektir, yoksa insanın kendi kendinde yenilgisine, her şeyi kabullenmeye mi yönelecektir? Mehmet bilinç altında tüm bunların kıpırdadığını sezinlemeye başladığından mı daha çok seviyor Ali'yi.

Ali o gün din dersi öğretmeninin ezberlenmesini istediği Arapça ayeti ezberleyemeden geldi okula. Nedeni için elbette elimizde tek geçerli kanıt: yorgunluğudur. Belki de böyle değil. Belki de başka dersleri olduğu için onlara öncelik tanımıştır. Örneğin o gün biyolojiden sınavı vardır ve de günü gününe, saati saatine yaşamak zorunda olan Ali Arapça ayetten daha çok bu sınava hazırlanmayı yeğlemiş olabilir. Çok zayıf bir varsayım olmakla birlikte diyebilirim ki: Ali'nin kendi gerçekleri açısından zaten Arapça ayetlerle pek başı hoş değildir. Ne biyoloji sınavına öncelik tanıdığı için, ne de yorgun olduğu için sure'yi ezberleme olanağını bulamamış değildir, salt bu nedenden bilerek, kasıtlı bir biçimde kaçınmıştır ezberden.

Din dersi öğretmeni o gün Ali'ye tahtaya kalkmasını söyledi. Ali ezberi gerçekleştiremediğini söyleyince bu iri yarı adam hemen kendi kürsüsünün yanında

oturmakta olan Ali'ye öyle bir tekme attı ki herkes birdenbire Ali'nin kulağından kanlar fışkırmakta olduğunu ve olduğu yere yığılıp kaldığını gördüler. Sınıfın yarısı ayağa kalktı. Bu kalkanlar Cennet Mahallesi'nin yoksul kesiminden gelen öğrencilerdi. Ötekiler, Gazeteciler Sitesi'nin çocukları, kıpırdar gibi olmalarına karşı herhangi bir girişimde bulunmalıdır. En önce fırlayan Mehmet oldu. "Napıyorsunuz, bu yaptığınız haksızlıktır" diye bağırırken, daha tümcesini yitirmeden din dersi öğretmeninin güçlü yumruklarıyla masaya yığılıp kaldı. O zaman birden herkes siner gibi oldu. Ama Mehmet yine de kalktı. Ağlayarak arkadaşını kucakladı ve öğretmenine karşı diklenerek: "Sizi şikayet edeceğiz." diye bağırdı. İşte o zaman sınıf yeniden dalgalandı ve "evet sizi şikayet edeceğiz" diye bağırtılar başladı. Din dersi öğretmeni okulun önünde görevli sıkıyönetim erlerini çağıracağını söyleyerek dışarı çıktı.

Ali şimdi sayrılarevinde. Evlerde temizliğe giden yoksul anası zaman zaman oğlunu ziyaret ediyor. Yanında uzun süre kalamıyor. Nedeni belli. Artık Ali de çalışmadığı için paraya olan gereksinimleri şimdi daha çok.

A okulunun ikiye ayrılmış öğrencileri birlikte imza topladılar ve din dersi öğretmenini şikayet ettiler. Ama öğretmen hiçbir şeycikleri olmamış gibi görevini sürdürüyor. Aynı sınıfa derse girmeyi de sürdürüyor. Öğrenciler derin bir yalnızlık ve şaşkınlık içinde. Üstelik okul müdürü eski bir Töb-der üyeli. Bunu anlamakta da zorluk çekiyorlar ve bir zamanlar çok sevdikleri müdürlerini şimdi artık onca sevmiyorlar. Ama belki de Töb-der üyeli müdür, din dersi öğretmeni öğrencileri sıkıyönetim erlerine teslim etmekten caydırmıştır.

Bu yaşlarda insanların katıksız bir biçimde sevme tutkularının sarhoşluğunda ayıkmaya başlamaları ne denli acıdır kendi yaşamımdan unutmuş değilim daha. Belki de uyuşturucu kullananların ayıkışından daha acılı, daha sancılı bir uyanıştır bu. Ama başka çıkar yol da yok. Ayıkmışlığımız içinde sevgiyi yine de dipdiri kendimizde tutabilirsek yaşamda gerçek niteliklerimize kavuşmuş olacağız demektir.

Okuldaki veliler babasız Ali adına bu işi sürdürüyorlar. Sayıları 7-8 kişi. Öğretmeni mahkemeye verecekler. Ali'nin sayrılar evinden alacağı raporu bekliyorlar.

Ali tüm yoksulluğu içinde babasızlığına, parasızlığına karşın kendi kendine küçücük yapısıyla verdiği okuma savaşımında kulak zarı patlamış, belki de sağır olarak kalacak. İşte bunu düşündükçe.... sayrılar evinin bilmem kaç kişilik koğuşunda yatan bu incecik çocuk gittikçe büyüyen gözleriyle iri iri büyüyüp, generalleriyle, Natosu'yla, Avrupa Ekonomik Topluluğu'yla fırıl fırıl dönmekte olan dünyamızı birden tutup durduruyor ve dünya bu çocuğun sayrılar evinin yatağı başına çakılıp kalıyor.

Ve ben o zaman çok kez hiçbir şey düşünemeden -ah bu çaresizliğim sonra öyle işliyor ki kanıma etime, kemiğime- bu iri iri gözlere, onun yanında çakılıp kalmış dünyaya uzun uzun bakıyorum...

30 OCAK 1981..... CUMHURİYETTE BÜYÜK BİR YAZI DİZİSİ: "TOPLUMUN TUHAF İNSANLARI "Kadın Olan Erkekler..."

..... Avrupa Genel Kurulu Türkiye'nin Konsey üyeliğini Mayıs'ta yeniden ele almaya karar verdi.

30 OCAK 1981..... Bankalar centilmenlik antlaşmasını yürütemediler. Banka faizleri %50 oldu. Merkez Bankasının yeni müdür Şıklar ve Turgut ÖZAL artırımı yerinde bulduklarını ve destekleyeceklerini bildirdiler.

Küçük üretici ve tümüyle küçük burjuvazisi gerek ticaret odalarında gerekse esnaf kooperatiflerinde Maliye ve Ticaret Bakanları önünde önlerini ilikleyip ağlayıp zırlıyorlar. Artık onlar bile bir gerçeği anladılar: "Türkiye'de büyük burjuvazi IMF ve öteki dış kapitalist çevrelerin düzenlemesiyle kendilerini üretimden çekip ellerindeki avuçlarındakini bankalara yatırmaya, 45 milyon insanın pazarını bankalar ve büyük monopoller aracılığıyla denetlemek, yönlendirmek istiyorlar" ama bu küçük burjuvazi çanlarına ot tıkayanlar karşısında ağlayıp zırlamaktan, yalvarıp merhamet dilenmekten öte hiçbir girişimde bulunmuyor. Generalleri desteklediğini söylüyor. Elindeki avucundakini götürüp askersel vakıflara yatırıyor. Dualara sığınıp "iyi olacak inşallah" umuduyla komünistlerin, solcuların, demokratların azgın düşmanı olduğunu her yerde her fırsatta hemen ortaya koyup daha büyük efendilerine yaranmaya çabalıyor.

31 OCAK 1981..... Şairlerimizden ÖZDEMİR ASAF'ı yitirdik.

"Gözlerimizin önünde
İlginç bir yaşam sürdü
Anlattı, dinledi, güldürdü,
Ölümü düşünmüyorduk,
Düşündürdü..."

Son şiiriniyse Vakıf Gureba sayrılar evinin röntgen kağıdına yazmış. Bir şairin son şiiri. Bir şair son şiirini yazdığını bilerek röntgen kağıdına geride bıraktıkları arasına şu dizeleri de ekliyor. Özdemir Asaf akciğer kanserinden yatıyormuş sayrılar evinde.

"Hastanede,
veya
hapishanede
hayatını yazma.
Sonunu bir merak eden
Çıkabilir.
Hastanede her gece insan
Birkaç yaşam yitirebilir
Ya da yaşayabilir.
Hapishanede ise her sabah."

..... Para Piyasası Altüst Oldu: Faiz oranları daha da artacak. (Hürriyet) Altın Piyasasında görülmedik panik. Altın fiatları hızla düşüyor. (Cumhuriyet) Kapalıçarşı kuyumcuları hatırlı müşterilerinin dışındakilerden altın alıp bozmuyorlar. Piyasa uzmanlarından biri şöyle diyor: "Bu bir kasırgadır. Ne zaman duracağını hiçbir zaman kestirme olanağına sahip değiliz." IMF'den sağlanan 126 milyon dolar Merkez Bankası hesabına geçirildi.

1 ŞUBAT 1981..... Türkiye IMF'ye yeni bir Niyet Mektubu verdi. Bu mektup yeni yönetimin 24 Ocak kararlarını kesin bir biçimde uygulayacağının doğrulanması anlamını taşıyor. Mektupta ülkemizin yazgısını belirleyen kararlar var: Kalkınma hızı %3 düşürülecek. Enflasyon oranı %40 dolaylarında kalacak. Ücretler dondurulacak. Kamu kesimine açılacak kredilerin ödeme süresi 6 aydan 3 aya indirilecek.

Evren yeni atanan TRT, Basın Yayın ve Anadolu Ajanslarının yeni genel müdürleri paşaları kabul ederek kendileriyle bir süre konuştu.

İstanbul'da 8 kişiyi öldürdüğü savı ileri sürülen 40 THKP-C militanı yakalandı.

13 ŞUBAT 1981..... Kaç gündür günceme yazamıyorum. Canım istemiyor. Derin bir bezginlik içimi kaplıyor zaman zaman. Böyle bir bezginlik bana çok kez yorgunluk biçiminde geliyor. Ah açıkça yazmakta sakınca yok: umutsuzluk kara bir duman gibi sarıyor içimi. Her şey dokunuyor. Her şey batıyor. En sevdiğim şeyler bile çekilmez yükler gibi ağırlaşıyor.

Hiç kuşkusuz yalnızlığımdan kaynaklanıyor bu durum. Bireysel bir durum değil bu: savaşımdaki yalnızlığım. Hiçbir şeyle ortak noktaların kurulamamasından. Yüreğimi ışıtacak dayanışmalardan yoksun kalışımız... İkiyüzlülük küçük burjuva aydınlarını derin, şifa bulmaz bir histeri gibi sardı: düne dek sosyalizm konusunda yazı yazan bay xxx .... Şimdi birdenbire edebiyat sanat dergilerinde Atatürkçü düşüncenin sanata yansıması ve yaşatılması konusunda erdemli yazılar döktürüyor. Basın tröristlerinden biri olan ve batı işbirlikçi sınıfın sermayesine artık 4/3 oranında sırtını yaslamış bulunan Milliyet Sanat Dergisi bir sayısını eşcinsellik konusuna ayırıyor. Birçok yazar, bu konuyu artık en ön düzeyde işliyor sanatımızda. Sanatımızın eşcinselleri tüm ikiyüzlülükleriyle kendilerini döktürüyorlar. Solcu bilinenler de onların yanında küçük küçük seslerini duyurmaya, "kusura bakmayın ama biz bu konuda azıcık şöyle değişik bir düşünceyi belirlemek istiyoruz" der gibisine kıyısından köşesinden bir şeyler söylemeye çalışıyorlar. Murat BELGE'nin Milliyet Sanat'taki yazısı gibi. Hiç kimse eğilip de örneğin bu adamların "doğanın dialektiği, cinsellikte de söz konusudur" yargılarını şöylesine sarsacak bir ağırbaşlı eleştiriye girmiyor. Bundan özenle kaçıyorlar. Eşcinselliğin özgürlüğünden yana olmayı vurgulamakla, özgürlüğünü yitirmiş bir toplumda özgürlüğe duydukları özlemi gidermeye çalışıyorlar.

YAZKO yarışmaları da dün sonuçlandı. Katıldığım Roman yarışmasındaki dalda hiçbir yapıt birinciliğe değer bulunmamış. Bazı dostlarım bu konudaki düşüncemi sordular. Hiçbir yorum yapamayacağımı söyledim. Bu sorun onların sorunu: Yazko'yla seçiciler kurulunun sorunu. Bir de yorum yapamayışına neden "Bir Gün Bile Yaşamak"ın benden uzaklaşması. Artık o benim için yayınlatılmasında toplumsal yararlar gördüğüm sanki bir başkasının yapıtı. Yayınlatılmasında gerek sanatsal gerek toplumsal yararlar gördüğüm için peşindeyim. Bu benim de olabilir bir başkasının yapıtı da. Şimdi konumum kendime duyduğum uzaklıkla bir başkasına duyduğum yakınlığın kesiştiği yerde. İşte orada durup duruyor Bir Gün Bile Yaşamak. Ama beni yüreklendiren Ataol Behramoğlu yayınlatılması konusunda belki de benden daha çok yapıtı düşünüyordur. Bilemem...

Ah perişanlığımız gözlerden saklanamayacak kadar ortada: önceki gün sendikaya uğradım. Borcumu, birikmiş aylık ödentilerimi yatırmak için. Eskiden harıl harıl çalışan sendikamız şimdi bomboş. Küçücük bir odaya sığınmış. Asım BEZİRCİ haftada bir gün gelip açıyor. Ona zaman zaman Ataol Behramoğlu katılıyor. Amaç hiç olmazsa sendikanın kapanmamasını sağlamak. Salt açık bulundurmanın, hiçbir işlev görmese bile böyle bir çabanın bile içinde bulunmanın bir anlam taşıdığının söylendiği günleri yaşıyoruz. Doğrusu ya böyle biçimsel bir görüntünün sağlanmasının önemini öyle çok açık seçik bir içtenlikle kendi kendimde kavrayamıyorum. Ama yine de bunu onaylıyorum. Onayımın içten olduğunu söylemem olanaksız. Örneğin tutuklu yazarlarımız var: sendikamız hiçbir girişimde bulunmazken neden açık tutuyoruz onu? Bir girişimde bulunmak kapanma sonucunu getirecekse, böyle bir sonuç bugünkü yönetimin ikiyüzlülüğünü açığa vurması açısından daha yararlı olmayacak mıdır? Onların faşist niteliklerini daha iyi gözler önüne sermeyecek midir? Biz biraz da sendikamızı açık tutarak: "Aslında, işte bu generaller, yazar çizerlere öyle pek dokundukları yok. Hiç kuşkusuz örgütsel ilişkileri olmayanlar için... Yoksa işte sendikamız kapanmış falan değil..."

Hiç kuşkum yok, yine de çok soğukkanlı bir biçimde düşünürsek sendikamızın ayakta durabilmesini -benim bilemeyeceğim- sayısız yararları da vardır. Ama yalnızlığımız öylesine sinmiş ki sendikamıza... kabalığın, hoşgörüsüzlüğün, kışla kafasının kaba yaklaşımı heryere sinmiş.

Ah işte bezginliklerim... işte yalnızlıklarımız. Yazko'nun ödüllerinden çok beni kara kara düşündüren de bu. Bu konuya hiçbir çözüm getiremeyişimiz aydınlarımız açısından son derece büyük bir yanılgı.

İletimsiz günler, birbirini etkilemeyen gecelerle gündüzler anlamsız, tatsız tuzsuz saman gibi... Yine de küçük hesaplamaların tuzağından kendimizi kurtarabilirsek yapacağımız şeyler olacağını düşünüyorum. Hiç kuşkusuz bu konuda düşmanımızın tuzağına düşmemeliyiz. Kahramanca ölmenin, yiğitçe çıkışların

hayallerinin kurulmasından çok, akıllıca yaşamanın, yiğitliğimizi korumanın gerektiği dönemlerde yaşıyoruz.

Yiğitliğimizi ustalıkla korkaklığa, öfkemizi uysal bir kedi mırmırına, ölmeyi, sürünen bir yaşama yeğlemek zorundayız. Seçme bize böylesine kaçınılmaz bir nitelikle getirilip önümüze konuldu generaller döneminde. Ne yapacağız? Öfkemizi bastırıp, -ah tanrım bu bana kanayan yaramıza tuz bastırmak gibi geliyor- örneğin eşcinsellerin sınıfsal yapıyı yadsımalarına, sanatta Sovyet düşmanlığı yapmalarına, yaşama özgürlüklerini ancak özgürlükçü burjuva toplumlarında bulduklarına söylemelerine karşın, oturup aklı başında soğukkanlı yanıtlar vermek gerekiyor. Nasıl zor bir iş...

Kendim için soruyu şöyle geliştirmem gerek: Hiçbir şeye aldırmadan, sanki bu insanlar bizim toplumumuzda yaşamıyormuş gibi derin bir aldırmazlığın içinde, zaten çok dar olan zamanımı yeteneğim elverdiğince kendi yapıtlarıma mı yönlendirmeliyim, yoksa bu bayları adım adım izleyip sanat dergilerinde amansız bir çatışmanın içinde mi kendimi görevlendirmeliyim? Demir Özlü'yle olan tartışmamız gibi. Sanırım iki yıl önceki... Etkinliği olmuştu o tartışmanın Ne yapmalıyım...? Yoksa sorunu şöyle radikalleştirmeli miyim? Hem yapıtlarını yazacaksın Orhan iyiler, hem de bu iki yüzlü sanatsızların davranışlarını izleyecek, yanıt vermede gecikmeyeceksin. Gençlerin yanılmasını engellemekle görevliyiz. O zaman ben "zamanım yok diyeceğim" kendi kendime... "Bu kabul edilebilir bir özür değil Orhan İyiler..... hiç kabul edilebilir değil..... Zaman bulmak senin görevin. İşlerin bunca ciddi boyutlar kazandığı bir dönemde sorunu tembelliğine kılıf arar bir biçimde ortaya getirmen bağışlanabilir türden değil. Ayağını denk al Orhan İyiler... ayağını denk al..."

Masamda 15 günün gazeteleri yığınla. İşe onlardan başlamalıyım öyleyse. Tanıklığımı yerine getirmek için. Yaşadığım günlerin tanıklığını. Generallerle geçen günlerimizin tanıklığını... işte...

Kendimden söz etmeden çok daha olumlu bir davranıştır bu.

2 ŞUBAT 1981..... Yazar Emil Galip SANDALCI gözaltına alındı. Sandalcı 6 Haziran 1980 tarihli Demokratik gazetesinde işkenceyle öldürülen Osman Mehmet ÖNSOY'a intihar ettiğini bildiren bir rapor veren Haydarpaşa askeri hastanesi doktoru yüzbaşı Çetin ÖZERALP'ı eleştiren bir yazı yazmıştı. Anımsadığım kadarıyla ÖNSOY'da daha sonra yapılan incelemelerde işkenceyle öldürüldüğüne dair bulgular elde edilmiş ve de bu konuda bir başka rapor verilmişti. Sayın SANDALCI bu raporu ele alan bir yazı yazmıştı. Yine anımsadığımca ÖNSOY'un babası işin ardını bırakmamış ve bu konuda oğluna bir otopsi yaptırmıştı. Yazar SANDALCI bu konuları içeren bir dizi yazı yazmıştı. Ancak Haydarpaşa hastanesi doktoru yüzbaşı ÖZERALP'in ölümün açlık grevinden geldiğini belirten raporunu vermesinden bir süre sonra ÖZERALP militanlarca öldürülmüştü. Tercüman gazetesine göre yüzbaşıyı öldüren THKP-C savaşçılarından Turan ULU yakalandığında şu açıklamayı yaptı:

"Liderimiz Zeki Yumurtacı ile buluştuk. Bana Emil Galip Sandalcı işkenceyle öldürülen Osman hakkında intihar etti diye rapor veren operatör doktorun adını açıkladı. Çetin Özeralp'mış. Örgütümüz onun hakkında (ölümle cezalandırma) kararı aldı. Onu öldüreceksiniz dedi. Biz de hazırlıklarımızı tamamlayıp evine baskın yaparak Dr. Yüzbaşıyı öldürdük."

Zeki Yumurtacı bundan bir süre önce -yine anımsadığımca- güvenlik güçlerince yakalanmıştı. Bir öldürme uygulamasının gerçekleştirilmesi için Topkapı dışlarında sanırım bir mezarlığa götürüldüğünde –resmi açıklamaya göre- yandaşları bir baskınla arkadaşlarını konuşmaması için çekip vurmuşlardı. O kadar polisin, güvenlik kuvvetlerinin arasında...

İşte böyle bir kumpasın, kimin kime ne oyun oynadığı belli olmayan bir tutumun içinde yazar SANDALCI adam öldürmeye azmettirmeden tutuklandı.

..... Terör Davalarına Hız Verildi (Hürriyet)

Askeri savcılık 1 ay içinde 171 sanık için kovuşturmada bulundu. Bu sanıklardan 37 KİŞİ İÇİN İDAM CEZASI İSTENİYOR. İdamı istenenler: Ahmet Törer, Cahit Doğuz, Adem Doğuz, Musa Tepebaşı, Yakup Odabaş, Yüksel Bayer, Hamdi Tahran, Celal Aygün, Talip Gümüş, Satılmış Ünveren, Veli Uras, Özdemir Dündar, Zeynel Akvar, Celal Yalçın, Yaşar Altay, Osman Karabıyık, Osman Akgül, Ali Tanış, Şükrü Sönmez, Veli Altay, Bahar Karabıyık, Hüsamettin Sönmez, Mustafa Tanış, Apdullah İçtüzer, Mürsel Karabıyık, Musa Kartal, Celal Darsan, Arif Kaygusuz, Müslüm Yalçın, Hamit Ateş, Erdem Günaydın, Nusret Köselioğlu, Okyay Katan, Hasan Güneş, Halil Günaydın, Celal Doğan.

18 yaşındaki Devrimci-Yol adlı örgütün üyelerinden Elif Tuncer adlı genç kıza 18 yıl, Vahit Uygun ve Behçet Serin adlı sanıklar için de 30'ar yıl ağır tutuklama isteminde bulunuluyor.

..... STUTGART: Kadın satıcılarının eline düştükleri belirlenen yaşları 18 yaşından küçük 19 Türk işçi kızının bulunmasından hemen hemen tümüyle umut kesildi.

..... Türkiye-Amerika ikili antlaşmaları yürürlüğe girdi.

..... ANARŞİ EZİLDİ (Tercüman)

"Dev-Sol üç kişilik lider kadrosuyla birlikte çökertilirken bunu daha geniş tabanı olan ve savaşımcıları daha çok sayıda olan DEV-Yol örgütü izledi. En kanlı yasadışı örgüt olarak tanınan TKP-ML TİKKO ise sürdürülen operasyonlarla darbe üstüne darbe yerken THKP-Acilciler, Eylem Birliği gibi soygun ve cinayet örgütlerinin tümü ortadan silindi."

..... Amerika ile ilgili ikili anlaşmalar sonucunda Türkiye'nin Amerika'yı yararlandıracağı askersel üsler belirlendi: Sinop, Pirinçlik, İncirlik,

Yamanlar (İzmir), Şahintepe (Gemlik), Elmadağ (Ankara), Karataş (Adana), Mahmurdağ (Samsun), Alemdağ (İstanbul), Kürecik (Malatya), Belbaşı (Kargaburun). Bu bölgelerdeki üstlerde Amerikan bayrağı tıpkı önceden olduğu gibi yeniden dalgalanmaya başlayacak. İşçi Devletini kuşatan bu saldırgan anlaşmada imzaları bulunanlar şunlar: Türkiye Cumhuriyeti adına: AP'nin Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen, ABD adına Büyükelçi James Spain, Türkiye adına general Necdet ÖZTORUN. Bu antlaşma AP yönetimince düzenlenmiş ancak Meclislere gönderilmemişti. Şimdi generaller yönetimi bu antlaşmayı onaylayıp yürürlüğe koydular.

3 ŞUBAT 1981..... Hürriyet'e koskoca bir başlık: "SOVYETLER'E FAZLA YÜZ VERDİK"

Avurtları çökük, gözleri dumanlı bir kurt gibi, kalın kaşlı bir adam, Amerika'nın yeni yöneticilerinden Dışişleri Bakanı HAIG söylüyor bunu. Kapitalist dünya Sovyetler'e yepyeni bir saldırı biçimini metropollerinden amansız bir biçimde geliştiriyor. Bu saldırıya Edinburg dükü Philip'le İtalya'nın sosyalist Cumhurbaşkanı da yeni (?) görüşler geliştirerek katılıyorlar. İşte prens hazretlerinin eşi enderi bulunmaz düşünceleri (şimdiye dek İngiliz geleneğinde kraliçelerinin zevcelerinin açıklamalarda bulunması hiç görülmemiştir): "Kremlin'den batıya yöneltilen saldırı ideolojik ya da ekonomik olmaktan çok askersel ve siyasaldır. İdeolojik baskı Sovyetler'den değil Marksizm'den gelmektedir. Çünkü Sovyetlerin uyguladığı sistemin pratik Marksizm ile hiçbir ilişkisi yoktur. Sınırlar ve duvarlar dışarıdan gelecek saldırılar içindir. Oysa Sovyetler Birliği sınırları ve duvarları kendi halkını içerde tutmak için kullanmaktadır. Bu nedenle bütün Rusya bir toplama kampı durumuna getirilmiştir. Bu yüzden ben Sovyetlerin daha çok askersel ve siyasal bir baskı oluşturduğuna inanıyorum. Sovyetler'in askersel gücündeki muazzam artış gereksinimle açıklanamaz."

Dük hazretlerinin 2. Dünya Savaşından yeterince öğreti çıkaramadığı anlaşılıyor. Hitler ağzıyla konuşmak bir dük için oldukça ilginç.

..... DEV-YOL savaşçılarından 3 sanığın İDAMI İSTENDİ.

İdamı istenenlerden birinin adı İbrahim Şehirlioğlu. Gazetelerin açıklamasına bakılırsa İbrahim Şehirlioğlu bundan bir süre önce faşistlerce kaçırılmış günlerce işkence uygulanmış, sırtına kızgın demirle "Muhabirin sonu" diye yazılıp Ankara'da sabaha doğru sokak ortasına bırakılıvermişti. 12 Eylül'den önce gerçekleşen bu olaydan sonra şimdi bu genç için öteki arkadaşları Naci Erdoğan, Feramez Şaherdem'le birlikte ölüm cezası isteniyor. Savcı sanıkların 1979 yılında Mahir Demir, Nizamettin Korkmaz ve Sedat Güngör adlı gençlerin öldürülmesi olayına karıştıkları savını ileri sürüyor.

İbrahim Şehirlioğlu'nun faşistlerce 4 ay süreyle işkence gördüğü duruşma sonucunda anlaşıldı.

3 Şubat 1981 ..... TERCÜMAN'da Yavuz Donat imzalı bir köşe yazısından alıntılar.

Konu banka faizlerinin bunca yüksek saptanması. Banka genel müdürlerinin kendi aralarındaki gizli toplantıları –nedenini- kavrayamadığım bir biçimde açıklıyor yazar. Egemen çevrelerin kendi aralarındaki çelişkiyi vurgulaması bakımından gerek bu toplantının, gerekse yazarın açıklamalarındaki neden üstünde durulması gerek.

TOPLANTI

"Geçtiğimiz hafta başında Bankacılık Şeref Divanı toplandı. (....) Önce Ziraat Bankası Müdürü Ali Doğan ÜNLÜ konuştu:

- Türk ekonomisi ve Türk bankacılığı açısından faiz oranlarının özgürleştirilmesinden yanayım. Aşırı faiz girdileri yükseltir. O nedenle centilmenlik anlaşmasının dışına çıkmayalım.

Yapı Kredi Bankası Genel Müdürü Halit Soydan:

- Ben bir araştırma yaptırdım. Bankacılık Şeref Divanı'nın üyesi olan bazı bankalar bile centilmenlik anlaşmasını çiğniyorlar.

Bir Genel Müdür:

- Hangi banka olduğunu söyler misiniz Halit Bey?

Halit Soydan:

- Madem istiyorsunuz, banka adı da vereyim. Akbank, Bankacılık Şeref Divanı'nın üyesidir. Ama centilmenlik anlaşmasının dışına çıkmaktadır. Aynı biçimde Pamukbank da centilmenlik anlaşmasını hiçe sayan bir tutum içindedir. Önerim şudur: Ya anlaşmaya hep birlikte uyarız, ya da böyle bir anlaşmayı yok varsayarız. (....)

İş Bankası Genel Müdürü Cahit Kocaömer:

- Ali Doğan Bey'le, Halit Bey'in söylediklerine tümüyle katılıyorum. Madem tüm genel müdürler bir araya gelip bir karar alıyoruz, sonuna dek aldığımız bu karara uymalıyız. Kendi yaptığımızı kendimiz bozamayız.

Akbank Genel müdürü Hamit Belli:

- Cahit Bey doğru söylüyor. Bazı bankalar centilmenlik anlaşmasına bağlı kalmadılar. Biz de, Akbank olarak onların gerisinde bulunmak istemedik. Zaman zaman faiz oranını yükselttik. Ne ki bu işi ilk başlatan biz değiliz.

Halk Bankası Genel Müdürü:

- Centilmenlik anlaşmasına uymakda hem bankacılığımızın çıkarları, hem ülke ekonomisinin genel çıkarları açısından yarar vardır.

Emlak Kredi Bankası, Garanti Bankası Genel Müdürleri de centilmenlik anlaşmasına uyulmasından yanaydılar. (...) Pamukbank Genel Müdürü Şeref Divan'ı toplantısına gelmemiş, iki genel müdür başyardımcısını göndermişti. Bu iki yardımcı "%5 gelir vergisi farkını ödemekten" ötürü eleştiriliyorlardı. Kendilerini şöyle savundular: "Bir kez bu kampanyayı başlatmış bulunduk. Sayısal açıklamalarda bulunduk. Yükümlülük altına girdik. Geri dönmemiz olanaksızdır."

Ve sonra karar alındı: "Hiçbir bankaya hiçbir işlem yapılmayacaktır. Ancak bankalar da centilmenlik anlaşması dışına çıkmayacaklardır."

Şeref Divanı üyesi banka genel müdürleri topluca Başbakan Yardımcısı Turgut ÖZAL, Ticaret Bakanı Kemal Cantürk ve Maliye Bakanı Kaya Erdem'i görerek "gelişmeleri" birlikte görüşmek istediler. Maliye Bakanı ile bir ilişki kurulamadı. Ordan Ticaret Bakanı Cantürk'e gidildi. Pamukbank Genel Müdürü dışında Divan üyesi genel müdürler Cantürk'le uzun süre konuştular.

Hava kararmıştı. Saat 20.00 sularında Turgut Özal'ın odasına girildi. Ve görüldü ki, Pamukbank Genel Müdürü önceden gelmiş, Turgut Özal'ın odasında oturmaktadır. Özal'la görüşme epeyce sürdü.

Gece oldu.

Genel Müdürler evlerine ya da otellerine dağıldılar.

Sabahleyin İş Bankası Genel Müdürünün bir teleks notu kendilerini bekliyordu. "Centilmenlik anlaşmasını yok sayıyoruz. Faiz oranları tümüyle serbesttir."

..... "4'üncü Kolordu ve Ankara-Çankırı-Kastamonu illeri Sıkıyönetim Komutanlığından bildirilmiştir.

5 numaralı bildiri:

"Yüce Türk milletini şüphe, tereddüt ve ümitsizliğe düşürerek teslim almayı amaçlayan ve merkezleri Ankara bölgesinde bulunan yaşadışı örgütlere ait teröristlerin lider kadrolarının tamamı güvenlik kuvvetlerince yakalanmıştı.

"Bu yakalamaların hemen akabinde, güvenlik yetkilileri içinde dahi ancak birkaç kişinin bilgileri olduğu anda, yurtdışından –ideolojik yönleri ve Türkiye'yi bölme meyilleri ezelden beri bilinen ve yaşadışı örgütlerin uzantıları olan kişi ve teşekküllerinden- komutanlığa tutuklulara türlü zorlamaların yapıldığından bahisle şiddetli protesto mesajları gelmeye başlamıştır. Bu yazılar yaşadışı örgütlerin dış bağlantılarını belirleyici belgeler olarak tarihteki yerlerini alacaklardır. "Tam bağımsız Türkiye" sloganları ile halkı aldatmak isteyenlerin, cinayetlerinin hesabını vermek

üzere adaleti huzuruna sevkleriyle, Türk adaletine dış müdahaleyi teşvik ve tahrik etmeleri seyre değer bir ibret levhası olacaktır.

"Devleti gayri meşru, kendilerini meşru farzeden, güçlü görünmeyi karanlık dehlizlerde gizlenmenin meçhuliyetinden olan bu maceraperestleri yüce Türk milleti bundan böyle gün ışığında görecek, rızası hilafına kendisini terörle yönetmeye heveslenen bu karanlık kişilerin ne derece aciz ve zavallı olduklarını seyredecektir.

Kerametleri kendilerinden menkul ve kadroyu gözleriyle görüp değerlendirdikten sonra, bunlara bilerek bilmeyerek, maddi veya manevi destek gösterenlerin ve müzahir olanların vicdan muhasebeleri kendilerine ait olacaktır.

Fakat bu arada, fedakar Türk işçisinin alın terinden biriktirdiklerini onun bilgisi ve rızası dışında bu kadronun ameline tahsis eden sendika ağaları adalet huzurunda hesap vermekten kurtulamayacaklardır.

Yakalanmış bulunan yaşadışı örgüt yöneticilerinin ifadeleriyle cürümleri açığa çıkmış olan ve halen adreslerinde bulunamayanların isim listeleri peyderpey ilan edilecek, kendileri adalet huzurunda bu suçlamalara karşı savunmaya davet edileceklerdir.

Toplum içinde gizli hücrelerde çalışan teröristleri, toplumun huzurunu ve toplum düzenini rahatsız etmeden birer birer arayıp yakalayan ve bu arada çökertildiklerini hisseden örgütlerin tertipli iftiralarıyla tahrip edilmek istenen güvenlik kuvvetlerinin fedakar çalışmaları yüce milletinin vefakar sinesinde hakiki yerini ve değerini bulacaktır.

Türkiye Cumhuriyetinin kaderi üzerinde tezgahlanan bu oyunda sağduyu ve sabırla, bütünü ve bütünlüğü ile güvenlik kuvvetleri yanında yer alan bölge sakinlerine, öğrencileri aydınlatarak onları anarşistlerin tasallutundan koruyan öğretim üyelerine güvenlik kuvvetleri adına şükranlarımı ve saygılarımı sunarım.

4 üncü Kolordu ve Ankara – Çankırı – Kastamonu Sıkıyönetim Komutanı

Korgeneral

RECEP ERGUN

..... CUMHURİYET (Elli Yıl Önce Bugün sayfasından alıntı):

1931 – Ankara: İDAM YARGILARI BUGÜN YERİNE GETİRİLECEK.

Millet Meclisi'nin bugünkü toplantısında Menemen olaylarıyla ilgili olanların idam kararları onaylanmıştır. İdam edilecekler 29 kişidir. Durum hükümetin bir yazısıyla Başbakanlığa bildirilmiş ve yerel yönetim telgrafla uyarılmıştır. İdam yargılarının bu sabaha karşı yerine getirilmesi beklenmektedir.

1931 – İZMİR: Gazi Hazretleri kadınların askerlik sorununu tartıştılar. Gazi hazretleri İzmir Kız Öğretmen Okulu'nda kadınların da erkeklerle eşit olduğunu savundular.

15 ŞUBAT 1981..... ÇİFT YILDIZLI BİR GENERAL'E RAPORUMDUR:

(O gün ben şunları gördüm)

Tam tarihini şimdi anımsayamıyorum. Hangi gündü gördüklerim? Belki iki ya da çok çok dört-beş gün önce. Bugünkü gibi hava karlı değildi. Bıçak gibi bir soğuk insanların orasını burasını kanatacak kadar şurasına burasına sokulup canını yakmıyordu. İşte bunu anımsıyorum. O gün gördüklerimin başlangıcını bahardan kalma bir havanın güzelliği oluşturdu.

Çok önemli şeyler gördüğümü söyleyemem generalim. Bir gün boyunca, pek de n'aptığını bilmeden dolaşmam sırasında şurda, burada gördüklerim, göz ucuyla bakıp geçtiklerim... hepimizin yaşamaya alıştırıldığımız ayrıntı olayların belki işinize yarar diye bir raporunu sunuyorum.

O gün sabah erkence sayılabilecek bir zamanda evden çıktım. Hava çok güzeldi. "Bahardan kalma" deyiminin betimlenmesine olanak yok. Güneş böyle bir zamanda – Şubat'ın ortalarında- insanı daha bir güzel ısıtıyor. Giyinik olduğumuz için de olmalı. Ne de olsa aldanmamalıyız bu geçici güzelliğe. İşe gitmek için -benim işim serbest generalim- Göztepe'den, Kadıköy'e dek yürümeyi yeğledim, bu güzel günde. Ah söylemesi ayıp, içimde yaşama sevincine benzer bir şeyler vardı. Bu sevinçten kaygılandım. Gerçi Milli Güvenlik Konseyi'nin buyrultularında "yaşama sevincinin" bundan böyle yasaklandığını, bu tür bir ilişkiyi kuranların gözaltına alınacaklarını, "daha yaşama sevinci belirtisi gösterip"de bunları görenlerin, bilenlerin, saklayanların tıpkı bu sakıncalı durum içinde olanlar gibi suçlu sayılacaklarını açıklayan bir yasaklama yoktu ama ben yine de -sorunu temelinden kavramış olduğum için- bu güzel gündeki yaşama sevincimden derin bir kuşkuya tutuldum. Bunu apaçık raporuma yazmakta yarar görürüm generalim. Benim için bunun şu önemi var: bugün ülkemizde izlenmekte olan genel tutum, ABD'nin genel politikasına bağlı olarak, tüm kültürü, tüm sineması, tüm kuruluşları ile yaşama sevincinin, yani insanın her zaman kendisine dolu dolu güvenmesinin ve de bu dürtüyle sakıncalı bir takım girişimlerde bulunabilmesinin varsayımına karşı geliştirilmiş bir karşı oluşumu içermektedir. Ah, yani korku. Korku benim gözümde yaşama sevincinin karşıtıdır. İnsanların yaşama sevinçlerini içlerinde ışıyan gün gibi tutabilmeleri bir bakıma bu düzene karşı gelmek, temelindeki eğilime karşı düşmek demektir. Bunu siz generalime arz etmek isterim. Yanılıyor muyum, bilmem?

O günün öyküsünde kendimi önce ortaya koyuşum raporumun ne denli içtenlikle hazırlandığını gösterir sanıyorum generalim. Bir şeyi bu arada başaramadığımı da belirtmeliyim. O da şu: içimdeki bu duygunun başkalarınca görülüp belirlenmemesi için gösterdiğim çaba öyle pek önemli bir çaba olmadı. Yüzümü karartmaya çabalamama karşın bir de baktım ki... başkalarının da yüzü içlerindeki yaşama sevincini dışarıya vuruyor. Ve bunu görünce ben de sanki artık siz yokmuşsunuz gibi makaraları koyuverdim. Bir ıslık çalmadığım kaldı. Daha da ileri gittim: sendikalarını kapattırdığınız, yöneticilerini içeriye arttırdığınız çöpçüler tam köşede, trafik ışıklarına varmadan, İstasyon Caddesi üstündeki ilk sağ köşede, büyük arabalarıyla çöp bidonlarını alıyorlar, çöpleri boşaltıyorlar. Hepsine birden:

- Kolay gelsin dostlar dedim.

Başlarını kaldırıp pırıldayan gözlerle:

- Sağolasın dediler. Tam arabanın köşesinden dönecektim ki, -araba köşeyi kapamıştı çünkü- birinin; (Sağol) demekle yetinmeyip; ayrıca:

- Sana da kolay gelsin arkadaş, dediğini duydum.

Önce dondum kaldım. Biri "arkadaş" diyordu. Bunun yoldaş anlamına geldiğini bilmeyen mi var generalim? Başımı çevirip baktım. Arabasından inmemiş, ama açık penceresinden selamlaştığımızı duymuş olan şoför söylüyor bunu. Adamın kocaman bıyıkları vardı. Gözleri pırıldıyordu. Onun ne anlamda "arkadaş" dediğini anlamamak için insanın çılgın olması gerekirdi. Beni asıl yadırgatan: çöp arabasının bu sürücüsünün kendine duyduğu güveni görmem oldu. Benzetmek gibi olmasın ama generalim -tıpkı ordular kumandanı gibi- bir edası vardı. Sendikalarını kapattığınız, yöneticilerini aylardan beri sorgusuz sualsiz içerde tuttuğunuz bu adamların ne yaşama sevinçlerini, ne o aptalca kendini beğenmişliklerini, belki de kendilerine güveni söküp alamamışsınız generalim. Kendisine baktığımı görünce öyle derin bir gülümseme içinde başını öyle bir salladı ki bunun ne anlama geldiğini kestirmemek için adamın gerçekten budala olması gerekir. Bu baş sallamanın, bu bir şeye küfredermiş gibi, alttan bakarak başını oynatmanın halkımızın dilinde bir tek anlamı vardır: "Gün ola harman ola arkadaş..."

Tanıklık etmem gerektiğinde belki böyle, sözlü olarak bir şey söylemediği savını ileri sürecektir çöpçülerin sürücüsü ama kendisi sıkıştırıldığında bu baş sallamanın ne anlama geldiğini de kolay kolay yadsıyamayacaktır. Eğer o çöpçü bulunur da karşınıza çıkarılırsa ben onun nasıl bu düzene küfredermiş gibi başını salladığını, onun gibi yapmaya çalışarak betimleyebilirim. Ah generalim siz yeterki o çöpçülerin sürücüsünü bulunuz. Elleri eldivenli çöpçülerin yeterince tanıklık edeceklerini sanmıyorum. Çünkü onlar da tıpkı sürücüleri gibi kocaman kocaman bıyıklıydılar ve bana "Sağol hemşerim" derlerken gerek seslerinde, gerekse bakışlarında suçluluk durumları, yani

yaşama sevinci içinde oldukları besbelliydi. Onlara güvenebileceğini hiç sanmıyorum. Trafik lambalarının bulunduğu yol kavşağına tam ulaşmaktaydım ki "Haydi çööööp... çöpçüler" diye haykırışlarındaki gür ses ta kulaklarıma dek çalındı. Düşünün ta köşeden kavşağa dek olan yere... Evlerinde oturan nice kişi bu haykırıştaki coşkuyu, uslanmak bilmez saygısızlığı, "biz buradayız, her zamanda olacağız" deyişe benzeyen tehdidi çok iyi duyarlamışlardır. O bölgede oturan emekli subaylardan birini ya da hanımını bulabilirseniz benim bu görüşümü, o güzel gündeki haykırışı anımsayıp son derece yetkin tanıklıklarda bulunabileceklerdir.

Tüm aksiliklerin o gün havanın güzel olmasına bağlanabileceğini de söyleyebilirim. Ama havaları güzelleştirmek ya da kötüleştirmek sizin elinizde değil ki generalim. Ama havaların böyle güzel olmasının sizin işinize gelmeyebileceğini göstermek istiyorum. Nitekim ben...

Trafik lambalarının bulunduğu karşıya geçince... orada çocuk bahçesinin ve belediye fidanlığıyla çiçek yetiştirme alanının kenarında coşkuyla... denizden esen lodosu içime çeke çeke yürümeye başladığımda... işte o zaman: siz yönetime geçtiğinizde, Kadıköy'den geliş yolunun sapağında kurduğunuz askeri denetim kulübesinin az gerisinde, elinde otomatik tüfeğiyle bekleyen eri gördüm. Açıkça söylemem gerekir ki generalim: erin bakışlarında yaşama sevinci yoktu. Ama kötümserlik de yoktu. Derin bir şaşkınlık vardı. Derin bir şaşkınlıkla bir yere bakıyordu sürekli. Onun bakışlarındaki değişiklikten ötürü ben de merakla onun baktığı yere baktım ve onu şaşırtan şeyin ne olduğunu gördüm: görmemle birlikte durumu kavramam bir oldu.

Erle benim aramda, askeri denetim kulübesinden benim bulunduğum yere 30-45 metre bir uzaklık vardı. Bu ikimizin arasındaki uzaklığı biri benim tarafımdan, ötekisi de erin bulunduğu taraftan gelen iki kadının birbirlerine gittikçe yaklaşan varlığı noktalıyordu. Şimdi durumu bir kez daha anlatmalıyım:

Elinize bir kağıt ve ince uçlu bir kalem alınız generalim ve becerebilecekseniz bu kağıdın bir köşesine bir çocuk bahçesi çiziniz. O durumu, o günü iyi saptamamız için gerekli bu. Bir generalin çocuk bahçesi çizmesi olağan değildir ama benim tanıklığımı size dillendirebilmem için de başka bir çıkar yolda yoktur. Bir başkasından isteyemeyiz bunu. Rapor iki kişi arasında olmalıdır. Güvence açısından. Yoksa yeterince muhbir bulamazsınız sonra... Öyleyse hadi generalim, hadi bir çocuk bahçesi çiziniz. Zorunlusunuz buna. Size bir işkence gibi mi geliyor bir çocuk bahçesi çizmek... ağaçları, kaydırakları, çitleri, salıncakları bir bir yerine oturtmak ve onların hepsinin üstüne kocaman pırıl pırıl bir güneş koymak... Kuşları unutmamalısınız generalim. Orda bir çam ağacı varki hep yeşil kalmayı becerir utanmazcasına... o gün serçe kuşlarıyla kaplıydı tüm dalları. Onun önünden üç ya da iki banktan sonra turunçgillerden bir ağaç topluluğu var ki... onun çevresinde biz kızımla birlikte -o küçükken- koşmaca oynar dururduk. İlerisindeki bank korunma alanımız olurdu.

Birbirimizi yakalamaya çalışırdık. Sıkıştık mı da kapağı o banka atardık. Çığlık çığlığa sevincimizde hiç kaygı yoktu o zamanlar. İşte o ağacı da çizmelisiniz. Orda benim kızımla üç dört yıl önce sevinç sevince oynadığımızın tanıklığını yapmak için değil generalim, o zaman insanların sizsiz daha mutlu olabileceklerini vurgulamak için de değil... şu nedenden: o yeşil ağaç kümesinin hemen önünden başlayan çocuk bahçesinin giriş kapısının resmini çizebilmeniz için. İşte ben tam bu kapının önündeydim ki... sizin denetleme istasyonundaki erinizi öyle şaşkın bakışıyla uzaktan gördüm. Şimdi bu bahçe kapısından erin bulunduğu yere dosdoğru bir çizgi çiziniz generalim. Bu çizginin bittiği yere erinizin resmini koyunuz. Silahı koltuğunun altında. Karşı ucunda da ben. Benden 10 adım ileriye bir kadın resmi çiziniz. Eri bulunduğu yerden de bana doğru 10 adım sayarak, tam 10 adımın bittiği yere bir başka kadın resmi yapınız. Kadınlar orta yaşlı. Kürklü mantolarını giymişler. Bu kadınlar ellerinde zarif iplerini tuttukları köpekleri gezmeye, havalandırmaya çıkmışlar.

Şimdi tüm bunları çizdikten sonra hepsini birbirine doğru yaklaştırmaya başlayınız generalim. O zaman şunlar oldu: ben önce erin şaşkın bakışlarını gördüm. Onun bakışlarından neye baktığını anlamak için kadınlara baktım. Alışık olduğum bir görüntü benim için sabahın hayrında köpeklerini havalandırmaya çıkan kadınları görmek. Ama eriniz alışık değil generalim. Kimbilir hangi köyden... dağ, çoban köpekleriyle büyümüş bu köylü delikanlısı bu son derece zarif hayvanlara hayretle bakıyor. İşte o zaman ben gülümsedim. Hiç kuşkusuz benim gülümseyişimi çizemezsin generalim, tıpkı erinizin bakışlarındaki şaşkınlığı çizemeyişiniz gibi. Artık buncasını istemeye hakkım olamadığını biliyorum. Köpekler giydirilmişti. Cinslerini bilmiyorum bu köpeklerin. Öyle değişik türdeki mübarekler... aklımda tutmam olası değil ama şunu biliyorum: insanın bakışı bir kez takıldı mı kolay kolay alamıyor kendini onlardan.

Özel berberlerinin kırptığı bu hayvanlara -o gün güneşe karşın- yine de zarifliklerinden inceliklerinden kaynaklanan bir nedenle üşürler diye mantoları giydirilmişti, bileklerine dek aşağı yukarı. Hanımlar birbirlerine yaklaştıkça köpekler kulaklarını dikip birbirlerine bakmaya, küçük küçük sevimli sesler çıkarmaya başladılar. Köpekleri gezdiren hanımları bulup çıkarmam için size şöyle tanımlayayım generalim: ikisi de şişman. Biri daha şişman da, öteki onun yanında şişmanlığını gizler gibi kalıyor. Ah işin şaşırtıcı yanı şu: ikisi de öyle çok özenle taranmış, takıp takıştırmış değiller. Hele birinin -şişman olanının- saçları sanki yataktan yeni kalkmış gibi. Sırtında kürk mantosu olmasa, ayaklarındaki onbinlerce lira değerindeki çizmeleri insan görmese belki de yanılıp bir zengin evinin orta işler uşağı sanabilir. Bu kadınları şöyle de tanımlayabilirim: hani evlerinde gün boyu sıkıntıdan ne yapacakların bilemeyen kadınlar vardır, pencerenin yanında gün boyu sigara tüttürüp dururlar... onların çamaşırlarını başkaları yıkar, yemeklerini başkaları yapar. Yine onların el ve ayak tırnaklarını önlerinde diz çöküp başkaları keser. Saçlarını yine başkaları tarar. Bunca başkalarıyla uğraşmaktan olmalı bu kadınlarımızın –ne yazık- yine de gün boyu

sıkıntıdan canları burunlarında solur dururlar. Ve belki de generalim şöyle dediklerini duymuşsunuzdur:

- "Ah bu başkalarıyla uğraşmak... Öldürecek bizi"

İşte bu iki kadın canları sıkılan kadınlarımızdan. Can sıkıntılarını dağıtmak için herkes nasıl işine giderse -örneğin siz ordularınızın başına, patron işçilerinin başına, fabrikatör fabrikasının, topraklı toprağının, müteahhit inşaatlarının başına- nasıl giderse bu iki hanım da tıpkı -benzetmek gibi olmasın ama- öylesine bir ciddiyetle ve derin bir sorumluluk duygusuyla köpeklerinin başına gidip onları alıyor, böyle işte sabahın hayrında onları havalandırmak için: düşününüz generalim, üstlerine başlarına çeki düzen bile vermeye olanak bulamadan kendilerini sokağa atmak zorunda kalıyorlar. Öyle sanırım ki tek yapabildikleri şey, geceden yalı kalın kremlerin, pudraların içine gömüp dinlendirdikleri bakılası yüzlerini şöyle bir yıkayabilmek... Bigudilerini şöyle yarım yamalak çözebilmek.

Şimdi resmini yaptığımız çocuk bahçesinin şirin girip kapısından 15-20 adım ötede köpekler şöyle bir olay çıkardılar ve o kadınlar da şöyle konuştular. Er de onlara doğru yaklaştığından -bunun nedenini bilemem, bir gizi kavramak dürtüsüyle mi, yoksa onlara kimliklerini sormak istediği için mi, bunu bilemem- erimiz de, yanlarına yaklaştığından köpeklerin çıkardığı olay yüzünden iki kadın arasında geçen konuşmayı duymuş olabilir. Ama doğrusu bundan yüzde yüz emin olduğumu söyleyemem. Raporumda hiçbir şeyin gerçek dışı olmamasına özen göstermek zorundayım.

Köpekler zaten insanın koynunda yitip gidecek cinsten, ama biri az daha kabaca. İkisi de tam o sırada köpeklik etmezler mi generalim? Çiçek bahçesinin ya da dikmeliğin bulunduğu setin üstündeki ağaca gelince ikisi de kulaklarını dikip birbirlerine baktılar. Sonra o daha az küçük olanı -ne üstüne, ne başına, ne giydirilmiş değerli mi değerli mantosuna, ne bir gün önceden berberinin tüylerini kesip biçimlendirilmesine, ne tırnaklarının törpülenmesine, hiçbir şeye, ama gerçekten hiçbir şeye aldırmadan- o ağacın dibindeki, su birikintisine boylu boyunca köpeksi özgürlüğüyle yatıvermez mi? Yatıp arka ayaklarını kaldırıp sevinçle suyun içinde tepinmeye başlamaz mı? "Köpekteki yaşama sevincine bakın siz, nasıl da köpekliğini tümüyle dışa vurduruyorlar." dedim ben kendi kendime... Şimdi o böyle yapınca öteki ne yapsa beğenirsiniz? O da hanımının elinden -kurtulmadı da ip uzun olduğundan- su birikintisi içindeki köpeğe erişip bir güzel sarılıverdi mi ona? Suyun içinde hırlaşarak -doğrusu kendilerinden hiç beklenmeyecek bir terbiyesizlikle, tıpkı tıpkısına, hiç hilâfım yok, sokak köpekleri gibi- o güzelim giysileri içinde sarmaş dolaş olmazlar mı? Aman tanrım ne sarmaş dolaş... ne hırlaşıp koklaşmalar... başını kaldırıp da erin bu görüntüye nasıl baktığını saptayamadım. Nedeni: ben de daldım bu cilveli, küçük küçük haykırışlarla birbirlerine sarılıp sarılıp koklaşan, koklaştıkça birbirlerini ısırmaya çalışan iki varlığın sevinçli boğuşmasına.

Kadınlardan önce şişman olanı küçük bir çığlık attı:

- Ayyy.

Öteki de tıpkı onun gibi yaptı; küçük bir eklentiyle:

- Ah ayy...

Çok da yaklaşamıyorlar. Köpeklerin şehvetli boğuşmalarında tepişmesinden su sıçrıyor üstlerine. İplere asılıyorlar. Ama boğulacak gibi de olsalar birbirlerine sarılıyorlar, yenileyerek atılımlarını köpekler. Onlar da bu nedenle olmalı öyle pek kuvvetli çekemiyorlar ipleri. Bu soylu hanımların acıma duygularına saygı duymamak olanaksız.

Başa çıkamayınca, o zaman çamurlu sevişmelerine izin verip, yaramazlık yapan çocuklarını azarlar gibi davranışçıklarla sürdürdüler aralarındaki konuşmayı. "belki de dedim, biri ötekini akşam 5 çayına davet eder". Sanıyorum biri, kaç gündür (köpeğinin adını söyledi ama generalim, doğrusu aklımda kalmadı; insanı dili de varmıyor bu yaratıklara köpek demeye, nasıl zorluk çekiyorum bilemezsiniz onlardan söz ederken raporumda) ah işte ikide bir ipini çektiği bu sevimli yaratığın kaç günlerdir keyifsiz olduğunu (bu sözcüğü çok iyi anımsıyorum. Çünkü şöyle dedi aynen: -Günlerdir keyfi yoktu... xxx'nıcığımın.), düzenli bir biçimde ilaçlarını içirmekte son derece güçlük çektiğini, bugün havayı güzel bulunca işte gezmeye, dolaşmaya "şöyle birlikte bir hava almaya" çıktıklarını güzel güzel, ah generalim, ağzından bal damlarcasına öyküleştiriyordu ki... ben erin yanına vardım. Konuşmaları yan kulakla dinleyen ere işte o zaman (yeni yanına varıp da yanından hiç duraksamaksızın geçtiğim süreçte) şu akıl almaz kabalıktaki tümceyi söyledim:

- Görüyorsun, ha, tuzu kuruların derdini?

O da generalim –benimkinden bile- kaba bir yanıtta bulundu:

-Hah valláh...

Şimdi düşününüz generalim; ya da izin verirseniz birlikte canlandıralım gerçeğin zorbalığını kafamızda. Çünkü nedenini pek açık seçik kestirememekle birlikte bu gerçeği önlemek, oluşumunu kısırlaştırmak, bu bize birgün soluk aldırmayabilir gerçeğin hayalarını bükmek zorundayız. Kavramak için düşününüz generalim pırıl pırıl bir güneşli günü. Güneşli pırıl pırıl soğukla yunmuş bir günde çocuk bahçesinin şirin, sevimli tahta kapısının az ötesinde, ah yani: dikmeliklerle, fidanlıkların bulunduğu o yemyeşil güzelliğin içinde -pek zarif olmalar da- iki hanımefendinin kendilerinden bile güzel iki köpeği gezdirirken çizilmiş bir resmin ya da bir fotoğrafın altına şu iki tümceyi alt alta yazınız generalim:

- İşte tuzu kuruların derdi.

- hah valláh...

İşte generalim tablonun görüntüsüyle altındaki yazıların üstünde durulması gerektiğini sanıyorum. Biliyorum, kendiniz çizdinizse çocuk bahçesini ve iki köpekli

hanımla hemen onların yanındaki eri, şimdi tüm kurmaylarınızla eğilmişsinizdir bu resmin üstüne ve altındaki iki tümceye. Bu bütünlükte birbiriyle çelişen, kurulu düzenimiz için, sizin için, ABD'nin yaşamsal çıkarları için önlenmesi kaçınılmaz bir tehlike varmış gibi geliyorsa da bana hiç kuşkusuz sizin gibi, kurmaylarınız gibi net bulup çıkaramıyorum bu sakıncayı. Açık seçik kavrayamadığım bir şeyin, bir sakıncanın tehlikesini duyuruyorum size generalim. Çöpçü arabasının palabıyık sürücüsünün "Sana da arkadaş..." deyişindeki kestirilmesi gerekli anlamdan sonra, erin bu "Ha valláh"ı üstünde gerekli duyarlılıkla duracağınıza inanıyor ve bu iki kişiyi size ihbar ediyorum. Yani: Çöpçü'yü ve eri.

Köpeklerini gezdiren kadınları bulursanız erin "hah vallah..." deyişindeki anlamı, başkalarını çevirip baktıklarında zebellah gibi adamın elinde silahıyla kendilerine kötü kötü baktığını, o nedenle konuşmalarını yeterince uzatamadıklarını söyleyip tanıklık edeceklerdir size.

"Neki... pısırıklığımın soluk aldırmaz mutsuzluğunun tam orta göbeğinde bir güzel gün yine de çok güzeldi" KANT'ın bu tümcesi bir ıslık gibi kafamda, beynimin kıvrımlarında çınlayıp dururken işte seninle hiç beklemediğim bir biçimde, orda, Fenerbahçe'ye giden yolla, Göztepe'ye giden yolun birbirinden kesik bir pasta diliminin sivri ucu gibi ayrıldığı, oduncunun az ilerisindeki, depo durağında karşılaştım. Beni anımsaman için kendimi tanıtmalıyım: tanımını yaptığım yere gelince birden düdükler içinde buldum kendimi. Önce Kant'ın tümcesinin kafamdan fırlayıp tüm sokakları böyle ıslık ıslık doldurduğu, güneşe, insanlara, gelip geçen arabalara doğru fırladığını, oralardan evlerin en yüksek katlarına doğru notalar biçiminde tırmandığını sandım. Korkuyla kafamı iki elimle tuttum ve şöyle dedim:

- Ah kafam, türkülerini ve umutlarını böyle sokaklar boyu başı boş kapıp koyuveremezsin; hava güneşli, insanlar kıvançlı ve umutlu olsalar bile... yaşadığımız günler o günler değil... Ah kafam yaşadığımız günler tuzaklarla dolu...

Ama yanıldığımı hemen anlayıp ellerimi kafamdan indirdim. Sokaklar boyu çınlayan düdükler trafik lambalarının bulunduğu iki anayol kavşağındaki erlerle polislerin yanlarına sık bir kordonla bağlı hızla, dehşetle düdüklerini üflemelerinden çıkıyordu. O zaman erlerin ortasında kaldığımı gördüm. Yolum gereği yürüyüşümü sürdürebilmem için benim karşı yola, yani Fenerbahçe tarafının ana kaldırım yoluna geçmem gerekiyordu. Oraya geçebilmek için Göztepe'den geldiğim yolu terk etmem, o yol boyunca dizilmiş erlerin arasından geçmemden başka bir çarem yoktu. Birdenbire bu erlerin arasında çığlık çığlığa düdüklerle kalınca ilk aklıma gelen düşünce işte şu oldu: "İşte anarşistler yine çıktılar hortlak gibi ortaya. Ve şimdi bir çatışma başlayacak. Arada ben gideceğim güme." İnanın böyle düşündüm generalim ve böyle düşündüğümü apaçık yazmada bir sakınca görmüyorum. Ama kısa bir süre sonra "Anarşistlerle savaş düdük çalarak mı olur?" diye düşünüp aklımı başıma devşirmekte de gecikmedim.

"Ah tanrım, dedim kendi kendime, görüyor musun şu başıma gelenleri? Beklenmedik bir biçimde ortaya çıkıveren güneşten hep bunlar işte. Önce kafamdaki düşüncelerin türküleştiğini sandım. Sonra da hızla düdüklerini öttüren bu erlerle polislerin anarşistler karşısında bir savaşıma geçeceklerine inandım, saf saf... üstlerini başlarını toplarken böyle telaşlı telaşlı..."

İşte generalim böyle düşünürken ben, kara, kapkara bir araban hemen önümde durdu süt mavisi sabahın o saatinde. İçinde seni gördüm. Sen de beni. Yol boyunca selam duran erlerinin arasında omzundan askılı çantası, başında kasketi bu sivile şöyle baktın.

Önce bıyıklarımı gördün. Uzun ve büyük. Onlardan hiç hoşlanmadın. Bakışından anladım bunu. İçinden geçeni düşüncemde somutlaştırdım. "Hala şu çirkin görünümü söküp atamadık, insanlarımızın suratından. Biz yüklendikçe onlar uzatıyorlar bıyıklarını. Kaba ve çirkin... Sanki bıyıklarında umutları bu kendini bilmezlerin..." Ve sonra bakışlarımız karşılaştı birbiriyle. Sen bende donup kalmış o sabahın maviliğini, güzelliğini, umudunu gördün... tiksinerek... ben de sendeki onulmaz kini. Ve ben öyle kalakaldım sen kininle birlikte çekip gidince... selamlar arasında ve düdükler içinde. Zaten araban durmamıştı. Yol kavşağı olduğu için duraklamıştı. Ama tüm bunları iki adımlık uzaklıkta birbirimizden iyice görüp kavradık.

Sen kininle birlikte, ardında uzun namlulu silahlarıyla seni koruyan erlerin arabası... kara, kapkara bir akrebe benzeyen kadillağınla yitip gidince gözden... ben donuklaşan maviliğimle geçtim karşı kaldırıma. Ve işte o zaman şunları gördüm: çakı gibi kasılan erler sen gözden yiter yitmez bir sıkıntıdan kurtulmuş gibi gevşeyip hemen yaktılar cigaralarını birbirlerinin. Çözdüler yaka bağırlarının düğmelerini. Ve kazık gibi çakılıp kalan o güzel gün parçası o yolda yine kendi doğasallığına kavuşup sürdürmeye başladı yaşamını. Bunu belirtmeliyim general. Yani senin arabanın penceresinden görüp anladığın gibi değil her şey. Sen gider gitmez bir gevşeme, bir umursamazlık, -üstüme iyilik sağlık- bir utanmazcasına yaşama sevinci, bir boş verme kaplayıveriyor sokakları bir boydan öbür boya.

Kızıltoprak'ın oraya bir telefon, bir telsiz istasyonu koydurmuşsun ya... işte oraya gelince bir erin geçen arabalar, geçen güzel kızlara baka baka türkü bile söylediğini gördüm. Oysa tam o sırada sen belki de daha salı pazarının kurulduğu yola bile girmemiştin.

İşte telsiz istasyonunda nöbet tutan erin o türküsü bende donmuş kalmış tüm duyguları birden öncekinden daha büyük bir eyleme, daha umutlu bir kıpırdanışa dönüştürdü. "Ah dedim kendi kendime... elinde silahıyla şuradaki er... bu yanık yanık söylüyorsa türküyü... ağzından söküp alamadıysak onun köyünden, Anadolu'sundan kaynaklanan söyleyişine işiniz da çookkk zoorrrr sizin generalim... çoook zor daha bu türküler bu erlerin dudaklarındaysa daha..." Türkülerini söküp alabilecek misin

onların? Gerek yok mu buna? Ah gerek var generalim gerek var, tam kestiremiyorsam da nedenini yine de gerek olduğuna inanıyorum. Bu türküler onların ağzındayken, yeterince köleleştirmemiz olanaksızmış gibi geliyor bana onları. Türkülerinin doğrultusunda bilinci bir gün her şeyi apaçık söyleyiverirse ona, birden açılıverirse gözleri fal taşı gibi... elleri silah tutan bu erlerin nasıl bir tehlike oluşturduğunu düşünün siz kurulu düzenimiz için... sizin için... ABD'nin bölgedeki yaşamsal çıkarları için..." Türkülerle çıkarları karşılaştırmakla çok mu vesveseli davranıyorum? "Belki... ama ben raporumda belirtmeliyim sezinlediğim tehlikeyi. Önlem almak, değerlendirmesini yapmak size düşer. Ama duysaydınız siz de benim gibi o türküyü geçerken erin önünden... şöyle yarım yamalak da olsa... içindeki öfkeyi, ezilmişliğe başkaldırma eğilimini, derin umudu ve sevinci hiç kuşkusuz benden daha iyi kavrar, daha iyi yorumlardınız generalim.

O gün gün boyu gördüklerimi kısa kısa şöyle özetlerim sana generalim: işe geldim saat 11 sularında. Bizim çarşıda bir adam var gençten. Pek yaşını göstermiyorsa da sanırım 35 – 40 aralarında. Mağazaların camlarını siler. Öyle güzel ki sakalı hani tüm kıl düşmanlığına karşın yine de senin bile durup bakmamazlık edemeyeceğini sanırım. Kestane renginde bir sakal. Ve de öylesine bir tonda ki sanki deniz köpüğü gibi kendi içinde dalgalana dalgalana tüm nüanslarda kıvrımlaşıyor. Hep bildiğimiz gibi gericilerin bir beresi başında. Ama bir iki tümce alış verişinde bu adamın kaba saba bir gerici olamadığını hemen anlamak olası. Artık gericilik de Kemalist anlayışın dışında yeni boyutlarını oluşturuyor general gerek ilericilerin kafasında, gerek gerici dediklerimizin kafasında... solculuğun boyutları değişik görüntülerle oluşurken.

Ben bu adamın bir kez olsun "Efendim..." siz konuştuğunu görmedim. Kaç yıldır tanırım ve kendisine karşı derin bir sevgim, saygım olduğunu gizleyemem. Bunun yalnıza görünüşünden kaynaklandığını söyleyemem. Sanırım bundan bir yıl önce kendisiyle bir kez konuşmuştum. Durumunun olağanüstü değişikliğini sezinlediğimi hafifçe vurgulayarak "niçin böyle bir iş, yani mağazaların cam siliciliğini" yaptığını sormuştum kendisine. O zaman hiç unutmayacağım şu yanıtta bulunmuştu bana:

-"Efendim buyurduğunuz gibi başka işler yapmam mümkün. Benim Fatih'te bir küçük tuhafiye satış dükkanım vardı. İyi iş yapardı. Ama devrettim o dükkanı... Nedeni şu efendim: İş yaşamı -insanı ister istemez kendisinden başka şey düşündürtmüyor. Ben ibadetimi bu yüzden aksatır oldum. Sadece ibadetimi değil efendim... yeterince din ululanımızı okuyup öğrenemez de oldum. Bendeniz evli değilim efendim. Yaşlı bir annem var.

Şimdi yaşlı annemi ve kendimi kimseye muhtaç etmeyecek bir biçimde çalışıyor geri kalan zamanımı ibadetime ve okuyup öğrenmeye harcıyorum..."

Bugünkü gibi anımsıyorum: sakalları kestane renginde kıvır kıvır bu güzel adamı bu seçmesinden dolayı derin bir biçimde kıskandım. Kendisine duydum ilgi o

zamandan bu yana derin bir saygıya da dönüştü. Benim yapamadığım bir şeyi açık seçik bir yalınlıkla o kendi yaşamına koymuştu.

Kovası, süpürgesi, silici bez ve çuvallarıyla adını bilmediğim bu adam hiç kimseye askıntı olmaz, yalnızca "Cemekanlar oldukça kirlenmiş efendim... Allah kısmet ederse yarın onları bir silelim" demekle yetinirdi. Çarşıdakiler de ya "hoca daha kalsın... biz haber veririz" derler ya da "peki hocam, sen nasıl istersen" derlerdi. "Biz haber veririz..." diyenlere gerçekten de onlar haber verinceye dek bir kez daha sormazdı.

Ama o gün, yani "bir günün raporunun" yazıldığı gün ilk kez ondan gelen bir üstelemeyle karşılaştım.

- Efendim camlarınızı silebilir miyim? Çok kirlenmiş
- Kalsın hocam... dedim... ben haber veririm...
- Çok kirli de...

Yüzü kıpkırmızıydı bu ikinci tümceyi söylediğinde. Kendisine baktığımı görünce; işte o zaman apaçık:

- İhtiyacım var efendim... izin veriniz sileyim dedi.
- Buyur hoca geç sil dedim...

Uzun zamandır sildirmediğimiz için ücreti sordum. "Bin lira efendim..." dedi. Ve işe koyuldu. Bizim camlar büyük... arka ve ön camlar. Hiç kuşkusuz hocanın ücreti de düşük değil.

İşini öyle güzel, öyle özenle yapıyor ki... içeriye kim girerse girsin bu kendi kendine ibadet edermiş gibi çalışan adama başını çevirip de bakmamazlık edemiyor. O ise hiçbir şeye aldırmadan abdest alırmış gibi sıvadığı kollarıyla işini koyulaştıra koyulaştıra çalışıyor.

Bu arada dost müşterilerle güncel olayları konuşuyoruz. Bu küçük esnaf, bu konfeksiyon atölyesi işleten, büyük tüccara parça başı iş yapan adamların sözcüğün tam anlamıyla "içleri kan ağlıyor" çoğu da pek öyle okuma yazma konusunda ileri olmadığı için yeni vergi uygulamalarından iyice ürküntüye düşmüş... kaygılarını, sıkıntılarını dile getiriyorlar. Ama general hepsi bir şeyi çok iyi biliyor: kendilerinin piyasadan silinmesi için alınan önlemler hiçbir zaman büyüklerin çıkarına aykırı düşmeyecektir. Ve de ülkeyi artık dışarıdan IMF'nin OECD'nin ve öteki dış kaynaklı banker kuruluşlarının yönettiğini -okuma yazma bilmemelerine karşın- apaçık bir uyanıklıkla bilip söylüyorlar.

Hoca'nın tüm bunları duyduğunu biliyorum. Ben de bu yakınmalara daha geniş boyutta eklentiler getirerek katılıyorum. Hoca bir aralık yanımıza geldi.

- Efendim dedi... izin verirseniz eve gideyim. Annem yemeği hazırlamıştır. Bekler. Namazımı da kıldıktan sonra... kaldığım yerden başlarım...

- Nasıl isterseniz hocam dedim...

Birden gözümde küçük pazar çevresindeki ahşap evlerden biri canlandı ve yaşlı bir kadının fukara sofrasını hazırlayıp oğlunu beklediğini görür gibi oldum.

Hoca öğleden sonra işini bitirdi. Giderken parayı verdim. İnsan bu adama para verirken bile bir ezikliği duymaması olanaksız. O bunu önlemek istermiş gibi her zaman:

- Allah razı olsun, der içten bir biçimde.

Bu kez de öyle dedi. Ama şu eklentiyi yaptı:

- Çok ihtiyacım vardı efendim...

- Ah hocam dedim... işler iyi olsa da en az ayda bir kez camlarımızı silmenizi sizden rica edebilsem...

O zaman hoca şöyle dedi:

- Konuşmalarınıza ister istemez kulak kabarttım efendim. Umutsuzluğa düşmeyiniz. Allah'ın büyüklüğünü unutmamalıyız. Bakınız siz benim ihtiyacını nasıl gördünüz, o da kullarının ihtiyacını görecektir.

Sadece, inanmazlığımı da gizlemek istermişçesine:

- Ah... dedim... inşallah dediğiniz gibi olur...

- Size şunu söylememe izin veriniz efendim diye sürdürdü konuşmasını. Her şeyin bir vakti zamanı vardır. Ama her şeyin... Bu millet süngü korkusuyla yaşayamaz.

Başımı kaldırıp kendisine baktım. İşte ilk kez yaşamımda bir insanın gözlerinde hemen derin bir öfkenin acımasızlığıyla derin bir sevginin yan yana nasıl parıldadığını böylece görmüş oldum. Hocanın gözlerinin akında derin bir öfke kendini zor tutarmış gibi, göz kapağının engellemesiyle karşı karşıyaymış gibi bıçaklaşmış bir parıltıdaydı. Ürktüm. Ama gözbebeğine bakınca, göz bebeklerinde derin bir sevgi, bağışlayıcılık, umut dolup taşıyor gibiydi. İkisi de birbirlerinden çok iyi saptanmış bir uzaklıkta duruyorlardı. Hoca gözünün akındaki bıçak gibi parıldayan öfkesiyle konuşmasını sürdürdü:

- Biz dedi, tüm öteki Müslüman ülkelere öncülük etmişiz. Bizim köleleştirilmemiz, süngü zoruyla yaşatılmamız çok güç. Ama her şeyin bir zamanı var. Bu millet bu köleliği, bu zorbalığı kabul etmeyecektir...

Bakınız efendim dedi, göz bebeklerindeki sevgiyle, nasıl ben size şimdi dilimi çözüp konuşuyorum, yarın siz de bir başkasıyla öyle konuşacaksınız... o başkası ötekiyle... ve hepimiz böylece vakti zamanı geldiğinde... birbirimize ve bizi yaratan yüce tanrımıza sığınıp, sırtımızı dayayıp gerekeni yapacağız. Bundan kuşkuya düşmeyiniz...

Ve hoca bunları söyledikten sonra kovasını, temizlik sopalarını, bezlerini toplayıp gitti.

Akşam iş dönüşü Kadıköy'de insan kuyruklarından başım döne döne kendimi bir otobüse atabildim. Ayakta sıkış sıkış giderken ve herkes birbirine... "az daha yürüyün" diye bağırıp dururken birden seslerin kesildiğini, herkesin eğilip eğilip otobüsün penceresinden dışarıya baktığını gördüm. Ben de baktığımda şunu gördüm: Bir adamı, orta sınıftan olduğu besbelli bir adamı iki polis kıskıvrak yakalamış döve döve götürüyorlar. Ama yalnızca onlar değil, iki üç bekçi... ve onların yanında iki er... Erler vurmuyor. Yalnız arkadan gelen bi inzibat çavuşu elindeki copu acımasızca uzanıp uzanıp adamın kafasına indiriyor. Adamın yüzünden akan kanlar bu copun vuruluşundan mı kaynaklanıyor, yoksa daha önceki bir dayaktan mı bilemiyorum.

Tam Yapı Kredi Bankasının önünde oluyor bu. Dikkatimi nedense hep o coplayan er çekiyor. Her copu vuruşta üstünü başını düzeltiyor, palaskasının altından çıkan gömleklerini içine yerleştiriyor ve sonra yeniden copu yetişip adamın kafasına indiriyor. Bu arada polislerden birinin de hem adamı sürüklediğini hem de arada bir tokat attığını izleyebiliyorum. Tüm bunlara karşın zavallı orta yaştaki bu adam kendisini götürenlere... dövmelerine, coplamalarına, belki de küfür etmelerine karşın... yine de hiçbir şey yokmuş, patlayan kaşından akan kanları görmüyormuş gibi... çevresindekilere dikile dikile, ya da dikilmeye çalışa çalışa bir şeyler anlatmaya çalışıyor... zaman zaman bunu başarıyor da. O zaman bir göz açıp kapayıncaya dek hepsi duruyorlar. Sonra durmanın öfkesini çıkartmak istercesine adam daha bir coplanıyor, daha bir tokatlanıp sürükleniyor...

Bu arada bankanın önünde yaşlı bir kadının ağladığını gördüm. Başı yaşmaklı... elinde filesi var. Besbelli alış verişten geliyor Kadıköy pazarından. Bankanın tam köşesindeki direğe sırtını dayamış iri mi iri, şişman mı şişman bi adamın "Allah kimsenin başına vermesin" der gibi bir şeyler anlattığını sezinledim.

İçimizde sabahki güneşli günün sevincinden eser kalmadı. Birden derin bir sıkıntı boğazıma sarıldı. Otobüsün en hareketsiz yani orta yerinde olmasaydım ilk durakta inip yürüye yürüye eve dönecektim. Ama ne ilerlememe olanak var ne de otobüs zaten duraklarda durmuyor, yolcu almasına olanak olmadığından.

General: iki köpekli kadınla karşılaştığımız Göztepe durağında otobüsten indim. Kadınlar ve onları izleyen er orda mı diye baktım. Ama hiçbiri yoktu. Başlarında bir teğmen birkaç er bir arabayı çevirmişler denetimden geçiriyorlardı. Akşam karanlığında yine de içimde bir kıpırdanış birden canlandı. "Ah dedim kendi kendime, böyle umutsuzluğa düşmeme gerek yok. Böyle bir umutsuzluğu yaşayacak kadar nesnel koşullardan yoksun değiliz hiçbirimiz. Nasıl unutabilirim sabahki sevincimi ve o erin (hah valla) deyişindeki gerçeği... O iki köpekli kadını nasıl unutabilirim..? Er'in

şimdi o iki cici mi cici, mantolu ilaçlı mı ilaçlı köpeği düşünmediğini nasıl aklımdan çıkarabilirim...? O er şimdi karavanının başında şunu düşünmüyor mudur acaba? "Bu sabah gördüğüm o iki köpek bize verilen bu yiyeceği yeseler bir daha iyileşmemecesine ölüp giderler. Onların yediklerini biz ne köyümüzde yedik, ne er ocağında... Onlardan yalnızca birinin bakımı belki de bizim tüm yaşamımız boyunca harcamalarımızın birkaç katıdır..."

Er böyle düşünüyor şimdi karavananın başında. Çöpçüler onların palabıyık sürücüsü... "... gün ola harman olanın..." gittikçe dayanışma bilincinde... şimdi sofralarında tutuklu siyasi ve sendika liderlerini düşünüyorlar. Hoca şimdi yoksul anasıyla oturdu sofrada bugüne şükürler ediyor ve bunları bulamayanlara derin bir merhametle... -göz aklarındaki bağışlamaz öfkeye karşın- ılık ılık dua ediyor...

Ve tüm bunlar gittikçe oluşa oluşa içimizde gürüldüyor general gürüldüyor.

Ve ben bundan 3 ya da 4 yıl önce şehir tiyatrolarında oynanan YİTİK KÖPEK adlı oyunumun finalini, gelip geçen arabaların gürültüsü, insanlara çarpa çarpa yeniden yaşıyarak sevinçle kapımı çalıyor ve kızımı kucaklıyorum:

YİTİK KÖPEK
"FİNAL ŞARKISI"
1. İŞSİZ
(Sahnenin önüne gelerek, izleyicilere)
GERÇEKLERE UYGUN BİTTİ OYUNUMUZ
2. İŞSİZ (O da aynı biçimde sahne önünde)
Evet tıpkı tıpkısına...
3. İŞSİZ (Aynı biçimde)
Yaşanan neyse ona uygun...
4. İŞSİZ (Aynı biçimde, sahnenin önüne gelerek)
Gerçeklere uygun bitti oyunumuz.
Gördüğünüz gibi.
2. İŞSİZ
Ne eksik... ne fazla.
1. İŞSİZ
Gerçeklere uymayan neydi, söyle öyleyse bana..?
3. İŞSİZ
Gerçeklere uymayan mı dedin...?
2. İŞSİZ
Gerçeklere uymayan, her şeyi alt üst eden: Düşümüz.
1. İŞSİZ
Dev gibi gücümü gördüm.
2. İŞSİZ
Dev gibi gücüm bana dönük.
3. İŞSİZ

Kendimi gördüm ortasında her şeyin.
4. İŞSİZ
Kopuk kolumu gördüm sanki...
Kopuk... ama yabancı değil bana.
HEPSİ (Birlikte)
Değiştirmişim kaderimi, insanca yaşamalara...
1. İŞSİZ (Başı önüne düşerek)
Gerçeklere uygun bitti oyunumuz.
ÖTEKİLER
Evet. Tıpkı tıpkısına. Ne eksik ne fazla.
1. İŞSİZ
Gördüm madem düşümün gerçeğinde
ÖTEKİLER
Düşümün gerçeğinde... oyyyyy oyyyyyy.....
1. İŞSİZ
Bende olan yaratıcı beni...
HEPSİ
Öyleyse umutsuz değil dünya
Düşmeyin siz de umutsuzluğa
Nasıl umutsuz olur dünya heeyyyy, nasıl...?
Bir sokak köpeği bile umut taşır
Zamanında insanlara.
1. İŞSİZ (İzleyicilere doğru eğilerek)
Bakın çevrenize: taşa, toprağa...
2. İŞSİZ
Bakın çevrenize: ağaca, kuşa,
3. İŞSİZ
Bakın çevrenize: gepegenç mezarlara.
4. İŞSİZ
Bakın çevrenize: insana.
HEPSİ (oynayarak)
Nasıl umut taşıyor
Yeni, haklı bir dünyaya.
Bir köpek bile umut taşırken insana.
Kurulacaktır mutlaka ve mutlaka
1. İŞSİZ (Tek başına. Kollarını zafer biçiminde kaldırarak)
AÇLIĞIN VE SEFALETİN BİTTİĞİ BİR DÜNYA
2. İŞSİZ (Aynı biçimde)
AÇLIĞIN VE SEFALETİN BİTTİĞİ BİR DÜNYA
3. İŞSİZ (Aynı biçimde)
AÇLIĞIN VE SEFALETİN BİTTİĞİ BİR DÜNYA

4. İŞSİZ (KOPMAMIŞ TEK KOLUNU KALDIRARAK) HAKLILARIN YÖNETTİĞİ BİR DÜNYA...

5 ŞUBAT 1981..... Bankalar faiz savaşını sürdürme eğilimindeler. (Cumhuriyet)

Türk Lirası ayarlandı. Dolar 95.95 lira oldu. (Hürriyet) Avrupa'da ideolojik eylemlerde bulunan sanatçılardan Selda, Melike Demirağ, Şanar Yurdatapan, Cem Karaca'nın eylemlerinin yakından izlendiği, yurda döndürülmeleri konusunda girişimlerde bulunulacağı bildirildi.

6 ŞUBAT 1981..... (Cumhuriyet-Hürriyet): 900'ü aşkın DEV-YOL'cu ele geçirildi.

4 üncü Kolordu Sıkıyönetim Komutanlığının bu konusundaki açıklamasını günceler birinci sayfalarında boydan boya, resimlerle birlikte şöyle veriyorlar:

1) Türkiye Cumhuriyeti Devletini silah zoruyla yıkmak isteyen yaşadışı örgütlerden DEV-YOL'un yakalanan lider kadroları şunlardır:

a) Nasuh MİTHAP: (Kırıkkale 1957. Nasunoğlu. SBF'den terk)
b) Oğuzhan MÜTFÜOĞLU: (Anamur 1944. Hukuk Fakültesi terk)
c) Melih PEKDEMİR: (Çorum 1953 Ortadoğu Teknik Üniv. Terk)
d) Mehmet Ali YILMAZ: (Antalya 1953 ODTÜ terk)
e) Akın DİRİK: (İzmir 1949 ODTÜ Hazırlık terk)
f) Ali BÜŞPINAR: (Rize 1949 ETYÖ terk)
g) Osman Tayfun MATER: (İst. 1949 Maden Müh.)
h) Halil Yasin KENEOĞLU: (Frapkir 1956 Hacettepe Üniv. Terk)
ı) Bülent FORTA: (İst. 1956 ODTÜ terk)
k) Cahit AKÇAM (Kars 1956 SBF'den terk)

2) Bu liderlerle birlikte çeşitli eylemlere yine bunlar tarafından sürülmüş olan 900'ü aşkın Dev-Yol militanı da çoğunun birbirlerini ele vermeleriyle yakalanmış bulunmaktadırlar.

3) Liderlerinin de açıkladığı ve ifşaatlarıyla suçlama altında oldukları saptanan, ancak daha alt düzeyde, kimi yurt dışında olmak üzere izlerini kaybettirmeye çalışan bir kısım çete artıkları yüce Türk adaletinden kaçmanın bir işe yaramayacağını er geç anlayacaklardır.

4) (.....) Aşağıda isimleri açıklanan örgüt üyeleri (.....) yüce adaleti önünde kendilerini savunmaya çağrılmaktadırlar.

Altuğ Taner AKÇAM, Ali ALFATLI, Sedat KESİM, İbrahim ÇINAR, Hasan ÜRESİN, Sedat GÖÇMEN, H. İbrahim ARI, Soner İLHAN, Yasathak ASLAN, Mahmut Memduh UYAN, Mehmet TEKİN, Merih Cemal TAYMAZ, Zekeriya AYDEMİR, Vedat EROL, Erdal OTUZBİR, Selçuk YILDIRIM, İbrahim SEVİMLİ,

Adem SİPAHİ, Yakup COŞAR, Ali GÜLER, İbrahim LEVENT, Recep ALFATLI, Şaban DEĞİRMENCİ, Hasan Hüseyin ÖZKAN, Mehmet GÜL, Ahmet ATEŞ, Haydar ŞAHİN, Nebi ÇİMEN, Tahsin SOYLU.

9 ŞUBAT 1981..... Üç gün önce teröristlerce öldürülen İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Mahmut DİKLER ve polis görevlisi TURGUT ERGÜLEN'in katil zanlıları belirlendi. Selçuk KÜÇÜKÇİFTÇİ: (22 yaşında Ticari Bilimler öğrencisi), İLKER ALCA (20 yaşında Galatasaray Lisesi mezunu), Bedri YAĞAN (22 yaşında. Vatan Mühendisliği öğrencisi)

..... Banker KASTELLİ Bankaları yalnız ceplerini düşünmekle suçlayıp Cumhuriyet'in 1. sayfasında, Emniyet görevlilerini öldürenlerin fotoğraflarının hemen yanındaki sütunlardaki boydan boya açıklamasında: "İşlerimi istediğimce yürütür, piyasayı da kimseye kaptırmam" dedi.

12 ŞUBAT..... Erzurum'un Uzunahmet yöresinde iki gündür sürdürülmekte olan "Cumhuriyet Fazilettir, 81" tatbikatı bugün sona erdi. Askersel tatbikatı kuvvet komutanlarının yanında Nato'nun Güneydoğu kanadı Avrupa Birleşik Kara Kuvvetleri Komutanı SEDAT GÜNERAL, İngiliz Çevik Kuvvetler Komutanı Tümgeneral MICHAEL REYNOLDS izlediler. Uygulamayı 3'ncü Ordu Komutanı Org. General Selahattin Demircioğlu yönetti.

12 ŞUBAT ..... Org. EVREN Amerikan Senatosu Silahlı Kuvvetler Komisyon Bakanı John G. TOWER ile bugün önemli görüşmeler yaptı.

12 ŞUBAT ..... İZOL aşireti reisi Zulfikar İZOL öldürüldü.

12 ŞUBAT ..... Toplu sözleşmeleri bundan sonra kendisi düzenleyecek olan Yüksek Hakem Kurulu geçinme verileri üzerinde çalışmalara başladı.

13 ŞUBAT..... TOWER Ankara'da sürdürdüğü ilişkiler sonunda bir basın toplantısı yaparak görüşlerini açıkladı. Amerika'nın bugünkü Reagan yönetiminin Silahlı Kuvvetler Senato Komisyonu Başkanı olan Bay Senatör açıklamalarında şunları söyledi:

"Bugünkü yeni Amerikan yönetiminin Türkiye'ye karşı derin bir sempatisi var. Yeni yönetim Türkiye ile dostluğunu daha da güçlendirmek azmindedir. Görüşmelerimizin bu aşamasında vardığımız nokta: ABD'nin Türkiye'nin ekonomik sorunları çözebilmesi için ve savunma yeteneklerini arttırabilmesi için daha çok yardım yapması gerektiğidir."

Bir Amerikalı gazeteci Türkiye'de işkence savlarının gün geçtikce arttığını söyleyerek, bu durumun yardım konusunu etkileyip etkilemeyeceğini sordu. TOWER dedi ki: "Ne zaman yönetim değişikliği olsa (senatör diplomatik bir dil kullanarak şunu demek istiyor olmalı: Türkiye'de generaller ne zaman yönetimi ele alsalar) bu tür

tartışmalar ortaya atılır. Ancak bu tür söylentilerin bizim Türkiye'ye yardım konumuzu etkilemeyeceğini açıklıkla belirtmeliyim. Şimdiki yönetim, yönetimi isteyerek üstlenmiş değildir. Demokratik sürece dönüş konusundaki isteğini de açıklamıştır. Ben bu iyi niyetten tatmin oldum. Bazı radikal adımların atılması gerekli olmuştur. Parlamenter düzene dönüleceği konusunda kuşkumuz yok. Bunun gerçekleşeceğine güveniyoruz. (.....) Carter döneminde hazırlanan tüm öneriler yeniden gözden geçirilecektir. (.....) Ortadoğu'da nasıl bir rol oynamak istedikleri Türk yetkililerinin bileceği bir iştir. Türkiye'nin stratejik önemi ortada. Bu olguya mükemmel liderliğinizi de eklediğinizde Türkiye'nin yalnızca bölgede değil ama uluslararası alanda daha büyük roller oynayabileceği ortaya çıkar. (Bunun ne anlama geldiği bir iki gün sonra ortaya çıktı: Amerika nötron bombasını Türkiye'ye yerleştirmek istiyor açıklamalarıyla)

Senatör daha sonra özel uçağıyla İsrail'e gitti.

13 ŞUBAT..... NATO Çevik Kuvvetler Komutanı MICHAEL RENOLDS Erzurum'da "Cumhuriyet Fazilettir-81" tatbikatından sonra düzenlenen basın toplantısında Nato Ortadoğu Kuvvetleri Komutanı Orgeneral SEDAT GÜNERAL ile birlikte bazı açıklamalarda bulunmuştur.

MICHAEL RENOLDS – "Türkiye'nin ciddi bir Sovyet tehdidi altında bulunduğu inancındayım. Ancak Rusya'nın Türkiye'ye yarın saldıracağını da sanmıyorum. Türkiye'ye gerçekleştirilecek bir saldırı durumunda İtalyan ve İngiliz birlikleri Türkiye'ye kaydırılacaktır. Bu durumda Türk ordusu savaşmak zorunda kalırsa olağanüstü bir biçimde savaşacaktır.

Soru: Sizce Türk Silahlı Kuvvetleri NATO Çevik Kuvvetlerine katkıda bulunmalı mıdır?

MICHAEL RENOLDS – "Bence kesinlikle bulunmalıdır. Bir savaş durumunda kuvvetlerimi Türkiye'ye kaydırdığım zaman ulaştırma işlemlerinde bir de benim üstlerimi korumakta kesinlikle Türk askerlerine gereksinmem var. Çünkü benim yönetimimde olan kuvvetler cephede olacağından, bölgeyi iyi bilen kuvvetlerin bu işi yapması gerektiğinden buna gereksinim var. Ayrıca burada bulunmanın bir nedeni de: Türkiye'nin NATO'nun Çevik Kuvvetleri'ne katkısını sağlamaktır. İnanıyorum ki Türkiye bu katkıyı sağlayacaktır. Zaten Eylül ayında Trakya bölgesindeydik. Türk Silahlı Kuvvetleri orada benim kuvvetlerime gereksinmesi olan kuvveti sağladı. Kuşku yok ki bunu her zaman sağlayacaktır.

Soru: Cumhuriyet Fazilettir uygulamasındaki birlikleri nasıl buldunuz?

MICHAEL RENOLDS- "Bugün çok güç çevre koşullarında gerçekleştirilen bir uygulamada bulundum. Bu hava koşulları benim birliklerim için fazla soğuk. Bundan önce benim Trakya'da yönettiğim uygulamaya gelince gördüm ki bu erler kış koşullarında olağanüstü iyi savaşıyorlar. Bana bağlı olan Almanlar, Belçikalılar,

Amerikalılar bu tür hava koşullarında savaşmak için ne eğitilmişlerdir, ne de donatılmışlardır. Ama örneğin Türkiye'ye bir saldırı olsa İtalyanlar ve İngilizler buraya kaydırılacaklardır.

Soru: Türkiye sizce Sovyet tehdidi altında mıdır?

MİCHALES RENOLDS- "Norveç'e gitsem özellikle Norveç'in Sovyet tehdidi altında olduğuna, Türkiye'ye gitsem Türkiye'nin özellikle Sovyet tehdidi altında olduğuna ilişkin yorumlar var."

Soru: Peki siz ne düşünüyorsunuz?

MİCHAEL RENOLDS:- "Evet bir tehdit vardır. Ancak Türkiye'ye tehdidin Norveç'e olan tehditten daha fazla olduğunu söyleyemem. Tehdit eşittir. Kuzeyden güneye dek her yere tehdit. Ama Türkiye'nin ciddi bir tehdit altında olduğu inancındayım. Ancak Sovyet Rusya'nın Türkiye'ye yarın saldıracağı kanısında da değilim.

Soru: Pravda'nın Alley Enterprise/81 tatbikatına ilişkin yorumunu nasıl karşıladınız?

MİCHAEL RENOLDS- "Mantıksız. Çünkü bizim kuvvetlerimiz saldırıda bulunmak için değil, savunmada bulunmak için hazırlanmış kuvvetlerdir. Bizim kuvvetlerimiz ancak Türkiye'yi işgal etmeye niyetli olanlar için onlara karşı savaşır."

Soru: NATO Çelik Kuvvetleri nedir?

MICHALES RENOLDS- "NATO Çevik Kuvvetleri (AMF)'nin karargahı Batı Almanya'da Hidelberg yakınlarındadır. Bu küçük daimi karargahın personelini AMF'ye kara kuvvetleri veren yedi ulustan altısı sağlar. Eyleme geçirildiğinde piyade taburları, topçu bataryaları ve destek birliklerinden oluşan tugay grubu gücünden dengeli güç durumuna geçilir. Her yıl Kuzey Norveç ve Doğu Türkiye gibi kanat bölgelerinde yapılan çetin ve gerçeğe uygun uygulamalarda eğitilir. Caydırıcı bir güç olarak AMF'nin önemi askersel gücünden çok, NATO'un kendi bölgesini savunma konusundaki kararlılığının da açık bir gösteri oluşturma yeteneğinde saklıdır."

(THA)

"Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Türkiye'ye Saldırırsa Nükleer Savaş Çıkabilir."

Aynı tatbikatta aynı THA muhabirine bir açıklamada bulunan NATO Güneydoğu Kuvvetleri Komutanı Orgeneral SEDAT GÜNERAL şunları söyledi:

Soru: - Sizce Türk ordusu bugünkü koşulları ve olanaklarıyla bir Sovyet saldırısını nasıl durdurabilir?

SEDAT GÜNERAL – "Bu çok güç bir görev olacaktır. Ancak bu muhakkak başarılması gereken bir görevdir. Nato stratejisine göre böyle bir saldırıya üç aşamada karşı koyabiliriz. İlk aşamada geleneksel silah ve kuvvetlerle karşı koyulacak doğrudan düşmanla karşı karşıya savunmadır. Bizim yapacağımız ise budur.

Soru: Sovyet tehdidi Türkiye için ne denli bir sorundur?

SEDAT GÜNERAL – "Benim ölçemeyeceğim kadar büyük bir sorundur. Eğer böyle bir sorunla karşı karşıya kalırsak NATO stratejisine göre 2'nci aşama savunmaya geçebiliriz. Bu da saldırıyı durdurmak için taktik nükleer silahların kullanılmasıdır. Bundan sonra gelecek üçüncü aşama ise topyekün bir nükleer savaştır.

Soru: NATO, Türk Silahlı Kuvvetlerini güçlendirmek, böyle bir tehlikeye hazırlanmak için ne kadar yardım edebilir?

SEDAT GÜNERAL – "NATO Türkiye'ye yardım etmektedir. Ancak bunun yeterli olduğu kanısında değilim. NATO Türkiye'ye iki aşamada yardımcı olabilir. Birincisi Türk Silahlı Kuvvetlerinin halen geçerli olan gücünü modern araç gereç ve yeni silahlarla yükseltmek, ikincisi de yeni havaalanları, uçak hangarları gerekirse de Türkiye'ye yollar yapımında yardım yapmaktır. Bu yardımların iki kademesi de aynı anlarda birbirlerinden bağımsız olarak gerçekleştirilebilir. Böylece Türkiye dış saldırıya karşı koyabilir. Tabii niyet olarak da şunu söyleyebilirim ki, NATO'nun Turkiye'ye yardımı çok takdir edilecektir."

Soru: Eylül'de Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yönetime el koymasından sonra Türkiye'nin NATO'ya olan katkısının arttığı kanısında mısınız?

SEDAT GÜNERAL – "Evet sizin de bildiğiniz gibi Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koyduktan sonra NATO'ya bağlılığını duyurmuştur. Bu gerçek tüm NATO ülkelerince kabul edilmiştir.

13 ŞUBAT..... Yazar ve çevirmen Atilla TOKATLI ile öykücü ve gazeteci Adnan ÖZYALÇINER'in YAZKO edebiyat dergisinde Aralık sayısında yayınlanan bir yazıdan dolayı yargılanmalarına Sıkıyönetim 3 nolu Askeri Mahkemesi'nde başlanmıştır.

Sıkıyönetim savcısının 1,5 yılla 6,5 yıl arasında değişen tutuklama istemiyle açtığı kovuşturmada, YAZKO'nun Yazı İşleri Müdürü ÖZYALÇINER hazır bulunmamıştır. "ARD NİYETSİZ AMA BEZGİN BİR KÖTÜMSERİN SÖZLÜK DENEMELERİ" adlı TOKATLI'nın yazısında devletin askersel kuvvetlerine küçültücü ve zararlı sözcüklerle değinildiği savunulan suçlamada dava 17 Mart gününe bırakılmıştır. Yeni Nesil gazetesinde çıkan yazı ve karikatürlerden dolayı da aynı yönde karikatürist Reşit Sinansoy ve Yazı İşleri Müdürü Sabahattin Aksakal'ın tutuklanmasını isteyen avcıya karşın mahkeme her iki kişinin de aklanmasını onaylamıştır. (Yeni Nesil gazetesini görmedim, ama sezinlediğimce sağcı bir gazete. Sağın hangi kesiminin sözlüğünü üstlendiğini bilmiyorum.)

14 ŞUBAT..... 30 kişinin idamı istendi. THKP-C Acilciler davasında Ankara Sıkıyönetim Savcısı 82 kişiden 30 KİŞİNİN İDAMINI İSTEDİ.

14 ŞUBAT..... DİYARBAKIR'da 1 nolu Sıkıyönetim Mahkemesi bilerek adam öldürmeden ZEKİ YILMAZ'I İDAMA MAHKUM ETTİ.

16 ŞUBAT..... Birçok öldürme ve yaralama olayının suçlusu olarak aranan DEV-SOL militanı ZEKERİYA AYDEMİR Merter'de silahlı kuvvetlerle girdiği silahlı çatışmada ölü olarak ele geçirildi.

16 ŞUBAT..... Yılbaşından bu yana 273 şirket kapandı. Yeni yıla girişle birlikte fesih ya da tasfiye yoluna giden şirketlerin sayısında hızlı bir artış görülüyor. 1 Ocak – 6 Şubat arasındaki dönemde kendi kendilerini kapatan 273 şirketin toplam sermayesi 136,8 milyon olarak saptandı. Geçen yıl bu dönemde şirketler 127 milyar liralık bir sermaye artışı gerçekleştirmişken bu yıl bu dönemdeki sermaye artışı yalnızca 9 milyar lira olarak kaldı.

18 ŞUBAT..... ALMANYA'YA SIĞINANLARIN İŞİ ZOR (Hürriyet)

Mülteci Türklere mezar kazdırıyorlar. "Yeni Köleler" olarak adlandırılan sığıntılardan Müslüman olanlar özellikle Alman mezarlarına yollanıyorlar. Saati, 1,20 marktan mezar kazan ve de Türkiye'de yıllarca öğretmenlik, okul müdürlüğü yapmış, son olarak da bir ilimizde Milli Eğitim Müdür Başyardımcılığı görevinde bulunmuş olan bir Türk sığıntı şöyle diyor:

- "12 yılı aşan yönetim bilgilerimi günlüğümü 10 marktan çalıştığım bir mezarlığın mezarlarına gömüyorum."

Saarland eyaletindeki sığınma kampındaki Urfalı Mehmet A. 30 yaşında. Ülkede beş çocuğu var. 1 yıl 2 aydır burada. Önce Berlin'e gitmiş, ordan Sulbach'a gelmiş. Ancak 5 ay çalışabilmiş. Elinden çalışma iznini almışlar. İbrahim A 18 yaşında. Mardinli bir delikanlı. Bir yıl olmuş Almanya'ya geleli. 7 ay normal bir işçi gibi çalıştığı için şimdilik 900 mart işsizlik parası alıyor. Neki yakında kesilecek. 21 yaşındaki Adıyamanlı Ahmet Z. 16 yıldır Almanya'da. 7 ay normal bir biçimde çalışabilmiş. Şimdi gösterdikleri işe gitmediği için 200 markı bile alamıyor. Sağdan soldan yiyip içiyor. Salih K. 29 yaşında. Urfalı olan mültecinin ülkede eşi ve 4 çocuğu var. Saarland eyaletindeki mülteci kampındakilerden hiç kimsenin sığınma başvurusu şimdiye dek kabul edilmiş değil. Sığınma başvurusunda bulunanların bir bölümü ekonomik, bir bölümü de siyasal etkenleri neden gösteriyorlar. Diyarbakır'dan kaçıp kendini buralara dek atabilmiş olan Baki T. 15 yıldır Almanya'da ve hiç çalışma olanağı bulamamış. Borç harç içinde yaşamaya çalışıyor. (.....) Almanlar bu sığınma isteğinde bulunanların sırtından geçiniyorlar. Mültecilere beş kuruş veriyorlarsa bunun kat be katını onlardan çıkarmasını biliyorlar. Yabancı işçilerin bile gitmediği en ağır ve en pis işlere Almanlar bu mültecileri gönderiyorlar. Hem de bir yabancı işçinin alacağı markın yarısının yarısı bir parayla...

18 ŞUBAT..... Askeri Yargıtay bir idam kararını onayladı.

MHP eski senatörlerinden Hilmi SOYDAN'ı tabancayla öldürmekten suçlu RECEP SARIASLAN hakkındaki ölüm cezası Askeri Yargıtay 4'üncü dairesince onaylandı.

18 ŞUBAT..... VEYSEL GÜNEY ADLI TERÖRİST İDAM CEZASINA ÇARPTIRILDI.

28 Aralık 1980'de Gaziantep'de karıştığı bir anarşik olaydan sonra bir eve gizlenen VEYSEL GÜNEY'in gizlendiği bu eve güvenlik kuvvetleri tarafından operasyon düzenlendi. 28 Aralık gecesi düzenlenen bu operasyon sırasında güvenlik kuvvetleri ile "Teslim ol" çağrısına uymayan Veysel Güney arasında silahlı çatışma çıktı. Çatışmada topçu üsteğmen Şahin AKKAYA şehit olmuş, bir komiser yardımcısı da yaralanmıştı. Çatışmadan sonra Veysel Güney yaralı olarak ele geçirilmişti. 6'ncı Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 2 nolu Askeri Mahkemesince Gaziantep'de yapılan duruşma sonucu VEYSEL GÜNEY DÜN ÖLÜME ÇARPTIRILDI.

18 ŞUBAT..... Arızalar yüzünde 43 ilde program dışı elektrik kesintileri yeniden başlatıldı.

18 ŞUBAT..... Aranan 23 kişinin fotoğrafları gazetelerde boy boy.

18 ŞUBAT..... Ankara Askeri Sıkıyönetim Savcısı eski bayındırlık bakanlarından ŞERAFETTİN ELÇİ'nin 2,5 ile 9,5 yıl arasında tutuklu kalmasını istedi. ELÇİ sava göre "Türkiye'de Kürtler vardır ve ben de bir Kürtüm" demişti.

18 ŞUBAT..... NATO planlamacılarının ortak görüşü: NÖTRON BOMBASININ ÜSTLENECEĞİ EN UYGUN ÜLKELER TÜRKİYE VE FEDERAL ALMANYA.

24 ŞUBAT..... İstanbul 1'nci Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı yasa dışı THKP-C MLSPB adlı örgütle ilgili olarak açtığı 139 kişilik davada 56 kişi için idam isteminde bulundu.

24 ŞUBAT..... İspanya'da Parlamento basıldı.

24 ŞUBAT..... Sovyetler Birliği Komünist Partisi 26 ncı ulusal kongresinin dün sabah saat 10'da başlayan toplantısında BREJNEV Reagan ile görüşmeye hazır olduğunu söyledi.

26 ŞUBAT..... İspanya'da darbeci subaylar tutuklandı.

26 ŞUBAT 1981..... Bir idam dosyası daha Askeri Yargıtay'da incelenmeye alındı.

İstanbul'da ideolojik nedenlerle bir kişiyi öldüren ve Ankara Sıkıyönetim Mahkemesince bu nedenle ölüme çarptırılan Ahmet ERHAN'ın dosyası Askeri

Yargıtay'a geldi. Askeri Yargıtayca dosya başsavcılık kanalıyla incelenmeye hemen alındı.

26 ŞUBAT..... Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran'la TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu'nun dün sıkıyönetimce verilen sürenin bitmesine karşın ülkeye dönmemeleri üzerine Türk vatandaşlığından çıkarılma işlemlerine başlanılacağı bildirildi. Vatandaşlıktan çıkarma işlemi gerçekleştirildikten sonra bu iki kişinin mal varlıklarına el konulacak.

26 ŞUBAT..... Pasaport yasası değişti. Devlet, Atatürk, Atatürk'ün devrimlerine karşı suç işleyenlere, vergi borucunu ödemeyenlere, siyasi ve ideolojik suçtan sanıklara, devlet için yurt dışında bulunmalarında sakınca görülenlere bundan böyle artık pasaport verilmeyecek.

26 ŞUBAT..... 172 öğretmenin yargılanmasına İstanbul Sıkıyönetim 2 nolu Askeri Mahkemede başlandı. Bu öğretmenler Kahramanmaraş soykırımı olaylarını ve cinayetlerini derslere girmeyerek kınamışlardı.

27 ŞUBAT 1981..... ÜÇ ŞİİR KİTABI YASAKLANDI:

(Ankara) Genelkurmay Sıkıyönetim Askeri hizmetler koordinasyon (eşgüdüm) başkanlığı, şair yazar YAŞAR MİRAÇ'ın üç yapıtının, basımının, yayımının, dağıtımının, bulundurulması ve taşınmasının yasaklandığını açıklamıştır. Eşgüdüm başkanlığının konuyla ilgili açıklaması şöyledir:

"Bildiri No: 8

Genelkurmay Sıkıyönetim Askeri Hizmetler Koordinasyon (eşgüdüm) Başkanlığından bildirilmiştir.

8 Nolu Bildiri

1980 yılı haziran ayında İstanbul'da Yaşar MİRAÇ adlı yazar tarafından yayınlanmış bulunan ve Türk Dil Kurumu 1980 yılı şiir ödülüne layık görülen (TRABZONLU DELİKANLI) şiir kitabı ile aynı yazara ait (TALİP'LERİN AĞIDI)-(GÜL VE EKMEK) adlı şiir kitapları üzerinde yapılan incelemede, (Devletin kolluk kuvvetlerini küçük düşürücü ve hakaret edici suç fiilleri övücü) bölümler görüldüğünden, 1402 sayılı yasanın değişik 3/C maddesi gereğince basımı, yayımı, dağıtımı, bulundurulması ve taşınması yasaklanmış, yazar Yaşar Miraç 1'nci Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığına gıyaben tutuklanmış olup hakkında yasal işlemlere başlanmıştır. (a.a)

27 SUBAT VE 28 ŞUBAT 1981... Dün gece Atatürk Kültür Sarayı'ndaki oyuna gitmeden önce arkadaşım Celile Toyan (Uysal)'dan telefon geldi. Sıkıyönetim kumandanlığından kendisine ve kocasına birer mektup geldiği sahne amirliğince bildirilmiş. Bunun anlamı şu, önceki işten çıkarılan sanatçıların deneyiminden biliyoruz. İşinize sıkıyönetim kumandanlığınca son verilmiştir. Karı-koca'yı birlikte

atıyorlar. Kocası Ersan Uysal'ın emekli olmasına bir buçuk yıl ya var, ya yok. Bir kuruş ödemiyorlar. Bunca emeğe karşı bir kuruş ödemeden insanları bu kış kıyamet gününde -hem de hiçbir açıklama getirmeden- kulaklarından tuttukları gibi sokağa fırlatıveriyorlar. Suçlarının ne olduğunu bile bildirmiyorlar insanlara. Suçları sanatçı olmak. Dün kızımı Dame de Sion'dan ben aldım. Mağazaya döndük. Canım sıkılıyordu. Yanımda çalışan Semih konuşmalarımızın aksine işi birdenbire bırakmaya, bırakırken de suçu benim üstüme yıkarmış gibi davranmaya kalktı. Yeni bir iş kuruyor. Sadece kendini düşünen bir tutumu, yalnızca ve yalnızca karısını, çocuğunu, kendisine en yakınlara çevreli bir dünyası var. Karısını çalışırken işten çıkarttı. Bankada şef yardımcısıydı karısı. Derin bir zenginlik özlemi içinde. Çalıştığımız sürece sürekli rahatsızlık duydum kendisinden. Fırsatçılığı, girginliği, bir şeyler kapıp öne geçmeyi kollayan bir yanı var. İnsanlara yaptığı iyiliklerden söz etmek kendini bilen için insana utanç vermelidir. Ama ben söz etmiyorsam çok kez unuttuğum içindir. Birgün bu insanların hiç ummadığım davranışlarıyla karşılaşıverdim mi işte o zaman, yalnızca anımsıyorum birlikte olduğumuz sürece bir insanın neredeyken şimdi nereye geldiğini. Ah bunlardan söz etmek niye şimdi? Ne anlamı var? Belki de tek anlamı şu: şimdi ben sabahtan akşama dek işin başında, zaman yitireceğim. Yerine birini bulup koyuncaya dek. Bir de şu var: küçük işletmelerin artık sahipleri yaşayıp yaşamamakla karşı karşıyayken yanlarında çalıştırdıkları insanları memnun etmeleri gün geçtikçe olanaksızlaşıyor. Bu insan fırsatçılığı, ticareti ve yalnızca kendilerininkini seviyorsa...

Yazgım gittikçe yoğunlaşıyor: ya iş... hem de sürekli bir biçimde, her şeyi benden alıp koparırcasına. Buna karşın çocuğumun yaşamı ve benim geçim sorunumuz. Ya da buna karşıt yazı. İkisi hiçbir zaman bunca açık seçiklikte karşı karşıya düşmemişti. Bunun göstergelerinden biri de bugün mahkemeden aldığım evin boşaltılması buyrultusu. Ev sahibi davayı kazandı. Evi bir hafta içinde boşaltmamız mahkemece karara bağlandı. Şimdi Temyiz'e göndereceğiz ama taş çatlasa iki-üç ay gibi bir zaman kazanabiliriz. Ondan sonra evi kesin olarak boşaltmak zorundayım.

Ve de ben bunları düşündüğüm için kendimden bile utanıyorum. Çünkü telefonda Celile de evi boşaltmak zorunda kalacağını söyledi. Ev kirasını ödeyemeyecekler. 14.500 lira veriyorlarmış. Birkaç gün sonra sözleşmeleri biteceğinden kendiliğinden kira %20 artacakmış. Bunca parayı bulup çıkarmaları olanaksız. Kendi aramızda bir dayanışma fonu oluşturmalıyız.

Atatürk Kültür Sarayı ışık ışıktı. Sabahattin Kudret AKSAL'ın "Kahvede Şenlik Var" adlı oyununu izledik. Sabahattin Kudret Aksal Ayşe'nin annesinin konservatuardan öğretmeni. Şimdi Validebağ sayrılar evinde çalıştığından sayın Sabahattin Kudret Aksal'la görüşüyorlar. Aksal'ın davetlisi olarak izledik oyunu. Ben, ayşe, annesi ve de bir doktor hanım.

Ne oyundan, ne oynayışından söz etmek istemiyor canım. Nedeni önemsemediğim için değil... yooo onun için değil, ama bir gerçek var: şimdi ben

izlediğim oyunu günceme geçersem, bu oyunun konusundaki düşünce ve duygularımı yazarsam sanki yaşadığım koşullara, içinde bulunduğum duruma, kendi ruhsal ve kafasal yapıma aykırı düşeceğim; yapmacıklı bir biçimde söz edeceğim... belki de ikiyüzlüce davranacağım. İzlediğim bir oyunun üstünde duramayacak kadar başka şeylerle kaskatı kafam. Ama ben yine de bu kaskatılığı seviyorum. Bu yaban domuzu gibi her şeye aykırı olan çirkinliğin çözümünde boğuşmayı, nasıl sonuçlar alınabileceğini düşünmeyi seviyorum. Ah sevmiyorum, kendimi buna mecbur hissediyorum.

Hava öyle yağmurlu ve soğuktu ki... onları, Ayşe ile annesini sokağın köşesinde bıraktım. Birbirimizden öylece ayrıldık. Eski karıma hala dostça, en sıcak duygularla bakıyorum. Bazense -yaşadığımız günlerin acılı, katı birbirine düşmüşlüğünün- beni yalnızlığa, beni daha verimli çalışmalardan yoksun bırakan bugünkü mahkumiyetlerine göz atınca, o zaman doğrusu kendisine bağışlanmaz bir acımasızlıkla kin duyuyorum. Şu da bir gerçek artık her geçen gün kinim parıltısını daha az duyarlatıyor. Sınıflı bir toplumda insanların birbirlerini anlamasının koşulları öylesine zor ki... kendilerine rağmen aşılması çok güç zorlukta. Ah işte izlediğim oyunda yazar buna hiç parmak basmıyor. İnsanların evliliklerindeki ikiyüzlülüğü, onları etkileyen kendi dışlarındaki nedenlerin sınıfsal yapısına sanatsal yaklaşımla hiç değinmemesi bu oyunu kuşkusuz canlı, dinamik ve de her zaman öyle kalacak bir güzelliğe varıştan alıkoyuyor.

Bu sabah Celile ve kocasıyla görüştüm. Sonra Zihni Küçümen'e telefon açtım. Onunla görüştüm. Zihni KÜÇÜMEN de tam tamına 35 yıllık emekten sonra ne emekliliği, ne emekli maaşı hakkı almaya sebep olamadan tutulup atılıverilenlerden. Oysa sayın KÜÇÜMEN bugünkü yönetimle iyi geçinebilmek için elinden geleni yaptı. Vasfi Rıza ZOBU yönetiminin dramaturgu oldu. Oyun koydu. Labiche'den. Kendisi bununla kalmadı oynadı da. Böylesine çalışıp duurken, yani bir zamanlar solcularla birlikte yerinden yönetime taraftar olmuşluğunun günahını bölesine iyi niyetle çıkarmaya çabalayıp dururken, ne 35 yılına, ne ev kirasına, ne üç çocuklu oluşuna... ne şuna ne buna... hiçbir şeye aldırmadan tuttukları gibi atıverdiler. Ben ki onun dramatarji kadrosunda yer almasına gücendiğim için bir süredir selamı sabahı kesmiştim. Daha doğrusu o da beni aramaz olmuştu. Bugün onu düşündükçe bunalıyorum. Telefonda şunları söyledim:

"Dostum krallar, derebeyleri bile insanların kafasını uçurmadan önce son dileklerini dinlerlerdi. Şimdi sen bir dilekçeyle Sıkıyönetim Kumandanlığına vurmalısın. Niçin atıldığını öğrenmek isteğin son derece doğal bir haktır. Bu açıklamayı iste onlardan."

"Elimden geldiğince çalışıyordum dedi. Şimdi ne yaparım Elde avuçta yok. Çalıştığım reklam şirketiyle de işlerin döneceğini sanmam. 35 yılıma karşın elime emeklilik aylığı olarak 30/35 bin lira geçecekti. Derin şaşkınlık ve çaresizlik içindeyim doğrusu. Yine de böyle bir dilekçe vermeyi deneyelim. Bakalım ne olacak?"

ZEYBEK'ler de atılanlardan öğrenebildiğim kadarıyla. Haşmet ZEYBEK ve dekoratör olan karısı. Herkes onların durumunun da zor olduğunu söylüyor. Karısı doğum için gün bekliyor. Ailelerinden bir tek kişi yok kendilerine yardım etsin. Bilebildiğimce HAŞMET ZEYBEK köylüdür ve yoksul köylülükten gelmedir. Bir toplum sanatçılarına böyle mi sahip çıkar diye yazacaktım acımın şaşkınlığından. Toplum ama egemen sınıfın toplumu... yani hangi egemen sınıfın toplumu..? İnsanları açlığın ve sefaletin ortasına atıvermek... tıpkı ilk hristiyanları vahşi hayvanların önüne atıvermek gibi. Belki de ondan da ağır. Bilmiyorum o zamanın imparatorları hamile kadınları da atıyorlar mıydı kaplanların önüne... HAŞMET ZEYBET'in oyunlarını düşünüyorum. Siyasal tutumdaki davranışlarının anarşizme, silahlı ayaklanmaya nasıl neden olabileceğini hiç kimseye anlatamazlar bu baylar. Oyunlarıyla...

Daha kimler açlığa, soğuğa, umursamazlığın derin karanlığı içine atılıyor... birkaç gün sonra daha iyi öğreneceğim sanırım. Avrupa'daki demokratlar, ilericiler bu acımasız uygulamalara karşı çıkmayacaklar mıdır?

..... "HAYATIMDA HİÇ EKONOMİK SIKINTI ÇEKMEDİM"

Hürriyet gazetesinin pazar günleri ek olarak verdiği 8. GÜN adlı dergide, bundan 15 gün önce, 15 Şubat'ta boğa gibi şişman, kat kat gerdanlı bir adam söylüyor bunları. Objektife sevimli bir boğa gibi bakıyor. Ama boğadan çok boynuzları alınmış bir ineğe benziyor bence öteki fotoğraflarını görünce. Bu adam 37 yaşında. "Hayatımda hiç ekonomik sıkıntı çekmedim" diyen adam TÜSİAD'ın -ah yani bu harfçikleri açarsak: (Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği)- Başkanı. Masasının üzerindeki paha biçilmez kül tablasında bir puro hemen göze çarpıyor. Birkaç telefonun yanında, şurasında burasında elektrikli hesap makineleri görülüyor. Ah diyorum kendi kendime bu kristal kül tablası kimbilir kaç kişinin aylarını ay, günlerini gün eder. "Hiç sıkıntı çekmeyen" bu adamın adı ALİ KOÇMAN. Ve de kendileri son tartılarında tam tamına 129 kilo (bence okka demeliydi) çekiyor. Yaşamını anlatıyor TÜSİAD'ın 129 kiloluk KOÇMAN'ı Hürriyet'in 8. gününe:

- "Evet bekarım. Boyum 1.78. Kilom 129. Kendimi bildim bileli şişmanım. Çocukluğumda önemsiz bir ameliyat geçirmişim. Arkasından zafiyet gelince, doktorların verdikleri ilaçlar sonucu böyle şişmanlamışım. Yaşamımda bir kez ciddi olarak zayıflamayı denedim. Askerlik dönemindeydi. Çok asabileştim. Şimdi doktorlar zayıflamamı yasaklıyor. Perhiz yapmıyorum. Arada bir 2-3 kilo alıp veriyorum. Şimdilik yan hastalıklar ortaya çıkmadığı için bir şikayetim yok sayılır. (...)

"Armatörlük yapan Koçtuğ Denizcilik Şirketinin genel müdürüyüm. Acentelik yapan bir diğer deniz şirketimizin murahhas azasıyım. Ailemizin sahibi olduğu ya da önemli hissesi bulunduğu diğer 11 (yanlış okunmuyor on bir şirket) şirkette yönetim kurulu üyeliği yapıyorum. Şirketlerimiz otomotiv, makine, yem, maden-çelik gibi

değişik alanlara dağılmıştır. Kişisel olarak geçen yıl 5 milyonun üstünde vergi verdim. Bu yıl bilançoları daha tamamlayamadık ama 7 milyonu geçecek.

"Şişli'de bir apartmanım var. 7 katlı ve 7 dairelidir. Ayrıca Nişantaşı'nda 2, Şişli'de 2 ve Ankara'da bir apartman dairem, Bodrum'da bir kooperatif evim var. Mülkiyetlerimin birinde ben otururum, diğerleri kiradadır.

Aylık kira gelirim brüt 250 bin liradır.

Hayatımda hiç ekonomik sıkıntı çekmedim."

Bayımız bu zenginliğini yeterli bulmuyor. 11 şirketteki yönetim kurulu üyeliğini, salt kendi ailesinin 2 büyük holdingine efendime söyleyeyim Şişli'de, Nişantaşı'nda, Ankara'daki apartman katlarına ve de yalnızca kira gelirlerindeki 250 bin liralık aylık gelirine rağmen, öyle göze batacak kadar zengin olmadığını Hürriyet'in yazıcısına bakın nasıl açıklıyor:

- "Ülkemizde öyle adı sanı duyulmamış zenginler varki, bazen karşılaştıkça ya da duydukça BEN DE çok şaşırıyorum. Ve bunların adlarını vergi listelerinde hiç göremiyoruz."

Siz, şehir tiyatrolarından Sıkıyönetim Kumandanlığı'nca atılan sanatçı dostlar... siz, bu 11 şirketli, şunca apartmanlı zenginin bile şaşırdığı bu adı sanı bilinmez zenginlerimizle karşılaşsanız kim bilir nasıl, ama gerçekten nasıl şaşırırsınız. Belki şaşırmazsınız bile dostlarım... buna da aklınız ermediği için diye yorum çıkaranlar olabilir...

ŞİŞKOCU'ğun son derece önemli siyasal görüşleri var. Şişmanlığı içinde, yağ yağ başlanmış gerdanlı kafasına bakıp da bu adamın işinden başka bir şey düşündüğünü sanmayınız. Bakın nelere aklı eriyor TÜSİAD'ın Başkanı ve de adı KOÇMAN olan bu bayın:

"Kapitalist ülkelerle Türkiyemizi kıyaslarsak Türkiye'de paranın siyasi gücü sıfırdır. (...) Yani Avrupa ve Amerika'da olduğu gibi KAPİTALİSTLER siyasete müdahale edip ağırlığını hiçbir dönemde koyamaz."

Paranın siyasal gücünün sıfır olduğunu söyleyen tosuncuğumuz yakınmasını şöyle sürdürüyor:

"Türkiye'de diğer ülkelerin tersine etkili kişiler çok zenginlerin önerilerini (yani bizim demek ister) büyük bir kuşkuyla karşılarlar."

Amerika'da Colombia üniversitesinde genel ekonomi lisansı üstüne çalışmış olan işadamları başkanının ekonomik, politik görüşlerini öğrenmek istemez misiniz tüm işlerinden kovulmuş dostlar... emeğini halkının çıkarı uğruna göz yaşı gibi dökenler... ah işte yanılgınızı nasıl vurguluyor başkanların başkanı bay KOÇMAN, öğrenin bu kış kıyamet gününde... işsiz güçsüz olsanız bile.

- "Bizde vergi kaçakçılığı yoktur. Vergi vermeyen insanlar vardır. Ciddi olarak söylüyorum: çok büyük servetleri olup şimdiye dek vergi verme alışkanlığını kazanmış topluluklar vardır. Beni devletin yetkilileri çağırıp "Nereye yatırım yapalım?" diye görüşümü sorsalar, ne çelik fabrikası, ne baraj, ne şu ne bu derim... Devletin yapacağı en iyi yatırım vergi alanıdır. Yani maliye kurumunun güçlendirilmesi, yenileşmesi, etkinleştirilmesi. Bir fabrikaya bir lira yatırıp iki lira kazanabilirsiniz. Maliye Bakanlığına bir lira yatırıp 10 bin lira para kazanabilirsiniz Şimdiki yönetim tarihsel bir reform yaptı. Benim görüşüme göre bunun sonuçlarının alınması 4-5 yıl sürecektir....

"Türk sanayi kabuk değiştirecek.... Şimdiden değiştirmeye başladı bile. Yalnızca Türkiye'yi pazar olarak gören anlayış yıkılıyor. Dünya ile integre (bütünleşmeye) olmaya zorunluyuz. Kabuk değiştirirken doğal olarak bazı canlar yanacaktır. (Ah küçük burjuvamız... kulaklarını dört açıp iyi dinleyin... yanan canlar kimin canıdır acaba?) Yeni modele uymayanlar (12 Eylül modeline dersek daha anlaşılır), uyamayanlar ayrılacaktır. Bazı canlar yanacak, bazıları kapanacak, tasfiye olacaktır. Yeni dönemde özellikle tarıma bağlı sanayilerde önemli gelişmeler bekliyoruz. Gıda sanayi, tavukçuluk, seracılık gibi sektörler büyük ağırlık kazanacaktır.

"Batı modelini benimsiyoruz. Ancak örnek aldığımız ülkelerde kapitalist felsefe ağırlıktadır. Toplum bunu tam olanak benimsemiştir. Örneğin, Batı Avrupa'daki sosyal demokratlar, sosyalistler, hatta komünistler bu kapitalist sistemin çarklarının birer parçalarıdır. Kilise de. Sosyal kurumlar, eğitim, tüm bürokrasi kapitalist felsefe içinde döner. Türkiye'de durum değişiktir. Gerçi kapitalist felsefenin temel öğesi mülkiyet duygusu bizde varsayılandan çok daha kuvvetlidir. Neki kapitalizm sistem ve anlayış olarak hiçbir zaman yerleşememiştir. Paranın siyasal gücü konusunda söylediklerim bunun bir örneğidir. Türkiye'de bir devlet baba imajı vardır. Bizim bu ayrıcalığımız ne bir noksanlık ne de bir fazlalıktır. Yalnızca biz buyuz. Böylece ortaya TÜRK MODELİ çıkmaktadır. Atatürk'ün ekonomik görüşleri bu modelin ana çizgilerini açıklıkla ortaya koyar. Önemli olan dengenin kurulması ve iyi kurulmasıdır. Ne kapitalizmden umacı gibi korkup kaçalım... ne de illaki Avrupalı kapitalist ülkelerin her şeyini örnek alalım. Kendimizi tanıyıp kendi modelimizi geliştirelim."

Bayımızın politik görüşlerindeki çelişkiyi bilimsel bir tartışma içinde ele almaya gerek yok. Ama niyetine bakınız siz adamın. Kapitalist sistemin ülkede yeterince yerleşememesinden dem vurarak faşist bir devlet anlayışını geliştirmek, Atatürk'ü böyle bir devlet anlayışının ölümsüz sözcüsü durumuna indirgemek istediği apaçık ortada. Avrupalı kapitalist ülkelerin her şeyini örnek almayabiliriz derken neler oluğunu ustalıkla gizlemesi çok başarılı bir iş adamı olmanın nasıl gerçekleştiğini de bize gösteriyor. Avrupa'nın sosyalist partilerini, komünist siyasal örgütlerini, sendikalaşma özgürlüklerini almayacağız... gerek yok bunlara. DEVLET BABA verir bize bunları.

Ah işadamlarımızın başkanı nasıl da olanaklar tanıyorsun sen halkımıza. Hürriyet gazetesi de bu müjdeci tutumunu şöyle yazarak taçlandırıyor: (37 yaşındaki Koçman'dan, çok şişman ve çok zengin erkeklerden hoşlanan bayanlar için bir müjdemiz var. Ali Koçman diyor ki: "Münasip bir kısmet çıkarsa evlenmeyi düşünüyorum.")

28 ŞUBAT 81..... (Cumhuriyet) SENDİKALARIN SİYASAL PARTİLERİ DESTEKLEMESİ YASAKLANIYOR. 274 sayılı Sendikalar Yasası'nda yapılması düşünülen değişiklikler arasında siyasi partilerle sendikaların ilişkilerini yeniden düzenleyen açık yargıların yer aldığı öğrenildi. Sendikalar Yasasına ilişkin değişikliklerde "sendikaların siyasi partileri desteklemesi yasaklanıyor. Bu konuya ilişkin öneri şöyle: "Bu yasaya göre kurulan sendikalar rejim, doktrin ya da ideolojileri yönünden yasaların yasakladığı ya da eylemleri bilinmeyen bir devleti, partiyi, tüzel kişiliği, topluluğu ya da bu amaç ve eylemleri benimseyen kişileri övmek amacıyla toplantı ve yayın yapamazlar.

Siyasi partilerden ya da onlara bağlı kuruluşlardan parasal yardım kabul edemezler. Onlara parasal yardımda bulunamazlar. Partilerin kuruluşları içinde yer alamazlar. Bir parti kuruluşunda yerel kuruluşlar gerçekleştiremezler.

Siyasal partileri destekleyemezler. Destekleme kararı alarak üyelerini bu yolda eyleme geçirtemezler (.....) Sendikalar devletin bölünmezliği, egemenliğinin Türk milletine ait bulunmasına, devletin sosyal, iktisadi, siyasi ve hukuki temel düzenini değiştirilmesi ilkelerine aykırı eylem göstermeyen ve sınıf savaşımını amaçlayan uluslararası kuruluşlara özgürce üye olabilirler.

28 ŞUBAT..... (Cumhuriyet) Toprak Reformuyla Kamulaştırılan topraklar sahiplerine geri veriliyor:

25.06.1973'te çıkarılan 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Yasası 19 Temmuz 1973 günü yürürlüğe girmiş, 1 Kasım 1973'de Urfa ili uygulama alanı seçilmişti. Yasanın uygulanmasıyla Urfa ilinde ve bu bölge yöresinde büyük gürültüler kopmuş, politik baskılarla yasanın amacı doğrultusunda uygulanması önlenmek istenmiş, giderek bunda başarı gösteren güçler uygulamanın işleyişini yavaşlatmışlardı. Bu yavaşlamadan yararlanarak da Anayasa Mahkemesi'ne başvurarak, yasanın kaldırılmasını istemişlerdi. Anayasa Mahkemesi bu başvuruyu onaylayarak yeni bir yasa çıkarılması koşuluyla bir yıl süre tanıyarak yasa 10 Mayıs 1977'de iptal edilmişti.

Ancak 1 yıl süreyle yürürlükte kalabilmiş olmasına karşın yeni yasa çıkarılamadığından 10.05.1978'de tümü ile yürürlükten kalkan Toprak ve Tarım Reformu Yasası'nın yürürlükte kaldığı süre içinde Urfa merkezinde, Akçakale, Hilvan ve Viranşehir ilçelerinde toplam 44 köyde 1175 aileye 176.548 dekar arazi dağıtıldı. Oysa 32 bin aileye toprak dağıtılması planlanmıştı. (.....) Yasanın iptal edilmesinden sonra arazi sahipleri arazilerinin kendilerine geri verilmesi için açtıkları

kamulaştırmanın iptali davalarından sonuç alamayınca bu kez 1980 yılının Nisan ayından bu yana 6830 sayılı kamulaştırma yasasının 23'ncü maddesi uyarınca "arazilerinin kendilerine geri verilmesi" davaları açmaya başladılar. 6830 sayılı kamulaştırma yasasının 23'ncü maddesi şu yargıyı getiriyordu:

Madde 23 – "İstimlak bedelinin katileşmesi tarihinden itibaren 5 yıl içinde istimlak maksadına uygun herhangi bir tesisat yapılmayarak gayrimenkul olduğu gibi bırakılırsa, mal sahibi ya da mirasçısı istimlak bedelini ödeyerek gayrimenkulünü geri alabilir."

23'ncü madde uyarınca Akçakale ilçesinde Asliye Hukuk Mahkemesi'nce açılan 50 kadar davadan ilki sonuçlandı. Ve hazine aleyhine karar verilerek arazinin 5 yıl içinde amacına uygun olarak kullanılmadığı nedeniyle arazinin mal sahibine iadesine karar verildi. Diğer davaların da örnekleme yoluyla sonuçlandırılarak mal sahiplerine iadesi beklenmektedir.

1 MART 1981..... İŞKENCEYLE ÖLÜME NEDEN OLMA DURUŞMASINDAN ALINTILAR.

Hasan ASKER ÖZMEN adlı sanığın gözetim altındayken ölümüyle ilgili olarak Komiser Yardımcısı Enver Göktürk ile Niyazi Porç ve Serdar Kerem adlı polis görevlilerinin Ankara Sıkıyönetim 2 nolu Askeri Mahkemesi'nde yargılanmaları sürdürüldü.

Tanık KANBER ATEŞ – " Kendisine elektrik verilen kişi bağırıyordu. Ondan sonra kendisine elektrik akımı uygulanan kişinin göğsü, orada bulunanlarca ovuşturuluyordu. Ben, şahsen, Hasan ASKER ÖZMEN'in orada bulunanlarca göğsünün ovulduğunu görmüştüm. İşkencenin yapıldığı bu yerde bir de yatak vardı. Kendisine işkence uygulanacak kişi orada, bu yatakta, ayakları bağlı olarak tutuluyordu ve ondan sonra kendisine elektrik akımı verilmeye başlanıyordu. Bu bölümün üst katında yüzleştirmenin yapıldığı ve sorgulamanın gerçekleştirildiği ikinci bir yer daha vardı. Orda, bu ikinci yerde işkence yapılmıyordu elektrik verilerek. Yalnızca kaba dayak atılıyordu. Bu elektrik verme işlemi bana da uygulanmıştır. Sorgulanmam sırasında tutuklu Komiser Yardımcısı Enver GÖKTÜRK bana "Bana meşhur Enver derler, dedi. Ben polisin hasıyım. Benim burada çözemediğim hiç kimse kalmadı" dedi.

Tanık EROL BAŞKAL – "Ben bir kezinde Hasan Asker Özmen'i belden aşağısı çırılçıplak tavana asılı bir durumda gördüm. Kendisiyle böyle yüzleştirildim. Kendisi bu yüzleştirme sırasında çok ama çok bitkindi."

Tanık SÜLEYMAN PULUR – "Ben Mithatpaşa'da bir polisin ölümü ile sonuçlanan korsan mitinge katılmış olmam savıyla 03.09.1980'de gözaltına alındım.

Gözetimde bulunduğum sırada tarihini anımsayamadığım bir gün gözümdeki bağı aralayarak baktığımda benim yanımdaki kişinin yanında bulunanın çok hırpalanmış bir durumda olduğunu gördüm. Sorduğumda adının Hasan Asker Özmen olduğunu söyledi. Tam bu sırada yiyecek olarak ekmek ve bir parça domates dağıtılıyordu. Hasan Asker Özmen'e de bu kumanya verileceği sırada görevli bir polis işe karışarak "ona ekmek, su ve tuvaletin yasak" olduğunu söyledi. Daha sonra da Hasan Asker Özmen'in kollarının altına girerek sürükleye sürükleye götürdüler. Gözlerim bağlıydı. Neki altından bakarak davranışlarını izleyebiliyordum. Kendisi bitkin bir durumdaydı.

Sanık ENVER GÖKTÜRK VE ARKADAŞLARI – "Bir ajitasyon yapılmak ve güvenlik kuvvetleri yıpratılmak istenmektedir. Bu suçları işlemedik..."

1 MART 1981..... "..... Toprak ve Tarım Reformu uygulama alanı olarak seçilen Urfa ilinde yasanın yürürlükte kaldığı 3,5 yıl içinde tarımsal verimin arttırılması amacıyla bu bölge halkının eğitimini de amaçlayan birçok yatırımlar yapıldığı belirlendi. 1974-77 döneminde yol, sulama, elektrifikasyon, eğitim, sağlık ve çeşitli sanayi alanlarında 1 milyar 428 milyon 611 bin 464 liralık yatırım yapıldığı belirlendi. Toprak Tarım Reformu Yasası'nın yürürlükten kalkması nedeniyle bu yatırımların ne olacağı konusundaki kaygılar bir çözüme varılamadı. Akçakale Asliye Hukuk yargıçlarının birkaç gün önce verdiği "kamulaştırmanın bozulması ve arazinin önceki sahibine geri verilmesi" kararının Yargıtayca da onaylanması karşısında devletçe kurulmuş olan bu yatırımların toprak ağalarının yararına sunulmuş olacağı görüşü öne sürülmektedir. Kamulaştırılmış topraklarda Toprak Su Genel Müdürlüğü'nce 100 bin dekar alanın sulama tasarımı için de 40 bin dekar fıstıklık ıslah edildi. 6 bin dekar taşlık arazi temizletildi. Bin dekarı sulayacak gölet yapıldı. DSİ de 151.200 dekar toprağı sulayabilecek nitelikte 306 kuyu açtı. Bunlardan 11'ine moto-pomp takıldı. Yine bu bölgedeki iki köye de 145 kilometrelik kanal yapıldı.

1 MART 1981..... ".... Kula'da 12 terörist 1'i ölü olmak üzere ele geçirildi.

1 MART 1981..... "..... MİLLİYET SANAT DERGİSİ: Şehir Tiyatroları nereye gidiyor? Zeynep Oral'ın Vasfi Rıza ZOBU ile yaptığı görüşmeden alıntılar.

Z. ORAL... (...) Sözünü ettiğim konuşmada bana şöyle diyordunuz: (Hayır efendim görevim ne Şehir Tiyatroları genel sanat yönetmenliği, ne de danışmanlık. Görevim Müfettişlik. Bu kurumda neler olup, ne bitiyor, neler yapılıyor, onları teftiş etmek.) Oysa 1 ay önceki konuşmada müfettiş olmadığınızı, şimdi de Genel İnzibat yönetmeni olmadığınızı ve Genel Sanat Yönetmeni olduğunuzu söylüyorsunuz. Bu karışıklığı, bu çelişkiyi çözebilir miyiz?"

VASFİ RIZA ZOBU – "Şehir Tiyatroları'ndan ayrılışımdan beş yıl sonra, -eski görevine dön- dedikleri zaman (ki bu görev Genel Sanat Yönetmenliğiydi)- dışarıdan duyduğuma göre, Şehir Tiyatrosu bıraktığım durumdan çıkmış, asıl görevinden uzaklaşmıştı. Bu öneri karşısında şu yanıtı verdim: (Tiyatronun bugünkü durumunu

bilmiyorum. Yolunu değiştirmiş olduğunu duymaktayım. Bilmediğim bir kuruluşun, havanın içine girersem, hiçbir şeyde başarılı olamam. Siz bana izin verin de, genel sanat yönetmeni olarak değil, şikayetler duyduğunuz bir kuruluşu teftiş edip, size rapor vermek üzere beni tayin ederseniz, yani sıfatıma (müfettiş) derseniz, durumu gözler ve size raporumu veririm. Bu rapor sonucunda tiyatronun geleceğini umutlu görürsem, o zaman size derim ki, beni Genel Sanat Yönetmeni atayın da bildiğim gibi çalışayım."

Z. ORAL – Yani siz "duyulan şikayetleri" inceleyip, "müesseseyi teftiş edip" bir "rapor" hazırladınız ve raporunuzu verdikten sonra Genel Sanat Yönetmeni oldunuz. Öyle mi?

V. RIZA ZOBU – "Evet öyle."

Z. ORAL – Bu restorasyon sırasında tiyatro yıpranıyor mu dersiniz? İşten uzaklaştırmalar, kim atılacak, ben mi, öteki mi, o mu kavgası vb...?

V. RIZA ZOBU – "Bu endişeye kapılanlar suç işlemiş olanlardır. Vazifesini yapmışlar, çok rahat. Diğerlerine gelince işten uzaklaştırıldılar mı, yoksa kendiliklerinden mi uzaklaştılar... ben onu görebilecek mevkide değilim. Uzaklaşanların gidişleri sanat işleriyle değil, yönetim ve inzibati işleriyle ilişkilidir. Biliyorsun ki ben şimdi Genel Sanat Yönetmeyim, Genel İnzibat Yönetmeni değil."

Z. ORAL – Sık sık "müesseseyi önceki durumuna" döndürmekten söz ediyorsunuz. Biliyorsunuz ki dünyada hiçbir şey olduğu gibi kalmıyor. Siz, tiyatroda hiç değişim olmasın, hep olduğu gibi kalsın mı diyorsunuz?

V. RIZA ZOBU – "Ben Osmanlıyım. Sultan Hâmit tâbasıyım. Hiçbirşey olduğu gibi kalsın, eski günlere dönelim diyebilir miyim? (...) Ama ben dünya tiyatrosunu, dünya sanatını tanırım. Ve ona tabii olurum. O yürüdükçe yürürüm, o durdukça dururum; yani dünya tiyatrosu, dünya sanatı çerçevesi içindeyim. Bunun dışına çıkacak kadar ukala değilim. Çıkacağım diyenleri gördünüz."

Z. ORAL – Dünya tiyatrosu, dünya sanatı güzel de... Dünyanın hiçbirinde sanat ekonomik, politik, toplumsal oluşumlardan ayrılmıyor, biliyorsunuz...

V. RIZA ZOBU – "Ayrılır ayrılır. Sahnede politika olmaz. Adamın fikrini tenkit etmiyorum. Sahnede olmaz diyorum. Bunu beş yıl önce söyleseydim bana inanmazdınız. Beş yıl önceki tiyatroyla, beş yıl sonraki tiyatro diye içine girdiğim müesseseyi tanıyamadım."

Z. ORAL – Dünya tiyatrosundaki ileri adımları, yenilikleri izleyebiliyor musunuz?

V. RIZA ZOBU – "Hayır izleyemiyorum... yenilikleri izleyen genç sanatçıları izliyorum."

Z. ORAL – Bu yeni dönemde ilk kişisel sanatsal eyleminiz "İlk Göz Ağrısı" adlı oyunu sahnelemek oldu... (...) İlk Göz Ağrısı'nı daha önce de birkaç kez sahnelemiştiniz. Bu kez herhangi bir yenilik yaptınız mı? Oyuna yeni bir yorum getirdiniz mi?

V. RIZA ZOBU – "Yooo. Aynen sahneledim. Yalnız sahiplerde değişiklik var. Bu biçim oyunlarda oynaya oynaya bunların rejisörlüğünü üstüme alıyorum. Bunları anlayan, bunları bilen sanatkarlar öyle arka arkaya dünyadan ayrıldılar ki, ben adetá tek kaldım. Çok rica ederim maşallah deyin.

Z. ORAL – Maşallah Vasfi Bey. Yaş kaç oldu?

V. RIZA ZOBU – "79. Bir daha maşallah deyin."

Z. ORAL – Bir kez daha maşallah. Bulunduğunuz görevde yaşın 79 olması yararlı mı, zararlı mı sizce?

V. RIZA ZOBU – "Bilgisinden istifade edilir. Sade aklı değil, midesi de bozuk olursa, ondan istifade beklemek abes olur."

Z. ORAL – Deneme Sahnesini Konservatuara bıraktırıyorsunuz. Kadıköy Şehir Tiyatrosu da bu yıl kapandı. Neden bıraktınız Kadıköy Şehir Tiyatrosunu?

V. RIZA ZOBU – "Sen bana söylesene, dünyada beş değil iki tane tiyatrosu olan Belediye var mı? Ben böyle şey duymadım... (...)

Z. ORAL – Bir dakika...

V. RIZA ZOBU – "Neydi o çılgınlık... Yok her yere tiyatro götüreceğiz, yok stadyumda tiyatro, yok halka tiyatro götüreceğiz diye... Tiyatro halka götürülmez. Halk tiyatroya gelir. Neydi o, gecekondulara, sokakları çamurdan geçilmeyen, bataklıklara bile tiyatro götürdüler. Düşünün, kahveler, kahvelere bile tiyatro götürdüler. Olur mu böyle şey. Tiyatro bir lükstür. En azından, doğru dürüst, temiz giyinip gidilir tiyatroya. Perde açıldı mı insan bir zenginlik görmek ister. Köy oyunu olsa bile öyle görmek ister. Güzel dekorlar, güzel kostümler ister..."

İşte Devlet Başkanı EVREN'in ödüllendirdiği, verdiği onur belgesini öpüp başına koyan, şimdi Şehir Tiyatroları'nın başındaki bir yönetmenin sanatsal görüşleri... işte generallerin sanat adamı. Yıl 1981.

"Düşünün kahveler, kahvelere bile tiyatrolar götürdüler" diye bangır bangır öfkeden kuduran kent tiyatrolarının başındaki genel sanat yönetmeninin politik görüşlerini öğrenmek istemez misiniz? Nasıl çağdışı insanların müzelik, kof düşünceleriyle ülkenin en etken işlevlerinden biri yönetilmektedir, belgelemek için günceme geçiyorum.

"- ..... Türkiye'de (1950)'de demokrasi idaresi diye bir acayip devlet idaresi kuruldu. Biz de, halk da cahiliz. Dışarıdan gelen devlet idaresi tarzının ne olduğunu

bilmeyiz. Ama aklını beğendiğimiz insanlar güzeldir dediler, biz de inandık. Sevinçle, alkışlayarak katıldık. Yönetimin başına geçenler, bizim kadar bile bilgi sahibi olmadıklarını gösterince, bunun rüzgarı tiyatromuza da çarptı. Ta 27 Mayıs'a kadar ne devlet adamları bizi, ne de biz onları anlayabildik. Bu hengamede tiyatro çok sarsıldı.

1960'da askerler imdada yetiştiler. Refik ve Şefik paşalar gibi iki kıymetli adam, vali ve belediye başkanı olarak geldiler. Yeni baştan düzeldik. (...) Bu idare altında rahat ve huzur içindeydik. Ama neyleyelim ki, bize özgü demokrasinin kurulan partiler yoluyla, tiyatromuza çok zararı dokundu."

Partilere, halka, kahvelere düşman bu adamın nasıl bir tiyatro anlayışında olduğunu Cevat Fehmi Başkut'un "Buzlar Çözülmeden" adlı oyununda çok net olmasa da -o zamanın koşulları- gereği yine de netliğe varan bir biçimde kavrayıp sezinleyebilmiştim. Başkut bu yapıtında bir küçük ilçede yönetimi ele geçiren bir kaymakamı ele alır. Zorba bir kaymakamdır bu. Aslında çevredeki akıl hastanesinden kaçmış bir delidir. Vasfi Rıza Zobu bu oyundaki kaymakamı oynuyordu. Yanılmıyorsam –şehir tiyatrolarında çalıştığım- o dönemde provaları da izlemiştim. Yeni atanmış kaymakamı bekleyen kasabalılar bu deliyi gerçek kaymakam sanarak onun buyruğuna girerler. Adam elinde kırbaç her şeyi düzeltir. "Bize elinde kırbaç biri gerekli" düşüncesinin şampiyonu bir oyundur bu oyun. 27 Mayıs devriminden az önce oynanmıştı, ya da hemen sonra oynanmıştı. Pek iyi anımsamıyorum. İşte bugünkü Devlet Başkanı Evren Vasfi Rıza'yı överken "Buzlar Çözülmeden adlı oyunundaki başarınızı unutamıyorum." demesi boşuna değildir. Militarist kafa kendi anlayışına uygun sanat yapıtlarını seçip bulmada, onurlandırmada, devletin tüm olanaklarıyla kendisini bezemede hiç, en küçük bir kusur göstermiyor.

İşte bu adamın ve bu adamların Sıkıyönetim kumandanlıklarının buyruklarıyla attırdıkları Şehir Tiyatrolarındaki sanatçıların adları:

Adnan Altay, Beklan Algan, Leyla Altın, Haldun Ergüvenç, Şinasi Ekincioğlu, Selma Berk, Zihni Küçümen, İlhan Kilimci, Erdal Özyağcılar, Celile Uysal (Toyon), Ersan Uysal, Haşmet Zeybek, Fezya Zeybek, Ragıp Yavuz, Fehmi Yaşar, Bilge Zobu, Habib .... (işçi)

1 ay önce atılan 16 kişiye eklenince sokağa atılan sanatçıların sayısı 33'ü buluyor.

Kulaktan kulağa daha da listelerin arkasının geleceği söyleniyor. Kalanlar maaşlarını alamadılar, Mart maaşlarını. 18 kişilik bir listenin daha gündemde olduğu, bugün yarın açıklanacağı, bu açıklamadan sonra kalanları aylıkların ödeneceği söylentisi yaygın.

Bir söylenti daha var: atılanlardan Bilge Zobu, Belediye Başkanı Korgeneral AKANSEL'e çıkıp "Ben demiş, hakkımda dava açılmasını istiyorum. Niçin atıldığımızın açıklığa kavuşmasını diliyorum." AKANSEL'in yanıtının şu olduğu

söyleniyor: "Ne sen buraya gelmiş ol, ne bunu söylemiş ol, ne de ben bunu duymuş olayım. Hemen şimdi buradan çık git, yoksa hakkında çok daha kötüsü olur."

Bu söylentiyi buraya alıyorum. ZOBU sanatçılığına yaraşır bir açıklamayı belki de birgün generalle yüz yüze geldiğinde gerekli görür diye. Bir de bir sanatçının bir general tarafından nasıl kapısından kovulduğunun gerçeğini belirlemek için.

2 MART 1981..... (Yankı'dan alıntı) YAZKO YARIŞMALARI SONUÇLANDI.

YAZKO'nun açtığı yarışmaya şiir ve çeviri dalında 269, öykü-çeviri öykü dalında 28, Roman-çeviri roman dalında 21, inceleme-çeviri inceleme dalında 14 yarışmacı katıldı.

Şiir ödülünü İsmail UYAROĞLU kazandı.

Roman dalındaki jüri Tahsin Yücel, Asım Bezirci, Şükran Kurdukul, Ahmet Oktay, Konur Ertop, Kemal Bilbaşar'dan oluşuyordu. Jüri büyük ödüle değer yapıt bulamazken, Önay SÖZER'in "Öteki", Seyit Alp'in "Dino ve Ceren" adlı romanlarına özendirme ödülü verdi.

Çeviri roman dalında T. Ahmet Şensılay'ın Vadim Andreev'den çevirdiği "Yaban Toprak" büyük ödül aldı.

4 MART 1981..... SIKIYÖNETİMDEN, İŞKENCEDEN ve DİĞER

Hürriyet gazetesi-Cüneyt ARCAYÜREK... bir yetkiliyle yaptığı konuşmayı aktarıyor. Yetkilinin adını açıklamıyor. Ama besbelli ki yetkili tam yetkili. Sayısal değerler veriyor. Bu değerlendirmelerin kesin yorumlarını yapıyor. İşte "Bir Küçük Söyleşi" bölümünden alıntılar:

Soru: - "Bugün tutukevlerinde kaç kişi var?

YETKİLİ, YANIT – "12 Şubat son gün olarak alınırsa 5695 kişi gözaltında, 14 bin 861 kişi de tutuklu olarak bulunuyor. Bu sayılar bazen artıyor, bazen iniyor. Gözaltında bulunanların bir bölümü salıverilirken, öteki bölümü içeriye alınıyor. Sayılarda üç aşağı beş yukarı değişimler oluyor, ama şu an Türkiye'de söylendiği gibi 35 bin ya da daha çok insan tutuklu değil.

Soru – İşkence konusunu hala sürdürüyorlar? Sayısal değerlendirme nasıl?

YETKİLİ – Resmi makamlara 54 işkence olayı intikal ettirildi. Her biri için gerekli soruşturmaya hemen geçildi. İşkence yapmaktan 33 kişi için kovuşturma açıldı. Bunlardan 19'u tutuklandı.

Soru – Anarşi alt düzeye indiyse, bugün binlerce kişinin tutuklandığı savını öne sürerek gerçekleştirilmek istenen propagandaya karşı yanıtınız nedir?

YETKİLİ – Bugün tutuklananlar: 12 Eylül öncesinin cinayetlerin (adedi: 5500), gasp ve soygunların (sayısı: 4000), sabotajların (sayısı: 100) suçlularıdır. 12 Eylül öncesinin olaylarının eylemcilerini yakalamakla 12 Eyül sonrası anarşi düzeninin alt düzeye inmesi ayrı şeyler. Özetiyle söyleme gerekirse, bu bilgilerden de anlaşıldığı gibi Türkiye'de saklanan hiçbir şey yok. Özellikle de anarşi ve işkence konusunda.

5 MART 1981..... 74 Sanıklı DEV-YOL DAVASI BAŞLADI. "Sanıklardan 25'i için idam cezası istendi. Haklarında ölüm istenen sanıklar: Seyit Kocakucak, Ali Akgün, Hıdır Aslan, Mustafa Kantaş, Züber Akgöl, Kadir Sevimli, Metin Oğuz, Hıdır Durmaz, Ferit Murat Cankoçak, Ercüment Uygur, Şakir Üstün, Fatih Mehmet Ertekin, Yüksel Babıoğlu, Mahmut Kök, Abdullah Bulduk, Göksen Çiftçioğlu, Cemal Akın, Ömer Tunca, Süleyman Yaşayacak, Doğan Çakmak, Zeynel Güler, Şerafettin Yılmaz, İbrahim Koçoğlu, Cengiz Yıldırım, Ali Haydar Özilhan. Ankara 1 nolu Sıkıyönetim Mahkemesi'nin asker savcısı bu kişilerin 22 kişinin öldürülmesinden sorumlu oldukları savını ileri sürerek öteki sanıklar için de 5 ile 15 yıl içinde tutuklu kalmalarını, tüm kamu haklarından yoksun bırakılmalarını istedi.

5 MART 1981..... Paris'te Ermeni teröristlerce Paris ateşesi Reşat MORALI ile elçilikte din görevlisi Tecelli ARI öldürüldüler.

5 MART 1981..... Bir süreden beri Türkiye'de incelemelerde bulunan Federal Almanya Parlamento topluluğunun Başkanı Dr. Alois MERTES basın toplantısında şunları söyledi:

MERTES – "Türkiye bugün ne diktatörlük ne de demokrasi ile yönetilmektedir. (Ah doğrusu çok ilginç bir yönetim biçimi bay MERTES, ülkenize de kopya etseniz de bir HİTLER'in daha çıkması olasılığını tümden önleseniz) Türkiye'nin bugünkü yönetim biçiminin latincedeki adı Reegime sui generis'dir. (Ah bay MERTES, ne bilge kişisiniz siz.. Latince adını bile bulduktan sonra bu ne demokrasi, ne diktatörlük yönetiminin... eh artık dolu dolu tutuklularına, idamlarına, kapatılan sendikalarına, basındaki gerçek sansüre rağmen ve daha binlerce şeye rağmen... bu rejimin bilimselliği tarafınızdan kanıtlanmış olmaktadır) Bizim için önemli olan Türkiye ile bağlantımızın niteliğidir. (Hah şöyle işte, baklayı ağzınızdan çıkarıverince nasıl daha bir anlaşılır ve sevimli oluyorsunuz sayın parlamento heyetinin başkanı) Türkiye'nin bugünkü yönetimine insan hakları, işkence açısından karşı olan görüşleri aktardık. Bize ülkenin askeri yönetiminin bu savları çok iyi bildiği, söz konusu savlar üzerinde durulduğu bildirildi. Biz batı dünyasının insan hakları konusunda bazı kaygıları olduğunu bildirdik. Bize Anayasanın bu konudaki maddelerinin titizlikle uygulandığını bildirdiler. (Hangi Anayasa bay Martes). Biz ayrıca bir suçlama delegasyonu değiliz. Türk hükümeti de kendini savunma durumunda değildir. Buna gerek yoktur. Türkiye hiçbir zaman Yunanistan'ın albaylar cuntasıyla kıyaslanamaz.

Türkiye'nin askersel yönetimi bu ülkeye Kemalist bir yaklaşımla gerçek demokrasiyi getireceklerdir."

05 MART 1981..... Manifaturacılar çarşısındaki mağazadayım. Bardaktan boşanırcasına yağıyor yağmur. Arka pencereden arnavut kaldırımlı yola bakıyorum. Dalgacıklar biçiminde ya da küçücük bir dere gibi iniyor yağmur suları. Sessizlik, sanki kent yağmuru dinliyor. Penceremin demir parmaklıklı camlarından dışarısını izliyorum. Daha çok Kürtlerin geldiği, Kürt hammalların kahvesinin sobası dumanını yağmura karşı yine de dimdik tutuyor. Bazen şiddetli esintiye karşı kahvenin içine girecek dek eğilip dağılıyor. Hammallar sanki yüklerini değil de yağmuru sırtlamışlar, onu taşıyorlar. Yol tenha ve yalnız. Küçükpazara inen bu yola yine bu pencereden kaç yıldır bakıyorum. Bu pencereden bakarken ağlamıştım bir kez daha Sinan'ı alıp döndükten, mağazaya dönüşümün ilk gelişinde. Yanımda o zaman Edebiyat Fakültesinde okuyan Hasan adlı bir genç vardı. Sonra okuma olanağı bulamadığı için köye dönmek ve öğretmenlik yapmak zorunda kalmıştı. İşte o, pencereden bakarak gözyaşlarımı sildiğimi görünce sessizce yanımdan uzaklaşmıştı. Nedense hiçbir biçimde açıklayamadığım bu anı ikidebir gelip aklıma takılır. Hasan'ın ağladığımı görmesinden duyduğum utanç mı, yoksa gizli bir sevinç mi, yoksa bir devrimcinin ölüsünü kucakladıktan sonra böyle iplik işiyle uğraşının anlamsız baş döndürüşü mü bu anıyı bu pencere önünde böyle ikidebir canlı tutar, bilemiyorum.

Dün sabah saatin zili çaldığında ben düşü görmeye devam ediyordum. Düşümün ortasında çaldı zil. Ayşe benden bir buçuk saat önce kalkıyor. Sabah saat 6'da yani. Kahvaltısını ettikten sonra saati 7.30 u kurup sessizce odama bırakıyor ve arabasına yetişiyor.

Düşümde gördüğüm çocuğu düşünürken, tam tuvalette, birden anımsadım. Adını unuttum şimdi, atölyede çalışmıştı. Aslında hali vakti yerinde bir köylünün oğluydu. 14-15 yaşlarında. Bugüne değin neden İstanbul'da çalıştırıldığını çözememişimdir. Babası gelip sık sık kendisini ziyaret eder, benimle de görüşürdü. Ablasının kocası çalışıyordu atölyede. Sonradan bu gence traktör alındığını, hem kendi topraklarını, hem de başkalarının topraklarını işleyip kazançlarını daha da yoğunlaştırdıklarını öğrendiğimde o zaman bu çocuğun kente işçi olarak verilmesinin bir açıklamasını beş aşağı beş yukarı yapabildim: "Pişmesi, yuğrulması için."

Düşümü yaşıyordum, yoksa ayıkmıydım kalktığımda bilmiyorum. Çamurlu bir yolda koşmuyordum ama hızlı hızlı yürüyordum. Yolu da izliyor değildim. Yolun yanındaki sırtta, tepede gidiyordum hızlı hızlı. Yol kentin dışında bir yoldu. Salt topraktandı ve de alabildiğine dardı. Nedenini bilmiyorum beni kentin dışına çıkaran şeyin böyle köy yollarına benzer toprak, dar yolların tepelerinde hızlı hızlı kaçışımın. Birden durdum. Tepenin bitiminde ve de hemen aşağısında bir karakol vardı. Karakolun önünde de bir askeri jip. İçinden iki polisle bir subay indiler. Yüreğimin hızlı hızlı çarpmaya başladığını uyandığım zaman bile duyuyordum. Korkum neden? Bilmiyorum. Karakol hemen tepenin altındaydı ve ben bulduğum yerden çatısının ancak yarısını görebiliyordum.

Tam içeriye gireceklerdi ki subay başını kaldırdı ve beni gördü. Onun sadece bakışlarını görüyordum. Sanki tepe burnunun yarısını kapamıştı. Başındaki kep de kaşlarını. Tepeyle kepi arasındaki bakışları öylesine sert ve acımasız bakıyordu ki geldiğim yolda -çamurları üstelik daha da artmış, yağmur yağmıyordu oysa- kendimi tık nefes kaçar buldum. Neden sonra bir alana, genişliğe vardım ki bu alanın öteki ucundan kadınlı çocuklu, yaşlı genç erkekli bir topluluğun çıkarak gelmekte olduğunu gördüm. Giysilerinin vurucu renklerinden daha çok köylüler olduğunu sanırım. İşte onlar öyle yaklaşırlarken ben adını unuttuğum çocuğu tam karşımda benimle konuşur buldum. Küçülmüştü. 7 yaşındaydı. Ama yüzü tıpkı 14 yada 16 yaşındaki gibiydi. Ona "Söyle buraya gelmesinler, aşağıda karakol var" diyordum. Oysa o hiç kımıldamıyordu. Yüzünün durgun duruluğu üstüne baş ucumdaki zil çalmaya başladı. Zillerin sesi çocuğun yüzünü bende alabildiğine duru ve yalın saklarken uyanıklığımın karmaşıklığı içinde ben düşümün ortasında ayağa kalktım ve geç kalmamak için elimi yüzümü yıkamaya koyuldum.

7 MART 1981..... GENERALE II'nci RAPORUMDUR:

Bugün, sabahtan, Kadıköy ırgat pazarının orda, ama camiden yana olan kaldırımların az ötesindeki durakta bir adam gördüm. Uzun boyluydu. Kolları uzundu. Burnu uzundu. Pantolonu kısaydı. Kirli pardesüsü gülünçtü ama... gülmek olanaksızdı adamın çepçevre birkaç günlük sakallarına bakınca. Hiçbir insanda hiç bunca güzelini görmedim sakalın. Gençliğini tek belirleyen şeydi o.

Gözleri pırıl pırıldı. Umutla, sevinçle bakıyordu. Şaşkın şaşkın dolaşısının içinde bu bakışların nereye böyle umutla yönlendiğini araştırdığımda gördüm ki.... Yeni yeni çıkmakta olan güneşin karşı bloklarda, hani bankaların bulunduğu bloklardaki, yansımasını izliyor. Onu güneşe bakarken yakaladım. Bilginize.....

Önemli NOT: Güneşe bakan ırgat pazarındaki bu adam, sanırım bir Kürt'dü. Evet bir Kürt'dü o.

10 MART 1981..... TÜRKİYE'NİN BÜYÜK SERMAYEDARLARINDAN, EN BÜYÜK TRÖSTLERDEN BİR KAÇININ SAHİBİ, TERCÜMAN GAZETESİNİN DE SAHİBİ BAY KEMAL ILICAK 10 YIL ÖNCE YAZDIĞI YAŞAMINI BİR KEZ DAHA YİNELİYOR:

"Dünkü yazıda duvar kağıdı ile sıcak tutkal imalatına girmiş ve Türkiye Birlik gazetesini günlük çıkarmaya başlamışken (1961) (Not: Bu dönemle bay Ilıcak henüz 30 yaşlarında bir gençtir ve daha önceki açıklamalarından anladığımıza göre: Liseyi parasız yatılı olarak bitirdikten sonra İstanbul'a salt gazeteci olma tutkusuyla Anadolu'dan beş parasız kopup gelmiştir. Bu parasızlığına karşın nasıl bir yolla tutkal imalatına başladığını ve Türkiye Birlik gazetesini günlük olarak çıkarmaya başardığını, bu işler için gerekli sermayeyi nasıl tedariklediği bir türlü, tüm özentiyle izleme rağmen açık seçik ortaya çıkmamaktadır. Biz sürdürelim dinlemeyi), işte bu dönemde

"HADİSELERE TERCÜMAN" gazetesinde bazı hareketlerin olduğu belirtmiştim. Bugün işte Tercüman gazetesine kader ve tesadüfün sevki ile adeta zorla sürüklenişimizin hikayesini nakledeceğim:

Birçok sahip değiştirmiş ve maalesef trajı 13 bine kadar düşman olan Tercüman'ın o tarihteki sahibi merhum Ragıp Kutman'dı. O zamana kadar Beşiktaş'ta çıktığı için Babıâli'nin eskisi olmama rağmen, bu gazete mensuplarını yakınen tanımıyordum. Rahmetli Ragıp Kutman, esasen gazeteci değildi. Tercüman'ı da bir seçim sırası, belli bir maksatla almış ve Millet Partisi'nin organı haline sokmuştu. O sıra bizim Türkiye Birlik'i çıkardığımız (Bugün de hala Tercüman'ın çıkmakta olduğu) Gediz Han'da Tercüman gazetesinin idarchanesi bulunuyordu. Tercüman'daki olaylar bize binanın sahibinin oğlu Baran Sarol tarafından anlatılıyordu.

Kanun dışı bir hareketti bu. "Hadiselere Tercüman"da çalışan arkadaşlar maaşlarını muntazam alamadıklarını ileri sürerek, şimdi merhum olan gazete sahibi Ragıp Kutman'ı kovmuşlar ve Tercüman'ı kendileri çıkartmak için para yatıracak birini aramaya soyulmuşlardı... Nitekim beni önce Semih Balcıoğlu, sonra gazetenin Genel Yayım Müdürü Tevfik Erol ile tanıştırdılar. (Demek Kemal Ilıcak'da para var. Şimdi işte sorun şurda: nerden geldi bu değirmene ilk su). Ben kendilerine: "bu işin zorluğunu ve ağır sorumluluğunu hatırlatarak", kalkamayacakları bir yük altına girmemelerini her ne kadar söyledimse de, olan olmuş bulunuyordu. Ok yaydan çıkmış, "Hadiselere Tercüman" gazetesinin kapatıldığı duyurularak Semih Balcıoğlu adına alınan bir imtiyaz ile "Halka ve Olaylara TERCÜMAN" gazetesi yayınlanmaya başlamıştı. Onlar öğüt değil, para istediklerini sezinlettiler. "Babıâli'den yetişmiş bir arkadaş olarak, çalışanların halini bileceğimi ve kendilerini kıramayacağımı umduklarını" söylediler. "Yedi, sekiz yıldır haftalık bir gazete, sekiz aydan beri de günlük Türkiye Birlik'i çıkarıyorum. Çok ağır bu iş. Gazete çıkarmak sandığınız kadar kolay değil" demenin bir yararı olmadı. Nihayet iyi niyetli ve çalışanların hayatını kurtarmak için ayaklanmış idealistler olduklarına beni inandırdılar. Neticede Babıâli'ye emeği geçmiş insanlar olduklarını da düşünerek yumuşadım. Onlara yardımcı olmaya karar verdim. (Ah, yani Ilıcak yasadışı bir eylemin gerçekleştiricilerine parasal yardım yaptığını söylüyor.)

Yardımın senetsiz sepetsiz olarak 200 bin liraya kadar vardı. (Bay Ilıcak'ın notu: 1961 yılında Cumhuriyet altının fiatı 95 lira idi. Yani benim arkadaşlara verdiğim 200 bin lira ile 2100 altın alınabilinirdi. Bugünkü değeriyse 24 milyon lira oluyordu.) (Benim Notum: Bay Ilıcak altınla para değeri arasındaki ilişkiyi tüm girişimlerinde sık sık kullandığına, ekonomik girişimlerinin ölçeğini tıpkı bir Yahudi sarrafı gibi bu nirengi taşına vurduğuna göre... ah, nasıl oluyor da senetsiz ve dahi sepetsiz bu çil çil paracıkları bu pek tanıyıp etmediği ayaklanıcılara, hem de yasadışı ilan ettiği bir eylem için çıkarıp veriyor. Açıklanmayan, dışa vurmayan, ama beyin kıvrımları içinde gizli gizli oluşan amaç ne...?)

Baktım bu işin sonu yok, batışları da muhakkak. O zaman çalışan arkadaşları büyecek bir odaya toplayarak "Arkadaşlar, dedim, şu verdiğim paranın 100 binini sizlere anamın ak sütü gibi helal ediyorum. Ancak kalan 100 binini müteselsilen ödeyeceğinize dair lütfen bir senet hazırlayın. Bir sermayedar bulduğunuzda veya rahatladığınız vakit bu borcunuzu ödeyin." Dinleyenlerden biri çok sert bir çıkışla "Siz burada ne sıfatla konuşuyorsunuz" dedi. Sual ciddi idi. Gerçekten de hiçbir sıfatım yoktu. O vakit "Hiçç..." dedim. Arkadaşınız sıfatıyla konuştum. Lakin gazetenin yarın çıkacak kağıdı olmadığını herhalde biliyorsunuzdur. Bundan böyle benim de bu işe harcayacak param kalmamıştır." Çıkıp gittim.

(Ah bay ILICAK pek yaman bir kişiliğiniz var sizin. Nasıl masum oynayıp tuzağınızı kurmuşsunuz bu zavallı adamlara. Tuzağınız şu: Söylemediğiniz halde siz Tercüman'ın sahibi olmak istiyorsunuz. Derin bir tutkuyla hem de. Bunu belki de, Gediz Han'ın sahibinin Baran Sarol'un anlatılarından dinliye dinliye kafanızda oluşturdunuz ve bir örümcek gibi ağınızı kurdunuz. Bay Kutman'ın kovulmasını izlediniz önce sessiz sedasız. Hiç ona yardım etmek aklınızın köşesinden geçmedi. Oysa sizin, düşünceleriniz ve siyasal eğilimleriniz gereği, bu baya, yani üretim aracına sizin gibi sahip Tercüman'ın bu ilk sahibine yardım etmeniz gerekirdi. Tercüman'ın birikmiş emekleri ve alacakları ile elde etmiş bulunan çalışanların gazeteyi elde etmelerine hiç sesiniz çıkmadı. Onların bu alacakları karşısındaki tesislerde gözünüz vardı. Bir bakıma onlar kolayca bu tesisleri elde etmişlerdi. Ama bu tesisleri işletecek paraları yoktu. Sinsice çıkarıp parayı verdiniz senetsiz sepetsiz. İşler yoluna girince de şimdi onları bir köşeye sıkıştırmak ve onların kolayca elde ettiklerini siz daha bir kolayca onların ağzından kapabilmek için ilk atılımınızı yaptınız. "Şu beni paraları verin bakalım." Hem de yarısını istiyorsunuz. O istediğiniz yarısının yarısını bile bulup çıkaramayacağını biliyorsunuz gazete emekçi-patronlarının. Belki de size "siz kim oluyorsunuz" diyen kişi sizin kendi adamınız. Böyle söyletip onlara, bir odaya topladığınız bu çaresiz adamlara, "gazetenin yarın çıkacak kağıdının bulunmadığını" bir güzel anımsattınız. İşte bay Ilıcak: gazete kağıdı sizde, para sizde... onlardaysa yalnızca emek. Emekleriyle elde ettiklerini yine emekleriyle işletme olanağına sahip değiller bu düzende. Bunu çok iyi biliyorsunuz. Öyleyse onlara patronluğunuzu kabul etmelerini önceden planladığınız bir biçimde bir güzel dayatıyorsunuz. Bu dayatma karşısında onların ne gibi davranışlar gösterebileceklerini de çok iyi değerlendirdiğiniz kuşkusuz. Bu parasız pulsuz, yalnızca emeklerine güvenerek gazete çıkarmak küstahlığında bulunanlara içlerinden bazılarının ayak uyduramayacaklarını, kendilerini güvenceye alabilmek için bir patronun koruyucu şemsiyesi altına koşacakları da bu planlarınızın önemli bir gelişim noktasını oluşturuyor. Şimdi sizi izleyelim:

"Az sonra, tahrir heyetinden, makinist ve mürettiplerden bana 20 kişilik (zaten gazetede toplam 63 kişi çalışıyordu) bir grup geldi. Bunların sözcülüğünü rahmetli Kadırca Kaflı yapıyordu. Benden özür diledikten sonra, yaptıkları yardıma teşekkür ve kendilerini yarı yolda bırakmamam için ricada bulundular. Geçen hadiseye sinirlenmiş

olan bense, öfkeyle: -Bana bu gazeteyi, hepiniz usulünce devredersiniz, ben de çıkartılmasını sağlarım, deyiverdim. Meğer bu sözümü beklerlermiş... nitekim, daha yarım saat geçmeden, istediğim gibi bir protokolü hazırlayıp getirdiler. Böylece ben kendi sözümle alta gitmiş oldum. İstemediğim halde Tercüman bana devrediliyor ve ben büyük masraflar yapmaya mecbur oluyordum.

(Şimdi burada duralım bay ILICAK: siz tam atalarımızın dediği gibisiniz: istemem, yan cebime koy. Siz Tercüman'ı istemiyorsunuz. Durup dururken bilmem kaç Cumhuriyet altını karşılığındaki paracıklarınızla yardıma girişiyorsunuz. Sonra adamlardan paranızın yarısını istiyorsunuz. Veremeyince de gazeteyi. Öyle kurnazsınız ki bay Ilıcak öyle yaman bir tilkiliğiniz var ki doğrusu patronluğun nasıl, nerelerden geçeceğini bir güzel öğretiyorsunuz. Gazete muhabirleri, yazar çizerleri belki başka gazetelerde iş bulabilirler beş aşağı-beş yukarı Ama makinistler, operatörler, dizgi ustaları, rotatifçiler, öteki gazetenin ağır işçileri kolay kolay iş bulamazlar. Muhabirlerin, yazar-çizerlerin belki de dayanacakları anacıkları babacıkları, eş dostları vardır da bu adamların sefaletlerinden başka hiçbir şeyleri yoktur. İşte siz patronluğunuzla önce onları teslim alıyorsunuz ve böylece de bir çırpıda bu 20 kişinin devir protokollerinizi cebinize atıp Tercüman'ın %30'dan fazlasını elde etmiş oluyorsunuz.)

Bu dipsiz ambar boş kile tarzı yatırım üç dört ay sürdü. Bir gün hesapları kontrol ettiğimizde ziyanımızın 800-900 bin liraya vardığını gördük. Esasen 13 bin trajlı olan Tercüman'ın resmi ilanı bile yoktu. Çünkü "Halka ve olaylara TERCÜMAN" adı ile bir numaradan başlamış ve bu yüzden 6 aylık yasal süreyi doldurmamıştı. (Ama eli kulağında bay ILICAK, eli kulağında bu sürenin dolmasına... Ondan sonra başlayacak olan resmi ilanlarla siz nerelere pupa yelken açılacağınızı, ilk sayıdan resmi ilansız başlamış öteki çalışanlardan daha iyi kavrayıp biliyorsunuz. İlişkilerinizi de kuşkusuz bu yönde yoğunlaştırmış, her hazırlığınızı tamamlamış olmalısınızdır.)

"Gazetenin imtiyaz sahibi Semih Balcıoğlu ve bütün çalışanlar ortak. (En büyük paya siz sahipsiniz ama şimdi. En büyük ortak yani) O kadar ki, kapıdaki hademeye bir kahve ısmarlamak mümkün olmuyor. (Söyletmek demek istiyorsunuz sanırım) Fazla sıkıştırırsan -Eee canım seninle, benim ne farkım var, diye asabileşiyor. (Bak küstaha...) Gazetede iş bölümü, amirlik, emir alıcılık kalmamış. Mürettip yazı işleri müdürüne: - Bu gazetede senin kadar benim de hakkım var. Hiç öyle başlık atılır mı kardeşim, diye hesap sorabiliyor.

Üstelik Moskova Radyosu (Hah bir bu eksikti, o da çıktı başımıza... Eee bay Ilıcak, soonnnraaaaaa), Moskova Radyosu: "Türkiye'de halk hareketi başladı. İlk olarak Hadiselere Tercüman gazetesine çalışanlar el koydular. Mal sahibini kovdular. Buna benzer olaylar sürecektir." diye yayın yapıyordu. (Ah bay Ilıcak, laf aramızda, bu Moskoflara bu haberi sen uçurmayasın... ileride pek işine yaramışa benziyor da, ondan) Hem zarar, hem de töhmet altında bulunan, üstelik hiçbir teminat ve selahiyeti

olmayan beni o zaman bir arkadaş ikaz etti: "Yahu bu kadar para yatırıyorsun. Bari şu işi bir anonim şirket haline koy da hiç değilse verdiğin paralar heba edilmemiş olsun."

Benim o günkü arzum, mahsurlarına rağmen, bütün çalışanları gazeteye ortak yapmaktı... (Eee işte buyurun komünistliğin bir başka çeşidi...) Bugün aradan geçen dokuz yıl içinde, ne yazık ki bu arzumun gerçekleşemeyeceğini, hayat ve birçok insanlar bana acı acı öğretmişlerdir. (Hah şöyle bak Ilıcak... hah şöyle. Herkes sizin gibi akıllı mı, herkes sizin gibi yarın kimden ne kapacağını saptayabilecek güçte mi, beş parmak bir mi bay Ilıcak... hah şöyle. Ah doğrusu ne iyi niyetli bir insansınız biz bay Ilıcak... ama size ayak uyduramayan kaz kafalılar size layık bir düzeyde kalamayıp, işte sizden böylece aşağılara yuvarlandılar. Ve siz de bu acı görünümü yüreğiniz kanaya kanaya izlediniz.) Nitekim arkadaşları topladım. Bir anonim şirket kurulacağını, herkesin buna ortak olabileceğini söyledim. (Bir dakika adamlar zaten ortak değil mi? Herkes derken kimi amaçlıyorsunuz. Dışarıdan kendi tayfanızı mı dolduracaksınız yoksa?) Ben bugüne kadar harcadıklarımı dikkate almayacaktım. Kurulacak 500 bin liralık sermayeli şirkete, bir lira koyana, iki lira koymuş gibi muamele yapacaktım. Kendilerine bir ay da mühlet verdim. (Bir dakika bay Ilıcak kafam iyice karıştı, sizin gibi akıllılardan değiliz biz bildiğiniz gibi: ama, yukarda hiçbir selahiyetim yoktu diyordun, nasıl olurda ortaklara resmen mühlet verir, yeni şirket biçimleri önerebilir, dayatabilirsin öyleyse?)

O sırada Moskova Radyosunun yayınını da mesnet edinen, eski sahip Ragıp Kutman gazeteye el koyanlar aleyhine "GASP" davası açtı. Buna karşılık arkadaşlar da ihtilal hükümetinin çıkardığı 212 sayılı yasaya dayanarak, Ragıp Kutman'a karşı, alamadıkları maaşlarının %5 faizle artan miktarları için dava açtılar. Davanın masraflarını ben verdim. (Dikkat: Bay Ilıcak ilk kez eleştirip durduğu çalışanlardan arkadaşlarım diye söz ediyor. Çünkü bir başkasıyla karşı karşıya. Bay Kutman çıktı ortaya. Moskova Radyosu doğrultusunda bay Ilıcak girişimlerde bulunup halk hareketinin ilk deneyimini finanse ediyor? Ah bay Ilıcak az bulunur hınzırlardan değilsiniz siz... Siz gerekirse Moskofla kol kola girebileceğinizi gösterdiniz bize işte şimdi.)

Ragıp Kutman gasp davasını kazandı. Öte yandan arkadaşlar da %5 faizle astronomik hadde ulaşan tazminat davalarını kazandılar. Bu faizli alacak öyle şaşılacak bir şeydi ki, mesela 175 lira alacağı olan arkadaşın, faizlerle birlikte hak ettiği tazminat 98 bin liraya ulaşıyordu. Böylece R. Kutman'ın arkadaşlara ödemesi gereken tazminat 1 milyon 870 bin lirayı bulmuştu. Açılacak davalarla bu miktar 3,5 milyonu geçecekti. Arkadaşlar, Kutman'ın Pendik civarındaki geniş bir arazisine haciz koydurmuşlardı. Eli kolu böylece bağlanmış olan rahmetli, o sırada borçlardan kurtulmak ümidiyle bana bir takas teklif etti. Kısacası, o gasp davasından bir şey istemeyecek, bizim arkadaşlara da mahkemece borçlanmış bulunduğu meblağı ödemeyecekti. Ben bu haberi sevinçle karşıladım. (Niye?) Sevincimi arkadaşlarla da paylaşmak için koştum. Hepsini topladım. – arkadaşlar size çok neşeli bir haberim var. Biliyorsunuz davayı biz de

kazandık, (Yani Moskova taraftarları....) Ragıp da kazandı. Ragıp bana takas teklifinde bulundu. Nihayet hepimiz buradan ekmek yiyoruz. Herhalde hakkınızdan vazgeçersiniz ki müessesemiz selametle çalışsın" dedim. Eyvah, hepsi önüne bakıyor. "Anlamadılar herhalde..." diyerek bir daha anlattım. Baktım, yine susuyorlar. O vakit hareketin öncülüğünü yapan kişilerle konuştum. "Vallahi vazgeçemeyiz ağabey..." dediler. "Bu bizim hayatımızda rastlayabileceğimiz, belki de en büyük piyangodur. Bunu değerlendireceğiz. Zaten biz parayı Ragıp Kutman'dan alacağız. Yani "sen aradan çık" demesine getirdiler. "Doğru arkadaşlar, Kutman'dan alacağız. Yani "sen aradan çık" demesine getirdiler. "Doğru arkadaşlar, Ragıp Kutman'dan alacaksınız, ama o da bunu benden talep edecektir. Ancak biz davadan vazgeçersek, o da vazgeçmeye razı oluyor, yoksa..." Vallahi biz bu paraları alacağız Kemal bey dediler. Üzüntüyle "Peki peki dedim. Yalnız bana iki yıllık bir vade tanıyın. Yoksa bu işin altından kalkamayıp, hep birden yıkılırız." Razı edemedim. "Biz alırız Ragıp Kutman'dan" diye direndiler.

(Şimdi sayın okuyucu burada durup bir kısa düşünelim. Bay Ilıcak'ın oynadığı oyunun iki yüzlülüğünün nereden kaynaklandığını bulalım. Kutman dava etmeden önce, arkadaşlarım dediği çalışanlara bir dayatmada bulunuyor bay Ilıcak: Tercüman Anonim ortaklık olacak diye. Paraları olmadığı halde, yani çalışanların para koyamayacaklarını bile bile onları bu şirkete bir başka biçimde ortak etmeye çalışıyor. -Koy para, ol ortak. Para koyamıyor musun? Al öyleyse ortaklık payını çık... Anonim şirkete geçmenin asıl amacı bu. Ama birden ortaya kapitalist damarı kabarmış olan, bay Kutman çıkıveriyor. Adam malı isterim diye tutturuyor. Bu iş komünistlik işi... verin malımı. Bay Ilıcak etekleri tutuşmuş, kovmak için tuzaklar kurduklarının peşine düşüyor arkadaşlarım diye diye... Ragıp Kutman'a karşı, karşı-dava açabilmek için çıkarıp cebinden para veriyor arkadaşlarına. Ortaklık için para istediklerinden. Niçin para veriyorsunuz bay Ilıcak? Bırakın herifçioğulları yitirsin davayı. Neden siz onları diriltip, bay Kutman'ın karşısına dikiliyorsunuz? Çünkü şimdi onlar size bay Kutman'a karşı gerekli. Onları bir piyon gibi kullanmak niyetindesiniz. Çünkü sizin Kutman'la tek başınıza uğraşmanız, onu yenmeniz olanaksız. Onlar gerekli şimdi size... Emekleriyle gazeteyi ele geçirmiş olanlar yani. Dava açacak paraları bile olmayanlar yani. Çıkarıp cebinizden veriyorsunuz yine parayı. Tıpkı Tercüman'ı bu çalışanlar alıp yeniden çıkarmaya başladıkları zamanki gibi o zamanda çıkarıp siz verdiniz parayı.

Burada bay Ilıcak'ın anlatımına özen gösteriniz. Nasıl biz diyor, arkadaşlar diyor... "Davayı biz kazandık" diyor... kendini arkadaşlarıyla özleştiriyor. Ne zamana dek, aklında geliştirdiği planın gerçekleşememesine dek... Biz biz derken onlardan ayrılacağını alabildiğine gizlemeye, Kutman yenilgisinden sonra hemen başlayacak bu ayrılığın korkunçluğunu ve acımasızlığını gözlerden gizlemeye, alabildiğine iki yüzlüce çaba gösterip çırpınıyor... Çünkü bir gün (ben) diyecek... Ben diyecek zamana zaman var daha. Ama ödemeleri kazanan arkadaşları ondan önce davranıp ben deyiverince bay Ilıcak birden bire şapa oturduğunu görüyor. İki yıllık zamanı da kabul

etmiyorlar. Oysa bay Ilıcak'ın bu iki yıllık sürecin kâr ve zarar hesaplarını çok açık seçik yapmış bir durumda geldiği belli toplantıya. Ama onu da kabul ettiremiyor. Yani gözlerini boyayamıyor onların. Ekmek yediğimiz yer dediği yerin yarın öbür gün Kutman davasından sonra nasıl ekmek yedirilen ve de yiyenlerin kimler olacağını sezinleyen çalışanlar "anasını satayım, görüp göreceğimiz rahmet budur... bu ikisinin tepinmesinden biz nasibimize düşeni alalım" deyip bay Ilıcak'ı kemali afiyetle yapayalnız bırakıveriyorlar. Bu acımasız kişiler hiç kuşkusuz bay Ilıcak'ın getirin bir lira iki lira koymuş kabul edeceğim sizi önerisinin göz yaşartıcı iyiliğini de o sırada bencil bir tutkuyla hiç anımsamamış olmalıdırlar.)

"O zaman beni feci bir düşünce ve tasa aldı. Oturup hesabını yaptım. Üç milyon lira borcun altından kalkmak imkansız. O halde gazeteyi Kutman'a devretmek ehven çare idi. Buna karar verdim. Zaten karara lüzum yokmuş. Aziz (?) arkadaşlarımdan bazıları içinde bulunduğum zor durumu ve konuşmalarımızı, hepsini merhum Kutman'a aktarmışlar. Ragıp Bey hemen ertesi gün ağız değiştirip "Vallahi kardeşim, siz anlaşsanız da anlaşmasanız da ben gazeteyi çıkaracağım" dedi.

Gerçekten de bazı kişilerden bir ekip kurmuş, koalisyonun bir kanadından kredi sağlamış, bizim Halka ve Olaylara TERCÜMAN'ı mahkemece kapattırarak Hadiselere TERCÜMAN gazetesini çıkarmaya hazırlanıyordu. (...) Tercüman o sırada 160 bin traja çıkmıştı. Bize sadece sinirler, gamlar, uykusuzluklar ve hayal kırıklıkları kalacaktı. (Bu satırlara iyi özen göstermeli. Bir burjuvanın tutkusunu, iç dünyasının nelerle dolup boşaldığını gösteriyor bize.)

Son bir anlaşma umuduyla ortak bir dostumuzun yazıhanesinde Ragıp Kutman'la buluştuk. O kadroyu hazırladığını ve benimle hiçbir uzlaşma yapmayacağını söyledi. Ayrıldığımda hava kararmış, saat 20.00 suları idi. Tek başıma idim. Bir köşede durdum. Dedim ki: - Allah'ım, bütün olanlar senin malumundur. Ben bu işe isteyerek değil, yalvarıp yakarmalar sonunda girdim. Uykularım kaçtı, sıhhatimden oldum. Şimdi bak, nasıl bir durumla karşı karşıyayım... Yarına karar vermek zorundayım. Bu gece bana bir şeyler ilham et ki, ya bu işe devam edeyim, yahut etmeyeyim. Allah'ım senden başka ilticagahım yoktur. Önce milletime, sonra şahsıma, hangisi daha hayırlı ise, onu bana ilham eyle, onu nasip eyle..."

Aziz okuyucu, o gece sabaha karşı saat 5'te hüzün verici bir haber geldi. Ragıp Kutman geçirdiği bir kalp krizi sonucu hastaneye kaldırılmış ve cenabı hakkın rahmetine kavuşmuştu. Ne var ki, rahmetli Kutman "bütün malının satılmasını ve son kuruşunun harcanması pahasına da olsa TERCÜMAN'ın yeniden kendi adına çıkarılmasını" vasiyet etmiş bulunuyordu. Bu vasiyeti bana adı kadar kendisi de "halis ve muhlis" olan kardeşi Halis Kutman anlattı. Buna rağmen onun rızası ile ileri gelen din adamlarına danıştık. Memleket faydasına çıkan bir gazetenin iyi ve Müslüman ellerde olduğunu müşahade ve tasdik ettiklerini, binaanaleyh böyle bir vasiyet tutulmadığı takdirde merhumun ruhunun incinmeyeceğini" beyan ettiler. Sayın Halis

Kutman'ın dostluğu ile, vasiyetname konusu çözüldükten sonra, eski Tercüman'ın Sigorta'ya ve Maliye'ye olan borçlarını ve Ragıp Kutman'ın işi devraldıktan sonra girdiği zararların hepsini ödemeyi kabullendik. Böylece Halis Beyden gazetenin imtiyazını da almış olduk.

Üstelik arkadaşların hak ettikleri 1 milyon 800 bin lirayı ve o ana kadar dava açamayanlarınkini de anlaşarak seneler içinde ödedim. (Ah yine değirmene sular akmaya başladı ve unlar öğütülüyor. Kimler taşıyor bu suyu bay Ilıcak? Hani olanaksızdı, böyle bir yükümlülüğün altına girmek? Kutman'ı yanına alan cenab-ı hak mı seni böyle özgür bırakıverince, paracıkları da göndermeye başladı? Ah doğrusu o gece, saat 20.00 deki, alacakaranlıktaki yalnızlığınızı ve duanızı hiç unutmayacağım. Allah nasıl da duyup o gece alıverdi yanına Kutman'ı? Şu Allah'ın işine bak sen... Zira sen Allah neylerse güzel eyler olduğuna inanmışsındır. Ama adam giderayak yine de sana oyun oynamış. Vasiyetinde gazetenin çıkarılmasını istemiş kendi adına. Ama halis ve muhlis kardeşi bereket versin senden yana. Durumu birlikte iyi idare etmişsiniz. Din ulularından icazeti aldıktan sonra fakir fukaraya da bu halis ve muhlis kardeş herhalde tuz dağıttırmış ve ağabeyinin kırkına varmadan biten bu işlerden sonra arkasından, kırkında en iyi mevúthanlarla en iyi duahen camilerde gümbür gümbür Kur'anlar okutmuş, dualar eylemiştir...)

İşte ülkemizin birkaç tröstüne sahip, en büyük sağcı basının sahibi bay ILICAK'ın öyküsü.

Öykünün bir başka yanı da var: Tercüman'ı emekçilerin siyasal savaşım bilinciyle değil de salt ekonomik çıkarlarıyla ele geçirme çabası vermiş olan çalışanların kendilerine tam piyango vurduğunu sandıkları bir zamanda karşılarında Kemal Ilıcak'ı birdenbire boydan boya görmeleri. Bay Ilıcak anılarında bu adamların yine kendisinin yanında çalıştıklarını, ödemelerini de gerektiği biçimde yaptığını söylüyor. Besbelli ki bu ödeme artık onun istediği biçimde, istediği bölüntülerle, zaman zaman gerçekleşmiş...

Düzenin değişmesi için savaşım vermek istemeyenlerin ellerinde emeklerinden başka sermaye yokken sermayedar olmaya kalkışmaları sonucunda eski köleliklerine dönüşünün öyküsünü bir güzel bulabilirsiniz bay ILICAK'ın anılarında...

14 MART 1981..... DEV-YOL MİLİTANI MUSTAFA ÖZENÇ İDAMA MAHKUM OLDU.

Mustafa Özenç, Adana'da, 7 Ocak 1981 günü, Tarsus'un Karabucak ormanlarında yakalandıktan sonra getirildiği Huzurkent Jandarma Karakolunda gizleyebildiği tabancasıyla Jandarma Astsubay Hasan Hüseyin Özcan, Ast. Sb. Nihat Özsoy, Jandarma Eri Şaban Öztürk, Orman Koruma Bekçisi Hayri Şimşek'i öldürmüştü. İdam mahkumu, gazetelerin yazdığına göre şöyle konuştu: "Getirildiğim karakoldan sağ çıkacağımı sanmıyordum. Orman koruma görevlisi bana ağır biçimde

hakaret etti. Rastgele ateş etmeye başladım. Kaçarak kurtuldum. Savcının ileri sürdüklerine itiraz ediyorum. Bu cinayetleri ben işledim. Doğrudur. Suçlamada bazı ufak tefek ayrıntılar yazılmamıştır. Bunları açıklamaya gereklilik de duymuyorum."

ÖZENÇ, 6 öğretmeni öldürmekten sanık Erdal Aykaç'ın ağabeyi Nevzet Aykaç'ın evinde yakalanmıştı. (Not: Yanılıyor muyum? 6 öğretmeni sağ militanlar öldürmüştü Adana'da... O zaman bu çelişkinin üstünde durmak gerekir.)

16 MART 1981..... Gazeteler boydan boya kan damlıyor renkli resimleriyle... Örgüt Evi Basıldı. 4 Terörist Öldürüldü. (Tercüman)

Teröristlerin Sonu (Günaydın)

Hücre Evinde Çatışma: 4 terörist ölü ele geçirildi. (Hürriyet) Ve yüzleri maskeli polislerin ateş edişleri arabalara gizlenerek... Ayaklarında çorapları ve yalnızca kilotlarıyla paramparça edilmiş cesetlerin sokaklarda sürüklenişi. Öldürülenler: Mehmet YILDIRIM, Cemalettin DÜVENCİ, Selahattin GÖZÜTOK, Nihat KURAN. Olayı Tercüman'dan aktarıyorum: THKP-C HDÖ (Halkın Devrimci Öncüleri) adlı yasadışı komünist örgütün dört militanı dün ölü olarak ele geçirildiler. İstanbul'da büyük ve de etkili bir eylem gerçekleştirmek için geldikleri saptanan Halkın Öncü Devrimcileri liderlerinden Mehmet Yıldırım (Sarı Metin), Cemalettin Düvenci (Sarı Hüseyin), Selahattin Gözütok ve henüz adı belirlenemeyen bir terörist (Not: Bir gün sonraki gazetelerde Nihat Kuran olarak saptanmıştı, ben de bundan böyle öyle aktarıyorum) gizlendikleri evde üç saat boyunca poliste çatıştılar. (...) 1980 yılında Türkiye çapında düzenlenen büyük bir operasyonla çökertilen THKP-C Acilciler adlı yasadışı komünist örgütten kopan yeni bir örgüt oluşturdukları belirlenen Halkın Devrimci Öncüleri örgütünün uzun süredir aranan liderlerinden Sarı Metin kod adlı lideri Mehmet Yıldırım (Güney Anadolu iller sorumlusu), Cemalettin Düvenci (Sarı Hüseyin kod adlı - Ege illeri sorumlusu), Selahattin Gözütok ve Nihat Kutan'ın Bahçelievler Yayla durağı Begonya sokak Uzay apartmanının 5'nci katında gizlendiklerini belirleyen polis apartmanı sardı. (Öteki gazeteler bu kişilerin o sırada kahvaltı etmekte olduklarını yazıyorlar.) Teröristler sarıldıklarını anlayınca ellerindeki MAP marka otomatik sten ve 4 14 lü tabancayla güvenlik kuvvetlerine ateş açtılar. Teröristler bir ağızdan komünist marşlar söyleyerek, "Tek yol devrim. Teslim olmayacağız" diye bağırmaya başladılar. Bu arada çatışmanın sürdüğü ev tümüyle sarıldı. Teröristler üç saati aşkın bir süre evin penceresinden ve kapısından polise ateş açarak bomba attılar. Polisler de hücre evin içine gaz bombası attılar. İşte o zaman teröristler ellerindeki belgelerin polisin eline geçmesini engellemek amacıyla evin içinde yangın çıkarttılar. Bir süre sonra da: "Teslim olacağız, silahlarımızı atıyoruz." diye bağırdılar. Ancak iki tabanca ile 1 MAP makineliyi pencereden sokağa atan teröristler kendilerini teslim almak için içeri giren polislere ellerindeki tabancalarla ateş açtılar. Burada çıkan çatışmada Mehmet Yıldırım, Cemalettin Düvenci, Selahattin Gözütok ve Nihat Kutan öldürüldüler. Bu nokta önemli olduğu için Hürriyet gazetesi

görevlisinin anlatısını aktarıyorum: Göz yaşartıcı bomba atılan, çıkan yangından da göz gözü görmeyen daireden çıkmak zorunda kalan teröristlerden Mehmet Yıldırım elinde silahı ile dışarı fırladı. Ateş ederek dışarıya fırlayan terörist vurularak öldü. Çelik yelekli timden bir bölümü vurulan teröristle uğraşırken maske takan öteki çelik yelekli tim daire kapısından içeri girdi. Silahlarını tüm çağrılara karşın atmayan teröristler otomatik silahlarını daire içinde ard arda ateş etmeye başladılar. Teröristler buradaki çatışmada öldürüldüler.)

16 MART 1981..... Vergi cezalarının bağışlanması bekleniyor.

16 MART 1981..... Ankara Sıkıyönetim 3 nolu askeri Mahkeme Savcısı Halkın Kurtuluşu militanlarından Celal Aygun, Özdemir Dündar, Satılmış Unveren, Veli Uras, Talip Gümüş, Zeynel Akyar için idam istedi.

18 MART 1981..... ÖLDÜRÜLEN İLHAN ERDOST DAVASI BAŞLADI.

ONUR yayınları yönetmeni İLHAN ERDOST'un gözetim altındayken Mamak Askeri Tutukevi'nde dövülerek öldürülmesiyle ilgili davaya dün Ankara Sıkıyönetim 1 nolu Mahkemesi'nde bakıldı. Sanıklar Astsubay: ŞÜKRÜ BAĞ, Er METİN GÜNDOĞAN, Er İBRAHİM KESKİN, Er KISMET ÇAĞLAR. Dost 7 Kasım 1980'de öldürülmüştü. Erler İLHAN ve MUZAFFER ERDOST'un askeri araç reoya bindirilerek gözlerini bağladıklarını ve "gözlerini korkutmak için ve tutukevinde disiplini sağlamak için bacaklarına vurduklarını" söylediler.

Astsubay ŞÜKRÜ BAĞ ise şunları söyledi:

"İlhan ve Muzaafer Erdost'u teslim aldım. Kendilerini reo aracına bindirirken erler bazı sözler söyleyerek coplarla belden aşağı kısımlarına vuruyorlardı. Bunun üzerine "vurmayın" diyerek onları durdurdum. Daha sonra bu kişileri erlerle birlikte reoya bindirdim. C Blok koğuşuna işlemleri tamamlayarak teslim ettim."

Yayımcı Muzaffer ERDOST, 5 Kasım 1980 günü gözaltına alındıklarını aynı gün adli müşavirliğe getirildiklerini, oradan yeniden emniyete götürüldüklerini, bir gün sonra da aynı işlemlerin yeniden gerçekleştirildiğini söyledikten sonra tanığı olduğu ve yaşadığı olayı şöyle anlattı:

"Adli müşavirliğe geldiğimizde üstümüz arandı. Daha sonra merdivenli bir odaya ben ve kardeşim, TÖB-DER'li İsmet YALÇINKAYA ve başka kişilerin evrakları tamamlandı. C Blok'a götürülmemiz için telefonla araç istendi. Telefonla oradan, büyük araç yok biçiminde yanıt verilmiş olacak ki, "küçük araç olmaz" biçiminde konuştu.

Adının ENGİN SOĞANCI olduğunu öğrendiğim sanık gelerek ellerimize copla vurdu. Bir süre sonra Astsubay ŞÜKRÜ BAĞ bize "10 yaşındaki bebeleri zehirlediniz. İçerisi sizin zehirlediklerinizle dolu. Burada bizlerin de rahatı yok" diye söylendi. Dövme işlemi araca binmeden önce başladı. Bindiğimiz REO'nun tutukluların

bulunduğu bölümle, koruyucuların bulunduğu bölümü ayıran parmaklıklı bir kapısı vardı. Dört er araba hareket etmeden bize vurmaya başladılar. Bu sırada Astsubay Şükrü Bağ'ı yan parmaklıklardan gördüm. Aracın ön bölümüne geçti. Ve araba hareket etti. Hareketten sonra dövmeyi sürdürdüler. Bu ara kardeşim yere düştü. Üç kişi vücudunun üst bölümüne, göğsüne ve karnına tekme ve copla vurdular.

Aracın içindeki yolculuğumuz ve dövülmemiz 25 dakika kadar sürdü. C Bloka geldiğimizde hava kararmıştı. Bizi indirdiler. F Bloka gidiyoruz, haydi yürüyün, dediler.

Daha sonra durun diye bağırıldı. Dayağa devam edileceğini anlayan kardeşim Başçavuş Şükrü Bağ'a: "Uyuyan kızımı öpmek için uyandırmaya kıyamadan buraya geldim. Bizi dövdürtmeyin başçavuşum" dedi. Başçavuş Bağ "ben de küçük çocuğumu hasta bırakıp buraya geldim." dedi. Ve dört er bizim kafamıza, belden yukarımıza rastgele coplarla vurmalarını sürdürdüler. Bu dayak da 15 dakika kadar sürdü. Bir ara erler yoruldukları için durdular. Kardeşim ve ben başçavuşa bizi dövdürtmemesini yeniden söyledik. Başçavuş "bunu daha önce düşünseydiniz" dedi. Bu sözler üzerine yeniden üstümüze saldırdılar. Kardeşim İlhan burada bir kez daha yüzü koyun yere düştü. Biraz zorlukla doğruldu. Bizi hazırola geçirdiler. Ellerimiz, kollarımız şiş olduğu için yanımıza tam yapıştıramıyorduk. Bunu gören başçavuş ŞÜKRÜ BAĞ: "Bir patlamadık hayalarınız kaldı. Şimdi onu da patlatırlar" dedi. Erler bunun üzerine yeniden dövmeye başladılar. F Blok'un avlusuna girdiğimizde erler ardımızdan koşarak bizi 5 dakika kadar daha dövdüler. İlhan burada da yere düştü. Dövmelerini sürdürdüler.

Daha sonra koğuşa alındık. Bundan 5 dakika kadar sonra kardeşim İLHAN ERDOST "Midem bulanıyor, kusacağım" dedi. Yere yığıldı. Tutuklular İlhan'ı bir yatağa beni başka bir yatağa yatırdılar. Biraz sonra İlhan'ı yanıma getirdiklerini gördüm. Ranza aralığında İlhan diz üstü çökmüş, kolları yana sarkmış, başı öne düşmüş, ağzı açılmış bir durumdaydı. "İlhan, İlhan" diye seslendim. Cevap vermeyince yeniden seslendim. Bu arada onu yeniden yatağa uzattılar. Sun'i tenefüs yaptırmaya çalıştılar ama kardeşim ölmüştü."

Avukatlar; gazetenin yazdığına göre iki şey istediler:

1) Askeri tutukevi müdürü ve öteki sorumlular için sıkıyönetim savcılığının yazdığı yazının Sıkıyönetim Kumandanlığına bir yazı yazılarak mahkemece istenmesi.

Bu istek mahkemece reddedildi.

2) Hakkındaki kovuşturma tutuksuz olarak sürdürülen Şükrü Bağ'ın tutuklanması istemi.

Avukatların bu istemde Hakim Turgut ALTAY'ın karşı oy kullanmasına karşılık oy çokluğuyla geri çevrildi ve Astsubay ŞÜKRÜ BAĞ'IN ANKARA 1 NOLU SIKIYÖNETİM MAHKEMESİNCE TUTUKSUZLUĞU BELİRLENDİ.

18 MART 1981..... İZMİR'DE 15 DEV-YOL ÜYESİ İÇİN İDAM İSTENDİ.

Anayasa'yı değiştirmek savıyla haklarında idamı istenen sanıkların adları: Ahmet Salih Satıroğlu, İbrahim Sezak, Osman Nart, Hayati Üstüntaş, Mesut Güngör, Naci Çetin, Muammer Çay, Sedat Yalçın, Halil Özkır, Hüseyin Yılmaz, Ömer Vehbi Dikici, Kemal Karabulut, Necdet Özdemir, Hüseyin Yücel, Hikmet Yurdamaroğlu.

18 MART 1981..... Ülkücü gençlik derneği militanlarından 23 kişi için 20 yıl tutuklanmaları istendi.

18 MART 1981..... 1 Mayıs ve 27 Mayıs günlerinin resmi kutlama günleri olarak kutlanması kaldırıldı.

18 MART 1981..... Karhamanmaraş'da Güvenlik Kuvvetleriyle çatışan 5 kişiden biri ölü olarak ele geçirildi. Pazarcık'ın Payamlıbağ köyü çevresinde yasadışı PKK adlı örgütün silahlı komitesi üyesi 5 üyesi barındıkları mağarada güvenlik kuvvetlerince kuşatıldılar. "Teslim ol" çağrısına ateşle karşılık veren militanlardan BESEY ANUŞ öldü. Hasan Sudar, Mehmet Kalabak, Elif Yıldırım, Salman Örge sağ olarak ele geçirildiler.

Elazığ'da 55 yasadışı sol örgüt militanının ele geçirildiği bildirildi.

19 MART 1981..... İKİ PKK MİLİTANI DAHA ÖLÜ OLARAK ELE GEÇİRİLDİ.

Pazarcık ilçesinin Bölükdamlar köyünde güvenlik kuvvetleriyle çatışmaya giren 4 PKK militanından ikisinin ölü, birinin yaralı, ötekinin sağ olarak ele geçirildiği açıklandı. Açıklama şöyle:

"Kahramanmaraş ili, Pazarcık ilçesi, Bölükdamlar köyü çevresinde 17 Mart 1981'den bu yana sürdürülen operasyonlarda, bölücü, yıkıcı devlet ve millet düşmanı (PKK) adlı örgütün 4 elemanı da güvenlik kuvvetlerinin (Dur) ihtarına ateşle karşılık vermişler ve Cacık deresine kaçarak çatışmayı sürdürmüşlerdir. Bu çatışmalar sonucunda ALİ CİNKILIÇ, SALMAN CENGİZ ölü, İmam Güler yaralı, Ali Poyraz sağ olarak ele geçirilmişlerdir. Teröristlerin Cacık deresine attıkları silahların bulunmasına çalışılmakta, bölgede geniş çaplı operasyonlar sürdürülmektedir."

19 MART 1981..... BAŞTÜRK ve 295 arkadaşının salıverilmeleri için askeri savcılığa yapılan başvuru geri çevrildi.

19 MART 1981..... İstanbul Sıkıyönetim 3 nolu askeri Mahkemesi'nin Şair YAŞAR MİRAÇ için verilen gıyabi tutuklama kararı yüzüne okunarak gerçekleştirildi. Ancak tutuklanmadı. Nedeni: İleride sanığın tutukluluk durumundan zarar görebileceği varsayımı oldu.

Miraç "TALİPLERİN AĞIDI" adlı yapıtında ve "NURHAK" şiirinde yasanın suç saydığı bir eylemi övmekten en az 6 ay tutuklu kalması istemiyle yargılanıyordu.

Aktör YILMAZ GÜNEY, TİKP Genel Başkanı DOĞU PERİNÇEK, Aydınlık Gazetesi Yazı İşleri Müdürü SALİH AYDOĞAN'ın duruşmaları Sıkıyönetim 2 nolu Mahkemesinde sürdürüldü. Yılmaz GÜNEY'in 7,5 yıl tutuklu kalması isteniyor.

YILMAZ GÜNEY genel seçimler sırasında bir siyasi partinin seçim bildirgesine yazdığı yazıda komünizm propagandası yapmakla yargılanıyor.

19 MART 1981..... Bir fabrikatörü soymak isteyenlerden Abdullah GÜNDOĞDU adlı genç öldü. 4'ü kaçtı. Kaçanların biri yaralı. Çatışmada polis görevlilerden NECATİ TEL öldü. Murtaza GENÇ adlı polis görevlisi de yaralandı.

19 MART 1981..... KÖY-KOOP DAVASINDA kuruluşun TKP ile ilişkili olduğu savı ileri sürülerek NEDİM TARHAN. Tuncer ERGÜLER, Erdoğan Kanturer, Akın BİRDAL, Nurettin ALMASULU, Sinan AFŞAROĞLU, Rahmi ÖZKAN hakkında 8-15 yıl arasında tutuklama istemi öne sürüldü.

20 MART 1981..... 23 KİŞİNİN KATİLİ 57 ÜLKÜCÜ ELE GEÇİRİLDİ.

21 MART 1981..... STOK BAĞIŞI YASALLAŞTIRILDI. VERGİ CEZALARINDA %90 İNDİRİM GERÇEKLEŞTİRİLDİ. Milli Güvenlik Konseyi'nin onayladığı yasaya göre şimdiye dek hiçbir açıklaması yapılmamış servetlerle, tüm mallar yalnızca %20 vergi ödenerek yasallaştırılacak.

26 MART 1981..... Günlüğüme yazma olanağını bulamadığım son bir hafta içinde şunlar oldu.

a) Hüsna'nın ağabeyi Abdullah tutuklandı. Yemek yemeğe hazırlanıyorduk. Salona girdiğinde denetlemeye olanağını bulamadığı bir telaşın içindeydi; polislerin evde kendisini beklemekte oldukları söyledi kısaca. Yine de gittik. Beklemekten caymışlardır düşüncesiyle. Kısa bir süre sonra yeniden döndü. Polislerin hem eve hem dükkana yerleştiklerini söyledi. Abdullah 71 kuşağından. O kuşağın derin işkencelerini yaşadı. "Yine bir araba dayak yiyeceğiz" deyince bu artık orta yaşa doğru yaklaşmış adamın korkusunu kavramakta güçlük çekmedim. Eylemci bir politik yaşamdan uzak kalalı en az beş yıl olduğunu sanıyorum. Ondan önceki dönemin de düşünsel alandaki ilişkilerin ötesine geçmediğini biliyorum. Ama bu ilişkinin BÜYÜK SUÇ sayıldığını bilmeyenler ancak dışarıdaki, Avrupa'daki demokratik burjuva toplumunun konforizmi içinde yaşayanlardır.

Kendisini biraz yatıştırdıktan sonra oturduk birkaç lokma bir şeyler yedik. İşlerinin yarım kalmasından yakındı. "Çok ters bir zamanda içeriye alınıyorum" dedi. Kızının su çiçeğinin henüz geçmediğini söyledi. Yarın ödenmesi gereken bir çeki olduğunu. 55 bin lira gerekliyken ancak 25 lira toparlayabildiğini söyledi. Dünya

işlerine bunca dalmışken birdenbire ortaya çıkan bu saçmalığın ne olduğunu kavramakta gerçekten güçlük çekiyordu.

Ve yemekten sonra onu kendisini evde bekleyen polislere uğurladık. Ertesi sabah Hüsna onlara gitti. Karısı Bedriye'nin öğrendikleri şu: polisler kendisini çok kibar bir tutum içinde karşılamışlar. Karısı Bedriye'nin de üzülmemesi, telaşlanmaması için de gerçekten ellerinden ne gelirse onu yapmışlar. Şimdi nereye götürdüklerini, götürdükleri yerden de sorgulama için -gerekirse- nerelere götürülebileceğini karısı Bedriye'ye anlatmışlar. Sonra jiple birlikte evden ayrılmışlar. Öylesine serinledim ki bunu öğrenince.... anlatamam.

b) İş yaşamından tanıdığın Asaf Ertekin sayrılar evine yattı. İstanbul matbaasının sahibi. İleri demokratik nitelikli 60 yaşlarına yakın bir dost... Ciğerinin birini aldılar. Kanser çıkmış. Oysa son görüşmemizde -İMÇ çarşısındaki bir lokantadaki öğle yemeğimizde- kanser varsayımının söz konusu bile olmadığını ama yine de böyle bir olasılığa karşın ciğerin üst lobunun alınması gerekeceğini söylemiş ve bu inançla gitmişti sayrılar evine. Oysa kanser ilerleyen türdenmiş ve de alta da sıçradığı için çiğerin hastalıklı olan akciğerin bütününü almak zorunda kalmışlar.

Olayı öğrendiğimde ölüm karşısında birden paniğe kapıldım. İnsanın böyle hazırlıksız yakalanması beni hep ürküttü. Birden yapacak işlerimi -bundan daha yazmam gerekenleri, yazmaya zorunlu olduklarımı amaçlıyorum- düşündüm. Onları benden başkasının yazması olanaksız. Onları ben yaşadım. Ben düşündüm çünkü. Ölüm yarım kalmış görevlerimiz karşısındaki paniğim oluyor benim. Belki artık yapacak şeyim az kalmış, ya da kalmamışsa o zaman ölüm hoş geldi, sefa geldi. Fiziksel bir kopmanın sarsıntısından başka bir şey olamaz sanırım o zaman insanın hülyalı acısı. Dedemin -onda da kanser vardı- hastalığı belirince o zaman doktora "doktor yapmanız gereken her şeyi yapınız" deyişini unutamam. Beni çok şaşırtmıştı. Çünkü dedem dinine çok bağlıydı. Ölümden korkmaması gerektiğini sanıyordum bu nedenle. Hem üstelik Muhammed'in cenneti kendini beklemiyor muydu? Ulu tanrısına kavuşmak için azrailin kucağına atılması gerekirken kendini ondan kurtarmak için doktora böyle sarılışını anlamakta çok ama gerçekten çok zorluk çekmiştim. Çocuktum. Yaşama sevincinin ne olduğunu bilemeyecek kadar yaşamın kendisiyle dopdoluydum. Belki de ondan.

Ölüm yetişmekte olan kızıma karşı sorumluluğumun birden bire hoyratça ortadan kaldırılması anlamına geldiği için de zaman zaman panikten çok insanı öfkelendiriyor. Neki kaç gündür kızımı severken bir acı gelip boğazıma düğümleniyor. Dövülerek öldürülen yayımcı İLHAN ERDOST'un "Başçavuşum buraya uyumakta olan kızımı öpmeye kıyamadan alıp getirildim. Bizi dövdürtmeyiniz" tümcesi kızımı okşarken, yanağının baldan tatlısı güzelliğini yudumlarken bir bıçak gibi vınlıyarak düşüncemden yüreğimi bir bıçak gibi gelip saplanıyor. O zaman kendi kendime

"Dost... Dost" diye mırıldanıyorum... "Meğer ne güzel soyadın varmış senin ERDOST."

Ve Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin bu başçavuşunun tutuklanması gerektiği konusundaki istemi geri çevirmesi, onun küstahça bir umursamazlığın ve belki de acımasız bir zafer kazanmışlığın tutkusu içinde hava ata ata dolaşmasını düşündükçe öfke yutulması zor bir lokma gibi boğazımda düğümleniyor...

25 MART 1981..... LE MONDE (POLANYA'DA BUNALIM)

Le Monde'un muhabiri Genel Grev kararının nasıl alındığını, toplantı salonundaki gözlemlerine ve tanıklığına dayanarak şöyle anlatıyor: (Özetleyerek alıntı)

"Gerzov bölgesi delegeleri ilk önce söz aldılar.

25 MART 1981..... "Bizler önümüzdeki Cuma sabahı saat 6'dan başlamak üzere genel grevden yanayız. Böyle sonuna dek sinirlerimiz gergin yaşayamayız. Bydgoszcs'da birçok olay oldu, bu iki haftada. Daha birçok olay da patlak verecek. Artık alacağımız tek karar genel grev kararı olabilecektir. (Saptamam: Bydgoszcs'da bağımsız sendika isteyen toprak sahibi çiftçiler kolluk kuvvetlerince dövüldüler. Bu olay Bağımsız sendika kuruluşlarıyla hükümet arasındaki ilişkileri birdenbire yeni bir bunalımın boyutlarına götürdü. Sezinleyebildiğim kadarıyla bunalımın en önemli temel oluşlarından biri de komünist yönetim doğrultusundaki bir ülkede işçilerin tıpkı batı burjuva demokrasilerde olduğu gibi komünist partisinden bağımsız, salt kendi çıkarları için sendika kurma girişimleriydi. Bu olgu yeni ve üzerinde durulması gereken bir olgu olarak kendini belirledi. Neki bu ikilemin yani işçilerin yönetimindeki bir ülkede yöneten işçilerle yönetilen işçiler arasındaki uyuşmazlığın düğümlendiği iki büyük kuruluş Hükümet ve Dayanışma Sendikası arasındaki sürtüşme birbirlerini kabul edip etmemede düğümleniyor.)

"Toplantı başkanı MZK'nin Torun bölgesi delegelerine söz veriyoruz: (MKZ, sendikaların bölge örgütleri.)

Delege şunları söylüyor: Genel grevden yana oyumu kullanacağım. MKZ başkanı gibi ben de bugüne değin alttaki gerilimleri yatıştırmak için elimden geleni yaptım. Ama bugün açıkçası başka hiçbir çözüm göremiyorum. (...) Delegeler kısa ve öz konuşuyorlar. Halkın ezici çoğunluğuyla desteklenen 10 milyon üyeli Dayanışma Sendikasının girişimleri kesin sonuçlar getirmeye başlıyor. (...) Hepsi artık eldivenlerini çıkarıp tüm güçleriyle vurmak istediklerini söylüyorlar. Valesa gibi olanlar (Valesa Dayanışma Örgütünün Popüler Başkanı), Cuma günü 4 saatlik bir uyarı grevinde bulunmaktan yanalar. Dayanışmanın yönetimdeki öteki üyeleri hükümete böyle bir "düşünme payı" bırakmaktan yana değiller. Bazıları hükümetle görüşmelerin salı günü yeniden başlatılarak durumu ona göre değerlendirmek istiyorlar. Ama her şeyden önce "Onlara gücümüzü göstermeliyiz" düşüncesi egemen. Bazılarıysa bir hafta süresince ulusal uyarı niteliğinde grevin bölge bölge gerçekleştirilmesinden yanalar.

Neki tüm bu ayrımlar şu iki seçmenin tümden dışında kalıyorlar: Genel grev ya da uyarı grevi. Öteki seçenek: uyarısız doğrudan genel grev.

Toplantı başkanı, genç bir aydın olan Colinski ılımlığıyla tanınıyor. Sözü sendika danışmanlarına veriyor. Delegeler bu danışmanların kendilerini yatıştırmak isteyeceklerini biliyorlar. Doğrudan genel grev isteyenler danışmanlara söz verilmemesi için oldukça sert girişimlerde bulunuyorlar.

Valesa söz alıp şunları söylüyor: "Genel Grev"in ne olduğunu bilip bilmediğinizi bilmiyorum. Her şey demektir bu... her şey... Uzmanlarımız var. Bize bu işin ne olduğunu anlatsınlar. Polanya'da hiçbir zaman genel grev yapılmadı." Bir delege:

- Demokratik ülkelerde sendikaların sendika olabilme olanağı var. Yani ücret için, çalışma koşulları için savaşım verebilme olanaklarına sahip onlar. Bu olanak bize verilmiyor. Öyleyse durumumuzu değerlendirirsek şöyle demek zorundayız: Yasaya saygı gösterilmesi, Dayanışma sendikasının varlığının gerçekten tanınması için savaşıyoruz. Yani bu politik amaçlar uğruna savaşım vermek demektir..."

Bir başka delege:

- Onlarla böyle karşı karşıya gelişimiz apaçık ortada. Bunu onlar istedi. Öyle ya hiç kuşkusuz bu bir politik grev olacaktır. Nedeni de, sendikanın varlığını savunmak, ağustosta elde ettiğimiz hakları savunmak anlamına gelmesidir.

Danışmanlardan Mazovisçki "ONLAR" demenin çok kaba bir yaklaşım olduğunu söyledi. "Ayrıcalığı yakalamak zorundayız" dedi. Bu ayrıcalık şurada: Yeni durumu kavramış, ama bizim gibi onu tümüyle geliştirmekten kaçınanlarla, dış ülkelerin silahlı kuvvetlerine çağrıda bulunmak isteyenler arasında (...) General Jaruzolski'nin kurduğu hükümet Polanya'daki barışçı çözümden yana olanların son kartıdır. Bunu geri itmek durumunda mıyız? (...) Genel Grev ulusal olmak niteliğindedir, ama birkaç saat sınırlandırılmak koşuluyla. Bu grev içinden başarıyla çıkmak zorunda olduğumuz bir görevdir. Genel bir karışıklıkla bizi karşı karşıya bırakan bir grev değil."

Geremek, bir başka danışman, "Polanya'nın savaştan bu yana içine düştüğü en büyük bunalımı yaşadığını" vurguladıktan sonra sınırlandırılmış bir genel grevin isyana dönüşen bir grev niteliğine bürüneceğini söyledi. Öteki danışmanlarda Polanya'daki ayaklanmaların ne gibi sonuçlar getirdiğini anımsattılar. (...)

Oylamaya geçildi. Sabahın saat üçü, herkes son derece bitkin. Valesa salondakileri yatıştırmak için Salı günü hükümetin olağanüstü durum ilan edilebileceğini anımsatan bir konuşma yaptı. Delegeler Salı günü olağanüstü durum açıklansa bile doğrudan grev doğrultusunda oy kullandılar. Ayrıca "güvenlik" nedeniyle bölgesel sendika yönetimlerinin fabrikalara taşınması kararını aldılar. Bir "bunalım genel kurmayı" seçilerek tam yetkilerle donatıldı. Çarşamba günü hükümetle görüşmelere yeniden başlanmasına büyük bir oy çoğunluğuyla karar verildi. Birkaç ara

dakikası içinde her şey belirlenecekken ara verilmesini fırsat bilen Geremek böylesine ağırlıklı bir olayda bu saatte kesin sonuç almanın yanlış olacağını söyleyerek, dinlenmiş bir kafayla konunun yeniden ele alınmasını istedi. Önceden saptanmış bir düzenleme içindi bu öneri: Valesa'nın önerisi doğrultusunda sonuç alabilmek..."

POLANYA GAZETECİLER BİRLİĞİ BAŞKANININ MEKTUBU:

Gazeteciler Birliği Başkanı Bratkovski Polanya Birleşik İşçi Parti Üyelerine gönderdiği açık mektupta şunları yazdı:

"Durum gitgide kötüleşiyor. Yeni bir bunalıma giriyoruz. Düşlerimizi bırakalım: bu bunalım devletimizi yöneterek partimizi toplumsal bir anlaşma yolundan ve kaçınılmaz bir yıkımdan çevirmek, döndürmek isteyenlerin son şansı olmasından kaynaklanıyor. Toplumsal uyuşmadan yana olmayan kişiler, partinin alt kademelerindekilerle de uyuşmazlık içinde, olağanüstü kongrenin gerçekleşmemesi için ellerinden geleni yapıyorlar. Kendi toplumlarına karşı kendi güvenlik kuvvetlerini çıkarmak isteyen kişiler bu kişilerdir. Rejimin ve anlaşmaların güvencesinin dostlarımıza ancak kendileri olduğunu söyleyen yine bu kişilerdir.

Gerçekte onların hiçbir gücü yok. Hiç kimseye hiçbir şeyin güvencesini de veremezler, kendilerine bile. Milyonlarca işçi ve milyonlarca köylüyle karşı karşıya, yalnızca parti aygıtının bir bölümüne yapışarak bu ülke yönetilemez. (...) Sertlikten yana olanların hiçbir programı yok, karşıtçılıktan ve saptırmacılıktan başka. Bize hiçbir değişiklik yapmamıza olanak tanımıyorlar, dramımız dışında belki. Şimdi onlar tüm bir toplumla, önceden sonuçları bilinmeyecek durumlarla bizi karşı karşıya bırakmak için parti yönetimini bu yöne doğru çekmeyi deniyorlar.

Toplumu kendisine karşı kuvvet kullanmayı haklı gösterecek eylemler kışkırtıyorlar. Ad vermeyeceğim, ama biliniyor, bu kişiler partinin en üst düzeydeki yoldaşlar arasındadırlar ve Varşova parti örgütünün bazı üyelerince kendilerine destek sağlamaktadırlar. (...) Öteki yoldaşlarımızın kusurları olmadığını söyleyecek değilim, ama biz, yoldaş Kania ve yoldaş Jaruzelski'ye hep güvendiğimizi açıkça belirteceğim. Bu kişilerin toplumsal barışı sağlamak konusundaki politik girişimleri ulusun büyük çoğunluğunca destek görebilir. Partimiz için başkaca hiçbir çıkar yol göremiyorum. Öteki tüm yollar politik mezarlığa çıkar. Adil, ekonomisi düzenli, bilgiye dayalı bir politikası olan bir devletten yanayız biz, karışıklar ve ruhsal yıkıntılara karşıyız. Bana öyle geliyor ki, partimizin merkez komitesi içinde olduğu kadar toplum içinde de bunu yüksek sesle söylemeye biz parti üyeleri zorunluyuz. Gelecek büyük ölçüde bize bağlı."

26 MART 1981..... LE MONDE: DAYANIŞMA SENDİKASIYLA HÜKÜMETİN BİR ANLAŞMA BULMAK İÇİN YALNIZCA 6 GÜNLERİ VAR.

Merkez Komitesi Genel Sekreteri KANİA'nın konuşması:

"Böyle bir günde genel grev çağrısını nasıl yorumlamak gerekir? Kendi kendimizin yıkımını kendi elimizle hazırlamaktan başka bir anlamı yok bu girişimin. Gıda maddeleri noksanlığı çekilirken köylü grevleriyle ülkeyi tehdit eden kim? Bölgesel bir olay nedeniyle tüm ülkeyi bir yıkıma götürme cesaretini kim kendisinde bulabilir? Sosyalizmi yenileştireceğiz. Ama ülkenin politik, sosyal, ekonomik yapısını dağıtmak, ülkeyi derin karışıklar içine atmak isteyenler, yeni sosyalizm için bizimle aynı yolda olmayacaklardır."

Dayanışma Sendikasının İstemleri: (Özetle)

Sendikanın istekleri başlıca beş ilkede toplanıyor.

1) Bydgoszcs'da olaylara neden olan ya da olaylar gerçekleşirken bölgede bulunan Başbakan Yardımcısı Mach ile bölge yöneticisi üst düzeydeki 4 sorumlunun görevlerinden alınmaları ve yargılanmaları

2) Tüm vatandaşlara hiçbir ayırım yapmadan yasa önünde tam bir eşitlik

3) Köylülere sendika kurma hakkının tanınması

4) Dayanışma sendikasının her türlü sendikal girişimlerinde özgür olması, kendisiyle ilgili sorunlarda televizyon ve radyoda konuşabilme, sesini duyurabilme olanağının kendisine kesin bir biçimde tanınması

5) 1976-1980 yılları arasındaki tüm siyasal soruşturmaların geri alınması. Bunun anlamı şu: KOR (Bağımsız Polonya Konfederasyonu) üyelerinin yakında başlayacak davalarının ortadan kaldırılması

26 MART 1981..... Komşumuz Irak'la İran savaşı 6'ncı ayını doldurdu. Hürremşehir adının (güzellikler kenti) anlamından çıkarılıp Hunin şehir (kan ağlayan kent) anlamına gelişinin 6'ncı ayı yani. İran halkının kesin zaferi sonunda kazanacağına inanıyorum. Halkın varlığını tüm boyutlarıyla yansıttığı, kendisiyle birlikte oluşturduğu hiçbir şey kendini onun istemi doğrultusundan kurtaramaz.

26 MART 1981..... Okuma yazma seferberliği başlatıldı. Türkiye'de 13 milyon okuma yazma bilmeyen olduğu açıklandı. Okuma yazma seferberliğini gerçekleştirebilmek için 500 bin alfabe basıldı. Oysa 13 milyon gerekli. Okuma yazma seferberliğini tam anlamıyla gerçekleştirebilmek için 540 milyon liraya gereksinme var. Atatürk yılında okuma yazma seferberliği başlatmak zorunda kalışımızı kendilerini yırtınarak Atatürkçü ilan edip duran büyüklerimiz ciddi bir biçimde düşünmelidirler.

26 MART 1981..... THKP-C'nin 8 beyni aranıyor. (Hürriyet) Adları şöyle: Şaban İba, Metin Ayçiçek, Zafer Büyükyörük, Haşim Barış, İsmail Yıldırım, Ahmet Olcay, Yaşar Bozoklu, Yunus Er.

22 ETKO'cu için İDAM İSTENDİ. (Etko: Esir Türkleri Kurtarma Ordusu)

26 MART 1981..... ABD Dışişleri Bakanı Haig: "Pakistan'dan Mısır'a dek uzanan ve Suudi Arabistan, İsrail, Türkiye'yi içine alan bir bölgede Sovyetler Birliği'ne karşı koymak için bir strateji oluşturulmasına çalışıldığını" söyledi.

30 MART 1981..... Alman Radyo Televizyonu ZDF Evren'in Türk işçilerine yaptığı konuşmadaki bazı sözlerini kendi yasalarıyla bağdaşmadığı için çıkarıp özetleyerek verdiler. Çıkarılan sözlerden bazıları şöyle: "Damarlarında asil Türk kanı taşısalardı..." "Bu alçak hain komünistler, sapık ideolojileriyle şimdi dışarıdakilere uşaklık etmektedirler..." gibi...

31 MART 1981..... Dün gece televizyonda gösterilen gençlerden birinin bakışını unutamıyorum. Bir türlü aklımdan çıkmıyor. Gün boyu bu bakışı yaşadım. Nedenini çok açık seçik kestirmiş değilim, ama birden bu genci Kızıl ve Kara'daki Julien Sorel'e benzettim. Büyük bir olasılıkla gülümseyişinden... Televizyon ekranından milyonlarca yurttaşımıza yansıyan bu gülümsemede buruk bir acılık, derin bir şaşkınlık vardı. Tanıklar kendisini göstere göstere yaptıklarını anlatıyorlardı. Halk Mahkemesi üyesiymiş. Acımasızca kararlar vermiş... gibi şeyler. Tanıkları dinlerken iyice belirginleşen gülümsemesi derin bir tiksintiye, tiksintiden de öte, küçümsemeye, acımaya dönüşmüştü. Sanırım işte asıl o zaman anımsadım Julien Sorel'i. Başı kesilmeden önce kapatıldığı ölüm hücresinde kendi kendisiyle hesaplaşırken birden ayağa kalktığını... ve... "hep gerçeği sevdim ben... ama her yerde ikiyüzlülük" deyişindeki o acı gülümseme canlandı birden gözümün önünde.

Ekrandaki genç belki 23 yaşında bile değil... tıpkı Julien Sorel gibi. Tanıklarsa koca koca, iri iri, şişmiş yağ tulumu gibi adamlar. Altın gözlüklü, altın dişli, kara kaşlı, koyu giysileri içindeki toprak ağası, yörenin zengin taciri köy-kasaba eşrafıyla sıkı fıkı ilişki içindeki sünni Müslüman, kendisine ihanet eden arkadaşı... Bire bin katarak suçlamalarını coşkuyla televizyona kusan bu adamlar, bazen kendilerine ezberletilen suçlamaları anımsayamadıklarında ellerini ceplerine atıp kendilerine verilen kağıtları çıkartmakta bir sakınca görmüyorlar. Bu tanıklar gelecekteki çıkarlarının düzenlemesi içinde suçlamalarını bir yaylım ateşi gibi sürdürürken, genç adamın gülümseyişi geleceğin bir büyük vicdanı, yalın doğası, arık kaynak suları gibi parıldayıp duruyordu. Ve ben gece hep bu gülümseyişin etkisi altında çırpınıp durdum, rahat uyuyamadım.

Uykusuzluğumu artıran nedenlerden biri de "Kral Oeidipus Yazarını Yargılıyor" adlı oyununu düşünmek oldu. Yazarın sorumluluğunu vurgulamaya bir çeşit kendi kendimle bir hesaplaşmaya gideceğim bu yapıtı dün gece böyle bunalımın içinde düşünüp duruşumun televizyondaki gencin görüntüsüyle bir ilişkisi oldu mu, bilmiyorum. Yataktan kalkıp bazı tümceleri bile yazmak olasıydı. Ama başımı kaldırır kaldırmaz, yüz mumluk aydınlıktaki tümce odanın karanlığı içinde eriyip gidiyor, soğuk odada yataktan çıkma gücümü de o zaman kendimde bulamıyordum. Ve sabahı işte öylece ettim, bitkin ve yorgun... kendi edilgenliğimin çırpınışı içinde.

27 MART Dünya Tiyatrolar Günü nedeniyle Muhsin Ertuğrul'un mezarı başında toplandığımızda kendi adıma ikiyüzlülüğümü düşündüm. Muhsin Ertuğrul'a hiçbir zaman inanmadım. Tiyatro'yu anlayış biçimine elimden geldiğince karşı koydum. Şehir tiyatrolarında çalıştığım sürece Muhsin Ertuğrul'un tiyatroyu nasıl ikiyüzlü bir tutumla yönettiğinin yakın tanıdığı oldum. Bu yoksul kentin insanlarının bütçelerinden kesilen paralarla onun nasıl en küçük bir biçimde sorumluluk duymadan, har vurup harman savurarak tiyatroyu burjuva çocukları, kolejlilerle, Amerika'da öğrenim görmüş kadrolarla işleri kotardığını, bir klan gibi tiyatroyu avuçları içine aldıklarını gördüm. Onlar halk çocuklarının uyanık bir bilinç ve yepyeni bir kültür anlayışıyla tiyatroya emek vermek isteyişlerinden hep ürktüler. Tiksindiler bile. Muhsin Ertuğrul'un sağ kolu –benim çalıştığım dönemde- Tunç Yalman, Şirin Devrim gibi kimselerdi. Tunç Yalman, babası Ahmet Emin Yalman'dan aldığı mandacılık ve işbirlikçilik kalıtını son derece bilinçli bir biçimde sanatta sürdüren, onun kültür alanındaki sorumlusuydu. Kürkler içindeki Şirin Devrim'inse niçin tiyatro yaptığını bir türlü anlayamadım. Şimdi ikisi de işte Amerika'dalar... artık oraya iyice yerleştiler... yazları geliyor 20-25 günlüğüne Büyükada'ya.

Mezarının başında bunları düşündüm işte. Onun burjuva sanatını yaratmak için tiyatroda yoğunlaştırdığı çabaların bile gerçek bir entelektüel kaygıdan ve uyanıklıktan kaynaklanmadığına kesin kes inanıyorum. Bunun nedeni de zaman zaman sanatta faşist yöntemlere yakın yorumlamalarda bulunuşundan kaynaklandığını sanırım. Örneğin provalarını çok yakından izlediğim bir Corialanus oyununda bu gerçek tüm açıklığıyla ortaya çıkmıştır. Ve de Ertuğrul aslında yaşamı süresince böylesine bir yorum ve sanat anlayışından yana olmuştu.

Mezarının başında bir avuç oluşumuz artık onun tiyatro anlayışının güncelliğini yitirmesinden, pabucunun dama atılışından değildi ne yazık ki... 27 Mart Dünya Tiyatrolar Gününde bir avuç sanatçının onun mezarı başında toplanışımız, bugün onun getirdiği çizgiye bile muhtaç olduğumuzu, ona sığınışımızı vurgulamak isteyişimizdendi belki de. Gelenlerin çoğunluğunu Sıkıyönetim Komutanlığının Şehir tiyatrolarından Vasfi Rıza Zobu işbirliğiyle işinden çıkarttığı sanatçılar oluşturuyordu. İçlerinde dostlarım vardı. Ötekiler daha çok gazetecilerdi. Zeynep ORAL örneğin. Doğan HIZLAN gibi... Zeynep ORAL'la Vasfi Rıza'nın kendine yaptığı açıklamalar konusunda konuştuk. Oben GÜNEY'LE hiçbir zaman bunca yakın olmamıştım. Kendisinden yararlanılması gereken bir kişi. Tiyatro bilgisi, yazarlığı açısından... "Ne yapmam gerektiğini bilemiyorum, dedi. Tiyatroda kalmak gittikçe kişiliğimizle bağdaşıp- bağdaşmayan bir sorun olmaya başladı" ya da buna yakın şeyler söyledi.

Leyla ALTIN'ı coşkuyla kutladım. Tiyatro'dan atılacağını Vasfi Efendi kendisine söyleyip, bir an önce istifa edip, memurluğunun yanmaması için ivedi davranmasını isteyen maşaya karşı şöyle söylediği kulağıma gelmişti: "Ben istifa etmeyeceğim. Siz atınız beni. Sanatçıyım ben... ondan başka da hiçbir şeyi gözüm görmüyor."

Fotoğraflarımızı çektiler. Dönüşte daha çok Leyla'yla konuştum. Yalnız ikimiz kalmış gibiydik geride. "Açlık grevi yapmak istiyorum, dedi. Ama arkadaşlar bir yararı olmayacağını söylüyorlar... Ben oynamak istiyorum. Beni işimden atanları kendi sorumluluklarıyla kendilerini baş başa bırakmak için elimden geleni yapacağım. Bir annem var. Ona da ben ölürsem, benden sonra nasıl yaşaması gerektiğini bir güzel anlattım. Çok güç oldu kuşkusuz. Ama anladı..."

Evde birlikte bir çay içme teklifini geri çevirmek zorunda kalışımdan canım nasıl sıkkın. Bu sıkıntıyı Muhsin Ertuğrul'un mezarı başındaki ikiyüzlülüğümden daha fazla duyarlıyorum. İşe dönmek için çok az zamanım vardı. Birbirimizden ayrılık. Otobüste birden Muhsin Ertuğrul'la yaptığım son görüşme gözümün önünde canlandı. Beni kendi oyunumu "Yitik Köpeği" kendim sahneye koymak için çağırmıştı. Anlaşamamıştık. Nedense birden onun bu teklifini geri çevirişimi anımsamak ikiyüzlü davranışımın utancını bende birden hafifletir gibi oldu, ama akşama doğru da şu düşünce gelip yakama yapıştı: "Niçin yadsıdın bu öneriyi? Oyunda kullanmak istediğin film yüzünden. Muhsin Ertuğrul para olmadığını, çok istersem, kaçınılmaz bir biçimde gerekli görürsem, bunun harcamalarını cepten karşılamak zorunda kalacağımı söylediği için değil mi? O zaman beni de kolejlilerin, zengin çocuklarının tiyatro yapması gibi değerlendirdiğinden bu öneriyi geri çevirmiştim... Acaba hangisi doğru? Yoksa ben para harcamaktan mı korktum? Yeterince yürekli davranamadım mı?

O gün akşama doğru Ataol BEHRAMOĞLU geldi dükkana. Mustafa Aslan dostum da vardı. Bir süre konuştuk. Ataol'u görmek birden öyle sevindirdi ki beni tüm sıkıntılarını unuttum. Sıkıntılarım uzun bir uykudan dinlenmiş bir biçimde kalkmış gibi birden uçup gittiler. Ama akşam yeniden öylesine bir çöreklendiler ki üstüme... boğuluyorum sandım. Bu sıkıntıyı bir kez daha yaşamak istemiyorum.

Ataol'la tartışmalarımızı yazamayacak kadar bu konuda yorgunum. Onları çok iyi kavrayabildiğimi de sanmıyorum. Bu sevdiğim, şiirine derin bir hayranlık duyduğum dostun gittikçe yanlış yorumlamalarla sağa yatmaya başladığını görmekten derin bir huzursuzluğa düştüğüm bir gerçek. Bu ne Kemal Tahir'i beğenisindeki ölçüsüzlükten, ne CHP'ye ve onun başkanı Ecevit'e duyduğu güvenden, ne de şiirimizin gericiliğini kendisinde bayraklaştırmış şairlere duyduğu gittikçe artan ilgiden kaynaklanıyor... yoo bunların hiçbirinden değil. Tüm bunlardaki gerçeklik payını, dialektik bir biçimde yakalayıp yorumlamamız olanaklı. Ama sol'u eleştirmesindeki yılgınlık öylesine ölçüsüz ki... işte o zaman derin kaygılar içine yuvarlanıyorum. Goşizm konusundaki yargısının nasıl yüzeysel olduğunu söyleyebilirim ona? Bunun yöntemini bilemiyorum. Eleştirilerinin yoğunluğu öylesine güçlü ki o zaman şunu düşünüyorum: Artık Ataol eleştirilerinin gerçekliğini araştırmaktan çok kendine mazeretler yaratıyor, sağa yanaşma tutumunda. Bana bundan bir süre önce yeni bir sanat dergisi çıkarmak konusundaki düşüncelerini söylerken Emre Kongar'dan söz açmasının şimdi anlamı bir bakıma daha iyi açıklığa kavuşuyor. Bir de... bir adamdan söz etmişti. Ahmet Oktay'dan sanırım. Sayfalar dolusu yazan bu adamın tek tümcesini

zaman zaman kavrayabildiğimde, o tek tümcenin de baştan aşağı yanlışlarla, sakat yargılarla dolu olduğunu gördüğümü söylemiştim kendisine yanılmıyorsam. Emre Kongar'sa CHP'nin sanat anlayışını kendinde sözcü'leştirmek isteyen biri. Çok kez yanıt vermek için çırpındım durdum. Ama CHP ile ilişkileri titiz bir inançla savunan dostlara bunu anlatmak olanaksızdı.

Ataol gündüzkü konuşmamızda bir öneride bulundu. Bir yayınevi kurmak. Ama gerek o geceki konuşmalarımızda, gerekse ertesi gün evde süren konuşmalarımızda anladığım gerçek şu: Ataol yayın için toplumsal bir gereksinimden yola çıkmıyor. Kişisel bir gereksinimden yola çıkıyor. Uzun süre dergi çıkarmanın (Militan ve Sanat Emeği gibi) getirdiği çok yönlü ilişkilerden şimdi yalnız kaldı. Bunlardan yoksun kalınca şimdi, bundan canı sıkılıyor. Konuşmalarımız arasında bir aralık hangi kitaptan başlayabiliriz diye sorduğumda, Yaşar Kemal dedi. 10 formalık bir kitabı var mı Yaşar Kemal'in? Bilmiyor. Ama önemli olan niçin Yaşar Kemal? Yaşar Kemal bugün hınkırsa yayınlanıyor. Biz niçin Yaşar Kemal'den başlayalım? Besbelli ki bu gereksinme yayınevinin kendisini güvenceye alması kaygısından ortaya çıkıyor. Peki de... neden Yaşar Kemal böyle yeni kurulmuş bir yayınevine kitabını versin...? Sonra ben doğrusu Yaşar Kemal'in yapıtları konusunda derin kaygılar taşır, çoğunu eleştirirken artık yararlı ve gerçekçi olmaktan çıktığını düşünüp dururken neden Yaşar Kemal'le işe başlayan bir kuruluşun ortağı olayım...? Hiç kuşkusuz tüm bunları söyleme, tartışma olanağını bulamadım. Ataol çok kez kendi coşkusunda kendini bırakmanın rahatlığı içinde konuşuyor... karşısındakini dinlemeye ayıracağı zamanın yeterli olduğunu sanmıyorum. Oysa ben karşımdakini son derece özenle dinlerim. Kendimi unutarak...

O gece, yani benim Muhsin Ertuğrul'un mezarından döndüğüm gece, karşılıklı Tarlabaşındaki meyhanelerden birinde rakılarımızı içerken birden "Bir Gün Bile Yaşamak"dan söz etti. Ataol bu romanı gerçekten çok beğendi. Çok sevdi. Derin bir coşkuyla herkese anlattı. Yayınlanması konusunda da elinden geleni yapmaktan kaçınmadı. Örneğin S... yayıneviyle konuştu. Y.... Yayınevine kitaptan söz etti. Oraya kitabı verdik. Ama bir ay olmasına karşın ses seda yok. Üzerinde durduğum da yok. Benim üzerinde durduğum şey başka... İşte Ataol böylesine coşkuyla ve beni yüreklendiren bir ilgiyle kitaba karşı sevgisini, inancını gösterirken birden o gece şöyle bir şey söyledi: "Bir Gün Bile Yaşamak edebi değer acısından benim ilgimi çekmiş değil. Edebiyatın yaratıcılığı açısından önemsemiyorum Bir Gün Bile Yaşamak'ı... Belgeselliği, belgesellikteki halkı yakalayıp, halkın coşkusunu, halkın kendisinin kahraman olduğu bir yapıyı sevdim bu romanda." Hiç kuşkusuz yüzde yüz böyle değil ama buna yakındı söyledikleri. Yüreğim birden acıyla burkuldu. Kendi kendime "işte dedim... en yakın dostlarım bile bugüne değin yaptıklarımın hiçbir sanatsal değeri olduğuna inanmadıkları için oturup da hakkımda tek satır bile yazmadılar... Ben onlar için bir araştırmacıyım yalnızca. Okuyan, inceleyen, dar, kuru, aktarmacı, yaratıcı olmayan biri" Dostum karşısında nasıl yalnız buldum kendimi... Sonra aklımı başıma

toparladım. Kendi kendime "Sanat anlayışlarımız değişik dedim... iki ayrı anlayıştan kaynaklanıyor." Kendisine Sedof'un dramını sordum. Gueorgi Vassilieviç'in devrimci dramının, bireysellikte yoğunlaşan, her zaman da olacak olan yalnızlığını iyi anlatıp anlatamadığımı öğrenmek istedim." "Üzerinde durmadım dedi. Hep halk ilgilendirdi beni. Ötekiler fragman..." Fragmanın ne olduğunu kavrayamadım birden. Kavradığım zamansa şunu yargıladım kendi kendimde: "Politik roman zaten fragmanlardan oluşmuyor mu? Evet benim istediğim de fragmanların ayrı ayrı yapılarını özenle geliştirip aralarındaki bağları öyle abartmadan vermek değil mi?" Ama bu düşündüklerimi Ataol'a söylemedim. Yalnızlığım hem dostluğum açısından, hem düşünsel açıdan öylesine yoğundu ki susmayı yeğledim... Yorgunca yatağa ayaklarımı uzatır gibi acıma boylu boyunca bıraktım kendimi. Yalnız sanırım kırık dökük: Ah Ataol dedim, yaratıcılık yalnızca düşsel bir algılamadan ve dürtüdense o zaman sana şunu söylerim: Volga'yı düşlemek için doğrusu çok zorluk çektim. Neva'yı içimde bir damar gibi dolaştırmaktan beynimin damarları zonkladı. Ve ben ne Moskova'yı ne Leningrad'ı... ne de sınırlarımız dışında başkaca hiçbir yeri görmedim. Sense iki yıl Rusya'da kaldın. Anlattığım yerlerde gerçekliğe aykırı bir şey bundun mu?" "Yoo dedi, sanki oralarda yaşamışsın gibi anlatın..." "Öyleyse dostum niçin benim yaratıcılığım daha az değerli, daha az edebi olsun...? Hiş kuşkusuz imagination konusunu değişik değişik yorumluyoruz... Ama ben doğrusu bu sanatçılarımız ağzındaki imagination sözcüğünü hiç de öyle dört dörtlük anlayıp kavrayamıyorum."

İşte orda Sıkıyönetim yasaklama saatinin başlamasına pek az bir zaman kala belki, birbirimizden ayrıldık.

"her şeyden önce onlara gücümüzü göstermeliyiz" diyor Polanyalı işçi. Kime karşı? Komünistlere karşı... Polanyalı işçi komünistlere karşı gücünü göstermek istiyor. Bu çelişkiyi iyi yorumlamak zorundayız. "Eldivenlerimizi çıkarıp var gücümüzle indirelim" diyor bir başkası. Ya şu tümcelere ne demeli: "Demokratik ülkelerde sendikaların sendika olabilme olanağı vardır. Yani ücret için, çalışma koşulları için savaşım verebilme olanaklarına sahip onlar. (...) Politik amaçlar uğruna savaşım vereceğiz yani."

Polanyalı işçi şöyle diyor kısaca: "Baylar sizin patronlarınız batıda kapitalistler... bizim burada patronlarımız komünistler. Sizler daha şanslısınız. Sendikalarınız sendika olabilme niteliğine sahipler. Bizse sendika kurabilme savaşımı içindeyiz."

"Bizim patronlarımız komünistler" Bu mastarı çekersek şöyle bir sonuca varacağız. "Benim patronum bir komünist." "Senin patronun bir komünist-Onun patronu bir komünist. Bizim patronumun bir komünist. Sizin patronunuz bir komünist. Onların patronu bir komünist." Bu yadırgaçlığı iyice kavramak için mastarın öteki çekimlerini de ele alıp iyice işin altını üstünü yoklayabiliriz? Örneğin: "- Sizin patronunuz komünist miydi? Patronlar komünist mi olmuşlardı:"

Bunları yazdığım şu günde DİSK yöneticileri tutuklu. En ağır yargılama maddeleriyle kendileri cezalandırılmak isteniyor Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde. Ve Polanyalı işçinin kulaklarımda sözleri çınlıyor: "Onlara gücümüzü göstermeliyiz." Sanki sanıyorum... bana öyle geliyor ki... Polanyalı işçi oradan bize, komünist kardeşliğin, yoldaşlığın doyumsuz güzellikteki seslenişini gönderiyor. "Onlara gücümüzü göstermeliyiz."

Bu aykırılık nereden kaynaklanıyor? Komünist ahlakı partini yaratamamasından mı? Yoksa emperyalizmin her zaman bozmaya, çözmeye yönelik oyunlarından, tuzaklarının kurnazlığından mı? Ne ki bir toplum, 10 milyonu aşan bir kitle emperyalizmin tuzağına böylesine kolayca düşüyorsa, sorumluluğu yalnızca dış kapitalistlerin üzerine atamayız. Sayrılığın bedende gelişmesi için onu zayıflatan, mikroplara karşı korumasız bir kan kim? Kim bunun sorumlusu? Soruyu kesin biçimde koymalı, yanıtını vermeliyiz: PARTİ.

Hiç kuşkusuz Polanya'daki durumdan parti sorumludur öncelikle. Komünist ahlakı yaratamamada. İzleyebildiğimce durum beş aşağı beş yukarı şöyleydi Polanya'da; bunu bir üst yapı kurumu olan sanattan kavramak daha olasıydı benim için. Polanya tiyatrosu tümüyle neo-mistisizm'e kaymıştı. Grotowski-Şayna öğretisinin nasıl salgın bir hastalık gibi tüm doğu blokunu sardığını izledim yayınlardan. Sanırım doğu bloku kentlerinden birinde yapılan bir tiyatro biennali'nde tüm bu öğretinin doğrultusunda sahnelemeler gerçekleşmişti. Polanya'da güçlü bir Katolik kilisesi varlığını sürdürdü.

Varşova'da batı ülkelerinin başkentlerinde görülen, onlardan hiçbir ayrıcalığı olmayan bir biçimde gece klüpleri, diskotekler sanki bir başka kent gibi kentin altını doldurmuştu. Elvis PRESLEY öldüğünde Polanya radyo ve televizyonu 24 saat sürekli onun, bu Amerikan popçusunun uzunçalarlarını çalıp durdu. Böylesine bozulmuşluğun içinde partinin kendini koruması olanaklı mı? İşçi kendi yalnızlığında, partiyle ilişkisi kopmuş, partiyi tıpkı bir zamanlar başından kovduğu patronlar gibi görmeye başlamış olan işçi, bu bozuk düzende, 22 milyar dolar kapitalist ülkelere borçlanmış bir yapıda kendine düşen bozulmadan niçin payını almasın? Parti yönünü iyi çizebilseydi, Polanyalı işçi bu bozuk düzenden "daha da komünistleşerek" daha da "Leninist'leşerek" ve de "daha da Bolşevikleşerek" çıkabileceğini görür, kapitalist-patronluk düzenine böylesine geri dönmek için istem duymazdı.

Üstelik ilk Bolşevik Polonyalılar, Rus Bolşevikleri'nden daha çok acı çekmiş bir kuşak oluşturmuştur. Nedeni de: Çar hiç olmazsa milliyetçi bir yaklaşımla zaman zaman Rus Bolşeviklerine daha bir anlayışla davranma olanağını buluyordu. Ama Polonya Bolşevikleri onun gözünde bağımsızlık da istediklerinden, Rusya'nın azılı bir düşmanıydı. O yüzden Polanyalı Bolşevikler çok şehit vermişlerdir yeni bir dünya

kurulması uğrunda. Çar'ların acımasızlığı Tolstoy'un romanlarında bile apaçık kendini gösterir Polanyalı gençlere karşın...

Ah, nasıl yaratacağız komünist ahlakı? Komünizmin yalnızca yeni bir düzende yaşamak olmadığını kitlelere nasıl vurgulayacağız? Özel üretim araçlarını devleştirmenin yetmediğini nasıl kendi kendimizde yeni bir yorumla aydınlık bir düzeye çıkaracağız? Bir ülkede komünist yöntemlerin artık geçerli olmasının o ülkeye, emperyalist bir dünyada yeterince çok şey kazandırmayacağını nasıl bir dayanışma içinde birbirimize anlatacağız?

Komünist ahlak, yalın bir özveridir. Kendimizden çok başkasını düşünme özverisi. İçimizdeki alıp-satma, mülkiyet duygusunu nasıl bir kanserli organdan kanseri kazıyıp çıkarır gibi söküp atacağız? Bunu başaramazsak bünye nasıl sayrılar içinde yeniden ölümle pençeleşmek zorunda kalıyor? İnsanı kendisinden bile kurtarmanın erdemini Parti kitlelere nasıl anlatacak? İnsan hiç kimse bulamazsa sömürmek için kendini sömürebilir... bundan bile onu korumak için nasıl bir güçle dikkatimizi yüz yıllar boyu ayakta, uyanık bir bekçi gibi tutacağız... Az yemenin, az giyinmenin, kültürden, yaratmadan, sevgiden başka her şeyin bir kötü hastalık gibi insan yapısına sızmaması, insan yapısından akıp gitmesi için ne yapacağız? Kendi pratiğimde bunu düşünmek zorundayım.

Hem de çok, çok düşünmek zorundayım. Tüm ölenler, tüm başkaları için kendi canlarını gözden çıkaran o ilk devrimci Bolşevikler'in anısını sımsıkı kendimizde tutabilmek için nelere özen göstermeliyiz? Ölenleri unutmaya hakkımız yok. Ah, 1830, 1848, 1871, 1905, 1917'nin geleneği, o yalın ve duru ahlakı gittikçe içimizde anıtlaşan bir öğreti gibi bizi kendi kendimizden, kendi yanılgılarımızdan ne yapmalı da hep kurtarmalı, ne yapmalı da biz kendimiz kendi ülkemizde başarıya ulaştığımızda, bizi başka ülkelerde başka görevlerin beklediğini unutmamalı.

3 NİSAN 1981..... YARGITAY İKİ İDAM KARARINI ONAYLADI.

İstanbul Etiler'de biri Amerikalı iki kişiyi öldüren KADİR TANDOĞAN ve AHMET SANER İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi'nce ölüme mahkum edildiler. Yargıtay da bugün idam kararlarını onayladı. Milli Güvenlik Konseyi Yargıtay kararını onaylarsa bu kişiler asılacaklar. 16 Ağustos 1981'de Kadir TANDOĞAN, Ahmet SANER ve Hakkı KOLGU adlı Marksist militanlar Alberto Samuelo adlı bir Amerikalı ile Halil Sabri BAYTAR adlı kişileri öldürmüşlerdi. Adı geçen HAKKI KOLGU öldürülerek ele geçirilmişti. (Hürriyet)

8/9 NİSAN 1981..... İZMİR'DE DEV-YOL'CUNUN İDAMI İSTENDİ.

DEV-SOL ÖRGÜTÜNDEN İKİ MİLİTAN ÖLÜ OLARAK ELE GEÇİRİLDİ.

Adları SELİM MEHMET YÜCEL ve SELÇUK KÜÇÜKÇİFTÇİ olarak açıklanan militanlar polis şeflerinden Mahmut Dikler'le koruma polisi Turgut Ergüder'i öldürmüşlerdi. Sorunu kendisi için "bir onur" sorunu yapan güvenlik

kuvvetleri bu iki kişiyi ölü olarak ele geçirdikten sonra şu kişileri de yakaladılar: Ahmet Fazıl Özdemir (27), İbrahim Bingöl (25), Bedrettin Yağan (22), Abbas Celal Leşanoğlu (19), Tayfun Özkök (26), Aslan Şener Yıldırım (26), Harun Kartal (25), İlker Alcan (19)

8/9 NİSAN 1981..... Selçuk Küçükçiftçi'nin sanki bir yırtıcı hayvanın saldırısına uğramış gibi paramparça resimlerine bakıyorum günlük gazetelerde... Nasıl diri bir gençlik bu tanrım... parçalanmışlığında bile kendini koruyabiliyor.

8/9 NİSAN 1981..... GÜN SAZAK'I ÖLDÜREN 3 DEV-SOL'CU YAKALANDI.

Ama nasıl öldürenin arandığı bildiriliyor. Ele geçen Levent Babacan, Zafer Özcan, Cem Öz MHP genel başkan yardımcısının öldürülmesine yardım ettiklerini söylüyorlar. Sazak'ı öldüren Cengiz Gül ise ortalıklarda yok.

"KRAL OEİDİPUS YAZARINI YARGILIYOR" oyunum üstündeki çalışmalarım gittikçe yoğunlaşıyor. Kurgu bir şöyle bir böyle değişiyor kafamda. Huzursuzluğum bu yüzden gittikçe yoğunlaşıyor. Gecenin bilmem kaçıncı saatinde, neyin dürtüsüyle olduğunu anlayamadan, kendimi dipdiri uyanık buluyorum. Gözümü açmamla birlikte de oyunun başlangıç sahnesinden sonrası sahneyi net, yalın, duru bir biçimde yanımda hazır buluyorum. Ama sonra birden her şey yeniden boz bulanık bir dalgalanmanın içinde silinip gitmeye başlıyorlar. Sanki boğulmakta olan insanlar gibi. Düşümün bozbulanıklığında ellerini kollarını sallaya sallaya beni uykumun derinliğine çekip alıyorlar. Ama örneğin bir tümce tüm bunların üstünde gerçek birine söylenmiş gibi kafamda dipdiri kalmayı başarabiliyor.

Özellikle son günlerde başlangıç bölümünü düşünmeye başladım.

Kral Oeidipus neyi yargılayacak? Bu oyunla emperyalizmin, zorbalığın, militarist zorba kafaların karşısında yalnız kalmış, yenik düşmüş, eli kolu bağlanmış düşünceyi, o düşüncenin sevincini ve acısını haykıracağım.

İdamları istenen, idam edilen, sokaklarda, tutukevlerinde işkencelerle yaşamlarını yitiren işçiler, gençler, halkımız karşısında aydın çevrelerin duyarsızlığını, vurdumduymazlığı öfkeden kudurtuyor beni. Nereye, nasıl sığdıracağımı bilemiyorum öfkemi.

Nereye sığdıracağımı bilemediğim öfkem zamanla yatışa yatışa derin bir hüzne dönüşüyor. İşte o zaman artık... sokaktaysam çevremdekileri, araçtaysam karşımdakini görmüyorum. Kendi hüznümde acıyla dinleniyorum. İşte kendimi uzun süre toparlayamıyorum. "Ne işim var burada diye soruyorum kendi kendime... ne yapmak gerekiyor şimdi..? "Sonra yavaş yavaş ona da alışıyorum... kıyısından köşesinden derken... bir yağmur gibi sisli sisli ağlıyorum kendi içime.

Ayın çevrelerde yüzeysel düzlemelerle yargılıyorlar insanlarımızın çok boyutlu, geniş kapsamlı acılarını. Onun içinde bir çok şey ayakta durma gücünü kendinde bulmayarak bu yargılamada yuvarlanıp gidiyor, hiçbir iz, hiçbir düşüm kalıntısı bırakmadan. Yargılananların yalnızlıklarıyla, acıları öyle geniş, öyle yoğun bir derinlikte ki Türkiye sığabiliyor onun içine ancak. Tüm Türkiye halkı... Yoksul, aç, bakımsız ve zorbacının dipçiğinde susta durdurulmaya çalışılan halkımız.

Aydın çevrelerde goşişt edebiyatı aldı başını gidiyor. Kolaycık kullanıveriyorlar bu sözcüğü. Silahlı eylemlerden yana olmadıklarını, bu serüvenciliğin işte hep böyle askersel dikta sonuçları getireceğini ezelden beri bildiklerini ve söylediklerini üsteleye üsteleye öyle bir vurgulayışları varki... o zaman tedirginliğim artıyor işte. Tedirginliğimin altındaysa kıpır kıpır bir kuşku: "Ah diyorum kendi kendime, korku mu söyletiyor onlara bunları... hiç kimsenin onlardan silahlı eylemleri onaylamasını beklemesi söz konusu değilken, böyle birden günah çıkartmaya başlamaları, içlerine sinmiş korkudan... sol düşünceyi taşımış olmaktan mı kaynaklanıyor...?"

Onlarsa Amerika'nın oyununa nasıl gelindiğini bir kez daha bir kez daha... belki yüzbin kez daha söylüyorlar; kendilerinden şuncacık bir kuşku duymadan... şuncacık yüreklerine danışmadan. Şöyle demiyorlar, ya da şöyle diyenine hiç denk gelmedim bugüne değin: "Bu işte Amerikan parmağının olduğu kuşkusuz. Devrimci kesimlerin birçoğunun böyle bir oyunla yönlendirilmeleri de olası... Ama insanlarımızı bu ölümcül oyunlara itenleri bir yana bırakıp neden ben, bu özverili insanları acımasızca suçluyayım? Tıpkı karşı kamptakiler gibi... Neden Amerika'ya isyanım ve de onun işbirlikçi sınıflarına isyanım daha koyu, daha yoğun olmasın böylesine tuzaklar, böylesine ölümcül düzenlemeler kurduktan sonra? Salt bu nedenle onlara daha çok kin beslemeliyim..."

Ah işte Oeidipus, bu ülkede insanların nasıl birbirlerine düşürülüp, iç savaş çıkartıp, onlar üzerinde buyruk kurulduğunu vurgulayan bir oyun olsun istiyorum. Thukydides'in 2 ciltlik Peloponnes Savaşları'nı şimdi not çıkara çıkara yeniden incelemeye aldım. Bir süre sonra Türkçe'siyle karşılaştıracağım. Önce ben kendi bilincimdeki dilimle onu kavramalıyım. Ve beni bu insanlar artık, tıpkı, her gece televizyonda karşımıza çıkarılıp suçlanan, gazetelerde kanlar içinde cesetleri sürüklenen bugünkü insanlarımızdan ayrıcasız, onlar gibi, onlarla özdeşleşerek ilgilendiriyor.

Gece – M.Ö. V'nci yüzyıl insanlarıyla yatıyorum. Onların Hera tapınağındaki kıyımlarının aydın sorumluluğuyla kesişen cayırtılı aydınlığında çağımın, günümün, anımın, soluk alışımın sorumluluğunu, eleştirisini yakalıyorum. Hera tapınağından cesetleri sürüklenerek çıkarılanlar mı bu gençler karşımda fotoğraf fotoğraf duran, yoksa bu fotoğraflar Atina emperyalizminin, ilk çağ emperyalizminin fotoğrafları mı?

Sofokles nasıl böyle kayıtsız kalabildi çağının acılarına... neden karşı çıkmadı öteki trajedia yazarları gibi..?

Ah tanrım nedir bu insanın yeryüzü serüveni? Oysa insan yüreği öylesine sevgiyle dolu ki... Ama şundan hiç kuşkum yok: hiçbir zaman dün bugünde, bugün dünde bunca özdeşleşmemişti. Yoksa artık insanoğlunun tümden kurtuluşunun eşiğinde miyiz? El Salvadorlu, Taylandlı, İranlı, Afrikalı, Avrupalı tüm ülkelerin halklarıyla...

14 NİSAN 1981..... Bugün Üniversite giriş sınavlarının ilk aşaması yapıldı.

421 bin katıldığı öğrencilerin bu ilk aşamada 2/3 dökülerek, geriye kalan 150 bin öğrenci ikinci aşama sınavlara çağrılacak. Bunlardan da ancak 47 bin öğrenci yüksek öğrenim yapma olanağı bulabilecekler. Yüksek öğrenim döneminde de 1/3 türlü nedenlerle elenir. İşte geriye kala kala 1981 Türkiye'sinde 30 bin yüksek öğrenim yapacak genç kalır. 13 milyona yakın okumasız yazmasızlar için açılan kurslara katılım için yeni yeni sloganlar bulmak çabasındaki Atatürkçü hükümetin Eğitim Bakanı Hasan SAĞLAM, generalliğinin sivil havası içinde her gece televizyonda konuşmalar yapıyor. Şimdi de yeni bir şey buldular. Uçakların gidebileceği her yerde havadan duyurulur atacaklar yeryüzünde sürünen insanlarımıza. Hürriyet gazetesinin yazdığına göre bu el bildirilerinde şöylesine özdeyişler bulanacakmış... "Bilim ve teknik için kayıt ve şart yoktur" K. ATATÜRK. "Bir okul açan bir tutukevi kapamış olur."

Hey tanrım, nasıl hiçbir zaman uzlaşmayacak bir çelişkinin içinde bulunduklarını kendi gazetelerine bile şöyle akıllıca bir göz atmakla anlamaları olasıyken... bu direnme niye? Bu iflas etmiş Atatürkçülükde bir hezeyanla çırpınıp durma niye?

Burjuva cumhuriyetinin iflasını bugünkü gazeteler kadar hiçbir şey gösteremezdi. Bir tarafta üniversite için çıkarıldıkça çıkarılan zorluklar, bir tarafta okuma yazma bilmeyen insan sayımız, bir tarafta eğitimin erdemi konusunda yapılan budalaca harcamalar... uçaktan atılan "bir okul açan bir tutukevi kapamış..." olur özdeyişleri... Ve bunların ortasında başı kazınmış, idamlık bir gencin üniversite sınavlarındaki fotoğrafı. Mamak tutukevinin yemekhanesinde çekilen fotoğrafta Devrimci-Yol örgüt suçlusu olarak yargılanan Mehmet Fatih Ertekin adlı gencin ölümü isteniyor savcılıkta. Ama o üniversite sınavlarına giriyor tutukevinin yemekhanesinde. 20 genç arkadaşının daha idamları isteniyor...

15 NİSAN 1981..... Büyük burjuvalarımızın renkli gazetelerinde ve de sağ basının en çok okunan gazetesinde manşet durumunda boydan boya bir haber. BÜLENT ERSOY KADIN OLDU. VE İŞTE BAYAN BÜLENT ERSOY... MİSS ERSOY... Ve İngiltere'de cinsiyet değiştiren şarkıcının zafer işareti gösteren fotoğrafları çarşaf çarşaf gazetelerde yayınlanırken, aynı gazetelerde küçük küçük şu duyuncalara yer veriliyor.

- Ecevit'in yurtdışına gitmesine izin verilmedi.

- 1 milyonu aşkın işçi için Yüksek Hakem Kurulu toplu sözleşmeleri gündemde. (YHK devletin kendi içinde oluşturduğu faşizan bir örgüttür ve uydulaştırılmış Türk-İş'in bazı yöneticileriyle birlikte kendi örgütlerinden yoksun bırakılmış işçilere iki yıl için ücret saptamaktadırlar. Kuşkusuz bu toplantılarda baş köşeyi İşverenler Sendikasının büyük burjuvalarıyla omuzlarındaki yıldızlardan albay oldukları anlaşılan askerler oluşturmaktadır. Benim eklentim. Böyle bir yorum yok hiçbir gazetede doğal olarak.)

- APO'cular davası Diyarbakır'da başlandı. 97 KİŞİNİN İDAMI İSTENİYOR.

- Paramızın değeri yeniden düşürüldü. Bir dolar 98.20 TL oldu.

- Avrupa Konseyi'nin İsviçre parlamentosu Delegasyon Başkanı Bay Müller bugün Yeşilköy havalimanında yaptığı açıklamada "Türkiye'nin Avrupa dışına itilmesini engellemeliyiz" dedi.

16 NİSAN 1981..... İLHAN ERDOST'LA İLGİLİ DAVA SÜRDÜRÜLDÜ:

(Ank) Onur yayınları yönetmeni İlhan Erdost'un gözetim altına alındığı Mamak Askeri Ceza ve Tutukevi'nde 7 Kasım 1980 tarihinde dövülerek öldürülmesiyle ilgili dava 1 nolu Askeri Sıkıyönetim Mahkemesi'nde sürdürüldü.

Avukatlar sanık astsubay ŞÜKRÜ BAĞ'ın tutuklanması konusunda istemlerini içeren bir dilekçeyi 1 nolu Sıkıyönetim yargıçlarına verdiler. Bu dilekçede özetle şöyle dendi: "Sanık astsubay ŞÜKRÜ BAĞ olayın başından sonuna dek, diğer sanıklara buyruk vererek o sanıkları söz ve davranışlarıyla suç işlemeye azmettirmiştir. Maktül ve ağabeyine dövme ve işkenceye karşı özellikle kafa bölgesini savunma olanağını ortadan kaldırmak amacıyla kelepçe taktırmıştır. Şükrü Bağ ilk ifadesinde arabaya binen ve görevli olan erlerin üç kişi olduğunu söyleyip, görevli olmadığı halde arabaya aldığı er Kısmet Çağlar'ın adını saklamıştır. Muzaffer Erdost'un işkence yapanların dört kişi olduğunu üsteleyerek belirtmesi üzerine gerçek ortaya çıkınca, bu erin adını da söylemek zorunda kalmıştır. Sanık astsubay dövme ve işkenceyi yeniden sürdürmeyi gerçekleştirerek öldürme suçuna asıl suçlu olarak katılmıştır.

Askeri savcı sanık SAĞ'ın TCK'nin 448. maddesine göre cezalandırılmasını istemiştir. Mahkemenin geçen oturumda ileri sürdüğümüz tutuklama istemini kabul etmemesi dosya kapsamına ve yasaya aykırı düşmektedir. Mahkeme Şükrü Bağ'ın itirazı üzerine salıverilmesini hareket noktası olarak kabul etmekte ve o tarihten bu yana delil durumunda bir değişiklik aramaktadır. Aslında bu salıverme kararı delil durumuyla yasaya aykırıdır. Mahkemenin isteğimizi incelerken yanılgıya dayalı bu salıverme kararını değil, olayda yasaya göre tutuklama nedeni bulunup bulunmadığını incelemesi gerekirdi."

Mahkeme astsubay ŞÜKRÜ BAĞ'ın tutuklanma istemini ikinci kez geri çevirdi. Duruşma yargıcı karşı oy kullandı bu karara.

19 NİSAN 1981..... ŞEHİR TİYATROLARINDA SEZONUN YENİ OYUNU

"Generaller Sahnesi"

Yazan: Orgenaral İSMAİL HAKKI AKANSEL

Askeri cuntanın İstanbul kentine başkan atadığı, Savaş Akademileri Kumandanı.

Sahneye Koyan: Vasfi Rıza ZOBU

Yazarın kendisinin atadığı müfettişler müfettişi ve de hem tek yönetici, hem de tek sorumlu rejisör.

Oyuncular: Şehir tiyatrosunun tüm çalışanları.

(Askeri cuntanın atmadığı)

GEÇEN HAFTALAR'dan birinde İstanbul Savaş Akademileri Başkanı ve de askersel cuntanın Belediye Başkanı Orgeneral İSMAİL HAKKI AKANSEL sahneye çıktı. Şimdiye dek hiç oynanmamış bir oyunu rejisörünün yardımıyla gerçekleştirdi. Bunu şu tümcelerle açıkladı önce: "Göreve atandığımda gördüm ki şimdiye değin hiçbir belediye başkanı sanatçıları toplayıp da onlarla bir görüşme yapmamış."

Sahne şöyleydi. İzleyicilere göre sahnenin sol önüne bir kürsü konmuştu. Kürsüde bir mikrofon. İzleyiciler, hep bugüne değin sahnede halkına oyunlar oynamış olan sanatçılardı. Oynayansa bir general. Salona girer girmez herkes bir komutla ayağa kalktı. General başladı konuşmaya. Her tarafı silahlı erler, subaylar çevirmişti. Sahnenin gerisinde elinde tomsonlarıyla erler, sahnenin önünde yine ellerinde otomatik silahlarıyla yüzbaşılar, teğmenler tutmuştur. Sahne gerisiniyse, kulisleri tümüyle askerler doldurmuştu. Ve silahların gölgesinde pırıl pırıl apoletleri içinde başladı general konuşmaya:

- "Hepiniz biliyorsunuz ki bundan önce şehir tiyatroları bir çöküntü, yıkım durumuna getirilmişti. Bu değerli kurum içinden çökertilmeye çalışılıyordu. Bunun kanıtları şunlardı: anarşiyi körükleyen oyunların oynatılması, tiyatroların zaman zaman bombalanması bunun açık kanıtlarıdır. Bu değerli kuruluş içindeki vatan hainlerince çökertilmeye uğratılıyordu. Tiyatroları bu duruma getiren vatan hainlerini içinizden bir bir temizledik. İçinizde bu vatan hainlerinin oyununa gelenler de vardı ne yazık ki... Bu temizleme işinde ne denli haklı olduğumuzu onların İngiltere'lerden gönderdikleri protesto mektupları kanıtlıyor. Değerli sanatçı arkadaşlarım bu vatan hainlerine kulak vermeyiniz. Şu anda artık son çırpınışları içindedirler. Biz görevde kaldığımız sürece hiç kimse bu kuruma bir leke süremeyecektir. İçinizde artık böyle kişilerin kalmış olabileceğini sanmıyorum. Eğer varsa, görevimizi bırakmadan önce onları da temizleyeceğimize kesin inanabilirsiniz. Sapık ideoloji sahiplerinin tuzaklarına karşı uyanık bulununuz..."

General sahnedeki sanatının doruğuna çıktığını şu sözlerle tüm izleyicilere kanıtlandı: Hitler rejiminin sanat anlayışının yeni bir yorumundan, ona yeni boyutlar kazandıran görüşlerini şöylesine içten ve apaçık bir tutumla sahneledi general:

"Oyunlarınızda halka güzel mesajlar veriniz. İyi mesajlar veriniz. Sanatınızı sanat için yapınız. Sayın devlet başkanımızın elinden şeref madalyası almış bir sanatçımızın (Vasfi Rıza Zobu'nun) bu kurumun yönetimini üstlenmesi bizler için büyük bir şereftir. Sanıyorum böylesine değerli büyüğümüzün görevde kalması sizleri de ziyadesiyle memnun etmektedir."

Bu silahların gölgesindeki başarılı gösteri sonunda bitti. İzleyiciler (oyuncular) kendisini alkışladılar ve sonra hep birden sıraya girerek sahneye çıkıp kendisini kutladılar.

Generalin sahneye çıkmasından sanırım bir hafta kadar önce -belki de en çok 10 gün kadar önce- sayın AZİZ NESİN hem bu generale, hem de Sıkıyönetim Kumandanı Necdet URUĞ'a bir telgraf çekerek şunları söylemişti:

"İstanbul Belediye Şehir Tiyatroları'nın bugünkü yönetiminin çok kötü olduğunu ve bu gidişle çok daha ağır başarısızlıklara sürükleneceğini bir İstanbullu ve bir yazar olarak bildirmeyi yurttaşlığımın ve hemşehriliğimin tarihsel görevi saymaktayım. Şehir tiyatrolarını yeni bir yöntemle düzeltmek olanağı vardır. Önerilerimi ve düşüncelerimi öğrenmek isterseniz fahri ve gönüllü olarak hizmete hazırım.

Benimle konuşmayı gerekli bulursanız, o konuşma sırasında eleştirilerimin konularından biri olan Vasfi Rıza ZOBU'nun da hazır bulunmasında yarar görmekteyim. Saygılarımla.

AZİZ NESİN"

Ertesi gün hemen yanıtladı kendisini ZOBU:

"Aziz Nesin'in İstanbul Belediye Başkanı AKANSEL'e ve Sıkıyönetim Kumandanı ÜRUĞ'a gönderdiği Şehir Tiyatrolarındaki bugünkü yönetimin çok kötü olduğunu ileri süren ve Şehir Tiyatroları'nı düzeltmek için hazır olduğunu bildiren telgraflarındaki asıl hedef benim.

Ne yaparlarsa yapsınlar, beni buraya tayin ettiler. Göreve başladım. Şimdi başaramadı, yapamadı desinler. Benim hiçbir kıymetim yok. Kendileri gelsinler, onlar göreve başlasınlar. Benim söyleyecek başka sözüm yok."

Ama generalin söyleyecek sözü vardır. Ve Hitler rejiminin kalıntısal utancını ve bunalımını içinde duya duya, kendisini dinleyen sanatçıların bir bölümüne (çünkü bir başka bölümü zaten bu oyunun içindeydi) sahneye apoletleri içinde dikilerek ve tiyatroyu silahlarıyla kuşatarak "vatan hainlerinden" "sanatın sanat için olduğundan"

"yönlendirilmiş mesajlar isteminden" açıkça söz etti ve çekip gitti zırhlı arabasına binerek.

Ah general sen alkışlar içinde çekip gittin. Oyuncular sanatçılar alkışladılar seni. Zorbalık karşısında başka ne yapılabilinir ki? Ama senin çekip gittiğin yerin arka tarafında bir çay ocağı vardır. Ve orada arkadaşlarına "vatan haini" dediğin için ağlayan sanatçıların sayısı az değildi.

Ve biri onlara Nazım HİKMET'in şu dizelerini okuyordu:

"(...)

Vatan mızraklı ilmühalse, vatan polis copuysa...

ödeneklerinizse, maaşlarınızsa vatan,

vatan, Amerikan üsleri, Amerikan bombası, Amerikan donanması, topuysa,

vatan, kurtulmamaksa kokmuş karanlığınızdan,

ben vatan hainiyim..."

Aynı Gece..... Kleon'un kişiliği üstünde duyarlılıkla duruyorum. Bu ilk çağ zorbasını, bize Thukydides'in anlattığı, binden çok Midilli tutsağın öldürülmesini isteyen bu gaddar adamı, kendinden sonra gelip geçen, şimdi de sürmekte olan zorbalığın, faşist düşüncenin damıtık durumuna getirmek istiyorum oyunum "Kral Oeidipus Yazarını Yargılıyor"da. Gaddarlık ve zorbalık insanoğlunun yeryüzü macerasında sanki benim kendi güncel yaşamımda atan bir damar gibi atıyor, tümden bir bağlantı içinde kendimde bütünleşip öyle sürüyor. Sanki iç savaşta öldürülen Korfolular'la, Treblanka toplanma kampında öldürülenlerin cesetleri birbirine karışıyor. İlkçağ Atina'sının sokaklarında öldürülenlerle Kahramanmaraş'taki soykırımının bunalımı yüreğimi avuçları içinde sıkıyor, sıkıyor ve sıkıyor ve ben soluk almada sanki güçlük çekiyormuşum gibi ikide bir başka konulara, değişik davranışlara kendimi yönlendiriyorum.

Ama biliyorum, bende, çağlardan beri damıtıla damıtıla gelen zorbalık bir düşünceye kavuşup, oyunlaşamazsa, beni sayrı edebilir. Kendimi kurtarmak için hiç olmazsa Kral Oeidipus'da bu damıtık düşünceyi haykırmalıyım. Hem de nerde oynanır, böylesine ağır koşullar, zorba yönetimde oyunun oynanıp oynanmama olasılığını düşünmeden... Kendimi bu karamsarlıktan korumalıyım.

İşte şu anda televizyonda DALLAS dizisi oynarken ben bunları düşünüyor ve de bunları yazıyorum.

Bir süre sonra da Kleon'un Midilliler'in öldürülmeleri için Atina Assemble'sinde yaptığı konuşmanın önemli bölümlerini çevirme işini sürdüreceğim. Peloponnes savaşları dilimize kazandırıldı ama ben kendi dil düşüncemle sorunu dipten yakalamak istediğim için ona öyle eğiliyor, Kleon'u sözcük sözcük düşünüyorum.

Brutal'ı nasıl çevirdiğini bilmiyorum yapıtı çevirenin. Ama ben onu, düşümün birden orta yerinde Kleon'u tümüyle düşünürken birden yakalayıp gaddar diye yorumluyorum. Kişiliğin sözcüklerle örülü bir tuğla gibi somut belirginliği vardır çünkü. Çağlaşarak geçip giden zamanın bile aşındıramadığı. O nedenle işte sözcük sözcük düşünüyorum oyunumu. Zaman zaman da sahne sahne.

Ama tam karşıtlığın kesin çizgilerini tümüyle yakalayabildiğimi söyleyemem. Bunun için daha çok zamana gereksinmem var. Daha çok okumaya ve araştırmaya. Benim gibi yaratıcı düşleri olmayan yazarların başka çıkar yolu yok. Onlar oturup, derin bir güven içinde ne yazarlarsa en doğruyu yazdıklarına, en güzeli verdiklerine kendilerini inandıramıyorlar nedense.

21 NİSAN 1981..... APO'CULARIN DAVASINDA 11 KİŞİ İÇİN DAHA İDAM İSTENDİ. BÖYLECE SIKIYÖNETİM SAVCISININ İSTEDİĞİ ÖLÜM CEZASI 108'E YÜKSELDİ.

21 NİSAN 1981..... GÖLCÜK SIKIYÖNETİM YARGIÇLARI 4 SANIĞI İDAMLA CEZALANDIRILDI.

17 Ocak 1981 günü Sakarya'nın Akyazı ilçesindeki bir kuyumcu dükkanının soyulmasında bir polis görevlisiyle 4 kişi ölmüştü. THKP-C Üçüncü Yol adlı yasa dışı örgütün üyelerinden ÖMER YAZGAN (Teğmen), MEHMET KAMBUR (Gece Bekçisi), Ramazan YUKARIÖZ, ERDOĞAN YAZGAN ve İSMAİL GÖKALP ölümle cezalandırıldılar. Yargıçlar Gökalp'ın yaşının 20'den küçük olması nedeniyle ölümünü yaşam boyu tutukluluğa çevirdiler.

21 NİSAN 1981..... Cumhuriyette bir büyük dizi: "BÜLENT ERSOY OLAYI: DEĞİŞİMDEN SONRA PİŞMANLIK OLASILIĞI ÇOK YÜKSEK"

21 NİSAN 1981..... YÜKSEK HAKEM KURULU 65 işçi için Toplu Sözleşme yaptı.

21 NİSAN 1981..... Avrupa Parlamentosu Mayıs'ta yine Türkiye'yi ele alacak.

22 NİSAN 1981..... DEV-YOL MİLİTANI 42 MİLİTAN YAKALANDI. İçlerinde 10 mühendis var.

22 NİSAN 1981..... Libya'ya bir işçimiz öldürüldü. Nedeni: Uzun süredir parasını alamayan işçilerimizin yapım yerinde direnişe geçmeleri. Hükümet yetkilisi TV'de yaptığı açıklamada hükümetin göndermediği işçilerin Libya'ya gitmeye kalkışmalarını belirtti. (Ah yani sahipsizliğin resmen açıklanması. Gönderdiklerine sanki sahip olabiliyorlar. Bir ülkenin ekonomik yapısı böylesine çileden çıkmış, insanları işsizliğe, açlığa, sayrılığa bırakılmışlarsa, dünyanın her tarafında horlanır, dövülür ve öldürülürler. Generallerin yakışıklı apotleriyle, cakalı gezileri, görkemli karşılama törenleri bu gerçeği gizleyemez.)

23 NİSAN 1981..... BAŞTÜRK BAKIRKÖY İŞ MAHKEMESİNDE SAVUNMASINI YAPTI:

Dava DİSK'in kapatılmasını içeriyordu. Baştürk Cumhuriyet'in yazabildiklerine bakılırsa şunları söyledi:

"Bu dava bir işçi konfederasyonu olarak DİSK'in ya da DİSK yöneticilerinin, yasa dışı bir eylemi, bir kararı, bir planı sonradan bulunup ortaya çıkarıldığı için açılmamıştır. Bu dava bir eyleme, bir yaptırıma dayanılarak da açılmamıştır. Bu dava DİSK yöneticilerinin yıllardır, basında, radyoda, televizyonda toplu iş sözleşmelerinde, toplantılarda, mitinglerde, yani kamuoyunda, herkesin gözü önünde açıkça ortaya konan görüşlerinden ötürü, ülkemizin çıkarlarının noksansız savunulmasından ötürü, işçilerin hak ve özgürlüklerinin bir bütün olarak savunulmasından ötürü görüş ve eylemleri sonradan suçlanarak açılmıştır. (...) Amaç DİSK'in kapatılması değil, fiilen kapatılması değil, sınıf ve kitle sendikacılığının tümden kökünün kazınmasıdır. 1961 Anayasasının 46. maddesinde temel bir hak olarak yazılı "sendika kurma hakkı"na ve 274, 275 yasaların öngördüğü sendikal hak ve özgürlüklere dayalı olarak kurulan ve kuruluşundan bugüne değin yasaların öngördüğü sınırlamalar içinde davranan DİSK bugün tüm yöneticileri tüm üyeleriyle birlikte tutuklanmak istenmiştir.

(...) DİSK anarşi ve teröre en açık biçimde karşı çıkmıştır. Fabrikadaki işçiden, eski genel başkanına kadar DİSK üyeleri faşist namlulara hedef olurken, DİSK her vesile ile anarşi ve teröre karşı mücadele için ilgili kişi ve kuruluşlara çağrı yapmıştır. DİSK ülkenin içinde bulunduğu ekonomik bunalımın da sorumlusu olmamıştır. Bu bunalımın sorumlusu olarak işçiler, emekçiler gösterilemez. Nitekim sözde yüksek ücret almaları, grev yapmaları nedenleriyle ekonomik bunalımın sorumlusu olarak işçilerin gösterilemeyeceği, işçi eylemlerinin hiç olmadığı, ücret sorularının farklı bir biçimde çözüldüğü 12 Eylül sonrası açıkça kanıtlamıştır.

DİSK kurulduğu günden bu yana ulusal bağımsızlık ve demokrasinin en kararlı savunucusu olmuştur. Emperyalizm'e, faşizm'e, bu nedenle karşı çıkmış, yoğun bir biçimde barışı savunmuştur. Açık açık söyledik, yazdık, uyguladık. DİSK'in temel özellikleri şunlardır: Kitle örgütü olması. Sınıf Örgütü olması. Demokratik Örgüt olması. Bağımsız Örgüt olması. Biz ne düşündük ne yaptıksa yasalara uygun olduğu için, bu kanıda olduğumuz için yaptık. Şimdi de aynı görüşteyiz. Görüş ve eylemlerimizin suç olmadığını açıkça söylüyoruz.

Türkiye'de genelde demokratik hak ve özgürlüklerin, özelde sendikal hak ve özgürlüklerin yaşama geçirilmesi için savaşım veren ve bugün bu nedenle sanık sandalyesine oturtulmak istenen DİSK'in üyesi ve yöneticisi olmaktan onur ve kıvanç duyuyoruz. Tarih işçi ve emekçi sınıfımızı, DİSK'i aklayacaktır. Bağımsız yargı organlarının da bizi aklayacağına inanıyoruz."

İşte şimdi ben şunu diyorum: 12 Eylül'den bu yana yükselen tek onurlu ses işçi sınıfının örgütünden ve onlardan geldi. Aydınların düştüğü karmaşa, yılgınlık, bazı yazar-çizerlerin gittikçe sağa yatan eğilimleri, politikacıların ikiyüzlülüğü yanında Türkiye'de tek ses gür ve anlamlı ve de yalın bir biçimde işçi sınıfı kampında yükseldi. Cumhuriyet gazetesi birgün önceki sayısında BÜLENT ERSOY'a ayıracağı yerden daha çok yer ayırma yürekliliğinde bulunabilseydi işçi sınıfı yöneticisinin özet biçiminde geçiştirilen açıklamalarını daha geniş bir biçimde öğrenecektik. En azından bu gazete bunu yapmakla sorumluydu. Aslındaysa Baştürk'ün sözlerinden birini boydan boya manşet olarak atabilirdi. Örneğin bu tümce şu olurdu: "İŞÇİ SINIFI ÖRGÜTÜ DİSK ÜLKENİN ÇIKARLARINI NOKSANSIZ BİR BİÇİMDE SAVUNDUĞU İÇİN KAPATILMAK İSTENİYOR"

Bu savunma karşısında bağımsız (?) yargıçlar ne yaptı? Son derece utanç verici bir davranışta bulundular. DİSK'in eylemleri için sıkıyönetim yargıçlarınca da kovuşturma açıldığından onlara bir yazı yazarak isterlerse bu davaya da onların bakabileceğini bildirdiler. Yani kapatılma davasını tam bir üç kağıtçı tutumla sıkıyönetim mahkemelerine pasladılar. Böylece de DİSK'in kapatılması yolunda karar verme baskısından paçalarını sıyırıp işi sıkıyönetimin üstüne yıkmak, ne olacağı kestirilmeyen yarınlara karşı kendilerini savunur durumda bırakmak istediler. BAŞTÜRK'ün fotoğrafına bakıyorum avukatının arasında. Saçları kazınmış. İki avukatın arasında olduğu için, önündeki ellerinin kelepçeli olup olmadığını kesin bir biçimde göremiyorum. Ama sanki bana kelepçeli gibi geliyor. Ve bu savunma o günkü yaşamımın tek sevinci oluyor. Çok kişiye savunmayı okumalarını salık veriyorum.

24 NİSAN 1981..... DİSK'Lİ 113 SENDİKACI SALIVERİLDİLER. 8 aya yakındır tutuklu bulunan bu üyelerin özgürlüğe kavuşanları içinde asıl sorumlular, Baştürk ve öteki arkadaşlarıyla, Ahmet İSVAN yok. Öyle sanıyorum ki daha çok iş yeri temsilcisi niteliğindeki sorumlu işçiler salıverilen.

26 NİSAN 1981..... Baharla gelen yüreğimdeki bu sıkıntı neden? Ev sorunumdan mı? Belki de büyük ölçekte ondan kaynaklanıyor. Yarından kaygı duyuyorum. Bir ev bulmak için günlerdir, belki bir buçuk aydır gazetelerin ilanlarını okuyorum. Önce bir kağıda aktarıyorum telefon numaralarını, sonra oralara telefon ediyorum. Koşullarımız birbirine yaklaşır gibi olanların evlerini görüyorum. Bir buçuk aydır böyle bu. Hele dün çok yoruldum. Sonuç da dün bir eve artık karar verdim. Ev sahibi Ankaralı. Benim ödeme koşullarımı kendisine bildirecekler, olursa olacak. Ev gerçekten güzel. Olursa çok sevineceğim. Ama bugün de çıktı duyuru. O zaman yeniden umutsuzluğa düştüm. Parası ve olanağı bol biri bu işi bugün çözümleyebilir. Ev çünkü gerçekten geniş, aydınlık ve güzel. Ancak büyük bir apartman. Biz olursa ikinci katında oturacağız. Kaç katlı olduğunu da kesin sayamadım. Ama sanırım sekiz-dokuz, belki de 11 katlı.

Sıkıntım belki evden... belki de "Kral Oeidipus'a" çalışmam. Gün boyu işle uğraşmam, işten sonra evin peşinde koşturmam, ondan sonra Ayşe'nin dersleriyle ilgilenmem bana yeterince kendi çalışmalarımda zaman bırakmıyor. Bu beni bunaltıyor. Yanımdaki arkadaş da artık tümüyle ayrıldı. İki aydır işi tek başıma yönetiyorum. Atölye şefi Ahmet'i yazıhaneye de alıştırmaya, oradaki işleri de öğretmeye niyetleniyorum. Bir yandan da birini alıp almamayı kafamdan geçirip duruyorum.

Bugün Pazar. Güzel bir gün. Kızım ve Hüsna salonda TV filmini izliyorlar. Emine hanım da onlarla birlikte. Emine hanım bizde çalışırdı bir zamanlar. Damadı Abuzer Şubat'tan beri tutuklu. Abuzer halk türküleri söylerdi. Öğretmendi. Emine hanımın kızı Elif'le birlikte yaşıyor. Çocukları da var. Ancak Abuzer evli. Karısı Almanya'da çalıştığından boşanma olasılığını bir türlü bulamıyorlarmış. Kendisini bir kez görmüştüm ve doğrusu pek de sevmemiştim.

Az önce 4 günlük gazetelerin özetini çektim işte günlüğüme. Yarını bekliyorum heyecanla. Şu ev işi için. Çocuklarla birlikte eve bir kez daha gideceğim. Onlara göstereceğim. Sonra Fenerbahçe'ye hava almak için gideriz sanırım.

Belki bugün Thukydides'ten okumayı sürdürebilirim.

İç savaş bölümünde kaldım.

26 NİSAN 1981..... Cumhuriyet gazetesinde bir ölüm duyusuru:

ÖLÜM

Şirketimiz kurucularından ve Yönetim Kurulu Başkanımız sayın büyüğümüz

REFİK TULGA'yı

Kaybetmiş bulunmaktayız. Üzüntümüzü sayın dostlarımıza bildiririz.

TONOZ OTO CAMI SANAYİİ VE TİCARET A.Ş.

Eklentim: 27 Mayıs devriminin bu ünlü orgenerali de sonuçta bir şirketin kurucusu olarak öbür dünyaya göç etti. En iyilerinden, en aydın generallerden biri olarak aydın çevrelerde kendisine güven başlamış, adından saygıyla söz açılır olmuştu. Ah doğrusu bir çoğu kelle koltukta savaşım verirken solculara yakın olarak bilinenlerin böyle şirketler kurucusu olarak ölmeleri solcu küçük burjuva aydınlarımızın gözlerini bir türlü gerçeklere doğru dürüst açamadıklarını gösteriyor. 27 Mayıs romanımın temel kavramlarından birini nasıl belgeliyor şu küçücük duyuru. İki yüzlülüğü, oportünizmi ne güzel belgeliyor... benim kuşağım için. Benim üniversite kuşağım 27 Mayıs için canını dişine takmış bu devrimle tüm bilinçli ya da bilinçsiz, çok kez de saptırılmış bir istemle kendisi ve halkı için özgürlükten yana yola çıkmış benim gençliğimin sevdiği, güvendiği generallerinden birinin daha ölümü kendi arkasındaki gerçeği, o bir türlü

görülüp anlaşılmak istenmeyen gerçeği apaçık ortaya koyuyor. Bu gerçek sınıfsal yanılgımızdır. Sınıfsal acımız ve budalalığımızdır...

28 NİSAN 1981..... DİSK'E BAĞLI BAZI SENDİKA YÖNETİCİLERİ GÖZALTINA ALINDI.

Disk davasıyla ilgili olarak yeniden göz altına almalar oldu. Gözaltına alınanlar arasında bugüne değin hiç gözaltına alınmamış olanlarla, gözaltına alınıp salıverilmişler ve birtakım sendika uzmanları bulunuyor. DİSK'in savunma avukatlarından Ercüment Tahiroğlu bugün salıverildi. Cuma günü Tahiroğlu ile birlikte gözaltına alınan DİSK eski yürütme kurulu üyesi Tuncer Kocamanoğlu Metris'e gönderildi. Ankara'da Oleyis Sendikası Başkanı Nusret Aydın, diğer Oleyis yöneticileri, Sosyal İş Genel Sekreteri Bedri Doğanay ile Ankara Şube Başkanı Ekrem Etiş, İstanbul'a götürülmek için gözaltına alındılar. Gözaltına alınanlar arasında Hasan Çağlar, İbrahim Gül, Atlan Ökeli, Muammer Ünal, Ertan Erdoğan, Muhlis Özkan, Timur Gunastı, Sait Karayel bulunuyor.

29 NİSAN 1981..... Sadun EREN gözaltına alındı. Profesör Sadun EREN sanırım bir ya da iki gün önce gözaltına alındı. Nedeni kesin olarak bilinmemekle birlikte sanırım DİSK davasıyla ilgili bağlantı kuruluyor.

29 NİSAN 1981..... DELİCE bir tutkuya benzeyen yoğun bir çırpınış içinde ev arayıp duruyorum. Kendinden utana utana... Kaç gündür doğru dürüst uyuyamıyorum. Kaç gündür doğru dürüst okuyamıyor, yazamıyorum. Ama satılık ev duyurularını günlük gazetelerde tıpkı çok heyecanlı bir arkası yarın romanı gibi okuyorum. Gazetenin satış duyurularını açıklayan sayfasına gözümü açar açmaz yumuluyorum. Ve sanki birden kapımıza dayanıp bizi sokak ortasında bırakıvereceklermiş gibi gereksiz bir korkunun içinde kimseye çaktırmadığım bir paniği yaşıyorum. İşte böyle zamanlarda akıllı uslu bir karım olmasını çok isterdim. Ben çok kez evi değil, komisyoncular evi gezdirirken evdekilere takılıp kalıyorum. Bir oradan çok ya da ne bileyim banyonun, mutfağın nasıl olduğunu bilmekten çok evdeki yaşlı kadının gözlerindeki acılı pırıltıyı daha çok anımsıyorum. Ya da çıplak ayaklarıyla taşlara basan bir çocuğun mavi masmavi gözlerini.

Bugün sabahleyin saat 8.30'da bir müteahhit ile buluştum. Kendi evini satıyor. Arabasıyla götürdü. Yaşanmakta olan bir eve böylesine girmek sabah sabah beni son derece utandırıyor. İnsanların mahremlerine girmişim gibi bir duyguya kapılıyorum. Ayıbıma gidiyor. Oysa onlar öyle değil. Ya da çok ustaca bir davranışla yabancı bir adamın yatak odalarını, mutfaklarını, helalarını gezmesinden hiç de tedirgin olmamış gibi davranmasını beceriyorlar. Bilemiyorum. Öğleden sonra saat 16.00'da tek başıma bir başka eve baktım. Fenerbahçe'de. Ev mi yoksa düz ayak bir büyükçe merdiven altlığı mı belli değil. Ordan Suadiye Emlak Komisyoncusu'na gittim. Birgün önceden konuşmuştuk. Genç bir delikanlı. Önce giriş katı bir ev gezdirdi. Boş... Boş evi

gezmek daha iyi... Evin kendi yapısal yalınlığıyla baş başa kalıyorum o zaman. Dikkatimi toplayabiliyorum.

Ama zemin kat olduğu için sakıncalı bulduğumu söyledim. Sonra bir başka eve götürdüler. O da 4'ncü kat. Suadiye oto eğitim parkının karşı sokağında. Ev yapı olarak çok iyi değil. 2 oda bir salon. Kat kaloriferli denmesine karşın kurulu sobalar dikkatimi çekti. Ama çevre sakin. Apartmanın insanları çok sevimli kişiler değiller, yürüyüş yaptığımda bu evin önünden geçer, bir huzursuzlukla bakardım eve nedense... Ne ki temiz hava alma olasılığı olan bir ev...

Sabahtan Ankara'da oturan bir başka ev sahibiyle konuştum telefonla. Alabilme koşullarımı ilettim. Fırın Sokak'taki bu ev bana hepsinden iyi görünüyor. Üç yatak odalı ve oldukça geniş. Rahat... Neki ikinci katı hemen bahçeye yakın olduğundan bahçe çocukların gürültüsüyle beni hurdahaş eder mi, bu kez de bundan kaygılanıyorum. Ama Ankara'daki sahibi olumlu yanıt verirse artık ne yapıp edip o ev için sıvanacağım.

Yeni oyunumu kendi evimde, ya da ev sorunu çözümlenmiş bir ortamda kaygısız yazmak istiyorum. Kuşkusuz kaygısız derken belirtmeye çalıştığım zaman zaman "ya icracılar kapıya dikilirlerse" korkusu.

Yalnızca bu korku. Tanrım bu korkuya bir de mülk edinme tutkusu karışınca insanın kendine göğüs germesi ne denli zorlaşıyor. Kendime tahammül edemiyorum işte o zaman... Kendime katlanamıyorum. Kendim kendim için değişik, çirkin, sevimsiz koskoca bir budala olup çıkıyor... ağır bir yük gibi korkulu mülkiyetçi tutkumu sırtıma vurup komisyoncudan komisyoncuya, müteahhitten müteahhite sürüklenip duruyorum.

29 NİSAN 1981..... (Ankara) Yasadışı Halkın Kurtuluşu Örgütüne üye 25 militanın yargılanmasına Sıkıyönetim Komutanlığı 3 numaralı Askeri Mahkeme'de başlandı. Sıkıyönetim savcısı, Kasım Ceylan, Şaban Çelik, Bahattin Yıldızöz, Tevfik Ardık'ın ölümlerini istedi.

29 NİSAN 1981..... Avrupa Konseyi Siyasi Komisyonu dün Paris'te toplanarak Türkiye konusunu görüştü. (Bu konuda sağcı basın TERCÜMAN'dan alıntılar): Toplantıda SİSAV'ın görüşlerini Prof. MEMDUH YAŞA açıkladı: "(...) Karadeniz kıyılarında FATSA'da ya da Kahramanmaraş çevresindeki Vietnam köyü adı verilen birçok bölgede Halk Mahkemeleriyle, halk komiteleriyle yepyeni bir düzen kurulmuş, kır gerillacılığı ile kentleri sarma girişimi bir devrim yönetimi olarak benimsenmişti. Devlet güçsüzlüğünün kanıtlanması için kahvehaneler taranıyor, üniversite profesörleri, gazeteciler, güvenlik kuvvetleri sorumluları öldürülüyordu. 1977'de ölü sayısı 300 dolaylarındaydı. Herkes terörden dehşete kapılmıştı. 1978 ve 1979'da terör kurbanlarının sayısı her yıl için bini aşmıştı. Sıkıyönetim kuruluşundan yani 26 Aralık 1978'den 12 Eylül 1980'e kadar geçen zaman içinde 3710 kişi anarşik eylemlerde

yaşamını yitirmişti. (...) Bir DEV-SOL militanı televizyonda geçenlerde şunları söylemiştir. – "Nihat Erim'in öldürülmesi gerek Türkiye'de, gerek tüm dünyada yankıları olan bir eylemdi. Öldürülen eski bir başbakan olacağından, oligarşinin eski bir başbakanı bile koruyamadığı kamuoyunda açık ve net gözükecekti... Ve böylece öldürülmeyecek adam yoktur düşüncesi toplumda yerleşecekti." Prof. YAŞA daha sonra Konsey'deki konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Türk Silahlı Kuvvetleri için demokrasi düşüncesi cayılmaz bir ilkedir. (...) Bugünkü yönetimin Avrupa Konseyinde kalmak isteyişi, bunun için çaba göstermesi, demokrasi isteminin bir açık belirtisidir. Çünkü Avrupa Konseyi'ne ancak demokratik ülkeler üye olabilir. Hükümetimiz Ortak Pazar'ın tam üyeliğine geçmek çalışmalarının hızlandırılması yolunda da karar almıştır. Bu da son durağın demokrasi olduğunun bir başka belirtisidir. (...) Sendikalar yasası hazırlandıktan sonra demokrasiye geçişin belki ilk adımı olarak işçilerin önceki haklarına ivedilikle kavuşacaklarını sanıyoruz. Biri sol, öteki sağ uçta olan DİSK ve MİSK'in bazı üyeleri, Ceza Yasası ve Sendikalar Yasası'nı bozan girişimleri nedenleriyle tutuklu bulunmaktadırlar. Benzer biçimde, aşırı sağ ve sol örgütlerle ilişkili gazete yazarları da daha tutuklu bulunmaktadırlar. Bu kimseler 12 Eylül'den önce de var olan yasalara göre yargılanmaktadırlar. Türkiye'de yasalar komünizmü, faşizmi bölücülüğü, laikliğe aykırı her türlü eylem ve propagandayı yasaklamıştır. Bu yasalar Cumhuriyet'in ilk yıllarından günümüze değin çeşitli eğilim ve görüşteki iktidarların birbirini izlemesine karşın değişmemiştir. Anayasa Mahkemesi bu yasaların iptal istemlerini geri çevirmiştir.

Biz buraya, Avrupa'ya ve Türkiye'nin Avrupalılığına inanan Türk kamuoyunun önemli bir kesiminin duygu ve düşüncelerine tercüman olarak geldik. Umarız ki öteki Avrupalılar da Türkiye'nin kendileri için kaçınılmaz öneminin farkındadırlar."

29 NİSAN 1981..... Aynı gazetede bugün Hüseyin Nali Kubalı'nın Marsizmi eleştiren yazı dizisi başladı. Hüseyin Nail Kubalı'yı düşünüyorum derin derin. 27 Mayıs devrimindeki öncülüğünü kendisine oynatılan oyunu nasıl başarıyla yerine getirmiş olduğunu düşünüyorum. Ve de bizim, üniversite öğrencilerinin kendisine olan inançlarının nasıl bir oyuna getirildiğini. Ayrıca benim sayın Kubalı'yla yakın ilişkilerim olmuştu. Kendisini Cumhuriyet'e yazdığım haberlerle kamuoyuna ben sunmuştum. Bu girişimim kendimin de beklemediği bir başarıya ulaştı.

Ama ah bu konulara şimdi değinmekle yetinmeliyim. Bu adamı o zaman da çok içten sevmediğimi biliyordum. İki yüzlülüğünü tıpkı Sıdık Sami Onar gibi hemen duyarlamıştım. Benim ders verdiği anfiye girdiğimi görür görmez hemen dersini kesiyor ve DP yönetimini eleştiren demogojik bir nutka başlıyordu. Sonra da beni arkadaki odaya çağırıyor, haberin gazetede hangi gün çıkacağını soruyordu. Toplumsal sorunlardan çok kişisel girişimlerinin ve siyasal yatırımlarının öne çıktığı besbelli oluyordu o zaman. Ama ben yine de gazeteye haberi vermekte gecikmiyordum.

Cumhuriyet gazetesinin polisiye köşe yazarı bay MUMCU şimdi bu duruma bakıp, yani Kubalı'nın nereden nereye geldiğine bakınıp bir güzel dövündükten sonra yazısını şu demogojik dizelerle bitiriyor.

"Ankaranın taşına bak
Gözlerimin yaşına bak
Uyan Gazi Mustafa Kemal uyan
Şu dünyanın işine bak..."

Gözlerinizin yaşına bakıyoruz bay MUMCU ama ölüler uyanmaz. Ve artık ölüler yönetmek ülkeyi. "Atam gözlerini aç, şu olan işlere bak" teranesini bırakın da siz yaşayanlar açın gözünüzü hem de, dört açın onları. Ölüler göremez ama siz görebilirsiniz. Göremiyorsanız siyasal ölülersiniz demektir siz de...

30 NİSAN 1981..... TÜRKEŞ VE 219 SANIK İÇİN ASKERİ SAVCI İDAM İSTEDİ.

30 NİSAN 1981..... 24 TİKP YÖNETİCİSİ İÇİN 8-15 YIL TUTUKLULUK İSTENDİ.

30 NİSAN 1981..... ADANA'DA 57 DEV-YOL'CU VE 16 İGD'Lİ İÇİN İDAM İSTENDİ.

30 NİSAN 1981..... AVRUPA KONSEYİ BAŞKANLIK DİVANI TÜRKİYE KONUSUNDA OLUMLU TAVIR GÖSTERDİ. Başkanlık Divanı Türkiye'nin Konsey üyeliğinin sürdürülmesini öngören De COSTER formülü üzerinde görüş birliğine vardı.

30 NİSAN 1981..... Askeri Yargıtay bir idam cezasını onayladı. Ölüm cezası onaylanan İSMET ŞAHİN kendisini bir baskınla yakalamak isteyen kolluk kuvvetleriyle giriştiği çatışmada er Mustafa Çiğdem'i öldürmekten suçlanarak yargılanıyordu.

1 MAYIS 1981..... Kent bugün askeri işgal altındaydı.

3 MAYIS 1981..... KÖPEK KUAFÖRÜ SNOPİ 2 HİZMETE GİRDİ.

Snopi bugün yapılan açılış töreniyle Suadiye'de sayın müşterilerinin buyruğuna girdi. Bağdat Cad. Çatalçeşme No: 66 Telefon 46 11 91 (Hürriyet)

4 MAYIS 1981..... DEV-SOL'un 58 MİLİTANI DAHA YAKALANDI.

6 MAYIS 1981..... EVREN TIME dergisine bir demek verdi.

"Üzerinde yaşayanların yarınından güven duymadıkları bir ülke düşününüz. Herkes 'nereye gidiyoruz?' diye soruyor. Bu duruma çare bulmak parlamentonun göreviydi. Ama parlamento paralize olmuştu. Ülkedeki anarşi onun içine dek etkisini

göstermişti. Biz onlara (parlamenterlere) İtalya'da Aldo Moro kaçırıldığı zaman Komünist Partisi'nin bile diğer partilerle bir olup teröre karşı savaşım verme gereğini duyduğunu anımsattık. Cumhurbaşkanına, tüm siyasi parti liderlerine bir mektup göndererek ülkeyi bekleyen kötü sonucu anımsattık. 8 ay sabırla bekledik. Ama tek şey bile düzelmedi.

Üç varsayım görülüyordu. Bir iç savaş çıkabilirdi. Sağ ya da sol iktidarı ele geçirebilirdi. Şunu belirteyim ki sol daha kuvvetli durumdaydı. Ya da ordunun daha küçük rütbeli subaylarının bir girişimi gerçekleşebilirdi. Bu varsayımları kuvvet komutanları ile görüştüm ve bizim girişimimizin tek çıkış yolu olduğuna karar verdik.

Darbe sırasında genelkurmay başkanı idim. Benim yerinde olan herkes benzer şeyi yapardı. Çünkü bu halkın isteği idi. (...) Şayet iktidar solun eline geçseydi, hiç kuşkusuz, Türkiye NATO'daki üyeliğinden çıkar ve kendisine başka bir yer ararda. (...) Sivil yönetime iktidarı devretmeden önce terörizmin kökünü tümüyle kazıyacağımızı söylemiyoruz. Kurucu Meclis'in bu konu üstünde çalışacağını umuyorum. Amacımız %90-95 oranında başarılı olabilmektir. Terörizmi tümüyle yok edemezsiniz. Bu yeni bir savaş yöntemidir. Ama bizim önümüzde dumura uğrayacaktır.

6 MAYIS 1981..... MLSPB davası başladı. 139 sanığın 56'sının ölümü isteniyor.

6 MAYIS 1981..... İrlanda kaynıyor. Açlık grevindeki İRA üyesi 27 yaşındaki SANDS 66 günlük açlık grevinden sonra bugün öldü.

6 MAYIS 1981..... Sait Faik ödülü bu yıl verilmedi.

7 MAYIS 1981..... Amerika'da bulunan Hava Kuvvetleri Komutanı ŞAHİNKAYA "Amerikan yardımının artacağına inanıyoruz" dedi.

8 MAYIS 1981..... 4 TERÖRİSTE ÖLÜM CEZASI VERİLDİ.

Ege Ordu ve Sıkıyönetim 1 Nolu Askeri Mahkemesi, MHP İzmir İl Sekreteri Turan İbrim'le müteahhit Nuri Yapıcı'yı öldürmekten sanık sol bir örgütün üyelerinden SEYİT KONUK-İBRAHİM ETHEM COŞKUN-NECATİ VARDIR'ı ölüme mahkum etti. Adana 1 Nolu Sıkıyönetim Mahkemesi de Dörtyol Emniyet Amiri Tekin Sungur'u öldürmekten suçlu THKP-C üyesi ALİ ÇANKIR'ı ölüm cezasına çarptırdı.

ADANA SIKIYÖNETİM Komutanlığı 2 Nolu Mahkemesi iki gün önce yani 6 Mayıs'ta silahlı sağ eylemci YUNUS AÇIK'ı idama mahkum etmişti.

9 MAYIS 1981..... BU AKŞAM saat 21.00'de NİYAZİ AĞIRNASLI ile birlikte Ataol BEHRAMOĞLU'nun dizelerini yazdığı "İyi Bir Yurttaş Aranıyor" adlı oyunun galasına gittik. Niyazi Ağırnaslı arada Emil Galip SANDALCI ile görüştü. Kızı Defne'yi yine içeriye almışlar.

Ah bu aydınların bazı gecelerde böyle bir araya gelmesi bana hep ve sürekli içerdekileri düşündürüyor. Büyümüş çocuksu gözlerle sanki demirparmaklıklar arasından bizi süzüyorlarmış gibi bir duyguya kapılıyorum. Gözlerinin ağırlığını duyarlıyorum omuzlarımda. Ve aydınların ellerinde kokteyl bardaklarıyla birbirlerine gülümsemeleri, birbirleriyle gülerek dostça konuşmaları beni açıklamasını beceremeyeceğim bir biçimde rahatsız ediyor.

13 MAYIS 1981..... Fransa'da başkanlığı kazanan Mitterrand'ın yeni bir dönemin başladığının muştucusu olduğu konusundaki aydınlarımızın sevincine katılamıyorum. Fransa burjuvazisinin hemen arkasında, başımızı geriye çevirir çevirmez 1871 duruyor. ... 1848... 1830. Ama arada geçen süreçte kurumlaşan demokratik örgütler deniyor? İçte kurumlaştığı sanılan demokratik örgütlerin yanı başında Fransız burjuvazisiyle birlikte 1940'ların Vietnam'ı, 1950'lerin Afrika sömürgeciliği, 1960'ın Cezayir kolonializmi burun burun yaşıyor. Bu çapraşıklığın bir gün sosyalist lider Mitterrand'ın başını yemeyeceğini kim bunca kaygısız söyleyebilir? Fransa bir Şili değildir belki. Ama unutulmaması gereken bir olay daha var: 1968 olaylarında general De Gaulle tüm ordu komutanlarını, tüm yönetimde etken kişilerle Prefet'leri Champ Elysees'de toplamış, Fransa komünist partisinin gösterilerin içinde eylemsel olarak yer alıp almadığını, bu girişimleri onaylayıp onaylamayacağını dehşetli bir önlemcilik içinde bekliyordu. Komünist parti bir başkaldırıya dönüşmüş olan eylemleri onaylamadığını bildirir bildirmez, tüm Prefet'ler, yönetimin etkin kişileri, generaller yerlerine döndüler. Aksi gerçekleşmiş olsaydı, yani Fransız Komünist Partisi tüm Fransa'ya yayılmaya başlamış olan gösterilerin içinde yer aldığını, bu gösterileri onayladığını söylemiş olsaydı, hiç kuşku yok ki Fransız burjuvazisi 1968'de 1871'i bir kez daha yaşamakta en küçük bir kaçınımda bulunmayacaktı.

Mitterrand'ı alkışlayanlar, onun yenilgisi karşısında Batı Avrupa'da gittikçe gerçekleştirilmeye çalışılan yeni faşizmin nasıl yengin çıkacağı konusunda daha akıllıca düşünmelidirler. Solcularımız işin sınıfsal niteliğini unuttukça sevinçleri hep kursaklarında kalacak.

Fransa bir Pinochet çıkarmaz belki. Avrupa'da Pinochetler'in işi olmadığını söylemek dile kolay gelebilir, 1940'ların Hitler ve Mussolini'sini unutanlar için. Dünyanın her yerinde burjuvazi silahla devirdiği yönetimi barışçı bir biçimde halk yönetimine bırakma niyetinde olmadığını apaçık gösteriyor. Allende yaşamını bu deneyime koydu. Yalnızca onun yaşamı değildi biten... daha nice solcu yurtsever sonu acımasız bir katliamın kanı içinde boğuldu gitti.

Mitterrand'ın başarısı, yani burjuvazinin yönetimindeki bir Fransa'da ki başkanlığı yüreğimi titretiyor. Bu başarıdan korkuyorum. Akılsızlıklarımızın yenilgisinden, yeni yeni deneyimler uğruna gittikçe olumsuz noktalara gelip

dayanmamızdan derin kaygılar duyuyorum. Ve ben o nedenle bu seçime Türkiyeli solcular kadar katıksız bir coşkuyla sevinemiyorum.

14 MAYIS 1981..... MEHMET ALİ AĞCA PAPA'YI ST. PETER ALANINDA KURŞUNLAYARAK VURDU. O gün Avrupa Konseyi'nde Türkiye tartışılıyordu. Türkiye'nin Konsey'den çıkarılması yadsındı. Devlet Başkanı EVREN terörizme çok kurban vermiş Türk ulusu adına Papa'ya ivedi iyileşme dileklerini iletti. Konseyi izleyen gazeteciler Türkiye'nin gündemdeki önceki yerini yitirdiğini, tüm Konsey üyelerinin Papa ile ilgili bilgiler toplamak için çırpındıklarını yazıyor.

Ah tanrım nasıl apaçık bir biçimde Amerikan Pentagonu'ndaki faşist kadrolar dünya halklarıyla oynuyorlar. Ellerinde kamçı bu halkı terörizmin korkusu içinde aslanı kafeste terbiye eder gibi susta tutuyorlar...

16 MAYIS 1981..... ATAOL BEHRAMOĞLU GÖZETİM ALTINA ALINDI. YAZKO'da yeniden basımı yapılan "Ne Yağmur Ne Şiirler" adlı yapıtında 159 ncu maddeye karşı geldiği söyleniyor. Ceza Yasası'nın bu maddesinin ne anlama geldiğini şimdi, şu anda birden anımsayamadım. Sanırım devlet kuvvetlerini küçük düşürmek ve yasanın yasakladığı bir eylemi övmek suçları. Eve telefon ettim. Ankara Sanat Topluluğu'nun Yönetmeni Rutkay AZİZ çıktı telefona. Biraz konuştuk. Ludmila'nın Selimiye'ye gittiğine öğrendim. O sıkıntı içinde AZİZ'in kendisinin ve çocukların nasıl olduğunu sormamak sonradan canımı sıktı.

Bugün kötü... "Sanat Emeği" dergisinin sorumlusu Turgay FİŞEKÇİ 1,5 yıl tutukluluğa mahkum edildi. 1978 Eylül'ündeki bir yazıdan dolayı. Bu genç, narin yapılı delikanlıyı düşünüyorum. Öyle narin bir yapısı vardı ki, sanırım küçüklüğünden kalma bir sayrılığının izleri vardı üstünde. Sol kolunun mu yoksa sağ kolunun mu iyice kuvvetli olmadığını, ötekinden daha zayıf olduğunu sanıyorum. Tutukluluğunda buna özen gösterirler mi? Yarın belki Ludmila'ya uğrarım.

Ataol'un içerde çok kalmayacağını düşünmek istiyorum. "Ne Yağmur Ne Şiirler"i yeniden okudum doya doya. Akşam üstü Nizayi Ağırnaslı da şiirlere göz attı. Birinci şiir yüzünden olsa olsa bir kovuşturma açabilme olasılığının olduğunu söyledi. Ama sonra bu "şiirde de suç öğesi yok aslında" dedi. "Besbelli ki amaçları başka bir şey... ne olduğu kovuşturma döneminde kendini belirlemeye başlar."

Şimdi gecenin ileri bu saatinde dostumun şiirini işte onun kulaklarını çınlata çınlata günceme atıyorum. Sanki bir şeyi, iyi, güzel olan şeyi bizden, halkımızdan çalıp almalarını engellemek istercesine... Yapıtı toplattılar.

NE YAĞMUR...NE ŞİİRLER

Soruyorum sevgilime
-Darağacından Notlar'ı okudun mu?
Bu bizim hayatımız.
Gece oluyor içeri
Yıldızlarıyla.
Üç ilde
Sıkıyönetim var.
"Askeri Savcı"
Sözü
Yer alıyor
Günlük bir sözcük olarak
Hayatımızın sözlüğünde.
Aşklar kelepçeli
Güney Amerika'da
Kederden geberiyorum.
Herkes hayatını anlatıyor.
Deli anneler
Yıkık binalar
Paramparça
Bir gençlik
Yaşadığımız,
Hayatımızın kanadığını
Görüyormusun?
- Darağacından Notlar'ı okudun mu?
İşkence
Ve umut
Şiiri fışkırtır.
Ruhumun yaralarını saracak
Şafağın sözcüklerini arıyorum.
Arıyorum.
"Kalın devrimci romanların
Sonundaki keder"
Kalın
Devrimci
Bir roman olarak hayatımız
- Darağacından Notlar'ı okudun mu?
Sevgilim
Seni
Öpüyorum.
Her gün

Geçtiğim denize
Yabancılaşmasam
Bütün hayatları
Anlatabilsem
Ölüme karşı
Dururken bir adam
Tek bir mısra halinde
Hayatını
Okuyor (....)
(.....)
Prag'da
Bir sevgilim var
Ve ikinci dünya savaşı
Ve tanıklar
Ve ellerim
Sana son kez dokunduğunda
Artık
Senin
Olmayacağını bilmek;
Artık
Olmayacağımız
Çünkü
Çıkış yok buradan
Silah sesleri
Silah sesleri
Bir bahar.
Ey uçuşan
Güvercinleri kalbimin.
Ey bir imkanı
Yaşamak duygusu.
Ey içime
Sindirdiğim sevgin.
Prag'daki
Sevgilim.
(.....)
Sevgilim, binlerce kilometreye
Yayılan kalbim
Ve gözyaşlarım
Ve her şeye
Yetişme duygusu.
Bütün romanları

Yutarak
Ve çağdaş ve sarsak
Kalbimi
Avutamaz
Hiçbir şey
Ne yağmur...
Ne şiirler... (1974)

17 MAYIS 1981..... TERÖRİST AĞCA'NIN GİRİŞİMİ SONUÇLAR VERMEYE BAŞLADI. İşte:

-THE TIMES: "Geçen Eylül'de iktidarı almış olan askeri rejim Türkiye'yi bir iç savaşa ve anarşiye sürüklenmekten alıkoyabilmek için bunu yapmıştır. Askerler modern Türkiye'nin kurucusu Atatürk'ün demokratik ilkelerine bağlı kalmakta, Türkiye'yi Avrupa'ya daha çok yaklaştırmak istemektedirler. Şimdi önlerinde AĞCA ÖRNEĞİ OLAN BATI KAMUOYU GENERALLERİN SORUNLARINA DAHA ÇOK SEMPATİ İLE BAKACAK, karşılarındaki terörizmi heyülasının çapını ve doğasını daha iyi görebileceklerdir."

- HANNORVER'DE BİR ALMAN AİLE TÜRK KOMŞUSUNA BALTAYLA SALDIRDI. Hannover'in Langenhagen bölgesinde oturan işçi Beşir ailesi Alman komşuları Barbara-Kurt çiftinin saldırısına uğradıktan sonra polise başvurmuşlar ve aldıkları yaralar nedeniyle doktor tarafından kendilerine rapor verilmiştir. Polislerin baltayla komşularına niçin saldırdıklarını sordukları Barbara-Kurt çifti "Onlar Papa'yı vurdu. Biz de bunları öldüreceğiz" yanıtı vermişlerdir. (Milliyet)

- İTALYAN POLİSİ AĞCA'NIN UZUN SÜRE ALMANYA'DA SAKLANDIĞINI SÖYLERKEN ALMAN İÇİŞLERİ BAKANLIĞI'NIN AĞCA'NIN HİÇ ALMANYA'YA GELMEDİĞİNE DAİR YAPTIĞI AÇIKLAMA TAM BİR ŞAŞKINLIK YARATTI.

- İTALYAN DELLA SERA "AĞCA'NIN ARKASINDA KADDAFİ OLABİLİR"

- BAY METİN TOKER'İN başyazısı "BİZ ŞİMDİ KENDİ İŞLERİMİZE BAKALIM"

24 MAYIS 1981..... İki gün önce YALÇIN yayınlarından yayımcı sayın İsfandiyar arkadaşla görüşmemiz oldu. 18 Mayıs akşamı sanırım, ev ev aramaktan yorgun argın döndüğümde masamın üstünde kızımın Yalçın yayınlarından arandığımı bildiren notunu ve sayın İsfandiyar'ın ev telefon numaralarını buldum. İsfandiyar'ın soyadını bilmiyorum. O nedenle böyle yazmak zorunda kalışım canımı sıkıyor. Ama en kısa zamanda öğreneceğim. Olay şu: Ofset baskı için şimdiden dizgiye geçmek istediğini söyledi bana. Hemen izin verdim. Yapıta karşı gösterdikleri sorumluluk

duygusu, İsfandiyar dostun yapıtı gerçekten çok iyi yorumlayışı beni gönendirdi. "Bu yapıtı basmak bizim yayınevimiz için bir şereftir" deyişindeki içtenlik gerçekten de bu genç adamın gözlerinde ılık bir bahar gibi yaşıyordu. Bunu gördüm. Bunu gördükten sonrası beni daha çok ilgilendirmez. Yapıt için değerlendirmelerindeki uzak görüşlülüğü kestirmekte zorluk çekmedim. Yapmak istediğim, ermek isteğim önemli, benim için çok önemli bazı özgül kurguların böylesine aydınlık biçimde kavranır olduğunu görmek, yapıtımın yayınlanması muştusundan çok derin bir "oh..." çektirdi bana. Bu derin rahatlığı ve bu bulunmaz hazzı Ataol'un yorumu, Mustafa Aslan'ın kavrayıştaki çarpıcılığında gördüğümde de duymuştum. Ama bir noktada kaygılarım gittikçe yoğunlaşıyor: çok kişi olayların kaba yapısallığı içinde Gueorgi VASSİLİEVİÇ'in dramını yeterince kavrayamıyor gibi geldi bana. Olayların politik öğretisi ya da bunu şöyle söylemek gerek... sezinlediğim şu: Bolşevik devrimin yaşamdaki politik öğretisini yeni bir biçimde yeniden kavrayıp, yeniden kendimizde oluştururken, çok kez VASSİLİEVİÇ'in dramını gözden kaçırıyoruz gibime geliyor. Ataol'a bunu sorduğumda... doğrusu bu kuşku bende ürküntü veren bir kaygıya dönüştü. Oysa ben her şeyden önce sanatçıyım. Vassilieviç'in dramı çok yakından ilgilendiriyor beni. Vassilieviç'in dramı, devrimin eleştirisidir bir bakıma. Kişide somutlaşan acısı, yeniden ele geçirilmesi gereken düşüncesidir. Vassilieviç'in dramını verirken duygusallığın kaypaklığı içinde yuvarlanıp gitmemek için o acıyı buz gibi soğuk bir donduruculukta vermeye çalıştım. Sürgündeki arkadaşına gönderdiği mektupta bu acıyı tümüyle ele verdim.

Gueorgi Vassilieviç BUTOF'un dramını özellikle düşündüğümü vurgulamak istiyorum. Sedof'un dramıyla bütünleştirildiğinde ya da Gurkieviç'in işkencesiyle ince kanallarla bir birleşme sağlandığında destanın omurgasını oluşturan yapı kendini daha somut bir biçimde ele verir sanırım.

Ama bunlar benim işim değil... eleştirmenlerin işi. Yazko'daki eleştirmenlerimizden sayın ASIM BEZİRCİ, yarışmaya katılan yapıtlar konusunda konuşurken sayın İSFANDİYAR'a şöyle demiş: "Yahu adamın biri bir roman yazmış... tam 700 sayfa... Troçki'yle başlıyor roman Troçki'yle bitiyor." İsfandiyar "Besbelli ki şöyle bir kapağını kaldırıp kapamışlar yapıtın" diyor. Edebiyatımızın memurlarından beklediğimiz çok şey yok. Öteden beri olmadı zaten. Ama o okuyucular var ya... genç... ortayaşlı, adları sanları bilinmeyen... işçi... devrimci... işte onlar... onların yargısı, eleştirisi, öğrendikleri şeyler, bir türlü akıllarına sokamadıkları gerçekler... işte bunların hepsi beni edebiyatımızın memur eleştirmenlerinden daha çok .... daha ..... daha çok ilgilendiriyor.

GENERAL'E ÜÇÜNCÜ RAPORUMDUR: ÖNCEKİ GÜN generalim, Göztepe Hatboyu'ndaki evlerden birine bakmaktan dönerken... istasyonu az biraz geçtikten sonra, minibüs yoluna daha varmadan, işte orda, bekleyen iki erle -erler otomatik silahlıydı, elleri tetikteydi- 16-17 yaşlarında bir çocuğun konuştuklarını gördüm.

16-17 yaşındaki çocuğun eli kalın kalın sarılmıştı. Gözlerindeki kederi gördüm uzaktan. Sarılı kolu boynuna asılmıştı. İşte tam yanlarında durdum. Çocuk kopan parmağından söz etti erlere. Sigortasız çalıştığını, sigortasız çalıştırıldığını da söyledi. Göztepe karakolundan geliyormuş. Bir zengin mobilyacının yanına girdiğinin üçüncü günü olmuş bu olay. "Makinenin bozuk olduğunu daha ilk bakışta anladım." dedi erlere... "Parmağımı kaptırdığımda keresteci de vardı. O gördü. Tanıklık edip etmeyeceğini bilemiyorum. Patron boşu boşuna sigortayla falan uğraşmamamı tembihledi. Karakoldaki komiseri tanıyormuş. Karakoldakilere para dağıtmış. Hastaneden getireceğim raporu oradakiler hasır altı edeceklermiş."

Generalim erlerin tepeden tırnağa silahlıydılar parmağı kopan çocuğun karşısında. İkisi de gençti. Ve işin şaşılası yanı: o çocuğa çok mu çok benziyorlardı. Ama elleri tetikteydi. Başkaları da durdu bizim yanımızda. Ben çocukla karşı kaldırıma geçmeden önce başımı kaldırıp erlerine baktım. Ve generalim işte raporumdur: erlerinin gözünde, parmağı kopan, kolu boynundan askılı, elinde karakolun yazısı Göztepe sayrılarevine giden çocuğa karşı derin bir acıma duygusu gördüm. Bir de başka bir şey: gittikçe çevrelerinde toplanan halk karşısındaki korkularını. Biri "Haydi dağılın... yok bir şey" dedi ama sesinin titremesini kendi kulakları da duydu. Ötekisiyse hiçbir şeycikler demedi. Biz çocukla minibüs yoluna çıkana dek sanki bizim ardımızdan baktı.

ATAOL'u saldılar. Dün Ayşe'yle ordaydım. Ataol'u tutukluluk döneminin derin etkisi içinde buldum. "İşkence sistemli ve resmi bir kurum olarak işlevini sürdürüyor" dedi. 1. Şube'de atıldığı yeraltı bölümünde işkenceden sonra ayrılması için karnına kaynar su dökülen genç bir mühendisten söz etti. Sonra şiir kitabıyla birlikte Selimiye'ye götürülüşünü ve oradaki olayları. Ataol ülkemizin tanınmış bir şairi. Bir özelliği daha var üstelik: Yazarlar Sendikasının genel sekreteri.

Selimiye'deki erler özellikle seçilmiş kişilerden oluşuyor. Ve de Ataol'un dediği gibi "ölümle bir an burun buruna kalınıyor." İşte o zaman İlhan ERDOST'u anımsadım birden.

Biliyorum, kimse tanığı olmadığı olayı bir başkasından daha öncelikli, becerikli anlatamaz belki. Belki de doğru değil bu genel olarak düşünüldüğünde... Ama bu özellikleri olan erlerin arasında Ataol'un toplatılmış kitabıyla birlikte çepeçevre silahlar arasında kuşatılmış olmasını, bir erin "mademki solcu bir şairsin... idamlıksın" deyişini, "şu şiirlerini oku bakalım..." deyişini ve silahların kuşatılmışlığında bir şairin şiirini başka, öteki tutukluların yüksek sesle erlere okuyuşundaki tabloyu yine de kavrıyorum. Yine de kendim gözlemiş gibi duyularım, düşüncelerim Selimiye askeri kışlasında bir bir kişilerde somutlaşıyor... bir bir erleri görüyorum.... ve Ataol'u, şair dostumu kuşatılmışlığı içinde yüreğindeki sevgi, korku, peklik ve yalnızlıkla, sanki ordaymış gibi görüp, tanıklığını yapıyorum.

EVREN "Mikroplar temizlendi. Şimdi gençlik tertemiz karşımızda" dedi.

THE ECONOMIST: Londra: İLGİNÇ BİR YORUM: "Türkiye'nin 9 aylık askeri rejiminin lideri Orgeneral Kenan Evren geçen hafta papayı öldürme girişiminin Türkiye'deki rejimi eleştiren yabancıların (akıllarını başlarına getireceğini) umduğunu söylemiştir. (...) Yabancıların, Türkiye'yi çabucak demokrasiye döndürmediği için Org. Evren'i eleştirmeden önce Türkler'in yüzyüze olduğu sorunları görmeleri gerekir. (...) Türkiye'deki kişi başına düşen gelire sahip olan birçok Latin Amerika ve Afrika ülkelerinde diktatörlük olağan bir yönetimdir. (...) Terörist tehdidini denetim altına alabilmek için zamana gereksinim vardır. Ayrıca 1970'lerin sonlarına doğru ülkenin çalkantıya sürüklenmesine katkıda bulunan anayasadan daha iyisini ortaya çıkarmak için de zamana gereksinim vardır. Türk demokrasisinin yeniden inşa edilmesi için herhalde, hem güçlü bir başkanlık, hem de var olan ultra-nisbi temsil seçim sisteminde değişiklik yapılmasını öngören bir sistem gerekmektedir. (...) Generallerin bunu yapmada aceleye getirilmemeleri gerekir..."

İşte dünya kapitalist metropollerinden Papa'nın vurulmasından sonra yükselen sesler bunlar. İçerde de sayın Metin TOKER dıştakilerle tam bir uyum içinde aynı gün Milliyet'te şunları yazmaktadır. "Türk demokrasisinin derdi anayasa değildir." Sonra şöyle diyor Amerika'nın has adamı yorumunda tıpkı Economist gibi: "Kurucu meclisin ilk görevi kuşkusuz bir anayasa yapmaktır. Kurucu Meclis iki siyasal seçenek karşısında kalacaktır: sistemde başkanlık rejimine mi ağırlık verilecektir, yoksa parlamento ağırlıklı rejim mi, bazı rötüşlerle sürdürülecektir...?"

24 MAYIS – 25 AĞUSTOS: Üç ay günceme yazamadım. Yazmayı unuttum sanki. Yazma olanağı bulamayacak kadar kişisel dertlerimin peşine düştüm. Şöyle özetlemeliyim: Göztepe'de kaldığımız kiralık evden icra yoluyla çıkartıldım. Zor günler oldu bu günler. İki sokak gerimizde, Fırın sokakta bir daire satın aldım. Ama içinde kiracı var. Çıkacağına söz vermişken çıkmadı. Eşyalarımızla kaldık mı sokak ortasında. Evi satan hanım eşyalarımızı kendi dairesinin salonuna yerleştirmemize izin verdi. Kendisi Ankara'da oturduğu için bunda bir sakınca yok belki. Ama yine de bir büyük yardımda bulunduğunu biliyorum. Biz elimizde bavullarla Nizayi Ağırnaslı'nın kızının evine yerleştik. Nil'in kocası Semih Orcan tutuklu olduğu için Nil evde yalnız kalmıyor, kayınvalidesinde kalıyordu çokcası. Ama biz eve yerleşince Ankara'ya gitti Niyazi bey ve annesiyle birlikte. Bir buçuk ay orda kaldık. Bu arada Ayşe Dame de Sion'un birinci hazırlığını bitirerek 2 nci hazırlığa geçti. Annesi nedenini çok iyi kestiremediğim nedenlerle yeniden hastalanıp sayrılarevine yattı. Bu hastalık hepimizi üzdü. Benim yalnızlığımı daha da çoğalttı. Hastalık döneminde bana karşı saldırılarındaki gözü peklik çaresizliğimi zaman zaman dayanılmaz boyutlara ulaştırdı. Elimden gelecek bir şey olmadığından -çok kez olduğu gibi- katlandım.

Niyazi beylerde kaldığımız bir buçuk ayı aşan süreden sonra Temmuz'un ortalarında sanırım Marmara adasına gittik. Biz onlardan bir hafta önce gittik, bir hafta sonra döndük. Marmara adasındaki bu yazda ilginç etkilenimler içinde kaldığımı biliyorum. Günceme bu etkilenimleri tüm boyutlarıyla yazmak isterdim. Bu

etkilenimlerimin açıklaması güncem için değil. Yapıtlarım için. Onları günceme yazmayacak, yazmayacak kadar kendime daha yakın buluyorum. Günce en katıksız içtenliğim değil benim. Ama yapıtlarımda en katıksız yaklaşımlar içindeyim kendi kendime güncem'den daha çok.

Marmara'dan dönüşte yine yersiz yurtsuzluğumuz sürdü. Bu arada Hüsna İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya bölümünü kazandı. Dostum Mustafa ASLAN ile eşi Florya'daki belediye kampinglerinde kaldıklarından Ayşe onların yanına yerleşti. Yaşamından son derece mutlu. Candan Aslan içten bir abla gibi davrandığı için günlerini kıvançla, çocuksu heyecanının değişikliği içinde geçirip duruyor. Ben akşamları kampinge gidiyor, birlikte yemek yedikten sonra dostlarımın Unkapanında, bizim mağazanın hemen karşısındaki evlerine dönüyorum. Hüsna köyden döndüğünden beri bu kalış biçimine benimle birlikte ayak uydurdu.

Adam, kiracım diyemiyorum –çünkü bu duyguya ve düşünceye alışamadım bir türlü- evden çıkmıyor. Çocukların okulu başlayacak. Ne ki davamız sürdüğü için hukuksal açıdan yaptığı bir takım yanlışlıklar evi terk etmesine neden olacak ister istemez. Çünkü aslında gidecek. Ev tuttuğu biliniyor Bakırköy yakasında. Ama açıktan para istiyor. Bizim böyle eşte dostta daha fazla kalamayacağımızı, kendisine gidip bir teklifte bulunmamızı bekliyor.

Avukat Rezzan Aydınoğlu bu konuda elimizden gelen yardımda bulunabileceğimizi bildiren bir girişimde bulundu ama adam oralı olmadı. Gereksinmesi olanı eze eze ulaşacağı sonucunun doyurucu nitelikte olmasını sağlamak istiyor kendisi için. Bunu anladığım için İlhan hanıma durumu belirttim. İlhan hanım evi kendisinden satın aldığımız hanım. Eşyalarımız onun salonunda. Ağustos'un 28'inde dava sonucu bu işin bir süre daha uzayacağını gösterirse, okulların açılmasına çok az bir zaman kaldığından, kendilerinin bir odasında kalıp kalamayacağımızı öğrenmek istedim. Hemen, elinden gelen kolaylığı göstereceğini söyledi. "Size söz veriyorum Orhan bey..." dedi. Ben de "Böylece dedim, bu adamın bizi sokakta sanıp kanırtabileceği düşüncesi kafasından sökülüp atılmış olur..."

Şimdi özetlersem: Ayşe gündüz ve geceleri ASLAN'ların yanında kalmasını sürdürüyor. Ben, Hüsna ile kışlıkta kalıyoruz. Akşamları gidip denizimize bile giriyoruz. Örneğin dün akşam saat 19.00'da onlardaydık ve denize girdik. Bizi salmadılar. Sabahleyin de ben ASLAN'la erkenden denize girip işe geldim. Mustafalar'da kalışım beni çok hafifletiyor. Bu genç arkadaşımla eni konu sanat konuşmalarımızı geliştiriyoruz.

Ama üç aydır günceme yazamadığım bir gerçek. Üç aydır ülkemin içinde yaşadığı koşulları bir yana itip atan kendi bireysel koşullarımın kuşatması içinde yaşadığım bir gerçek. Yavaş yavaş kendime gelmeye çalışıyorum. Gazeteleri toparladım. Beni bir hava gibi kuşatan olayların kabasal görüntüsünü yine de buraya

atacağım... Neyin beni daha çok, daha koyu bir biçimde etkilediğini, daha sonraki günlerde iyice öğrenip kavrayabilmek için.

"Kral Oidipus Yazarını Yargılıyor" oyunumun kafamdaki kurgusunu bile yakalayamıyorum. Belli belirsiz ip uçlarını anımsıyorum. Yaptığım çevirilerin izlerini kovalarken neyi amaçladığımı, oyunu neyin eleştirisine yönlendirmek istediğimi daha iyi anımsayabileceğimi sanıyorum.

Ve ondan sonra da yine 27 Mayıs konusundaki romanın derin kaygısı içine düşüyorum. Eve yerleşmek ve işi de artık belli bir düzeyde tutarak hep yazmak, hep yarının kavgasında yapıtlarımı belirlemek istiyorum.

Yazamamak, okuyamamak derin bir biçimde mutsuz kılıyor beni. Mutsuzluğum hep bunlardan. Oysa ben artık sadece yazmak için yaşamak istiyorum. Ve bunun için gerekli önlemleri almaya çabalıyorum. Çocuklar okuyacak ve ben hem yazacağım hem de aç açık kalmayacağız... Sağlanabilir mi bu? Zamanı yalnız kendim için değil başkaları için de nasıl daha verimli bir üretkenliğe dönüştürebilirim.

Ama her şeyden önce şimdi, üç aydır yazamadığım günlere erişebilmek için, beni çepçevre saran olaylar dizisinin ardından yetişebileyim. İşte bu arada ülkemizde, hepimizi etkileyen şunlar oldu:

Benzin, Tüpgaz, Şeker ve Tekel Maddelerine Zam geldi. Kurum kazançları 1 kat, vergileri 3 kat arttı. /ABD dergisi Atlantic: Türkiye'nin Atom bombası yapma konusunda Pakistan'la anlaştığını söyledi./ İstanbul'da 3 kişiyi daha önceleri öldürmüş olan 14 Terörist yakalandı./ Dev-yol ve TDKP üyesi 37 sanığın idamı istendi. İdamı isteyen askersel yönetimin Ege Ordu ve Sıkıyönetim savcılığı. /Disk'e bağlı 59 sendika yöneticisi bırakıldı./ İstanbul'da kadın kuaförlerine yılda 7 milyar ödeniyor./ 75 milyon liralık sigara yolsuzluğu saptandı. 48 kişinin işine son verildi./ Çiğli olayları sanığı 185 işçi 24 yıla varan hapse mahkum edildiler. Tariş'te işçi kıyımlarını protesto nedeniyle 1980 yılında (12 Eylül'den önce) Çiğli iplik fabrikasında direniş yapan DİSK'e bağlı Tekstil sendikası üyesi 185 işçinin 24 yıla dek varan tutuklanma kararı yanında 2 stajyer doktor da 4'er ay tutuklanma cezası aldılar./ ASKERİ YARGITAY DAİRELER KURULU SOL GÖRÜŞLÜ AHMET ERHAN'ın ÖLÜM CEZASINI ONAYLADI: Sanık Erhan 1 Ağustos 1978'de annesi ve kardeşiyle birlikte camiye gitmekte olan Mehmet Kılıç adlı sağ görüşlü kişiyi pusu kurarak öldürmüştü. Sanık İstanbul 1 nolu askeri mahkemesince ölüm cezasına çarptırılmıştı. Askeri yargıtayca bu karar öldürme olayının tammüden olmadığı savunularak bozulmuştu. Başsavcılığın karşı çıkmasıyla dün daireler kurulunca ele alınan idam kararı onaylandı.

30 Nisan Direnişiyle ilgili 150 sanıklı Disk davasına başlandı: Disk Genel Başkanı Baştürk gazetelerden öğrenebildiğimizce şunları söyledi: "1 Mayıs tüm dünyada işçilerin, emekçilerin bayramıdır. Ve bu bayram rejimi ne olursa olsun tüm dünya işçilerince kutlanmaktadır, yaşanmaktadır. Birçok batılı ülkede devlet

başkanları, başbakanlar 1 Mayıs toplantılarına katılmakta, konuşmalar yapmakta, emekçilerin bayramını kutlamaktadır. Örneğin son 1 Mayıs bayramında Federal Almanya Başbakanı Helmut Schmidt Almanya'da işçilerin yoğun olduğu bir kentte 1 Mayıs konuşması yapmıştır. Bu olayın üzerinden bir yıldan çok bir zaman geçtikten sonra, ayrıca DİSK hakkında bir soruşturmada bu konuda sürdürülürken böyle bir davanın yeniden sıkıyönetim mahkemelerinde gördürülmeye başlanması oldukça anlamlıdır.

Hangi somut kanıta dayandırıldığı bizce bugüne değin bilinmeyen nedenlerle 9 aydan beri tutuklu bulunduğumuz ve açılacağı söylenen dava duruşmasında ayrıntılarıyla açıklayacağımız işkence ve baskılı sorgulamada bize yöneltilen sorulardan bir tanesi de 30 Nisan ile ilgilidir. (...) 1 Mayıs öteden beri Türkiye'de siyasal iktidarlarca emekçilere gözdağı verilecek günler olarak yorumlanmıştır. 1 Mayıs 1976'daki bir tek olayın görülmediği görkemli kutlamadan sonra 1 Mayıs 1977'de dışarıdan ateş açılarak bir büyük katliam gerçekleştirilmiş, 36 yurttaşımız katledilmiştir. Bugün DİSK üyeleri ve yöneticileri yargılanmaktadır. Ancak hemen şunu belirteyim ki, DİSK'in ya da yöneticilerinin burada ya da başka davalarda yargılanmak istenmeleri yıllardır sadece kendi çıkarlarını önde tutan egemen çevrelerin ve onların güdümündeki gerici basının sendikalar ve toplu sözleşme, grev yasalarında yapılmasını istedikleri geriye doğru yönelik değişiklikleri için gösterdikleri gerekçelerle çakışmaktadır. DİSK'in yargılanmak ve de mahkum edilmek istenmesi, gerçekte Türkiye'de sendikal hakların kısıtlanmasını isteyenlerin amacına uygun düşecektir.

Bir ülkede sendikaların görevlerini yerine getirmeleri isteniyorsa, o toplumda işçi haklarına saygı göstermek zorunluluğu vardır. Biz demokratik temel hak ve özgürlükleri savunduk. Biz anayasanın tastamam uygulanmasını istedik ve savunduk. DİSK'in tarihe geçecek en önemli özelliği de bu olacaktır. Demokrasinin sarsılmaz savunuculuğu. İnanıyoruz ki, tarih DİSK'i bu özelliği ile saptayacak ve de aklayacaktır. Yüksek mahkemenizin vereceği adil kararın önemli bir yeri olacaktır. Yüksek mahkemenizce beraatimizi talep ediyoruz"

ADALET AĞAOĞLU'nun "Fikrimin İnce Gülü" romanı toplatıldı. Yapıt İstanbul savcılığının başvurusuyla toplatıldı. Fikrimin İnce Gül'ü üçüncü baskısını yapmıştı. Yazar Adalet Ağaoğlu İstanbul savcılığının gönderdiği yazıya Ankara savcılığından yanıt verdi.

Ayrıca yazar TALİP ADAYDIN'ın Tekin yayınevince yayınlanan "Kente İndi İdris" romanıyla "Duvar Yazıları" adlı yapıtları toplattırıldı. 1977-78 yıllarında geçen olayları konu alan bu yapıtlarda bazı kişilerin konuşmalarında geçen sözlerde suç öğeleri bulundu söyleniyor. / Ülkeye dönen sinema oyuncusu TARIK AKIN gözaltına alındı / Org EVREN "Adalet mekanizmasının bağımsızlığına dokunmadık" dedi. / ADIYAMAN'ın Besni ilçesinde Burunçayır köyü çevresinde Türkiye Komünist

Emekçi Partisi üyesi 54 militan yakalandı. Yapılan açıklama şöyle: "... operasyonlar sonucu Adıyaman ili Besni ilçesi Burunçayırköyü çevresinde yasadışı bölücü, yıkıcı, sol örgüt mensubu TKEP (Türkiye Komünist Emekçi Partisi) elemanlarınca özel olarak hazırlanmış, araziye iyi uydurulmuş bir barınağın yanı sıra örgüt militanlarının gizlendiği çok sayıda tabii mağara ortaya çıkarılmıştır. Bu barınak ve mağaralarda çoğu üst düzeyde 54 örgüt elemanı yakalanmıştır. Daha sonra örgüt elemanlarının evlerinde yaptırdıkları bölmelerde ve gizlendikleri mağaralarda, gösterdikleri diğer yerlerde yapılan aramalarda ancak vatan ve millet hainlerinden beklenebilecek bir davranış örneği olarak Besni ilçesi Burunçayır köyünde ilk defa çok etkili silahlardan olan 120 mm'lik Katyuşa marka lançerli, 2 mermili 2 adet rus yapısı roketatar ele geçirilmiş bulunmaktadır..." / MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ İKİ İDAM KARARINI ONAYLADI (3 Haziran 1981. Tercüman) MGK sol görüşlü Recep SARIASLAN ile sağ görüşlü Cevdet KARAKAŞ hakkında verilen idam hükümlerini dün onayladı. Recep Sarıaslan halen kaçak. Sağ görüşlü Cevdet Karakaş ise Elazığ tutukevinde hakkında verilen hüküm yerine getirilmesini bekliyor. Cevdet Karakaş, 21 yaşında. Recep Sarıaslan MHP Kahramanmaraş eski senatörlerinden Hilmi Soydan'ı, Karakaş ise Elazığ'da avukat Erden Aslan'ı öldürmüşlerdi. / DEVLET BAŞKANININ SELAMLANMASI KONUSUNDA BAŞBAKAN ULUSU'NUN ÖNEMLİ BİR YÖNERGESİ: "Sayın Devlet Başkanımız, HER ZAMAN ve HER YERDE, kendilerinin gelmekte oldukları yöne doğru cephe alınarak ve durarak selamlanacaklardır. Kapalı salon ve açık havada yapılan her çeşit toplantı, tören, konferans, konser ve oyunlara sayın Devlet Başkanımızın teşrifleri üzerine bu toplantıda hazır bulunan tüm davetli ve izleyiciler, kendilerine dönerek ve cephe alarak sayın Devlet Başkanımızı ayakta selamlayacaklar ve bilahare İstiklal Marşımız çalınırken de bu durumlarını aynen muhafaza edeceklerdir."

Başkan ULUSU

Karakaş'ın İDAM CEZASI YERİNE GETİRİLDİ. Cevat Karakaş 4 Haziran 1981 sabahı saat 4'de idam edildi. Karakaş'ın idam edilmesi sırasında inşaat bekçiliği yapan amcası yanında bulundu. Babası Almanya'da işçi olarak çalışıyor. 12 Eylül'den bu yana idam sayısı 5 oldu.

BİR ALBAYI öldüren general intihar etti. Resmi açıklama generalin cinnet geçirdiği biçiminde.

Gazetelerden alıntıları kasıtlı bir biçimde mi alıyorum? Hiç mi güzel günlerimiz yok...? Generaller cuntasının yönetiminde ülke halkını, emekleriyle geçinenleri kıvançlandıran hiç mi bir şeyler olmuyor..? Oluyor da ben mi yan çiziyorum..? Böylesine mi gözü dönmüş bir solcu'yum ben? Her şeyi böylesine karamsar bir tablonun içinde göstermekle gerçeklere aykırı davrandığım söylenemez mi? Ah, Halep ordaysa... arşın burada. Bu suçlamaları yapanlar, ileride yapabilecek olanlar arşın arşın değil, santim santim gazetelerin satırları arasında ülke halkını kıvançlandıran, yarına

umutlandıran olayların neler olduğunu bulup çıkarmalıdırlar... Belki de "işte diyeceklerdir... iyi niyetli olmayan bir kişi... Atatürk yılı nedeniyle yapılan o görkemli şölenler, televizyondaki konuşmalar... ordularımızın tatbikatları... Bu adam öylesine kötü niyetli biri ki hiç bunlardan söz etmiyor... Atamızın 100 yaşında oluşunun kıvancını yüreğinde taşımıyor. Bundan daha açık seçik kanıt bulunabilinir mi?" -Bu savı ileri sürene ben de derim ki: "Gün boyu süren anlı sanlı kutlama törenlerinizde, hani nerde halkımız? Kendi aranızda törenli sanlı kutlama törenlerinizde, hani nerde halkımız? Kendi aranızda törenler düzenleyip, plaketler alıp veriyorsunuz... Bir büyük şirketin, bir kocaman holdingin patronu ya da patronları diziliyorlar generallerimizin karşısına... ve uzatıyorlar çeklerini Atatürk kutlama törenleri için imzaladıkları... Ve generaller ellerini uzatıp, başlarını sarkıtarak çek'in üzerine alıp onu, çekin para yazılı yüzüne baka baka konuşuyorlar televizyon ekranlarında... Halkımızın bundan kıvanç duyduğunu sanmıyorum. Ve konuşmasını bitirince general, gerisinde duran öteki bir başka generale uzanıp ondan bir plaket alıyor. Plaketi karşısındaki işadamlarına veriyor ve işadamı bu kez başlıyor konuşmaya ağır ağır... Halkımızın bundan da kıvanç duyduğunu sanmıyorum. Ah tatbikatlara gelince... onlar artık kendi kendimizle savaşır olduğumuzun kesin görüntüleri oldu. Ve ben halkımızın bundan gönendiğini, yarınlarına umutla baktığını sanmıyorum... Ve halkımız açıyor gazetesini... diyelim ki Tercüman'ı ve boydan boya kanlar içinde, parçalanmış gençlerin cesetlerini görüyor. Ayaklarında yalnızca donları ve çırılçıplak... "Halk düşmanları" diye tanıtsa da gazetesi onu... halkımız sağduyusunun o derin vicdanında olayı bir başka türlü biçimlendiriyor. İşte 10 Haziran Tercüman. Açın bakalım... ne bulacaksınız halkımızı gönendiren... Açın öteki gazeteleri ne bulacaksınız..? Niye ben kötü alıntılar yapmış olayım... İşte bir göz atın 10 Haziran tarihli bir gazeteye: sağcıysanız sağdakilerine, soldaysanız, sol adına elimizde kala kala bürokrat kafalı aydınların elinde kalmış olan Cumhuriyeti... Hangisinde kıvançlı ne bulabileceksiniz... hep birlikte bakalım işte:

- 4 terörist ölü olarak ele geçirildi. Ölü olarak ele geçirilenler: Tamir Arda, Atilla Ermutlu, Doğan Özzümrüt, Ercan Yurtbilir...

Gazeteler hep bir ağızdan olayı şöyle veriyorlar:

"MLSPB militanlarının (Doğrusu bu harflerin ne anlama geldiğini hemen birden kestiremiyorum. ML: Marksist-Leninist olmalı...) üs olarak kullandıkları Kartal Maltepe 55 no'lu evi belirleyen güvenlik kuvvetleri buraya sabaha karşı 04.00 sularında baskın düzenledi. Ancak evde bulunan Doğan ÖZZÜMRÜT, karısı Ayşe Hülya Özzümrüt ile Ercan YURTBİLİR "Teslim ol" çağrılarına silahla karşılık verince çatışma çıktı. Bu arada merkez komitesi üyesi Doğan Özzümrüt karısına örgütle ilgili önemli belgeleri verip "Sen kurtul" diye bağırarak Hülya Özzümrüt'ü ikinci kattan aşağı attı. Yere düşen ve yaralanan Hülya Özzümrüt yaralı olarak hastaneye kaldırılırken evdeki çatışmada ağır yaralanan Doğan Özzümrüt ile Ercan Yurtbilir hastanede öldüler... (...) Aynı saatlerde Sefaköy'deki ayakkabıcı dükkanına hücre kuran güvenlik kuvvetleri sabah saat 07.00 sıralarında işyerine yaklaşan iki kişiye

"Dur" ihtarında bulundular. Ancak buna uymayarak kaçmaya çalışan iki kişiden biri açılan ateşle öldürüldü. Ölen kişinin Tamer Arda olduğu ortaya çıktı. Öteki militansa kaçmayı başardı. Tamer ARDA'nın öldürülmesinden sonra otomobil ile Sefaköy alanına yaklaşan Atilla ERMUTLU güvenlik kuvvetlerinin dur ihtarına ateş ederek yanıt verince araca ateş açıldı. Ağır yaralanan ERMUTLU daha sonra ölürken, aynı çatışmada Yavuz AKKUŞ da yaralı olarak ele geçti."

Okumayı sürdürelim o günkü gazeteleri, aynı tarihli:

- "Ermeniler Cenevre'de bir görevlimizi daha şehit ettiler: Cenevre Başkonsolosluğu sözleşmeli sekreterlerinden Mehmet Savaş YARGÜZ'ü öldüren Ermeni asıllı Jan Kirkoryan yakalandı. Halkın belirlemesiyle yakalanan katilin üzerinde bir bomba ile tabanca bulundu. Yargüz'ün öldürüldüğünü duyan İsviçreli eşi sayrılaevine kaldırıldı. Yargüz 38 yaşındaydı."

Ah, halkımızı gönendirecek iyi haberler bulmaya çalışıyorum işte.

- "Sol Terörist VEYSEL GÜNEY İDAM EDİLDİ. Veysel Güney bir süre önce, Gaziantep'de silahlı çatışmada Şahin AKKAYA adındaki bir üsteğmeni şehit etmişti."

" –Ankara'da TDKP-Halkın Kurtuluşu üyesi 38 militan yakalandı."

Halkımız gazetelerde yeni fabrikaların kurulması haberlerini okumuyor artık. Zamları okuyor, işsizliği yaşıyor, öldürenleri ve idamları izliyor. Ama siz belki de işte şu habere alabildiğine sevinebilirsiniz, halkımızın yarına güvenle bakacağının en belirgin kanıtı olarak aynı tarihli şu haberi ötekilerinin yanında büyük bir sevinçle değerlendirebilirsiniz:

- "ABD Savunma bakanı Weinberger'in özel konuğu olarak Washington'da bulunan Milli Savunma Bakanı Haluk Bayülken, dün saat 09.30'da Başkan yardımcısı Bush tarafından Beyaz Saray'da kabul edildi. (...) Yetkililer REAGAN hükümetinin Türkiye'yi desteklediğini, askersel gereksinimlerini karşılamak konusunda Senato'da ve Meclis'te bir zorlukla karşılaşılmayacağını vurguladılar."

- "Yunanistan'a kaçan fırın işçisi iade edildi."

11 HAZİRAN..... 14 Partizan Militanı hakkında idam istendi.

- Irak'ın atom reaktörünü bombalayan İsrail hava kuvvetlerini kutlayan Başbakan BEGİN "Santral yeniden yapılırsa biz de yeniden bombalarız." dedi.

DOĞAN ÖZ'ün katil sanığı İBRAHİM ÇİFTÇİ'nin idam cezası 2 nci kez bozuldu.

12 HAZİRAN..... SUÇ ÜSTÜNDE BİR AYDIN.....

Aydınlarımız konusunda hiç kuşkusuz daha özenli bir yaklaşımla durulmalı. Yaşadığımız günlerde aydınlarımız ne yapıyor? Soruyu şöyle sormak daha iyi: Yazıp

çizmeyi sürdürenler, dergiler çıkaranlar, gazetelerde hiçbir şeycikler olmamış gibi her gün yorum üstüne yorum katanlar, ülkenin içinde bulunduğu koşullarla, halkımızla, tutukevlerindekilerle, açlıkla, işsizlikle, idamlarla hangi boyutlarda ilgileniyorlar? İlgilenmiyor da sırtlarını dönüyorlarsa suçüstü sayılmalı mıdır davranışları?

Yoksa şöyle mi demeliyiz: "Ne yapsınlar yani? Ne bekleyebiliriz onlardan? Ekmek kapıları kalemleri onların... Yazıp çiziştirmezlerse aç kalırlar..."

Böyle bir yargıya katılıyorum. Böyle bir yaklaşımı işte şimdi doğruluğunu vurgulayarak kanıtlıyorum. Kalemiyle ekmeğini kazanmaya çalışmayı yeğlemek zorunda kalmış insanların nasıl çarpık, ters noktalara geldiğini göstermek istiyorum. Bu yazar Cumhuriyet'in ekonomi-politik köşesinin ünlü, uzman yazarı YALÇIN DOĞAN.

Olayı önce iyi kavramak zorundayız. O nedenle 12 Haziran tarihli bir habere ve sonra ekonomi-politik yorumcu bay YALÇIN'a bir göz atmalıyız. Haber: ALMAN PARLEMENTOSUNUN TÜRKİYE KARARI: Demokrasiye dönüş konusunda açıklık isteniyor: "Türkiye'ye OECD çerçevesinde Batı Almanya tarafından verilecek 460 milyon marklık yardımın Alman Parlamentosu'nda onaylanması sırasında yapılan görüşmede 'Türkiye'nin bir an önce demokrasiye dönmesi, verilen yardımın ülkenin ekonomik ve sosyal iyileşmesi ile NATO yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde kullanılması' istendi. Alman Parlamentosu karar metni aynen şöyle:

"- Türkiye'deki bugünkü yönetim mümkün olan en kısa sürede demokrasiye dönülmesine ilişkin bir takvimin halka açıklanmasını garanti etmelidir.

- Siyasal partilerle sendikaların en kısa sürede çalışmalarını özgürce sürdürmeleri olanağı sağlanmalıdır.

- Basın özgürlüğünün tam olarak yeniden sağlanması gerekmektedir.

- Kişilerin 90 günlük göz altında tutulma süresi kaldırılmalıdır.

- Tüm işkence savları soruşturulmalı, soruşturma sonucunda işkenceye katıldıkları saptanan kişilerin cezalandırılması yoluna gidilmelidir.

- Demokratik Türk parlamenterlerin yurt dışı gezilerine izin verilmeli, ayrıca parlamenterlerin siyasal eylemleriyle ilgili hakları geri verilmelidir." Ankara'ya gelen karar metninin altında daha sonra şöyle deniliyor:

"Parlamenterler daha sonra Türkiye hükümetinin aldığı yardımın ülkede ekonomik ve sosyal iyileştirme doğrultusunda ve aynı zamanda NATO yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde kullanılması beklentilerini de dile getirdiler.

Parlamentodaki bütçe tartışmalarında Dışişleri Bakanı Genscher, hükümetinin vereceği yardımı belirtilen beklentiler yönünde sürekli gözden geçireceğini vurguladı."

Şimdi YORUM: ÇİZMEYİ AŞMAK.

YALÇIN DOĞAN

Yalçın DOĞAN yorumundaki yaklaşımında şunu veriyor bize: Siz yardım edin, politik işlerimize karışmayın. İşte bu tam generallerin kafasıdır. Şöyle diyor YALÇIN: "Kararda yeniden demokrasiye dönüş dile getirilirken, yardımla demokrasi arasında bağlantı kuruluyor ve bu bağlantıya ilişkin gelişmelerin hükümetçe sürekli izleneceği doğrudan dışişleri bakanı Genscher tarafından vurgulanıyor. İş bununla da kalmıyor. Alman Parlamentosu "yardım demokrasiye dönüş" bağlantısı yönünde kendi hükümetinden 1982 yılında rapor beklediğini vurguluyor."

YALÇIN'ın Alman parlamentosunun beklentilerini generallerimiz doğrultusunda, en azından onların hoşuna gidecek biçimde nasıl kurnazca, üstü kapalı bir biçimde eleştirdiğini şu satırlarla son derece özenle okuyarak anlamaya çalışalım: "Yardım günümüzde bir de demokrasiye dönüş ile bağlantılı olarak ele alınmaktadır. Bu noktada mutlaka ve mutlaka vurgulanması gereken bir gerçek vardır. O da, Ankara'da yürütülen İMF görüşmeleriyle ilgilidir. Türkiye bir buçuk yıldır yeni bir ekonomik politika izlemektedir. Bu program dış yardıma dayalı olarak yürütülmektedir. Yardım ise şimdi demokrasiye bağlı olarak verilmek istenmektedir. Oysa program geçen yıl demokrasiye bağlı olarak yürütülmemiştir. Örneğin vergiler, 12 Eylül öncesi meclislerden çıkmamıştır. Ücretler ve kıdem ödentileri gibi konular son aylarda yeni kurallara bağlanmıştır. Buna karşın IMF ücret artışlarını belki de hala yüksek bulabilmektedir. Dolayısıyla çelişki açıktır: Demokratik rejimde ekonomik politikanın eksik kalan öğeleri 12 Eylül sonrasında yerine oturmuştur. Ama şimdi dış yardım "demokrasi" koşuluna bağlanmaktadır. (...) Her fırsatta ve özellikle önerilen bir programın işlemesine dayalı olarak verilmesi zorunlu dış yardımda bilinenleri yinelemek tepkiye yol açmaz mı? "Eğer dostlarımız" Türkiye'ye gerçekten yardım etmek ve ekonomik katkıda bulunmak istiyorlarsa Türkiye'yi daha yakından tanımaya çalışmalıdırlar."

İşte böyle diyor bay YALÇIN. Türkiye'yi daha yakından tanısınlar diyor. Generallerimizin kafasını kızdırmamalıdırlar. Ve de dostlarımız çizmeyi aşmasınlar. Türkiye ne yapsın yani diyor bay Yalçın? Daha doğrusu generallerimiz ne yapsın? Onları böyle şaşırtmaya hakkınız var mı? Bir tarafta 1 yıldır IMF kanalıyla ve doğrudan onun denetiminde yürütülmeye çalışılan ekonomi politika. Bu politikanın temeli sendikaların kaldırılmasına, ücretlerin toplu pazarlık yoluyla değil, Yüksek Hakimler Kurulu kararıyla saptanmasına, kıdem ödentilerinin kaldırılmasına, işsizliğe, çalışanlara en düşük biçimde zamlar yapılmasına dayanır ve zorlatılırken, Alman parlamentosu şimdi göndereceği yardımı sendikal özgürlüklere, parlamenter düzene, demokrasiye dayandırmaktadır..? Bu ikisi arasındaki çelişkide sıkışıp kalanlara yardım etmek gerekir. Bu anlama gelmiyor mu Yalçın'ın yorumu. Kesin olarak bu anlama. Üstelik Yalçın generaller yönetimindeki ekonomik politikayı onayladığını şu altını çizdiğim tümcesiyle iyice belirtiyor. "Demokratik rejimde ekonomik politikanın eksik kalan öğeleri 12 Eylül sonrasında yerine oturtulmuştur." Bay YALÇIN bunun

açıklamasını yapmak zorundadır. Yapacağı açıklamaların hiçbiri bay YALÇIN'ın bunun doğrudan doğruya şu anlama geldiği gerçeğini kimseden gizlemesini engelleyemeyecektir: Demokrasi varken ekonomik politikanın bir türlü yerli yerine oturtulamayan öğeleri vardı. Demokrasi gitti. Generallerin yönetimi başladı, ama ekonominin de dişleri yerli yerine oturtuldu. Örnek mi istersiniz. İşte örnek diyor Bay Yalçın: 12 Eylül öncesi meclislerinden çıkmayan Vergi Yasaları çıkmıştır.

Bir aydın bu dönemi meşrulaştırabilmek için kendi konusunda kendine bile yalan söylemektedir. Vergi yasalarıyla hiçbir şey düzenlenmiş değildir. Bay YALÇIN çok iyi bilir ki MGK'dan çıkan vergi yasaları küçüğü ortadan kaldıran, büyük işletmelere yaşama olanağı veren, onların önünde kara çalılar gibi duran orta ve küçük işletmeleri ortadan kaldırmaya yönelik IMF kararlarının uygulanmasından başka bir amaca yönelik değildir. Holdinglerin kendilerinden, yani Holdinglerde birleşen gelirlerden kaldırılan vergi yükümlülüğünün anlamı nedir? Holdingin kendisinden kaldırılan o devasa verginin yanında zavallı berberlere, kıyı köşe bakkallarına, orta işletmelere konan peşin vergi sisteminin amacı neye yöneliktir? Yoksa bay Yalçın Konseyden çıkan, eski parlamentodan çıkmayan bu yasalarla sosyalizme doğru bir adım atıldığını mı sanmaktadır? Konseyden çıkan vergi yasaları halkımızı ezen, onu yoksullaştıran, onu daha az yiyip daha ücretle daha çok çalıştıran bir temel nitelikte olduğunu herkes daha iyi anlayıp yorumlamaktadır. YALÇIN'ın yorumu dışında... Tercüman bile bu tutuma zaman zaman karşı çıkmakta, Nazlı ILICAK yazdığı başyazılarda işçiyi, dar gelirliyi korumaya yönelik girişimler yapılmasını ister görünmektedir.

Şimdi aslında soruna bir de şöyle bakmalıyız. Ne istiyor parayı verenler? İşkence kalksın, basın özgürlüğü yeniden sağlansın, verilen paralar iyileştirme için kullanılsın, 90 günlük gözaltı süresi kaldırılsın...

Bay Yalçın nasıl bunlara ÇİZMEYİ AŞMAK diye bakabilir? Neden anlamsız bir yağcılıkla bunlara karşı çıkmaktadır? Bunlarla demokrasinin bağdaşmayacağını, uygulanmakta olan politikanın generallerce daha bir süre sürdürülmesi gerektiğini söyleyebilmektedir? Neden kendi kendine derin bir çelişkiye düşmektedir. Ama belki de ben yanılıyorum. Bay YALÇIN kendi kendiyle çelişkiye düşmemektedir de asıl kendisi budur. Yani ya cahildir ya da sosyalizmin düşmanıdır.

Kişi için çok kez böyle olmuyor yazgı. Aslında ne cahil bay YALÇIN, ne sosyalizmin düşmanı. Ama yazarak ekmeğini elde etmek zorunda olan bir aydın. Ekmeğini elde ederken işte böylesine bağışlanmaz sapıklıklar içinde pupa yelken alıp başını gidiyor. Onun Cüneyt ARCAYÜREK'in kaleminden duyduğumuza göre "Avrupa Parlamentosundaki tartışmalarda solcuların girişimlerine bakarak iğrendiğini de biliyoruz." Yoksa sözcüğü yanlış kullanıyorum. İğrenmemiştir belki... tiksinmiştir... İğrenmiş ya da tiksinmiş... ne hal ise... ama bay YALÇIN cuntanın karşı çıktığı her şeye karşı olduğunu bir güzel, bir yaman, usturuplu bir anlatım biçimi

içinde solun gazetesinde yazıp durmuştur. Ah, solun gazetesi demekle Cumhuriyet'e kuşkusuz haksızlık ediyorum. Solcuların okumak zorunda kaldıkları bir ceridedir Cumhuriyet.

Şimdi işte ben yalnızca şunun altını çizmekle yetiniyorum: Sendikacılar tıklım tıklım tutuklularevinde yaşatılırken, insanlar idam edilip işçiler toplu sözleşmelerden yoksun bırakılır, bürokratlar onlar adına işverenlerle toplu sözleşmeler imzalarken, ve de alınıp götürülen insanlarla 90 gün süreyle ilişki kurulamazken, içeriye alınıp çıkarılan yazarlar sendikası genel sekreteri arkadaşım ATAOL BEHRAMOĞLU'nun dediği gibi "işkence sistemleştirilmiş"ken, bay YALÇIN dışarıdan gelebilecek iyileştirmelere karşı, derin bir korku ve derin bir sinme içinde generallerin yanına koşmakta, bu adamlar çizmeyi aşıyor, bizim içişlerimize karışmasınlar diyebilmektedir.

Susmuş, içeriye tıkılmış, konuşmayan aydınlar ve insanlar yanında, konuşabilenler, söyleyebilecekleri her şeyin bu düzende söylenebildiği için ne kadar gerçek dışı olduğunu, ne kadar ihanet taşıyıp taşımadığını kendi kendilerine sormalarında yine onlar için, ve de hepimiz için çok yarar var.

Yazmamak ve susmak sanırım çok kez -böyle koşulları içeren zaman dilimlerinde- çok daha vurucudur. Yani böyle yazan Cumhuriyet çıkmasa çıkmasından iyidir. Polonya olaylarını Marsist-Leninist ilkelerin eleştirisine yüzeysel bir biçimde pupa yelken iteleyen bir Uğur Mumcu, Marsist-Leninist sözlerin idamlıklarla, asılanlarla, tutukevlerinde ömürboyu tutuklu istemleriyle birlikte resmi ağızlarda dil bulması karşısında sussa, hiçbir şey yazmasa daha gerçekçi davranmış olur. Yazdıkça battıklarını görmüyorlar.

Ah aydınlarımız kötü şeylere bulaştıkça daha çok bulaşıyorlar. Halktan koptukça daha çok kopuyorlar günümüzde... İşte YALÇIN bunun için belirgin bir örnek niteliğinde...

6 TEMMUZ 1981..... Ankara'da 25 davada 505 kişinin idamı istendi. İdamı istenen kişilerin görüşlerine göre dağılımını Cumhuriyet şöyle veriyor: Sol görüşlü 270, sağ görüşlü 230, görüşü belirlenemeyen 5 kişi.

- İstanbul'da gösteri yapan Bolşoy bale topluluğundan balerin Galina Çurşina ABD'den sığınma hakkı istedi.

10 TEMMUZ 1981..... İngiltere'deki çatışmalar tüm ülkeyi kapsamaya başladı. 170 iş yerinin yağmalanıp yıkıldığı Manchester Emniyet Müdürü "Bu bir ayaklanmadır. Gerilla savaşıdır. Anarşinin en şahane örneğidir" dedi. İngiltere'ye ilişkin haberleri okudukça hep şöyle düşünüyorum: "Roma alevler içinde, diyorum kendi kendime. Kapitalizmin en büyük metropollerinden birinde yavaş yavaş alevler yükseliyor..." Tercüman olayı ötekilerden daha özenle veriyor. Nedeni de besbelli. İşbirlikçi Türk burjuvazisinin emme-basma tulumbaları kapitalist Londra metropolünde bulunuyor. Dünyanın geri ülkelerinden emdiğini az biraz basan bu kapitalist

metropoller birgün elden çıkarsa, basmanın sonucunda en büyük payı alan geri kalmış ülkenin işbirlikçi burjuvazisi hemen kuruyup buharlaşabilir. 15 Temmuz günkü gazetelerde İngiltere olaylarına yine büyük bir yer ayrılmış. Örneğin Cumhuriyet "Göstericilere karşı ilk kez plastik mermi kullanılacak" diyor. Gösteriler şunu ortaya koydu: İngiltere'deki bu çatışma bir ırk çatışması biçiminde değildir. Dünya finans-kapitali olayı böyle göstermek için elinden geleni ardına koymadı, ama geçen süreçte ortaya çıkan gerçek tam karşıtı oldu: İngiltere'deki çatışma bir sınıfsal çatışmadır ve de aklarla karalar omuz omuza düzeninin temellerine, düzenin ana kuruluş yapısına karşı bir savaşım vermektedirler.

30 TEMMUZ 1981..... İzmir Gültepe olayları davası sonuçlandı: 3 İDAM, 6 YAŞAM BOYU TUTUKLULUK KARARI VERİLDİ. Ege Ordu ve Sıkıyönetim Kumandanlığı 1 nolu Askeri Mahkemesinde ölüme çarptırılanlar şunlar: İsmail Levent AKSAN, Ali AKGÜN, Hıdır ASLAN. Yaşam boyu tutuklu kalmalarına karar verilenler: Coşkun Üsterci, Raşit Koparan, Celal Pedük, Hüseyin Vurucu, Hamdi Ünlü, Metin Öz.

- Beni Sadr Tahran'dan uçakla Paris'e kaçtı.

19 AĞUSTOS 1981..... Gözaltı süresi 30 güne indiriliyor.

MHP davası bugün başlıyor.

20 AĞUSTOS..... Tüm gazeteler MHP davasıyla ilgili resimlerle donatılmış. Türkeş'in resimleri birinci sayfaları neredeyse boydan boya kaplayacak. Cumhuriyet'teki yorumların biçimselliğine diyecek yok: İzlenimler bölümünde Sayın YALÇIN DOĞAN Genç Sanıklar-Yaşlı İzleyiciler konusunu işliyor. Hemen onun altında bir başka bölüm: Duruşmada Türkeş başlıklı bu köşenin yorumcuları Cumhuriyet'in haber ekibi ve de yorumlarının derinliği insanı şaşırtıyor: Türkeş lacivert bir takım giymişti. Bu nedenle olmalı MHP davasının başladığı günün sabahına doğru iki solcunun asılması haberine Cumhuriyet birinci sayfasında değil, ancak ikinci, iç sayfasında yer verebilmiş. Tercüman'da hiç olmazsa ne yapıp edip birinci sayfaya koyabilmişler haberi. Onlar da aslında kendi sağlarını uyutmak, afyonlamakla meşguller.

İşte 20 Ağustos sabahı "lacivert giysili bay Türkeş"in Ankara 1 nolu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde duruşmasının başlamasından çok değil, belki de 7-8 saat önce asılan iki solcu gencin adları şu: Mustafa ÖZENÇ-İsmet ŞAHİN. Mustafa Özenç, tutuklu bulunduğu karakolda bir jandarma astsubayı ile 2 eri ve bir orman memurunu öldürmüştü. Özenç sabaha karşı 03'te Adana Kapalı Tutukevinde, Şahin ise İstanbul Paşakapısı Tutukevi'nde asıldılar.

İsmet Şahin İstanbul Kağıthane'de piyade eri Mustafa CELEMLİ'yi öldürmekten Sıkıyönetim 3 nolu Askeri Mahkemesi'nce ölüme mahkum edildi. Kaçakçılık yaptıkları nedeniyle aranan İsmet Şahin ve kardeşi Osman Şahin 6 Aralık

1979'da Kağıthane'de saklandıkları evi saran bir askeri timle çatışmaya girmiş, olayda er Mustafa Çelemli ölmüştü. Ömer Şahin de 30 yıl hüküm giydi.

O gece televizyonda Türkeş ve arkadaşlarının ekranlarda görüntü süresinden çok daha geniş kapsamlı bir süreyle Mustafa Özenç'in öldürdüğü 4 kişinin ailelerini, ana-babalarını gösterdiler. Hepsi de kendi acılarında içtendiler. Ama televizyon ekranlarında oynanan oyunun hiçbiri o acıları içinde farkında değillerdi. Olamazlardı da. Onların ağlayan, öksüz kalan çocuklarının boynu bükük görüntülerinden kendi güdümlü ve zorba yönetimleri için yararlananlarsa neyi niçin istediklerini çok ayık bir biçimde biliyorlardı. Yine de bu zavallı kişilerin hiçbiri "... oh... asıldı işte, kanımız yerde kalmadı" gibi sözler etmediler.

Mustafa Özenç hayal meyal gözümün önünde canlandı. O anlamsız cinayetten sonra ele geçirildiğinde... gazetelerde çıkan fotoğrafıyla... Tutuklu bulunduğu karakoldakileri öldürmeden önce günlerce ormanlarda saklanmış... tıpkı bir hayvan gibi gizlenmek, oradan buraya sürülen izini gizlemek zorunda kalmıştı. Kaya kovuklarında, mağaralarda yaşıyordu. Tükendiği zaman orman bekçisi yakalayıp karakola getirmişti. Orada yediği bir küfürle ve bekçinin bir el davranışıyla kendisinin öldürüleceğini sanmıştı. Öyle söylüyordu. Anımsadığımca şöyle diyordu "Çok yorgundum... açtım. Başım dönüyordu. Işık gözümü çok rahatsız ediyordu... Orman görevlisinin tartaklaması ve küfrüyle öldürüleceğimi sandım... Beni asmanızı istiyorum."

Öldürülen insanlara yanıyor yüreğim. Öldürülen insanların ekrandaki görüntülerinden besbelli: hepsi de yoksul kişiler. Ama asılana da yanıyor yüreğim. Mustafa Özenç'i yine de bunca cinayetinin ortasında, gepegençliğiyle, uzamış sakallarıyla, bugüne değin 10'u aşan idam edilmişler içinde birbirlerine karışan görüntülerinden ayırmak, bir köşeye çekip, sanki onun dramı üstünde daha çok durmak istiyorum.

19 AĞUSTOS..... THKP militanlarından 25 kişinin idamını istedi İstanbul Sıkıyönetim Savcısı Süleyman Takkeci.

MHP davasının 674 sanığından 220'si için idam istendi.

22 AĞUSTOS..... Bir yazısından dolayı (hangi yazısı olduğunu bilmiyorum.) bir buçuk yıl tutukevine konma cezası alan yazar Lütfü OFLAZ dün Ankara'da yerli ve yabancı basın görevlilerinin önünde savcılığa teslim oldu. (Yazar Lütfü Oflaz adını ilk kez bu olayla duyuyorum. Kendisine karşı gösterilen ilginin nereden kaynaklandığını kestiremedim. Yazarlığından mı yoksa yalnızca gazetesi oluşundan kaynaklanan bir dayanışma duygusundan mı, bilemiyorum. Hürriyet bile yazdı. Asıl neden belki de şu: Oflaz aldığı 1,5 yıllık hükmün daha üst bir mahkemede görülmesini isteme hakkına sahip değil. Böyle ufak tefek cezalar için temyiz yolu kapalı. Konsey'in bilmem kaçıncı bildirisiyle...)

- MHP davasında avukatlar iki yargıca güvenleri olmadığını ve bu davadan alınmalarını istediler. Reddedilen yargıçlardan yüzbaşı Ali Fahir Kayacan avukatların istemini geri çevirirken yaptığı açıklamada şunları söyledi: "özü ve sözü ile, kanı ve ruhuyla Türk oğlu Türk olan (yani yargıç, ben de sizin kadar ırkçıyım mı demek istiyor..?), Atatürk ilkelerini sadece diliyle değil icraatı ile benimseyip benliğine nakşetmiş bulunan, ilericiliği de, milliyetçiliği de Atatürk ilkeleri içinde arayan ve bulan bir kişi olarak ve hakim olarak mesleğimi icra ederken, bir elinde adaleti temsil eden teraziyi, diğer elinde cezayı temsil eden kılıcı tutan ve yargıladığı kişileri görmeyen adalet ilahiyesi, kör ilahiyeyi tek örnek görüp, benliği ve kişiliğini insanların değil sadece Allah'ın satın almasını her zaman en içten şekilde dileyerek göre yaptım ve bundan sonra da dünyada sadece Allah'a karşı bir can borcum olduğu inancı ile bu doğrultuda görev yapmaya devam edeceğim." Ne korkunç sözler bunlar böyle. Bir yargıcın ağzında. MHP'liler hiç kuşkusuz memnun olmuşlardır. Yargıca kendince göklere çıkarmaya çabalayan Cumhuriyet'in tutumunu anlayamıyorum. Şu sözlere bakınız...: "yargıladığı kişileri görmeyen adalet ilahiyesi..." Yargıladığın kişileri gör yargıç bey... aç gözünü de bak. Bırak öyle Allah laflarını falan... karşındakiler insan... Acılarıyla, öfkeleriyle, sınıfsal konumlarıyla hepsi insan. "Kör ilahiyeyi tek örnek görüpde egemen sınıflar doğrultusunda sürekli karar verme budalalığından kendini turtarır" Ama bu yargıç besbelli öyle kör ilahiyeyi sandığı gibi pek takmıyor. Baksana gözünü açıp da kendini gördüğünde örneğin neler söylüyor: "Özü ile sözü ile, kanıyla, ruhuyla Türkoğlu Türk..."

Öteki yargıç Vural ÖZENİRLER'se yargıçlığına güvenilebilinir bir tutumla konuşuyor: "Bugüne değin anayasa ve yasalar çerçevesinde Türk ulusu adına yargılama yapan mahkemelerde görevi sürdürmenin sorumlu bilinci içinde çalıştım. Çekilmeme konu olarak önü sürülen dilekçemdeki nedenlerden hiçbiri haklı görmüyorum. Gerek yargıç olarak görevimi yaptığım sürece kararlarım nedeniyle, gerekse kişi olarak her türlü yargısal ve yasal denetimlere bağlı bulunduğumdan ve buradaki nedenleri de az önce belirttiğim gibi yerinde görmediğimden ve polemiklere yol açmamak bakımından sadece davadan çekilmemi öneren dilekçeye uygun biçimde davadan çekilmediğimi beyan ederim."

Yüzbaşı Kayacan'ın besbelli karısıyla da arası açık. Davadan çekilmesini isteyenlere verdiği yanıtta iki kez karısıyla ilişkilerini belirleyen açıklamalarda bulunuyor yargıç kürsüsünden ve arkasında "Adalet Mülkün Temelidir" dövizi yazılı olarak ".... 2 yıl 8 aydan beri gerektiğinde özel hayatımın ve aile yaşantımın bozulması tehlikesini göze alarak..." Bu bir. Aynı yanıttaki bir ikinci açıklaması da şu: "... Duruşmasına çıktığı dosyalarla ilgili olarak kendi eşi ile dahi herhangi bir husus konuşmayan..."

Bu Kayacan'a özen göstermeli. Müdahil avukatlar asıl bu yargıcı reddetmediler. Ama belki de ben yanılıyorumdur... zaman gösterecek.

24 AĞUSTOS..... Tercüman'da bir büyük başlık: "TKP-Türkiye Komünist Partisi" çökertildi. MHP davası ise bir yerlere, küçücük bir köşe bulup sıkışmış. Eski dışişleri bakanlarından Hasan Esat Işık'ın oğlu Yusuf Işık'in TKP ile ilgisi bulunarak göz altına alındığı bildiriliyor. Partiyi Sovyet Komünist Partisi Yabancı Partiler bürosundan Boris Ponomarev yönetiyormuş. Tercüman'ın bu TKP ile büyük manşetlerle verdiği bir ay içindeki ikinci haberi. Ne anlama geldiğini kestirmek zor. Çünkü öteki gazetelerde böyle başlığa çıkan bir habere rastlamadım.

- Elazığ'daki çatışmada bir terörist ölü olarak ele geçirildi. Ölü olarak ele geçirildiği bildirilen kişinin adı FETHİ YILDIZ. Çatışmada bir jandarma eri de öldü. Ölen erin adı da bir başka ad değil. Yine bizden, kendi halkımızdan birinin adı: Erdoğan Çakır.

25 AĞUSTOS 1981.... İSTANBUL SIKIYÖNETİM SAVCISI SÜLEYMAN TAKKECİ 141 DEV-SOL MİLİTANIN İDAMINI İSTEDİ. İdamı istenenler arasında Merkez Komite üyelerinin de bulunduğu bildiriliyor.

26 AĞUSTOS..... Doktorların 4 yıl zorunlu çalışmalarını içeren yasa Konseyden çıktı. VE AYDINLARIN DURUMU: İşte günler böyle idamlarla, zamlarla ve öldürmeyle geçip giderken ülkemizin seçkin aydınları da "Kadın Sorunu"nu tartışıyorlar paneller düzenleyip. Şu panel sözcüğünün ne anlama geldiğini bir türlü kavrayamadım. Hiç kuşkusuz pek bilimsel nitelikli toplantılar için kullanılıyor olmalı. İşte bu pek önemli panelin birincisini Mayıs ayı başında Yazko düzenledi. Yazarlar kooperatifi yani... YAZKO edebiyatın Haziran sayısında da paneldeki konuşmaları izlemek mümkün. Konu: "Edebiyatımız ve Kadın" konuşmacıları dinlemek için yazarlar kooperatifinin genel merkezine gitmiş olanlardan da duydum... oturacak yer bulunamamış. Genellikle de gençler... tıklım tıklım doluymuş. Gençlerimiz varlıklarını, var olduklarını kanıtlamak için böyle toplantıları bahane bilip gövde gösterisi yapmaya çabalıyor olmalı. Bu bir bakıma çaresizliğinin de dışa vurumu...

Paneli Boğaziçi üniversitesi öğretim üyelerinden Faruk Birtek yönetiyor. Şimdi 20. yüzyılın ikinci yarısını geride bırakmış Cumhuriyet Türkiye'sinde "Edebiyatımız ve Kadın sorunları" panelinin nasıl biçimlendiğini belgelemek için çok kısa ama hiç kuşkusuz son derece önemli bir alıntı yapıyorum:

"Faruk Birtek –Edebiyatımız ve kadın sorunu diye panelimizi açıyorum. Önce sıkıyönetimin bir sınırlaması var. İzninizle o okunsun, ben arkadan devam edeceğim:

- Tebellüğ belgesi: Sıkıyönetim komutanlığının 30.04.1981 gün ve Bas. Hal. İl. Ş. 7130-2223-81/id sayılı emirleri gereği 8 Mayıs 1981 günü saat 16-19.00 arasında yapmak istediğimiz Bilimsel Panel'e Milli Güvenlik Konseyi ve Sıkıyönetim

komutanlığı bildirileri ile duyurulan yasaklama ve sınırlamalara uyulması için tertipleyicilere özel önlemler alınması koşulları ile izin verildiği ayrıca,

Panelde siyasi amaçlı konuşma ve beyanda bulunulmayacağı tarafıma tebliğ edildi. 07.05.1981"

Bu bilimsel tartışmanın sıkıyönetim ve Milli Güvenlik Konseyi kararları ile sımsıkı, çepeçevre sarılan konusu Aysel Özakın'ın Genç Kız ve Ölüm adlı yapıtı. İşte tıklım tıklım dolup taşan dinleyicilerin izledikleri gerçekler bu bayan yazarın romanının Nuray adlı kişisinden kaynaklanıyor. Nuray kim? Kendi ağzından dinleyelim: "Ne annesine ne kızına benzeyebiliyordu. Kırküç yaşında bir kadın... Savaş sıkıntıları ve birden kaybolan bir anneyle yaşanan çocukluk, geleneklere bağlı ürkek bir halayla süren genç kızlık, İstanbul'un küçük bir pastanesinde öğrenilen özgürlük, varoluşçuluk, 27 Mayıs'ın alkışlanan coşkunluğu, toplumun hayatına uymayan bir aşk ve kapalı bir evlilik, yetmiş yıllarının patlaması... İşte Nuray..."

Ve işte aydınlarımız... Katılanların arasında tek doğru dürüst konuşan Aytunç Altındal. Gülçin Çaylıgil'in yaklaşımı da bilimselliği nedeniyle özenle okunabilir. Ama hele biriciği var, aman Allah'ım daha ilk tümcesini okurken insanın içine fenalıklar doluyor... Adı Ahmet Oktay olan bu insanın ne söylediğini anlamak olanaksız. İnsan anlar gibi olduğunda da söylendiğinin doğru olmadığını hemen kavramakta güçlük çekmiyor. Mıy mıy da mıy mıy... Nedense solcularımızın baş tacı...

Haziran ayında da yine böyle önemli bir panel yaşadı aydınlarımız. Konusu: "Kadın Sorunun Öteki Yüzü" O da yine sıkıyönetim tebellüğleri ile başlıyor. Ve sonra bu tebellüğü okuyan aydınlarımız hemen kolları sıvayıp Bekir Yılduz'ın "Halkalı Köle" adlı romanında kadınların kocalarına nasıl eza cefa ettiklerini tartışmaya başlıyorlar.

İlginç... çok ilginç... gerçekten çok ilginç.

Kadınlarımızın mal gibi alınıp satılabildiği bir ülkede aydınlarımız yazarlar kooperatiflerinin salonlarını tıklım tıklım doldura doldura "evlilikte kadın mı kocaya, koca mı kadına daha çok eza cefa ediyor..." yollu tartışmalar gerçekleştiriyorlar... Ya da bir pastane köşesinde öğrendiği özgür aşk biçimini yaşamı boyunca tartışıp durmaya çabalamış, ödülleri bol yazar kadınımız Nuray'ın bireysel, çok az, devede kulak dramını...

Ama dün yazıhaneme gelen işçi Burhan'ın anasının yaşamı kimsenin dilinde ya da yüreğinde atmıyor. Oysa bu kadının öyküsü birçok Anadolu kadınının yaşamıyla özdeşleşiyor. Burhan annesini tanı tanına 25 yıl sonra buldu. Ana oğul birbirlerine 25 yıl sonra kavuştular. Burhanın anası köylü. Babası da. Burhan 2 yaşındayken babası, anasının biriyle kırıştırdığı dedikodusunu bahane ederek kadıncağızı aldığı gibi Ankara'dan, Sivas'ın dağlık köyüne götürüp bırakıvermiş. Burhan 2 yaşında ablası 4 yaşında. Olayın kırıştırdığı bölümü üstünde hiç kuşkum yok... bu kadın yazarlarımızla,

tartışmacılarımız birgün köylü kadının romanını yazmak zorunda kaldıklarını duyarladıklarında uzun uzun duracaklar... yine hiç kuşkum yok kendi küçük burjuva bunalımlarıyla yetmezliklerini bu kadının dramının gerçeğiymiş gibi göstereceklerdir. Oysa öykü yalın çizgileriyle çok duru ve öz: Burhanın anasını dayıları Adana'daki bir adama sattılar. Anadolu'da başlık parasıyla kadınlarımız satılır. Zavallı kadın 7 kez akıl hastanesine yattı. Bir kez, nasıl etmiş, bulmuşsa Ankara'da oturan ve ikinci kez evlenmiş olan Burhanın babasının adresini bulup oraya gitmiş... "çocuklarımı görmek istiyorum" diye. Adana'da bu olaydan sonra tam 4 kez daha hastaneye kapatılmış. Hüsna, bu öyküyü işçi Burhan'dan birlikte dinlerken aşağı yukarı, şöyle dedi gözleri dolu dolu... "çocuklarının sıcaklığı tam içine sinmişken onu ayırmak... çıldırtır kadını" "Hep o sıcaklığı arar... beşiğin sıcağını, koynuna soluşun sıcaklığını... içine tam sıcaklık koyu koyu sinmişken..."

Adana'da ki adam ölünce köye getirilmiş. Orda kadının kardeşi bir kez daha satmaya kalkmış ama besbelli ki artık iyice acıyla yaşlanmış olan zavallı kadının alıcısı yok. 1500 lira para verip bir otobüse bindirdikleri gibi beşikten ayırdıkları çocuklarının yanına tam tamına 25 yıl sonra gönderivermişler...

Burhan benim yanımda çalışırdı önceleri. Zaman zaman uğrar. Libya'ya işçi olarak gitmek istiyor. Anasının öyküsünü kısaca, özetleyiverdi. İki çocuğu var. Ve kadın şimdi onların yanında. "Zaman zaman durup dururken... birden sıkılıyor. Dışarıya çıkıp tek başına oturuyor... Ne de olsa bize alışması gerek" diyor... Tam 25 yıl... dile kolay. Bir insanın, bir kadının yaşamı buruşturulup çöp sepetine atılan bir kağıt gibi sökülüp atılıyor...

Son zamanlarda çok daha yoğun biçimde düşünmeye yöneldim: kendi insanlarımızı edebiyatımızda ölümsüzleştiremiyoruz. Edebiyatımızda kendi insanlarımız yok.

31 AĞUSTOS 1981..... AKSARAY'DA küçücük bir evde, dostum Mustafa ASLAN'ın kaldığımız evinde derin bir bunalım geçirdim. Yüreğimin sıkışması, baş dönmesi sabaha, sıkıyönetim yasaklarının bitimine dek beni derin kaygılar içinde bıraktı. Hüsna gece üç buçuk-dört sıralarında erleri bulmak için çıktı. Sayrılar evine gitmeyi düşündüm. Ama sokaklar bomboştu. Kimseyi bulamadan döndü. Telefon yok. Yukarımızdaki kadın yarımyamalak açtığı kapıdan birazcık karbonat verdi. Sonra Mustafa Aslan'ın babasını buldu geldi Hüsna. Ve sıkıyönetim yasağının bitmesiyle birlikte bir taksiyle hastaneye gittik. İğne yaptılar. Kendime geldim. Genç bir doktodu bakan sabahın peşinde... tansiyonumun iyi olduğunu, yüreğimde bir aksaklık göremediğini söyledi. Eve döndük geldik. Sabahleyin işim çoktu. Sürüklene sürüklene işe geldim. Mağazayı açtım. Ne olduğunu bilemiyorum... üşütmenin böylesine etkisini olabileceğini ilk kez gördüm. Doktor üşümekten rahatsızlandığımı söyledi.

Gecenin bir buçuğundan sabahın 5 buçuğuna dek süren bunalımımda zaman zaman hep kendi kendimde İran'daki olayları tartıştım. Devlet Başkanı Ali Recai ile

Başbakan Bahonar'ın havaya uçurulmalarını... Küçük bir salon ve tek bir oda Mustafa'nın evi. Kitaplar yığılı... Ama sanki yerlere yığılı bu kitaplar bende bir oda-salonu alabildiğine genişletiyormuş duygusu veriyor. Ölümümden kaygılandım. Yarımyamalak kalması demek benim için ölüm. Yazacaklarımın yazılamaması demek... Devrimi görmek isteğimin kursağımda kalması demek... Onların beni yenmesi demek...

Başbakan RECAİ ile halkı için duyduğum derin kaygılarla kendi çırpınışım sabaha dek sürdü... Kendime geldikçe onları gördüm... kendimi zaman zaman bunalımımın içinde yitirdikçe yarım kalmış devrimin acısında buldum kendimi, yalnız kalmış bir yerlere yürüyen halkın içinde...

Sabah iğnenin derin rahatlığında geniş geniş soluklanırken, bir gece önce Kadıköy iskelesinde geç saatte rastladığım Yaşar Miraç'la yaptığım tartışma çoğaldı durdu içimde... Yaşar Miraç'la tartışma çoğaldı durdu içimde... Ve genç şairlere, ağarmadık yerleri kalmamış bir takım kişilerin oynamak istedikleri oyun, yeni saptırmacılıklarının sıkıntısı derin rahatlığım, soluklanmam içinde bir kor gibi yandı durdu.

Ah bu konuyu açmalıyım, ama terlemelerim, zaman zaman bunalımım sürüyor... Düşüncemde tüm beynimin kıvrımlarıyla kavradığım ihaneti ve saptırmacılığı yazıda biçimlendirecek kadar güçlü değilim daha... Yaşar MİRAÇ'ın dilerim bir an önce kendilerine oynanmak istenen oyununu duyarlayarak ayıkmalarını dilerim... Halkımızın onlara gereksinimi var... ama kendisini seven ve anlayanlara... kendisinin acısını dialektik gerçekçilik ve coşkuyla kavrayanlara... işte yalnızca onlara.

Aksaray'ın küçücük bir evinde sabaha dek halklara oynanan oyunları düşündüm durdum. Havaya uçurulan Recai ve başbakanı ile Türkiye'de devrimci güçlere kurulan tuzakların bunalımı kendi bunalımımla birlikte çoğala çoğala o gece sabaha dek sıkıyönetimli, yasaklanmış sokaklara taştı. Büyüdü.

Aksaray'ın küçücük evinde çırpındım durdum.

4 EYLÜL 1981..... HER ZAMANKİ GİBİ akşam yemeği için Mustafa Aslan'ın Florya belediye kampinglerindeki evlerine gidiyordum. Yalnızdım. Tren Yeşilköy'ü geçince anlamsız bir biçimde yavaşladı. Önce teknik bir nedene bağladım bu yavaşlamayı. Pencereden baktım. Trenin yavaş geçtiği bölgedeki tren yolu sırtlarında, sağda, solda bir takım insanlar durup trenin geçişini bekliyorlar.

Florya'da trenden indim. Güneş batıyordu. Ağaçlıklı yolda yürüyüp yürümemeyi düşündüm. Başım zaman zaman dönüyordu. Ama güneşin sarı yaldızlı parıltısı vurmuş ağaçlıklı yolda 20-25 dakika yürümenin sevincine dayanamadım. Yürümeye başladım. Az önce tren penceresinden gördüğüm tren yolu üstündeki kalabalıkla karşılaştım.

Kaza olduğunu sezinledim işte o zaman. Geçip gitmeyi düşündüm. Hiç aldırmadan... hoş olmayan bir görüntüyle karşılaşmak varsayımı ürküntü verdi içime... Yine de dayanamadım. Ayaklarım beni tren yoluna doğru çekti. Bu kez karşı yönden gelen elektrikli tren tıpkı az önce bizim geçtiğimiz gibi ağır ağır geçti. Onun geçişiyle birlikte karşı tepecikte bekçiyi gördüm, elinde bir büyük Sümerbank bezi tutuyordu. Benim bulunduğum yakada insan birikintisi daha azdı. Ama onların içinde de bir polis oturuyordu. Yine dönmeyi düşündüm. Ama yine beklentideki birikmeye yöneldim. Demiryoluna kaçamaklı bir göz attım. Kemiklere rastladım... Yooo dedim kendi kendime bunlar bir insanın kemikleri olamaz. Hemen karşıdaki lokantadan atılan hayvan kemikleri bunlar... "Artık yeter dedim... besbelli bir kaza... Dönmeliyim..." İşte tam bunun düşünmemle birlikte dehşetli bir korkunun içine düşündüm. Aklıma Ayşe geldi. Kendi kendimi yatıştıracak nedeni de buldum... "Trenler çalıştığına göre... bu kaza en azından gerçekleşeli birkaç saat oluyor... O zamana dek bana haberi ulaşırdı..." Ama kızımı yitirmek korkusu içime bir avuç ateş gibi düştü. Onu ne kadar sevdiğimi bir kez daha iyi anladım. Son zamanlarda aram kendisiyle hoş değildi.

Dönüp gidecekken, tam kestiremediğim bir nedenle, belki de hafif sakal bırakmış genç bir delikanlının güzel yüzünü oradaki beklentidekiler içinde görmem topluluğa birkaç adım daha atmamı sağladı.

Sordum. "Kaza mı...?" "Evet, dedi... tren çarpmış..." "Ölmüş mü...?" dedim. Sanki "bir insana elektrikli tren çarpar da sağ kalabilir mi" gibilerinden yüzüme baktı. Ama yine de "Ölmüş..." dedi... "Nerde...?" diye sordum. Başıyla gösterdi.

Üzerini gazetelerle örtmüşlerdi. Karşı yolun hemen kenarına çekmişlerdi. İşte o zaman hiçbir şey demeden yürüyüp kampinge geldim.

Yolda, plajdan çıkmış genç delikanlılar kaza yerine yanarcasına koşarak gidiyorlardı. Üstlerinden başlarından sular süzülüyordu. Ve zaman zaman havaya sıçrıyorlardı.

- Nerde... nerde?

- Nereye gidiyorsun ulan... karşıya geçsene...

Ve ardlarından süzüle süzüle kızlar giriliyordu. Birbirlerine sokulup önlerinde havalara sıçraya sıçraya giden delikanlıları gösteriyorlardı... Sonra da nedenini bilmediğim bir biçimde kıkırdıyorlardı... Gerçekten bir aralık havadan gelen topa başıyla vurmak istermiş gibi sıçrayan bu delikanlı için aralarında ne söyleşip kıkırdaştıklarını alabildiğine merak ettim.

Yaşlı bir kadını torunu çekiştirip duruyordu. Yaşlı kadının önündeki çocuk arabasında da bir bebek vardı. Zavallı kadın önünde yürüyüp giden, kızına ya da gelinе yetişemiyor, öfkeli bir biçimde homurdanıp duruyordu. Gelini ya da kızı çocukları bıraktığı gibi koşar adım kaza yerine doğru yönelmişti. Kamping köşesine geldiğimde bisikletleriyle bir alay genç kızın kaza yerine doğru fırladıklarını gördüm. Başları

modaya uygun bir biçimde bantlarla kaplıydı ve de saçları hafif rüzgarda ipek bir kumaş gibi kendi içinde dalgalanıyordu. Kısacık şortlu güzel bacaklarına bakmaktan birden utandım. Beni gören olup olmadığını, ayıbımın yakalanıp yakalanmadığını anlamak için çevreme baktım.

Kamping'de durumu öğrendim. Olay bir kaza değildi. Bir intihar olayıydı. 16 yaşında bir genç orada, işte, benim gördüğüm sırtta plajdan dönen, şortlu, rengarenk giysili insanların bulunduğu yerde... yalnız başına... yarım saat... belki kırkbeş dakika durup beklemiş. Beklemiş. Sonra Yeşilköy yönünden gelen trenin önüne yamaçtan kendini koyvererek fırlatıp atmış. Kimliği yok. Kim olduğunu bilmiyorlar.

Yalnız cebinden bir yüz lira çıkmış.

Henüz 16 yaşında, kimliği bilinmeyen, cebindeki yüz liracıkla boydan boya tren yolu kıyısında üstü gazete kağıtlarıyla kaplanan gencin çevresinde havada fırlaya fırlaya koşuşan, bisikletleriyle, şortlarıyla gittikçe kalabalıklaşan insanlar bu intiharı... ah evet... 16 yaşındaki bir gepegenç insanın intiharını içimde gittikçe yoğunlaşan bir acıya dönüştürdü... gittikçe yoğunlaşan ve gittikçe öfkeleşen bir yalnızlığa en sonunda...

İntiharın somut düşüncesiyle baş başa kaldım. Bu intihar olayında tüm sosyal çelişkiler birbirini yadsıyan ışınlarla gepegenç çocuğun yol kenarına çekilmiş cesedi başında projektör huzmeleri gibi kendi karanlıklarıma çekilip oturdu. Tıpkı gökteki bir yıldız gibi o da binlerce acı yıldızım olarak yanıp sönmeye başladı kendi kımıldamazlığı içinde... ve beni artık çok rahatsız etmedi.

24 saat içinde ben de artık yaşama sevincimden o kadar utanmamaya başladım. Ne ki birkaç gün süresince gazetelerde bu gencin (genç bile değil tanrım, bir çocuk...) intiharını, adını sanını şu karmakarışık olaylar içinde boşu boşuna aradım durdum. Hangisinin intihar olayını uzaktan etkileyip durduğunuysa bir türlü kestiremedim:

- MHP davasında savcı iddianamesinin bir bölümünü (...) nokta nokta biçiminde okudu. Nedeni orduyla ilgili bazı durumların ortaya çıkmasının sakıncası. Kim kimden şekvacı, belli değil... MHP olayıyla Devlet güçlerinin zaman zaman iç içeliğini bundan daha güzel hiçbir şey kanıtlayamaz sanırım.

- İran'da 10 kişi daha suikastler girişimiyle öldürüldü. Tahran, Şiraz ve öteki kentlerde gerçekleştirilen suikast ve bombalı saldırı olaylarının hemen hemen hepsinde öldürülenler din adamları ve devrim koruyucuları.

- Gübreye zam yapıldı. Zam oranı %67'yi buluyor.

- Tarımda topraksız aile sayısı artıyor. Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği'ne verilen raporda şöyle deniyor: "Cumhuriyet'in kuruluş yıllarından bu yana toprağa ilişkin yasal düzenlemeler yapılmak istenmiş, ancak bunlardan yürürlüğe konanlar çıkar çevrelerinin siyasal güçlerle bütünleşmesi sonucu etkinlik gösteremeden

ve ardlarında çözüm bekleyen sorunlar da bırakarak yürürlükten kaldırılmıştır. (Kimbilir işte belki bu haberin 16 yaşındaki çocuğun intiharıyla doğrudan etkisi vardır... Görünmeyen, doğrudan kavranamayan ama bir büyücünün etkisi gibi, güneşin dünyamızı yörüngesinde tutan etkisi gibi hem uzak uzak uzak... hem de işte içimizde en yakın ve somut... bir etki... "1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Yasası uyarınca Urfa bölgesinde yapılan uygulama sonucunda kamulaştırılan topraklarla birlikte dağıtılabilir Hazine arazisi genişliği 3 milyon 129 bin 812 dönüme ulaşmıştır. Ancak, adı geçen yasa 10 Mayıs 1978 tarihinde yürürlükten kaldırıldığından, devletin mülkiyetindeki bu arazi topraksızlara dağıtılmamış olup halen eski sahiplerince işletilmektedir. Ayrıca bütün yurt düzeyinde devletin sahipliğinde, hüküm ve tasarrufunda bulunan yaklaşık 15 milyon dönüm arazi geçimini topraktan sağlayan topraksız çiftçilerden daha çok (işgalciler ve hak sahibi olmayanlar) tarafından kiralanma yolu ile kullanılmaktadır. (...) Köylü örgütsüz ve ekonomik bakımdan güçsüz olduğu için emeğin yarattığı değer tam olarak kendisinde kalmamaktadır. Köylü üretim gelirinin yüzde 20-38'ini üretici olarak alabilmektedir. Tarımda topraksız aile sayısı giderek artmaktadır. Köylülerin %98,2'si geçimini tarımsal üretimden sağlamaktadırlar. Tarımdaki çiftçi aile sayısı 4 milyon 125 bin 611 olmasına karşın topraksız aile sayısı 1 milyon 268 bin 100 dür. Her yıl tarım sektörüne aile artışı nedeniyle 47 bin 966 topraksız ve az topraklı aile eklenmektedir."

- 6 ncı Amerikan Filosu İstanbul'da

- İstanbul'da yasadışı Türkiye Komünist Partisi üyesi 34 kişi daha yakalandı.

- Ankara bölgesinde TKP üyesi 176 kişi yakalandı.

- İşadamı Sabancı "45 milyon demokratik rejimden vazgeçemez" dedi.

Sabancı'nın vazgeçilmeyen demokrasiden ne anladığını kendi ağzından saptamak gerek: "(...) Genellikle yitirilmiş sayılabilecek yıllardan sonra devlet yönetiminde sorumluluk üstlenenler (yani demek istiyor bay Sabancı... generallerimiz) kısa sürede normal siyasi yapı çerçevesinde gerçekleştirilmeyecek işlere başladılar:

- Vergi sistemindeki düzenlemeler (Yalnız DOĞAN'ın kulakları çınlasın. Büyük burjuvazi nasıl yürekten alkışlıyor vergideki düzenlemeleri, görsün.)

- Sermaye piyasası düzenlemeleri

- Belediye gelirleri konusundaki düzenlemeler

- İşçi/işveren konusundaki düzenlemeler... bunlara örnektir. O nedenle Türkiye'nin geleceğine umutla bakmaktayız."

Düzenin hiçbir şeyi değiştirilmiyor. Değişikliklerse büyük burjuvazinin çıkarları doğrultusunda. İşbirlikçi sınıfının egemenliğinin sağlanması konusunda. TÜSİAD ulusal çıkarlarımızı koruyan dernek olarak resmen tescil edilirken işçilerin sendikaları kapalı, liderleri tutuklu ve de toplu sözleşme düzeninin yerini jandarmalar almış...

nasıl gelecekten umutlu olmaz bay Sabancı. Ve kimin için, nasıl demokrasi istediğini kendi ağzıyla ne güzel, hiç fütürsuz dobra dobra söylüyor.

- Vehbi Koç örnek işadamı seçildi.

- NATO Genel Sekreteri Joseph Luns İzmir'e geldi. "Türkiye'de ki yönetim ekonomiyi düzeltti, iç barışı sağladı..." dedi.

- CHP yönetiminde bir zamanlar içişleri bakanlığı yapmış olan Hasan FEHMİ GÜNEŞ'in oğullarının boy boy resimleri... özellikle gelenekçi basında Oğullar "Dev-Sol'un İstihbarat Sorumlusu"

6 EYLÜL 1981..... DÜN KIZIM AYŞE'nin doğum günüydü. 5 Eylül 1969. Ayşe 12 yaşını bitirdi. 13'üne bastı. Ona güzel bir kol saati aldım. Annesiyle birlikte bir lokantada yemek yedik. Sonra onları evlerine bıraktım ben Aksaray'a döndüm.

Zaman zaman kendi yazgımı da düşünüyorum. Kavramaya çalışıyorum kendimi. Kendi dramımın odaklaştığı, bir yürek gibi küt küt çarptığı yeri...

Ve ben kızımı çok çok seviyorum. Şimdilik bu sevgiyle yetiniyorum. Güzel kol saatini onun kolunda, gece tatlı tatlı bir ılık sevinç içinde düşünürken sanki saati bana almışlar, onun yerinde ben yeni kol saatimle uyuyormuşum gibi mutlu oldum.

8 EYLÜL 1981.... SONBAHAR BU... işte sonbahar. İki gündür hava kapalı. Zaman zaman yağmur yağıyor. Hava açacak sanıyorum yağınca... ama nedense, yağdıkça daha çok kapıyor. Sonbahar bu. Arkasına gizlediği kışı saklaya saklaya daha çok sokulmaya başlıyor. Ve içimde derin bir durgunluğun tekdüzeliği var.

Tolstoy'un okumayı sürdürüyorum. Savaş ve Barış'ı... Düşüne düşüne öğrene öğrene ve hayran ola ola. Dün gece geç saatlere dek Borodino savaşı bölümünü okudum. Bu bölümün temel düşüncesi bir bakıma şuydu; Tolstoy şu yollu bir açıklama yapıyordu "Tarihin tüm yazgısını kendinde özümleyen kahramanların anlatıldığı şiir örnekleri bıraktı bizi eskiler. Böyle yapamayız biz şimdi... zamanımızda tarihi böyle anlatmanın hiçbir anlamı yok..." Ve Borodino savaşının anlatımı tümüyle epik. Temelde romanın kendisi epik.

Öğrenmenin keyfi ve hazzı son zamanlarda tek avuntum oldu. Aksaray'ın küçücük evinde ve işte okumayı sürdürüyorum. Savaş ve Barış üstüne yazmayı da çok istiyorum. Çünkü Savaş ve Barış insanoğlunun roman sanatında en önemli yapıtlarından biri.

12 EYLÜL 1981..... İŞTE GENERALLERLE TAM TAMINA 365 GÜN.

Dün akşam Fatih Bozdoğan kemerlerinin altındaki parka yalnız başıma oturup düşündüm. Generallerle bir yılın dökümünü çıkarmak istedim. Kafam dağınıktı. Zaman zaman ağaçların ve Şehzadebaşı camiinin minareleri arasında dolaşan aya takılıp kaldı gözlerim. Yalnızca kendi kendime: "işte generallerle tam bir yıl..." deyip durdum.

Bununla bir şey söylemek ister gibiydim, ama neyi amaçladığını kestirmem olanaksızdı. Bir yıl önceki geceyi anımsadım.

Güncem onların bir yılının değil gidinceye dek olan sürecin Zabıt Varakası olsun istiyorum.

Güncemi günlerime özen göstermeye çalışarak tutuyorum. Olabildiğince hiçbir şeyi atlamamaya çabalayarak... bugün küçücük bir çelişkinin yarın giderek büyük bir önem kazanacağını bildiğimden alabildiğine özenli olmaya çalışıyorum. Yine de çok şeyi gerçekleştiremediğim kesin.

Generallerin zabıt varakasındayız hepimiz. Ne yaptığımız, neyi yapmamız gerekirken neyi yapamadıklarımız, yetkinliklerimiz, yetmezliklerimiz ve ihanetlerimiz... halkımıza o koskoca halkımıza ihanetlerimiz de bu varakada saptanmış olsun istiyorum...

Öyleyse generallerle yaşamaya devam... Ve onların bu ilk yılları varakanın birinci bölümünü oluştursun.

12 EYLÜL 1986..... İŞTE GENERALLERLE TAM TAMINA 365 GÜN.

Dün akşam Fatih Bozdoğan kemerlerinin altındaki parkta yalnız başıma oturup düşündüm. Generallerle geçen bir yılın dökümünü çıkarmak istedim. Kafam dağınıktı. Hiçbir şeyi irdeleme gücünü kendimde bulamıyordum. Zaman zaman ağaçların ve Şehzadebaşı camii'nin minareleri arasında dolaşan aya takılıp kalıyordu gözlerim. Kendi kendime: -"İşte generallerle tam tamına 1 yıl..." deyip durdum. Bununla bir şey söylemek ister gibiydim ama neyi amaçladığımı kestirmem olanaksızdı. Aynı anlamsız belirginsizlik içinde 1 yıl önceyi, generallerin siyasal erki ele geçirdikleri geceyi anımsamaya çalıştım. Sanki olayın gizi orada düğümlenmiş gibi... Neki, sabahın 04.00'de bir arkadaşımın telefonuyla uyandırılışım ve radyoda Serhad türküleri söyleyen Hasan Mutlucan'ın o alışılmış hükümet darbelerindeki türkülerinin insanın içini karartan, sesinden başka hiçbir şey kendi gerçeğinde elle tutulur biçimde somutlaşamıyordu belleğimde. Ah o kalın sesle söylenen, inceliği, sevgiyi, aklın ışığını silip süpüren gümbürdeyen davul sesindeki insanı ezen ses... ve onun ardından asker çizmelerinin rap rapındaki marşlar...

Nasıl olduğunu tam kestiremiyorum, -hiç kuşkusuz yürüyerek vardım, gecenin o saatinde araç yoktu çünkü- kendimi Sultanahmet parkında buldum. El ayak tümüyle çekilmişti. Ayasofya kilisesiyle (Sainte-Sophie)'yle, bizim Sultanahmet camii arasındaki parka oturdum bu kez. Çağlar boyu insanoğlunun yeryüzü macerasının dönüşümlerinden kalakalmış iki anıtsal yapı... Derin suskunluklarında insanoğlunun macerasının daha derin, daha doğru, daha ciddi kavramam gereken bir yanı olduğunu söyler gibiydiler olgunluklarının yapısal değişmezliklerinde, yapısal sağlamlıklarında. Generallerle iki görkemli anıtın ortasında yapayalnız kalmış gibiydim.

Tam kalkacağım sırada, az ötemde birinin oturmakta olduğunu gördüm. Gueorgi VASSİLİEVİÇ BUTOF'du bu. Evet evet yanılmıyorum, oydu. Sırtında onu ilk gördüğüm günkü bol tuniği vardı yine. Belini hafifçe, ama oldukça zarif bir şal-kuşakla sarmıştı her zamanki gibi. Ayak ayak üstüne atmıştı ve yani gözle beni süzüyordu.

Belki de iki yıla yakındır görmüyordum kendisini. Bir ölüyle gecenin el etek çektiği saatte karşılaşmak her zaman olağan değildir. Vassilieviç bana "BİR GÜN BİLE YAŞAMAK" adlı romanı yazdırtmıştı üç buçuk yıl boyunca gece gündüz baş ucumdan ayrılmayarak... Gueorgi Vassilieviç bana yalnızca belli bir bölgedeki olayların nasıl başladığıyla nasıl bittiğinin o eşsiz öyküsünü anlatmakla kalmamış, insanoğlunun yeryüzü macerasının çağlar boyu nasıl süzüle süzüle bugüne geldiğini, pleblerin başkaldırılarının süregelen yaşam felsefesini de kavratmaya, öğretmeye çalışmıştı. Onunla yaşamı daha geniş, daha doğru boyutlarıyla kavramıştım... Ne zaman doğduğunu bile bilmiyordum ama Eylül'ün 1928'inde açlık grevinde öldüğü kaynaklarca belirtiliyordu. Ölülerin yaşı yoktur ama Vassilieviç yeryüzü yaşamını bana tüm oluşumları ve savaşımlarıyla anlatıp bitirdiğinde ve de gün ışığını terk ettiğinde sanıyorum 33 ya da 35 yaşlarındaydı.

Oturduğum banttan kalktım korka korka yanına yaklaştım...

- Gueorgi Vassilieviç? Dedim...

- Evet benim, dedi... güzel yüzündeki canlı gülümsemesiyle...

Yanına oturdum. Bir süre ikimiz de konuşmadık. İkimiz de minarelere, Ayasofya'nın görkemli kubbesine çarpacak kadar hızla bulutların arasından fırlayıp fırlayıp çıkıveren aya bakıyorduk. "Ah, dedim kendi kendime, şimdi ay Ayasofya'nın ya da Sultanahmet'in minarelerinden birine çarpacak... Böyle delice fırlayışına bakılırsa Alman Çeşmesi'nin üstüne de düşebilir. O şamatada Vassilieviç'i yitireceğim ve de bir daha belki hiçbir zaman göremeyeceğim..." Başını çevirip korkuyla baktım kendisine: -"Oyse dedim... tartışmaya, yaşadığım günlerin irdelemesini yapmaya ne denli gereksinim var... onun ölümsüz deneyimi bir çok şeyi anlamama yardımcı olabilir..." Aklımdan geçenleri anlamışçasına:

- Çok kötü günler mi yaşıyorsunuz? diye sordu...

- Evet Vassilieviç, dedim çok kötü... Demokrasi'ye son verildi, Militarizm başladı. Anayasa kaldırıldı. Partiler kapatıldı.

- Anlıyorum... dedi.

- Tüm özgürlüklerimiz elimizden alındı. Sendikalar kapatıldı. Tek yanlı bir uygulamanın gerçekleştirilmesi için her şey bir bir uygulanmaya konulmaya başladı.

- Anlıyorum, dedi, yine...

- Coşkuyla içinde bulunduğumuz durumun tanımını yapmaya koyuldum.

- Yayımevlerinin kapılarında polisler var. Matbaaların dizgi baskı makineleri ellerinden alınıyor. Gece baskınlarıyla evlere girip kaç yıl önce yayınlanmış, hiç yasak olmayan kitapları çuval çuval tolayıp götürüyorlar. İnsanlarımız korkularından harıl harıl kitaplarını yakıyorlar. Çarlık döneminde bile Tolstoy yasak değildi. Şimdi Tolstoy'u bile topluyorlar. Yaşayan bir büyük ozanımız var, yaşı 70'lerin üstünde Vassilieviç... dilimizi en güzel kullanan yüz akımız bir ozan: A. KADİR. Geçenlerde bir ozan arkadaşımla yeni çıktığı için tutukevinden, geçmiş olsuna gittik. Olanları anlatıyordu. Başına gelenleri, nasıl alınıp götürüldüğünü.... Orada, hücreler içinde gördüklerini... İşkenceyi. Ozan arkadaşım: "Yazın bunları dedi, ama zaman yitirmeden yazın. Yaşadığımız günlerin tanığı olacaktır yazdıklarınız." Dilimizin ünlü ustası: - "Olanaksız, diye yanıtladı kendisini. Yazdıklarımı saklayacak yerim yok."

"Yazdıklarımı saklayacak yerim yok." Her şeyi özetliyor kendinde bu tümce Vassilieviç. Basılmamış düşüncelerimizi bir gece yarısından sonra alıp götürmelerinden korkuyoruz. Bize anlattıklarını yalnızca o yazabilir. Çünkü onları o yaşadı. Ve yaşadıklarımızı bile yazamamanın yarını belirleyecek kanıtlarından yoksun kalışımızın acısını yüreğimde taşıyorum. "İki ayağı çukurda" yaşlı ozanımız da yazamadan ölürse diye kaygılar taşıyorum.

Bir süre konuşmadık. Kaynakların kendisinden "alçakgönüllü", "hiçbir şeyden şikayet etmeyen katıksız bir devrimci" ya da "sakin, çalışkan" diye söz ettikleri Butof başını çevirmeden:

- Bu noktaya nasıl geldiniz? diye sordu.

- Vassilieviç şimdiden kesin belgeler yok elimizde. Yalnızca söylenen "günde 25 kişinin birbirini öldürmesini engellemek için" generallerin yönetime el koyduğudur...

Vassilieviç'in gülümsediğini gördüm:

- Satılmış TEPE ile Mehmet ÇAVDAR'ı tanıyor musun?

- Satılmış Tepe? Mehmet Çavdar?

Bu adları birkaç kez yineledim. Ama belleğimde en küçük bir kıpırdanış bile yoktu bu adlarla ilişkin.

- Anımsayamadım Vassilieviç dedim... Kim bunlar... Satılmış Tepe'yle Mehmet Çavdar?

- İki maden işçisi dedi Gueorgi Vassilieviç... 10 Ocak 1965 yılında öldürüldüler... Satılmış Tepe'yle Mehmet Çavdar...

- Onları tanıyor musun diye sordum...?

Gülümsedi:

- Ölüler birbirlerini tanır, dedi Gueorgi Vassilieviç... özellikle de sömürüye karşı, barıştan yana savaşım verenler ölümsüzlüklerinde birbirlerine kenetlene kenetlene gün ışığındakilerin bilinçlerinde kıvançla sürdürürler yaşamlarını...

Başımı önüme eğdim. Ne demek istediğini çok iyi anlamıştım.

- Ne güzel bir gece... Buram buram kokan doğanın size sunduğu nimetlere ne denli kapalısınız... Aklınızla, yüreğinizle...

Yeniden bana döndü:

- Demek anımsayamadın 10 Ocak 1965'te öldürülen iki maden işçisini....

- Yoo Vassilieviç dedim, ne olayı ne de kendilerini anımsayabildim... Neden sordun bana bunu?

- Generallerin yönetimi almak için ortalama günde 25 kişinin öldürüldüğünü kendilerine gerekçe olarak gösterdiklerini sen söylemedin mi? İşte günde 25 kişinin ölümüne dek uzanan 1980'li yıllara gelmeden siz 1971'li yılların generallerini de yaşadınız. Üstelik sen bir yanınla bu olayların şöyle yada böyle içinde bulunabilecek kadar olayların tanığıydın da. Öldürülen bir genci kucağında taşımıştın...

Acıyla başımı önüme eğdim:

- Evet Vassilieviç, doğru dedim...

- Generallerle ilk yılını iyice anlayabilmem için 1971'i en azından doğru kavrayabilmeliydin. Bu becerilebilinseydi şimdi alanlarda tek başınıza yapayalnız kalmayacaktınız belki de... Olayı doğru yorumlayıp gerek örgütlenmenizde, gerek demokrasi savaşımında geriletilemeyecek erek'lere varmış olacaktınız...

Ama sen şimdi Zonguldak'da öldürülen iki maden işçisini bile anımsamıyorsun... Oradan başlayan kan kaybının nasıl 1971'lere ulaştığını, 1971'lerden nasıl 1980'nin 12 Eylül'üne gelindiğini saptayamıyorsun...

Gueorgi Vassilieviç yüzüme boydan boya baktı. Derin acımı görmüş olmalı ki – "Yooo dedi... insanlar bunalımlı yıllarda zaman zaman geminin hangi sularda nereye dümen kırdığını görüp anlayamazlar... Bir bakıma doğaldır da bu. O zaman yapılacak iş şudur dostum: Hiçbir yorum yapmadan yaşadıklarımızın ya da bize yaşatılanların kupkuru bir dökümünü çıkarmak... Böyle bir durum en doğru irdelemeyi hiç beklenmedik biçimde beraberinde getirilebilir. Şimdi sana vereceğim listeye bak... Şu listeyi bir incele... Bakalım sana bir şeyler söyleyecek mi?

Vassilieviç'in uzattığı dökümü okumaya başladım:

Siyasal Öldürmenin
Gerçekleştiği yıl : 1965

ÖLDÜRÜLENLER : MEHMET ÇAVDAR Zonguldak maden işçileri.
SATILMIŞ TEPE
OLAYIN NİTELİĞİ :Amerikan firmasına karşı girişilen grevde vurularak öldürüldüler. Bu olayla bölgede Amerika'ya ve Amerika'lılara karşı duyulan öfkenin yeni olaylara neden olmaması için tüm Amerika'lılara ait iş yerlerinde destekli birliklerle önlemler alındı.
Gerçekleştiği yıl : 1965-1968 - Hiçbir siyasi cinayet yok. Bu yılların özelliği Amerikan sömürgeciliğine karşı kitlelerdeki bilinçlenme sürecinin hızlanması; anti-emperyalist miting ve gösteriler. Devrimci İşçi Sendikalarının işçiler arasında gittikçe daha güçlü bir biçimde örgütlenmesi.

Gerçekleştiği yıl : 1968
ÖLDÜRÜLENLER : VEDAT DEMİRCİOĞLU
OLAYIN NİTELİĞİ : İ.T.Ü. öğrencisi. Amerikan 6. filosunun İstanbul'a yaptığı ziyaret nedeniyle baş gösteren olaylarda polislerce basılan öğrenci yurdunun penceresinden atılarak öldürüldü.

Gerçekleştiği yıl : 1969
ÖLDÜRÜLENLER : ATALAY SAVAŞ
OLAYIN NİTELİĞİ : Amerikan 6. Filosuna karşı gelişen ve süren olaylarda polislerce vurularak öldürüldü.

Gerçekleştiği yıl : 1969
ÖLDÜRÜLENLER : TURGUT AYTAÇ
DURAN ERDOĞAN
OLAYIN NİTELİĞİ : Amerikan sömürgeciliğine karşın Türkiye İşçi Partisi'nin gerçekleştirmek istediği BAĞIMSIZLIK mitinginde gerici güçler, polis ve güvenlik kuvvetlerinin koruması ve kollaması altında giriştikleri katliamda öldürdüler. Aytaç mühendis, Erdoğan işçiydi.

Gerçekleştiği yıl : 1969
ÖLDÜRÜLENLER : MEHMET DOĞAN KILAN
OLAYIN NİTELİĞİ : Köylü yurttaş. Tunceli'de Pir Sultan Abdal oyununa karşı güvenlik kuvvetlerinin yasaklamasında çıkan olaylarda Tunceli Emniyet Müdürü'nün kurşunuyla öldürüldü.

Gerçekleştiği yıl : 1969
ÖLDÜRÜLENLER : MEHMET CANTEKİN
OLAYIN NİTELİĞİ : Işık Mühendislik ve Mimarlık Yüksek Okulu'nda, okullarının devletleştirilmesini isteyen boykotta polislerin açtığı ateşte vurularak öldürüldü.

Gerçekleştiği yıl : 1969
ÖLDÜRÜLENLER : MUSTAFA BİLGİN
OLAYIN NİTELİĞİ : MTTB'de bomba imal ederken elinde patlamasıyla öldü. Bu olayla ilgili ilk kez yöneticilerin barışçı boykot ve mitinglerde resmi güvenlik kuvvetleri yerine onlara bağlı illegal sivil kadrolar kullanılmaya başlandığı belirlendi. İşbirlikçi sınıfın yeni yöntem uygulamasına geçmeye başlandığı bu olayla ortaya çıkmaya başladı.

Gerçekleştiği yıl : 1969
ÖLDÜRÜLENLER : TAYLAN ÖZGÜR
OLAYIN NİTELİĞİ : ODTÜ öğrenci lideri. Anti-emperyalist. Tam bağımsızlıktan yana önde gelen bir öğrenci lideri. Vietnam'ün ünlü Amerikan elçisi Commer'in arabasını yakanlardan. İstanbul'da arkadaşlarıyla çıktığı toplantıdan henüz uzaklaşmamışken polis jipinden atılan kurşunlarla öldürüldü. Taylan barışçı bir gösteriden dönüyordu. Bu olayla birlikte gençlerle-işçiler kendilerini savunmak için silahlanma gereğini duymaya başladılar. Ve tırmandırılmak istenen siyasal cinayetlerin böylece ikinci aşaması başlatılmış oldu.

Gerçekleştiği yıl : 1969
ÖLDÜRÜLENLER : MEHMET BÜYÜKSEVİNÇ
OLAYIN NİTELİĞİ : DMMA öğrencisi. Bağımsızlıkçı. Komondolar tarafından açılan yaylım ateşi sonucu taranarak öldürüldü.

Gerçekleştiği yıl : 1969
ÖLDÜRÜLENLER : BATTAL MEHMETOĞLU OLAYIN NİTELİĞİ : DMMA öğrencisi. Solcu. O da komondolarca pusuya düşürülüp çaprazlama ateş içinde öldürüldü.

Gerçekleştiği yıl : 1969
ÖLDÜRÜLENLER : ŞERİF AYGÜN
OLAYIN NİTELİĞİ : İşçi. Gamak fabrikasını ücretlerini alamadıkları için işgal eden işçilere polisin yaptığı baskında açılan ateş sonucu vurularak öldürüldü.

Gerçekleştiği yıl : 1970
ÖLDÜRÜLENLER : SÜLEYMAN ÖZMEN
OLAYIN NİTELİĞİ : Ziraat Fakültesi öğrencisi. Komondo adı verilen sivil örgütün önde gelen militanlarından Yüksek öğretmen Okulu olaylarında öldürüldü. İlk öldürülen Komondo. Nasyonal-sosyalist.

Gerçekleştiği yıl : 1970
ÖLDÜRÜLENLER : NECDET GÜÇLÜ
OLAYIN NİTELİĞİ : Doktor. Ülkü ocakları başkanı İbrahim Doğan tarafından öldürüldü. Doktor Güçlü, anti-emperyalist bir devrimciydi.

Gerçekleştiği yıl : 1970
ÖLDÜRÜLENLER : YAŞAR SERPİN
OLAYIN NİTELİĞİ : Solcu, anti-emperyalist devrimci genç. Polis ajanı Doğan Şahmut tarafından kurşunlanarak öldürüldü.

Gerçekleştiği yıl : 1970
ÖLDÜRÜLENLER : KAYHAN ÇİÇEKLİ
OLAYIN NİTELİĞİ : Devrimci. Halk güçlerinin bağımsızlık ve feodaliteye karşı halkın bilinçli birliğinden yana Kadirli'de polis işkencesinde öldürüldü.

Gerçekleştiği yıl : 1970
ÖLDÜRÜLENLER : MUSTAFA AKARCA
OLAYIN NİTELİĞİ : Devrimci. O da tıpkı arkadaşı Kayhan gibi bağımsızlıktan yana feodaliteye karşı halk güçlerinin bilinçli bir birlikteliğinden yana. Kadirli'nin toprak ağalarının maşası polislerin işkencesinde öldürüldü Mustafa'da...

Gerçekleştiği yıl : 1970
ÖLDÜRÜLENLER : MUSTAFA KUSEYRİ
OLAYIN NİTELİĞİ : Solcu. Ülkü ocaklarının militanlarınca öldürüldü. Sonradan bu işbirlikçi örgüt Kuseyri'nin kendilerinin arkadaşları olduğu savını ileri sürdüler.

Gerçekleştiği yıl : 16 HAZİRAN 1970
ÖLDÜRÜLENLER : YAŞAR YILDIRIM MUSTAFA BAYLAN
MEHMET KIDAK
OLAYIN NİTELİĞİ : Devrimci İşçi Sendikası (DİSK)'in üç işçisi. Egemen sınıfın işçi haklarını kısıtlayan yeni sendikalar yasasını protesto etmek için yapılan gösteride polislerin üzerlerine ateş açması sonucunda öldürüldüler. Toplum polisi Hüseyin Kahraman da ezilerek öldü.

Gerçekleştiği yıl : 1970

ÖLDÜRÜLENLER : ZEKİ ERDOĞAN
OLAYIN NİTELİĞİ : Amerikan ve batı firmalarının Türkiye'deki işbirliğinden elde ettikleri büyük karlarla yerli işbirlikçilere kurdurdukları Ülkü Ocaklarının üyesi. Kendi arkadaşlarının kurşunuyla öldürüldü. İnsan vicdanı kaba konmuş bir su değildir.

Gerçekleştiği yıl : 1970
ÖLDÜRÜLENLER : NECMETTİN GİRİTLİOĞLU
OLAYIN NİTELİĞİ : Yapı İşleri Sendikası Genel Başkanı. Yapı İşleri Sendikası o dönemde gerek işçi haklarının savunulmasında gerek anti-emperyalist savaşımda en önde gelen sendikaların başındaydı. Ve Necmettin Giritlioğlu işbirlikçi burjuvaziyle onu buyruğundaki saldırgan güçlerin öteden beri ortadan kaldırmak istedikleri genç bir sendika lideriydi. Bilgi düzeyi son derece gelişmişti. Ülkü ocaklarından komando Kazım Soyuncu tarafından kurşunlanarak öldürülen solcu savaşımın bu özverili lideri Türkiye'de öldürülen ilk sendika başkanı olarak aramızda yerini aldı.

Gerçekleştiği yıl : 1970
ÖLDÜRÜLENLER : DURSUN ÖNKUZU
OLAYIN NİTELİĞİ : Komando. Ülkücü. Solcuların öldürdüğü savı bu olayla ilk kez Ülkücüler tarafından ortaya atıldı.

Gerçekleştiği yıl : 1970
ÖLDÜRÜLENLER : HÜSEYİN ALTINTAŞ
OLAYIN NİTELİĞİ : Yüksek Öğretmen Okulu'nda komandoların yönetimi ele geçirmek için başlattıkları savaşımda öldürülen öğrenci. Solcu.

Gerçekleştiği yıl : 1970
ÖLDÜRÜLENLER : NAİL KARAÇAM
OLAYIN NİTELİĞİ : Sol'un barışçı savaşımının önde gelen liderlerindendi. Komandolarca kurşunlanarak öldürüldü. Katili de hiçbir zaman tıpkı bir çoğu gibi bulunamadı.

Gerçekleştiği yıl : 1970
ÖLDÜRÜLENLER : İLKER MANSUROĞLU
OLAYIN NİTELİĞİ : Komandoların bir saldırı biçiminde başlattıkları silahsız solcuları öldürme kampanyasında pusuya düşürülerek öldürüldü. Amaç bağımsızlık ve sosyalist düşüncelerin kitleleştirilmeden geriletilebilmesiydi.

Gerçekleştiği yıl : 1970
ÖLDÜRÜLENLER : ÜMİT ÇAVDAR
OLAYIN NİTELİĞİ : Solcu. Devletin resmi güvenlik kuvveti olan jandarmalarca öldürüldü.

Gerçekleştiği yıl : 1971
ÖLDÜRÜLENLER : ŞERAFETTİN ATALAY
OLAYIN NİTELİĞİ : Türkiye İşçi Partisi Amasya İl Başkanı. Anti-emperyalist çizgide çalışmalarını yoğunlaştıran TİP'in Anadolu'nun kırsal kesiminde gittikçe devrimci savaşımı ilerletmesine ve küçük üreticilerin davalarına sahip çıkmasına karşı aynı biçimde silahlı baskıyla sonuç alma düzenlemesi sonucunda komondolarca pusuya düşürülerek öldürüldü. Katili bulunamadı.

Gerçekleştiği yıl : 1971
ÖLDÜRÜLENLER : HIDIR ATALAY
OLAYIN NİTELİĞİ : Sendikacı. Hıdır'ı sorgulamak için gözetime aldılar. Ve Emniyet Sarayının 10. katından aşağı atılarak öldürüldü.

Gerçekleştiği yıl : 1971
ÖLDÜRÜLENLER : ERDAL ŞENER
OLAYIN NİTELİĞİ : Sol düşünceli. ODTÜ'deki o tüyler ürpertici olaylarda kurşunlanarak öldü.

Gerçekleştiği yıl : 1971
ÖLDÜRÜLENLER : MEVLÜT MERİÇ
OLAYIN NİTELİĞİ : Er. ODTÜ'deki olaylarda öğrencilerin kurşunlarıyla öldürüldüğü savı ileri sürüldü. Mevlüt kırsal kesimin yoksul bir delikanlısıydı. Egemen çevrelerin terörizmi nasıl bir planlamayla hangi noktalara tırmandırmaya başlattıklarını gösteren önemli bir gelişim oldu Mevlüt'ün öldürülmesi... Benzerlerine daha sonraki yıllarda daha yoğun biçimde rastlamaya başlanacaktı.

Gerçekleştiği yıl : 1971
ÖLDÜRÜLENLER : HASAN TARCAN
MUSTAFA ÇAKIR
OLAYIN NİTELİĞİ : Kitleleri solculara karşı kışkırtmak için kendilerinin bombaladıkları camiler için yapılan gösterilerde jandarmalarca vurularak öldürüldüler.

Gerçekleştiği yıl : 1971
ÖLDÜRÜLENLER : ALİ HAN ULUĞ
OLAYIN NİTELİĞİ : TİP'in Sivas/Yıldızeli ilçesi sekreteri. Başından kurşunlanmış olarak evinde ölü bulundu. Ve kendisini öldüren hiçbir zaman bulunamadı.

Gerçekleştiği yıl : 1971
ÖLDÜRÜLENLER : AZİZ YALTA
OLAYIN NİTELİĞİ : ODTÜ'de öğrenci-jandarma çatışmasında öldü.

Gerçekleştiği yıl : 12 MART 1971
ÖLDÜRÜLENLER : SÜHELYA KIYAK
OLAYIN NİTELİĞİ : Bir anne. Oğlunun polislerce tutuklandığını öğrendiğinde geçirdiği kalp krizi sonucu öldü.

VE AYNI GÜN GENERALLER MUHTIRASI: 1960 askeri yönetimden sonra bu kez generaller yönetiminde tam bir askersel müdahale... Generallerin istemi doğrultusunda ve onların kesin denetiminde hükümetler kuruluşu. Generallerin kurduğu ilk hükümetin Başbakanı olan Nihat Erim'in: "Amerika'nın düşmanları tümüyle ezilmiştir. 6. filo artık yurdumuza elini kolunu sallaya sallaya rahatça gelebilir" diyen açıklaması. Köylülerin haşhaş ekiminin Amerika'lıların istediği doğrultuda yasaklanması. İkili antlaşmaların yoğunluk kazanması. Anayasa'nın yarısına yakınının baskıcı bir rejimin ilk basamaklarını oluşturacak biçimde değiştirilmesi... Sendikaların kapatılması. Basına sansür konması. 11 ilde Sıkıyönetim uygulamasının başlatılması. 300 öğrenciyle üniversite görevlisinin üniversitelerden atılması ve güvenlik kuvvetleriyle yapılan çarpışmalarda öldürülen 100'lerce insan. Banka soydukları gerekçesiyle asılan üç genç insan... Ve asılan bu üç gencin son sözleri.

- KAHROLSUN AMERİKAN EMPERYALİZMİ.

Sultanahmet alanında Gueorgi Vassilieviç ve ben, Generallerin ilk yıllarında işte böyle yapayalnızız. Eylül soğuğunun sabaha dönüşmeye başlayan serinliğinde üşüyorum. Georgi Vassilieviç mi söylüyor, yoksa ben mi kendi kendimi yineliyorum: "1980'i anlamak için 1971'i kavramak gerek... 1971'i kavramak için 1960'ı iyi yorumlamak gerek." 12 Mart muhturası verilmeden önce ölen anneyi düşünüyorum, oğlu polislerce tutuklandığı için... korkuyla çarpan yüreğinin duruverişini ve asılan insanlarımızı. Sultanahmet alanında işte... generallerin bu ilk yılını doldurdukları günün sabaha uzanan alacakaranlığında insanlarımızı, asılan başbakanlarımızı, bakanlarımızı, gençlerimizi, subaylarımızı, işkence odalarını, tutsak edilen özgür düşünceyi yukarıda dökümü çıkarılanların somut gerçeğinde kavramaya çalışıyorum. Başımı çevirip Vassilieviç'e bakıyorum. Hiçbir gerçek sanki ondan daha somutlaşmıyor düşüncemde: - "Ölüleri kıskanıyorum Vassilieviç..." diyorum.

- Saçmalama, diyor Vassilieviç. Ölüler hiçbir zaman kıskanılmaz. Ölüler hiçbir zaman kıskanılmamalıdır. Gün ışığında gerçekleştirdikleri işlevlere özenilir belki... Ölen insanlarınız, niçin, nasıl, kimlerin çıkarları adına öldürüldüklerini, nasıl

kurtulmanız gerektiğini söylüyorlar. Onlar tüm pleblerin onurlu başkaldırılarındaki yerlerini aldılar... Ölümsüzlüklerinde yaşıyorlar şimdi...

Bir süre susuyoruz. Yüzünü boydan boya yüzüme çeviriyor:

- Generaller hiçbir zaman eksik olmadılar. Sana Bismark'ın bir sözünü anımsatacağım. Yapıtına da almıştın, anımsıyorsan... Şimdi yinelemekte yarar görüyorum: Fransız halkının 1871'de baş göstermeye başlayan başkaldırısı karşısında Paris kapılarına dayanmış Alman ordusunun başkomutanı general Bismark'la burjuva hükümetinin dışişleri bakanı bir gece Paris kapılarında buluşup görüştüler. Birbirleriyle kendi çıkarları için halklarının kanını savaş alanlarında döken bu iki ezeli düşman Fransa'da halkın başkaldırısı üzerine birdenbire kol kola girmekte hiçbir sakınca görmüyorlardı ve Bismark savaşarak Paris kapılarına kadar dayandığı, yendiği Fransız dışişleri bakanına Paris'teki ayaklanmayı vurgulayarak şöyle diyordu: - "Bir halk ayaklanmasını boğazlayabilmeniz için, elinizde henüz bir ordu varken bu ayaklanmayı kışkırtınız dostum..."

Gueorgi Vassilieviç kalkıyor. Birlikte yürüyoruz. Ayasofya kilisesinin ilerisindeki tepelerden birinden Boğaz'a ve Marmara Denizine bakıyoruz. Vassilieviç derin derin soluk alıyor:

- Dünyamız hiçbir zaman umutsuz olmadı. Unutma dostum diyor. Bak yeryüzü nasıl buram buram kokmaya başladı. Sabahın nemi yayılıyor toprağın üstüne bir bereket gibi... Tüm dar ağaçlarının, tüm işkencelerin, tüm yaşamdan kopartılan sevinçlerin, yalın, doğru, onurlu kıvançların bir gün nasıl öçlerini alacaklarını, Engels'in şu ölümsüz güzellikte ve doğruluktaki saptamasında anımsaya anımsaya kendinde... Yenile dostum...

"Hemen hemen bundan 1600 yıl önce Roma İmparatorluğu'nda devrimci bir partinin çok büyük yıkıcıl bir baskısı olmuştu. Din ve devletin tüm temellerini sarsıyordu. İmparatorun iradesinin tek ve en yüce olduğunu yadsıyordu. Vatanı yoktu, uluslararasıydı. Gaul'lerden Asya'ya dek tüm imparatorluğa yayılmıştı; imparatorluk sınırlarından da taşıyordu. Uzun süre kendisine köstebek gibi bir yeraltı çalışması yapmıştı gizlice. Ama artık büyük günde ortaya çıkmak için yeterince güçlü olduğuna da inanıyordu belli bir zamandan beri. Hıristiyan adı altında ünlü, devrimin bu partisi orduda da güçlü temsilciler bulmuştu. Ulusal çok dinli kiliseye her yıl kutlama şölenlerinde onur sunmaları için kendilerinden yeni fetihlere gitmeleri buyruğu geldiğinde devrimci partiye ait olan erler, bu buyruğu kınama anlamında, kasklarında özel işaretler -Hıristiyanlığın haçını- koyacak kadar küstahlıklarını ileriye götürüyorlardı. Kışladaki üstlerinin günlük alışılmış buyrukları bile havada asılı kalıyordu. İmparator Diaklectianus ordusunda düzenin altının nasıl oyulduğunu, itaatsizliği, disiplinsizliği gördüğünde artık sabrını uzun süre tutamadı. Etkin bir

biçimde girişime geçti, henüz iş işten geçmemişti çünkü. Sosyalistlere karşı bir yasayı, hristiyanlara karşı bir yasayı demek istiyorum yani, resmen kamuoyuna açıklandı. Devrim partizanlarının toplantıları yasaklanıyor, toplantı yerleri kapatılıyor ya da yerle bir ediliyor, tıpkı bugün Saxe bölgesinde kızıl mendil kullanımının yasaklanması gibi, Hıristiyanlığı belirleyen işaretler, haçlar gibi şeyler yasaklanıyordu. Hıristiyanlar kamu hizmetlerinde görev alamayacaklardı (Hıristiyanlara kamu kesimi yasaklanıyordu). Askerlikte çavuşluğa yükselme hakları bile ellerinden alınıyordu (...). Hıristiyanların mahkemelerde dava açma haklarının bile bulunmadığı yalın ve kuşku bırakmayacak biçimde apaçık duyuruldu. Ne ki bu olağanüstü yasa da hiçbir sonuç getirmedi. Hıristiyanlar çılgın bir öfkeyle kale duvarlarını yerle bir ettiler. Dahası, imparatorun sakalının ve burnunun dibindeki Nikomedia'daki (İzmit'teki) sarayını ateşe verip yaktılar. O zaman o da, Hıristiyanları kitle kitle öldürterek öcünü aldı 303'de. Ne ki bu tür katliamların da artık bu sonuncusu oldu.

Beklendiği gibi sonuç, 17 yıl sonra, ordunun büyük çoğunluğuyla Hıristiyanlaşması ve Diolectianus'tan sonra gelen Roma İmparatorluğu'nun yeni hükümdarı, papazlarca BÜYÜK diye adlandırılan Costantinus'un Hıristiyanlığı resmi din olarak kabul etmesinden başka bir şey değildi."

Vassilieviç okuduğu sürece gözlerimi gerimde duran Ayasofya'dan bir türlü ayıramıyordum. Ve oradan gözlerim Sultanahmet'te, Alman Çeşmesi'ne, Dikilitaş'a kayıyordu. Anıtsal alan gecenin sabaha dönüşen bu zaman diliminde tüm görkemli yapıtlarıyla beni insanoğlunun dialektik gerçeğini düşünmeye çağırıyor; dar ağaçlarında, işkence odalarında, yaşamdan koparılıp alınan her şeyin, sevginin, barışın, sömürüsüzlüğün nasıl sonradan daha büyüye büyüye çoğaldığını, generallerin bu iki yılının gecesinde yaşanmış kanıtlar olarak kendi aralarında ve benimle konuşuyorlardı.

Eve dönerken kendi kendime: - "Öyleyse, dedim, Generallerle yaşamaya devam. Generallerle geçen günlerin bu ilk yılı "GENERALLERİN ZABIT VARAKASI'nın ilk cildini oluştursun. Generallerin Zabıt Varakaları'nda görülelim hepimiz, insanlarımızın yarınları doğru irdeleyebilmeleri için. Ne yaptığımız, neleri yapmamız gerekirken yapamadığımız, yetkinliklerimiz, yetmezliklerimiz ve ihanetlerimizle... işte hepimiz Generallerin Zabıt Varakaları'nda oluşsun...

Öyleyse Generallerle yaşama devam... daha da çoğalmak ve büyük için..."

GENERALLERİN ZABIT VARAKASI

Ya da

GENERALLERLE (İKİNCİ) 365 GÜN

13 EYLÜL 1981..... Gazeteler 12 Eylül eylemini göklere çıkaran övgülerle dolu. Yönetimi elinde bulunduran generallerin dizi dizi fotoğrafları boy boy gazeteleri kaplıyor. İşte Cumhuriyet, Tercüman, Hürriyet ve ötekileri... Gazeteler "1. Yıldönümü..." diye başlık atmışlar. Daha çok yıllar diler gibi... Hürriyet "Dünü unutmadan yarına ulaşacağız" diye bir başlık atmış. Dün dediği şeyi de bir güzel belgeliyor. Çoluk çocuk öldürülen insanların Maraş'taki katliamda parçalanan cesetleri... Ve sonra ekliyor "12 Eylül 1980'den önce: Günde 20-25 vatandaşımız bir kurşuna ya da bir bombaya kurban gidiyordu." Ve Cunta yönetiminin başı EVREN'in 1. yıldönümü konuşmasından alıntı: "Halkımız artık yaşama sevinci içinde"

Dün yalnız başıma gecenin geç saatinde düşündüm: Cuntaya gün geçtikçe alışıyoruz. Cunta gün geçtikçe oturuyor. Geçen yıl insanlar bugünlerde kilit üstünde kilit evlerinde tutsakken şimdi gecenin ileri saatlerine dek sokaklarda ellerini kollarını sallaya sallaya dolaşabiliyorlar. Bu cuntacıların bir başarısı değil mi? Halk bu başarıyı gerçekten desteklemiyor mu? Bunu görmezlikten gelebilir miyiz...? Ah biliyorum, oynanan oyunun inceliğini çok kez dört dörtlük bir açıklıkta kavrayamaz yalınkat yaşayan insanlar... Böyle bir şey de beklenemez onlardan. "Canımız sağ ya... Ötesini boş ver..." diyebilirler. Koskoca bir ülkenin insanları yıllar yılı sürdürülen terörist eylemlerin kıskacında tir tir titretildikten sonra işte böyle "şükürler olsun"lu bir noktaya getirildi. "Şükürler olsun"lu noktanın yavanlığı içinde Amerikan yanlısı politikalarını sürdürüyor generallerimiz...

Artık onları suçlamak istemiyorum.

Zabıt Varakası'nı bu ikinci bölümde daha özenle tutmam gerektiğine inandım. Çünkü bir yıl sonra ben de artık cuntaya önceki kadar öfke duymamaya başladığımı saptadım. "Can güvenliği" konusundaki hesaplı kitaplı, çaktırmadan yürüttükleri propagandanın içime doğru kaydığını, beni işgal etmeye başladığını duyarladım... Bunu duyarlıyorum ve bunu kavramaya çalışıyorum.

1 yıl öncesinde değiliz. Şimdi ikinci 365 günlerimizden ilk birinci günü yaşıyoruz. Silkinip uyanıklığımı ayakta tutabilmeliyim.

İşte bu nedenle, 1 yıl sonra bu "can güvenliği"yle, "şükürlü" rejimin altında nelerin durup dinlenmeden, tıpkı kıpırdayan bir su gibi çalkalanıp durduğunu tipik bir biçimde belirleyecek şu iki alıntıyı yapmakla başlıyorum işe...

BANKERLER TOPLANTISI : (ANKARA)

- "Maliye Bakanlığı'nın son kararını kim çıkarttı...?"

- "Onu çok kurcalama... Bu işin ardında (...) gazetesiyle şişman var.

- "Evet şişman çıkarttı..."

- "Hayır... Yanılıyorsunuz. Bize Kastelli'nin oyunu bu."

- "Herkes Maliye Bakanlığı'nın son çıkarttığı kararı aslında kimin çıkarttığını çok iyi biliyor..." (Banker Yücer / Ankara)

- "Maliye Bakanlığı'nın kararını kim ya da kimler çıkarttıysa onlara karşı biz de birleşmek zorundayız. Bize aracı, tefeci diyenler hapı yutmuştur. Çünkü bankerlik yasa kapsamına alınmıştır. İşte hepsi o kadar..."

- "Hepimiz bankalardan paralarımızı çekmek zorundayız. Bunun böyle bilinmesinde yarar var..."

- "Doğru paramızı... Paralarımızı çekeceğiz. Gerekirse 50 tane kasa tutacağız. Banka bizim büromuzdaki kasa olacaktır bundan böyle. Herkesin adına orada bir kartoteks tutup 50 milyon, 5 milyon, 15 milyon diye yazacağız. Bankaya beş kuruş göndermeyeceğiz. Ya bankalar bizi kabul edecek ya da avuçlarını yalayacaklar..."

- "Biz hepimiz namusluyuz..." (Banker Şafak / Ankara)

- "Namus müphem bir konudur, kendi adınıza konuşun."

- "Biz daha kurulalı üç gün olduk. Şimdi bu kararlar çıktı. Bizler evini satan, bileziğini satan, malını mülkünü satanların getirdiği paraları noksansız geri vermenin gururu içindeyiz. Bizleri bu durumda bırakanların, memleketi anarşiden kurtaran Milli Güvenlik Konseyi'ne duyurulması taraftarıyım. Şerefli konsey üyelerinin bugüne kadar çeşitli hataları düzelttikleri için bizim sorunumuza da eğilerek hatayı düzelteceklerine inanıyorum." (Salman Ticaret adına Banker Dalkılıç)

- "Bazı sermaye çevrelerinin örgütlenmesi, bizimse örgütlenememiz yüzünden bu duruma geldik. Bazı güçlerin etkinliğiyle köşeye sıkıştırılmak isteniyoruz... O güçlerin tek parolası (para her şeye egemendir)." (Banker Bimtaş.)

- "Şimdi biz aramızdan 50 kişiyi temsil edecek bir heyet oluşturalım. Bu heyetin oranı % 10 olsun... Yani 5 kişilik bir heyet... Sorunlarımızın Konseye duyurulması bakımından bu seçimle gelmiş heyetimizin..."

1. NOLU SIKIYÖNETİM MAHKEMESİ TUTANAKLARINDAN BİR DAVA / İstanbul :

- "Ben emniyet 1. şubede yakalandıktan sonra büyük işkence gördüm. Selim Mehmet YÜCEL adlı yakalanan kişiyle birlikte sorgulamamız yapıldı. Sorgulamamız sırasında bana mutlaka Emniyet Müdürü Mahmut Dikler'in öldürülme olayına doğrudan katıldığımı ifade etmem söylendiğinde ilgim olmadığını söyledim. Benim gibi sorgulaması yapılan Selim Mehmet Yücel'e de eylemi üstlenmesi söylendiğinde kesinlikle ilgisi olmadığını belirtti. Bunun üzerine Selim Mehmet Yücel'i 1. Şubede arkasından vurup öldürdüler. Yanlış oldu. Karaköy'de postanenin arkasında dar bir sokakta vurup öldürdüler. Ben bunu görünce yeniden getirildiğim emniyete "sen öteki eylemleri bırak... Mahmut Dikler'i öldürme işini üstlen" dediklerinde bu korku, yani beni de öldürecekler kaygısıyla o olayı üstlendim. Daha sonra savcıya getirirken... "yeni yasa çıktı, yeniden emniyete alınabilirsiniz orada da bu biçimde ifade ver..." deyince aynı şekilde ifade verdim. Yargıca da aynı ifadeyi vermem gerektiği için yargıç karşısında da ateş etmediğimi, ancak bildiriyi attığımı söyledim. Mahmut Dikler'in öldürülme olayına fiilen katılmadım. Ancak daha önceden olayda atılacak olan bildiriyi yani bildirileri Selçuk Küçükçiftçi'ye vermiştim. Olay yerine o atmış. Olay günü ben bu bildirileri atmış değilim. Şimdi verdiğim ifadem doğrudur..."

- "Nihat Erim'in öldürülme olayına doğrudan katılmış değilim. Ahmet Karlangaç adındaki kişiyi daha önceden de tanırdım. Ahmet'i yakalamışlar. Ahmet Karlangaç bana saklamak için bir paket vermişti. Ve bunu saklamamı söyledi. Ben de devrimci-sol sempatizanıyım. Ahmet Karlangaç yakalandıktan sonra bana verdiği silahları söylemiş. Polisler beni yakaladılar. Silahları gömdüğüm yeri gösterdim. Bu silahların Nihat Erim'in öldürülmesinde kullanıldığı anlaşılınca bana da Ahmet Karlangaç'la birlikte işkence uygulamaya başladılar. Ahmet Karlangaç bir çok kez işkenceye maruz kaldı. En sonunda benim yanımda iskemleden düşüp yığıldı, hastaneye kaldırıldı. Ahmet Karlangaç polis işkencesiyle ölmüştür. Bunun tahkikatını isterim. Ahmet Karlangaç öldükten sonra aynı polisler bana işkence etmeye devam ettiler. Nihat Erim'in öldürülme işini üstleneceksin diyerek değişik yerlerde ve hatta boğazda bir ortamda tabanca ile tehdit ederek, bazen boş tetik düşürerek bu suça beni zorladılar. Emniyet 1. Şubede zaman zaman susuz bırakıldım. İlle olayı üstlenmemi istiyorlardı. Bir aya yakın işkence gördüm. Bu nedenle emniyetteki ifade işkence altında alınmış, polisin hazırladığı bir senaryonun sonucu yazılmış bir ifadedir. Kabul etmiyorum." dedi.

- "Nihat Erim'in öldürülme olayına karışmış değilim. (...) Kadıköy de tanıştığım Osman kod adlı Ahmet Karlangaç bana devrimci – sol'un örgütlenme görevini verdi. Oturduğum 1 Mayıs mahallesinde örgütlenme için çalışmalar yaptım. Ama Nihat Erim'in öldürülmesi olayına katılmış değilim. Bu arada Ahmet Karlangaç yakalanmış, yanlış oldu, bizi yakaladılar. Biz devrimci sol eylemlerimiz için yakalanmıştık.

Emniyete götürüldüğümüzde Nihat Erim'in öldürülmesi olayıyla suçlandığımızı bilmiyorduk. Hatta emniyette iken Nihat Erim'in katillerinin yakalandığı haberini duymuştuk. Daha sonra uzun süre işkenceye maruz tutulduk. Çeşitli işkencelerde Nihat Erim'in öldürülme suçunu üstlenmemiz istenmişti. Bu işkenceler Ahmet Karlangaç ve Ekrem Ekşi'nin emniyette öldürülmelerinden sonra başlamış ve sıklaşmıştı. Uzun süre bu işkenceler sürdüğü için polisin hazırladığı ifadeyi imzalamak zorunda kaldım. El yazılı ifadelerimiz alınırken Baki ile değişik odalarda idik. Polisler sık sık denetime gelerek iki ifadenin birbirini tutması gerektiğini ileri sürerek o şekilde ifadelerimizi saptadılar. Emniyette alınan bu ifadeleri kabul etmiyorum. Tamamen baskı ve işkence altında alınmışlardır." dedi.

- "Yakalandıktan sonra karakolda tecrit odasında müteaddit işkencelere maruz kaldığımı söylemiştim. Tabanca soruyorlardı. Olmadığını söyledim. Şemdin adında küçük bir çocuk bende otomatik silah olduğunu söylemiş. Yaşı küçük olduğu için, dövüldüğünden de, benim yüzüme karşı da bunu söylettiler. Bunun üzerine işkence başlayınca Ahmet'te tabanca olduğunu, bunu Baki'ye vermiş olabileceğini ifade edip Baki'nin kaldığı evi söyledim. Baki kaldığı evde yakalanmış. Daha sonra da silahlar yakalanmış. Ama az önce de söylediğim gibi Nihat Erim'in öldürülmesi olayıyla hiçbir ilişkim yoktur." dedi.

- "İddia edildiği gibi Mahmut DİKLER'in öldürülmesi olayına katılmış değilim." dedi. "Yakalandıktan sonra Emniyet'te 50 gün kadar sürekli işkenceye maruz bırakıldım. Dev-Sol'un üst düzey sorumlusu diye ve bunun kabullenmem için çeşitli biçimlerde ve bizzat Emniyet Müdürü Şükrü Balcı ve yardımcısı Tayyar Sever tarafından dahi bana işkence edildi. Bu itibarla ve direnmeme rağmen poliste kendi bildikleri gibi ifademizi yazmışlardır. Selçuk Küçükçiftçi, Zeki Yumurtacı, Selim Mehmet Yücel polislerce operasyonda değil, bizzat işkence sonucu polis tarafından öldürülmüş kişilerdir. Bizi de aynı biçimde öldüreceklerinden söz ediyorlardı. Ve bu şekilde uzun süre işkenceye maruz kaldım. Hastanelere götürüldüm. İlgili raporlarımın aldırılmasını isterim. Suçlamayı kabul etmiyorum. Ayrıca ilgililer hakkında bize işkence ettiklerinden dolayı, sözünü ettiğim şahısları öldürdükleri için suç duyurusunda bulunuyorum..." dedi.

13 Eylül – 14 Ekim 1981 Sürecinde yaşadıklarım:

- Ermeniler Paris konsolosluğumuzu basarak bir koruma görevlisi, Cemal Özen'i öldürdüler. Bu anlamsız ve budalaca terörizmin nereden kaynaklandığını iyi kestirmek zorundayız. İnsanlarımızın öldürüleceğinin Fransız televizyonundan açıklamasını yapan kuruluşların hangi amacı kolladıklarını soğukkanlılıkla araştırmalıyız. Hiç kuşkusuz Osmanlı döneminin utancının yeni kuşaklarca da taşımasını engellemekle

görevliyiz. İşi çağdışı bir ırkçılık ve milliyetçilik anlayışıyla çözemeyiz. Böyle olaylarda sosyalizmin insanları kucaklayan barışçılığını, insanları birbirine yaklaştıran, geçmişin tüm günahlarını silip götüren sevgisini daha iyi görüp, daha iyi kestiriyorum.

SON ZAMANLARDA hiçbir zaman bu kadar sevinmemiştim, Enver SEDAT'ın ölümüne sevindiğim kadar. Bir insan için bir başka insanın ölümüne sevinmek kadar utanç verici bir şey olamaz, biliyorum. Ama sevincimi yazmaktan kaçınırsam bu kez de kendi kendime içtenlikli davranmamış olurum. Sedat ta oradan, ta Kahire'den üzerimizde böylesine bir baskı öğesi oluşturabilirmiş, doğrusu bu gerçeği anlamakta da zorluk çekiyorum, sevincimden fırsat bulup. Hiç kuşkusuz Sedat'ın ölümüyle her şeyin değişeceğini sanmak akılsızlık olur. O bir sistemin sonucuydu. Ama o sistemin sorumlusuydu da... İleri Arap halklarına karşı Amerikan Emperyalizminin silahlı üslerini oluşturuyordu Mısır halkının yoksul topraklarında.

Mısır halkı cenazeye katılmamakla reisi'nin kendisine nasıl ihanet ettiğini bir güzel vurguladı. Yoksul halkın Nasır'a gösterdiği sevginin yanında Sedat halkından yoksun ama tüm emperyalist metropollerin yöneticileriyle kendi generallerinin görkemli, resmi, adama sıkıntıdan patlayan töreniyle gidilip gömüldü.

Yüreğim Beyrut sokaklarında, Şam sokaklarında sabaha dek coşkuyla dans eden yoksul halkın yanında atıyor. Onlar sabahlara dek "İhanet cezalandırıldı" – "Filistin seni unutmadık" diye dans ettiler, türkülerini söylediler. Ulusal oyunlarını oynadılar... Mezar soğukluğunun yanında yüreğim Beyrut, Şam, Cezayir halkının sevinciyle dolup dolup boşaldı.

İnandığım şeye bir kez daha inandım: Halkına zulmedenler kesin olarak bir gün can evlerinden vurulacaklardır. Hiç mi hiç kurtuluşu yok bu işin. Ankara'nın o gece sabaha dek uyumadan Sedat'ın sağlığıyla ilgilenmesini başka hangi gerçekle açıklayabilirim? Ankara'daki generaller korkuyu, yalnızlıklarını, kendilerini bekleyen akıbetleri Sedat'ın parçalanan cesediyle somut bir biçimde dehşetle kavrayıp, o cesetle birlikte sabahı ettiler. O cesetle yaşadılar korkularını ve kaygılarını. Halkın ağzında Erzurum askeri tatbikatı sırasında bir yüzbaşının Evren'i ayağından silahla yaraladığı söylentisi dolaşmıyor mu? Aylardan beri bu söylentinin ağızdan ağza dolaştığını bilmiyor muyum? Hiç belli olmaz, insanı en güvendiği adamı gelip vurabilir zulüm ve eziyet döneminde...

Sedat'ın öldürülmesinden sanırım birkaç gün sonra işte Evren'in Ziraat Fakültesi'nde yaptığı konuşma:

"Bu ilim ve irfan yuvasına büyük bir emniyet kordonu içerisinde girmekten çok üzüntü ve biraz da hicap duydum. Ama ne yapalım ki Türkiye'mizin içinde bulunduğu ortam bu. Bir insanın nasıl olsa hayatı sona erecektir. Nasıl sona ereceğini hiç kimse bilemez. Hayatımız mühim değildir. (...) Bu alınan tedbirler benim hayatıma büyük

önem verdiğimden dolayı değil. Bu devletin korunmasıdır. Bunu bilhassa belirtmek isterim."

Hoş geldin 14. Lui. "Devlet benim" sözü söyleneli en azından 350 yıl geçti. Ama general Evren tıpkı nesir yaptığını yeni keşfeden Mösyö Jurden gibi "benim korunmam devletin korunmasıdır" özdeyişini söylüyor.

Kahire'deki Amerikancı zulümcülerin başının öldürülmesi, Arap halklarını ve dolaylı yoldan ama en kısa yoldan kendisini etkileyen Türkiye halkını sevince boğarken Ankaralı Amerikancı generaller korkularına gitgide daha çok bürünüyorlar, kendi karanlıklarında daha çok silahlanıp daha çok yalnızlaşıyorlar...

İKİ gecedir perdesiz evimizde kalmaya başladım. Ev tam bir dandiri. Ama 5 aydır süren göçmen yaşantımıza son verdik sayılır. Ayşe annesinde kalmaya devam ediyor. Bu bana her bakımdan derin güvence veriyor. Bu gece sanırım evin perdeleri de takılır. Çalışmaya ve yazmaya koyulmak istiyorum.

Askeri METRİS tutuklama evinde 1500 kişinin başlattığı açlık grevi üç gün önce sona erdi. 40 siyasal tutuklu hastanelere kaldırıldı. Durumlarının iyi olduğu söyleniyor kulaktan kulağa. Özgür basınımızda en küçük bir değinme yok. Özgür solcu kalemlerimizden hiçbirinde Metris'de neler olup bittiğine dair en küçük bir değinme yok. Tutukevlerinde neler oluyor? Siyasi suçlulara neler yapılıyor? Açlık grevi tam 14. gün sona erdi. Çocuklarını görmek isteyen 50/60 kişilik bir ebeveynler topluluğunu da alıp götürmüşler. İşte zulüm böyle böyle gittikçe yoğunlaşır, gittikçe koyulaşır. Önce bildiri dağıttı diye genç kızı ya da delikanlıyı içeriye alırsın, iş onunla kalmaz işte... Sonra anasını da babasını da içeriye almak zorunda kalırsın...

Nuran Ağırnaslı'nın astımı var. Son derece kaygılandım. Açlık grevinin sonuna doğru öğrendim olayı. Sayrılar evine bazılarının kaldırıldığını da öğrenince kaygım büyüdü. Neyse ki direnişin son bulması ve Nuran'ın hiçbir şeyi olmaması kara bulutları dağıttı. Muştuyu Ankara'ya telefonla bildirdim.

SANIRIM DÜN gece ilk kez Kendi evim'de rakı içtim. Sonra birden düşündüm: Nedir evin benim olması? Nesi benim bu evin? Kapısı mı, penceresi mi, muslukları mı? Nesi benim yani... Benimse nasıl benim? Kesin olarak bir evin bana ait olması duygusunu kavrayamıyorum. Bilmediğim bir denklem gibi. Ama aynı evin örneğin bir başkasının olmasını da anlamıyorum. İkide bir bir adamın kapıyı çalış, içeride oturanlardan para istemesini anlamıyorum. İkide bir "bu ev benim çıkın..." demesini kavramıyorum. Bilmiyorum, bana yabancı bir takım duygular var. Onları hiçbir zaman bilemeyeceğim. Bana bulaşmalarını yine de engellemekle görevliyim kendime karşı.

Mülkiyet duygumu bir iki olayda somut bir biçimde kavrıyorum örneğin, kalemlerimi kimsenin kullanmasına katlanamıyorum. Yazı makinemi de.

Kalemlerimi Ayşe'den bile kıskandığım oluyor. Plaklarımın da BENİM olduğunu biliyorum. Yazı makineme kimsenin el sürmesini istemiyorum. BENİM o. Benim'liklerini kavradığım başka bir şey hemen hemen yok. Atölyedeki makinelerin de tıpkı ev gibi benimliklerini bilinçlendiremiyorum.

18 EKİM 1981..... EVREN'in DER SPİEGEL'in sorularına yanıtları:

Spiegel – Şu anda Türkiye'de 22.300 kişi tutuklu. 3731 kişi gözaltında, 2898 kişi de mahkûm edilmiş durumda. Askeri mahkemelerde 1500 kişi için idam istendi. Bunun 10'unun idamı gerçekleşti, 16'sı da onaylanmış bir biçimde sıra bekliyor. Geçmişteki terör olaylarına rağmen bütün bu Türklerin suç işlediklerine inanmak güç değil mi?

EVREN – (...) Bu kişilerin çoğu yasadışı örgüt kurmak ya da bu kuruluşlara üye olmak suçlarından yargılanmaktadırlar.

Spiegel – (...) Ancak örneğin 200 Disk üyesi tutuklu bulunuyor. Bunların 52'si için askeri savcı ölüm cezası istiyor. Bunlar terörle suçlanamayacağına göre, hangi suçtan haklarında ölüm cezası istenmektedir?

EVREN – Sendikaların hiçbir üyesi yasal sendikal işlevlerinden tutuklanıp mahkûm olmamışlardır.

Spiegel – Peki, o zaman, hükümete yakın Türk-İş dışındaki sendikalar neden yasaklandı?

EVREN – (???) Neden bu sendika yöneticilerinin kendilerine tanınmış olan yasal hakları aşmış olmalarıdır. Bunlar hükümeti devirmek isteyen yasadışı örgütlerle işbirliği yapmışlardır.

Spiegel – Bir sendika başkanının ölüme mahkûm edilmesinin, Batı'daki kardeş kuruluşlar arasında büyük tepki yaratacağını biliyorsunuz herhalde...

EVREN – Haklarında istenen ölüm cezaları şu anda savcıların istemindedir. Yargıçların kararlarının ne biçimde olacağı bilinemez.

Spiegel – Bütün terörün önünü almış durumdasınız. Ancak on binlerce kişiyi sürekli tutukevlerinde tutmak doğru mu?

EVREN – Terörle savaşta ne denli başarılı olursak olalım, bunu tümüyle ortadan kaldırabileceğimize olanak vermiyorum. Uluslararası terör var oldukça Türkiye'de de terör eylemleri olacaktır. (...) Türkiye'de cinayet işlemiş kişiler kayıtsız bir biçimde diğer ülkelere yerleşebilmişler ve oralarda politik sığınma hakkı alabilmişlerdir. Eğer, düşünecek olursak böyle bir terörist sosyalist bir ülkeden başka bir sosyalist ülkeye kaçmış olsa idi, sanır mısınız ki, orada politik sığınma hakkı alabilsin?

Spiegel – O halde Türkiye'deki terörizmin kaynaklarına gelelim. İktisadi ve ekonomik olumsuz durum bir çok gencin iş yeri bulamaması ve bir yandan da daha çok etnik otonomi isteyen Kürtler mi?

EVREN – Terörizm Türkiye'de doğup buradan tüm dünyaya yayılmış bir eylem değildir. Kürt dediğiniz vatandaşlarımız yüzyıllardan beri aramızda yaşamış, aynı amaçlar için bizimle yan yana savaşmış ve bizimle birlikte kanlarını akıtmışlardır. Neden o zaman böyle bir şeye gereksinme duymamışlardır da, şimdi duymaktadırlar?

Spiegel – Ama bunlar yeni başlamadı ki, geçmişte de Kürt isyanları vardı.

EVREN – Evet doğru. Atatürk zamanında da, Osmanlılar zamanında da vardı... Tarihi incelerseniz göreceksiniz ki, bu başkaldırılar Türkiye'nin ekonomik ve askeri açıdan zayıfladığı, büyük sıkıntılara düştüğü ve güçlü devletlerin ülkeyi zayıflatmaya niyetlendikleri zamanlarda başlamıştır. (...) Amaç Türkiye'yi yutacak bir duruma getirmektir. (...)

Spiegel – Bu şeytanca planın arkasında kim var...?

EVREN – Bu soruyu bir generale sormak yanlıştır. Bu sorunuzun yanıtını siz verebilirsiniz.

Spiegel – Türkiye'de sistematik işkence yapılıyor mu?

EVREN – Bu ülkede daima işkence yapılmıştır. Biz iktidara gelmeden önce Türk gazeteleri aynı konuda yayın yapmışlardı. Zamanın başbakanı Bülent Ecevit'e bir savcının gönderdiği telgrafta şöyle deniliyordu: "Devlet terörü artıyor." Ancak o zaman bu durumla kimse ilgilenmemişti.

Spiegel – Yeni anayasanın hazırlanması ne kadar sürecek?

EVREN – Umut ederiz ki Danışma Meclisi en kısa zamanda yeni anayasayı hazırlayacaktır.

Spiegel – Genel seçimlerin ne zaman yapılacağını söyleyebilir misiniz?

EVREN – Bu sorunuza bugün ne yazık ki yanıt veremiyorum.

Aynı Gün. Çeşitli gazeteler: Bir gün önce feshedilen Partilerin bayraklarının indirilişinin fotoğraflarıyla dolu.

Tüm partiler feshedildi. Kapatıldı.

Aktör Yılmaz GÜNEY her yerde aranıyor. Güney tutukluydu. Isparta açık tutukevinden izinli olarak çıktığını ve iki gün önce dönmesi gerekirken dönmediğini yazıyor gazeteler. Savcı yaptığı açıklamalarda şu olasılıkları sıralıyor:

- Sanatçı Yılmaz Güney öldürdüğü yargıcın kardeşleri tarafından pusuya düşürülerek öldürülmüş olabilir.

- Trafik kazasında ölmüş olabilir.

Savcının sonuncu varsayımı: "Yurt dışına kaçmış olabilmesi" Savcı neden Yılmaz Güney iki gün görünmeyince bunca ölüm varsayımından söz ediyor? Çok kaygılıyım. Hemen ilk haberler olarak Yılmaz GÜNEY'le ilgili olanları tüm özeniyle bir bir okuyorum. Yurt dışına kaçabilmiş olmasını çok dilerdim. Tutukevindeki günlerinin dolmasına sanırım 2,5 – 3 yıl kalmıştı. Ama bu ülke bir Sabahattin ALİ olayını yaşamıştır. Nazım Hikmet'in de öldürülebileceği konusunda bir takım düzenlemelerin yapıldığı söylene gelmiştir bugüne değin... "Nazım kaçmasaydı, askere alınıp orada öldürülecekti." varsayımını kafalardan silmek çok zor. Böyle geleneklere sahip bir ülkenin aydınları GÜNEY için savcının bunca ölüm varsayımından söz etmesini, öldürülebileceğini bir resmi ağız olarak açıklamasını

– içinde yaşadığımız koşulların bunalımı içinde- derin bir kaygıyla karşılamaktadırlar.

Ne kadar az insan yetiştirebiliyoruz tanrım... Yetiştirebildiklerimizin de öldürülmemesi için yurt dışına kaçmalarını diler duruma geldik.

GÜNEY'in yurt dışına kaçtığını kesin bir biçimde öğrenebilsem derin bir "oh..." çekeceğim. Sanki kendim bir özgürlüğe kavuşmuş gibi. Böyle kara kapkara günlerde "oh..." çekerek ne biçim kendi kendimizde rahatladığımızı düşünmek bile istemiyorum.

19 EKİM 1981..... "YUNANİSTAN'DA SOL KAZANDI"

Tüm gazeteler böyle başlıklarla dolu. Sosyalist PASOK partisi 173 üye ile parlamentoda çoğunluğu elde etti. Tek başına hükümet kurabilecek. Komünist oylar 14 milletvekilini üçüncü güçlü parti olarak meclise soktular. Komşumuzdaki bu açılışı sevinçle karşılıyorum. Sevincimi kemiren tek şey Pasok'un CHP'ye benzemesi, Pasok'un lideri Andreas Papandreau'nun ECEVİT gibi halkını yarı yolda bırakabileceği varsayımının kafamdan bir türlü çıkmayışı. Komünist olmadan o toplumda köklü değişimler gerçekleştirebilinir mi? Mitterand ve Pasok deneyimi bize bunu bir kez daha gösterecektir. Ve de dünya kamuoyu bu deneyimi son bir kez izlemektedir sanırım. Sosyalist örgütler -üretim araçlarını kamulaştırmadan, proleterya diktotoryasını somutlaştırmadan- nasıl halkın istemlerini köklü değişimler biçiminde gerçekleştirebileceklerdir? Emperyalizmle nasıl başa çıkacaklardır? Geri kalmış ülkelerde bunun olasılığı yok...

Böyle bir girişimde bulunmaya kalktığı zaman Pasok ve onun lideri Papandreau, o zaman Amerikan emperyalizminin silahlı bekçileri Ankaralı generaller ne güne duruyor...? Komşumuzun ileriye yönelik gelişmesine bile köstek olduğumuzu

düşündükçe kederimden ve utancımdan ne düşüneceğimi bile şaşırıyorum. Bizi Yunan halkının üstüne saldırtabilirler mi?

Ya da Pasok gerçek demokrasinin Yunanistan'da kurulmasını provoke etmek için kurulmuş bir büyük siyasal örgüt müdür? Yunanlı generallerin iktidarı ele geçirmeleri için Papandreau Amerika'nın Ankara'daki generallerine saldırmasını mı sağlarlar?

Kapatılan CHP'nin mal varlığı 500 milyon lira. AP'in mal varlığıysa 100 milyon lira. MSP'nin taşınmaz hiçbir malı yok. MHP'nin ise yalnızca 3 milyon 296 bin lirası saptanmış... En zengin parti CHP. Zenginlerin, burjuvaların partisi AP ise ondan beş kat daha az zengin.

Kapatılan CHP'nin eski genel başkanı BÜLENT ECEVİT bir basın toplantısı yapmış. Bu nedenle Güvenlik Konseyi'nin 52 no'lu kararına karşı geldiği için hakkında koğuşturma yapılıyor. 3 ayla 1 yıl arasında tutuklanması isteniyormuş. Bay ECEVİT yaptığı basın toplantısını yabancı basına da ulaştırmış. Elde dolaştırılan fotokopilerde bay ECEVİT neler demiyor tanrım, silik, okuyabildiğim kadarıyla neler neler demiyor...

"Ben kimseye karşı kinle dolu değilim diyor... Sayın Devlet Başkanı'nın (Partilerin uzlaşmaz tutumu) deyimi de CHP için geçerli değildir diyor. Sayın Devlet Başkanı'nın değindiği çözülmeler karşısında biz yönetimdeyken en etken önlemleri aldık diyor..."

Generallerine tıpkı bir ilkokul öğrencisinin parmak kaldıran ağlamaklı yüzüyle "Vallahi billahi ben bir şey yapmadım." diye yaranmaya çabalıyor. Yine okuyabildiğimce şöyle diyor bir yerinde: "Kapalı kapılar ardında yabancı heyetlere söylenenler" sözcüğüyle de benim bir ilişkim olamaz. Ben içeride ne söylüyorsam, açık yüreklilikle gelen yabancı delegasyonlara da aynı şeyleri söylüyorum." diyor.

Aslında şunları söylese bence daha yürekli davranır: "Sayın Devlet Başkanım haksızlık etmiyor musunuz? Solu ezmek için elimden geleni yapan ben değil miyim? Amerikan emperyalizminin istediklerini ülkede bir bir gerçekleştiren ben değil miyim? Kapatılmış üsleri açan benim. Bununla yetinmeyip Nato andlaşması dışında Türkiye'yi AWAC sistemine sokan da benim. POL-DER'i TÖB-DER'i, DİSK gibi ileri kuruluşları bölüp parçalayanın benim olduğuma elinizi emperyalizmin damarına koyarak lütfen tanıklık ediniz. Size iktidar yolunu da açan benim. Sağcı, faşist diye gün boyu dilimden düşürmediğim MHP'nin oylarıyla ülkenin yarısında sıkıyönetimi ilân eden biz değil miyiz? Sizin gün geçtikçe daha iyi kökleşip yerleşmeniz için her iki ayda bir Meclisten MHP ile birlikte oy kullanıp iktidarda resmen kalmanızı sağlamadık mı?

Niye durup dururken bana sataşmada bulunuyorsunuz sayın Devlet Başkanım...? Siz Devlet Başkanlığını bizim hesaplı kitaplı politikamız olmasaydı

düşünüzde göremezdiniz? Niçin açıklamalarıma sansür uyguluyorsunuz? Süleyman Demirel sizin için daha (Sayın Devlet Başkanı) sözcüğünü hiç kullanmamışken benim sizi Sayın Devlet Başkanım diye selamlamamın bir pek büyük özel anlamı yok mu?"

Yalan, ikiyüzlülük diz boyu. İhanet güzel, onurlu, erdemli her şeyi öldürebilmek için Azrailleşmiş. İhanet iyi, yaratıcı, güzel ve kardeşçe olan her şeyin canını alıyor şimdi.

İşte onlardan biri de Hürriyet gazetesindeki açıklamasıyla boydan boya kendini gösteriyor. Dış güçlerin sadık uşağı Turgut Özal. Türkiye'nin en zengin gazetesine ve holdinglerine sahip bay Erol Simavi'nin gazetesindeki demecinde "Halkımızı sömürtmeyeceğiz." diyor. Açıklamayı sonuna dek okuduğunda anlıyorsun ki "Halkımız" dediği paralarını bankaya yatıranlar. Paracıklarını bankaya yatırıp da bundan en yüksek faiz alan kişiler... İşte banka –para- faiz sistemini hiç değiştirmeden ve bunu geliştirerek "Halkımızı sömürtmeyeceğiz" diyor bay ÖZAL. Çalışan, yarı aç yarı tok... İşsiz güçsüzler halkımız değil bay ÖZAL'ın sözcüğünde... Onlar ne? Hiç. Koca bir hiç onlar.

"Halkımızı sömürtmeyeceğiz" Hürriyet'in boydan boya manşeti bu. Oysa nasıl sömürüldüğünü bay Özal kendisi kendi rakamlarıyla ne güzel açıklıyor: "1981 dış alım 9 milyar dolardır diyor. 1980 dış alımı 7,6 milyardır. Aradaki fark 1,4 milyar dolardır. Buna karşı dış satımımız 4,5 milyar dolar olursa –bunun böyle olacağı aşağı yukarı kesinleşmiş gibidir- önceki yıla göre dış satımımız 2,9 milyar dolardı, artış 1,6 milyar dolar olacaktır."

İşte halkına böyle diyor generallerin Thiers'i. Nasıl yalan söylediği apaçık ortada. Bay Özal dış satımlardaki artışa bakarak bu yılın son derece başarılı olduğunu söylüyor. Oysa dış alımımız da artmış.

Geçen yıl 7,6 imiş. Bu yıl 9 milyar diyor. Oysa burada küçük bir oyun oynuyor. Küçük değil bu, tam bir üç kağıtçılık. Daha bu yılın sonuçlarının alınmasına iki aydan çok bir zaman var. Ve dış alım sürecinin en yoğun olduğu aylardır bu aylar. Bu dış alım sayısının 9 milyar dolarda kalacağını hiç sanmıyorum. Ama biz bay ÖZAL'ın dediğini doğru sayalım. O zaman dış alım bir yıl öncesine göre 1,4 artmış. Bu yıl ki dış satım ne? Bay Özal abartarak 4,5 milyar diyor. İkisi arasındaki fark 4,5 milyar dolar. Geçen yıl bu gedik dolar olarak ne kadar büyüktü? Dış satım 7,6 – iç satım 2,9 – 4,7 milyar dolar. İşte şişine şişine aslında söylemek istediği şey şu: Biz 200 milyon dolar daha çok mal satmışız dışarıya.

Böyle söylerse olmaz. Olmaz çünkü ekonomik başarısızlığı ortaya çıkar. Adama derler ki, sonuçta tüm bu baskı rejimi altında dış satımı 200 milyon dolar mı arttırdın sen? Hani Türkiye kendini kurtaracaktı? Bir iki yıla kadar en çok en çok 3 yada 4 yıla kadar bu açık kapanacaktı. Geçen yılla bu yılki dış ticaret rejimi aynı açığı vermiş. Yine dışarıya bağımlı kalmak zorunda değil mi ülke...?

Gerçekteyse rakamların söylemediği, halkın içinde yaşayarak kavrayıp bildiği başka doğrular var ve bu doğrular onların başını yiyecektir. Gerçekte dış alım azalmıştır. Kesin rakamları bilmemekle birlikte yaşayarak biliyoruz: Türkiye'ye geçen yıla oranla daha az dış kaynaklı mal girmiştir. Ama parasal değeri büyümüştür. Yine halkımızın yaşayarak öğrendiği bir gerçek var: Geçen yıl kadar dışarıya mal sattık. Ama onun da rakamsal değeri büyümüştür. Nedeni şu: Para değeri. Doların her gün artar Türk parası karşısındaki değeri. Bu şu demektir. Halkımız daha çok çalışarak dışarıdan daha az mal almakta, ürettiklerini değersiz kendi parasıyla satıp borcunu aynen sürdürmektedir. Bu borçlanma, borçlu kalış dışa bağımlılığımızın kaçınılmaz bir sonucudur ve de temelde hiç kimse dışa bağımlılıktan kurtulmayı amaçlamamaktadır. Amaç halkı daha çok çalıştırıp daha az almasını sağlamak, ürettiklerini de dışarıya ucuz ucuz satabilmektir.

Bay Özal'ı Amerikalılar boşuna kendi başkanları gibi koruyup kollamamaktadırlar Amerika'daki gezilerinde. İMF boşuna Özal'ı batının en büyük dergilerinde yılın adamı seçtirmemiştir. Halkımızı generallerin kırbacında Özal daha çok çalıştırıp, daha az tükettirip daha ucuza sattırmakta, emme-basma tulumba sistemi 45 milyon insana böylece uygulanmaktadır.

ÖZAL hiçbir zaman nasıl olup da dış ticaret rejimindeki açığın hep aynı kaldığını açıklamak istemeyecektir. General Evren'de hiçbir zaman neden böyle borçlu bir devlete şimdi kredilerin açıldığını söylemeyi en doğru sayısal değerler içinde istemeyecektir. Çünkü general aslında şöyle demeliydi: "Ey halkım şimdi bize daha çok kredi veriyorlar. Yani kredi vermekte önceki yıllara göre daha az zorlukla karşılaşmaktayız. Çünkü şimdi siz daha çok çalışıyor, daha az doğuyor, dışarıya ürettiklerinizi daha ucuza satıyoruz. Dışarıdan daha az aldığımız halde, borucumuz hep aynı kalarak... İşte böylece 45 milyon batı efendilerinin kulu kölesi durumunda kalıyor. Biz efendilerimize karşı gelmekle nankörlük etmek istemiyoruz. Daha çok çalışın, daha az doyun. Ve borucunuz hep aynı kalsın... Kurtuluşunuz mu? Kurtuluşunuz yok. Kurtuluşunuz bize bu sayısal değerlerin söylediğince köleliğinizi iyice kabul etmenizdedir..."

23 EKİM 1981 ..... FAŞİZM RESMEN KURUMLAŞIYOR.

Faşizm yeni biçimiyle 12 Eylül eyleminden sonra ilk kez yeni organını oluşturdu bugün. Danışma Meclisi açıldı. Valilerin önerisi ve generallerin onayı ile atanan üyeler Millet Meclisi'nde bugün yemin ettiler. Yeminleri bile nasıl ikiyüzlü.

Başbuğ general bir açılış konuşması yaptı. Saat tam 10.00'da danışmanlar "Sayın Devlet Başkanı" anonsu ile ayağa kalktılar ve salona giren Sayın Devlet Başkanını alkışlarla selamladılar. Evren yaptığı konuşmada "Anayasanın hazırlanması

konusunda hiçbir ön tasarım olmadığı gibi, bu yönde herhangi bir kişi ya da kurumun Danışma Meclisi'ne bir telkin ya da baskıda bulunması da söz konusu değildir." dedi.

Dedi ama kendisi daha önce telkin bile değil talimat vererek nasıl bir anayasa hazırlanması gerektiğini kesin genel çizgileriyle danışmanlarına dikte ettirdi: "Kişi hak ve özgürlüklerini hudutsuz olarak genişletip koruyalım derken, devletin de bekası için bir takım hak ve yükümlülükleri olduğunu, kişi özgürlüğü uğruna devleti güçsüz, bir şey yapamaz duruma getirmeye hakkımız olmadığını, devletin dernekler aracılığıyla yönetilen zavallı bir kurulmuş durumuna getirilemeyeceğini, devletin başı olan makamın bir protokol makamı görünümünde bırakılamayacağını, kararnameleri imza ile görevli bir makam olamayacağını, devletin altı ay gibi Cumhurbaşkansız bırakılamayacağını, parlamentonun aylar ve aylarca hiçbir yasama ve denetim görevini yapamaz duruma getirilemeyeceğini, yargının yönetimi, yönetimin yargıyı köstekler durumda olamayacağını, ülkenin sokaklarında her gün miting ve gösteri yapılmak suretiyle vatandaşların iş ve güçlerine engel olunamayacağını, memleketimizde komünizme veya dini esaslara dayalı parti kurulamayacağına göre bazı gün ve bayramları istismar ederek bu rejimlerde olduğu gibi, gösteri ve mitingler düzenlenemeyeceğini, kısaca kişi hak ve özgürlüklerinin sınırsız olamayacağını da akıldan çıkarmamamız gerektiğini vurgulamak isterim."

Hürriyet'in yazarı bay Cüneyt Arcayürek bile dayanamamış da kıyıdan köşeden şöyle diyor: "Eh komünizme, teokratik düzene kapalı bir anayasa iyi güzel de... Devlet başkanı bu anayasanın faşizme de kapalı olduğunu söyleseydi... İyi olurdu..."

İyi olmazdı bay Arcayürek. Adam senden yüz kez daha akıllı. General giysileri içinde atanmış meclis önünde kulisler lebalep generaller ve kurmay albaylarla doluyken yaptığı konuşmada adam kalkıp nasıl "faşizme karşıyız" der yani... Kendine güldürtür mü dünyayı...

Faşizm yeni bir biçimde kurumlaşıyor. Böyle olmasını sevinçle karşılıyorum. Artık halk kendisine karşı olan tüm kurumları, kuruluşları hiçbir illüzyona kaçmadan net, apaçık, yalın bir biçimde görüp kavrayacak demektir. Evren'in hiçbir umut ya da illüzyon yaratmayacak biçimde kendi kendini belirlemesini bir bakıma sevinçle karşılıyorum. Bu cenaze artık bir kez ve son kez kaldırılmalıdır. İkide bir de hortlamasına neden olmayacak biçimde...

Zor günler bekliyor. Zor ve zulüm dolu günler. Ama sevincini de beraberinde getiriyor.

29 EKİM 1981 ..... CUMHURİYET'in yıldönümü bugün. Kaçıncı yıl dönümü olduğunu düşünecek güçte bile değilim. Sonbaharın tüm ayrıntılarını yaşıyorum kendimde. Derin bir bezginlik, kendini her şeye bırakış içimi sarıp sarmalıyor. İş gitmek istemediğim bir ders gibi. Canım okumak, kendi kendimi dinlemek istiyor yalnızca. Son zamanlarda düşlerimde kendimi gezide görüyorum. Kaç

gecedir böyle bu. Daha çok da sabaha doğru... Tanımadığım, bilmediğim yerlerde kendimi yalnız başıma geziyor görüyorum. Evler ahşap... Grek kalıntılarının bulunduğu bölgelerde düşümün dibindeki sisli bir uyanıklık içinde dolaştığımın sezintiyle işte bu ahşap... osmanlı evlerini... Çocukluğumun evlerini bir bir izliyorum. Nasıl izlediğimi bile görüyorum düşümde. Gözlerim açık açık... Soru sorar gibi bakarak...

Cumhuriyet'in kaçıncı yıldönümü? Taşlaşmış tapanmalarda yitip gitti cumhuriyet. Bu cumhuriyet halkın cumhuriyeti değil. Halk yok bu cumhuriyette. Apoletli giysileri içinde generaller... Kim olduğu ne düşün, ne sanat ne şu ne bu çevrede iyice bilinmeyen... Çirkin suratlı bir takım adamlar televizyon ekranlarında balon gibi ya da daha doğrusu plastikten yapılmış gibi biçim değiştire değiştire, tıpkı dış bükümlü aynalardaymış gibi, kimi zaman sivrile sivrile kimi zaman iyice yuvarlaşa yuvarlaşa konuşuyorlar da konuşuyorlar. ..

Saydam bir şey sanki... Televizyon ekranından akıp halının üstünü kirletiyor. Sonra onun yerini bir başkası alıyor. Ve sonra bir avuç kalabalık şık apoletleri, frakları içinde taşlaşmış mezarın önünde ağır ağır yürüyerek geçiyorlar. İşte o zaman onları daha iyi kavrar gibi oluyorum... Çünkü o sırada gözüm güzel bir ere çarpıyor. Ona dalıp gidiyorum. Bir çok şeyi onun yalın yapısının yansımasında daha net, daha açık kavrar gibi oluyorum.

Köyünü düşünüyorum onun. Ya da kentini. Köye dönüşünü sonra... Bu şık giysisi içinden çıkıp bir işçi olarak kalabalıklara katılışını...

Sonbahar derin bir hüzün olarak akıyor içime. Yeni evde artık yazmaya başladım. Yazı makinemi de birkaç gün önce getirdim eve. Eve alışamadım daha. Niçin burada olduğumu bile iyice kavramış değilim. Neler olup bitti de şimdi biz burada yatıp kalkmaya başladık işte... Şu anda annesiyle Ayşe gardrobu yerleştiriyorlar. Ayşe'nin odasında. Zaman zaman konuşmaları takılıyor kulağıma. Dilek 2 ayı aşkın bir süredir Ayşe ile birlikte... İlk kez ayrıldığımızdan bu yana bunca uzun süre birlikte kaldılar. Derin bir güven duygusu aldım. Bana bir şey olursa Ayşe'nin annesiyle kalabileceğini düşünmek hüznüm içinde tek avuntum oluyor zaman zaman.

Sonbahar kendi kendinde demlene demlene kışa dönüşüyor artık. Gece sabaha dek çakan şimşekler uykumu altüst etti. Hep balkona çıkıp oturmayı düşündüm durdum ama kımıldayamadım yatağın içinde...

Maddi bakımdan derin bir parasal sıkıntının, daha doğrusu zorlamanın içindeyim. Doğru dürüst ödemeler yapılamadığından elime nakit geçmiyor. O nedenle de iplik almakta zorluk çekiyorum. Uzun süreli çeklerle işi çözümlemek benim yaradılışımdaki bir insan için çok güç.

TERCÜMAN gazetesi 3 gün önce kapatıldı. Kapatan İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Haydar Saltık. Kapatılma nedeni radyo ve televizyondaki resmi açıklamaya göre "gazetedeki bir yazı" nedeniyle. İşte kısacık açıklama bu.

Basında en küçük bir tepki yok. Neden? Bugün başkalarının başına gelen yarın kendilerinin başına gelmez mi? İkiyüzlüce tutumlarından sevindiklerini bile seziyorum. Tercüman'ın kapanmasına seviniyorlar bile... Besbelli bu... İşte Hürriyet... Amerika'da açtığı yeni bürosu için Devlet Başkanı Sayın Evren'den aldığı kutlama mesajını Cumhuriyet'in yıldönümüne rastlatarak paşanın boy boy resimleri altında veriyor. Cumhuriyet'in üstüne ise ölü toprağı serpilmiş gibi. Sanki Tercüman diye bir gazete çıkmıyor. Onun sevinci de bir başka türlü ikiyüzlülükte sırıtıp duruyor. Köşe yazarlarının yazılarında bu durum kendini ele verip duruyor. Çözülmenin böylesine bünyelerine sinmesi, onları kemirmeye başlamasını gösteriyor. Ve ben bir solcu olarak Tercüman gazetesinin kapatılma sorunuyla ilgilenip toplatılan sayısını bulup günceme aktarıyorum işte. Bunu yapmadan önce de tüm açık yürekliliğimle şunu yazıyorum: Tercüman gazetesinin kapatılmasını kınıyorum. Onun kapatılması karşısında solcu görüntülü yazarların ağızlarını açmayışını ise kınamaktan öte iğrençlikle, ikiyüzlülüğün en belirgin örneği olarak vurgulayıp lânetliyorum. Generallerin denetiminde yazmalarını sürdürüyorlar.

İşin bu aşamasında hiç biri Tercüman'ın yazarı Nazlı Ilıcak kadar yürekli davranamamakla ileride ne yapacaklardır, kendi kendilerine, kendi yazar sorumluluklarıyla nasıl bir açıklama getireceklerdir doğrusu pek yaman merak ediyorum.

Tercüman'ın kapatılmasına neden olan Nazlı ILICAK'ın yazısını günceme olduğu gibi aktarıyorum.

25 Ekim 1981 Tercüman:

" SERTLEŞEN HAVA VE BASIN

NAZLI ILICAK

İnsan sıla hasreti (özlemi) çekerken, bambaşka renkler süslüyor memleket hayallerini. Hep güzeli, iyiyi düşünüyor, pembenin, mavinin, yeşilin kucaklaştığı ahenk içinde karanlıkları geride bıraktığınızı zannediyorsunuz. Heyhat... Bu sihirli hava sürüp gitmiyor. Vatana kavuşmanın büyüsü dağılırken, Türkiye'nin gerçekleri daha sert bir biçimde yüzünüze çarpıyor:

- (Siyasi partiler kapatılmış...)

Neden? Demokrasiye adım adım yaklaşıyoruz diye sevinirken bu sapma nasıl açıklanabilir? Efendim, liderler şöyle davranıyormuş, politikacılar böyleymiş... Bildiğimiz kadarıyla, onlara zaten siyaset yasağı konuyor. Şimdi bu yasak da yetmedi,

sıra siyasi partilere mi geldi? Siyasi partilerin suçu ne? O siyasi partileri milyonlarca seçmen büyütmüş, geliştirmiş bugünkü durumlarına getirmiştir. Milyonlarca seçmen o siyasi partilere gönül vermiştir. Seçim geceleri uykusuz, sabaha kadar sonuçları beklemiş, sandık başında nöbet tutmuştur. Siyasi partinin suç işlediği saptanırsa kuşkusuz kapatılır. Ama yeni kurulacaklara fırsat eşliği vermek gerekçesiyle hareket ediliyorsa, hatalı, üstelik faydasız bir yol seçilmiş demektir. Seçilen yol hatalıdır; çünkü ortada suç yokken ceza verilmiştir. Faydasızdır, çünkü seçmen "Muvazaalı kuruluşları" (danışık döğüşük kuruluşları) ilk günden saptayacak ve oyunu o yönde kullanmayacaktır.

Vatana kavuşmanın heyecan verici sarhoşluğu daha dağılmadan tatsız haberler duyuyorsunuz:

- (Hava çok sertleşti. Dikkatli ol...)

Halbuki Danışma Meclisi açılmış, demokrasiye götüren ilk önemli adım atılmış. Buna rağmen arkadaşlar tedirgin. Belki de Evren Paşa'nın konuşmalarını yanlış yorumlayarak havanın sertleştiği yargısına varıyorlar. Ama biz bugün sert rüzgarların önünde kalemimizi kamış gibi eğersek, yarın demokrasi geri geldiğinde hiçbir politikacıyı eleştirmek hakkına sahip olamayız.

Birkaç profesör arkadaş yönetime kırılmış... Sebebini sorduk. Evren Paşa "Bunlar, bayrağın ucundan tutmak için neredeyse para isteyecekler." demiş. Üniversite üyeleri aydın bir camianın (topluluğun) mensuplarıdır. Onlardan kopmamak gerekir. Aynı şekilde, halkın duygularını incitecek davranışlardan kaçınmak, kamuoyunu yansıtan ve etkileyen basına anlayış göstermek, yönetimi uzun vadede başarılı kılacak tavır alışlardır.

Siyasi partilerin kapatılması ve bazı beyanlar (açıklamalar) genel bir rahatsızlık ortamı yaratmış, birçok gazeteci arkadaşımız sertleşme eğilimi karşısında tedbirli davranmak gereksinimi duymaya başlamışlardır. Nitekim bu tedbirli davranma ihtiyacı içinde dünkü yazımızdan birçok bölümler atılmıştır. Öyle ki makalemiz memleketin çeşitli bölgelerinde farklı biçimde yayınlanmıştır.

Basın mensupları olağanüstü dönemden geçerken asker iktidara yardımcı olmanın idrakı (kavrayışı) içinde bulunuyorlar. Her manşeti tartışarak ölçüp biçerek atıyorlar. Yazarlar her satırı düşünerek kaleme alıyor, üslûbu yumuşatmak maksadıyla (amacıyla) bazı denge cümlelerini makalelerin içine serpiştiriyorlar. Sonra bir de bakıyorsunuz, (oto-sansür) yüzünden, tenkitler çıkarılmış, geriye sadece denge cümleleri kalmış ve yazının mahiyeti değişivermiş. Halbuki eleştirmek ve hataları söylemek hem iktidara hem de memlekete en büyük hizmettir.

Dileğimiz en kısa zamanda sert rüzgarların dinmesi, müşterek hedeflere doğru süratle ilerlerken, birlik ve beraberliği zedeleyebilecek, aydını, halkı, basın mensubunu tedirgin edecek davranışlardan dikkatle kaçınılmasıdır."

NEYİM VAR, bilmiyorum... Canım durup durup ağlamak istiyor. Canımı böyle sıkan ne? Sonbahar... Bu ikide bir durup durup bulutların ardından çıkıveren güneş mi? Evin bahçesindeki çam yapraklarının yeşilinde pırıl pırıl parıldayan diriliği mi? Yoksa güneş ışınlarının yakıcı sıcaklığında tıpkı göz yaşlarım gibi kendiliğinde boşalıveren yağmur mu böyle beni hüzünlendiren... Belki de alışamadığım trenler... İşte bu yeni evimizin önünden geçen trenler beni böyle durup durup düşündüren... Alıp başımı gitme duygusunu cayılmaz bir duygu gibi, bir bıçak gibi yüreğime dayayan şu trenler...

Oysa tüm bunları yapamam. Alıp başımı gidemem. Nazlı Ilıcak hanımı düşünmek zorundayım. Yarın işi düşünmek zorundayım.

Nazlı Ilıcak'ı bir kadın olarak algılıyorum zaman zaman. Televizyondaki bir tartışmasını izlemiştim. Nasıl kararlı bir kadın olduğunu o zaman sezinlemiştim. Bir de gerçekte güzel bir kadın olduğunu. Kişiselliğinin boyutlarını düşünmek istiyorum her şeyden arındırıp onu. Sonuçta yine politik bir tarafıyla bilincimde somutlaşıyor.

Evren Paşa diyor Ilıcak. Sayın Devlet Başkanı demiyor. Ecevit gibi Sayın Devlet Başkanı deyip bu silahlı çeteyi dünya ve kendi kamuoyu önünde yasallaştırmanın ikiyüzlülüğüne sapmıyor. Ilıcak bu yürekliliği eğitimin hangi benim bilemediğim sağlıklı, gerçekçi yaklaşımından alıyor? Hangi terbiye onu ikiyüzlülüğe düşmekten koruyor..? "Parti liderlerini eleştiremeyiz sonra... Bugün bu zorbalığın önünde eğilirsek" derken... Ya da hangi acının süzülmüş tortulu düşüncesi onu birçok kişiden daha -halkın diliyle söylersek- erkekçe bir davranışın görüntüsünde başarıyla tutuyor...?

Ah akıllı sağ'ın bir gün yeniden halkın önüne düşmesinden korkuyorum. İşte şunun için akıllı bu sağ: Generallere karşı gelmenin kendi çıkarlarına olduğunu biliyorlar. Bu zorba yönetimin sonuna dek halkımıza dayatılamayacağının bilincindeler. Amerika'ya rağmen... Nazlı Ilıcak daha çok genç... Yaşamında gördü o Şah'ların nasıl devrilip gittiğini... Yaşamında gördü o satılık liderlerin kendi askerleri tarafından nasıl delik deşik edilip bir tarafa atılıverdiğini... Eğitimi Çarların, padişahların bile niçin değişmeden kalamayacağını gösterdi... Öğretti ona...

Öyleyse... Üç-beş generalin de kalamayacağının bilincindeler onlar. Üç-beş general her zaman bulunur. Onları bulmak çok pahalı bir olay değildir. Ama Tercüman'ın ve onun Holding'lerinin milyarları aşan kuruluşlarını Cumhuriyet'ten bu yana ancak elde edebildiklerini gözden ırak tutamazlar. 60 yılda yüzlerce general gelip geçti. Belki binlerce. Ama 60 yıl sonunda ancak bu Holdinglere varabildi Türk büyük burjuvazisi... Yarın bir gün bir toplumsal patlamada üç beş general güme gitmiş... Onların umurunda değil... Ama umurlarında olan tek şey: 60 yıl sonunda vardıkları bu zenginliklerden olmaları. Halkın memnunniyetsizliğinin kendi başlarına patlamaması için generallere -akıllı sağ- her şeyi göze alarak karşı oluşçu bir tutum takınıyor.

Onun yanında ya solumuz ne yapıyor... Bel kemiği olmayan küçük burjuvazinin sol görüntülü kalemleri örneğin Cumhuriyet'in ünlü kalem silahşörü MUMCU ertesi gün yazdığı yazılarla "silah kaçakçısı Bulgar şirketleri"yle olan savaşımını anlatıyor ballandıra ballandıra.

ILICAK işçi haklarının kısıtlamasına karşı çıkarken, peşin ödeme vergilendirme sisteminin nasıl orta ve küçük esnafı ezeceğini hiç çekinmeden eleştirirken bay Mumcu 12 Eylül'den bu yana, yani benim şu satırları yazdığım şu güne değin bir tek satırla ne ortadan kaldırılmış işçi haklarından, ne ezilen kitlelerden bir tek satır bile dile getirmiyor... Kaçakçılık polis şu bu şefi gibi gözü dönmüş, hedefi kendisine bir güzel saptırılmış uğraşlarından zaman buldukça paşalarını alkışlıyor... Tıpkı İlhan Selçuk gibi. Onunsa artık yaşayıp yaşamadığının bile çok kişi farkında değil...

İşkence konusuna da değinen ILICAK oluyor. Bay Mumcu'dan tıs yok. DİSK için açılması konusunda, sendikacıların bir an önce tutukevlerinden çıkarılıp işlevlerinin başına dönmesi konusunda yazıyı kaleme alan da Tercüman'ın bu kadın yazarı. MUMCU için ise DİSK var mıydı, yok muydu... Tıpkı bay SELÇUK gibi umurunda değil. İşkence mi... Kimbilir belki de şöyle düşünüyor bay MUMCU "Biz o dönemi yaşadık. Sıra onlarda. Çeksinler... Biz nasıl çektiysek..."

Neden ILICAK böyle yapıyor... Yitirecekleri çok şey var da ondan. İşçi sınıfının kara kaşı kara gözü için değil. Bu sınıfın bir gün nasıl her şeyi değiştirebilecek güçte olduğunu onlar -kendi gerçeklerinin- üretim ilişkileri içinde, bu omurgasız yazarlarımızdan -daha iyi bilip- kavrıyorlar.

İşte şimdi TERCÜMAN kapandı ya... Besbelli etekleri zil çalıyor bu omurgasızların. İlericiliği kimselere bırakmayan, geçimleri ileri görüntünün yansımasında olan bu kişiler, küçük bir dürüstlük ve gerçekçi davranışla -hiç olmazsa- bir gazetedeki bir makale için gazetenin kapatılmasını basın özgürlüğüyle bağdaşmayacak bir durum olduğunu söylemekten özenle kaçınıyorlar.

Ah halkım yine yanlışın peşine düşmek zorunda kalırsın diye korkuyorum. Ilıcak'lar MUMCU'ların umurunda bile değilsin sen... Ama Ilıcak seni iyi kavramak zorunda olduğunu biliyor. Ona tüm bu holdingleri, milyarları aşan kuruluşları sen bağışladın. Bir gün ondan geri isteyebilirsin... İşte bu korku onu senin yanından uzak tutmuyor. Öbürününse ne böyle bir korkusu var ne de sana sevgisi.

Ama ben öyle sanıyorum ki TERCÜMAN'ın asıl kapatılmasına neden olan yazı, bundan önceki yazısı Nazlı ILICAK'ın. O yazıda şöyle diyor ILICAK. "Demokrasi şuuru içinde yetişen kitleler hak ve hürriyetlerine sahip çıkmaya kararlıdır." Kendi diliyle söylersek, "Denge cümlelerini çıkarınca" bir önceki yazısında işte böyle diyor. Denge cümlelerini yalnızca bayan ILICAK bilmiyor. Generaller de biliyor kuşkusuz... Ya da onların kurmay danışmanları.

İşte aynen şöyle diyor: "Evren Paşa siyasi partilerin danışma meclisi üzerinde etki yapmak istemelerini eleştirdi ve siyasi partilerin kapatılmasının bir nedeninin de bu olduğunu belirtti. Halbuki bize göre, Türkiye'nin gelecekteki siyasi yapısı üzerinde söz söylemek politikacıların hem hakkıdır, hem görevidir. Türkiye yetişmiş adamlarını bir kalemde harcayacak kadar fikir zenginliğine sahip değildir."(...) Ama olan olmuştur diyor ILICAK, "Atı alan Üsküdar'ı geçmiştir." diyor. Ve aynen böyle söyleyerek Evren Paşa'yı fırsatçı, kapkaççı bir duruma getirdikten sonra... "Hiç olmazsa bundan sonra şunlar yapılabilmelidir." diyerek bir takım koşullar, izlenmesi gereken önemli gereklilikleri vurguluyor:

- Anayasa, siyasi partiler yasası ve öteki yasalar hazırlanırken, her türlü tartışma, beyanat serbest bırakılmalıdır.
- Çeşitli fikirlerin basın yayın araçlarından, özellikler TRT'den eşit biçimde duyurulmasına fırsat (olanak) verilmelidir.
- En geç Anayasa'nın oylanması sırasında başta 52 no'lu karar olmak üzere bütün yasaklar kaldırılmalıdır.
- Birçok yetkiye sahip olacağı şimdiden görülen Cumhurbaşkanı birden çok aday arasından seçilmeli, halka ya da milletvekillerine hiçbir ad empoze edilmemelidir (dayatılmamalıdır.)
- Demokrasimizi vesayet altında gösterecek her türlü davranıştan dikkatle kaçınılmalıdır."

Tercüman'ın kapatılmasına bunlardan tek biri, özellikle de alttan bir önceki yeter de artar bile. Türkiye Mussolini'si yeni faşizm oyununda cumhurbaşkanlığına soyunurken böyle bir ses gelmesi, birkaç adaydan birinin seçilmesinin istenmesini derin bir öfkeyle, soluya soluya okumuş ve bir gün gecikmeyle gazetenin kapatılmasını, buradaki güvenilir adamı Saltık Paşadan isteyerek sağlamıştır.

Ah Paşa, sonun iyi değil. Egemen çevreler her zaman bir değil, birçok general bulabilirler... Ama holdingleri elden giderse bir daha kolay kolay onun yerine başka holdingler koymaları çok zordur. SABANCI 20 milyon lirayı boşuna vermiyor Harp okulunun bahçesine Atatürk büstünün dikilmesi için... Boşuna değil Paşa...

HARP OKULU öğrencilerinin belleğinde bu 20 milyon lira Atatürk yontusunda birbiriyle kucaklaşarak yol gösterici niteliğinde yaşatılmak isteniyor. "İşte sen de böyle önemli hizmetlerde bulunursan ülkenin zenginleri seni hiçbir zaman yalnız bırakmazlar... Öldüğünde bile milyonlarca liralar harcayarak seni yontularda yaşatırlar..."

Her sabah eğitim çalışmasına çıkan askeri öğrenciler 20 milyonu karşılarında bulacaklardır işte böyle taştan bir gerçek olarak. Atatürk'ün düşünceleri ya da şu... bu değil... Genç askeri öğrencinin kafasında canlanacak olan, Sabancı Holding'in 20

milyon lira harcayarak bu yontuyu bahçelerine dikmesidir. Holdinglerle egemen sınıflar silahlı güçleri bütünleştirmek, kendi holdinglerinin bekçisi ve kollayıcısı durumuna getirmek için kesenin ağzını açmanın şimdi tam zamanı olduğunu biliyorlar...

Tıpkı ILICAK'ın siyasi partileri Evren'e karşı savunurken yasal bir parti olan Türkiye İşçi Partisi'nin yönetim kadrolarının bir yıla yakın içeride tutuklu olduklarından hiç söz açmaması gibi. Siyasi partileri savunuyor ILICAK. Ama hangi nitelikli siyasal partileri... Egemen çevrelerin, kendi holdinglerinin etkinliğini kesin bir biçimde düzenlemeyle görevli siyasal partileri... Ötekiler onun için zaten yok. Olmaması konusunda EVREN PAŞA ile hiçbir anlaşmazlığı yok. Hürriyet'in ARCAYÜREK'i gibi "Faşizme karşı da bir şeyler söyleseydi..." de demiyor. Böylece ILICAK kesin bir çizgi çiziyor. İşte bu çizginin hangi alt sınırdan başlaması, neleri içine alıp neleri dışında bırakması konusunda anlaşmazlık içinde yeni yöneticilerle. Bunda üsteliye üsteliye de duracağa benzer. Çünkü gerçekten de burjuva demokratik çizgisinin bile çizemediği bir durum söz konusu olursa o zaman... İşte o zaman yoksul köylülerle, işçilerin ve öteki emekçi yığınların kimin yanında -gerçeği apaçık görüp kavrayarak- sıra sıra dizilmeye başlayacaklarının bilincindedir ILICAK.

Bay MUMCU kendi kafasında general bulmakta belki zorluk çekebilir. Ama Holdingler kendi kafalarında generaller bulmakta hiç zorluk çekmezler. Bay Mumcu'nun yitireceği birkaç generali olabilir... Egemen sınıflarınsa yitirecekleri çok şeyleri vardır. Onun için iktidarlığın yeni sahipliğinde çok daha tutarlı ve ciddi savaşım verirler. Bay Mumcu ne ezilen, horlanan sınıfların, ne de egemen sınıfın yanında yar alamayarak... Generallerinin peşinde koşmakta, onları kalemiyle etkileyip sağlıklı bir biçimde ayakta kalabileceğini ummaktadır. Bay Mumcu'nun ilericiliği de Mustafa Kemal'in bağımsızlık savaşı yıllarında söylediği sözleri köşesine almaktan ibaret kalmıştır. Yalnızca onlardan ibaret kalmıştır artık. Soyut bir bağımsızlıkçı tutum... O kafadan olan aynı gazetenin öteki küçük burjuva ideologu Yalçın Doğan da Almanları para verirken "bağımsızlığımıza karışmayın" ha diye eleştirmiyor muydu?

İşte bu küçük burjuva omurgasızlığının yanında BAYAN ILICAK "zorbalığı karşı kalemlerimizi eğersek yarın politikacıları eleştirmekte nasıl yüzümüz olur..." diye kendi sınıfının tutarlılığını kesin bir biçimde ortaya koymakta doğrusu üstün bir başarı göstermektedir.

31 EKİM 1981: ..... NEDEN SANAT çevrelerinin yazar-çizerlerini günceme almıyorum...? Onları neden günlük gazetelerin politik oluşumları kadar ilgiyle izlemiyorum...? Kaç gündür kendi kendime hep bu soruları sorup durdum. Kendimi görevliymiş gibi bilip çıkan dergileri alıyor... Ama çoğunu bir kenara şöyle göz attıktan sonra bırakıvermiyor muyum? Neden peki... Masamda roman konusunda falanca sayın eleştirmenin pek önemli açıklamaları varken ben neden durup durup DEV-YOL davasında idamı istenenlerin ya da bir makaledeki gizli denge tümcelerinin

altındaki anlamı kestirmeye çaba gösterip duruyorum...? Böyle davranmakta kusurlu muyum...? Önce durumu saptamalı: Yani açıkça şöyle demeliyim: Beni sanatçılarımızın yazdıkları onca heyecanlandırmıyor... İlgilendirmiyor. Bu bir gerçek. Okurken yazılarını sıkılıveriyorum. Bunalıyorum. Çünkü roman konusunda inciler yumurtlayan eleştirmenin durup dururken Ahmet Hamdi'nin hiçbir kuşakça doğru dürüst okunmamış, soluk benizli yapıtlarını tozlu rafından çıkarıp, örneğin bir Yakup Kadri yerine uzatmasındaki ikiyüzlülüğü sezinliyorum. Memduh Şevket Esendal sanki onun için hiç yaşamamış... Sanki onca yapıtı Hüseyin Rahmi Gürpınar diye biri yazmamış... Onlar yok. Ya kim var: İşte Mavi ve Siyah'ın yazarı UŞAKLIGİL... Neden o...? Bu özenti adamı durup dururken şimdi nerden de bulup çıkardılar...? Nedenleri var: Bir kez hiç kimse Mavi ve Siyah'ı okumuyor. Bunlar okuyor ya. .. İşte incelemeci, nasıl bilge kişiler olduklarını vurgulayacaklar bir kez... O nedenle demiyor mu adam: "Ben bu eleştiriyi ya da bu roman konusundaki inceleme yapıtını yazarken şunca satır ya da sayfa okudum." Vay be... Adam şunca sayfa okumuş; hiç kuşkusuz artık bildiği çok şey var. Biz ki onca sayfa okumadık... O okuyanın dediklerine inanmak zorundayız... Okuyucuyu tembelleştirmekten başka bir şey değil bu. Hiçbiri de şunu kendi kendine sormaz: "Neden ben Türk romancılığında UŞAKLIGİL'e bir ayrıcalık tanıyorum..? Böyle biri soruya yanaşmıyor eleştirmen. Bu adam çağının, yaşadığı dönemin hangi toplumsal olayına yalın bir biçimde yaklaşmış, insan dramını yaşadığı koşulların içinde onunla bütünleştirerek ortaya çıkarmıştır..? O anlamsız ruh tahlillerinden başka ne yapmıştır bu adam. O ruh tahlilleri de bizim Osmanlı insanımızın iç dünyasını değil, batıdan çalınmış insan tablolarının yerli renklerle güdük bir biçimde boyanmasından başka bir şey değildir... Mavi ve Siyah'ın hiçbir insanı gerçekte Osmanlı'da yaşamadı. Hepsi uydurma... Belki olsa olsa ciddi bir eleştirmen yetenekli bir insanın neden böyle uyduruk şeyler yazmak zorunda kaldığını bize açıklayan incelemeler verirdi.

Öbür tarafta başka bir dergi'yi açıyorum: Örneğin YAZKO'yu Mehmet Fuat (Ah acaba sonu d'ile mi, t'ile mi yazılır Fuat'ın... Bir incelemeci Oktay Rifat yerine Rıfat yazdı diye elle tutulur yanını koymadı Mehmet Fuat...) oturmuş YAZKO'da cahilliğin övgüsünü yapıyor. Yaşar Kemal cahilmiş ama ölümsüz yapıtlar vermesine engel değilmiş sanatçının bu cahilliği daha doğrusu cehaleti... Halkından kaynaklanıyormuş çünkü asıl gücü.

Son zamanlarda bir halkçılık, bir popülizm akını başlatıldı ki anlaşılır gibi değil... Hani gençlerde olsa anlayacağım. Ağarmadık yerleri kalmamış... Yıllar yılı halk sözcüğünden öcü görmüş gibi ürken sanatımızın kelli fellileri şimdi durup dururken birden halk edebiyatının erdemlerinden, yüceliğinden söz eder oldular. Bununla varmak istedikleri şey belli. Gençleri saptırmak istiyorlar. Halk şiirinin dinamik, yaşayan, uslu olmayan yanından değil de salkım-söğüt edebiyatının etkisinde kalmış önü ilikli efendi yanından söz etmeleri, bu tür örnekleri vermeleri art niyetli oluşlarının en belirgin örneği.

Çürüyen bir et gibi kokuyor sanat çevrelerindeki ikiyüzlülük. Büyükada'da büyük tur geziye çıktığımda hayvan leşlerinin atıldığı çöp fabrikasının yanından hızla geçerdim. Çok kişi o dayanılmaz koyuyu göğüsleyemeyeceklerini bildiklerinden o bölgeye yakın geri dönerlerdi... Bense her şeye rağmen geçerdim ama boğulacak gibi de olurdum. Adımlarım sıklaşır, soluğumu tutabildiğimce tutar, çöp fabrikasına dönen köşeyi aşınca soluğumu bırakır derin derin havayı ciğerlerime çekerdim. Çünkü çöp fabrikasının bulunduğu yerdeki hava bile leşlerin parçalandığı o bölge kadar ağır kokmuyordu.

İşte sanat dergilerinden öyle geçiyorum. Çöplükteki kokuyu yeğliyorum. O ikisinden birini seçmekle karşı karşıya bırakıldık çünkü. Ben çıktığım yolda geriye dönemem. Kendimi korumak için yapabildiğim tek şey bu... Sanat dergilerinin önünden işte öyle... O köşeyi hızla geçer gibi geçip gidiyorum.

Yine de okuduğum şeyler oluyor. Hem de son derece özenle: İşte MUZAFFER ERDOST'un (Canım Kardeşim İlhan'a Mektuplar)ı bunlardan biri... Belki başlıcası... Sanki bu çürümüşlüğün... Dibinde yatan diri, yalın, doğanın tüm kokularıyla yüklü havayı burnumun ucunda duyarlar gibi... Bir şeyleri delip çıkacak ve tüm bu kötü kokuların yerini alacak gibi... Onunla birlikte daha nice yazılar... yazılıp yazılıp onurlu bir biçimde saklanan tanıklıklar... Ve hiçbir şeye ödün vermemek için zincire vurulu Promèthèe'nin zincirlerini çözmesi için elinden geldiğince savaşım verenlerin yüreklerinde, kafalarında sımsıcak saklı tuttukları duygular ve düşünceler... bir bahar gibi baştan aşağı kaplayacak ülkeyi... Düşünceler çiçekler gibi açacak...

4 Ekim 1981 ..... Özlemi çekilen bir serserilikte insan zamanın nasıl akıp geçtiğini bile saptayamıyor. Bugünüm öyleydi. Kütüphane için Maltepe'ye gittim. Güzel güneşli bir gündü. Evden oldukça geç çıktım. Sabah saat 09.00... Trenle gitmeyi yeğledim. Maltepe'ye dek tren yolu düşen yaprakların, yalnızlaşmış yazlıkların, iki de bir maviden koyu laciverte dönüşen denizin eteklerine sürüne sürüne geçti. Birden nerden çıktığını kestiremediğim bir yağmur boşandı. Az sonra yeniden güneş açtı. Maltepe'de indiğimde bu anlamsız, ama yumuşacık yağan yağmur yeniden başladı.

Kütüphanemi yapacak Salih Usta'nın dükkânına dek bu yağmur altında yürüdüm. Oradan çıkışta canım hemen işe dönmek istemedi. Yeniden yağmur dinmiş, pırıl pırıl bir güneş su birikintilerinin, yaprakların içinde yanıp parıldamaya koyulmuştu.

Kendimi Kartal'da buldum. Balıkçıların arasında. Motorlardan lüferleri çıkarıyorlardı. Mercanların güzelliğineyse insan derin bir hayranlıkla dalıp gidiyordu. Balıkçılar kıvançlı insanlar... onların yanında insan derin bir güven duygusuna kapılıyor. Kendi kendine güven... yarının... yarınların daha güzel olacağına güven. Bu güven onların yaşam savaşımlarıyla, kıvançlarının, mütevaziliklerinin doğasallığından kaynaklanıyor. "Oh diyor insan kendi kendine... dünyamıza onca karamsar bir gözle

bakmamalıyız... Yaşamak güzel ve güvenceli... Bak burada mütevazi insanlar nasıl yaşama kıvançlarıyla kendilerini sımsıkı sarıp sarmalamışlar..."

Sahil boyundaki rıhtım kahvehanesinin sandalyeleri az önceki yağmurdan toplanmıştı. Şimdi bir bir masaların çevresine silerek yerleştiriyorlar ve güneşten mi, denizden mi, yoksa martıların haykırışlarından mı ne... bilmediğin bir nedenden kaynaklanan kıvançla genç garson "haydi çaylar... çaylar" diye bağırıyordu. Önce balıkçılara en yakın olan masaya oturdum. Sonra oradan kalkıp büfenin bulunduğu yere gittim. Az sonra oradan da kalkıp hemen deniz üstündeki ilk sıra masalarından birine kuruldum. Pardösümü çıkarıp yaka düğmemi çözdüm. "Zamanımın kısıtlı olması ne kötü diye düşündüm... şimdi ben burada işte bu martılarla, balıkçı motorlarının bir kıyamet günündeymiş gibi kaynaşıp köpürdüğü yerde hiçbir şeycikler olmuyormuş gibi Tolstoy'un Savaş ve Barış'ını bitirebilirim. Hem de en önemli bölümlerine geldim bu dialektisye'nin Tarihin nasıl kavranması gerektiğini vurgulayan bölümlerine... Son derece özenle okuduğum bölümler... Sanatının olağanüstü başarısının ve ölümsüzlüğünün nerelerden kaynaklandığını bu bölümleri okurken daha iyi kavrıyorum. Asıl, temel ağırlığın nerede olduğunu bu bölümler daha bir güzel belirliyor... Roman sanatının da hangi aşamalarda, hangi düzenlemelerle insan boyutlarına vardırıldığını ölümsüz biri öğreti olarak kanıtlıyor..."

Araba vapurunun bulunduğu yerde sülün gibi bir motorda iki genç yarı bellerine dek soyundular. "Ah dedim. Bu soğukluğa varan serinlikte denize girirlerse hiç şaşmam," Birinin yapısının düzgünlüğü ve güzelliği öylesine alımlıydı ki gözlerimi ayıramadan düşüncemi sürdürdüm: "Ama buranın suları temiz değil yine de... Az ötede lağım akıyor..."

Oysa onlar üstlerinden çıkardıkları ince giysilerin yerine kalın balıkçı yakalı kazaklarını giydiler ve motor ağır ağır karşımdan geçti. Motorcu bölümündeki yaşlı adamın ağırbaşlı ciddiyeti bu insanların balığa çıktıklarını kavratmaya yetti.

Canım yine de Savaş ve Barış'a değil serseri tembelliğim içine uzanıp gitmek istedi, Zamanın nasıl, neyi düşünerek geçtiğini anımsamıyorum. Üst üste birkaç çay içtiğimi biliyorum. Daha sonra çevremdeki insanların yavaş yavaş kalktıkların gördüm. Yağmur geliyordu. Az sonra da yine tıpkı trendeki gibi, ama bu kez -deniz kıyısında, rıhtım üstünde olduğum için mi bana öyle geldi bilmiyorum, keskin bir soğuğu da beraberinde getirerek balıkçıların, motorların üstünden lacivert denizin açıklarına doğru hortumlaşa hortumlaşa yağmaya başladı. Pardösümün yakalarını kaldırdım. Şemsiyemi açtım. Paraları ödedim. Rıhtım yağmurun ana-baba gününe bırakmıştı kendi yalnızlığını. Bir de iki adama. Biri deminden beri kulağımın dibinde alacak-borç senedinin niçin ödenip-ödenmediğini anlatıp duruyordu. Öteki de derin suskunluğundaki itirazını sürdürüyordu yağmurun rıhtım üstündeki hortumlaşa hortumlaşa denize açılıp giden kargaşasında...

Büfeden fırlayan ocakçı ile garson yeniden masaların çevresindeki iskemleleri toplarken ben kendimi duraktaki Kartal-Kadıköy minibüsü içinde buldum.

İşte orda, yağmurun pencerelerinden süzüldüğü minibüsün içinde özlenen bir serserilikte zamanın nasıl kaygısız, tedirginsiz, kendini hiç duyarlatmadan akıp geçtiğini düşündüm.

5 Kasım 1981... İKİ GAZETE VE İKİ YAZAR:

Gazetenin biri Tercüman.Yazarı : NAZLI ILICAK. Gazetenin ötekinin adı Cumhuriyet. Yazarının adı UĞUR MUMCU. Ayni gün, yani 5 Kasım günü yazıları. İşte:

" BUNALIM:

İnsan düşünüyor... şöyle bir kış uykusuna yatsam da baharla birlikte uyansam. Sonbaharın hüznünü, kuruyan yaprakları, kışın yağmurunu, çamurunu duyarlatmadan derin bir uykuya dalsam...

İnsan düşünüyor... şu tükeniveren zavallı kalemi, idam fermanı imzalayan bir yargıç gibi ortasından kırsam..

İnsan düşünüyor...kırlara çıksam, o uçsuz bucaksız hürriyet havasını içime doya doya çıksam. Ah bir çeksem...

Dün gece bir rüya gördüm. Zihnimde parça parça sahneler var. Bir olay olmuştu. Kötü bir olay. Herkes kulaktan kulağa fısıldaşıyordu. Konuşmak için ağzımı açtım, ama sözler dudaklarımda dondu. Haykırmak istedim, sesimi duyuramadım. Koştum, nefes nefese koştum. Fakat oraya ulaşmadım. Belli, kötü bir olay olmuştu. İnsanların yüzleri gergin, saçları dimdikti.Yardım için elimi uzattım. Onlara dokunamadım.

Geceki kâbus bir önsezi miydi acaba? Sabah endişe içinde gazeteleri karıştırdım. Gözüm satırlara takıldı kaldı. Önemsizmiş gibi bir kenara sıkışıp kalan satırlara. Okudum, bir daha okudum. Yüreğimi sıkan o sıkıntının sebebi anlaşılmıştı.

Koşsam diye düşündüm... Yağmurda çamurda oyalanmadan, aydınlık ufka doğru koşsam. Kaktüsleri söküp, renk renk çiçekler dikebilsem toprağa, Güneşin soğuyan çehresini yeniden ısıtabilsem. Sert kayaların kapattığı geçidi gücüm yetse de biraz aralasam.

Gazeteleri yeniden karıştırdım... Şimdi Sadi IRMAK (Danışma Meclisi Başkanı) 2 yılda Anayasa'nın hazırlanacağından söz ediyor. Halbuki De Gaulle Anayasası'nı 4 ayda hazırlamış. 1960 darbesinden sonra Kurucu Meclis işini 7 ayda tamamlamıştı.

Neden iki yıl...? Arkadan siyasal partiler yasasının çıkması, yeni partilerin kurulup teşkilâtlanması, onlara da iki yıl koyalım. Bu hesaba göre demokratik düzene ancak yıllar sonra mı geçeceğiz? (...)

Danışma Meclisi üyeleri, büyük bir sorumluluk altındadır. Gerçi çalışmaları belli bir süreyle kısıtlanmamıştır ama, bir anayasa hazırlamanın ne kadar zaman aldığı başka ülkelerin ve de kendi memleketimizin tecrübeleriyle sabittir. Zamanı iyi kullanmak, israf etmemek, en az memleket ihtiyaçlarına uygun bir anayasa hazırlamak kadar önemlidir..."

NAZLI ILICAK

"DERSİMİZ POLONYA

UĞUR MUMCU

Polonya'da Sovyet güdümündeki "Marksist-Leninist" yapı çoktan çatlamıştır. Dayanışma Sendikası'nın başını çektiği eylemler, Marksist-Leninist yönetim biçimini zorlamaktadır. Marksist- Leninist açıdan "kurulu düzen" Polonya işçilerince, işçi sınıfınca değiştirilmek isteniyor.

Buna karşı, gerek Moskova, gerekse Moskova'nın siyasal ve ideolojik güdümü ve koşutundaki komünist partisi ve hükümet Marksist-Leninist yapının büsbütün değişmemesi için direniyor. Başbakan General Jaruzelski, işçi eylemlerine karşı sert önlemlere başvurmaya çalışıyor.

Bu aşamada Polonya işçi sınıfı ile Polonya silahlı kuvvetleri karşı karşıya geliyor. İşçi lideri Walesa, son dakikada, grevleri durdurarak olası bir çatışmayı önlüyor...

Polonya silahlı kuvvetleri Sovyetlerin önderliğindeki Varşova Paktı'nın bir "sadık üyesi"dir. Bu "sadık üye"nin Varşova Paktı çıkarlara dışında bir çözümü benimsemesi pek kolay değildir. Bu yüzden, Polonya silahlı kuvvetleri, Moskova güdümündeki "Marksist-Leninist" yönetim biçimini korumakla görevlidir. Polonya işçilerinin "Dayanışma Sendikası" önderliğindeki eylemleriyse Polonya silahlı kuvvetlerince korunan "Marksist-Leninist" yapıya karşıdır. Daha doğrusu, bu eylemler bu yapıyı yıkmaya yönelmiştir. Bizim ceza yasasında yer alan kurulu düzeni "tagyir, tebdil ve ilga"ya yönelmiştir. En doğru tanım herhalde bu.

Öyleyse bu noktada çatışma somut bir olgu olarak Varşova Paktı üyesi silahlı kuvvetler ile Polonya işçilerini örgütleyen "Dayanışma Sendikası" arasındadır. Ordu düzeni korumakta, işçiler düzene karşı gelmektedirler. Olgu budur.

Klasik şemalara göre düşünmeye alışmış gibi "şabloncu" görüşlere göre bu durum oldukça şaşırtıcıdır. Çünkü Marksist-Leninist öncülük işçi sınıfı yerine silahlı kuvvetlerce üstlenilmiştir. İşçi sınıfı bambaşka konumdadır. İşçi sınıfı, "kendi diktatoryası" yerine "çoğulcu" diyebileceğimiz bir demokrasi yapısına, açıkçası "burjuva demokrasisi" yapısına yönelmektedir.

Tabii bunlar "İdeolojik sapma" olarak görülebilir. "CIA provokasyonu" olarak nitelenebilir. Hiç kuşkusuz bu gözlemlerde de gerçek payı vardır, ama bunların yanında bir gerçek daha vardır; Polonya'da Sovyet güdümündeki "ithal malı sosyalizm" iflas etmiştir. Temel sorun bu iflastan kaynaklanmaktadır.

Ve bu iflas şu gerçeği bir kez daha kanıtlıyor: Sosyalizm ancak ve ancak bağımsız siyasal yapıda yükselir. "Dışardan gelen faşizm" gibi "dışardan gelen" bir çeşit "ithal malı sosyalizm" hiçbir ülkede kök salmaz. Sosyalizm bir ülkenin ulusal tarihine ve kökenine, siyasal gerçeklerine uygun düştüğü ölçüde gelişir ve yerleşir. Ve sosyalizm ancak yurttaş oyu ile geniş halk desteği ile oluşur ve güçlenir. Çok uluslu askeri paktlarla ayakta tutulmaya çalışılan hiçbir rejim, hiçbir siyasal sistem yerleşemez, uzun ömürlü olamaz.

Polonya'da Marksist-Leninist öğretideki "komünist partisinin öncülüğü" ilkesi, yerini "Polonya silahlı kuvvetlerinin öncülüğü"ne bırakmıştır. Bu aşama çok ilginç. İlginç olduğu kadar sorunlarla dolu bir gelişmeyi vurgulamaktadır. Bunun yorumunu çok gerçekçi, çok soğukkanlı olarak yapmakta yarar vardır. "Polonya laboratuarı" çok "ibret vericidir. Herkese, anlayana, anlamayana, herkese..

BU İKİ GAZETENİN İKİ YAZARININ başyazılarını yazdıkları günkü gazetelerde başkaca ne var? Uşak' da Halkın Devrimci Öncüleri davasında 10 İdam istendi. İdamı istenen kişilerin adları yazılı. Film yapımcısı Atıf YILMAZ 4 ay tutukevine konacak. Margarin ve şekere zam yapıldı, Margarine yapılan zam %23, şekere yapılansa %14. Üniversitelerin tüm özerklikleri kaldırıldı. Bundan böyle üniversitelerde rektörleri Devlet Başkanı atayacak, Yüksek Öğretim Kurulu kısa adı YÖK olan kuruluş görünürde tüm sorumluluğu üstlenmiş gibi. Ama aslı şöyle: Bu kurul 25 üyeden oluşuyor, 25 üyenin 17'si üniversite dışı otoritelerce atanıyor. 8'ini Devlet Başkanı atıyor. 6'sını Bakanlar Kurulu, 1'ini Genel Kurmay Başkanı, 2'sini Milli Eğitim Bakanı... İşte üniversitelerimizin yeni yapısı. Bu kurul'un saptadığı adaylar arasından Rektör atamasını yine Devlet Başkanı yapıyor. Üniversiteler susturulmuştur.

Artık üniversiteler 1955'lerden 79'lara dek süren devrimci dinamizmden uzak düşmüş, uzak düşürülmüş... 12 Eylül uygulamalarıyla da faşizm tarafından devir teslim alınmıştır...

Bir sağ eylemcinin idam kararını Askeri Yargıtay bozdu. Çorum'da dini ayin yapan 31 kişi yakalandı. İçlerinde genç kızlar da var. 2000 Türkiye Komünist Partili için açılan soruşturma "1981 Balyoz Harekâtı" adı altında hızla sonuçlandırmaya götürülüyor. Örgüt çökertildi.

Hastalar doktorsuzluktan kıvranıyorlar.

Anti-Komünist saldırı tüm amansızlığıyla sürüyor. Akşam saat yedi sularında Ataol'a telefon ettim. Karısı Ludmila çıktı. Barış ateşli hastalıktan yeni çıkmış, şimdi

iyiymiş. Nataşa ise okulunu sürdürüyor. Ludmila komik denecek bir parayla bir büyük holdingin turizm şirketi firmasında 3 yabancı diliyle çevirmenlik yapıyor. Ataol'u sordum, iyi olduğunu öğrenmek rahatlattı. Özgürlükçü demokrasiden yana savaşım veren Nazlı ILICAK'ın gazetesinde iki gündür gericiliğin saldırgan adamı Ergun GÖZE, Ataol için tahrik edici yazılar yazıp duruyor, Yılmaz. GÜNEY'in kaçırılması olayına değinerek... Yargıç Katili diye (o yargıç demiyor, hakim diyor) yazdığı yazıdan alıntı yapıyorum: "(...) Yılmaz GÜNEY aslında bir yargıç öldürmemiştir. O kurşunlarını bu düzenin adliyesine boşaltmıştır. Yani Türk adliyesine. Yani komünist olmayan adliye üye mensuplarının hali budur (ya da böyle olacaktır) dedirtmek isteyerek(...) Dün yazmıştım, Yılmaz'ı kaçıran Nihat BEHRAMOĞLU, sayın Orhan Adlî APAYDIN'ın Barış Derneği'nden ruh gibi ahbabı ATAOL BEHRAMOĞLU'nun kardeşidir. Zaten Apaydın da Yılmaz GÜNEY gibi barış savaşçısıdır. İkisi de çağdaştırlar. İkisi de Faşizme karşıdırlar. İkisi de işçi sınıfının mutluluğu için savaşım vermektedirler.

İkisi de ilericidirler... O kadar benzeşirler ki bu kadar olur..."

Ataol'un ve sayın APAYDIN'ın gerici çevrelere bir hedef olarak gösterilmesinden son derece kaygılandım. Nihat BEHRAMOĞLU'nun Yılmaz GÜNEY'in kaçırılmasında etken bir görev üstlenmesini bahane eden insanlar onu ülkede ele geçiremeyince öçlerini kardeşinden çıkarabilirler kaygısı birdenbire tüm içimi kasıp kavurmaya başladı. Üstelik bu Ergün GÖZE iki gün sonra yazdığı bir yazıda nasıl abdest alıp namaz kıldığını, bir süredir ihmal ettiği bu iş karşısında Allah'ının huzurunda nasıl utanç duyduğunu ballandıra ballandıra yazıyordu. Gerçek tanrı sevgisi taşıyan bir insanın yüreğinde, yazdığı bir yazıdan dolayı bir başka insanın başının derde girebileceği kuşkusu kaygıyla nasıl ışımaz...?

Saat 10'da Ataol telefon etti. Bir insan bir başka insanın içinde bulunduğu tehlikeyi bilerek ona nasıl bir yaklaşımla, önyargısız, tedirginliğe neden olmayacak biçimde konuşabilir...? Bu beceriyi çok kez gerçekleştiremiyorum. Ya olduğundan fazla cesaret vericiymiş gibi göründüğümü duyarlıyorum ya da hiç sanki bilincinde değilmiş gibi...

Anti-komünizm azgın dalgalar gibi küçük teknelerdeki insanların üstüne saldırdıkça saldırıyor. Anti-leninist yazılar yazmak bu durumda çok kolay sayın MUMCU. Dersimiz Polonya değil... Polonya'dan nasıl ders çıkarılacağını -hiç kaygılanma- komünistler daha iyi bilir. Ama dersimiz aslında: küçük burjuva ihaneti. Marksist- Leninist düşüncenin askeri savcılarla idam fermanı olarak boyunlara asıldığı bir dönemde anti-sovyetik, anti-komünist yazılar yazmak çok kolay bay Mumcu.

İnsan her şeyden önce bir de şunu düşünür: Marksist-Leninist düşüncenin cuntacı generallerce idam fermanlarına dönüştürüldüğü bir dikta döneminde -diyelim ki Polonya konusunda söylediklerinin hepsi baştan aşağı virgülüne dek doğru olsun-, böyle bir dönemde, yine de tutup da böyle bir yazı yazmaz insan. Yazma özgürlüğünün

başkalarının elinde olmadığını, onların elinden bu özgürlük kanırtılarak alınıp, içeriye tıkıldıklarını düşünerek böyle bir girişimde bulunmaktan kaçınır. Polonya olaylarını bir de onların ağzından, Marksist-Leninistlerin ağzından dinlemek olanağının hiç olmadığı bir dönemde Mumcu'nun yaptığı "Vur Abalıya"dan başka bir şey değildir...

Komünist ahlâkı bu insanları gördükçe daha çok seviyor, ona daha çok bağlanıyorum. Komünist ahlâk kesin bir biçimde ikiyüzlülüğe karşıdır. Kendi kendinle çelişmemesi içim buna zorunludur. Kendi fizik yapısının bir sonucudur bu... Küçük burjuvanın korkaklığı ve kaypaklığı, büyük burjuvanın her zaman her yerde bir takım değerleri satın alıp çürütemeyeceği bir toplumda sanırım en zor şey olsa olsa ikiyüzlülüktür.

DÜNYAMIZI dünün işçiden yana, sosyalizmden yana kalemlerinin bugün, generallerin yönetiminde Marksist-Leninist toplumların yıkılmasına alkış tutan ikiyüzlülükleri daha çok karartıyor. Ve biliyorum bu çelişkiler bir gün dialektik bir bütünleşmeye -kendi içlerinde çözümlere vararak- mutlaka varacaklardır. Yani en yalın bir biçimde şöyle olacaktır demek istiyorum: İşte TERCÜMAN. Nazlı Ilıcak kendi holdinglerinin ya da sınıfının çıkarlarını savunurken -bugün artık ister istemez- işçi sınıfının, ekonomik ve politik sınıfsal çıkarlarını da düşünmek zorunda kaldığının bilincine varacaktır. Ergün GÖZE'nin anti-komünist insan avcılığı kendi içlerinde bir çözüme gidecektir. Aynı gazetenin orta sayfasındaki "İÇİMİZDEKİ DÜŞMAN" adı altındaki TKP dosyasını ballandıra ballandıra anlatışı, 1981 Balyoz Harekâtı adı altında yurtsever Marksist-Leninistlere yapılan yasaklamalar, tutuklamalar, işkenceler ve tüm zorbalıkların nasıl artık hiç kimseyi doyurmayan nitelikte öcü masalları olduğu ve de sonuçta başka nitelikli balyoz harekâtlarının kendi sınıfsal çıkarlarını da tehlikeye attığını duyarlamak gereksinimi duyacaklardır. Tercüman'daki bu rasyonel tutumla, şovenist ve militarist akımın çelişkisi bir çözüme gitmek zorundadır. İkisinden biri ötekini kesin bir biçimde buyruğuna alacaktır sanırım.

Egemen sınıfın bu sorunu yanında sosyalist düşüncenin de gün geçtikçe küçük burjuva artıklarından ve küçük burjuva eleştirisinden yakasını kurtarmaya bakması gerektiği sorunu gündemde...

Küçük burjuvanın anti-komünist akımı Uğur MUMCU'da yepyeni bir kılıf içinde sağa kıvrılırken, sağın akıllı burjuva düşünürleri -içinde bulunulan koşulların gereği- yepyeni bir görünüm içinde şimdi kendi sağlarından sola kıvrılmakta ve bu iki akım gittikçe birbirlerine yaklaşarak ortak bir noktaya doğru gitmektedirler. İşte bunun en tipik örneği şudur: Uğur Mumcu'nun "Dersimiz Polonya yazısını Nazlı Ilıcak imzasıyla Tercüman'da yayınlasak, aynı biçimde Nazlı ILICAK'ın yazısını yani "BUNALIM"ı Cumhuriyet'te MUMCU imzası ile yayınlamış olsaydık, hiç kimse derin bir kuşkuya düşüp de bu yer değiştirmenin farkına varmayacaktı.

Küçük burjuva sapmasıyla, kökleri burjuvazinin gericiliğinden kaynaklanan düşüncenin giderek bütünleşmesini ve anti-komünist akımda birleşmelerini bundan daha iyi sanırım hiçbir şey örnekleyip, belleklere kazıyamaz.

Unutmamamız gereken önemli bir olgu olduğu için yazıyorum bunu. Kaypaklığı her zaman yakalamak çok güç. Suçüstü yakalamalarsa çok kez kendini kurnazca gizlemesini, ikiyüzlülüğünü allayıp boyamasını pek güzel beceriyor.

Ve Ataol bana bundan kaç gün önce, Sabahattin Ali Olayı'nı oyunlaştırmaya başladığından söz etmişti. Ana kurgusunu dinledim kendisinden. Geçen gün buluşmamızda oyunun nasıl gittiğini sordum canım sıkıla sıkıla... Sosyalizm düşüncesini bir kaşık suda boğmak için cadı kazanının kaynatıldığı şu dönemde sınır boyunda öldürülmüş bir sanat adamının yaşamını oyunlaştırmak, insanın kendi başı alabildiğine dertte ve belâda iken, olanaksız...

İşte böylece biz nasıl düşün ve yaratıcılık erozyonuna uğruyoruz, bunun tanığı oldukça insanın isyanı daha çok büyüyor.

Anti-komünizm düşmanlığı yapmak çok kolay bay MUMCU... Çok kolay... Onlara söz hakkı istemek zor olan... Bu düşünceyi onaylamayabilirsin. Böyle bir yönetimin kesin karşısında olabilirsin... Ama onu konuşmamız, onu tartışmamız gereğini söylemek, insanoğlunun bu en doğal hakkını savunmak zorundasın. Savunmazsan n'olur... İşte bay Mumcu... Öylesine eriyip gitmeye başlarsın ki... Bir zamanlar senden imza almak için peşinde koşanlar başını çevirip de yüzüne bile bakmazlar... Çünkü sen onları aldattın.

Bay MUMCU'dan insanların düşüncelerini söyleyebilme ve tartışma hakkıyla, bu düşünceler doğrultusunda örgütlenebilme hakkını isteminin hiç bir anlamı kalmadı artık. O kurucu Meclis başkanı Sadi IRMAK'ın "Anayasa 2 yılda hazırlanır" demesine bile karşı çıkmadı. Hlürriyet'in yazarı Oktay EKŞİ'ler, Nazlı ILICAK'lar, Hasan PULUR gibi solla hiç ilgisi olmayan yazar-çizerler bile karşı çıkmış... Bu tutumu açıkça eleştirmeye başlamışlarken bay MUMCU'dan koskoca bir tıss...

9 KASIM 1981... .....TERCÜMAN'dan YAVUZ DONAT'ın Mamak askeri tutukevi konusundaki röportajından alıntılar:

"(...) C Blok'un hanımlar bölümünün önünden geçiyoruz. (Benim notum: Acaba Yavuz DONAT'ın sözünü ettiği bu blok İLHAN ERDOST'un dövülerek öldürüldüğü blok mu...? C Blok'un erkekler bölümünde öldürülmemiş miydi ERDOST???) (Yine benim notum: Günceme alıntıları alırken yazarların bazı sözcüklerini türkçeleştiriyorum. Mahkum yerine tutuklu gibi... Bunun nedeni şu: ben güncemin gelecek kuşaklarca da rahat rahat okunması isteğini taşıyorum içimde... Onlarsa ancak özleşmiş sözcüklerle düşünüp, konuşacaklar)

Gerilerden bir grup erkek tutuklunun sabah sporu sırasındaki haykırışları geliyor:

- Her şey vatan için... Her şey vatan için... Her şey vatan için..

Tam bu sırada kulağımıza bir başka ses tırmanıyor:

- In-ga... In-gaaa... In-gaaa....

Bu bir bebeğin sesine benziyor. Şaşırıyoruz.

Acaba yanlış mı duyuyoruz? Bir yerde radyo mu açık... Mamak'ta bebeğin işi ne? Aynı sesi bir kez daha duyuyoruz. (üüü-Inga...Inga...) Çevremize bakınıyoruz. Bizi gezdiren görevliler soruyorlar:

- Bir gariplik mi oldu? Bir şey mi var? Neden durakladınız?

- Şey galiba bir yanlışlık var... kulağımıza... şaşırdık. Bir çocuk sesi duyduğumuzu sandık .

- Şaşılacak şey yok bunda. Duyduğunuz gerçekten bir çocuk sesiydi.

- Çocuk mu?

- Evet...

- Küçük mü?

- İki ayını doldurmadı henüz...

- Nerede doğdu?

- Annesi burada tutuklu. Doğum zamanı gelince Askeri Mevki Hastanesi'ne kaldırdık. Doğumu yaptı. Üç-dört gün hastanede yattı. Sonra çocuğunu aldı ve buraya döndü. Koğuşta çocuk annesinin yanında.

- Tutukevi koşulları. Minik bir çocuk.. Biraz zor değil mi?

- Bu koğuşta dana önce de bir doğum olmuştu. Annenin akrabaları bebeği gelip aldılar. Anne burada yatmaya devam ediyor. Ama bu son doğumda galiba annenin kimsesi yok. Onun için bebek burada.

- Peki gereksinimler... Sağlık koşulları...?

- Şimdi havalar soğuduğu için sobaları kurduk. Ama bu bebek için soba daha erken kuruldu. Buna izin verdik. (Komutan herhalde bunun altını çize çize söylemiştir Yavuz DONAT'a... "Buna izin verdik" derken bir güzel de kasılma olabilir) İlaçlarını da buradan sağlıyoruz.

- Anne kim...?

- Size dosyasını gösterelim...

Dosya geliyor:

Adı:AYFER

Soyadı :AKDENİZ

D.Yeri : ANDIRIN-MARAŞ

D.Tarihi: 1957

Suçu : THKO üyesi olmak

Ayfer Akdeniz'in hangi tarihten beri Mamak'ta olduğunu soruyoruz. 4 Nisan 1981'de tutuklandığı yanıtını alıyoruz.

OBJEKTİFTEN KAÇANLAR

Mamak'ta tutuklu ya da gözaltında tutulanların sayısı her gün değişiyor. Gelenler var, başka tutukevlerine gönderilenler var, salıverilmeler var... Biz geldiğimiz gün Mamak'ta tutuklu ve gözaltındakilerin sayısı 3.187 kişiydi. Bu sayısı 12 Eylül'de iki bin kadarmış... Daha sonra 3.500'e çıkmış... Mamak'taki 3 binden çok tutuklu ve sanığın 182'si hanım.

Tutukevi yönetimine soruyoruz:

- Bu hanımlar içinde katil var mı?

- Örgüt lideri var. Cinayetten yargılananlar var. Banka soygununa yardım eden, var. Tabii, çok hafif suç işleyenler de var...

- Hanım tutuklularla konuşabilir miyiz?

- Bizce sakıncası yok.. Ancak...

- Evet, ancak...?

- Hanım tutuklular gazetecilerle konuşmak istemiyorlar. Basına pek sempati ile bakmıyorlar. Resim çektirmiyorlar. Konuşmuyorlar.

- Neden ?

- Nedenini bilmeyiz. Onlar konuşmak istemedikçe, bizler "ille de gazetecilerle konuşacaksınız" diye baskı yapamayız. (Sevsinler seni komutan. Ne denli yumuşak, hoşgörülüsün sen öyle... İşin doğrusunu daha bilmiyoruz yalnız komutan: belki de sen konuşturmuyorsun onları. Belki de gazeteci duyduklarını yazamayacak kadar inanılması güç şeyler duyup işitti... Daha hiçbir şey bilmiyoruz komutan. Ama sevsinler doğrusu şu "biz onlara baskı yapamayız" deyişindeki cakayı) Şimdi koğuşlarından avluya çıkacaklar. Bakın çıkıyorlar bile...

Pencereye yaklaşıyoruz. (Besbelli Komutanın odasındaki pencereye) Hanım tutukluların çıktığı avluya bakıyoruz. Ankara'da güzel bir sonbahar. Güneş az da olsa insanı ısıtıyor. Birer, ikişer hanım tutuklular "gezintiye" başlıyorlar. Ve... Foto'cumuz

Hasan Özkay resim çekiyor. Hanım tutuklular hemen dönüp koğuşa doğru koşuyorlar. Ve bir anda avlu boşalıyor. Tutukevi yöneticisi "Size söylemedim mi?" diyor....

Yine hanımlara ait avludan bir köşe. Bir hanım tutuklu elinde örgü sırtını güneşe vermiş oturuyor. Yöneticilerden biri o bölümün sorumlusuna soruyor. "Avluya çıkma saati geçmedi mi?"

- Geçti komutanım.

- Bu hanım neden avluda...?

- Beli ağrıyormuş komutanım. Güneşlemek için izin istedi, Verdik...

Hanımlar bölümünden ayrılırken bir görevli "Okur musunuz?" diye elimize bir tebrik kartı uzatıyor. Kartta Nevşehir Hacıbektaş ilçesinden bir görüntü var. Arkasında şunlar yazılı: "Komutanım, kurban bayramınızı kutlar sağlık ve mutluluklar dilerim." Altında imza ve adres. Gönderen Hülya Güvenç adlı bir hanım. Soruyoruz?

- Kim bu Hülya Güvenç?

- Buradaydı. Bir süre önce salıverildi. Memleketine döndü. Bayramda da bize bir tebrik gönderdi. Her salıverilen göndermiyor tabii. Ama içlerinde. Böyleleri de var.

- Hülya Güvenç hangi suçtan Mamak'taydı?

- TİKP davasından yargılandı.

Bir başka bölüme doğru yürüyoruz. Bu sırada hemen önümüzde bir araç duruyor. Duruşmadan dönen hanım tutuklular var içinde. Birer-ikişer atlıyorlar. Resimlerinin çekildiğini duyarlayanların yüzleri değişiyor. Yana, öne doğru bakmaya başlıyorlar.

Tutukevi yöneticilerine bir başka konuyu açıyoruz.

- Burada bazen evlilik de oluyor.

- Tabi...

- Galiba bir yılda bir ya da üç evlilik oldu.

- Ne üçü.. ne dördü. Bir yılda buradaki evliliklerin sayısı belki 30'u buldu. Ama biz bunları basına bildirmedik.

- Evlenin karı kocanın ikisi de Mamak'tan mı?

- Öylesi de var, dışarıdan evleneni de var. Bazen iki tutuklumuz evleniyor.

- Evleniyorlar. Peki görüşebiliyorlar mı?

- Hayır. Evlendikleri gün birbirlerini görüyorlar, o kadar. Ama dışarıdan evlenenlerin eşleri ziyarete geliyor, görüşüyorlar.

Yürüyoruz.

Önce ince bir bebek sesi geliyor:

"Eeee...Inga...Ingaaa..."

Sonra da bir koğuş kıdemlisinin yönetiminde söylenen bir marş:

"Yıldırımlar yaratan bir ırkın ahfadıyız..."

(Ve ben yargılama dönüşü çekilen resme bakıyorum. Bir cemsenin içinden inen gepegenç kızlar... Birinin saçları omuzlarına dökülmüş... Ellerindeki kelepçe varlığını acı bir biçimde gösteriyor. Mutlu türküler, sevdalarının coşkusunu söyleyecek bir genç kız... güzelliğiyle İstanbul burjuvazisinin Bağdat caddesindeki kızları çok gerilerde bırakabilen bu en öndeki kız...örneğin işte askeri tutukevinde yarının türküsünü söylüyor. Yarının türküsünü söylüyor hepsi bize... Andırın-maraş'n 24 yaşındaki AKDENİZ anası...Yarın çok kişiyi öyle bir utandıracaksınız ki...Yarın öyle de uzak değil ki...)

10 KASIM 1981.. MİLLİ GAZETE: Bir fotoğraf. Yaşlı bir hamal. Sırtında bir büyük küfe. Yaşlı hamal kasketini çıkarmış. Saçsız başı fotoğrafta insana acıma duygusu veriyor nedense... Hele kasketini hazır ol durumda tutuşu... Altında bir yazı. Bugün 10 Kasım. Ve fotoğrafın hemen sol başlangıcında bir polis bu ortadaki hamalı selamlıyor sanki... Oysa dokuzu beş geçe çalan sirenler nedeniyle çekilen bir fotoğraf bu.

Ve bence öteki gazetelerin ikiyüzlülüğü yanında Milli Selâmet Partisi'ne yakınlığı bilinen Milli Gazete'nin bu fotoğrafı hepsinden daha anlamlı, daha güzel... Ötekileri gibi kapkara öcüler gibi çıkmıyor bir kez. Öyle halkın üzüntüyle falan ilgisi kalmamışken 43 yıldır hep aynı acının ve yasın içindeymişiz gibi bir soytarılığı sürdürmemesini, sevinçle karşılıyorum. Bunu yapan tek Milli Gazete. Hem de askerlerin yönetiminde... Aklımızı başımıza almanın zamanı geldi de geçiyor... Kimlerle nasıl dostluklar kurabileceğimizi en iyi belgeleyen sanki bu 10 Kasım'daki bu fotoğraf ve gazete...

Milli Gazete'deki haberlere bakıyorum: Şirket fesihleri geçen yıla oranla %116 oranında arttı. Bursa'da bir bardak çay 12,5 lira oldu. ABD Mısır'ı Libya'ya saldırtmaya kışkırtıyor... Memur öğrencilerin öğrenimlerine izin verilmeyecek. 300 TRT çalışanı bazı bakanlıklara atandı.

İşte 10 Kasım'da boydan boya Atatürk'ün fotoğrafları ve onunla ilgili yazıların çıktığı öteki gazetelerin yanında Milli Gazete'nin 1.inci sayfasındaki başlıklar. İç sayfası ise tümüyle ekonomik verilerle dolu. Üretim gittikçe düşüyor. Mevduat sahipleri endişe içinde.... gibi.

11 Kasım 1981.....ADANA'DA 7 DEV-YOL'CU İDAMA MAHKUM OLDU

İdama Mahkûm olanlar: Recep Biçer, Cevdet Uçar, Abdullatif Gök, Nedim Soylu, Nihat İşbulan, Mustafa Yörükoğlu, Hasan Tepebaşı, Erdal Aykaç, Dinçer Tulu, Abdurrahman Kırklar. Bunlardan Hasan Tepebaşı'nın cezası yaşı küçük diye 20 yıla, Recep Biçer ile Nihat İşbulan'ın iyi davranışlarından dolayı ömür boyu tutukluluğa çevrildi.

Suçları : Adana Endüstri Meslek lisesinin 6 öğretmeni dahil 13 kişiyi öldürmek.

Askeri Yargıtay 4.üncü Dairesi : BİR İDAMI ONAYLADI.

İdamı Onaylanan Kişi'nin Adı : ERHAN BULDANLIOĞLU.

Suçu : İzmir'de 23 Mayıs 1980'de Karabağlar semtindeki bir bankayı soyarlarken kendilerine engel olmak isteyenlerden garson Hayri ÇÖTE'yi öldürmek ve güvenlik kuvvetleriyle çatışmaya girmek,

12 KASIM 1981..... ANKARA'DA 9 SANIĞA TOPLAM 55 YIL HAPİS CEZASI VERİLDİ.

14 KASIM 1981..... TOLSTOY'un SAVAŞ VE BARIŞ'ını bitireli 10 gün oldu.

Tüm yaz boyunca bu yapıtı okudum. Yanına notlar çıkardım. Savaş ve Barış üstüne yazmak istiyorum. Ama yalnızca bu yapıta kendimi çerçevelemeyerek, Savaş ve Barış'ın öğretileri doğrultusunda yazmak istiyorum. Romanı yeni yeni hazmediyorum.

Hemen şunu söylemem gerek : Savaş ve Barış bir sınıf romanıdır. Hiçbir roman aristokrasiyi bunca ölümsüz bir biçimde incelememiştir. Diyebilirim ki Savaş ve Barış Aristokrasi'nin romanıdır. Ve bu yanıyla da düpedüz bir politik romandır. Tolstoy'un nasıl bir büyük dialektisyen olduğunu bu romanla çok iyi anlıyorum. Sanatta dialektik gerçekçilik konusunda kendi kendime tartıştığım çok sorun bu romanı okumamla derin bir açıklığa kavuştu. Şimdi bana düşen iş Tolstoy'un tanıklığı ve öteki seçmelerimin kanıtlamalarıyla bu konudaki düşüncemi sistemleştirmek daha doğrusu sanatta diaklektik gerçekçiliğin nc olduğunu açık seçik belirlemek. Gün geçtikçe sanatta "sosyalist gerçekçilik" sözcüğünün tüm dialektik yapıtları niçin iyi kavrayamadığını daha iyi kestirmeye başladım. Oysa dialektik gerçekçilik son derece geliştirilmesi gereken bir bulgu. Kendi sanatımızı kendi yapıtlarımızı açıklamada, falanca kişinin niçin sanatta ağırlıklı yapıtlar veremediğini açığa çıkarmada bu yöntemi iyi kullanarak

belirleyebiliriz sanıyorum. Bu konudaki düşüncelerimin yoğunlaşmasına neden olan yapıtlardan biri de Lenin ve Dialektik konusunda yazılmış bir yapıttı, şimdi adını tam anımsayamıyorum. Odamın darmadağınıklığı içinden de bu yapıtı bulup çıkaramıyorum. Ama Moskova bilim adamlarının hazırladığı bu yapıtta dialektik öğenin ne olduğu tüm açıklığıyla şu ya da bu aşamada belirlenmişti. Kitaplığım gelince yapıtları bir bir yerleştirirken bu kitaba da kavuşacağım için sabırsızlanıyorum. Orada çıkardığım notlarla Barış ve Savaş arasındaki ilişkiyi Balzac'ın, Stendhal'ın yapıtlarına taşımak olanaklı... Ve orta çağ dialektizminin yaratıcı gücünü yeniden tanımamız bile söz konusu.

Tolstoy temel görüş olarak Savaş ve Barış'ta bir bakıma "yazgıcı - dinsel" görüşü kendisine ölçü olarak aldığına göre sormamız gereken soru şu : Peki nasıl oluyor da böylesine gerçekçi bir roman yazabiliyor? Ya da Tolstoy'un gerçekçiliği, gerçekçi eleştirisinin bu temel öğeyerağmen asıl dinamizmi nereden kaynaklanıyor...? İşte bu yalın ve de aslında son derece basit soru bizi dialektizmin kaynaklarına götürür. Dialektik bir gerçekçilik Savaş ve Barış'ı aristokrasinin romanı yapmıştır.

Aslında -zamanım olunca- Savaş ve Barış üzerinde uzun uzun durmak istiyorum. Şu yöntemi kullanmalıyım Savaş ve Barış'ı incelerken:

A) Romandaki sınıfsal gerçekçilik (Aristokrasinin durumu.)

B) Halk kesimlerinin konumu (İki yapı arasındaki ilişkiler. Bu bölümde burjuvazinin yapısal belirginliğini örneklemede hiç kusur etmemek gerek.. Özellikle de İmparator Aleksandr'ın aristokratlar toplantısından önce bu sınıfın yönetici-sorumlularıyla yaptığı toplantı incelenmeli. O konudaki belirginliğin zaman süreci içinde nereye ulaştığını -bu varışın ipuçlarının Savaş ve Barış'ta nasıl tomurcuklarını açtığını vurgulamak gerek...)

C) Savaş Sahneleri (Bu ölümsüz sahneler içinde hiç kuşkusuz halk yığınlarının varlığını ve sınıfların iç içeliğini belirlemek gerekecektir. Savaş sahneleri üzerinde özellikle titiz bir duyarlılıkla durmak gerek. Bugün savaştan neden kaçınmamız gerektiğini bir iyice kavrayabilmek için bana öyle geliyor ki Savaş ve Barış'ın savaş sahneleri üstünde özellikle durmamız gerek. Onları ayrı ayrı bir yerde toplamalı. Ve Napolyon'un doğu seferini iyice kestirirken bu 600 bin kişilik ordunun Tolstoy'un diliyle "kendi benzerlerini öldürmede"ki dramın bugün gittikçe nasıl korkunç boyutlara vardığını vurgulamalı. Bu bize niçin barıştan yana olmamız gerektiğini öğretir. Tolstoy hiç kuşkusuz bir büyük barışsever. Barışseverliği ilk kez bir romanda böylesine ölümsüz boyutlara ulaşıyor. Doğrusu aynı benzerliği, barış için atan yüreği bundan binlerce yıl önce yazılmış bir yapıtta daha bulmuştum. Thukydides'in "Peloponnes Savaşı"nda.

D) TOLSTOY'un düşünceleri ve dialektik gerçekçilik : Bu bölüme şu biçimdeki bir görüşle de yaklaşabiliriz: Sanatta metafizik görüşte temellenen dialektik

gerçekçilik. Sanırım bu çelişkili gibi görünen ikilemi çok duyarlı bir biçimde açıklığa kavuşturabilirsek, şöyle yada böyle belli bir biçimde sistemleştirebilirsek tüm çağlardaki ölümsüz yapıtlara uygulanabilecek olan "sanatta dialektik gerçekçilik" ilkesini oluşturabiliriz. Hiç kuşkusuz bu marksizm'in çok iyi bilinmesiyle ilgili, kesin olarak onunla bir bütüne varmaya giden oluşumdur.

O nedenle de örneğin Napolyon eleştirisindeki Marks'ın 18.Brümer'i ile Tolstoy eleştirisindeki yaklaşımları bir bir bulup çıkarmak bize sanattaki eleştiri gücünün nasıl, hangi yöntemle kaynaklandığını göstermede yardımcı olabilir.

İşte ben zaman buldukça bu konudaki çalışmamı belirginliğe vardırmak istiyorum. Bireysel sorunumsa şu: bu konudaki çalışmalar yani dialektek gerçekçilik daha çok bilim adamlarının işi değil mi? Ben kavradıklarımı kendi yapıtlarımda daha belirgin gelişmelere aktararak götürmeliyim yalnızca. İşte zaman zaman bu ikisi arasında sıkışıp kalıyorum. Bazen öyle oluyor ki sanki bu konuları yalnızca ben işleyebilirmişim gibi bir duyguya kapılıyorum. Yani yapıtım için öğrendiklerimi geliştirirken, onları kuru yalın bir biçimde ayrıca bilimsel nitelikleriyle de ilkeleştirmeye çalışmakla yükümlüyüm.

Oysa şu sıralarda Thukydides'in Peloponnes savaşı'ndan esinlenerek yazmaya çalıştığım "Kral Oidipus yazarını yargılıyor" oyununu daha çok düşünmek istiyorum. Bu oyuna önem veriyorum. Kaç yıl sonra yazacağım bir oyun olacak bu... Vurgulamak istediklerimi bir bir yeniden kavramaya çabalıyorum. Metindeki notların bir bölümünü çevirdim. Bize çevrilmiş olanlarla karşılaştıracağım.

Sonra işi çok da dal budak saldırmadan hızla derleyip toplayıp kendi eleştirimizin hedefine doğru yönlendireceğim...

Araya giren zaman bana metindeki çeviri notlarımı bile anımsatmakta zorluk veriyor. Güzel güzel çalışıp dururken birdenbire kendimizi sokakta bulunca her şey çok hoyratça ve kaba bir biçimde koptu. Yeni eve yerleşinceye dek geçen süreçse 6 ay. Kitaplığımın gelmesi de bu ayın sonunu bulacak.

17 KASIM 1981.....GENERALLERİN TERÖRİZMİ YOĞUNLAŞIYOR

DEV-SOL militanı 6 gence idam.

Adları: Sadettin GÜVEN, Baki ALTIN, Harun KARTAL, Aslan Şener YILDIRIM, Ahmet FAZIL, Ercüment ÖZDEMİR, Aslan Tayfun ÖZKÖK.

Suçları: 1971 döneminin başbakanlarından Nihat Erim ve İstanbul Güvenlik Müdürü Mahmut Dikler'i öldürmek.

ASKERİ SAVCI 7 İDAM İSTEDİ

İdamı istenenler Dev-sol üyeleri.

Adları: Rıza ULUSOY, Haydar MACOK, Hüseyin ŞAHİN, Ayhan ASLANER, Avni ÇETİNKAYA, Abdurrahman ONAN, Behiç AĞDAŞ

Suçları: Çeşitli binalara ateş açmak, yazı yazmak, patlayıcı madde atmak, mermi ve tabanca taşımak, örgütün devrimci istihbarat hücresini oluşturmak (DİT)

CHP MİLLETVEKİLLERİNDEN ERTUĞRUL GÜNAY VE TEMEL ATEŞ'İN DEV-SOL'CULARA YARDIM ETTİKLERİ GEREKÇESİYLE 5'ER YIL TUTUKLANMALARI İSTENDİ.

23 İDAM KARARI DANIŞMA MECLİSİ GÜNDEMİNE ALINDI:

İdamları Onaylanmış 23 kişinin adı : Mehmet Ali Ağca, Sabri Altay, Dudu Gül, Adnan Kavaklı, Selâhattin Ovalı, Eşref Özcan, Veli Acar, Halil Feyzi Uyguntürk, Kazım Erfun, Adem Özkan, Muzaffer Öner, Osman Demiroğlu, Cafer Aksu, Hüseyin Çaylı, Ahmet Mehmet Ulubay, Duran Bircan, Şevkiye Ersen, Rıdvan Karaköse, Cavit Karaköse, Süleyman Karaköse, Seyit Konuk, İbrahim Ethem Coşkun, Necati Vardar.

Suçları : 9'u politik suçlu. Geri kalan adi suçlu. Hangileri adi, hangileri politik suçlu... gazeteler ayırmamış...

BİR KİŞİNİN DAHA İDAMI İSTENDİ

İdamı İstenen Kişinin Adı, Soyadı: Cengiz Bülbül

Suçu: Yasa dışı THKP-C "Acilciler" ve "Devrimci-Cephe" adlı örgütlerin üyesi olarak Ankara Natoyolu Ege mahallesinde oturan ardiyeci Bektaş Boran'ı öldürmek, karşı görüşten Halil Koçsoy'u döverek öldürmeye neden olmak..vs..vs..

BANKALAR ARASI KURUL TOPLANACAK: "Kısa vadeli para birikimlerine de bankaların tıpkı Bankerler gibi faiz verecekleri söyleniyor."

18 KASIM 1981..... BANKERLER MEVDUAT SERTİFİKASI SATAMAYACAK:

Tepkiler büyüyor. Bankerler zor durumda. Uygulamada bu karara uyulmayacağı söyleniyor. Banker KASTELLİ "Liberal ekonomi ya herkes için vardır ya da yoktur" dedi. Banka-Bankerler yarışını şimdilik Devletin ağırlığını koymasıyla Bankalar kazandı

20 KASIM 1981..... DİYARBAKIR'DA İKİ KİŞİ DAHA İDAMA MAHKÛM EDİLDİ.

Adları: Muhsin BAYIK, Bahattin BAYIK.

Suçları: 12 Mart 1980 günü Silvan'da yem fabrikasına ait minibüsü durdurarak içindeki 6 kişiyi öldürmek.

YAYIN YOLUYLA KOMÜNİZİM PROPAGANDASI YAPMAKTAN SANIK 7,5 YIL TUTUKLULUĞA HÜKÜM GİYDİ,

Adı: Fazlı YURDELİ. Göktaş Matbaası sahibi ve sorumlusu.

DEVLET BAKANI ÖZTURAK: "Kimse fikrinden dolayı mahkûm edilemez" dedi. Alman Sosyal demokrat parti yöneticisi Prof. Monica Genseforth'un şerefine verilen yemekte konuşurken Devlet bakanı bir insanın yedi buçuk yıl muhkumiyet yediğini unutturmaya çalışıyor. Fikir suçundan yatanların sayısını ise hiç kimse doğru dürüst bilmiyor. Bir çok gazete sorumlu müdürü örgütsel bağları bulunduğu savıyla tutukevlerinde haklarında açılacak davaları bekleyip duruyorlar.

- Ses sanatçılarından Selda Bağcan yargılandı. Suçu: Dışarıda Türkiye'yi küçük düşürmek. Cem Karaca, Sema Poyraz, Melike Demirağ, Şanar Yurdatapan ülke dışında olduklarından haklarındaki kovuşturma dosyası ayrıldı.

BANKER SERVET KAYBOLDU:

Piyasadan 1 milyardan fazla para topladığı söylenen Banker Servet'in arabası boğaz köprüsü üstünde bulundu. Banker yazdığı küçük notta intihar ettiğini bildiriyor. Ölümünden kimsenin sorumlu olmadığını söylüyor. Çok kişinin kanısı ise Servet'in kaçtığı yolunda.

21 KASIM 1981..... ANKARA SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI 3 NO'LU SIKIYÖNETİM MAHKEMESİ 8 KİŞİNİN İDAMINA KARAR VERDİ.

Adları: Haydar YILMAZ, İbrahim BÜYÜKER, Ali Cengiz BAYSOY, Mithat MACUN, Burhanettin DOĞAN, Gürsel BASTAŞ, Mehmet GÖKMEN, Mahmut KAHRAMAN

Suçları: THKP-C Acilciler adlı yasadışı örgütün üyesi olmak.

YARGITAY BİR ÖLÜM CEZASINI ONAYLADI:

AHMET ERHAN'ın Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesince verilen ölüm cezası Askeri Yargıtay Genel Kurulu'nca onaylandı. Ahmet ERHAN adlı sol örgüt militanı genç 1 Ağustos 1981'de Eyüp semtinde oturan Mehmet Aluş adlı bir kişiyi öldürmekten yargılanıyordu.

BİR BANKER DAHA KAYBOLDU : İzmit'te oturan Banker çevreyi 50 milyon lira toplayarak dolandırdı.

22 KASIM 1981..... BİR BANKER DAHA KAYBOLDU: Ankara'da ünlü iş adamlarından ve bankerlerinden Hitit Ticaret sahibi İhsan BAYAT'dan hiçbir haber alınamıyor. Banker'in 600 kişiden 150 milyonu aşkın para topladığı söyleniyor. Alacaklılar kapıda kuyruk olmuşlar.

Hürriyet olayı şöyle öyküleştiriyor: "Çok sayıda yurttaş kapı önünde bekleşerek umutsuzluklarını dile getiriyorlar. Bir bayan müşteri: (Bize bir umut versin hiç olmazsa diyor. En azından büro açık kalsın. Sorularımıza yanıt yerecek birini bulabilelim karşımızda. Hangi gün İhsan Bayat'ın geleceği söylensin)

Kapalı büronun kapısının üstünde bir havale makbuzu var. Dertlerini dile getiren bir başka yurttaş, Ahmet Şimşek şöyle diyor: (-Birinin çekini öteki alıyor. Örneğin 100 bin liralık çeke 75 bin lira ödüyorlar. Belki de kendisi bu yolla çekleri topluyor. Böylece %25 daha az ödüyor. Bazı arkadaşların Hitit ticaretten aldıkları çekleri bir başka banker ucuz fiatla aldı. Şimdi bunların hepsini yadsıyorlar. Bir taraftan da haber gönderiyor, Müfit adındaki mühendis yeğeniyle "Çeklerinizi kırdırtmayın. İhsan Bayat bey çok üzülüyor." dedirtiyor. Neşe Alınok adlı yurttaş: (-200 bin lira yatırmıştım. 6 aylık faiz alabildim. Bunların aynı binada ortakları vardı. Ne zaman birbirlerinden ayrıldılar o zamandan beri para alamıyoruz. Onlara sesleniyorum: Paramızı üç ay sonra ödeyin. Faiz de istemiyoruz. Yeter ki anaparamızı ödeyin.

BANKALAR İÇİN YENİ DÜZENLEMELER GETİRİLDİ:

Bu düzenlemelere göre bankaların kuruluş sermayesi 4 milyar lira olacak ve her şube için 200 milyondan 50 milyona arasında değişen meblağlar plase edecekler. Örneğin buna göre AKBANK 25 milyar daha plase etmek zorunda. Öteki bankaların da aşağı yukarı durumları bu. Küçük bankalardan eleştiriler yükseliyor Bunlardan biri, Bağ-bank genel müdürü Tercüman'a yaptığı açıklamada şöyle diyor: "Bilindiği gibi bankalarımız sermayedarların elinde. Birleşemezlerse bu yasa sonucunda tasfiye olacaklardır. Güven kuruluşları olan bankacılıkta sonradan giderilmesi olanaksız yaralar açılacaktır. Bu da Türk ekonomisi için son derece kötü sonuçlar verecektir..."

24 KASIM 1981..... HİÇBİR ŞEY yapmadan yaşıyorum. Günlerdir hiçbir şey yapmadan... yalnızca günlüğümü tutarak... Onun da ne derece önem taşıdığını bilmiyorum. Günlüğüme sığmıyorum sanki. Günlüğüm gittikçe öksem olmaya başladı. Gazete haberlerini aktarıyorum. Ölü, cansız haberler. Sıkıyönetim yasaklarından süzüle süzüle gelip resmi niteliği içinde tüm ruhu sönüp gitmiş haberler. Oysa kimbilir nice önemli, yaşanan, yaşanmakta olan olaylar var. Kıyısında köşesinde kentin, köyün, tutukevinin... Örneğin işte yazılamayan haber: idama mahkûm olanlardan -6 kişiden birinin- annesiyle babasını kimseyle konuşturmuyorlar. Bir tanıdıktan öğrendim. Polis çevirmesi içinde kuşatılmış polis müdürü Dikler'i öldüren gencin... yalnız başına yaşayan anası ile babasının evleri... Ve oğullarının asılmasını bekliyorlar kuşatılmış yalnızlıklarında. Bunu kavramak olanaksız. Önceleri bu acıyı kavrayabileceğimi sanırdım. Ama sonra kavrayamayacağımı kendi acılarımdan öğrenip çıkardım.

Başkalarının acısını kendimde bilinçlendiremeyeceğimi öğrendiğimden beri bana yalnız utançları kaldı. Onların acısından derin bir biçimde utanıyorum. Bu utancı yaşamamak için elimden ne gelirse verirdim.

Utancımda içten miyim kendime söylediğim kadar... Hiç kuşkusuz şunu açıklıkla belirtmeliyim: günde, hiç yoktan, belki de çok kişinin hiç anımsamadığı bir zamanda, Arnavutköy'de yaşlı-ana, babanın kuşatılmış, kimselerle görüştürülmeyen, oğullarının idam edilmesini bekleyen yalnızlıkları... bir kaç kez aklıma gelip gidiyor... Onların düşüyle karışıyor hücresindeki delikanlılığın tek başına kalmış ölümü

bekleyişi... Bundan utanıyorum. Utandığım kadar da beni yaşama yönlendiren, beni yaşamın asıl tortusunu kavramaya çağıran düşüncesine eğiliyorum... Bir çeşit yeniden kendi kendime bir savaşım, bir eylem, bir yaşama sevincinin kıpırdanışını yakalıyorum... İçimde coşkuyla uğuldamaya başlıyor çok şey... Sonra yeniden kıpırdamasızlığı içinde özgünleşiyor. Kıpırdayan, soluk alıp veren tek şeyin yeniden utancım olduğunu kavrıyorum.

Önüme hergün karşılıksız çeklerle, ödenmeyen, protesto olmuş senetler düşüyor. Ne yapacağımı şaşardım. Bu beni derin bir bunalıma sürüklüyor. Çok kez şunu düşünüyorum kendi kendime, özellikle de güncemi yazarken: benim için çok önemli görünen bir yaşam biçimini ya da davranışı güncede yazarken, sözlendirirken onlar birdenbire tüm canlılıklarını yitiriveriyorlar. Yazmaya bile üşendiğim, anlamsız, tatsız tuzsuz şeyler oluyorlar... Kendi kendime o zaman şunu soruyorum: güncelliğin kendisiyle yazımın koşutları neden böyle birbirlerine aykırı düşüyorlar? İkisinin kesiştiği noktayı ben ya çoktan beri unuttum ya da yeterince gözetemez oldum.

O nedenle Thukydides'in Peloponnes savaşlarından yola çıkacağım oyunum için yeniden kendimi bir iyice derleyip toplamam gerektiğine inanıyorum. Oysa günlerdir eli kolu boş... ne yapacağını ne edeceğini bilemeyen bir serseri gibiyim. Bomboş...

İŞ'le-YAZIM arasındaki çelişkiyi, yazımın yaratıcılığı ile güncelin arasındaki çelişkiye getirip çakıştırıyorum. O zaman şöyle gerçekleşiyor doğru: Birinden birine kesin yumulmalısın. Ah, hiç kuşkusuz Yazı'ya yumulmayalım. Yazıya çöreklenmeliyim. Okumaya, incelemeye, düşüncenin ve eleştirmenin sedirine, divanına bağdaş kurmalıyım.

Oysa beni yarın -yarın bir cuma'dır- alacaklılar bekleyecek... Bu evin taksidi, her ay ödemek zorunda kaldığım miktar korkulu düşlerim oluyor. Korkulu düşlerimden birinde, sanırım iki ya da üç gece önce, anamla bir yerlerde kavga ediyorduk. Yanında iki küçük çocuk vardı. Biri 13-14 yaşlarında falan. Öteki daha da küçük... benim kardeşlerimmiş... (Sonradan düşü nedense düşünürken, aklıma birden anamın iki çocuk düşürdüğünü geliverdi.)

İşte onlar da görmediğim yüzleriyle somurtarak bana bakıyorlar.

Sonra anam bir laf etti. İşin aykırılığı şunda. Konuşan annemdi ama sesi babamın sesiydi ... ve işte ben o acayip sözlerle uyandım:

- (Hepimiz omuz omuza olduk ve ellerimizi sabrın kuşağı içine sokup öyle yürüdük...)

Nedense ille de bu sabrın kuşağı sözcüğü... nedense ille de o çın çın kulağımda... Uyanıkken annemin sesinde duyuyorum. Ama ben onu anamın ağzından babamın sesiyle duydum... nedenini bilmiyorum ama bir kadın ağzından erkek sesini

duymak beni düşümde hiç de yadırgatmadı... babam da sanki annemin yanındaymış gibi sezinledim...

(Elimizi sabrın kuşağı içine sokmak...)

Bir anlamı var mı?

Anımsıyor gibiyim düşündükçe: parlak, mor kuşaklar gördüm...

BİR YAZARIN çenesi düşük kişi gibi kendinden dırdır söz etmesi benim anlayacağım şey değil. İnsan güncesinde bile ölçüyü elden kaçırmamalı. Sıkıntısını, bunalımını hiç kuskusuz aklın ve bilincin yargılayan ölçülerinde dondurabilmelidir tıpkı kalıba dökülen çimento gibi.

Bu nedenle dün gece yazmayı düşündüğüm çok şeyi terk ediyorum. Onların yazılmasını terk ediyorum. Yoksa onlar benimle birlikte yaşayıp gidecekler .

25 KASIM 1981..... İDAMLAR İDAMLAR İDAMLAR..... Yazacak şey bulamıyorum günceme. Kendimden utandığım için artık kendimden de söz edemez oldum. Bunca idam, bunca idam isteği ve bunca yargılamalarla bunca tutuklu arasında insanın kendinden, bireyselliğinin dört duvarında mırıldanmaktan başka yapacağı şeyler de vardır diye düşünüyorum ama bu şeylerin neler olduğunu bulup çıkaramıyorum. Kendi kendime örneğin, oyununu yazmaktır diyorum. En yaratıcı biçimde yazmanın bile edilgenlikten kendini kurtaramayışı derin bir yılgınlık veriyor insana.

Ama işte 25 Kasım 81'li gazetelerimiz:

-ERZURUM'DA BAŞLAYACAK DEV-YOL DAVASINDA 90 KİŞİNİN İDAMI İSTENİYOR. Davaya Erzurum l'nolu Sıkıyönetim Mahkemesi bakacak.. Sanık sayısı 800.

- DİYARBAKIR'DA 53 KİŞİ DAHA YAKALANDI. Bu kişilerin TKP-ML Partizan örgütünden olduğu söyleniyor.

-BİR YAYINCI 7 yıl 6 ay hapise mahkum edildi.

Yazar Zeki Aktaş Savaş matbaasının da sahibi. 1979 yılında yazdığı "Tekoşin Kürdistan Devrimi Üzerine Toplu Görüşlerimiz" adlı kitabından sorumlu tutuldu.

27 Kasım 1981..... Avrupa Konseyi delegelerinin gelmesini hükümet erteledi.

Bu ertelemenin Avrupa Konseyi çevrelerinde tepkiyle karşılandığını yazıyor Hürriyet gazetesi.

- GENERAL EVREN'in Pakistan gezisi sürüyor. Pakistan halkı içinde kendimiz içinde bu Amerikancı generaller adına insanın özür dilemek geliyor içinden.

- Kapatılan ve Ankara 1. Nolu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde duruşması sürdürülen Milliyetçi Hareket Partisi genel başkan yardımcısı Agâh Oktay GÜNER salıverildi. GÜNER'in savcı idamını istiyordu. Doğrusu ipten kurtulan herkes için seviniyorum. O nedenle Güner'in salıverilmesine içtenlikle sevindim. Cinayet işleyen bir düzenlemenin içinde hiçbir zaman bulunmamışsa ve gerçekten eylemleri hiçbir zaman bir başkasının incinmesine, yoksunmasına neden olmamışsa o insanın özgürlüğüne kavuşması herkes için olumlu bir olaydır. Ama Agah Oktay Güner bunu tümüyle kavrar mı ? Yani sorulması gereken soru şu mudur? Agâh Oktay GÜNER'in yerinde bir Komünist olsaydı, Güner onun salıverilmesine sevinir miydi? Bu soru yanlış... Bizim sevincimiz böylesine dar bir karşılaştırma içinde olamaz. Özgürlüğün boyutları böyle sorular sorulmasından kaçınılarak yeni uçlarda filizlenebilir yeniden...

O nedenle ben Yılmaz GÜNEY'in kendini dışarıya atmasına sevindiğime yakın bir sevinçle bu parti başkanının salıverilmesine sevindiğimi günceme yazıyorum.

-ECEVİT AĞIR CEZADA YARGILANDI. Suçu Askeri cuntanın devirdiği hükümete bir zamanlar hakaret etmiş olmak. Ecevit bundan birkaç gün önce 4 aylık bir mahkumiyet kararı almıştı. Güney'de turistlerin şu mevsimde belki de denize girmekte olduğu DATÇA'da yatacakmış 2 ay kadar... Geriye kalan iki ayı zaten iyi halden sayılacağından salıverilecekmiş. Bu adamın hiçbir ciddiyeti kalmadı artık. Mahkumiyetinde bile öyle... Karısı RAHŞAN hanımefendinin Datça tutukevine bitişik denecek kadar yakın bir yazlığı hemen kiralayıp donatmaya başladığını yazıyor gazeteler. Datça tutukevinin kendisi de küçük bir yazlık ev. 70 metre karecik bir yapı. Gözümde bahçe içinde şirin tek kat bir yer canlanıyor. Burada gariban 11 tutuklu var. Şimdi bay ECEVİT gelecek diye bu 11 yurttaşı başka tutukevlerine göndermeye başlıyorlarmış, işte canım Ecevit'in içeriye girmesinden çok buna yanıyor.

- İşkenceyle bir tutuklunun ölümüne neden olan komiser 14 yıl hapse mahkum oldu. Mustafa Haskırış adlı komiserin pankart asarken yakalanan Pakize Şimşek ile Zeynel Abidin Ceylan'a işkence yaptığı saptandı. Komiser Haskırış'ın işkenceleri sonucunda Zeynel Abidin Ceylan öldü. İşkenceyle bir insanın öldürülmesi... tanrım insan nasıl isyankâr oluyor... giderek bu 14 yılı bile az buluyor insan.

28 KASIM 1981..... ERZURUM'DA 30 KASIM'DA BAŞLAYACAK DEV-YOL DAVASINDA ASKERİ SAVCI EK BİR LİSTE HAZIRLAYARAK 30 KİŞİNİN DAHA İDAMINI İSTEDİ. Böylece Erzurum'da 800 kişilik Dev-yol davasında idamı istenenlerin sayısı 120'ye yükseldi.

Özen gösteriyorum gazeteler bu 120 kişinin adlarını nedense vermiyor. Çok yer tuttuğundan bankerlerle, bankaların reklamlarına yer kalmadığı için mi, yoksa sıkıyönetim buyruğu böyle olduğu için mi?

- YASA DIŞI bir örgüt olan THKPC Eylem Birliği adlı örgüt militanlarından 83 KİŞİ İÇİN İDAM İSTENDİ:

43 sanık için yeni bir soruşturma açıldı. Bu örgütün toplam sayısı 221'e ulaştı ve yeni idamı istenenlerle birlikte bu örgütün elamanlarının yarısından çoğunun – sanırım 2/3'nün-idamı isteniyor.

İstanbul Askeri Savcılığı'nın yeni idamını istediklerinin adları şöyle: Lütfi KILIÇ, Abidin ÇABAK, Ramazan SAVCAN, Engin TANCAN, Katip ORHAN, Ali Bülent SARITAÇ, Türkan YAZICILAR, Hüseyin GÖK, Emin YILDIZ, Metin ŞAHİN, Müslim BİNGÖL, Hasan GÜNDOĞDU, Hüseyin ÖZGÜL, Ayhan DÖNMEZ.

- YÖK (Yüksek Öğrenim Kanunu)'na tepkiler sürüyor. Doğrusu bu hiç beklemediğim ya da çok az varsaydığım bir durumdu. 901 öğretim üyesi Üniversitelerarası Kurul başkanı ve de İstanbul Üniversitesi rektörü Cemi Demircioğlu'na çektikleri telgrafta şöyle diyorlar: "13 Kasım 1981 günü televizyonda konuşan öğretim üyeleri ile; meslektaş olmaktan kıvanç duymadığımızı, akademik hayatın bilimsel niteliğini zedeleyen ve özerkliği ortadan kaldıran bu yasayı uzun dönemde sakıncalı bulduğumuzu kendilerine iletmenizi rica eder, saygılarımızı sunarız."

29 KASIM 1981..... Boğaziçi Üniversitesi'nden 31 öğretim üyesi Yüksek Öğretim Yasası'na karşı çıktılar. Yayınladıkları bildiride: "Yüksek Öğretim yasası bilgi birikimini desteklemez. Üniversitenin görevi toplumda yeknesak bir görüş birliği yaratmak değildir." dediler. "(...) Yeni düşüncelerin ortaya, çıkması ancak akademik özerkliğin olduğu bir ortamda olasıdır. Akademik özerkliğin ön koşuluysa yönetimdeki özerkliktir. Yeni yasa üniversitelerin yönetim özerkliğini kaldırmakta, üniversiteleri siyasal kadroların yönetim ve denetimine bağımlı kılmaktadır. Üniversiteler kendi eğitim, araştırma, işe alma ve yönetim kararlarında bağımsız olmadıkları sürece yeni fikir ve bilgi üreten kurumlar olmaktan çıkacaktır."

- ECEVİT 4 gün sonra Savcılığa teslim olacak.

4 aya hükümlü Ecevit 7 gün içinde yerine getirme savcılığına başvurmayla yükümlüydü. Ecevit bu süreyi son gününe dek kullanarak Ankara yerine getirme savcılığına başvuracak. Ecevit'in avukatları daha önceden alınan kararı erteleyerek Datça Tutukevi'nde yatma yerine Ankara Kapalı tutukevinde hükmün yerine getirileceğini bildiriyorlar. Nedeni de Ecevit'in Ankara'da sürmekte olan öteki davalarını izleyebilmesi... Dünkü gazetelerde bay Ecevit'in sayın yargıçlar karşısında önü ilikli, elleri yanda, son derece efendi ve pek kolejli bir fotoğrafı vardı.

Kitleleri "UMUT" ile peşinde sürükleyen adam bu mu diye baktım baktım da doğrusu tanımakta zorluk çektim.

1 ARALIK 1981..... 120 İDAMLI DEV-YOL DAVASI BAŞLADI.

Sanıklar savaş hükümlerine göre yargılanıyorlar. Sıkıyönetim yetmiyor. Sıkıyönetiminin askeri yargı kurumları yetmiyor. Bir de bu yargı kurumları

devrimcileri savaş hükümlerine göre yargılıyorlar. Bu savaş hükümlerinin ne olduğunu Hürriyet gazetesinden alarak günceme geçiriyorum. Cumhuriyet gazetesi 120 kişinin başının istendiği bir davaya bir muhabir bile göndermiyor. Dava Erzurum'da çünkü.

Savaş hükümlerine göre yargılama koşulları şunlardır:

a)Savaş durumunda savunmacıların savunmaları sınırlandırılır.

b) Hazırlık soruşturması ivedi bir biçimde tamamlanır.

c)Savcının savlarını yargıçlar kuruluna bildirmesiyle yargılama süresi arasında en çok 7 gün bulunur. Sanık isterseymiş bu süre daha da kısaltılabilinirmiş.

d) Duruşmanın düzenini bozan sanıklar ya da savunucuları bir kez salondan çıkartıldımıydı o gün boyunca sürecek duruşmaya bir daha katılamazlar.

e)Yargılama kurulunda ya da başka bir nedenle bir değişiklik olduğunda dosyaların yeniden okunulmasına geçilmez.

f) İki kez duruşmadan çıkarılan sanık ya da savunucusu bir daha kesin olarak duruşmalara alınmazlar.

g) Bir olay tek bir tanık varsa ve bu tanık yargılama kurulu önüne çıkmazsa tanıklığı yazılı belgeden okunarak geçerli kabul edilir.

h) Sözlü ya da yazılı savunmalar yargıçlar kurulunun kararı ile kısıtlanır...

VE İŞTE BÖYLE İVEDİ BİR BİÇİMDE 120 KİŞİNİN DAR AĞAÇLARINDA SALLANDIRILMASI İSTENİR savaş hükümlerine göre, öyle mi?

1 ARALIK

BÜTÇE 1 TRİLYON 815 MİLYAR LİRA: Bütçenin 3/4'ü cari harcamalarda yani memurların maaşı, bina kiraları, yakıt masraflarıyla öteki giderlere... hiç yatırımdan söz eden yok. Yatırımlar sıfır noktada. Yani halka bir şey yok. Yalnız kendileri yiyor. Bütçenin genel yapısı bu.

1 ARALIK

BÜYÜK BURJUVAMIZ VEHBİ KOÇ'UN ALTIN ÖĞÜTLERİ:

Ankara Fen Lisesi'ne 4 milyon lira bağışta bulunan büyük burjuvamız KOÇ gençlere şu altın öğütlerde bulundu:

1- Kesin olarak araba kullanmayı öğreniniz.

2- Bir yabancı dili ana diliniz gibi belleyiniz.

3- Mutlaka daktilo kullanmayı ve daktiloyla yazı yazmayı öğreniniz.

Vehbi Koç Erzurum'da idamları istenen 120 gencin karşısında ne derdi? Ya da Koç onların bulunduğu sanık bölümünde oturuyor olsa da o gençlerden biri, yani savaş hükümlerine göre askeri mahkemede başı istenen genç ona ne söylerdi acaba?

2 ARALIK 1981 ..... KAWA DURUŞMASINDA 16 KİŞİNİN İDAMI İSTENDİ.

Yargılananlar arasında yaşlı nineler, babalar var. Gazetelerde 20 çocuklu 70 yaşında bir kadının askeri mahkeme karşısında, ayakta duran fotoğrafı. Adı Gülefer Yıldırım. Diyarbakır'daki duruşmada askeri savcı şu 16 kişinin idamını istedi: Diyarbakır'lılardan: Mahmut Şahin, Yaşar Ceri, Yusuf Gösterici, Mehmet Evren, Sabahattin Dilekçi, Hanefi Yıldız, Cemal Miran, Zeki Karataş.

Mardinliler: Fevzi Koç, Abdülkadir Doğurucu, Selâhattin Aslan, Cemal Cin, Naim Işık, Van'lılardan: Obeyt Ergül, Hasan Can.

Yaşlı ninelerimizin suçu ne? 20 çocuklu Gülefer Yıldırım'ın Jandarmalara taş atmak...

3 ARALIK 1981 ..... İstanbul Teknik Üniversitesi'nden 465 öğretim üyesi YÖK'e karşı çıktı.

" " "

Amerikalılar artık cirit atmaya başladılar ülkemizde. İşte yarın Amerikan savunma bakanı Weinberger gelecek. Onun ardından da Dışişleri bakanı Haig. Gittikçe Amerika'nın kucağına daha çok oturuyoruz. Cuntanın başı Evren'in Pakistan gezisinden hemen sonra bu ziyaretlerin yapılmasını sağ-liberal Tercüman Prof. Armaoğlu'nun makalesinde "Türk dış politikasında önemli değişiklikler olmaktadır." biçiminde yorumluyor. Bu Amerikalıların hemen ardından da Türk Dışişleri bakanı ilter Türkmen'in Çin'e yapacağı gezinin bir anlamı olduğu vurgulanıyor. Özellikle Avrupa'dan gittikçe uzaklaşan Türkiye'nin Amerika'nın istediği doğrultuda en gerici, en şovenist ve faşist kadrolarla halkımızın istemlerine karşı zorbacı yönetimi tümüyle desteğine ve denetimine alacağı öteden beri söylenip duruyordu. Bu kaçınılmaz bir şey bence. Böyle olmasının birçok şeyi belirginleştirmesi yönünden çok derin yararları olduğuna inanıyorum.

İçerideki karmaşıklık da doğrusu sürüyor. İşverenler sendikasının başkanı Halit Narin yaptığı basın toplantısında 1982 bütçesini çok sert bir biçimde eleştirdi. İşverenlerin bu eleştirisine Turgut Özal çok daha sert bir biçimde yanıt verdi. İşverenler: Para-kredi politikasının piyasada durgunluğa yol açtığını ve yatırımların kısıtlanmasıyla büyük bir işsizlik sorunuyla karşı karşıya bulunulduğunu söylüyorlar. Özal'sa yüksek para kredi düzenlemesinin sürdürüleceğini, işverenlerin yapısal değişikliğe ayak uydurmaları gerektiğini söylüyor. "Tembel tembel oturmanın zamanı bitti" diyor...

Bankerlerse ortadan kaybolmalarını sürdürüyorlar. Kaybolan bir bankerin yerine babası alacaklılara mercimek dağıttı. Zavallı Bankercik ülkemizin dışsatımla kalkınacağına kendini öyle bir inandırmış ki bir büyük depo tutup mercimekleri oraya depolamış... Ama paralarını topladıkları alacaklarını istemek için kapıya dayanınca, kendileri uçağa atladığı gibi İtalya'ya kaçmış. Babası şimdi 50 milyonu aşkın alacaklıya mercimek dağıtıyor. İsteyen yine akrabalarından birinin marangoz dükkanından mobilya da alabilir...

Büyük Bankerlerden Servet Acar'ın cesedi Armutlu'da bulundu. Acar piyasadan 1,5 milyar lira toparlamıştı.

4 ARALIK 1981 ..... ECEVİT ANKARA MERKEZ CEZAEVİNE GİRDİ

- MLSPB örgütünün 48 militanı daha ele geçirilince yetkililer bu komünist örgütün artık tümüyle çökertildiğini söylediler.

- 5 Milyon liraya altın kaplamalı bir banyo takımı MODEHA-81 sergisinde satıldı.

- Ankara'da bulunan Weinberger "Türkiye'nin Nato içindeki görevleri güçlendirilmeli" dedi.

- İzmir'de Türkiye Komünist Partisi-Birlik adlı bir örgüt ortaya çıkarıldı ve 23 örgüt elemanı tutuklandı.

- Kış ortasında yapılan bikini defilesini kürk giysileri içindeki bayanlar izledi. Rengârenk gladyatör modeli tek parçalı mayoların yanısıra tangaya yaklaşan incelikteki bikiniler özellikle rağbet gördü. Leopar desenindeki askısız mayolar kadınların ilgisini çekiyor. İzleyicilerin gözlerini kamaştıran renk ve modellerdeki mayo ve bikinileri teşhir eden mankenlerden Hülya Yiğitalp ve Sevtap Parman, kendilerine görüşü sorulduğu zaman: "1982 yazında plajlar bir renk armonisi oluşturacak. Bikinilerin inceliği ile mayoların askısız ve mümkün olduğu kadar küçülmesi kadınların vücutlarının özelliklerini ortaya koyacak..." diyorlar.

Mayo ve bikini modasında kadınlar yasın tadını çıkarırlarken renkli bir yazın bir an önce gelmesi dileğinde bulunuyorlar... (Hürriyet)

- 17 yaşındaki bir genç kız başlık parası nedeniyle zorla evlendirildiği bir adamla evlenmemek için intihara kalkıştı. Ama İzmir SKK Hastanesi'ne kaldırılan genç kız kurtuldu. Ve ilk sözleri şu oldu: "Evlenmekten korkmuyorum. Çocuklarıma da iyi bir annc olacağımı sanıyorum."

5/6 ARALIK 1981 ..... Gazetelerden alıntılar:

- Ankara'da 87, İzmir'de 29, Konya'da 90 komünist yakalandı.

"Sıkıyönetim ilgilileri elde ettikleri bilgilerin değerlendirilmesinden sonra (Türkiye Komünist Partisi / Birlik-Türkiye Komünist Partisi / Lenin'ciler "İşçinin Sesi") adlı yasa dışı 87 militanı ele geçirdi.

Türkiye Komünist Partisi / Birlik adlı yasadışı örgütün Ankara'da bir fabrikada hücre birimleri oluşturarak zaman zaman öteki komünist örgütlerle işbirliği yaptığı ortaya çıkarıldı. Yakın zamanda İstanbul'da örgüt toplantısı yapan yasadışı bu örgüt bu toplantıdan sonra kendi içinde "Türkiye Komünist Partisi / Birlik-Merkezciler" ve "Türkiye Komünist Partisi / Birlik Reorganizasyon Konseyciler olarak ikiye bölündüler. Son askersel operasyonlarla her iki örgütün militanları ele geçirildi.

Türkiye Komünist Partisi-Lenin'ciler (İşçinin Sesi) adlı örgütse yurt dışı eylemlerini düzenlemek amacıyla Fethiye'de bir toplantı düzenledi. Komite toplantısının 4 gün sürdüğü ortaya çıkarıldı. Örgüt militanları yurt dışına şeker ve çay kutuları içinde bildiriler ulaştırdıkları, yurt dışından parasal yardım sağlayabilmek için gerekli yönlendirmeleri belirledikleri anlaşıldı.

İzmir, Akhisar, Söke, Aydın, Germencik'de gerçekleştirilen girişimler sonucu da bu bölgede yuvalanmış bulunan THKP/C DEV-SOL örgütünün 29 komünist militanı ele geçirildi. (Tercüman)

- 1447 öğretim üyesi daha Yüksek Öğretim Yasası'na karşı çıktılar. (Çeşitli gazeteler)

- AMERİKA İLE TÜRKİYE ARALARINDA ORTAK SAVUNMA KONSEYİ KURUYORLAR. Bu konuda Ankara'da bulunan Amerika Dışişleri Bakanı Weinberger ile tam bir görüşe varıldığı açıklandı.

- 52 DİSK YÖNETİCİSİ İÇİN İDAM İSTENDİ. (Bu konuda en geniş bilgi yalnızca Tercüman'da var.)

İDAMI İSTENENLER:

Genel Başkan: Abdullah Baştürk

Yürütme Kurulu Üyeleri: A. Fehmi Işıklar, Ali Rıza Güven, Celâl Küçük, Kemal Nebioğlu, Mukbil Zırtlıoğlu, Tuncer Kocamanoğlu, Mustafa Aktulgalı, Süleyman Çelebi.

Yönetim Kurulu Üyeleri: Selâhattin Selçuk Sayın, Halil Kayta, Kemal Yılmaz, Ali Şahin, Mehmet Mıhlacı, Kenan Akman, Niyazi Kuas, Mustafa Karadayı, İsmet Cantekin, İsmail Hakkı Önal, Belgüzar Can, Demirhan Tuncay, Nusret Aydın, Rıdvan Budak, Ekrem Akkuş, Durmuş Ali Yalnız, Tahir Güner, Akcan Koç, Yalçın Talaka, Özcan Keskeç.

Denetim Kurulu Üyeleri: Talât Öz, Fikri Tantana, Mehmet Bekiroğulları, İsmail Özbiçer, Kemal Aka, Dursun Ali Kocaman.

Onur Kurulu Üyeleri: Erfun Faruk Erdem, Türker Azaklı, Ali Taşer, İsmail Çalışkan, Cemal Aslan, Osman Özkan, Şaban Aydın.

DİSK BÖLGE TEMSİLCİLERİ: Ali Kaya, Saim Akbulut, Sefer Güvenç, Recep Koç, Tayyar Elmas, Rafet Demirtel, Süleyman Turan, Celal Alçınkaya, Yusuf Yürekli, Hasan Kahraman.

- 5 Dev-yol militanı Sivas'ta güvenlik kuvvetlerince yaptıkları çatışma sonucunda yakalandılar. Yakalananlar: Ersin Tercanlı, Yusuf Aslan, Hüseyin Özağlan, Ali Kaçar, Hüseyin Gülmez.

Ersin Tercanlı Nihat Erim'in öldürülme olayına doğrudan karışmakla suçlanıyor.

- AMERİKA SAVUNMA BAKANI WENBERGER "Beklentilerimiz tam anlamıyla gerçekleşti." dedi.

İki savunma bakanının Ankara'da yaptıkları basın toplantısından bir iki alıntı ve bir iki yorum:

Soru - Avrupa ülkeleri Türkiye'ye yardımlarını dondurmak eğiliminde olduklarını belirlediler. Siz bu boşluğu doldurmak niyetin demisiniz?

WENBERGER – Biz Türkiye'yi NATO antlaşmasının bir üyesi olduğu için destekliyoruz. Yakın dostumuz olduğu için destekliyoruz. Bu tutumumuz herhangi bir biçimde değişmiş değildir.

Soru – Avrupa ve ABD'nin Türkiye'de demokrasiye dönüş açısından bakış açılarında bir ayrılık var mıdır? Varsa bunlar nelerdir?

WENBERGER – Avrupa'nın tutumu konusunda geniş bir bilgiye sahip değilim. Benim tek bildiğim kendi hükümetimin görüşüdür. Bu da Türkiye'de demokrasiye dönüş ve yeni bir anayasanın hazırlanması konusunda önemli bir ilerleme sağlandığıdır.

Soru – Avrupa Türkiye'ye yardımı donduruyor. Siz'se yardımı sürdürme isteğindesiniz. Bu isteğiniz hangi nedenlerden kaynaklanıyor?

WENBERGER – Biz Türkiye'nin demokrasiye giden yolda olduğuna inanıyoruz. Demokratik sisteme geçiş için adımlar atılmaktadır. Biz de Türkiye'ye elimizden geldiğinde ekonomik ve askeri yardım yapmaya çalışacağız. Avrupa'nın tutumu konusunda ben bir şey diyemem. Onlar kendi politikalarını belirler, biz de kendimizinkini. Bu konuda bizim politikamız Türkiye'ye yardımın sürdürülmesi yolundadır.

Soru (Soruyu yönelten bir Amerikalı gazeteci) – Ortak Pazar, eski başbakanın tutuklanması ve başkaca ortaya çıkan sonuçları gerekçe göstererek Türkiye'ye yardımı askıya alıyor. AET'nin temel aldığı bu gerekçeler Reagan yönetiminin gözünde birer sorun değil midir?"

WENBERGER – Reagan yönetimi insan haklarına kuşkusuz saygı duymaktadır. Benim sayın Evren'e ifade ettiğim takdir duyguları Türkiye'de geçmişte temel hak ve özgürlüklerin bile kullanılmadığı terör ve anarşinin ortadan kaldırılmasındaki başarılarını belirtmeye yönelikti..."

BAYÜLKEN (Türk Dışişleri Bakanı) – İnsan hakları her şeyden önce temel hak ve özgürlüklerin kullanılabilmesi demektir. Yalnızca 1980'de terörden 5 bin kişi öldü. Demokraside en temel insan hakkı yaşama özgürlüğüdür. Haklı değil miyim?

(BİR YORUM; dan Alıntılar:

Ziyaretin Perde Arkası)

YALÇIN DOĞAN:

Cumhuriyet

(...) Ortaklık Konseyi ne yapacak? Aslında kuruma ilişkin "ön koşullar ya da ön bilgiler" geçen yıl Amerika'da imzalanan "Savunma İşbirliği Antlaşması"nda var. (...) "Ortak Askeri Konsey'in kuruluşunda çok çarpıcı bir noktayı gözden çıkarmak yanlış olur. Bu da, Amerika'nın bu tip bir anlaşmayı Fas ile yapmakta oluşudur. Fas ve Türkiye'den sonra devreye başka ülkelerin de gireceğinden söz ediliyor. Peki böylelikle ortaya çıkan ne? Amerikalı'ların bu soruya verdikleri yanıt şu oluyor: "Ortak Savunma Konseyi NATO DIŞINDA İKİLİ İLİŞKİLERİ pekiştirerek, bunalım zamanlarında ivedi ve isabetli kararları uygulamaya koyabilmek için başvurulan yöntemlerden birisidir." Burada altı çizilmesi gereken söz "Nato dışında" deyimidir. Amerikan yönetimi böylelikle uygulamaları ve de Avrupa huysuzluğu dışında batı güvenliği açısından karar alabilme yeteneğine kavuşmaktadır."

(Benim notum: Yalçın Doğan'a hemen sorulması, yöneltilmesi gereken soru şudur: Batı güvenliği açısından derken Amerika'nın emperyalist ve saldırgan politikasının temelde barışçı ve savunmacı olduğuna mı inanmaktadır? Orta Doğu'da ve kendi ülkemizde uyanan halkların herhangi bir kurtuluş savaşına ya da Amerikan emperyalizminin çıkarlarına aykırı düşen girişimlerine karşı kullanılmak üzere bu ortak savunma konseylerinin oluşturulmakta olduğunu sayın yorumcu hiç mi varsayımlamamaktadır?)

BİR BAŞKA YORUM

(Tercüman)

Ankara'da Yanıt Bekleyen Sorular

Sedat Sertoğlu:

"ABD Savunma Bakanı Weinberger'in Ankara ziyareti "yoğun ikili ilişkiler" politikasına giderek artan bir biçimde ağırlık vermeye başladığını gösterdi. Bölgede oluşturulmak istenen "Güvenlik kuşağının" temel atma zemin yoklaması oldu. Dışişleri Bakanı Haig'in bölgeye yapacağı ziyaret bu temele harcı koyacak zeminin hazırlanması olarak nitelendiriliyor başkent Ankara'da.

Avrupa'nın Türkiye'ye karşı aldığı olumsuz tavrın derecesi arttıkça Türkiye de ABD ile olan ilişkilerini kaçınılmaz bir biçimde arttırıyor. (...) ABD 403 milyon dolarlık askeri yardımı kongreden kesin olarak çıkartacak. Türkiye'nin bundan sonraki dönem için istediği 900 milyon dolar da belki biraz azalmayla da olsa çıkacak. Ama bu çıkışın mutlaka bir bedeli olacak.

Başkent Ankara'da, tüm diplomatik çevrelerde bu konuşuluyor. Yoğun ikili ilişkiler Türkiye'yi Orta Doğu'da çıkacak bir bunalıma karışmaya zorlayacak kadar elimizi bağlayacak mı? Bugünkü koşullar içinde "Çevik kuvvete, ABD damgası taşıdığı için hayır diyen Türkiye'nin" koşullar değiştiğinde direnmeyi sürdürmesinin çıkarına olup olmayacağını tartışması olasıdır. ABD savunma bakanı "Türkiye'ye çok minnettar" olduklarını üzerine basa basa söyledikten sonra "Siz de biliyorsunuz ki körfez ülkelerinin bir Sovyet saldırısına karşı direnmelerine olanak yok" dedi. Bu sözler körfeze en yakın Nato üyesi olan Türkiye'den bu konuda bazı yükümlülükler mi isteniyor sorusunu gündeme getirdi. Türk dış politikasında bir süredir gözlenin "Radikal değişikliklere yeni boyutlar mı getiriliyor" sorusunu da soranlar giderek çoğalıyor başkentte.

"Çevik Kuvvet" sorunu önümüzdeki hafta Bürüksel'de yapılacak Nato savunma bakanları düzeyinde Savunma Planlama Komitesi'nde enine boyuna konuşulacak. Çevik Kuvvet'e Nato şapkası giydirilmek mümkün olmazsa ne olacak? Körfezde çok antipati toplamış olan "Çevik Kuvvet" adı değiştirilip bir başka adla mı piyasaya sürülecek?

Doğu Anadolu'daki Türk Silahlı Kuvvetleri güçlendirilip, Sovyetlerin körfeze muhtemel bir saldırısına karşı caydırıcılık gücü arttırılacak mı? Ve bu güçlenmeye bazı NATO üyesi ülkelerin birlikleri de sembolik olarak katılacak mı? Ankara'da kulislerde işte bu sorulara yanıt arıyor.

Weinberger'in 40 dakikalık basın toplantısı sırasında söylediği en ilgi çekici söz Ege'de güç dengesine yönelik bir soruya verdiği yanıttı. Konuk bakan şöyle dedi: "Güç dengesi barışın ve güvenliğin sağlanması için bazı durumlarda gereklidir:"

Bu cümlenin yorumunu Dışişleri Bakanlığı ile Ulusal Savunma Bakanlığı yetkililerine bırakıyoruz."

Politika Kazanı

NOEL BABA

ÖRSAN ÖYMEN

Milliyet

"(...) Anahtarın işlevi Truman tarafından yıllar öncesi açıklanmıştı: (Yabancı ülkelere yapılacak yardımlar o ülkenin ekonomik ve siyasal güvenliklerini sağlamaya yönelik gibiyse de, aslında Amerika'nın güvenliği uğruna yapılmış yardımlardır.)

1979'un aralık ayı dolmadan başlayan Ankara görüşmelerinde konu "üslerle ortak tesislere" gelince iş birden bire alevleniverdi. Amerikalılar baklayı ağızlarından çıkarmışlardı. Örneğin "İncirlik üssünün Nato amaçları ve hedefleri dışında kullanılmasını sağlamak için ikili anlaşmanın bağlayıcı hükümlerine esneklik getirmek" istiyorlardı. Bu esnekliğin altında yatan amaç belliydi. (Ortadoğu ve petrol körfezine yönelik stratejik hesaplar.)

İlgililer o zaman "Ne İncirlik ne de başkaca tesisler Nato hedefleri dışında kullanılamaz" (...) Ama öyle anlaşılıyor ki konu Amerika açısından pek değişeceğe benzemiyor. Basra Körfezi ordusu Rapid Deployment Force'un son manevralarını izleyen arkadaşımız Özer Yelçe vurgulamaya çalıştı:

- Amerikalı generallerin gözü hala İncirlikte.

Ne rastlantı... İki yıl önce gene bir aralık ayında Washington'dan gelen Amerikalı generallerin gözleri de, sözleri de İncirlik'te kalmıştı... Sayın Caspar Weinberger'de "İncirliksever"lerden olmasın?

Diyeceksiniz ki?

- Olsa ne yazar? 1979 Aralığında direnen genel kurmayımızla şimdiki genel kurmayımız aynı. Üstelik bu kez yönetimin başında... herhalde gene direneceklerdir.

Biz de öyle düşünüyoruz.

Daha doğrusu öyle umuyoruz."

YÜZLERİNİ GÖRMEDİĞİM yüzlerce, binlerce insanla birlikte yaşıyorum odamda... Tutukevlerindeler... kimi idamını bekliyor hücresinde... kimi işkencede... kimi koğuşlarda yüzlerce... binlerce insanla birlikte yaşıyorum küçücük odamda. Onların yazgısıyla kendi yazgım arasında gittikçe birbirine yaklaşan, birbirinde kesişmeye doğru hızla varan oluşumu yaşıyorum.

Vuruşmada öldürülenler... haklarında kovuşturma açılanlar... ve daha yakalanamayanlarla birlikte yaşıyorum. Ne ben onları tanırım, ne onlar beni... Ama

ben onları daha çok tanıyorum. Gazetelerde, vapur bekleme salonlarına yapıştırılan ilanlarda resimleri var. Arananlar listesinde...

Bugün yazmak istediğim, üzerinde çalışmalarımı yoğunlaştırmaya çalıştığım "Kral Oidipus Yazarını Yargılıyor" oyunumun dosyasını açtım. Sofokles'i dosyalıyorum belgeleriyle. Thukydides'in ölümsüz yapıtı yargılamamda ve oyunu oluşturmamda bana öğreticiliğini şaşmadan sürdürüyor. "Ah diyorum zaman zaman... bir koskoca çağa bir tek adamın aklı yetiyor... tanıklık etmek için... Nasıl oluyor bu? İnsanlığımız, yeryüzündeki maceramız için ne önemli, ne dehşetli bir rastlantı bu... Thukydides Peloponnes savaşlarını yazmasaydı, biz o günkü savaşlarla bugünkü arasındaki yazgı benzerliğini, süregelen sınıfsal çatışmaların kaynaklarını böylesine berrak bir düşüncenin eleştirisi içinde görüp yargılama olanağına hiçbir zaman sahip olamayacaktık..."

Düşüncelerimi bu konuda bazen başıboş bir biçimde salıveriyorum düşün alanının otlağına... "Örneğin diyorum kendi kendime... Marks ve Engels Proudhan ve Saint – Simoncular'ın sosyalizmine karşı bilimsel sosyalizmin temelini atma olanağını bulamasalardı kim bilir komünist devrimin aşamalarını tartışmak için nice zaman beklemek zorunda kalacaktık... Hiç kuşkusuz insanoğlu çözemeyeceği sorulara yanıt aramaz. Böyle sorular atmaz ortaya... Ama yine de kendi kendime şunu sormadan edemiyorum? Potidèe savaşına katılan Sokrates bu savaşın dehşeti karşısında nutku tutulmuş gibi saatlerce hiç konuşmadan derin bir düşüncenin kımıldamazlığı içinde yuvarlanıp gitmişken... hiç bu savaştan söz etmemesini, bu savaşı hiç yargılamamasını, insanların savaş-barış ikilemindeki yazgısını bir türlü dile getirmeyişini, Thukydides'in uyanık bir biçimde tüm bir savaşı insan yazgısının ve emperyalist eğilimlerin doğrultusunda eleştirip süzmesini bu birbirine karşı iki oluşumu nasıl yorumlayıp kavramalı...? Ya Thukydides de olmasaydı diye yüreğim titriyor o zaman... Sokrates bir eğence gibi, bir kazadan söz eder gibi söz ediyor bu savaştan Alkibiades'le ilgili olarak...

Çağımın tanıklığını yapmak öyle kolay değil. Kendimde bir şeylerin yoğunlaştığını, bunları söylemezsem hiçbir şeyi yerli yerinde yerine getirmeyeceği anlıyorsam... tüm baskılara... tüm öldürmelere... tüm tutuklama ve yasaklamalara karşın BEN ONU SÖYLEMEKTEN SORUMLUYUM.

İŞTE sonunda 2500 yıl önceki dosyayı açtım. Yazdan beri çalıştığım kurguyu bir bir dosyamın içinde belgelemeye başladım.

Bugünkü benim halkımla Atina emperyalizminin ilk çağdaki ölümcül ilişkisini net apaçık bir biçimde kavramalıyım önce kendimde... sonra onu bağırmalıyım...

Tiyatronun kurgusu böyle bir haykırıştır. Kendi öldürülen insanlarımın, kendilerinden başkalarını düşünenlerin, bunun için kendi canlarını bile vermekten kaçınmayanların yanı sıra aşağılıkça kendilerini perde perde, şu ya da bu tonda

satanların kalabalık ve yalnız yoğunluğu gittikçe kafamda daha çok üşüşüyorlar.. hem de çağları bir çizgicik üstünde birbirine hızla yaklaştırarak... Sanki Atina emperyalizmi... okyanus ötesindeki Amerika emperyalizmiyle bütünleşerek hem komşumu, hem beni, hem benim içimdekileri, hem de komşumun içindekilerini zorluyor.

Ve ama Kral Oidipus yazarını yargılayacak.

İster oynansın... ister tıpkı "Bir Gün Bile Yaşamak"ın yazısına uğrayarak basılmasın... Bir dialektik gerçek tüm soytarılıkları silkerek bizi kendi kendimizde eleştirecek...

Kral Oidipus'un yargılaması, uşaklığa, satılmışlığa, idamlara, onurlu bir savaşıma kendini adayanların yargılamasını getirecek kendi içimizde. Haig'in Weinberger'in Türkiye'mizi alıp götürmek istedikleri burjuvazinin ve dünya kapitalizminin doymak bilmeyen tutkusuna karşı çıkışın, onu mutlaka yenecek olan kesin eleştirisinin bir vurgulaması olmalı istiyorum oyun.

Onun için de habire araştırıyor araştırıyor... çeviriyor çeviriyor... Sofokles'i dosyalıyor dosyalıyorum. Ve sonuçta büyük bir olasılıkla Korfu adasının mavi sularına demir atıp öykümün eleştirisini tiyatrolaştıracağım. Hem de kendisinden yine de bir şeyler öğrendiğim kesin olan Sofokles'le birlikte...

8 ARALIK 1981 ..... Yunanistan Başbakanı Papandreu NATO grubu toplantısında Türkiye'nin Yunanistan için saldırgan emeller beslediğini söyleyerek Nato'dan doğu sınırlarının güvence altına alınmasını istedi.

- Başbakan Ulusu Alman gazetecilerine yaptığı basın toplantısında 12 Eylül'den bu yana toplam 68 idam cezası verildiğini açıkladı. Bunun 21'inin Yargıtayca onaylandığını, 31'inin de incelenmekte olduğunu belirtti. Alman gazetecilere sadece 10 kişinin asıldığını vurguladı.

10 ARALIK 1981 ..... Türkiye Komünist Partisi'nin 205 üyesi için Ankara Askeri Sıkıyönetim Mahkemesi'nde dava açıldı.

- Film oyuncusu Tarık Akan'ın yargılaması sürüyor.

- Polisle çatışma: Polisten bir kişi ile soygun yapan iki teröristten biri öldü, öteki ağır yaralı ele geçirildi. Verilen bilgi yalnızca bu kadar.

- Avrupa Ekonomik Topluluğu Türkiye'de demokrasinin tümüyle yeniden kurulması konusundaki beklentisini İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Carrington'un ağzından bir kez daha yineledi.

- Büyük bir olasılıkla Avrupa Konseyi'nden çıkarılacağız.

- İMF yeni yardım dilimini serbest bırakmak için hükümete 24 soru yöneltiyor. Bu soruların başında "neden buğday dışalımına gidildiği" geliyor.

- NATO'nun kuruluşundan bu yana görülmemiş bir olay: Nato Savunma Bakanları toplantısı bildiri yayınlayamadan dağıldı. Yunanistan başbakanı Papandreu'nun tutumunu sürdürmesi ve Türkiye'ye karşı güvence istemesindeki davranışının gerilemeyen kararlılığı böylesine görülmemiş bir sonuç getirdi.

Yunan halkının onurlu başbakanı dilerim bir yenilgiyle hem kendi hakkına hem de bölgedeki tüm halklara ihanet etmez. Yunan kamu oyunun sevincini yüreğimde duyuyorum. Bizim geri, şovanist ve militarist yöneticilerin satılmışlıklarının utancını da yüreğim öteki yarısıyla aynı biçimde duyuyor.

İşte Amerika'nın görüşünü özümleyen Herald Tribune'den alıntılar: "Türkiye'ye karşı tutum Batılılar içinde bölünmelere yol açtı. ABD Türkiye'deki askeri rejime desteğini artırırken Batı Avrupa hükümetleri Ankara'yı eleştirerek yardımlarını kesiyorlar. ABD'nin yeni stratejisine göre Türkiye Sovyetler'in Körfez bölgesine yöneltebilecekleri bir saldırının durdurulmasında önemli rol oynayabilir. (...) Türkiye sorunu dolaysız olarak Nato'nun içine getirmiştir. Türkiye coğrafi konumundan ötürü Nato'ya İran'ı tehdit etme ve Sovyetlerin güneye yayılma planlarını engelleme olanağı sağlayabilir. Ayrıca Yunanistan başbakanı Papandreu'nun Nato ile ilgili açıklamaları Türkiye'nin önemini arttırmıştır.(...)

Nato kaynakları özel konuşmalarda (...) Batının güvenliği konusunda Avrupa'nın daha fazla yardımda bulunmasını ve Türkiye'ye daha büyük bir rol verilmesini istiyorlar. Albert Wahistetter'in (ABD'nin savunma danışmanı) önderliğindeki etkili Amerikan stratejistleri Batı'nın bölgedeki güvenilir askeri gücü içinde Türkiye'nin cayılmaz bir öge olduğunu öne sürüyorlar. Bu stratejilere göre Türkiye'den başlayacak bir operasyon Sovyetleri Kuzey İran'da durdurabilir. Böylece "ÇEVİK GÜCÜN" Basra Körezi'ndeki petrol kuyuları bölgesinde üstlenmesi için zaman kazanılır. TÜRKİYE'DEN BAŞLATILACAK BU OPERASYON, coğrafi avantajın yanı sıra, Nato'nun işe karıştığını göstererek siyasal yararlar da sağlar. Çünkü Sovyetler Birliği bu plana engel olmak için Doğu Anadolu'da üstlenen savaş uçaklarına saldırırsa, bu Nato'ya karşı bir saldırı olur ve teorik olarak Nato üyelerinin ortak karşılık vermelerine yol açar. Amerikalı askeri planlayıcılara göre, Batılı ülkelerin Türkiye ile daha sıkı ilişki kurmaları, Sovyetler Birliğini Körfez bölgesine karşı herhangi bir saldırı tasarımından caydırabilir. (...) Wahistetter, Sovyetleri caydırma stratejisini, Türkiye'ye kabul ettirmek için ANKARA'YA SİYASAL GÜVENCE VERİLMESİ VE ASKERİ YARDIMIN ARTTIRILMASI GEREKTİĞİNE İNANMAKTADIR.

Doğu Türkiye'de Van çevresinde havaalanlarını geliştirmek için ABD, Türkiye'ye (SESSİZ BİÇİMDE) bazı yardımlar yapmaya başlamıştır bile. Bu alanlarda modern Amerikan savaş uçakları -ki Türkiye bunlara sahip değildir- İran'a inmeye kalkışacak Sovyet birliklerini bombalayabilir..."

- Kayseri'de MHP ve Ülkücüler davasında 24 kişinin idamı istendi.

- BAŞBAKAN ULUSU'NUN DEMECİNDEN ALINTILAR:

a) ABD'nin Türkiye kıyılarında bir üs isteği olursa Türkiye'nin yanıtı ne olur? "Ulusu: Türkiye eğer kendi çıkarlarına uygun görürse EVET DER. Görmüyorsa Hayır der."

b) "Ulusu: Avrupa Konseyinde istenmeyen bir kişi olarak çalışmak arzusunda değiliz. Belki de onların karar almasına gerek kalmaz, biz çıkarız ordan."

- ARTVİN DEV-YOL DURUŞMASINDA 120 KİŞİNİN İDAMINI İSTEYEN SAVCI İDDİANAMESİNİ OKUMAYI SÜRDÜRÜYOR.

- MHP davasında idamları isteyen Ömer Çakıroğlu ile Nevzat Köseoğlu'nu salıverdiler.

- Yuvanızı yapacağım diyen bir banker birçok yurttaştan 65 milyon lira topladıktan sonra hiçbir ödeme yapmayınca tutuklandı. Banker Alaattin Temizel "Borçlarımı yadsımıyorum. Zaman tanıyın hepsini ödeyim" dedi.

13 ARALIK 1981 ..... ODAMDAKİ burçak böceği öldü. Günlerdir soğuğa karşı amansız bir savaşım veriyordu. Kaloriferin duvardaki borusunun yanına tutunmuştu. Dışarının soğuğunu duymuyordu. Bir aralık güneşli ama soğuk bir günde coşkuyla uçtu odamda. Ne ki uzun sürmedi bu kıvancı... yere düştü. Tutup kaldırdım. Pencerenin yanındaki radyotöre yakın, pervazın içine koydum. Birkaç gün oralarda dolaştı durdu. Bir gece yine duvardaki kalorifer borusunun yanında görünce kendi kendime "Ha gayret burçak böceğim dedim... ha gayret bir sağ salim çıkıyor muyuz bahara... "Ama hiç beklemediğim bir zamanda bugün ölüverdi. Sırt üstü düşmüştü. Çırpınıyordu. Doğrultmamın hiçbir yararı olmadı ve burçak böceğim öldü.

Burçak böceğim öldü.

Odamdaki...

Siz sağolun dostlar...

Tanrı başka dert vermesin...

Tutukevlerinde ... hücrelerde

ve

Havaalanları yapılan ülkemin

köşeciklerinde...

Her gece iyi geceler

diliyordum ben ona

kara ama kapkara bir leke gibi

dururken ayak ucumda...

bir umut gibiydi yarına...

Üzülmeyin siz dostlar...

Bir kara burçak böceğinin

ne hükmü var

füzeler, atom başlıklı roketler

harıl harıl kurulurken

ülkemin dört bir yanına...

Ne hükmü var burçak böceğimin

Ama...

Değil mi?

Bir şehit gibi pencere pervazında...

(Sanki ölmemiş de hep dışarısını gözlüyormuş gibi geliyor bana dostlar... ah yüzlerini görmediğim dostlar.. beni en iyi siz anlarsınız hücrenizde... en iyi siz)

23 ARALIK 1981 ..... Şimdi sabahın yedisi. Dışarısı zifiri karanlık. Makinede bir yeni yıl tebriği yazmak için günlüğümün bu sayfasını çekip çıkarırken gözüm birden parantez içindeki satırlara takıldı.

Hücrelerinde insanlardan beni anlamalarını istiyorum sanki. Böyle bencil düşündüğüm için kendimden utanıyorum. Bencilliğim onların hücrelerinde ölümü bekleyen özverileriyle acımasız bir biçimde karşı karşıya düşüyor ve ben şöyle düzeltmek istiyorum o satırları. (Ah yüzlerini görmediğim dostlar, burçak böceğini en iyi siz anlarsınız hücrenizde... en iyi siz.)

Her günün yepyeni tuzaklarla güçlendirdiği bencilliğimi yıkmak için daha çok uyanık bulunmalıyım, daha çok...

26 ARALIK 1981..... Olaylar yoğunlaştı. Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları yöneticilerinin davaları başladı. 52 yöneticinin başı isteniyor. İstanbul 2 numaralı askeri sıkıyönetim mahkemesindeki dava "savaş hükümlerine göre" sürdürülüyor. Avukatların sayısı sınırlandırıldı. Yargıç durup dururken sanıkları azarlıyor, onların söz hakkını elinden alıyor. Bu nedenle daha ilk günde İstanbul barosu başkanı Orhan Apaydın salondan çıkartıldı. O çıkartılınca da öteki tüm avukatlar yargılama salonunu terk ettiler. Ve televizyonda boşalmış savunma avukatlarının yerlerini izledik... TRT bu konuda en küçük bir açıklama getirmedi. Olayı kıyın kıyın gazetelerin satırları arasında öğrenebildik.

Oyunumu yazmak için gittikçe kabarmaya başlayan bir denize dönüyor içim... ama sonra kendimi yeniden yatıştırmasını biliyorum. "Daha değil diyorum daha değil... belgelerim... hazır değil daha... yaşadığım olaylarla çağların dramını birbirine oturtabilmiş değilim daha. Yargılamanın dialektik vurgulamasını gün ışığındaki parıltıya dönüştüremediğim sürece ne olursa olsun kalemi elime almamalıyım... yazmaktan kaçınmalıyım... Bir yapıtın yargılamasında bağlantılar iyi kurulabilmeli. Nedenler ortaya açıkça çıkarılabilmeli. Kabloları iyi bağlayamazsam, prizle elektrik kaynağından lambaya dek uzanan ilişkiyi doğru çözmezsem ışığın yansımasını nasıl bekleyebilirim?"

Belgeler üstünde çalışırken Tebai'lerin ağzından Plate kenti halkını suçlayan şu satırları okuyunca, ne diyeceğimi şaşırdım: (Peki ama bizden niçin şikayet ediliyor? Gerek zenginlikçe, gerek üstün, soylu ailelerden gelişleriyle en önemli kişilerden olan sizin kendi yurttaşlarınız tüm kendi bağımsız istekleriyle çağırmadılar mı bizi (kentinizin surları içine girmeye...)? Sonuçta amaçları size yabancı bir kentle (Atina'yla) andlaşmanızı bozmak ve Beoti'lerin geleneksel birliği içine sizi yeniden yerleştirmek değil miydi? (...) Sizin gibi yurttaştı onlar da. Ve kaybedecekleri şeyleri sizden daha çoktu. Onlar açtılar kentin kapılarını bize ve bizi kentinizin içine Plate'li yurttaşların dostları gibi buyur ettiler...)

Emperyalizmin temel olgusu sınıfsaldır dedim kendi kendime. Önce sınıfsaldır. İlk çağ insanının yazgısında bu sınıfsallık tüm açıklığıyla görülüyor. Peloponnes savaşını böyle bir yargılamanın mihenk taşına vuramaz mıyım? Kendi dramımla onun yazgısındaki benzerlikten yeterince doğru öğretiler çıkaramaz mıyım? Peloponnes doğrudan bir iç savaştır. Atina Emperyalizminin gittikçe artan baskısı altında kentlerin bir iç savaşa dönüşüdür ve hiç kuşkusuz bu iç savaşı körükleyen kentten kente büyüyen bir yangına dönüştüren en büyük olgu, emperyalizmin tabanını oluşturan sınıfsallık niteliğidir.

İşte sorun önce bu kavramada yatıyor. Ben kendim bu gerçeği oyunumun temel görüşünde yoğunlaştırabilmeliyim. Ve ondan sonra bireylerin yazgılarından, onların ölümsüz sorumluluklarından durumu yansıtabilmeli, eleştiriyi bu temel görüşte toparlayabilmeliyim...

Korfu adasındaki ilk iç savaş üstünde bunun için titiz bir özenle yeniden durmak zorundayım. Oligarklarla demokratlar arasındaki iç savaşın yanıltıcı görüntüsünü çekip alabilmeliyim. Böylece bu zor işi iyi becerebilirsem o zaman olayların akışındaki yanılmazlığı izleyiciye belki daha iyi kavratma olanağını bulabilirim.

Çok ama çok ulaşılmaz bir gerçek gibi gelebilir bir insana örneğin bugünkü Hürriyet gazetesindeki bir haberle Peloponnes savaşlarındaki yazgının dialektik vurgulamasına uğraşmam. Hürriyet'teki renkli fotoğraflı haber şu: Çalışma Bakanı Esener'in kızıyla Eczacıbaşı Holding'in sahiplerinin oğlunun evlenmesi... Düğünde kimler var: Sıkıyönetim komutanı Haydar Saltuk... başbakan ve ötekiler... "bir düşe

benzeyen düğünde ve çiçekler çiçekler içinde..." Aynı gazetede idamları istenen sendikacılar... avukat tutabilmek için dişe diş bir boğuşmanın içinde sıkıyönetimin askersel mahkemeleri karşısında... O güzel kız kim...? İşçilerin yaşamlarını düzeltmekle görevli Çalışma Bakanı Esener'in Boğaziçi Üniversitesi'ni bitiren kızı... Damatsa kıçımızı sildiğimiz kağıtların yapımcısı bir fabrikanın genel yönetmeni ve Eczacıbaşı Holding'in yönetim kurulu üyesi...

Ve aynı gazetede yağan yağmurdan kayan toprak evleri oturulmaz duruma gelen yüzlerce insanın İstanbul, Çengelköy'de açıkta kalan fotoğrafları...

Gittikçe kabaran bir denize benziyor için... Tüm bu karmaşanın içinde aydının sorumluluğunu yakalamaya çabalayışım... Aydının halkına ihanetinde gittikçe örneğin Uğur Mumcu'da biçimlenmeye başlayan öfkem... Sanki artık onunla Sofokles'i karıştırır oldum... Tıpkı Evren'le Korfu'lu Atina'nın adamı Peithas'ın birbirlerinde özdeşleşmeleri gibi... Hades karanlıklarından öylesine aydınlık bir gerçekle çıkıyor ki tanrım ölüler... gidip bugünkü benzerlerinin üniformaları içine giriyorlar ya da kalemlerinin ucunda parıldıyor ruhları...

Ve ben gittikçe daha yoğun bir acıyla durumu kavramaya yaklaşıyorum. Hiç kuşkusuz bir çok eleştiriye uğrayacağım bir gerçek. Ah belki eleştiriye bile uğrama olanağı bulamayacağım. Çünkü belki de ne oyunum oynanacak ne de yayınlanacak. Tıpkı "Bir gün Bile Yaşamak" da olduğu gibi.

Yayınlanmış romanım "Öldükleriyle Kalmadılar"daki derin suskunlukta olduğu gibi... Tüm bu olumsuzluklara aldırmadan sanki bununla görevliymişim gibi çalışmamı hiç aksatmadan yürütebilmeliyim.

1- İlkçağ emperyalizmi konusunda bazı açıklamalar... Özellikle Atina emperyalizmi konusunda dururken komşumuz Yunan halkının seçimle işbaşına gelmiş yöneticileriyle bizim generaller cuntasındaki ilişkilere ayrı bir özen göstermek zorundayım. Militaristlerin kendilerine pay çıkaracak bir bahane vermemelidir oyun ellerine. Atina yayılmacılığı'ndan söz edişim onların bugünkü militarist eğilimlerine bir haklı görünüm yaratmamalıdır.

2- Thabailerle Plate kenti arasındaki ilk iç savaş belirtisi (Baltacı kadının öyküsünü buraya özenle almak gerek) (Thabailer'e baltayı veren kadın...)

3- Lesbos halkının dramı ve özellikle 1000'den fazla Midilli'nin Atina meclisi önündeki yargılamalar sonucunda ölüme mahkum edilişleri... (İdamlarını, öldürülmelerini bekleyen insanlar... haklı bir başkaldırıdan kaynaklanan yenilgi...)

4- Korfu adasındaki durum: "Emperyalizm bir ülkeye nasıl girer... Ve o ülkenin insanlarını nasıl ikiye böler ya da var olan bölünmeyi nasıl yoğunlaştırır...? Ve da ağırlığını çıkarlarından yana olan sınıfa koyarak kardeşi kardeşe nasıl boğazlatır... Ah işte ülkemin dramı... Nasıl Korfu'lularla özdeşleşiyor...)

5- Genç Sofokles'in dramını yazar Sofokles'in eleştirisinde somutlaştırmalı. Bunun için Atina kentinin duvarlarının yıkılışını Xenofon'dan yeniden okumalıyım. Bir de Sofokles'in Atina'daki hükümet darbesinden sonra 10 yönetici içinde yer alışını bulup yeniden gözden geçirmeliyim...)

İşte dün akşam bu dürtülerle uyanıp durdum. Ve bunları düşündüm. Sabah uyanır uyanmaz da, yarı uyanıklığımdan ayıkır ayıkmaz... işte hiç bir şey yapmadan bunları günceme aktarıyorum.

Oysa bunu günceme değil... Sofokles'in açtığım dosyasına koymalıydım. Bundan sonraki çalışmaları oraya mı aktarmalı, henüz bilemiyorum.

DİSK DAVASININ GÖRÜLDÜĞÜ İKİ GÜNDE
İŞTE İKİ YORUM.
KÜÇÜK BURJUVA İKİYÜZLÜLÜĞÜNÜN
YENİ BİR BELGESİ.

"DİSK DAVASINDAN NOTLAR" Yazan : NAZLI ILICAK

Alıntılar özetlenerek: (Bazı sözcükler tarafımdan değiştirilmiştir. Türkçemizin gelecek kuşaklara aktarılmasında bir zorlukla karşılaşmamak için)

"DİSK yargılamasını izlemek için Topkapı'daki Atatürk Öğrenci sitesine doğru yol alıyoruz. Sokak başlarında polisler var. Yargılama bölgesine araba sokulmuyor. Saat 09.30 yetişmek gerek. Yürünüleceğini hesap etmediğimiz için geç kalma telâşı sarmış içimizi. Yanımızda kapalı arabalarda sanıklar geçiyor. Onların bahçeden salona sokuluşuna da tanık oluyoruz.

Elleri kelepçeli 52 insan... Sevdiklerini görmek, göz göze gelmek, el sallamak için birbirlerini iteleyen sanık yakınları...

Salona alınıyoruz. Onlar sanık yakını, biz basın mensubu...

Birbirimizden ayrılıyoruz. Basın mensupları yargıçlar kurulunun sağında, avukatlar solunda oturuyor. Sanık yakınlarıysa karşıda. Sanık yakınları oturdukları yerden eşlerini, oğullarını, babalarını ancak arkadan görebiliyorlar. Bazı sanıklar başlarını arkaya çevirip gelenler içinde akrabalarını arıyorlar... Bir anlık uzaktan kucaklaşma, hasret dindirme...

Mahkemede elektrikli bir hava var. Sert tartışmaların tanığı oluyoruz. (...) Yargıçlar kurulu savcının istemine uyarak avukat sayısını 52 ile sınırlandırıyor. 52 sanığa 52 avukatı saptamaları için 10 dakikalık bir süre veriliyor. Biz adliye konularına yabancıyız. Bu nedenle, on dakikada ve o kargaşa içinde isimler nasıl saptanacak diye

merak ve hayretle çevremize bakıyor, işin "püf" noktası hakkında bilgi almaya çalışıyoruz.

Ama 10 dakika arada basın mensupları başka bir sohbete dalmışlar, Babıâli'yi kasıp kavuran transfer işlerinden söz ediliyor. "Filanca 6 milyon almış 10 bin mark aylık üzerinden anlaşmış..." "Para peşin mi?" "Yok canım üç yıl vadeyle filanca bankere yatırılıyormuş..." "Ya o üç yılda adam ölürse, banker batarsa...? "Eh o zaman dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan olursun."

Boşuna "koyun can derdinde, kasap et derdinde" dememişler. Biraz ötede sanıklar idam istemiyle yargılanıyorlar, asil avukatların yanı sıra tevkil edilen avukatların duruşmaya katılıp katılmaması tartışılıyor, biz köşemizde transfer dedikodusu yapıyoruz.(.....)

Ara sona eriyor, bizim dedikodu da böylece sona eriyor. Avukat Orhan Apaydın mikrofona gelerek hiç değilse 52 ile sınırlanan avukat sayısı içindeki isimlerin günlere göre değişebilmesi olanağının bırakılmasını istiyor. Daha doğrusu istemeye yelteniyor. Ama yargıç "bu konuda karar verildiğini" bildirerek Apaydın'ı susturuyor. Apaydın konuşmakta direnince "Savaş Hali hükümleri" uygulanarak Apaydın dışarı çıkarılıyor. Tabii bütün avukatlar birlikte salonu terk ediyorlar.

Biz olayları dışarıdan izleyen gözlemciyiz. Söz söylemek durumunda değiliz. Hatta yazılarımızda bile özen göstererek yargılamayı etkilemekten dikkatle kaçınmalıyız. Yalnız, devletimizin ve hükümetimizin aleyhine yorumlanabilecek olaylara neden olunmaması gerektiğine dair inancımızı da kendimize saklamak hakkına sahip değiliz. Bazı avukatların sanıkları savunmaktan çok kişisel ün peşinde koştukları, bu nedenle tartışma ortamının ve sert havanın onların işine fazla fazla yarayacağını da anımsanırsa ılımlı davranma gereği daha belirgin bir biçimde ortaya çıkıyor.

DİSK mensupları sanık sandalyesinde oturuyor. Onları siyasi kişilikleriyle değil, sadece insan olarak görüyoruz. İhtiraslarıyla, idealleriyle, hatalarıyla, yıkılmış düşleri, korku ve kaygılarıyla 52 insan oturuyor peş peşe dizilmiş sıralarda. Arkalarında anaları, babaları, karıları, çocukları... Televizyon çekim yapıyor. Herkes kendine bir çeki düzen veriyor. Ekran en yaşamsal dakikalarda bile önemini yitirmemiş. Hatta zabıtları tutan daktilo kız herhalde böyle bir bekleyiş içinde saçını bile yaptırmış.

Boşuna dememişler "Ateş düştüğü yeri yakar" Tercüman 25.12.81

DİSK duruşmasıyla ilgili işte TÜRK basınında çıkan tek yorum. Bence Türk basının tek yüz akı...

Ya solcu gazetenin ünlü solcu köşe yazarı bay Mumcu ne yapıyor? Bakın görelim; sanki hiç 52 sendikacının başı istenmiyormuş gibi, sanki böyle bir dava yokmuş gibi bakınız alıntılar yaprak kendisinden neler yazıyor:

GÜNEŞ / AKŞAM / BULVAR

Uğur MUMCU

Bugünlerde çıkacak yeni gazetelerle ilgili dedikodular aldı yürüdü. (...) Dilerseniz bu konularda biraz bilgi verelim: Önümüzdeki şubat ayında çıkacak gazetenin adı Güneş... (Ve Mumcu'dan herkesin kolaylıkla bilip öğrenebileceği bir sürü yazı bu gazetenin kuruluşuyla ilgili olarak... Kim kimden neyi almış kaça satmış... Hangi yazarlar orada çalışacakmış. Şimdiden onlara çatabilmenin, kuruluşlarının ardında holdinglerin ve sermaye çevrelerinin yer aldığını belirlemek için çok kurnazca ve sinsice bir girişim. Sanki kendi gazetesi sermaye çevrelerinin desteğinde ve denetiminde değil... Sermayenin kendi gazetesinin rototiflerine ve kendi beyninin kıvrımlarına nasıl girdiğini görüp anlamamak için Mumcu gibi yalnız ve yalnız küçük burjuva körlüğü içinde olmak gerekir. Mumcu sürdürüyor:) "İlerici yazar ve araştırmacı İsmail Cem, ünlü karikatürist Bedri Koraman, eski dostumuz Sencer Güneşsoy da bundan sonra Güneş'te çalışacaklardır... (Yani diyor bay Mumcu: sermayenin buyruğunda ve doğrultusunda... Adam bilimselliğin dışında düşünmeye başladı mı artık sorunun nereye varacağını hiç kimse kestiremez... Ve işte o nedenle kendi makalesinde bile vardığı sona bakınız:) "Bu gelişmeler sırasında üzüldüğümüz nokta şudur: Niçin Nazlı Ilıcak, yeni çıkacak gazete için ağabeyi ile böyle büyük bir çatışmaya girmiştir? Alt tarafı bir gazete n'olacak? İnsan bir büyüğüne, ağabeyine böyle yapar mı? Nerede (Milli ve manevi değerler)? Tercüman yazarları bize çok kızarlar ama şunu da kabul etmeleri gerekir: Kapitalizm budur, işte böyle kardeşi kardeşi düşürür.

Burada ağabey , kardeşe seslenelim:

- Paranın dini imanı yok derler ama siz kardeşsiniz, yapmayın, etmeyin, gelin barışın, isterseniz biz barıştıralım. Yapmayın barışın barışın..."

Cumhuriyet 27 Aralık 1981

"Yani Disk davasının üçüncü günü"

Peki bu küçük burjuvanın istediği düzen ne? Kapitalizme karşı... Marksist-Leninist düzenlerin işçi sınıfı diktotaryasının felaketinden ülkemizi kurtarması için gün boyu DERS'ler çıkarıp duruyor... Öyleyse istediği ne? Özgürlükçü bir düzen. Özgürlükçü düzende bay Mumcu sermaye sınıfları bir çok gazeteler çıkarırlar. Özgürlükçü düzen dediği düzenin düpedüz üretim biçimi bakımından kapitalist bir toplum düzeni olduğunun bilincinde değil ya da bilincinde de ilericiliği elde tutmak için kapitalizme de karşı olduğunu söylüyor.

Mumcu'nun işte vardığı yer artık burası. O yargılanan sendikacılardan, tutukevlerindeki işkencelerden, ortadan kaldırılan işçi haklarından hiç mi hiç söz

etmiyor. Kapitalizmin Türkiye'deki sınıfsal savaşımını da bir türlü kavrayamıyor. Sermaye sınıfının bugünkü yönetime aykırı düşen yanları karşısında bir saf oğlan budalalığıyla sevinip duruyor. Onun her sevinci bugünkü generallerin yönetimine alkış tutmak anlamına geliyor... bu yalnızca onların işine yarıyor. Nazlı ILICAK yakında 9 ay tutukluluğunu çekmek için tutukevine gidecek... Onurlu bir meslektaş gibi davranıp en azından üzüntülerini söylemeyecek kadar dar bir kafanın tutkuları, ayıkmaz budalalıkları içinde...

Gelelim son çıkardığı kitaba... "Söz Meclisten İçeri"...

Generallerin Meclisi kapadığı bir zamanda Büyük Millet Meclisi üyelerinin karşılıklı tartışmalarının küfürlere varan taşkınlıklarını toplayıp kendi adınla yayınlamak bugünkü yönetimde insana bakın ne gibi kolaylıklar sağlar:

1- İnsan para kazanır... Hem de hiç yorulmadan.

2- Üne kavuşur... Yaşamını hiçbir tehlikeye sokmadan... Ya da ününün sürekliliğini sağlar.

O mecliste sayın Mumcu başka konuşmalar da oldu. Amerika'yla ikili anlaşmalar konusunda o mecliste yapılan eleştiriler oldu. İşçi Partisi yöneticilerinin eleştirileri oldu o meclisin zabıtlarında. Haydar Tunçkanat'ın Amerika'nın Türkiye'de düzenlediği oyunları belgeleyen açıklamalarını dinledi Türk kamuoyu o meclisten... Niyazi Ağırnaslı'nın faşizme vardırılmak istenen oyunlarının neler olduğunu belgeleyen açıklamaları kulaklardan silinmedi daha. İsmet İnönü'nün demokrasiyi savunan konuşmaları cuntacı albay Talat Aydemir'e karşı eleştirileri o meclisin hava boşluğunda yankılanıp duruyor...

Erkeklik işte o konuşmaları alıp kapatılan Meclis'e karşı gerçek bir yurtsever gibi davranmak ve insan haklarını savunabilmekti.

Oysa Mumcu eli kolu bağlı insanlara yaptığı gibi eski parlamenterlere de aynı haksızlığı işliyor ve "Söz Meclis'ten İçeri" kitabıyla kapatılan parlamentonun kapatılmaktan başka hiçbir çıkar tarafı kalmadığını vurguluyor.

Hiçbir kitap Mumcu'nun kitabı kadar generallerin çizmelerine bırakılan bir çelenk niteliği taşıyamaz. Söz Meclisten'ten İçeri, faşizmin taşlaşmış acımasızlığına sunulan bir çelenktir. Generallerin karşısında önünü saygıyla ilikleyen bir küçük burjuvanın teslimiyetçiliğidir. Marksist-Leninistler'in gün boyu idamlarının istendiği bir ülkede Marksist-Leninist küfürbazlığı yapmak nasıl kolaysa, generallerin kapattığı bir parlamentoyu yerden yere vurmak da o kadar kolaydır işte. Kapatılan parlamentoyu yüceltmektir zor olan... Ya da onu savunabilmektir generallerin zorbacı yönetimine karşı yüreklice, onurlu olan davranışça...

Ne ki umutsuzluğa düşmemeliyiz: İnsanın babası MUMCU bile olsa yalan söylüyorsa eğer, ancak yatsıya kadar yanar mumu yine de.

3 OCAK 1982 ..... ARTIK günceme 82 diye atacağım tarihi. Alışmam bir süre güç oluyor. Bir yıl boyunca alıştığımı bir günde değiştiremiyorum.

82'ye girdik. Ben de 46 yaşıma. 82'ye girmeden önce üç idam kararı verildi. İkisi Ankara'da... iki sağcı militan için. 81'in son günü de Elazığ'da bir solcu için. Sağ militanların Fikri Arkan ile Kemal Özdemir'in idamları askeri yargıtayca onaylandı. İki kişiyi öldükleri savıyla bu cezayı almışlar... Her üçü için de yüreğim aynı biçimde daralıyor.

82'ye bizim evde girdik. Niyazi Ağırnaslı vardı. Mustafa Aslan ve karısı Candan vardı. Ayşe'nin annesi, şimdi artık derin bir arkadaşım olma yolundaki eski karım Dilek vardı. Sinan'ın oğlu Taylan ve ağabeyi Dumrul vardı.

Bir süre sonra Taylan'ın getirdiği tombala kartlarıyla tombala oynandı. Dumrul bir bardak şaraptan sonra bir köşelerde bir uyudu bir uyandı. Niyazı Ağırnaslı o gün kızının davasından geldi eve. Nuran'ın... Parti Bayrağı adlı dergide çıkan yazılarından dolayı açılan davada salıverilme istemi yargıçca geri çevrildi. Nuran babasını görür görmez askerlere aldırmadan sarılmış. Birbirlerini öpmüşler... Yılı geçen bir ayrılıktan sonra... bir baba kızın böyle kelepçeli, askeri önlemler ve zincirler içinde yargılama salonlarında birbirlerine sarılmaları 82'ye girdiğimiz gece aklıma, duyguma yansıyan bir görüntü oldu. Niyazi Bey'in gözleri dolu dolu... ne ki devrimciliğinde yorulmazlığını ve onunla birlikteliğini çok az insanda bulabiliyoruz ne yazık ki...

Adnan Cemgil'le Nazife Cemgil hiçbir yılbaşı gecesinde hiçbir yere -yani- dostlarına bile gitmiyorlar. Her yılbaşını yalnız, evde geçiriyorlar. Çünkü oğulları Sinan Cemgil'i gördükleri en son tarih 31 Aralık gününe rastlıyor.

Yine de yaşama tutkusuz birçok şeyi göğüsleyebiliyor. Mustafa Aslan'la ben Niyazi Bey'i eve bırakırken güzel şeyler konuştuk. Sabahın üçüne doğru Dilek'i eve götürürken Ayşe ile Candan sokaklarda çocuklar gibi koştular. Bahçe duvarlarının üstlerinden yerlere atladılar. Kıvançları katıksızdı. Kızım için iyi oldu. Hüsna'nın annesi şu sırada bizde. Yalın bir köylü anası. Getirdiği hindiyi Hüsna bir güzel doldurmuştu. Doğrusu konuklarımız ağız tadıyla bir hindi yediler... ben de. İçkimiz boldu.

Dışarıda duru mu duru, sanki yeryüzüne yaklaşabildiği kadar yaklaşık bir gökyüzü vardı. Az daha yaklaşsa sanki yıldızlar dünyamıza düşeceklermiş duygusunu alıyordum.

İŞİM çok kötü. Bu yılı 400 bin lira zararla kapatıyorum. Kızımın ve Hüsna'nın okullarını düşünüyorum. Geçimimizi düşünüyorum. Eğer böyle giderse tüm bu harcamaların üstesinden gelemem. İşçi arkadaşlarım bu yıl oturdular. Hele son bir, bir buçuk aydır... yalnızca gelip gittiler...

Önlemler almak zorundayım. Yoksa eldeki avuçtaki birkaç kuruşluk sermaye uçup gider. Önlem şöyle alabilir a) Ya daha büyümek için girişimler... ortaklıklar, yeni

pazarlar arama... ya da b) Daha da küçülüp, kendi kabuğuna çekilme... ne kadar çekilebilirsen o kadar...

Birincisini yaparsam... belki sonuç alırım. Ortaklık isteyen bulursam ve benim kendimce dürüst ölçülerim içinde üretimi örgütleyebilecek nitelikte biri çıkarsa bu iş kolaylaşabilir. Ama herkesin paralarını alıp bankalara götürdüğü bir dönemde kim böyle bir ortaklığa... hem de, hem çok çalışmayı... ve de az kazanmayı gerektiren bir işe girebilir... Ne ki öyle bir düzenlemenin yarın içi önemli bir geleceği var. Kesin olarak üretimi düşük bir ülkede ayakta kalabilecek olan üretken kuruluşlar mal yetiştirmekte güçlük çekeceklerdir... Ve de bununla birlikte de fiyatların yukarıya çıkması kaçınılmaz olacaktır. Banka-banker sistemi doyum noktasına, en üst yükselme aşamasına geldikten sonra başlayacak parabolün düşme eğilimi üretimin yavaş yavaş doğrulmasını sağlayacaktır. Ama kapkaççı bir ekonomide bunu kime anlatabilirsin.

Benim aklım ikinciye daha çok yatıyor. O zaman alınacak önlemlerden biri iki mağazadan birini hemen terk etmek. Yani Ayşe'nin anneannesinin mağazasını terk etmek istiyorum. Orada işe başladım. Çok emek verdim sayılır. Ama bırakacağım. Bir kez kirasını normal ölçülerde ödememe karşın yine de aramızda bir çıkar ilişkisi varmış gibi bir görüntünün olmasından kaygılanıyorum. Bu kaygıdan kurtulacağım. İkincisi masraflardan kurtulacağım. Bu yıl 15 bin lira ödemem gerek oraya. 60 bin lirayı bulan ortak yönetim harcamaları da oluyor. İlk çırpıda bir 250 bin liralık tasarruf elde etmiş olacağım.

İşi küçültmek, işi daha sonra terk etme olanağını da sağlar bana. Birinci düzenlemede belki başarılı olurum ama... yazım sorunlarım n'olur...? Yazıma karşı... başkalarına karşı yeteneğimi en iyi kullanmadaki sorumluluğumu nasıl koruyabilirim? Aslında işimden çok yazımı, ülkemin yazımla ilişkin birbiriyle karmaşık bir sarmaş dolaştaki sorunlarını düşünmüyor muyum? Kral Oidipus Yazarını Yargılıyor her şeyden çok almıyor mu zamanımı?

Kendimi doğrudan ve yalnız yazıya, incelemeye vermek istiyorum. Tüm bunu engelleyen bağlardan kendimi yavaş yavaş kurtarmalıyım... ama son derece özenle... Bir yanlışlık çocukları ve beni muhtaç duruma düşürebilir. Bu dengeyi kurmak nasıl zor ve ağır bir iş tanrım.

Yazdıklarımdan dolayı bozulacak tüm dengelerse gerçekten umurumda değil... Onlar sadece benim sorumluluğumda değil çünkü. Böyle bir durum başkalarını da belirleyeceği için bir bakıma benimle dışlaşmış sayılır...

Ve işte 82'nin üçüncü günü sabahı Uğur MUMCU'yu okuduktan sonra bunları yazıyorum. Mumcu bugünkü gözlem'inde 71 olaylarına adı karışmış birinin bugün Tercüman gazetesinin yazı işleri müdürü oluşunu eleştiriyor. Ama ne insana yakışmayan bir eleştiri biçimiyle... Önce adamın -Tercüman'ının yeni yazı işleri yönetmeni, Hakkı Öcal'ın- bir zamanlar nasıl komünist ilişkiler içinde bulunduğunu 71

faşizminin askersel dosyalarından bulduğu kayıt ve tarih numaralarıyla bir güzel açıklıyor. Aslında açıkladığı bir şey yok. O zamanın FKF (Fikir Kulüpleri Federasyonu) üyesi imiş Hakkı Öcal. İşte bunu askeri mantığın amansız ve anti-komünist acımasızlığındaki kayıtlarla bir güzel gün ışığına çıkarıp gerçekten İhbarcılıkta bulunuyor. "Bu adam bir zamanlar komünistti... yakın arkadaşı ve halen Sıkıyönetim Mahkemeleri'nce aranmakta olan Nihat Akseymen de bir TKP'li idi... Bu eski marksist'in düşüncelerinde "pek bir şeyin değiştiğini de sanmayın" yollu anımsatmalarda bulunduktan sonra aynen şöyle yazıyor: "Bu görüşlerinden ayrıldığı da pek öyle belli değildir. Örneğin 1979 yılında bir fakülte yayınları arasında çıkan ve Hakkı Öcal'ın da imzasını taşıyan bir yayın (öreğin s.95, paragraf 2) bu eski Marksist'in eski görüşlerinden pek ayrılmadığını ortaya koymaktadır. Şimdilik kaydı ile bu yayını köşemize almıyoruz. Daha doğrusu bu yazıyı köşemize almaya bir türlü elimiz varmıyor. (...) Ey Tercüman gazetesinin köşe yazarları, sosyal demokratlar, ılımlı solcuları, Atatürkçüleri, 24 Ocak kararlarına karşı çıkanları, hatta hatta toplu konut yasasını eleştirenleri komünistlikle suçlarken tepenizdeki marksist militanın gelmişini geçmişini şöyle bir iyice düşünün..."

Egemen sınıfın ve Amerikancı yönetimin hiç kimse Uğur Mumcu kadar bilerek ya da bilmeyerek oyununa düşmüş değildir günümüzde. Yukarıdaki sözlerin temel görüşü şudur: "Biz hiçbir zaman komünist olmadık. Komünist olmadığımız ve bu konuda aklandığımız bir gerçek. Ama Tercüman gazetesinin yayın müdürü olan Hakkı Öcal bir zamanlar Marksist'ti... İşte ispatı: "4. kolordu komutanlığı nezdinde kurulu Sıkıyönetim 1 no'lu askeri mahkemesinin 1973 (Benim notum: lütfen tarihe özenle bakınız) 1973/4 evrak, 1973/4 esas, 1973/60 sayılı ve 25.12.1973 günlü gerekçeli kararının 158. sayfasının 11 nolu paragrafına bakıyor, ilgili bölümü aktarıyoruz: - Dava dosyasının FKF bölümünde 4. klasör, 4. dosya, 58. sırasında mevcut rapor FKF'nin sadece gençlik kesiminin örgütü olmadığını, TİP'in paralelinde bir komünist örgüt olarak işçi kesiminde etki yaratmaya çalıştığını açık biçimde ortaya koymaktadır." Mumlu utanç verici ihbarını sürdürüyor, 73 askeri yönetiminin resmi belgelerine sırtını dayaya dayaya: "Bu iddianame Dev-Genç Davası" iddianamesidir. (...) FKF bilindiği gibi sonra Dev-Genç'e dönüşen Fikir Kulüpleri Federasyonu'dur."

Ve MUMCU korkunç anımsatmasındaki ihbarcı ustalığını işte burada yapıyor; bilindiği gibi Dev-Genç yasa dışı bir örgüt olarak sıkıyönetim mahkemelerince suçlandırılmış, militanları asılmış... bir çoğu silahlı vuruşmalarda öldürülmüşlerdi. Mumcu böylesine "Marksist militan" diye nitelendirdiği Öcal'ı suçladıktan sonra hiç kuşkusuz elindeki belgelerle generallerine göz kırpmakta, liberal burjuvazinin bir kanadının karşıtçılığını böylece kırmaya çalıştığını göstermektedir. Hiç kimse unutmayacaktır çünkü: Generaller yönetimini, benim şu satırları yazdığı 1982 yılının 3 Ocak gününe değin, Mumcu hiçbir zaman eleştiren bir yazı yazmamıştır. Ama eleştirdiği Nazlı ILICAK ve sermaye çevrelerinin gazetecilerinden bazıları

tutukludur... Sanırım Nazlı Ilıcak 9 aylık tutukluluğunu çekmek üzere yakında tutukevine girecektir.

MUMCU'nun bir gün önceki sanırım 2 Ocak tarihli köşe yazısında Polonya olaylarını ele alarak Marksist-Leninist model eleştirisini yapması boşuna değil. Tam bir yaranmanın ürünlerini veriyor Mumcu... Sermayeyi uyarıyor: "böyle yalancı, ikiyüzlü dönmüşleri değil... işin başından beri bir komünist düşmanı olan bizleri alın bekçiliğinize...

Biz öyle gelişigüzel havlamayız... belgelerle havlarız..."

82'ye işte soldaki böyle bir küçük burjuvayla birlikte de giriyoruz. Artık eskiden biraz ilericiliğe, halkından yana girişimlerde bulunmuş insanları 71-73 döneminin acımasız askersel yönetimindeki belgelere dayanarak ihbar eden bir anti-marksist... anti-marksist olmaktan öte demokrat olma niteliğini bile yitirmeye yüz tutmuş bir küçük burjuva sözcüsü... ve cuntacılığın gittikçe ideoloğu durumuna gelen biri.

"Kral Oidipus Yazarını Yargılıyor" un çalışmalarını gittikçe yoğunlaştırıyorum. Hiçbir şey de olumlu bir kıpırdanış olmamasına karşın...

Ve 82'ye general Evren'in yeni demokrasi takvimini açıklayışının kara, kapkara tablosuyla birlikte giriyoruz: 83 sonbaharında seçim yapılabilir: Koşulu var, o da şu: Kurucu Meclis 82 yazına Anayasayı hazırlayıp getirirse... 82 Kasım'ında anayasanın halk oyuna sunulması yapılır, 83 yılının sonbaharında da seçimler. Anayasa yetişmezse o zaman 84'ün ilk baharına kalır seçim. Onun da koşulu var: dünyamızı ve bölgemizi etkileyen önemli bir olay olmazsa.

Dünyamız ve bölgemiz her gün etkilenen olaylarla dolu general. Kimbilir benim şu satırları yazdığım bir zamanda doğan bir çocuğun bile dünyamıza ne denli bir etkisi vardır...

Sizse doğan çocuklardan bile korkuyorsunuz. Onlar bilgi istemek demektir, yiyecek, içecek, giyecek, okul, sayrılarevi istemek demektir...

Doğanlar yetmezliğinizi her gün artırırken 82'ye işte öyle giriyoruz. Bir yanımız katıksız umut ve pırıl pırıl... bir yanımız katıksız kara kapkara... İhbarcılarımızla, gününü gün edenlerimizle... ne etliye ne sütlüye dokunanlarla... tutukevlerindeki onbinlerle... idamlıklarla... hücrelerinde ölümlerini bekleyenlerle ve... gece yarılarında sabahlara uzanan türkülerle... bir babanın kızını rengi sapsarı kızını askerlerin ortasında kucaklaşışıyla... hep birlikte cümbür cemaat 82'ye giriyoruz. Girmemizin 3. günü bugün...

17 OCAK 1982 ..... 14 Ocak 1982 günlü Le Monde gazetesinde HAROLDO CONTİ'nin öyküsünü okuduğumda KORKTUM. Korku bir

rutûbet gibi sindi içime. İlk duygum korkuydu sanırım. Ama hemen ardından gelen nefret... ve belki de Konti'ye karşı duyduğum derin sevgi.

Arjantin yazarlardan biri Konti. Kendisini ve macerasını Claude COUFFON anlatıyor. Konti'yi tanıma olanağı bulamadığını söylüyor. Rudolfo WALSH'la Haroldo Konti'nin adları söylendiğinde yürekler daralıyor, diyor. "Haroldo Konti'yi tanımadım..." Ama Rudolfo Walsh'la birlikte 1968 yılında "Casa de Las Americas" edebiyat ödüllendirme kurulunda birlikte çalışmış... Havana'daki bu çalışmada Walsh'ı bize sinirli, kararsız bulduğunu söylüyor. Oysa 1973 yılından beri Konti'nin mektuplarının kendisinde onu çok ayrı, daha düşçü, daha yumuşak bir tutarlılıkta düşündürdüğünü söylüyor ve Konti'nin macerasını bize aktarıyor. Kısaca şöyle: Konti Latince öğretmeni bir kolejde. Krisis dergisinde çalışıyor. Krisis dergisi aydın akademizmiyle, politikacıların üç kağıtçılığıyla ve kendini beğenmiş yazarlara saldırıyordu, onlarla didişiyordu. Özellikle şu tip yazarlar... -bu tip yazarlar kendi ülkemizde de ne kadar bol tanrım...- "kendilerini çok kez tanrı gibi gören, ya da peygamberlerce aydınlatılmış ve kendilerini büyük yazgıların belirlenmesi için seçilmiş gören yazarlarla..."

Parana adasının tüm kıyılarını, nehirlerini, balıkçılarını, balıkçı teknelerini, gizli tüm insancıl olayları ve din adamlarını sanki şahsen tanıyormuş gibi 10 yıldır öykülerinde anlatıp duruyordu Konti. (Tüm Yazlar... Öteki İnsanlarla...) adlı öykü kitaplarında ve (Güney-doğu, Zindanların Çevresinde ve Yaşamın İçinde...) adlı romanlarıyla...

1975 yılında "Casa de las Amerikas" ödülü (Mascaro, Le Chasseure de Ameriques...) adlı romanına verildi.

Ve tehlikede kendini işte böyle baş gösteriyor. Silahlı kuvvetleri ellerinde bulunduranların listesinde "yıkıcı ajanlar" listesinde adı geçmeye başlıyor. Romanının yayımcısı konferans vermesi için onu dışarıya çağırıyor ama Konti bu çağrıyı geri çeviriyor ve Arjantin'den ayrılmayacağını söylüyor. "İşte diyor size yaşadığım sürece kalacağım adresi gönderiyorum..."

Villa Crespo kentinin kır yollarına açılan bölgesinde bir ev kiralıyor Konti kendine. Orada yaşıyor. Kuşlarla, çiçeklerle, kedi ve köpeklerle çepeçevre sarılı bu evde karısı Marta, ilk karısından olma küçük bir kız çocuğu olan Miriam ve yeni doğmuş bir bebecik Ernosto ile birlikte yaşıyor. 4 Mayıs 1976 yılında karısı Marta ile çocuklarını bir dostlarının gözetiminde evde bırakarak bir filmi izlemek için gece sinemaya gidiyorlar. Gece yarısına doğru evlerine döndüklerinde ordunun sivil ajanlarından biri kendilerine kapıyı açıyor. Evin içinde dostları elleri kolları bağlı yerde yatıyor... Eli yüzü dayaktan morarmış ve şişmiş bir durumda... Çocuklar kloroformla bayıltılıp uyutulmuşlar... Haroldo'yla karısı Marta'yı 5 görevli döve döve evin ayrı iki odasına kapıyorlar. Ve amansız sorgu başlıyor.

Sabahın 4'üne doğru görevlilerden biri insancıl bir davranışla Marta'ya kocasına "Elveda" demesi için Konti'nin odasına geçmesine izin veriyor. Garcia Marquez adlı yazar Marta'dan öğrendiklerini bir mektupla böyle ulaştırıyor. Marta'nın yediği dayaklarla eli yüzü kan içindeydi ve dişleri kırılmıştı. Adam onu kollarından tutuyordu düşmemesi ya da bir yere çarpmaması için. Çünkü Marta'nın gözleri bantla kapatılmıştı. Salondan böyle geçtiklerini gören bir başka görevli kendileriyle şöyle alay ediyor: "Madamı baloya mı götürüyorsun?" Haroldo Marta'yı kucakladı diye yazımını sürdürüyor Garcia Marquez. Ve Marta onun, Haroldo'nun gözlerinin bantlı olmadığını hemen anladı. Korkudan buz kesti. Çünkü Marta, gözleri bantlanmayanların yalnızca cellatlarını görebildiklerini biliyordu. Ancak onların böyle bir hakkı vardı ölüme giderken kendi cellatlarının yüzlerini görebilme hakkı..."

Marta serbest bırakıldı. Aylarca Miriam ve Ernosto ile birlikte orada burada gizlene gizlene yaşamak, oradan başka yere saklanarak gizlene gizlene yaşadı. Ama Haroldo'ya gelince, O "kayboldu". Bu kap kaçıştan tam 15 gün sonra general Videla 80 yaşındaki baba Castellani'yi ve başka birkaç yakın eş dostu öğle yemeğine çağırdı. Ne ki kendilerine Konti hakkında hiçbir şey söylemedi.

1982 yılının şu günlerine dek kendisinden de hiçbir haber alınmış değil...

Konti'nin öyküsü işte böyle. 50 yaşlarında bile yokmuş daha. Miriam ve Ernosto'yu kimbilir nasıl seviyordu. Arjantin halkına duyduğu sevgiyle karısı Marta'ya kızı Miriam ve oğlu Ernosto'ya duyduğu sevginin çoğulculuğundan ve birlikteliğinden korktular diktatörler hiç kuşkusuz.

Ah tanrım Roman'ın acımasız Neron'ları bile bunca katı yürekli miydiler öldürdüklerinin en yakınlarıyla on beş gün sonra oturup yiyebilecek kadar, onları yemeğe çağırabilecek kadar, yüzsüzlüklerini kendi kendilerine Neron'lar böylesine perçinleyebilmişler miydi?

Ah emperyalizmin generalleri, Amerika'nın eli silahlı zorbaları Türkiye'de İlhan Erdostlar, Kontilerle büyüye büyüye sizi kendi kanlarında boğacaklar... Yüreğim Erdost'un yazgısıyla Konti'nin yazgısına hiçbir ayrıcalık tanımadan yanıyor... Sinemadan dönen karı-kocanın acımasız katiller elindeki çırpınışları binlerce insanımızın yazgısıyla bütünleşiyor her yerde... dünyamızın her köşesinde...

Ve şimdi ben şunu soruyorum kendi kendime. Haroldo Konti niçin dışarı çıkmadı? Neden? Arjantin'i tek etmek istemeyişindeki neden ne? O şirin iki küçük çocuğu ve karısıyla birlikte yaşamanın erdemi mi? Ülkesine duyduğu bağlılığın bir yanılgısı mı, bir saptırmacası mı?

Haroldo Konti yaşamını kurtarmamakla bir büyük yanılgıda bulunmuş mudur? Bilmiyorum.

Ama sanki Amerika'nın generalleri her yerde hepimizin yazgısını aynı biçimde belirleyeceklermiş gibi derin bir yalnızlığın ve kaygının içinde kendi ülkemde, kendi

ülkemin başları istenen sendika liderleri, binleri aşan idam hükümlüleri ve onbinleri aşan tutukluların ortasında, kendi yazgımızın benzerliğini düşündüm.

Polonya'daki generale gelince... Hiçbir yerde, hiçbir rejimde askerin söz sahibi olması onaylanamaz. Özellikle halk demokrasilerinde... komünist ülkelerde. Ama yine de Walesa'nın ve arkadaşlarının bir büyüke bölümünün özgürlük içinde olduklarını batı basını tüm çabasına karşın yine de gizleyemiyor. Generaller ve zorbalık... insan yüreğini ve sevgisini, coşkusunu, büyüyüp serpilmesini acımasızca engelliyor...

Emperyalizmin uydusu ülkelerde bunun uygulaması acımasız örneklemelerle dolu. Sinemadan en yaratıcı duygularla dönen iki insan vahşi hayvanların saldırısına uğrar gibi kendi evlerinde hiçbir şeyi kavrayamadan dağa kaldırılıp öldürülüyorlar... işte.

20 Ocak 1982 ..... SOFOKLES'in tüm yapıtlarını bitirdim. Bu ikinci okuyuşum. Sanırım bundan 15 yıl önce yine tüm yapıtlarını okumuştum. Yalnız onun değil... Aiskhulos'un, Euripides'in yapıtlarını... Hiç kuşkum yok Yunan tragedia'larından öğreneceğimiz çok şey olacak daima. Ama ben Sofokles'i yargılamak için okurken daha dikkatli olmak zorundaydım.

Şimdi yapıtımın ikinci bölümü, daha doğrusu ikinci aşamasının kurgusu kendi kendimde gittikçe daha iyi tamamlanıyor. Çevirmem gereken yerler var. Sofokles'in tüm yapıtlarının dilimize çevrilip çevrilmediğini bile bilmiyoruz doğru dürüst. ADAM yayınları diye yeni bir yayıncılık şirketi kuruldu. Ataol Behramoğlu bu yayıncılık şirketinin yabancı diller bölümü sorumlusu. Yunan klasikleri ve tiyatro konusunda bundan bir hafta ya da 10 gün kadar önce onun çalışma odasında küçük bir toplantı yaptık. Ben, Ataol ve Ali Taygun. Ülkemizde tiyatro kuramsal yapıtları hemen hemen yok. Bir iki yarım yamalak tarih çevirisinden başka. Bu konuda "Le Theatre Modern / Hommes et Tendances" yapıtını önerdim. Kütüphanemden alıp götürdüm. Fransa'dan getirtecekler. Çevrilirse sevinirim. Kuramsal alanda ikinci dünya savaşından bu yana şöyle üstün körü de olsa bilgiler, örnekler, değerlendirmeler yapması bakımından okuyucumuza geniş yararlar sağlayacağına inanıyorum. İçinde bulunduğumuz koşullara rağmen Erwin PISCATOR'un "Politik Tiyatro" adlı yapıtını söylemeden edemedim. Ama biliyorum, kimse yanaşmayacak onun çevrilmesine... Tiyatro ile ilgilenen gençlerimiz tiyatro tarihinin bu önemli kişisinin kuramlarından ve uygulamalarından yoksun kalacaklar...

Yunan trageida'ları konusundaysa tüm yapıtların çevrilmesinden yana olduğumu söyledim. Aslında örneğin Aiskhulos'un 7 yapıtını birlikte çevirip de basmaya kalksalar ancak doğru dürüst kalınlıkta tek bir kitap olur. Sofokles için de öyle... Belki belki Euripides'i iki ciltte basmak gerekir... Bu yazarların yapıtları konusunda önemli bir incelemenin ve tartışmanın basılması gerektiğini vurguladım.

Yaşadığı çağın toplumsal koşullarıyla trageidaların nasıl derin bir ilişki içinde olduğunu kesin bir biçimde kavrayıp öğrenmek zorundayız. Ülkemiz aydınlarında bugüne değin sürüp gelen ve sürdürülüp götürüleceğe benzeyen hümanist akımın illüzyonist yanılgısından gençlerimizi kurtarmak zorundayız.

Bunun için bu yapıtlar bir ağacın kökleri gibi okuyucuya bütünüyle verilmelidir. Örneğin şöylesine tatsız tuzsuz bir çeviriyle okuyucunun birden bire yüz yüze gelmesi onu Grek yapıtlarından ne denli soğutur (OİDİPUS – Ulu Kadmos'un evlâtları... bu niyaz dallarıyla sarayımın önünde niye diz çöktünüz...? Şehrin her yanında buhur dumanları, matem havaları, iniltiler yükseliyor...) Bugünün okuyucusu bu yapıtın Peloponnes savaşları döneminde yazıldığını kesin bilmelidir. Ve bu dönemde Atina'da veba salgınının üçte bir Atinalı'yı kasıp kavurduğunu bilmelidir. Her üç Atinalı'dan biri ölmüştü. Örneğin bu ya da buna benzer tarihsel gerçekleri bilmeden, üstelik bir de eskimiş bir dille yeniden trageidaların canlandırılmasının okuyucumuza çok önemli şeyler kazandıracağını sanmıyorum. Ama yine de tüm yapıtların çevrileceğine güvenle bunun önemli bir aşama olduğunu kavradım. Ne ki sonradan, birkaç gün önce Ataol'dan telefonla her tragedia yazarının birer yapıtının çevrileceğini Aristofones'in bir yapıtının da buna ekleneceğini öğrendim. İşte o zaman şunu düşündüm:

Kültür alanında ürün vermek isteyenler kesin kes yabancı dil öğrenmek zorundadırlar. Devlet insanoğlunun ürettiklerini çevirmiyor... yokmuş gibi sırtını dönüyor... özel kuruluşlar, örneğin Fransa'da ya da öteki kapitalist ülkelerde olduğu gibi bu yapıtları didik didik ettirerek en uzmanlaşmış kişilerin denetiminde okuyucuya tümüyle aktaramıyorlar... eee peki insanımız nasıl kavrayacak bu bilgileri? Kendi yaratması için kaçınılmaz bir biçimde gerekli bu malzemeleri nerede bulup onlarla birlikte kendi kendine yenileşmenin, dialektik gerçekliğin boyutlarını zorlamanın olanaklarını yaratabilecek..? Olanaksız. Bunu anladığım zaman doğrusu derin bir korkuya düştüm... hem derin bir korkuya hem de derin bir karamsarlığa. Bunca az bilgiyle ne yaparız? Sosyalist devlet özlemim bir kat daha arttı. Sosyalist ülkelerin bu işlere nasıl titizlikle ve canla başla sarıldıklarını incelemelerinden öğreniyorum, biliyorum.

Aklımızı kurtarmak için bile sosyalizm... Yalnızca açlığımızı ve muhtaçlığımızı kurtarmak için değil... Yabancı kapılarda el avuç sürünmemizi kurtarmak için değil yalnızca... aklımızı ve yüreğimizi kurtarmak için de sosyalizm.

16 OCAK 1981 ..... Sıkıyönetim Mahkemesi'nde 25 kişinin idamı istendi.

THKP-C Halkın Devrimci öncüleri adlı örgütün İstanbul Sıkıyönetim 3 No'lu mahkemesinde idamı istenenlerin adları: Özgen Kalkan, Teoman Devrim, Süheyla Kaya, Kemal Demirci, Halil Yavaş, Cemil Orkunoğlu, Orhan Gümüş, Sadık Varer, Cumali Varer, Cengiz Balkan, Orhan Aksoy, Tarık Yücel, Bilgihan Gençkardeşler, Ali Alkan, Ufuk Susmaz, Emrullah Gemci, Mehmet İşbilen, Ali Kılıç, Haydar Yılmaz,

Cihan Asen, Saliha Nazlı Kaya Ali Özyürek, Murat Zengin, Halil Orkunoğlu, Cevat Akkaya.

Duruşma başladıktan az sonra sanıklardan Ekrem Sami Kızıltan fenalaştı ve arkadaşlarının kucağına yatırıldı. Sürekli bir titreme içinde görülen Kızıltan'ın doktora gönderileceğini bildirmesi karşısında sanıklar arkadaşlarını vermek istemediler ve bu durumun yargıçlarca dikkate alınarak kendilerine uygulanan baskıya örnek olması gerektiğini söylediler.

Kızıltan salona alındıktan sonra yapılan kimlik yoklamasında, kimliğini bildirmeyeceğini, Emniyetten Haydarpaşa Askeri Hastanesi'ne "Öldü; ölümüm için gerekli işlemlerin yapılması için gönderildim." dedi. Kimlik bildiriminde bulunmayan öteki sanıklar da duruşmada, tutukevinde maruz kaldıkları baskı ve işkenceleri ilgili makamlara iletmelerine karşın sonuç alamadıklarını ve durumu protesto amacıyla son olarak bu yola (yani kimliklerini bildirmeme yoluna) başvurduklarını belirttiler. Tutukevinde kesin olarak can güvenliklerinin bulunmadığını bildiren sanıklar 12 Ocak 1982 günü Metris tutukevinde gelişen olaylar ile Alemdağ tutukevinde bir süre önce iki sanığın ölümüyle sonuçlandığını söyledikleri olayları tutanaklara geçirttiler.

- Adana'lı 11 idamlı yeni bir Dev-yol davası açıldı.

Ruşen Sümbüloğlu, Ayfer Arısoy, Nejat Nergis, İsmail Ak, Kemal Yüzgeç, Fahrettin Büyükaydoğdu, İbrahim Baydu, Celil Alyans, Erdoğan Aydın, Yüksek Gündoğan, İsmail Çopur.

- İki ülkücünün idamı istendi.

- İzmir'de 12 Dev-yol militanı için idam istendi:

Hasan Üresin, Halil Sağlam, Aslan Yalçın, Recep Alfatlı, Saadetin Özgür, Kubilay Tanlı, İlhan Senat, Ahmet Ünlüer, Durmuş Kafkaslı, Sabri Alpagut, Kadir Bülbül, M. Hakan Erdoğan. ("Not: Bir günde Sıkıyönetim Mahkemeleri'nde idamı istenenlerin sayısı: 50. İdamı istenen iki ülkücünün adlarını bulamadım nedense.") Aynı gün idamları istenen sendikacıların sayısının da 50'yi aştığını düşünürsek bir günde yüzü aşan idam sayılarıyla karşılaşıyoruz artık... Nasıl şey bu tanrım... nasıl şey... yeni bir terör biçimiyle karşı karşıyayız.")

- Başbakanlık Danışma meclisindeki 2 idam dosyasını geri aldı. Erhan Buldanlıoğlu ve Cengiz Baştemur'un avukatlarının itirazları kabul edilmiş. İki idamlığın hangi örgütten olduğunu belirtmiyor gazeteler. Yalnız kesin olan bir gerçek var: solcuların yargılanmasında sağcıların yargılanması arasında tam bir dengesizlik olduğu gün geçtikçe daha iyi kendini belirliyor. Aklı başında hiç kimse kuşkusuz sağdan da olsa, soldan da olsa kimsenin idam edilmesini onaylamaz. Ancak askeri cunta tarafsızlığını bu konuda yitirirse o zaman en iddialı olduğu bir konuda (yani sağa da sola da aynı biçimde karşı olma ve tarafsız davranma) görüntüsü tümden ortadan kalkacak.

20 OCAK 1981 ..... Gaziantep'te 5 kişinin idamı istendi.

Nurettin Üstünsoy, Vakkas Sungur, Arif Ulver, Mehmet Akgün, Ahmet Erdemir'in idamı isteniyor.

- Halkın Kurtuluşu yazı işleri müdürüne 8,5 yıl tutukluluk verildi. Osman Taş adlı sanık 8 yıl 6 ay tutuklu kalacak. Suçu: yazı yoluyla komünizm propagandası yapmak.

21 OCAK 1981 ..... İstanbul'da 30 idamlı Dev-Yol davası açıldı.

Adana'da 2 sanığa ölüm cezası verildi:

Mehmet Ali Dur, Mahmut Erten dün Sıkıyönetim Komutanlığı 1 no'lu askeri mahkemesinde yargılamaları sonucunda idama mahkum oldular. Her iki sanık tasarlayarak Tarsus ilçesinde bir kişiyi öldürmüşlerdi.

26 OCAK 1981 ..... Nursel Öziri'yi tanıyor musunuz? 21.07.1973 doğumlu Nursel ÖZİRİ'nin başörtülü bir resmi var Günaydın gazetesinde.

Bu gazetenin açtığı "çocuk şairleri seçiyoruz" bölümüne yazdığı şiiri göndermiş. Karamsarlığım içinde başörtülü 8,5 yaşındaki bu çocuğun şiiri ak günler, güneşli günler gibi çavladı durdu. Okudukça resmine baktım. Besbelli ki Milli Selametçi bir ana-babanın kızları. Ülkemizde böyle başörtü örtenler çok kez onlardan olur. Oturduğu bölgede o inançta olanların çoğunlukla yerleştikleri yerler. İçerenköy bölgesi. Ve şiiri okuduğum zaman onlarla aramızdaki temel yakınlığı daha iyi kavradım. Ve bizi birbirimizden ayıran yanılsamayı egemen çevreleri ve Amerikan emperyalizminin buyruğundaki uzmanların nasıl başarıyla uyguladıklarını birdenbire daha iyi kestirdim.

Ah Nursel Öziri şiirinle, kendinle nasıl geleceğin muştususun güzel yavrum. Resmini ve şiirini kesip kızım Ayşe'ye verdim. Günlerdir onun masasında duruyor. Şimdi günceme geçirmek için onun masasından alıp odama geldim.

BEŞ MİLYARLIK AİLEYİZ

Nursel ÖZİRİ

Anne, baba, kardeş, abi, abla

Ailemizi çok severiz

Biriz kıvançta, tasada

Birlikte ağlar, birlikte güleriz.

Evimizde kine, kavgaya yer yok
Barıştır, kardeşliktir ilkemiz
Komşularımız açken biz tok değiliz.

Olmasın sen ben kavgası
Koparmayın gülleri solmasın
Cennet olsun bahçelerimiz

Doğada olsun, insanda değil
Siyah, beyaz, sarı
Soy ayırımı istemeyiz.
Mutluluk sarsın dört yanımızı
Kötü oyuna gelmeyiz.

On değil, yüz değil, bin, milyon değil
Biz beş milyarlık bir aileyiz
Dünya denilen bu ortak evde
Ne ev sahibi var ne kira
Ne kadar tatlı evimiz.

İşte böyle diyor 8.5 yaşındaki büyük. İdamların, korkunun, baskının ve zulmün kol gezdiği ülkede bir çiçek gibi açıyor umut. İçimdeki umut bu çocukla birlikte çağlıyor.

Kendini anlatışı şöyle: "21.07.1973 tarihinde Çankırı'da doğdum. Şu anda İçerenköy, Yahya Kemal Beyatlı ilkokulu 3/A sınıfı öğrencisiyim. Okuma yazma öğrendiğim zamandan beri şiir yazıyorum ve yazmaya devam edeceğim. Çünkü şiiri çok seviyorum. Adresim: İçerenköy, Karslı Ahmet Sokak, Yüce Tarla Otobüs Durağı Yanı No:1 Bostancı /İSTANBUL..."

2 ŞUBAT 1982 ..... İKİ GÜNDÜR koyu bir kış yaşıyoruz. Soğuk ağır bir yük gibi abandı doğaya. Gece yarısından sonra rüzgarla inim inim inliyor. Burkarak ve kanıtarak... sanki evleri, ağaçları kökünden kazıyıp atacakmış gibi... Toprağın derinliklerine sızıyor soğuk...

Ama karlı bir İstanbul'un görüntüsü her zaman güzel... Bir deniz kentinde her zaman da güzel olacak aklara bürünmüşlüğün koyu gri sulara yansıması.

14 MART 1982 ..... ONİKİ PARMAK'da ülser... Geçen hafta saptandı. Kanser Araştırma Merkezi'nde yapılan sağlık yoklamasından sonra doktorun istediği araştırmalar sonucu oniki parmak bağırsağımda ülser... Nasıl özen göstereceğim içimdeki küçücük bir yaraya bunca uğraşlar, kaygılar, didinmeler içinde... beni asıl sıkan bu. Bir de ikide bir kendime, içimdeki o küçücük yaraya kulak kabartmak zorunda kalışım. Ama çok kez o bana kendini yaman bir biçimde duyarlatıyor zaten... Onunla uğraşmaktan utanır gibiyim ama yine de doktorun dediklerini yerine getiriyorum. Örneğin bir haftadır ağzıma içki koymadım. Oysa canım şu sıralarda bir de rakı istiyor ki...

BİR AYI aşkındır günceme yazamıyorum. Kendimi gittikçe kendimde salıverir gibiyim. Oysa yoğun olaylar yaşıyoruz. Yaşadığımız yoğun olaylar yazgımıza boyun eğmeyi buyuruyor sanki... Yine de oyunumu yazmayı sürdürüyorum zaman zaman... Ama öylesine keyifsiz yazıyorum ki... Bunun asıl nedeni, bir türlü çalışmamı yoğunlaştıramamak... İŞLER... tümüyle anlamsız bir biçimde zamanımı alıyor. Artık açlıkla, yoksullukla, iflasla karşılaşmamak için yaşıyorum. Yalnızca ısınmak, karnımızı doyurmak için yaşıyor gibiyiz. Hiçbir ereğimiz falan kalmadı...

Oysa kendi kendime şunları söyledim: "Çok zor koşullar içinde yaşamadı mı insanların çoğu...? Kendini neden kapıp koyuveriyorsun... Şimdi şu anda örneğin tutukevlerini düşün. Onbinlerce kişi en zorba ve en zor koşullar içinde yaşama sevinçlerini dimdik ayakta tutmasını biliyorlar... (Evet biliyorlar diye karşılık veriyor içimdeki başka biri... çünkü onların savaşımlarında bir bütünlük bir birliktelik var... Tutukevinde oluşları kendilerini adadıkları yaşama biçiminden ayrılmış koparılmış değil... Yine dostlarıyla, yine yoldaşlarıyla birlikte arı erekleri belli bir yaşamın içinde yalın türküler söyleyebilirler... Benim gibi sabahın bilmem kaçında tedirginlikler içinde uyanıp ödemesi gereken çekleri, gelmesi gereken malları, ya da atölyedeki dört arkadaşın geçimleri için yeterince sipariş alıp alamamanın bunaltıcı, sıkıcılığını çekmiyor onlar...)

O zaman kendi kendime hesaplaşmam acımasızca sürüyor.

"- Utanmalısın diyorum kendime böyle düşünmekle nasıl yanıldığını bir düşün. Neredeyse tutukevlerindekilerin bayram düğün içinde olduklarını söyleyeceksin...

- Onları kıskanıyorum... ne yalan söyleyeyim. Tek bir seçmenin içinde yalın bir yaşayıp biçimi var... Hiçbir zaman dışarıdakilerin birtakım bunalımları onların dünyasında yok... Tutukevine girmeyi istediğim oluyor...

- Tutukevine girmeyi istemen kendin için...

- Evet doğrusu kendim için... Kendimi yenilemem için...

- İşte onların senden en büyük ayrıcalıkları... Onlar böyle özentiler için girmiyorlar içeri. Böyle özentiler için çekmiyorlar dayanılmaz işkenceleri... Başkaları için ve inandıkları, savaşım verdikleri örgütleri için. Sense hala bireysel kaygılarından, tedirginliklerinden kurtulamadın.

- Bu koşullar içinde yaşadığım sürece de kurtulmam olanaksız... Oyunumu bile doğru dürüst sürdüremiyorum, görmüyor musun? Oysa biliyorum, yazmamı yoğunlaştırdığımda "Kral Oidipus Yazarını Yargılıyor" iyi, sağlam dokulu ve yaşadığımız olayları irdeleyen bir yapıda olacak... Güncemi bile doğru dürüst tutamıyorum. Güncel olaylarda ipin ucunu kaçırmaya başladım artık... Kaç parçaya parçalanacağımı bilemez oldum. İşe mi, başlı başına bir uğraş olması gereken yazı'ya mı, inceleme ve okumaya mı: Hangisine... Ayrıca bunların içinde aslında hangisi benim kendim için, kendi çıkarım için bir şey istemek anlamındadır, söyler misin? Yazı yazmak da başkaları için değil mi?

- "Bir Gün Bile Yaşamak" adlı romanı Havas yayınlarına gönderdin. Bir haber çıktı mı?

- Hayır hiçbir haber yok.

- Yayınlamayı göze alırlarsa sen bunun getireceği sakıntıları iyice gözden geçirdin mi?

- Hiçbir şeyi gözden geçirmek istemiyorum. Yayınlarlarsa bana getireceği tehlikeler ne olursa olsun bunu göze alacağım. Yazdığımı savunamazsam içtenlikle neyi savunabilirim sonra? Kendime karşı dürüst davranmakta zorluk çekmez miyim? Yayınlamalarını sevinçle karşılarım.

- Belki tutukevine de korlar seni... Böylece tutukevinde yaşama sevincini yeniler durursun... fena mı?

- Yanılıyorsun. Ama kimbilir belki de doğru söylüyorsun. Öyle bir yaşam biçimi içinde öyle sorumluluklarla yaşıyorum ki kendimi bundan kendim çekip çıkarma gücünü artık bulamıyorum. Belki de onlar bana yardım etmiş olur. Tek sorun kızımın geleceği... okulu. Öğrenimi... Notre Dame'de Sion'u ne olursa olsun, hangi koşullar içinde bulunursak bulunalım mutlaka okumalıdır. Birçok şeye bu nedenle katlanmıyor muyum?

- Doğrusu katlandıklarını son zamanlarda pek abartır oldun...

- Belki ama yine de düşün... Beni seven, beni anlayan bir karım yok. İki çocukla birlikte yaşayıp duruyorum yalnızca... Evin tüm harcamalarını ben karşılamak zorundayım. Çalışan bir karım olabilirdi ve o hiç olmazsa evin mutfak harcamalarına az da olsa bir katkıda bulunabilirdi... Benim yazıcılığıma inanmış olabilirdi. Bu konuda bir kadının özeni, titreyen sevgisi yazar için çok kez yaşamı, yazmayı, sorumlulukları kolaylaştırmıştır... Tüm bunlardan yoksunum ben. İş'de de yalnızım. Bir yardımcım yok. Bir yardımcı alacak kadar işler tıkırında değil çünkü. Onunla da ben uğraşmak zorundayım. Ve yalnız kaldığım sürece de yazmaya, okumaya çaba gösteriyorum...

- Dinle beni: kendi kendine bir insan daima haklı özürler bulabilir. Söylediklerinin hepsi doğru olsa bile ne çıkar bundan? Yani sonunda şunu mu söylemek gerekir sana: Eh dostum, madem böyle yoksunluklar içindesin, yükünün hafiflemesi için yazmaktan cay. İşine gücüne bak... fırsatını kolla, iyice bir nasip çıkarsa evlen mi demek gerekir yani...

Bu öğütlerin yaşamın için gerçekçi bir yaklaşım olduğunu saydın şimdiye dek kendin uygulamaya kordun. Hem pek de zorlukla karşılaşmadan... bir bakıma kendiliğinden... Demek ki özürlerine temelde kendin de inanmıyorsun. Ya da en azından gerçekçi bulmuyorsun...

Yaşadığımız koşullar bu. Sen bu koşullar içinde yapman gerekeni yapmak zorundasın. İş de yalnız mısın? Evet yalnızsın, ama yine de okumak için zamanın oluyor. Hem de bazen çok... Kendin işi o nedenle büyütmekten hep kaçınmadın mı? Ta önceden beri... Yaşadığımız koşullar bu işte: vapurda düşünmek zorundasın... Uykunda... Tenha bir köşe buldun mu çıkar kağıt kalemi yaz hemen... Kral Oidipus'u yeterince yazamadığın için kıvranıp duruyorsun... görüyorum görüyorum... Ama olsun, aldırmadan sahne sahne yaz... Sonra kendin için bir süre tanı bu sahneleri birleştirebilirsin... Ama ardına düşmekten kaçınma. Başka seçenek yok. Sen böyle yaparsan bak neler kurtulur: Sevgili kızın yaşamın en coşkulu yerinde yapayalnız kalmaz okulunu sürdürür... Öğrenmesini, yabancı dilini temellendirir. Hüsna coğrafya fakültesini rahat rahat bitirir güven içinde... kimseye muhtaç olma korkusu taşımadan... Sen açlık ve yokluğu kendi yaşamından çok iyi bilirsin. O koşullar içinde insan bırak yaratmayı, doğru dürüst düşünemez bile. Uyuşur kalır. Şimdi her şeye karşın o koşullar içinde bulunmadığını unutmamalısın.

Bir makine gibi kendini en verimli kılmakla sorumlusun. Böyle yenilgin zamanlarımızda kendimize daha bir çeki düzen vermek zorundayız. Tutukevine girmeni sen kendin özenlerinle saptamaya kalkma. Eylemin neyse o saptasın bunu. Yaşama biçiminden koparılıp alınacağın için bunun daha iyi olabileceği savını sürüp durma kendi kendine. Örneğin romanın yayınlanırsa yayınlanmasına karşı çıkma. Bu nedenle tutukevine mi koyacaklar seni. O zaman düşün onu. Varsayımlarla değil... eylemlerin getirdiği netliklerle düşün... Belki girmemen gerekir tutukevine... belki de

kaçman gerekir... Şimdiden saptayabilir misin bunu? Kaldı ki şimdilik, böyle bir dönemde hiç kimsede "Bir gün Bile Yaşamak"ı basmayı düşünmeyebilir. Olsun, onlara hak ver. Böyle bir yapıtın bugünkü parasal gerekliliği 1 milyon lira. Hiçbir yayıncı ertesi gün toplatılabilecek nitelikte bir yapıta 1 milyon lira harcayıp da kendini feda etmez. Bunu bildikten sonra için rahat olmalı. Yayınlanmıyor, yazdıklarım... öyleyse yazmamın artık ne anlamı kaldı deme... Oyununu yazmayı sürdür. Yarını düşünmek zorundayız biz. Tıpkı kendi romanında dediğin gibi öyle zamanlar olur ki "Bir gün bile sağ kalışımız yarını belirler". Öyle bir ortamın içinde değil mi ülkemiz? Öyle bir ortamın içinde işte. Öyleyse bu sızlanmaları bırak ve haydi bakalım aç birikmiş gazeteleri, güncele, yarın neler yaşadığımızı iyice düşünebilmeleri için insanlarımız, tarihi sırasıyla bir bir aktarmaya başla. Böyle bir ayı aşkın yığılmalar da yapma bir daha... Olayların önemini yitiriyorsun bilinç düzeyinde... Bir örnek vereyim: Başbakan bir gazeteye verdiği açıklamada "Kadınlarımız pahalanan şeyleri boykot etsinler. O şeyin fiyatı kendiliğinden düşer... İngiliz kadınları böyle yapıyor..." diyordu. Onu yeren bir taşlama yazmıştın aklında iki gün... hani nerde şimdi? Zamanında oturup yazamadığın için şimdi sana yavan, tatsız tuzsuz geliyor...

Yaşamaya mahkûmsun. Yazmaya. Yetiştirmeye. Öğrenmeye. Öğretmeye. Eleştirmeye. Eleştirilmeye. Özgürsüzlüğe. Savaşıma. Özgürlüğe. MAHKÛMSUN.

Nice mahkûmlar faşist çizmeleri hücrelerinin önünde rap rap geçerken yazmalarını sürdürdüler.

Haydi çalışmaya ve yaşamaya... Haydi."

- Los Angeles konsolosumuz Kemal Arıkan Ermeni teröristlerce öldürüldü (31 Ocak 1982)

- Karısı açıklamalarında Dışişleri bakanını eleştirdi: "Bakanlığın buraya gönderdiği bazı koruma görevlileri İngilizce bilmedikleri için, tabanca taşıma izni kendilerine verilmediğinden, otomobil alacak paraları da olmadığından görevlerini yapacak durumda değillerdi. Evimize bomba atıldıktan, çeşitli ölüm ve tehdit ihbarları aldıktan sonra bile canımızı koruyacak bir düzen kuramadık. Dışişleri garip bir tutumla buna karşı çıktı. Bizi korumak isteyenleri, örneğin Haluk Bey'in bu işe resmen atanmasını engelledi. Yazgımıza bırakılmıştık ve sonunda işte olanlar oldu."

Ankara'da Kemal ARIKAN için yapılan Devlet töreninde Dışişleri Bakanı TÜRKMEN'in tabutun arkasından yürüyüşünü izlerken zavallı görevlinin karısının sözleri çınladı durdu kulağımda. Bu soytarıca ikiyüzlülüğün insanların yaşamına nasıl patladığını bundan iyi hiçbir şey örnekleyemez.

- Turgut Özal DAVOS'ta yılın ekonomisti seçildi. Dünyanın en büyük şirketlerinin bine yakın önemli iş adamı, İMF ve OECD gibi uluslar arası ekonomik örgütlerin başkanları, Edward Heath ve Hans-Dietrich Genscher gibi Avrupa çapında

politik liderlerin dört gündür hazır bulunduğu toplantıda "Yılın Ekonomisti" ödülü Türkiye Başbakan Yardımcısı Turgut ÖZAL'a verildi.

Toplantı Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Ronald Reagan'ın mesajının okunmasıyla...

- Marksist-Leninist doğrultuda örgütlenmiş kızlardan 12'sinin idamı istendi. Hürriyet'te bu genç kızların fotoğrafları manşet.

Bombacı Leyla (Belma Gürdil), Nazlı Çağlayan, Aşkın Kaner, Oya Kaya, Birsen Çalıkıran, Filiz Öğretmen, Nezaket Koç, Türkan Yazıcılar, Güler Küçükemre, Süheyla Kaya, Saliha Nazlı Kaya (Kardeşler), Nalan Gürateş (2 Şubat 1982).

- Bir Anadolu köyü. Antalya'nın Akyarı Köyü. Kavruk insanlar. İnsan hele yaşlı bir kadının fotoğrafına bakınca bu fotoğrafın Afrika'nın yeni keşfedilmiş bir kabilesinde çekilmiş kanısını ediniyor. Bu köylülerin çoğu çift cinsiyetli. Nesilleri gittikçe kuruyor. Zavallı köylülerin kimisi utançlarından yitip gitmişler dağlarda... ne adlarını duyan var... ne kendilerini gören... Ve fotoğraflar yürek acısı (3 Şubat 1982).

- Kış tüm yurdu bastırdı. Doğuda aç kurtlar köylere saldırıyor. Sıtma ve verem doğuda salgın halini aldı (5 Şubat 1982).

- Güneyde sıtma büyük bir salgın durumunda (6 Şubat 1982).

Uyuz hastalığının da yaygınlaştığı söyleniyor.

- Nazlı Ilıcak ve Rauf Tamer yargılandılar.

- Başbakan Ulusu'nun Tercüman'a verdiği beyanattan alıntılar:

"Bakın birçok zengin vardır ama mutlu değildir bunlar. Ailesinde bir şey vardır, çocuğunda bir şey vardır. Ya da hastadır, yiyemez." - "Devlet asgari ücreti arttıramıyor. Olsa niçin artırmayalım, işçilerimize helâl olsun. İnsan bazı şeylere alışacak." - "Herkes ayağını yorganına göre uzatmalı. Ben başbakanım ama haftada bir gün bile Büyük Ankara Oteli'ne gidip yemek yiyemiyorum." Bu da "Yılın Ekonomisti" ÖZAL'dan:

"Durumumuz Avrupa'dan daha iyi. İşsizlik ve durgunluktan dolayı Avrupalı politikacıları umutsuzluk içinde gördüm. Gelişmiş dünyanın durumu iyi değil."

Ve bu da aynı gazetenin büyük burjuvalarımızdan HALİT NARİN ile yaptığı şöyleşiden:

HALİT NARİN: " – Av eti yerim. Ancak canlı ya da istiridye ve benzeri gibi çiğ, pişmemiş yemek yemem. Kayseri mantısı, pastırma, yoğurtlu kabak dolması, yapan olursa kuzu dolması en çok sevdiğim yemeklerdir... Yemek yemeyi severim. (...) Bir gün Paris'te bir bilim adamı yüz hatlarımı inceledi. Benim gerçek Türk tipi olduğumu söyledi. Aslında ailem hiç bozulmamış. İlk kez ben dışarıdan kız aldım. (...)

Çevremdekileri, eşimi çalıştırırım. Çalışmayana ekmek yoktur. Sabahları ben okumadan kimse gazeteleri açamaz. Okunmuş gazetelerden nefret ederim. (...) Ben Ecevit döneminde bile yokluk çekmedim. Ben işverenim. Kemeri ancak pantolonum düşmesin diye sıkarım."

7 Şubat 1982 TERCÜMAN

- Küçük kızlar 4 bin liraya satılıyor. Yaşları 14-16 arasında olan kızlar randevu evlerinde gittikçe daha çoğalıyorlar. Baskınlarda bu tür kızların yakalanması görevlilerin dikkatini çekmeye başladı. (26 Şubat 1982 HÜRRİYET.)

- Yunanistan ile ilişkiler gittikçe tırmanıyor (Tüm gazeteler)

- Barış Derneği üyelerinin tutuklanması için Savcı Takkeci'nin istemi Sıkıyönetim Mahkemesi'nce kabul edildi. Kararı veren mahkeme 2 no'lu Sıkıyönetim Mahkemesi. Üyesiyim bu derneğin. Baro başkanı Orhan Apaydın da tutuklanıp Maltepe askeri tutukevine kondu. Tanıdığım arkadaşlarımdan Orhan TAYLAN, Ali TAYGUN gidip teslim olanlar arasında. Ataol Behramoğlu durum değerlendirmesi yapıyor. Sanırım o da birkaç güne kadar gidip teslim olacak. Ülkenin aydın kadrolarının oluşturduğu dernek yöneticilerinin tutuklanması içerideki yönetimin zorbalığını daha da yoğunlaştıracağının önemli belirtisi olabilir. Ya da dışarıdaki baskılara karşı içeridekileri rehin tutma davranışının kaba, askersel tepkisidir. Bilemiyorum. Doğrusu nedenlerini araştırmak da gerekmez. Tutuklananların hepsi yönetim kurulu üyeleri. Son derece kişilikli bir tutumun içinde bulunan derneğimizin başkanı emekli büyükelçi Mahmut DİKERDEM'in hasta hasta tutukevine girmesi, yetkililere hiçbir eğilmede bulunmadan onurlu ve yürekli davranışı cuntanın nerelere kadar uzanmak istediğini artık açık seçik ortaya koyuyor.

14 MART 1982 - ÜÇ KİŞİ ASILARAK İDAM EDİLDİLER (CUMHURİYET)

İzmir, 12 Mart 1982'nin son dakikaları. Buca tutukevi önünde kıpırtılı bir kalabalık. Gazeteciler, polis otoları, bir de panzer. Milli Güvenlik Konseyi'nce onaylanan 3 idam cezasının yerine getirilmesi bekleniyor. Yasa dışı TKEP'i (Türkiye Komünist Emek Partisi) kurarak örgütün adını duyurmak amacıyla müteahhit Mehmet Nuri Yapıcı ile MHP il sekreteri eczacı Turan İbrahim'i 1980 yılında teammüden öldürmek suçundan 7 Mayıs 1981'de Ege Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 1 numaralı askeri mahkemesince idama mahkûm edilen 3 sol eylemcinin idamı bekleniyor.

Kıpırtılar gittikçe artıyor. Suçları arasında anayasanın tamamını ortadan kaldırmaya, TBMM'nin görevini yapmadan alıkoymaya cebren girişimde bulunan

İBRAHİM ETHEM COŞKUN, SEYİT KONUK, NECATİ VARDAR idamlarını bekliyorlar. İdam cezalarıyla ilgili infaz yazıları uçakla Ankara'dan gönderilmiş...

13 Mart 1982'nin ilk saatleri... 01.25 suları. İdamların infazı başlıyor. Alfabetik sıra gözetildiğinden ilk asılan İbrahim Ethem COŞKUN. 16.01.1959 Gaziantep doğumlu. Endüstri Meslek Lisesi mezunu. İşçi, bekâr... (Demek 23 yaşından gün almış)

Tutukevi kapısında bekleyen gazeteciler biraz uzaklaştırılıyor. Motorları çalışıyor polis otolarının ve saat 02.00 sularında bir sedye çıkıyor cenaze evinin iç kapısından.

SEYİT KONUK: 02.02.1958 Tokat doğumlu (Ah demek ki o da henüz 24 yaşında...) Lise son sınıf öğrencisi. Bekâr. Saat 02.15 sularında ikinci infaz gerçekleştiriliyor. Bir süre sonra bir kez daha hareketleniyor cezaevi kapısı ve bir sedye daha çıkıyor dışarı.

Ayaz gittikçe artıyor. Saat 03.05. Alfabetik sıraya göre son infaz. NECATİ VARDAR. 21.10.1960 doğumlu (Ah tanrım en gençleri bu.) Urfa doğumlu Necati Vardar. İlkokul mezunu. İşçi. Bekâr.

İnfazlarda müdahil olarak bir tek avukat bulunuyor. İdam edilenlerin aileleri bilmedikleri için cezaevinde yoklar (Neden peki, nasıl bir şey bu böyle...? Ailelerine haber vermek yasal görev değil mi? Bu ne acımasızlık...) Üçü de ailelerine verilmek üzere birer mektup bırakıyor. Bir de Necati Vardar'ın son istekleri:

(PARKAMI 3. KOĞUŞTAKİ REMZİ KARAKAŞ ARKADAŞA VERİN. SAATİMİ KARDEŞİM SERDAR'A...)

"(Hiçbir yorum yapamıyorum. Necati Vardar'ın söyledikleri kafamda çınlıyor. Parkamı arkadaşıma, saatimi kardeşime... Ne demek istedi diye düşünüyorum. Böyle bırakmasının yalın bir anlamı var yalnızca. İşçi ve bekâr... Bir genç kız kadar bakirdi belki de darağacında sallandığında...)"

Sahi unuttum: İstanbul Eski Belediye Başkanı Ahmet İsvan 17 aydır tutuklu. Artık kendisi için 6-16 yıl arası tutukluluk isteniyor. Karısı Reha İSVAN da geçenlerde Metris Askeri cezaevine kondu. Barış derneği üyesi Reha İSVAN.

15 MART 1982: 29 KİŞİNİN İDAMI İSTENDİ:

Yasa dışı Apo'cular diye bilinen PKK Adıyaman topluluğu sanıklarının Adana I No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'ndeki duruşmada 125 sanıktan 29'u için askeri savcı idam istedi. Haklarında ölüm cezası istenen 29 kişiden 4'ü için 5'er kez, 7'si için 4'er kez, 2'si için 3'er kez, 11'i için 2'şer kez ölüm isteminde bulunuldu. (Cumhuriyet) "Tanrım savcılar bir insanı kaç kez öldürmek istiyorlar. Sıkıyönetim Mahkemelerinde

kaç kez bir insanın ölümüne ölüm veriliyor. Nasıl şey bu...? Üzerinde başlı başına durulması gereken bir konu..."

16 MART 1982 .... İZMİR DEV-SOL DAVASINDA 5 İDAM VERİLDİ.

İdama karar verilenler: Aziz ÖGEYİK, Fevzi IŞIK, Sezai SARITAŞ, İbrahim YALÇIN.

Suçları: Dev-Sol örgütü doğrultusunda eylemlerde bulunmak, güvenlik kuvvetlerine silahla karşılıkta bulunmak, MHP'li Adil AYDIN'ı öldürmek, Hatay'da Mehmet CANITEZ ile polis memuru Bekir ERBAY'ı ve de Karabağlar'da Numan MERİÇ'i öldürmek... Bu eylemlerinden dolayı 78 kişi tutukluydu. İdam cezalarından sonra kalanlara çeşitli ağır tutuklama kararları verildi.

- İstanbul'da 428 sanıklı DEV-SOL davası başladı.

146 kişinin idamı isteniyor. Dava Atatürk Öğrenci Yurdu'nda başladı. Gazetelerde sabahın erken sularında öğrenci yurdunun bulunduğu bölgedeki ana-baba kalabalığını gösteriyor. Bir bölümünün de eşleri gelmiş... Duruşma binasının önü halkımızın yoksul kesiminden insanlarla dolu... Sanki tanıdık bir yüz görecekmişim gibi uzun uzun bu fotoğrafları inceledim durdum... hiçbir şey düşünmeden.

17 MART 1982: İLGİNÇ BİR İTİRAZ DİLEKÇESİ:

Barolar Birliği Başkanı Orhan APAYDIN'ın kardeşi Burhan APAYDIN, BARIŞ Derneği ile ilgili tutuklamalara ilişkin ilginç ama alabildiğine ilginç ve üstünde durulması gereken bir itiraz dilekçesi verdi. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'na tutuklamalarla ilgili başvuruşunun yanı sıra Milli Savunma Bakanlığı Askeri Adalet İşleri Başkanlığı'na gönderdiği itiraz dilekçesinde aynen şöyle diyor:

"İstanbul Barosu Başkanı Orhan Apaydın ile BARIŞ DERNEĞİ üyelerinin tutuklanmaları istemi 2 no'lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesine usul ve yasalara aykırı olarak askeri savcı SÜLEYMAN TAKKECİ ile yardımcısı sivil savcı MUSTAFA GÜL tarafından getirilmiştir. Mahkemenin resmi evrak defterine dosya kaydettirilmemiş ve mahkeme kaleminden geçirilmemiştir. Dosya çalışma saati sona erdikten sonra mahkemeye getirilmiş ve özellikle üsteğmen yargıç NECDET ÇELKAR'a intikal ettirilmiştir. 23 Şubat 1982 günü gıyabi tutuklama istemiyle mesai (çalışma) saati sonunda mahkemeye getirilen dosya sözü geçen yargıç tarafından gece vakti işleme tabi tutulmuş ve aynı gece bu yargıç tarafından gıyabi tutuklama kararı verilmiştir. Son derece çabuklukla verilen bu kararda gereği düşünüldü bölümünde tutuklanmasına karar verilenlerin ad ve soyadları gösterilmeyip, kimler oldukları belirtilmeden (sanıklar) denilmekte yetinilmiştir. Tutuklama kararında ise tutuklanan kişilerin adının ve soyadının yazılması şarttır. Ayrıca 353 sayılı yasanın 71. maddesine aykırı olarak tutuklanmayı gerektiren (olaylar ve haller) ile ilgili olarak bir tek kelime bile yazılmamıştır. İstanbul Sıkıyönetim savcılığına tutuklama kararı üsteğmen yargıç Necdet ÇALKAR imzasıyla ayrıca yazılan resmi bir yazıyla bildirilmiştir. Oysa

mahkemenin bir başkanı vardır. Bu yazı da aynı gece yazılmıştır. Yargıcın buna yetkisi yoktur. 353 sayılı yasanın 69. maddesine göre mahkeme başkanı tarafından düzenleme yapılmasına ait hüküm ihlâl edilmiştir. Dosya askeri savcılıkça mahkemeye elden getirilmiş ve elden götürülmüştür.

Tutuklama kararında tutuklananların her birinin adları ayrı ayrı yazılmamış ve her birinin karşısına tutuklamayı gerektiren olaylar ve haller ayrı ayrı gösterilmemiştir. Kararda 353. sayılı yasanın 71. maddesine aykırı olarak hiçbir gerekçe yer almamıştır. Tutuklama kararı Merkez komutanlığı buyruğuyla yerine getirilmek gerekirken, askeri savcılığın buyruğuyla İstanbul Emniyet Müdürlüğü kanalıyla yerine getirilmiştir. 353 sayılı yasanın 69. maddesine aykırı olarak tutuklama müzekkeresi tutuklanan kişilere anında gösterilmemiş ve kişilerin büyük bir bölümü gece yarısından sonra evlerinde yataklarından kaldırılarak sivil görevliler marifetiyle götürülmüştür. İstanbul Emniyet Müdürü ŞÜKRÜ BALCI ile askeri savcı SÜLEYMAN TAKKECİ'nin yakın ilişkileri olduğu, Süleyman Takkeci'nin kızının evlenme şöleninde Şükrü Balcı'nın görev saati içinde tanıklık yapması ile ayrıca sabittir. İstanbul Emniyet Müdürü, Askeri Savcı Süleyman Takkeci'nin değil Sıkıyönetim Yasası'nın 2. maddesine göre İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı emri altındadır. Şükrü Balcı yasanın bu hükmüne uymamıştır. 2342 sayılı yasa mahkeme yargıçlarından birinin tutuklama kararı vermesine yetki tanımış ise de bu yetkinin mesai saati dışında ve özel olarak kullanılmasına olanak vermemiştir. Aksi takdirde askeri savının bir kâtip görevlendirerek yargıçlara evlerinde karar vermek yolu açılmış olur. İki kez tutuklama isteme daha yüksek rütbeli ve kıdemli yargıçlara red olunmuş bulunmasına rağmen Askeri Savcı'nın mesai saati bittikten sonra dosyayı mahkemenin kıdemsiz yargıcına ve resmi kayıtlar dışında sevk etmeyi sağlaması, 17 aydır iddianame düzenleyip dava açmamasındaki kastını ortaya koymuştur. Bu suretle aynı mahkeme tarafından bakılmakta olan DİSK davasında savunma avukatı olarak görev yapan ORHAN APAYDIN'ın karşısında bulunan Askeri savcı tutuklamayı sağlamak suretiyle Orhan APAYDIN'ın savunma görevin yapmasının engellenmesini sağlayacak bir yol izlemiştir. Tutuklama kararı ile ilgili tutuklama müzekkeresi tutuklananlara anında tebliğ edilmediği halde Selimiye'den Maltepe tutukevine götürülürken İstanbul Barosu Başkanı Orhan Apaydın'a kelepçe takılmıştır. Tutuklama müzekkeresi tebliğ edilmeyen kişiye kelepçe taktırılması yasal olarak olanaksızdır. Kelepçe taktırma buyruğunun Askeri savcılıkça verilip verilmediğinin önemle soruşturulması ve saptanması gerekmektedir.

Bir BARO BAŞKANI'na kelepçe takılması DÜNYA TARİHİNDE görülmemiştir. Atatürk kendisine aykırı bir politik düşüncede bulunmasına karşın Celâlettin ARİF'in Baro başkanlığı döneminde İstanbul Barosu'na Polisi bile sokmamıştır. Yukarıda açıkladığımız nedenlerle yasanın geçerli bir tutuklama kararı var olmadığından İstanbul Barosu Başkanı Orhan APAYDIN ile Barış derneği üyelerinin derhal serbest bırakılmaları için İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Adli

Müşavirliği nezdinde girişimde bulunulmasını talep ve rica ediyorum. Ayrıca İstanbul Sıkıyönetim Askeri Savcısı Süleyman Takkeci ile yardımcısı Mustafa Gül ve Sıkıyönetim yasasının hükümlerine bağlı olan İstanbul Emniyet Müdürü Şükrü Balcı haklarında görevi kötüye kullanmak suçlarından soruşturma açılmasını ve cezai takibata girişilerek kamu davası açılmasını talep ve rica ederim. Haksız ve kanunsuz yere tutuklanarak kişisel özgürlüklerinden yoksun bırakılan İstanbul Barosu Başkanı Orhan Apaydın ile Barış Derneği üyelerinin derhal serbest bırakılmaların teminen halen İstanbul 1 no'lu Askeri Mahkemesinde bulunan dosyanın Sıkıyönetim Adli Müşavirliğince alınarak incelenmesinin ivedilikle sağlanmasını talep ve rica ederim. İstanbul Sıkıyönetim Savcısı Süleyman Takkeci ile yardımcısı sivil savcı Mustafa Gül ve İstanbul Emniyet Müdürü Şükrü Balcı'nın soruşturmanın selâmetle yürümesi bakımından görevlerinden alınması yolunda ilgili bakanlıklar nezdinde derhal girişimde bulunulmasını ve tutuklama kararı ile ilgili olarak İstanbul 2 no'lu Askeri Mahkemesine ait resmi defter, kayıt ve evraka el konulmasını talep ve rica ediyorum.

Derin saygılarımla...

BURHAN APAYDIN"

(Cumhuriyet'ten)

Şehremini de pankart asmak isteyen 2 DEV-SOL militanı yaralı olarak ele geçirildi. (Çeşitli gazeteler. Yaralıların n'oldukları, adları belli değil)

X

18 MART 1982: Kısa adı YAZKO olan Yazarlar-Çevirmenler Yayın Üretim Kooperatifi'nce "AYDIN SORUMLULUĞU" tartışılıyor. Murat Belge'nin yönettiği ilk günkü oturuma Mehmet Barlas, Selim İleri, Yalçın Küçük tartışmacı olarak katıldılar.

- AYDIN ENGİN MAHKÛM OLDU.

Politika gazetesi eski yazarı Aydın ENGİN 19 Ocak 1980 yılında gazetede yayınlanan "Gülizar Anaya, Ali Faik'e" başlıkla yazısında yayın yoluyla komünizm propagandası yapmaktan 7 YIL 6 AY AĞIR HAPİS CEZASINA ÇARPTIRILDI. ("Aydının Sorumluluğu konusunda Aydın ENGİN'in de söyleyeceği bir şeyler vardı kuşkusuz. Bu olay sorumluluğun tartışılması değil, sorumluluğun eylem biçiminde kendini belirlemesi olduğunu gösteriyor. Bu iki haberden daha iyi kavratamaz Türkiye aydının konumunu güncel koşullarda hiçbir şey...")

- Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) Dışişleri bakanlarından oluşan Bakanlar Konseyi'nin dönem başkanı Belçika Dışişleri Bakanı Tindemans yetkililerle görüşmek için Ankara'ya geliyor.

Avrupa devletleri Polonya için kopardıkları gürültünün yüzde birini Türkiye için göstermiş olsalardı hiç kuşkusuz cuntacı generallerin karşılaştıkları sorunlar daha büyük olacaktı. Avrupa devletlerinin yöneticileri özgürlük maskesi altındaki iki yüzlülüklerini sürdürecekler mi yoksa kesin bir tutumun içine mi girecekler? 600 milyon dolarlık krediyi bu cuntacılara verirlerse yalnızca onların işlerini kolaylaştırmış olurlar. Ve de Avrupa halklarının gözünden kaçmaz faşizm'i finanse ettikleri gerçeği. Bu parayı vermezlerse n'olur? Bizimkilerin hapırıp köpürmelerine bakma, faşizm büyük bir engelle karşılaşır. Etekleri tutuştu zaten. Ortadoğu pazarlarına, İran, Irak, Kuveyt, Suudi Arabistan ülkelerine açılma çabası içinde çırpınıp duruyorlar. Bildikleri bir gerçek var: Para bitti, faşizm bitti. Dışarıdan besleme bir ülkede hiçbir şey oturmuş değildir, olamaz. O nedenle korkuları -kimseye çaktırmamalarına karşın- televizyondan yüzlerinde okunuyor. Turgut Özal İran'dan geldiği uçaktan inerken, öteki, başbakan Ulus'u kendini Irak'a götürecek uçağa zor atıyor. Ve büyük patron yarın Kuveyt'e gitmek için paçaları sıvıyor. Cuntanın başı EVREN kasıla kasıla, hava ata ata kendi zorba yönetimini sürdürecek para istemlerinde bulunmak için apoletleri içinde el avuç açıp dolaşacak Kuveyt şeyhlerinin bin bir odalı saraylarında... Kuveytli emirlerse dünya kapitalizm ve finans kapitaliyle uzun zamandan beri akıllı ilişkiler içinde olduklarından bu apoletlerin içinde kasılıp duran aç adama yeldirmelerinin altından gülecekler hiç çaktırmadan. Ama hiç kuşkusuz bu onurlu züğürtün gururu kırılmasın diye de kendisi için bol bol törenler, şölenler düzenleyip, geldiği gibi gerisin geriye gönderecekler.

Bu Ortadoğu Arap ülkelerine açılma politikasının umudu içinde kendilerini aldatmaları çok sürmeyecektir sanırım... Bence en çok 8-10 ay.

O zamanda dananın kuyruğu kopmaya başlayabilir işte...

20 MART 1982 ..... BARIŞ DERNEĞİ TUTUKLULARININ SERBEST BIRAKILMALARI İSTENDİ.

Burhan APAYDIN'ın yeni dilekçesini aynen Cumhuriyet gazetesinden alıyorum. Bu yeni dilekçe İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Adlı Müşavirliği'ne verildi: "BARIŞ DERNEĞİ ile ilgili soruşturmayı yürüten Askeri savcı SÜLEYMAN TAKKECİ ile yardımcısı sivil savcı MUSTAFA GÜL'ün görevlerini kötüye kullanmak suretiyle kişilerin hak ve özgürlüklerinden yoksun kalmalarına neden olmalarından dolayı, Milli Savunma Bakanlığı Askeri Adalet İşleri Başkanlığı'na tarafımdan başvurulmuş, her ikisi hakkında soruşturma açılması ve kovuşturma yapılması istenmiştir. Bu durumda soruşturma dosyasının Askeri savcı Süleyman Takkeci ile yardımcısı Mustafa Gül'den derhal alınarak Komutan refakatindeki savcılardan birisine vermek zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Esasen Askeri savcı

Süleyman Takkeci ve yardımcısı Mustafa Gül 353 sayılı yasanın 96/4 maddesine aykırı olarak soruşturmayı yürüterek tutukluların lehinde olabilecek hiçbir hususun zaptına çalışmamışlardır. Özellikle devletimizin taraflarından olduğu Helsinki Sonuç Antlaşması'nın kıymetlendirilmesi ile ilgili olarak 1 Eylül 1977 tarihinde İstanbul'da yapılan ve BARIŞ DERNEĞİ tarafından düzenlenen Konferansa Türkiye Barolar Birliği dahil olmak üzere, Türkiye Tabipler Birliği gibi, 22 Kurum ve Türkiye'nin en mümtaz ve tanınmış kişileri katıldığı halde, bunun üzerinde durulmamış ve Barış Derneği'nin amacının uygulama ile de ne şekilde kendini belirlediği Askeri Savcılıkça araştırılmamıştır. Sözü geçen konferansa İSTANBUL MÜFTÜSÜ de katılmıştır. İstanbul Müftüsünün bu katılımı doğaldır. Dünya'nın 132 ülkesinde var olan Barış Dernekleri kurucuları ve üyeleri arasında başta papazlar, hukuk ve bilim adamları bulunmaktadır. İstanbul Müftüsü de tüm dünya milletlerinin ulvî bir amaç olarak benimsedikleri barış eylemine saygı duymuştur. Türkiye'deki Barış Derneği mensupları da memleketimizin en tanınmış hukuk, bilim, sanat, fikir adamları ve gazetecilerdir. (...) Askeri Savcı Süleyman Takkeci'nin DİSK davasında sanıkların savunmasını üstlenen İstanbul Barosu Başkanı ORHAN APAYDIN'a duyduğu kişisel husumetin sonucu olarak savunma hakkını kullanma olanaklarının önüne geçmek için Barış Derneği vesile ittihaz ederek soruşturmayı hedefinden saptırdığı ve masum kişilerin tutuklanmalarına yasaya aykırı yollardan yürüyerek neden olduğu aşikârdır.

Askeri savcı Süleyman Takkeci ve yardımcısı sivil savcı Mustafa Gül'ün mesai saati dışında Sıkıyönetim 2 numaralı Askeri Mahkemesi'ne gönderdikleri Barış Derneği soruşturma dosyası ile ilgili olarak gıyabi tutuklama kararı tutanağının altında adı soyadı ve sicil numarası yoktur. Sadece çizgiler halinde okunması bile olanaksız, kime ait olduğu belli bulunmayan bir imza vardır. Bu şekilde verilmiş bulunan bir tutuklama kararı yasal olarak geçerli olamaz ve yok addedilmek gerekir.

... Tutuklama kararı ile ilgili olarak tutuklama müzekkeresinin kesinlikle mahkeme başkanı tarafından düzenlenmesi gerekmektedir. Gece vakti gıyabi tutuklama kararı veren üsteğmen yargıç, ertesi sabah mahkeme başkanına gelip tutuklama müzekkeresini düzenlemesini ve imza etmesini beklemiş ve sanki mahkeme başkanı imiş gibi tutuklama müzekkeresine imza atmıştır. Böyle bir tutuklama müzekkeresi yasal olarak yok sayılması gerekeceğinden, gıyabi tutuklamanın vicahiye çevrilmesi kararı da yasal olarak geçerli sayılamaz ve ortada tutuklama ile ilgili bir karardan söz edilemez.

Askeri savcı Süleyman Takkeci'nin tutuklama kararını ertesi günü yani mesai saati içinde 24.02.1982 günü refakatinde bulunduğu İstanbul 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı sayın orgeneral HAYDAR SALTIK'a haber vermesi gerekirken, Askeri savcı yasanın bu buyurucu hükmünü de dikkate almadan ve komutan yetkileri üzerine çıkarak, aynı gece yani 23.02.1982 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne yazı yazarak tutuklanan kişilerin derhal yakalanmalarını ve teslim edilmelerini istemiştir. İstanbul 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı'nın haberi olmadan Askeri savcı Süleyman

Takkeci'nin böyle bir yola gitmesi Sıkıyönetim Yasası ile Komutana tanınmış olan yetkilere tecavüz niteliğini taşımaktadır. Komutanın haberi olmadan Sıkıyönetim bölgesinde hiçbir vatandaş tutuklanamaz.

Anayasa, İhsan Hakları Sözleşmeleri ve 353 sayılı yasa hükümleri karşısında üsteğmen yargıcın bu kararı yasal açıdan geçerli olamayacağı gibi, yargıcın bağımsızlığı ilkesi ile de bağdaşabilmesi olanaksızdır. Yargıcın takdir hakkı bağımsızlık ilkesinin bir sonucu olarak yasanın belirlediği nedenler üzerindedir. Bunun dışına çıkıldığı takdirde, yargının bağımsızlığı yerini yargıcın keyfi hareketine terk eder... Bu da hukuk devleti anlayışımıza tam anlamıyla aykırıdır. Günlerdir hürriyetlerinden, ailelerinden, iş ve güçlerinden ve kamuya yararlı çalışmalarından yoksun bırakılan hukuk, ilim, fikir ve düşünce insanlarının hiç zaman yitirmeden serbest bırakılmaları yolunda yapılacak girişimler ve alınacak sonuçlar hukuka saygılı devlet olarak Türk ve Dünya kamuoyunda ve vicdanlarda devlet yönetimine saygınlığı arttırmaktan başka bir sonuç hasıl etmez...

BURHAN APAYDIN"

- MAMAK CEZAEVİNDEKİ OLAYLAR ÜSTÜNE KAPIYI ARALAYAN BİR DAVA:

91 kadın tutuklu sözde erlere saldırdıkları için Ankara 2 numaralı Askeri Mahkemesi'nde bir duruşma yapıldı. Olay kadın tutukluların açlık grevi sırasında olmuş nasıl olmuşsa... bu 91 bayan açlık grevi dönemindeyken birden erlere saldırmışlar ve Mamak tutukevi komutanı da onları mahkemeye vermiş.

Sanık Zeynep Kaplan şöyle diyor: "Yüzden fazla joplu erin saldırısına uğradık birden bire..."

Sanık Müjgen Kurt da "Aslında demiş, birkaç kızın tepeden tırnağa silahlı görevlilere karşı gelmesi, onlara saldırması çıplak mantığa bile aykırı düşmektedir." (Gazetelerden alabildiğim alıntılar bunlar. Kim bilir aslında ünlü Mamak cezaevinin faşist uygulamaları konusunda ne gibi belirgin örneklemeler getirmişlerdir. İşte Cumhuriyet'in yazabildikleriyle yetiniyorum bende..."

Sanık Sevim Özen'in açıklaması şöyle: "Cezaevi müdürü (Vurun orospulara) diye bağırıyordu."

Ahsen Yücel: "Biz nasıl saldırabiliriz? Bir tutuklu kıza 5 jandarma eri düşüyor..."

Hatice Kalkan: "Doğrudan Recai TETİK tarafından dövüldüm. (Bu RECAİ TETİK kim acaba? Tutukevi müdürü ya da üst sorumlulardan biri mi? Bir gün birileri bunu mutlaka merak edecektir.) Bu arada RECAİ TETİK: (Siz nasıl olsa buraya geleceksiniz. Geri döndüğünüz zaman elimizden çekeceğiniz var) diyerek bizi hep

tehdit ediyordu. Bizlere orospular diye hakaret etmekte ve mahkemeleri Humeynî mahkemesine benzetmektedir. Daha önce cezaevinde can güvenliğinin bulunmadığı açısından şikâyetlerimizi belirttik. Konu ilgili mercie iletilmişti. Ancak hiçbir sonuç alamadık... sonucun n'olduğunu bile bilmiyoruz..."

Sema Dinç: "Size bir rapor vereceğim. Cezaevi sorumluları hakkında bu rapor suç duyurusu niteliğindedir." dedi ve yırtılarak ikiye ayrılmış doktor raporunu kanıt olarak mahkeme heyetine verdiği görüldü. İkiye yırtılmış raporda şunlar okundu: (Her iki elde, avuç içinde travmaya bağlı ekimoz tespit edildi.)

BURHAN APAYDIN'ın başvuru dilekçelerini okudukça dehşete kapıldım. Sorunu daha net çizgileriyle kavradım öfkem içinde. Ne ayak oyunlarıyla insanlar tutukevlerine konuyor. Ataol Behramoğlu'yla gidip teslim olmadan önce yaptığımız konuşmalar bir bir gözümün önünde canlandı. Teslim olmadan önce bir iki gece bizde kalmıştı. Son gecesinde gereksiz bir biçimde kendisiyle tartıştım. Tartışmamız da alabildiğine kısır, anlamsız bir konudaydı. Cumhuriyet gazetesiyle, Tercüman gazetesinin tutumlarını tartışmıştık. Ben bu konu açılınca çok kez öfkemi dizginleyemiyorum. Uğur Mumcu'nun yazdıklarını anımsadım yeniden bir bir... İşi "Cumhuriyet'in bu koşullarda çıkmaması çıkmasından iyi" ye kadar getirdim.

Bunalım dönemlerinde dostlar hiç gereği yokken bazen birbirlerini kıracak biçimde eleştiriyorlar. Doğrusu bu kaygıyı şimdi Ataol'un Kartal-Maltepe cezaevinde olduğunu düşündükçe daha iyi duyuyorum.

Süleyman Takkeci ayak oyunlarıyla insanları en çok sevdikleri şeylerden böyle koparıp rutubetli dört duvarlar arasına atıyorlar demek. Türkiye'nin en seçkin insanları sözcüğünü hiç sevmiyorum. Tutukevindekiler kim olursa olsun, böylesine haksız işlemlerle içeriye atılınca olayın niteliğini ağırlaştıran öge o insanların seçkin ya da seçkin olmayışları değil, işlemin kendisinin doğrudan her şeye aykırı oluşudur. Bu aykırı oluşun haksızlığını tüm çıplaklığıyla vurgulayabilmemiz için içeriye konanların niteliğini, seçkin olduklarını söylemekten özenle kaçınmalıyız. Yazıp çizmeyen ya da önemli yerlerde görev üstlenmemiş olanların böyle haksız işlemle cezaevlerinin dört duvarları içine hapsolunmasını o zaman sanki daha çok bağışlayabiliriz gibi bir yanılgılı sapmanın içine düşeriz. Şimdi Ataol'un şu andaki konumu sevgili eşinden ayrı, biricik kızı Barış'ı özleyen bir baba oluşudur şairliğinden ya da yazarlar sendikası genel sekreteri oluşundan çok beni ilgilendiren. Ataol'u ve tüm öteki dostları işte böyle düşünüyorum...

ÖNCEKİ GÜN (19 Mart Cuma Günü) 1.5 yılı aşkındır tutuklu bulunan dostum sayın Niyazi Ağırnaslı'nın kızı Nuran Ağırnaslı salıverildi. Böyle bir sonuç beklenmiyordu. Herkes için şaşırtıcı oldu. Nuran'ın basınla ilgili süren davalarından birinden tahliyesine karar verilmişti ama öteki davalar sürdüğünden tutukluluk durumunun kaldırılmamasına, tutukluluğunun sürdürülmesine de birlikte karar verilmişti. Anlaşılan bürokrasi yanlış bir değerlendirmeyle Nuran'ın salıverilmesini

gerçekleştirdi. Bir sürü yanlışlıklar komedyasından sonra Niyazi bey kızını Kadıköy Emniyet Amirliği'nden aldı. Oraya getiren 1. şube yetkilileri. Akşam da ben görmeye gittim.

Nuran'ı görünce şaşırdım. Hiçbirimiz onun kadar sağlıklı değildik. Sanki dinlenceden gelmiş gibiydi. Oysa Nuran'ı ben bundan sanırım 4 yıl önce görmüştüm. Soluk benizli, alabildiğine zayıf, her an hasta olabilirmiş ya da yeni hasta yatağından kalkmış gibi bir durumu vardı. Şimdiyse toplanmış, yanakları kırmızı güller gibi açmış, davranışlarında derin bir sağlıklı görünüm kendisini sanki çiçekler gibi bezemiş.

İçerideyken yaşadığı koşulların yaşamsal tehlikeler gösterip göstermediği konusunda derin kuşkular taşıyordum. Astımı da vardı çünkü.

Bu durumu şükranla yazıyorum buraya.

Bir de üzerinde uzun uzun durulması gereken bir şey var: İnsanlar belli bir savaşıma ya da belli bir ereğe kendilerini topluca koşullandırdıklarında sağlıklı bir güzelliğin içinde yüreklene yüreklene yaşıyor, yaşamlarını bile uzatıyorlar...

KIZI ELİF -5'inde daha- anasının dizi dibinden ayrılmıyor. Ama öyle büyük bir coşkuyla da değil. İlk gece kim bilir anasının koynuna nasıl sokulup yatmıştır. Anacığının kokusunu içine doldura doldura... çünkü bu küçük yavrucak biliyor ki anası kısa bir sürecik kalacak kendisiyle... yine alıp götürecekler. Yanlışlıklarını anlar anlamaz hemen gelip alacaklar Nuran'ı... Ne kadar geç anlarlarsa o kadar iyi. Sanki Nuran yatılı öğrenci... kısa bir süre için evine dönmüş gibi.

İçeridekilerden çok söz edemedik. Yalnız onların koğuşunda iki de kız çocuğu var. Cezaevinde doğmuşlar. Anacıklarıyla birlikte... Biri Akrep Nalan diye bilinen genç kadının. Kendisinin idamı isteniyor. Oyna Nuran belki de salıverilecek diyor. Hürriyet gazetesi Nalan'ın boy boy fotoğraflarını basmıştı eline tabanca verip... kimleri öldürdü bir bir listesini de vermişti bu renkli fotoğrafların yanına. Hele taktığı adsa iğrenç: AKREP.

Bu akrep yavrusunu bağrına basmış, onu emzirirken kim bilir belki de dünyanın en güzel günlerini düşünüyor kendisi, yavrusu ve tüm insanlar için...

Hürriyet'in zengin patronuysa sıska boyu, kin ve korkudan kat kat olmuş yapısıyla onun yanında akrep'in de ötesinde çirkin ve hain bir insan.

Nuran'ı bugün de görmeye gidecektim. Ama kızım Ayşe 39 derece ateşle yatıyor. Onun başındayım.

26 MART 1982 ..... ASKERİ YARGITAY'DAN ONAYI ÇIKAN BİR İDAM MAHKÛMUNUN DAVASININ YENİDEN GÖRÜLMESİ İSTENDİ.

Olay şu: Hakkındaki idam kararı Danışma Meclisi Adalet Komisyonu'nca da benimsenen sol görüşlü AHMET ERHAN'ın avukatları Askeri Yargıtay

Başsavcılığı'na başvurarak sanığın yeniden yargılanmasını istediler. Avukatlar Danışma Meclisi Başkanı Sadi Irmak'a da bir dilekçe göndererek ölüm cezası kararı Danışma Meclisi Genel Kurulu'nca onansa bile infazın durdurulmasını önerdiler.

Ahmet ERHAN 1979'da Eyüp'te sağ görüşlü Mehmet ALUŞ'u öldürmek suçundan idamla cezalandırılmış ve karar kesinleşmişti.

Erhan'ın avukatları Sadık Akıncılar ve Kemal Kurnkumoğlu, Askeri Yargıtay Başsavcılığı ve Danışma Meclisi Başkanına sunulmak üzere İstanbul Sıkıyönetim Başkanlığına bugün bir dilekçe verdiler. Avukatlar dilekçelerinde Erhan hakkındaki ölüm cezasını Askeri Yargıtay'daki tek tanığa dayandırılarak onandığını belirttiler. Öldürülenin kardeşi tanık AYFER ALUŞ'un daha sonra Danışma Meclisine başvurarak "YALAN SÖYLEDİĞİ"ni bildirdiğini belirten avukatlar, mektup incelenmeden Ahmet Erhan'ın öldürülmemesi gerektiğini öne sürdüler.

Adalet Komisyonu'nda önceki gün bu tartışmalı dosya görüşülerek onaylaştı. Yapılan tartışmalarla ilgili olarak edinilen bilgiye göre bazı Danışma Meclisi üyeleri Adalet Komisyonu ve Danışma Meclisi'nin kesinleşmiş mahkeme kararları konusunda onanmaktan başka bir işlem yapamayacağını belirttiler. Bu üyeler kuvvet ayrılığı ilkesinden yola çıkarak, yasama, yargı güçleri arasında ayrılık olduğunu; yargı erkinin verdiği bir kararı yasama organının değiştiremeyeceğini savundular.

Bu haberi vapurda okuyorum Karaköy'e giderken... Cumhuriyet'ten... Gökyüzü öyle güzel ki... Tam da pencerenin kenarına iki kişilik sıralardan birine oturmuşum. Amacım denizi, doğayı, gözlerimle yudumlaya yudumlaya Karaköy'e varmak ve oradan Aksaray dolmuşuyla işe geçmek... Karaköy iskelesinden Haydarpaşa mendirekleri, Ayasofya, Sultanahmet Camii ve tüm sahil yolu şeridi öyle güzel görünüyor ki... her şeye karşın insanı sanki yuğup yıkıyor... Bir motorun peşine takılmış arsız martıların cayırtısını vapuru dolduran insan kalabalığından duyamıyorsam da, bu gök köpeklerinin havlamasını yine de duyar gibi oluyorum. Hiç yabancım değil onlar... Ada'nın tenha sokaklarında gökten üzerime saldırır gibi inerlerdi yuvalarının bulunduğu bölgeden geçerken...

AMA AHMET ERHAN olayı birden yüreğimi sıkıştırdı. Doğaya artık öyle bakmadım gözlerimle yudumlayarak. Ah sanırım ilk kez öfkelendim bile... Doğanın insan acısına, bir gencin hücrede asılarak öldürüleceği saati bekleyişinden habersizliğine, bu vurdum duymazlığa... bu kendi kendine kapanıklığı içindeki hiç değişmeyen sürgitliğine ... öfkelendim bile.

Bu öldürme cezasını baştan beri çok iyi izlemiş olan dostum Mustafa Aslan'ın o gün anlattıklarını dinlediğimde şaşkınlığımı ve sanki bu genci idam sehpasında kurtaramamanın, bir büyük yanılgının önüne geçememenin sorumlusuymuşum gibi duyarladım kendimi birden. Böyle düşünmekte haklıyım: İdamlarla ilgili onlara karşı çıkan ve ağırlığını bir bakıma bu düşünce oluşturacak olan Kral Oidipus Yazarını

Yargılıyor oyunum öylesine ağır gidiyor ki... ve öylesine de kötü yazıyorum ki. Sanki bu oyunu yetiştirip oynatırsam Ahmet'ler, bu fidan gibi delikanlılar bir bir darağacının yağlı ilmiğinden boyunlarını kurtaracaklar gibi delice bir sorumluluk duygusuna kapılıyorum. Ve oyunun ikinin bölümü Midilli'lerin başkaldırısının cezalandırılmasıyla ilgili yapı bu konudaki sorumluluğumu, bir aydın kişinin onurunu -hiç olmasa- azıcık savunabilir.

Öldürülen MEHMET ALUŞ'un katili olarak yakalanan Ahmet Erhan'ı aslında kimse görmemiş... Mehmet Aluş kurşunlanarak öldürülünce yanında bulunan annesi oracıkta bayılmış, oğlunun cesedine kapanarak... Eyüp karakolunda alınan ifadesinde "hiç kimseyi görmediğini" kesin bir biçimde belirtmiş. Karakolda alınan ilk ifadelerde tüm tanıkların hiçbiri Mehmet Aluş'u öldürenin kim olduğunu bilmediklerini söylemişler. Zabıtlar böyle tutulmuş. Ama daha sonra Mehmet Aluş'un kızkardeşi AYFER ALUŞ "kardeşimi mahallemizde oturan ve arası kardeşimle açık olan sol görüşlü Ahmet Erhan öldürdü." diye bir tanıklıkta bulunmuş. İşte Ahmet Erhan'ın yakalanmasına ve Sıkıyönetim Mahkemesi'ne çıkarılmasına bu iki satırlık ifade yetmiş de artmış bile. Mahkeme (sanırım 1 numaralı İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi) Ahmet Erhan'a ölüm cezası vermiş. Sanırım Yargıtay bozmuş. 1 no'lu Sıkıyönetim Mahkemesi davayı yeniden görerek önceki kararını bir kez daha yinelemiş: Ölüm. Nasıl oldu bilmiyorum bu kez Yargıtay da onaylamış bu kararı.

Başbakanlık teskeresiyle dosya Danışma Meclisi Adalet Komisyonu'na geldiği bir sırada bu olayın tek tanığı olan Ayfer ALUŞ, Danışma Meclisi başkanına bir mektup yazarak "BEN YALAN SÖYLEDİM:. KARDEŞİMİ ÖLDÜRENİN AHMET ERHAN OLDUĞUNU GÖRMÜŞ DEĞİLİM." demiş. Komisyon ne yapmış tartışmasından: Kuvvetler ayrılığı ilkesi vardır demiş. Yargı erkinin verdiği karara biz karışamayız. Onaylarız yalnızca. O zaman size neden geliyor peki? Bir insan yaşamının söz konusu olduğu bir kararda Danışma Meclisi Adalet Komisyonu üyelerinin bu oturumu tarihe, adalet tarihine geçmelidir mutlaka. komisyon üyelerinin adları bilinmelidir. Sivil işleri nelerdi bilinmelidir. Ve oyunlar yazılmalıdır bu konuda. Röportajlar yapılmalıdır. Roman sanatı bu konuyu hiç kaçırmadan bir görev gibi üstlenmelidir...

Ve Adalet Komisyonu'nun tek görgü tanığının "BEN YALAN SÖYLEDİM." demesine karşın gencecik bir delikanlıyı, bir insanın öldürülmesini benimsemesi lânetlenmelidir. Her gün gazetelerde sütunlar dolusu ülke yararına yazı yazdıklarını sananlara böylesine bir adli yanılgı karşısındaki susuşlarının hesabı mutlaka sorulmalıdır. Hiçbir sıkıyönetim yasağı elleri arkaya bağlanmış, beyaz gömleği sırtında darağacına gönderilen bir genç karşısında mazeret olamaz.

AYNI GÜNKÜ GAZETELER: HALKEVLERİ İÇİN DAVA AÇILDI. Ankara askeri savcısı 2 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde açtığı davayla ilişkin olarak Genel Başkan AHMET YILDIZ hakkında 18 aydan 4 yıla kadar tutukluluk cezası istiyor.

Dostum NİYAZİ AĞIRNASLI için istediği ceza 1 yıldan 3 yıla dek... Dayanamadım hemen Ankara'yı aradım. Niyazi Bey'le görüşemedim ama yazıhanedeki avukat arkadaş İsmail Bey ile görüştüm. Bu akşam yeniden arayacağım.

Ah tanrım 70 yaşında bir insanı, torunlarının, çocuklarının içinden çekip almakla, kim bilir belki yirmi yaşını daha yeni aşmış bir genci haksızca idam sehpasına gönderme çizgisi gittikçe genişleye genişleye tüm ülkeye yayılıyor. Aksaçlıların doldurduğu tutukevleriyle gepegenç insanların sehpalarda sallandığı bir ülke... Yaşamı boyunca saçlarını ülkenin bağımsızlığı, insanlarının mutluluğu, kişinin onuru için ağartmış namuslu insanların hapse atıldığı bir ülkeye ve artık nasıl faşizmin boyunduruğu altında değildir denebilir...

AĞIRNASLI içeriye girerse kızının, damadının torunlarına o bakıyor. Nasıl zorlu günler geçireceğiz. Ama geçirmemiz gerekeni geçiriyoruz. Kurtuluşumuz böyle sıkıntılardan, böylesine ağırlaşan koşullarda onurlu savaşımlar verişimizden kaynaklanacak. Umudumuz yok. Lenin'in dediği gibi "umutsuzluk çöken sınıfların bir niteliğidir."...

Le Monde'un 24 Mart tarihli sayısında "ANTİTERÖRİST SAVAŞIMIN YERİNİ İDEOLOJİK BASKI ALIYOR" başlıklı önemli bir yazı var. Claire Trean Ankara'dan göndermiş yazıyı. Son zamanlarda Ankara'da ve İstanbul'da bir değişiklik duyarlanıyor diyor. Yabancılarla görüşmeler yasaklanıyor. Kimse yabancılarla görüşmek istemiyor. Kaçınıyor bundan. Yazıda: Ordunun Kemalist çizgide sağa da sola da tarafsız eylemler koyduğu düşüncesinin 18 aylık uygulamada artık son bulduğu vurgulanıyor. Bir eski bakan şöyle bir açıklama yapmış Le Monde'un yazarına: "Türkiye'de bazı şeyler değişmeye başladı, çünkü askerler başarılarından artık kuşku duymaya başlıyorlar ve de birkaç aydan bu yana kendi kendilerinden hiç de memnun değiller..." Bence bu önemli bir saptama. Eğer doğruysa bir takım değişikliklerin başlangıcı olabilir.

Yazar sağ ve sola karşı eşit davranma eyleminin görünürde bile korunamadığını vurguluyor. Albay Türkeş'in 694 cinayetten sanık olarak yargılanan militanlarının düzinelerce salıverildiğini buna örnek olarak gösteriyor. Sola karşı baskıyı örneklemek için de, uygulanan yöntemin en küçük birimde, örneğin, polislerin bir küçük kitapevinde Gogol, Turgeniev, Tolstoy gibi yazarların kitaplarının "Rus olmaları nedeniyle" toplatıldıklarını, daha büyük ölçekteyse bu baskının örneğin CHP'sinin yasal görünümlü örgütlerle gizli ilişkiler içinde olduğunu konusunda 141. ve 142. maddelerden soruşturma açıldığı gösteriliyor. Disk davasıyla Barış Derneği üyelerinin tutuklanmasının artık Türkiye'de baskının yeni bir aşamaya, ideolojik aşamaya yönlendiğini söylüyor. İkili ve birbiriyle çelişkili kararların alındığını örnekleyen yazar EVREN'in yol ayrımında bulunduğunu, böyle bir yol ayrımına kaçınılmaz bir biçimde gelindiğini yazıyor. Barış Derneği üyelerinin tutuklanması için geliştirdiği saptama oldukça ilginç: İstanbul Barosu Başkanı Orhan Apaydın'ın tutuklanması gerekiyordu

diyor, çünkü DİSK davasındaki faşist ögelerin nasıl ağırlıklı olduğunu artık savunmaya gelindiği bir dönemde en iyi belirleyebilecek olan sendikacıların avukatlığını yapan baro başkanıydı. Herkes de çok iyi bilir ki APAYDIN'ın Moskova ile el altından işbirliği yaptığı palavrasına askerlerin kendisi bile inanmazlar. Amaç DİSK davasından Apaydın'ı uzaklaştırmak.

MAXIME RODINSON adlı yazarın makalesi ise: "İSMAİL BEŞİKÇİ İÇİN". Bu yazıyı aslında olduğu gibi çevirip günceme almalıyım. İsmail Beşikçi Kürt halkına karşı kendi halkının işlediği suçları kınadığı için onurlandırılıyor.

Bu konuda uğradığı cezaların dökümünü yapıyor. Yazar ve bilim adamı olan Beşikçi'nin İsveç Yazarlar Birliği'ne tutukevinden yazdığı mektup yüzünden "Türk Devletinin dış itibarını zedelediği" gerekçesiyle nasıl suçlandığını vurguluyor.

Sonra Picasso'nun şu sözleriyle bitiriyor yazısını: "Atölyesini ziyaret eden bir Nazi subayı Guernica tablosunu görünce duraklamış ve Picasso'ya sormuştu. – Siz mi yaptınız bu tabloyu? Pikasso'nun yanıtı şuydu: - Hayır. Siz..."

27 MART 1982 ..... ASKERİ YARGITAY ERHAN'ın DOSYASINI GERİ İSTEDİ.

Askeri savcının dosyayı incelemesine dek asılma işlemi durduruldu.

27 MART 1982 ..... HÜRRİYET GAZETESİNDE BOYDAN BOYA MANŞET:

SAYIN EVREN'E AÇIK MEKTUP:

"PAŞAM... Dün bir kaçakçılık haberi yayınlandı. Bir İstanbul gazetesinde... Yalnız onda... (GÜNEŞ gazetesinde, okumadım ama başlığını gördüm vapurda. Doğrusu önemsememiştim. Şimdiyse bulmak için sokağa çıkacağım. Biz Hürriyet'teki sür manşet mektubu okumayı sürdürelim:) Haber özel miydi? Hayır... Haber biz gazetecilerin diliyle "atlatma" mıydı? Bin kere hayır. Haber sadece "yasaktı". İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı olayın o aşamada duyurulmasında sakınca görmüştü. Nedeni? Operasyon sürüyor, soruşturma zinciri sürüyordu. En uçtaki halkaya ulaşmak için, şimdilik gizlilikte yarar vardı.

Olay yaklaşık beş ay önce patlak vermişti. İlgili gazetenin, yayın hayatına atılıp atılmayacağı bile henüz belli olmayan bir dönemde...

OYSA konu bütün belgeleriyle, ilk Hürriyet'e gelmişti. Evet, büyük bir kaçakçılık söz konusuydu. Ancak adı geçen şirketin gerisinde üç büyük banka ve onlara destek sunan, en az bankalar kadar büyük bir bankerlik kuruluşu vardı.

O gün Hürriyet'te yayın hazırlıkları üzüntü ile yapıldı. Çünkü haberin daha bu "bismillah" adımında, kamuoyuna yansıması panik demekti. Yaralı Türk ekonomisinde bir rahne daha açmak demekti (Hürriyet buraya bir yıldız koyup aşağıdaki açıklamayı

yapmış: "Hürriyet hiç mi hata yapmaz? Yapabilir... Nitekim bir yıl kadar önce yayınladığı bir haberle ekonomik çevrelerde belki heyecan yaratmıştır. İhtimal, zarar da. Ancak yine Hürriyet ve kuruluşları, bu yıl ödeyecekleri yarım milyar lirayı aşkın vergi ile bu zararı, kısmen de olsa karşılamanın huzuru içindedir.")

Ve işte o gece, yayın hazırlıkları sürerken, Sıkıyönetim'in yasak kararı geldi.

İtiraf edelim: Yasaklar genellikle sevimsizdir. Fakat ilk kez bu tür bir karar gazetemiz bünyesinde anlayışla karşılandı.

Soruşturma sürsündü. Suçlu ve suçlular yakalansındı. Cezaları neyse çeksinlerdi. Fakaaat, (Aynen Fakat'ı böyle yazmış Hürriyet) neredeyse tırnaklarımızla giriştiğimiz şu ekonomik savaşta bir yara daha almak... O, olmasındı.

Aradan günler, haftalar, aylar geçti. Zaman zaman yeni gelişmelerle ilgili bir belge geldi; Hürriyet'teki dosyasına girdi. Ama yine rafta ve hasır altında...

Bu arada olayın ufacık bir serpintisi oldu. Yine bir İstanbul gazetesi, isim vermeden, kuruluş belirtmeden, habere kıyısından, köşesinden dokunacak oldu. Dilerseniz arz edelim sonuç ne oldu: Gazete yöneticileri sıkıyönetime davet edildiler... İfadeler verdiler. Yetkili ellerin neredeyse kulaklarına yapıştığını gördüler.

GAZETECİLİK açısından bir haberin dokunulmazlık zırhına bürünmesi bizlerde hep düş kırıklığı uyandırır. Ama bu kez, değil mi ki yaratacağı ekonomik kargaşa havası yasaklı yoldan da olsa önleniyordu... İyimser bir hoşgörü ile karşılanabilirdi.

Taa ki, düne kadar... Bir İstanbul gazetesi haberi yayınlayana kadar... Ve yasağa rağmen. Yasağa rağmen, diyoruz... Çünkü olayı yasaklayanlar, onun kaldırıldığı yolunda küçücük bir işaret bile vermemişlerdi. Ve yalnız "Hürriyet" değil, başka hiçbir gazeteye... İhtimal yasak sürüyordu; çünkü soruşturması sürüyordu. Genellikle bu tür uyarıları telefondan almaya alıştığımız Sıkıyönetim yetkilisi de, ertesi gün, şaşırdığını gizleyemiyordu.

HÜRRİYET, sözünü ettiğimiz İstanbul gazetesine, diğer gazetelere olduğu gibi bazı teknik konularda yardımcı olmaktadır... Nitekim, ilgili gazetenin yasak haberi yayına koyduğunu, önce Hürriyet öğrendi. Şekliyle ve bütün ayrıntılarıyla... Ne yapabilirdi? Elinde klasör kalınlığına ulaşan dosyayı çıkarır, bir sayfa değişikliğiyle devreye girerdi.

Yapmadı ama... Haber, haberdi de; ülkenin çıkarları söz konusu olunca, bazı haberleri tutmanın sorumluluk bilinciyle bağdaştığına inanıyordu...

Haaa; bu arada ne yaptı? Bazı girişimlerde bulundu. İstanbul Emniyet Müdürü'nü aradı... Uyardı. Sıkıyönetim yetkilileri ile temas aradı. Ne yazık ki en üst düzeylerde kurduğu bağlantı da tatmin edici ışık getirmedi. Böyle bir yasağın olup olmadığı pek hatırlanmıyordu. "Dilerseniz siz de basın..." deniliyordu.

Ama Hürriyet basmayacaktı... Basamazdı da.

Çünkü zat-ı devletlerinden sayın Başbakanımıza ve bakanlarımıza kadar, ne tür bir ekonomik cephe savaşı verildiği ortadaydı. Bir haber uğruna, bu cephenin hele içe dönük yüzünü, kimseler çökertmeye yeltenmemeliydi. Tabii yüreğinde memleket sevgisinden, en az, birtakım kırıntılar taşıyorlarsa...

EVET, bir İstanbul gazetesi, bu haberi bastı. Yasağa rağmen.

Sözünü ettiğimiz olayın yaratacağı fırtına, Türkiye'de üç büyük bankayı, bir de büyük bankerlik kuruluşunu sarsar demiştik. Taa başta...

İzin verirseniz, bir çift daha söz edelim:

Madalyonun, gazete olarak görünen yüzünü çeviriyorsunuz. Ne mi görüyorsunuz? Bir tablo ki, rakip bir banka ve bankerlik kuruluşuyla sarmaş dolaş ilintili...

Anlamlı değil mi?

PAŞAM; durumu takdirlerinize sunuyoruz... Ve bazı kulaklar çekilmelidir diyoruz...

Hangi kulaklar? Yine takdire bırakıyoruz..."

Hürriyet

Şimdi sorulması gereken soruları soralım:

Önce Hürriyet'ten başlamak gerek: "Secaettin arz ederken merdai kıpti sirkatin arz eder" örneği Hürriyet'te Devlet Başkanı'na sekiz sütun üstüne çektiği manşette marifetlerini açıklıyor. Hürriyet'e dosyalar geliyor, yeni belgeler ulaşıyor, bir klasör gibi kabarıyor kaçakçılık dosyası ve Hürriyet kendi sözleriyle tüm bunları "yine rafa ve hasır altına" sürüyor. Önce soralım bakalım Türkiye'nin en büyük gazetesi olmakla övünen kuruluşun sahibine? NEDEN? Soruyu sormayı sürdürelim: İlk kez haber bundan beş ay önce Hürriyet'e gelince Hürriyet sorumluları neden canları istemeye istemeye bu haberi baskıya hazırlarlarken sıkıyönetim yasağı gelince bunu adeta sevinçle karşılıyorlar. NEDEN? Bu kaçakçılığın arkasında üç büyük banka ve bankalar kadar güçlü bir bankerlik kuruluşu var diyor Hürriyet. Bir panik başlarsa sonu nerede biter, bilinmez diyor? İşte tam burada işin püf noktası... kıpti'nin sirkatini söylediği yer burası. Şimdi burasını açalım azıcık: Bu üç banka ve Kastelliyle Hürriyet gazetesinin ve kuruluşlarının ya bir ilişkisi varsa? Nereden bilelim? Kapitalist ekonomide bu ilişkiler öylesine duyarlı dengelerle kurulmuştur ki küçük bur duyuntunun her şeyi yerle bir etmesi, bu ilişkileri koparması olanaklı. Özellikle bunalımlı dönemlerde...? Bu bir. İkincisi senin görevin kamuoyunu ne olursa olsun aydınlatmaktır. Demek ki sen küçük bir haberciğin Özel ekonomisini alt üst edebileceğini çok iyi biliyorsun da, onun için bu haberin yayınlanmasına karşı

duruyorsun. Halkını yanıltmaya, onları yanlış yönlendirmeye koyulmuşsun. Çünkü bu düzen yıkılırsa Hürriyet Holding de altında kalacaktır. Amaç üç bankanın korunması ve bir bankerlik kuruluşuna kanat gerilirken bu derin kapitalist sömürü düzeninin korunmasını kollamak, onu bir takım tehlikelerden sakınmaktır. Güneş gazetesini Çavuşoğlu-Kozanoğlu Kapitalist grubu çıkarmaktadır. Hisarbank'ı da ellerinde tutanlar onlar. EKO bankerlik kuruluşu da onların. Demek ki kapitalist cephede bir rekabet var. Karşı karşıya düşmüşlüğün gerçeği apaçık ortada. Hürriyet kuruluşu adını vermediği üç bankayla Kastelli grubunun yanında yer almışsa bunu nasıl açıklığa kavuştururuz?

Hürriyet bu haberi basmamakla kraldan çok kralcı olduğunu göstermiştir önce gazete olarak. Haberin basılmakta olduğunu öğreniyor. Rekabet halinde olduğu Güneş gazetesinden önce davranıp bu haberi vermesi içten bile değil onun için... Ama o ne yapıyor? Sıkıyönetim ilgilileriyle, Emniyet müdürlüğüyle, en etkin çevrelerle ilişki kuruyor. Niçin? Haberin basılmakta olduğunu duyuruyor onlara... yani engellenmesini istiyor.

Çünkü gazetecilik artık ikinci belki de üçüncü planlarda. Amaç ne yapıp edip bu haberin çıkışını engellemek. Ama doğrusu ya sıkıyönetim ilgilileri "isterseniz siz de basın" deyince... artık yapacak şeyi kalmıyor ve 8 sütun üstüne manşetle Devlet Başkanı'na açık mektup yayınlıyor. Kulakların çekilmesini istiyor.

Şimdi bu arada öğrendiğimiz küçük ayrıntıları saptayalım: Türk basınında korkunç bir sansür vardır. Bu sansür telefonla gerçekleştirilmektedir. Yazılı buyruklarla ya da mahkeme kararlarıyla değil... Bir subay telefonu açmakta ve de gazetelerde çıkacak haberleri ya yasaklamakta ya da çarpıtarak verilmesini sağlamaktadır. Bu iyice artık biline.

ASIL önemli konuysa bence çok başka. Askerler büyük kapitalist kuruluşlardan ya rüşvet almaya ya da o ilişkiler içine girmeye başlamışlardır. Haberden çıkan sonuç bu. Kendi yasaklarını bile sağlayacakları çıkarlar adına gözardı etmektedirler. Çıfıta bulandıklarını bundan iyi hiçbir şey tanıklayamaz. Kendi aralarında korkunç bir rekabetin başladığı, kapitalistlerin askerleri ayarladıklarını şu tümceden hemen kavramak olanaklı: "Genellikle bu tür uyarıları telefonundan almaya alıştığımız Sıkıyönetim yetkili de, ertesi gün, şaşırdığını gizlemiyordu."

Ya bu sıkıyönetim yetkilisi -üç banka ile bir bankerlik kuruluşunun kaçakçılık olayındaki haberini yasaklayan kişi- bu çevrelerce haberin yayınlanmamasını sağlaması açısından satın alınmışsa? Bunu bilen öbürleri de bir başkasını satın almakta kesenin ağzını açmamazlık etmeyeceklerdir. O da bu haber üzerindeki yasağı gözardı ettirecek bir başka sıkıyönetim yetkilisi bulacaktır...

Çürümüşlük zorba yönetimin içine doğru rutubet gibi sızıyor.

Tüm bu pislikler içinde dipdiri bir genci düşünüyorum hücresinde. Bu kirli ellerin boynuna yağlı ilmiği geçireceği saati ve günü bekliyor. Ahmet ERHAN'ı

düşünüyorum. 71 yılında bir garaj içinde uzanıp yatıvermiş iki gencin cesetleri canlanıyor gözümde... Sinan'ın ve Kadir'in... 70 yaşında saçları ağarmış ama ulusunun çıkarları, ulusunun bağımsızlığı ve gelecek kuşakların mutlu yarınlar görmesi için yaşamı boyunca en küçük bir sapmada bulunmamış Niyazi AĞINASLI'ları... Baro başkanlarını düşünüyorum... Bir büyük elçinin Kartal-Maltepe'sinde tüm yaşlılık hastalıklarına karşı dimdik duruşundaki onuru gecenin bu ileri saatinde... yazı makinemin başında büyük bir geleceğin muştusu olarak selamlıyorum...

Sevincime hücrelerinde ölümlerini bekleyen gençlerin derin acısı karışıyor. Ve bu acı banka-bankerlik kuruluşlarının subaylar eliyle oynadıkları oyunları kavradıkça yoğunlaşıyor... ağdalaşıyor...

28 MART 1982 .... Bugünkü gazeteleri heyecanla bekledim. Hürriyet'in olayı geliştireceğini, öteki gazetelerin de bu işe kıyısından köşesinden yavaş yavaş girmeye başlayacaklarını sanıyordum. Oysa kocaman bir tısss. Besbelli ki sesini duymaya alışkın gazeteciler Sıkıyönetim yetkilisinden gerekli buyruğu alıp kırk yılda bir uzattıkları dillerini yeniden ağızlarına çekip dudaklarına kilidi vurmuşlar... Birazcık açtıklarında ağızlarını nasıl kötü bir koku yayılıyor çevreye...

Besbelli ki Sıkıyönetim yetkilileri ya da -aslında bunu böyle söylemek gerek, yani "Sıkıyönetim yetkilileri" diye söz etmemek gerek, asıl adı bunun cuntacılar...- Cuntacılar besbelli ki kamuoyunu uyutmak yolunu seçtiler gazeteleri susturarak... böylece toplumsal gerçeği saklayacaklar... Bir ölçüde böyle olabilir... ama bir ölçüde... Bankerlerin iskambil kağıtları gibi devrilmelerini önleyebildiler mi? Şimdi tehlike sistemin en büyük kolonlarından birinin ve başlıcasının temelleri dibinde kaynamaya başlıyor... Bankalara ve en büyük banker kuruluşlarına doğru sızıyor ve sızdığı yeri eritip dağıtmaya yetiyor hastalık...

Evet bugün koskoca bir tısss... yani olay Devlet Başkanı'na yazılan o çok anlamlı mektuptan sonra sanki hiç yokmuş, olmamış gibi hasır altı ediliyor. Yalnızca Güneş encikler gibi hev hev hev'leyerek şöyle diyor: "Hatırlarsınız. Televizyon yayınlarımızda da GÜNEŞ... İŞTE GAZETE diyorduk. Sözümüzü tutuyoruz. Güneş yayın hayatına girdikten çok kısa bir süre içinde Türkiye'nin en çok satılan ilk üç gazetesinden biri oldu. (...) Güneş doğruluğun yanındadır, halkının yanındadır. Güneş hep bu doğrultuyu sürdürecektir. Ancak kurumlarla kişiler birbirine karıştırılmamalıdır. Banka olsun bankerlik kuruluşu olsun bu kurumlar kalıcıdır. Kurumların başındaki kişiler geçici, kurumlar nötr'dür, yönlendiren kişilerdir. Sapma yapan o kurumlardaki insanlardır..." gibi...

Yani Güneş kısaca hev hev'leyerek diyor ki: "Biz sistemin temel kolonlarına karşı girişimler içinde değiliz. Bankalar ve bankerlerle ilişkilerimizde onları dinamitleyecek girişimlerden özenle kaçınırız. Biz yanlışlıklar yapan kişileri izleriz..." İşte böylesine tatsız tuzsuz şeyler söylemeye kalkıyor...

Ya Cumhuriyet'teki Mumcu... İyice gerilemiş zekâsıyla kendisini yüz kez cebinden çıkarabilecek burjuvalarımızla alay etmeye kalkıyor yarım yamalak... "Holdingler neden acaba, (milli birlik ve beraberlik ruhu içinde) elbirliği yapmıyorlar... (...) Herhalde aralarına komünistler sızmıştır. (...)

Biliyorsunuz çelişkiler 'ana çelişki' ve 'baba çelişki' olmak üzere ikiye ayrılır. Ana çelişki emek ile sermaye arasında. En büyük çelişki bu 'baba çelişki'dir. Baba çelişki hiçbir zaman 'baba nasihati' ile önlenmez. Genellikle 'para babalarında' görülen bu çelişkinin günümüzde tedavisi yoktur. Bir de 'Mafya babaları' vardır. (...) Efendim ben, inanın bu 'Holdingler arası baba çelişkilere' çok üzülüyorum. Girmiş içlerine üç-beş komünist bunları sabah akşam birbirlerine düşürüyor. Hem efendim bu çelişkinin ne Marksist estetiği var, ne sentetiği; dialektik, miyalektik de hak götüre."

İşte böyle bir seviyede yaklaşıyor soruna MUMCU. O da tıss geçiyor... Onun nedeni de bir başka çünkü: Son zamanlarda yazdığı yazılarda artık resmi ideolojinin resmi sözcüğü niteliğini almaya başlamıştı çünkü. Özetle şöyle diyor: "Ülke bir iç kargaşa içinde iç savaşa gidiyordu. 12 Eylül eylemi kaçınılmaz zorunluluktan kaynaklanmıştır ve kardeş kavgasını, iç savaşı önlemiştir."

Şimdi cuntacıların Holdinglerce nasıl karşı karşı kamplardan ayarlaya ayarlaya satın alındıklarını, olayın sınıfsal niteliğini bu olayla eleştireceğine işte böyle yarım yamalak esprilerle soruna yaklaşıyor. 21. yüzyıla yaklaşırken bazı yazarlarımızın seviyesinin bu olması ne acı...

BUGÜNKÜ gazetelerde günlüğüme alacağım başkaca önemli olay şu: CHP milletvekillerinin bulundukları bölgelerde soruşturmaları yapılıyor. DİSK'le ilişkilerinden sorumlu tutuluyorlar.

Kendim için de şunları yazabilirim: Bugün 28 Mart... İlk kez baharın gelmekte olduğunu duyarladım. Kızımla Fenerbahçe'ye yürüdük bol güneşli bu Pazar öğlesinde... AYŞE Fransızca'sını alabildiğine geliştiriyor. Bu bana öylesine güven veriyor ki...

Bu pazarın baharlı güneşinde dostları düşündüm: Ataol şimdi ne yapıyor diye geçirdim aklımdan? Kızını özlüyordur derin derin. Ya ALİ TAYGUN...? Bahar tutukevlerinde de olsa insanlara duyarlatır mı kendini? Geçen gün Ali'nin annesine telefon ettim. Kendisiyle ilk kez konuşuyordum.

Ali'ye kartlar atacağım...

Baharın ilk kokularında tutukevlerinde dostları düşündüm bugün... Dostları düşündüm... dostları...

3 NİSAN 1982 ..... BALIK almak için Kartal'a gittiğim gün, yani, baharın kendini deniziyle, yosunuyla, ağacı ve sabah sabah gün ışımında ötmeye başlayan sığırcık kuşlarıyla bir iyicene duyarlattığı bugün, Devlet Başkanı ve Genel

Kurmay Başkanı ve öteki konseyciler hepsi Bursa'da idiler ve o gün kayıkta satılan çinekopun kilosu 400 liraydı. Mezgit 300... Devlet Başkanı ve Genel Kurmay Başkanı ve cuntanın başkanının konuşmasını dinlemeden önce semt balıkçımız Ali'nin karısını dinledim önce. Pek terbiyeli olmadığı belli olan bu kadın o gün bana şunları söyledi:

- Tam kalkanın zamanı şimdi. Bak bir tek kalkan yok dükkânda. Şu lüferlerin haline bak... İşte böyle bakıp bakıp dönüyorsunuz. Kim alabilir şu zayıf lüferleri tanesi 450 liradan... Balıkhanede kalkanın kilosu 1250 lira. Kime alıp kime satacağım? Dükkanı açmak için açıyorum. Ve inanır mısınız hasta olduk ikimiz de... ben de Ali'de... Bu işin altından nasıl kalkacağımızı artık bilmiyoruz. Bize 1250 liraya kalkanı veren balıkhane 800 liraya Yunanistan'a ihraç ediyor. Neredeyse denizi de satacaklar döviz gelsin diye çakıllarıyla kumuyla birlikte...

Ve işte o gün Ali'nin karısının Turgut Özal'a uzun uzun ilendiğinin akşamında televizyonda cuntacı generallerin tribünde yan yana, omuz omuza sıralandıklarını ve ortalarındaki generalin, Evren'in şunları söylediğini duydum:

- Dünyada hiçbir askeri yönetim yoktur ki bizimki kadar demokratik, bizim kadar ılımlı olsun.

- (Avrupa Konseyi'ni kastederek) İstekleri de şu: İDAMLARI VE SUÇSUZ OLARAK HAPSEDİLENLERİ NEFRETLE KINIYORLARMIŞ. KINASINLAR. Şimdi, Avrupa'da birçok ülkeler idamı kaldırmış. Ve İnsan Hakları Sözleşmesi diye bir sözleşme imzalanmış. Buraya biz de imza atmışız. Ama İnsan Hakları Sözleşmesi idamı yasaklamıyor. Her ülkeyi serbest bırakmış. Kanunların cevaz verdiği idamları yerine getirebilir demiş. Buna rağmen bize: NİYE SİZDE İDAM VAR DİYE SORUYORLAR. Biz onlara soruyor muyuz: SİZ DE NİYE İDAM YOK...?

- Anayasa komünizme, de, faşizme de, teokratik düzene de kapalı olacaktır. Bazı ülkeler komünist partisini kabul etmiş diye Türkiye'de kabul edemez. Türkiye'de komünist partisinin işi yoktur. Mesela bazı ülkelerde, Avrupa'nın birçok ülkelerinde, şimdi isim vermeyeyim, faşist parti yoktur. Ve yasaktır. Biz onlara söylüyor muyuz: SİZDE FAŞİST PARTİ NİYE YOK? diye.

İki kapatılmış büyük partinin liderlerinin adlarını vermeden onlara uzun uzun çattı. "Devlet Başkanı Evren Bursa'da halka hitaben yapacağı konuşmalarda önemli açıklamalarda bulunacak" diye günlerdir radyo ve televizyon açıklama yapıp duruyordu. İki büyük parti liderine çatması anlamlı: Avrupa Konseyi'ne diyor ki: "Siz bunlara sırt verir de bizimle ilişkilerinizi bozarsanız biz de bunların tepesine bineriz..."

Bunu pek önemli Bursa açıklamasında şu tümcelerle belirtiyor AP lideri Demirel ve CHP lideri Ecevit'i amaçlayarak: "Zannediyorlar ki yeni partilerin kurulmasına izin verildikten sonra isim değiştirmiş olarak kurulacak partilerin başına geçecekler ve bu lider kadrolar ve yönlerine ya da yanlarına körü körüne bağlı kişileri alıp bunları başa geçirecekler, ipleri kendi ellerinde olarak de bu partileri yöneteceklerdir. (...) Ben son

defa hatırlatıyorum ki, bu gibi ham hayalleri bıraksınlar. Artık bu millet yakasını bunlardan kurtarmıştır. Bir daha yakasını paçasını aynı kişilere kaptırmak istemiyor. Eğer bu hatırlatmamı yeterli bulmuyorlarsa, bilsinler ki çok sert ve katî tedbirler almakta hiç tereddüt etmeyeceğiz. Ve eğer Avrupa'daki şahsi dostluklar kurdukları bazı kişi ve kuruluşlardan medet umuyorlarsa bu umdukları medetin ne kadar geçersiz olduğunu sonradan çok acı olarak göreceklerdir."

Yarım yamalak Türkçe'si, ebleh beyni ile sorunlara işte böyle apıra köpüre yaklaşıyor. Ve yönetimin nasıl sağlam, dimdik olduğunu belirlemek için günlerdir Devlet Başkanı'nın önemli açıklamalar yapacağı bildirilen televizyon ve radyodan o ince sesiyle, tamtakır işte şu önemli açıklamaları yapıyor general giysileri içinde:

"Bir tesadüf eseri Kuveyt'e gittim. (Akıllım, sen bir rastlantı sonucu Kuveyt'e gitmedin. Kuveyt Emir'inin çağrılısı olarak, gün ve saati belirlenmiş bir saptama ile Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet başkanı olarak bu ziyareti yaptın. Bu tesadüf sözcüğünü bundan sonraki cümlede kullanması gerekirken ne Türkçe'ye hakimiyeti, ne aklının yeterince uyanık olamayışı yüzünden bir sonra söyleyeceği tümceyi düşündüğünden, o tümcede söylemesi gerekeni ilk tümcede söyleyiveriyor ve ortalık karmakarışık oluyor) Sayın Kara Kuvvetleri Komutanımız da Pakistan'a gitti. Ben Cumhurbaşkanlığı vekaletini Ersin Paşa'ya bırakmamak için onu Pakistan'a göndermişim. Ben şimdi, yarından sonra Romanya'ya gideceğim. Ona bırakacağım."

20. yüzyıldan 21. yüzyıla girerken, Atatürkler, İsmet Paşalar görmüş dinlemiş insanlar sonunda hangi paşaların Türkçe'sine kaldı Tanrım?

AMA doğrusu kendisinden hiç beklemediğim bir doğruyu Bursa konuşmasında birden söyleyiverdi. Hem de kendisinden hiç beklenmeyecek bir açıklıkla: "Hapishaneye girmeden kahraman olması yerine hapishaneye girerek kahraman olmasını tercih ederiz."

İşte üstünde tüm devrimcilerin durması gereken tümce budur. Hapishaneye girmeden kahraman olmak yerine hapishaneye girerek kahraman olmak arasındaki ayrımın nasıl net, belirgin bir ayırım olduğunu, bu ayırımın kendileri için yeğlenenin ne olduğunu, yani "elimizin altında hapis olsun da varsın adı kahramana çıksın... halkın içinde kalıp kahraman olması yerine, biz bunu yeğleriz." seçmesini belirtmesi karşı kampın sorununu nasıl net kavradığını gösteriyor.

Halkın içinde kalarak, halkla birlikte kendisine karşı gerçekleştirilecek bir eylemden yakasını kurtarmanın nasıl zor, hatta olanaksız olduğunu çok iyi biliyor.

TERCÜMAN gazetesinden Nazlı ILICAK'ın "Devlet Başkanı"nın söylevinden beklentinin n'olabileceği konusundaki varsayımının üstünde durmakta yarar var. Nazlı ILICAK köşesinin sonunda şunları söylüyor:

"... Arkadaşlardan biri (Önemli haber 52 sayılı bildirinin kaldırıldığının açıklanması) olabilir deyince, çoğumuz bu görüşte birleştik. Madem Türkiye adım

adım demokrasiye yaklaşıyordu, değişik yorumlar yüzünden sınırları pek kolay tespit (saptanamayan) edilemeyen bir bildirinin kalkmasından daha tabii (doğal) ne olabilirdi ki...

Tahminlerimizde yanılıp yanılmadığımızı, Cumartesi 3 sularında biz öğreneceğiz. Ama yazımız çoktan yayınlanmış olacak..."

Beklentinin böylece boşa gitmesi bir yana cunta'nın gerektiğinde en ağır önlemleri alabileceğini belirtmesi, 52 sayılı Konsey kararını yeniden, apaçık savunması onların bu takımı iyi anlamalarına yardım eder mi etmez mi bilemem... Hiç kuşkusuz burjuvazinin yurtsever kanadı bugünkü yönetimi demokratikleştirme eğiliminde elinden gelen çabayı göstermek istemektedir. Böylece yumuşak inişle bir şeyleri kurtarmanın olanaklı olabileceğini sanmaktadır. Ama bu cuntacılarla artık işin bir defada ve son kez, bir daha ikide bir "Cumhuriyeti kollamak ve korumak" bahanesiyle Amerikancı doğrultuda iktidarı ele geçirmelerinin kesin biçimde önlenmesi için halk ve işçi savaşımına kesin gereklilik olduğunu anlayıp anlamadıklarını henüz göstermiyor.

Belki de burjuvazinin demokrat ve yurtsever kanadıyla bu konuda yakın işbirliği gerçekleştirilebilinir? Yeter ki sol'dakiler sorunu temelden kavrasınlar ve bu ilişkinin boyutlarını, sürecini kesin bir biçimde belirginleştirebilsinler... Demokratik ülkelere "Siz de niye idam yok...?" "Siz de niye faşist partiler yok...?" diye soran bir cuntacı - faşist generalin boyunduruğundan kurtulmak onların da görevi. Türkiye'yi bir kışla sanan bu anlayışın çağdışılığı onları da hiç beklemedikleri yıkımlarla yüz yüze bırakacaktır.

İRAN HALKININ Saddam Hüseyin'e karşı kazandığı zaferi coşkuyla kutluyorum. İran orduları bir Kemalist özentisi Hüseyin'i yendiler. 18 ay süren savaşın sonucu artık iyice belirdi. Türkiye'deki bir takım küçük burjuva aydınları da Hümeyni rejiminin niteliklerini iyi kavramak zorunda kalacaklar. Ayetullahların gitmekte oldukları yerin hangi değişimlerle sonuçta kendini kesin bir halk iktidarında gerçekleştireceğini göreceğiz. Irak sınırına 2 kilometre kalmış İran birliklerinin en ön cephedeki erleri gazetecileri gördüklerinde ellerindeki silahlarla birlikte siperlerden fırlayarak "Kahrolsun Amerikan emperyalizmi" "Kahrolsun Amerika" diye bağırmalarının yankıları Ankara'daki generallerin bomboş beyinlerinde kim bilir nasıl yankılanıyordur... kim bilir nasıl?

11 MART 1982:

KAÇGÜNDÜR delinin biri bağırıyor kafamın içinde tüm dünyaya:

- Siz de niye faşist partiler yooookkkkk?

- Siz de niye idam yooookkkkk....?

İdaaammmmm yoookkkkkk...?

Bir an duruyor. Televizyon ekranından tüm dünyaya, tüm insanlara bakıyor. Sonra birden general giysileri içinde bağırıyor öfkeyle:

- Biz de var. Kınıyormuşsunuz. İstediğiniz kadar kınayın. Kitlelerin üstünde geziniyor televizyon ekranındaki küçük karede görüntüsü hızla... Bir gencin yanındaki arkadaşına sarılışını görüyorum. Ekran karesinin yanından bir kol sarkıyor, birinin kasketini çekip alıyor birden. Ve sonra yaşlı bir adamın önünde duruyor kare. Güzel sakallı bir Bursa köylüsünün karşısında. Adam kendini gizleyen bir aldırmazlık içindeymiş gibi bakıyor anlamsız anlamsız "sizde niye idamlar yok" diyen adama... Ve sonra tüm dünya halklarını görür gibi oluyorum generalin karşısında... Donuk, davranışsız sanki hepsi söylenen sözlerin hiçbirini anlamıyorlarmış gibi. Ne korkularını, ne şaşkınlıklarını, ne de öfkeyi ya da sevinçlerini belirtiyorlar. Ama yine de tüm kitlede bu durgunluğuna, bu ölü kıpırdamasızlığına karşın, beni boğacakmış gibi gittikçe alanı daraltan bir sıkışmanın, bir tazyikin yoğunlaştığını görür gibi olduğum anda... ekrandaki görüntü hücresinde idamını bekleyen gepegenç bir delikanlının karşısında çakılıp kalıyor. Artık hiç kimseler yok... Tüm dünya bir çöl yalnızlığında ve boşluğunda... yalnız iki kişi karşı karşıya... Televizyon ekranında (İdaammm... İdaaammmmm..." diye bağıran bir generalle, hücresinde idamını bekleyen bir delikanlı. Sanki bu delikanlıyı tanıyorum. Adı AHMET ERHAN. Tek bir tanıkla ölüme mahkûm edilen genç. Öldürdüğü söylenen sağcı gencin kız kardeşinin, yalnızca onun hem de sonradan yaptığı bir tanıklıkla işte hücresinde ölümü bekliyor. Ama gencin kız kardeşi sonradan gönderdiği mektup da "BEN YALAN SÖYLEDİM" diyor. Generallerin meclisine gönderdiği mektupta. Ve işte bir sıkıyönetim yargıcı, Albay Süleyman Takkeci bu genç kızın yazılı sorgusunu yapıyor. Sabahleyin Cumhuriyet'te okuyorum: "Askeri Savcı Süleyman TAKKECİ, olayın tek tanığı olduğu öne sürülen öldürülen Mehmet ALUŞ'un kız kardeşinin ifadesini aldı. ALUŞ'un savcılıkta verdiği ifadede mahkemede yalan tanıklık yapmadığını ve Danışma Meclisi'ne (Generaller Meclisi'ne) böyle bir mektup yazmadığını söylediği öğrenildi. Tanık AYSEL ALUŞ'un Savcılık'ça alınan ifadesi Askeri Yargıtay Başsavcılığı'na gönderildi. Ancak sanığın el yazısıyla Danışma Meclisi'ne gönderilen yazı arasında ekspertiz raporu ile bir karşılaştırma yapılıp yapılmadığı öğrenilemedi."

Generalin Bursa söylevinin haftasında alınıyor genç kızın ifadesi askeri Albayca... Ölen Mehmet'in dramını düşünüyorum... Sanki o gerilerde kalmış gibi. Dram şimdi onun ailesinin üstüne kaymış... Zavallı bir genç kızın omuzlarına yüklenmiş... Ve idamların yerine getirileceğini bağıran bir cunta generalinin karşısında gittikçe büyüyen korkusunu... korkusunun bir dev gibi gelip onu yutmasını görüyorum. Ve sonra Askeri albayların Sıkıyönetim Mahkemelerinde genç kızın yeniden yeniden ifadesini alışlarını izliyorum sanki...

Ve AHMET ERHAN tek başına idam hücresinde bekliyor. Onun gepegenç yaşında böyle oynanan oyunlar içinde ölümü nasıl bekleyebildiğini, ölmeden bunu nasıl göğüslediğini anlamakta, bu gerçeği kavramakta, en çok zorluğu işte bunda

çekiyorum. Generalin konuşmasından sonra genç kızın ifadesini değiştirmesi üzerinde durulması gereken önemli hukuksal bir durum gibi geliyor bana.

DEVLET BAŞKANI (?)'nın konuşmasını basın nasıl karşıladı? İşte önce Uğur Mumcu. İlk önceki şokunu geçirdikten sonra yavaş yavaş her şeyi hazmederek yazmaya, söylevin şurasına burasına girmeye çalışıyor. Katı bir yiyeceği hazmedememiş gibi. Ama hazımdan sonra bıraktığı yerden, hem de daha bir yaranma duygusuyla işe koyuluyor. "İdamlar"dan, "Faşist" partilerden söz eden generale karşı en küçük bir hiç olmazsa telmihte bulunabilecek bir değinme yok. Yeni Anayasanın Komünizme kapalı olacağını söylemesine de söyleyebileceği bir şey yok. Batılıların düşünce suçundan yatanların özgürlüğüne kavuşturulmaları konusundaki kesin istemlerine karşı generalin: "Adam yazdığı eserde komünizmi övmüş... Yatacak." deyişine de artık en azından "hiç olmazsa biz de Nato ülkeleri kadar düşünce özgürlüğü istiyoruz" bahanesinin arkasına da gizlenme gücünü tümden yitirmiş. MUMCU'yu savunmak için söylenecek şey şu düz kafalılar için: "Adam nasıl yazsın peki... böylesine sıkı ortam içinde...? Sen aklını peynir ekmekle mi yedin?" Böyle diyenlere söylenecek şey şu: MUMCU istese, hem de, hiç suç işlemeden, Avrupa'da niye faşist partiler yasaklanmıştır...? Avrupa'da idamlar niye kaldırılmıştır...? konusunda yazılar yazabilir. Hayır öyle yapmıyor. Generalinin komünist partilerin hiçbir zaman Türkiye'de olmayacağını bas bas bağıran söylevine nasıl sinsice alkış tuttuğunu anlamak, generaline yaranmak için nasıl bir giriş yaptığını kavramak için cuntanın başının "teokratik" düşünceye kapalı anayasa sözcüğünü ele alarak şunları söylüyor: "Din sömürüsünü yalnızca ceza yasası ile değil, Anayasa ile yasakladık da n'oldu? Hemen hemen tüm siyasal partilerin sözcüleri dince kutsal olan kavramları siyasal amaçlarla alabildiğine sömürdüler. Bu sömürüyü yapanlar, yetkili devlet koltuklarında otururlarken, kim bunlara "Anayasayı çiğniyorsunuz" diyebilirdi, kim...?" Şimdi Devlet Başkanının yeni Anayasanın "Komünizme de, faşizme de, teokratik düzene de" kapalı olduğunu vurgulayan konuşmasından yalnızca birinin üstünde, yani yalnızca Milli Selâmet Partisi'ni hedefleyenin üstünde durmak gerçekte neyi açıklar...? Generaline hak verdirtmekten başka. Yukarıdakileri alalım komünistler için de söyleyelim... Din sömürücülüğünün yerine yoksulluk sömürüsü sözcüklerini yerleştirin sonuçta bu Devlet Başkanının ne kadar haklı bir değerlendirme içinde olduğunu belirlemekten başka hiçbir başka şeyi kanıtlamaz.

Yani bu konuşmanın bir yerinden bir parçayı alıp oradan söylevin övgüsünü yaparsanız sözde gericiliğe karşı gibi bir görünüm ardına bir güzel kurnazlıkla gizlenip: "İdamları, faşist partileri, düşünce suçundan tutukevlerinde yatanları, silahını özgürce çekebilme hakkını elde etmiş polis düzenini..." işte söylevdeki tüm bu ögeleri de... hem de hepsini kabul etmiş sayılırsınız. Bir yazarın AHMET ERHAN'LAR karşısında yazarlık sorumluluğunu unutmasıysa kınamanın da ötesinde bir duyguyla karşılanması gereken, bu sorumsuzluktan öğretiler çıkarılması gereken önemli bir davranıştır.

MUMCU böyle bir gizli açılıştan sonra artık Devlet Başkanını resmen alkışlamaya koyuluyor, söylevin Türkiye halkının yazgısını belirleyecek ağırlıklı öğelerini bir yana itip, ya da pek kurnazca unutturarak işte: "Evren Paşa'nın Bursa konuşmasında (kaçakçılıkla etkili mücadele)ye değindikten hemen sonra rüşvetten söz etmesi ve de (bunları yapanlar kim olursa olsun yakasına yapışacağız) demesi gözden hiç kaçırılmamalıdır.

Evet yakalara yapışılacaktır.

Gerek terörist eylemlerle ilgili örgütlü suçlarda, gerekse silah kaçakçılığı gibi yapısı gereği, (toplu olarak) işlenen suçlarda, itirafları kolaylaştırıcı düzenlemelerin yapılması herhalde çok yararlı olacaktır. (...) Terör eylemleri ile kaçakçılık suçlarında, bu sıra önemli itiraflar olduğunu, bundan sonra da olacağını sanıyoruz. (...) Kaçakçılar kendileri ile işbirliği yapan hangi kamu görevlilerinin adlarını verdiler ve verecekler acaba? Bilmiyoruz ama Evren Paşa'ın dediği gibi bunlar 'kim olursa olsun' hesap vereceklerdir. Buna inanıyoruz.

Sultan Süleyman'a kalmayan dünya bu rüşvetçilere de kalmaz. Kimse merak etmesin, kalmaz. Gün gelir en gizli ilişkilerin de hesabı sorulur.

Bu hesap soruluyor, bu hesap so-ru-la-cak"

Cumhuriyet – 9 Nisan 1982)

İşte bu yazı halkını bir aydının nasıl uyutmak, ya da bilincini saptırmak için düzenlediğini kanıtlayan eşsiz bir örnek. Halkı ayrıntıya saptırmak... silah kaçakçılığının ayrıntısında iz koştururken temel karşı olunması gereken ereklerden halkı çekip almak... Haksız ve faşist nitelikli bir cunta liderine sonuçta hak verdirmek ve onun üslubunu andıran söylevlere özenip halka bu faşist lideri alkışlatmak...

MUMCU'nun unuttuğu bir gerçek var: Halk kendi gerçeğinin yalın dürtüsünde her gün kendisine oynanmak isteyen oyunlardan daha bir bilinçle uzaklaşmakta, kendi kampını oluşturmaktadır. Kimse de bunu merak etmesin. İşkence altında, yoksullukla yaşayan, yurtsever örgütleri kapatılmış, sendikacıları idamla yargılanan, oğulları dizi dizi idam sehpalarına gönderilen bir halk silah kaçakçılığının polis-hafiye macerası ile avutulup saptırılamaz. Bir gün tüm bunların hesabı sorulacaktır. Hem de haksız bir düzenle gittikçe bütünleşen yazarlardan da so-ru-la-cak-tır.

13 MART 1982 ..... YAZI MAKİNEMİ mağazaya getirdim. Zaman zaman çalışmak için. Zamanı başka türlü değerlendirme olanağını bulamıyorum. Hafta sonları da eve taşıyacağım. Aslında bir yazı makinesinin de burada, mağazada olması gerek. Yazmak için zaman bulduğumda evdeysem evde, mağazadaysam mağazada makinenin başına çökebilmeliyim. Yaptığım düzenlemeye göre hiç olmazsa güncemin notlarını mağazada aktarabilirim. Doğrusu ya bu tür çalışmak kafamı altüst etti. Alışkanlıklarım içinde çalışmak daha olumlu sonuç getiriyor. Ama ben kendi koşullarımda en iyi sonucu elde etmekle sorumluyum başkalarına karşı. Günlük işlerin

asap bozucu gerilimi içinde yazıya çalışmak... Zor. Ama başka da çıkar yol yok şimdilik. Yaşamımda köklü değişimleri göze alamadıkça. Bu köklü değişimlerin de yazı yazma olanaklarını gerçekten nasıl verimli kılabileceğini şimdiden kestiremiyorum, tam karşıtı bir sonuçla karşılaşmak da olasılı.

"KRAL OİDİPUS YAZARINI YARGILIYOR"un 1. bölümünü bitireli 1 aya yakın oluyor. O zamandan bu zamana üzerinde eğilip de çalışamadım. Biten bölüm de aslında bitmiş sayılmaz. Bir çeşit malzeme yığını gibi bir şey... İkinci, üçüncü bölümler de böyle olacak... Bol bol malzeme yığdım inşaat alanına. İlk çalışmam hep böyle. Ondan sonra malzemelerin seçimi ve inşaatın planı üzerinde gittikçe temelden, çatıya doğru yükselmesinin başlaması. Üçüncü çalışma yani üçüncü yazım inşaatın ince işleri... Hiçbir yazımı üç kez yazmadan bitmiş gözüyle bakamadım. Tek rahatlığım Güncem'de. Onu ikinci kez yazmamamda. Bir kez de bitirilecek işlerden o. Ancak -kuşkusuz- bir gün yayımı söz konusu olursa, düzeltmeler söz konusu olabilir. O da zaten her zaman yapılan bir iş...

DOSTUM MUSTAFA ASLAN Tolstoy'un Diriliş romanı üstüne yaptığım bir türlü yayınlanamayan incelememi genç şairlerden Hüseyin Haydar'a vermiş. Bunu biliyorum. Vereceğini söylemişti. Hüseyin HAYDAR'ı da tanıyorum. Yazdığım her şeyin okunmasını istiyorum çok kişi tarafından. Bilgilerimizin, eleştirilerimizin iletişimle çoğalmasını, yanılgılarımızı en az birimlerde tutabilmemiz için. Genç Şair Hüseyin HAYDAR YAZKO edebiyat kurulunda. Seçiciler -belki editörler diyebileceğimiz- kurulda. O da onlara vermiş. Yazıyı okumuşlar. Asım Bezirci, -adını şimdi birden çıkaramadığım bir öykücü, saman gibi öyküler yazar; belki de ondan adını çıkaramıyorum hemen- işte o, demişler ki: "Basamayız bunu. Nedeni de sanatsal olmasından çok politik olması. Bizim boyutlarımızı aşar..." Böyle demişler. Ya da buna benzer şeyler. Oysa Asım BEZİRCİ ile birlikte çalıştık bir ara Sanat Emeği'nin çıkarılışında. Telefonu açar eleştirilerini belirleyebilirdi. Böyle yapmıyor... Ama YAZKO'nun yazı seçiciler kurulunun ne söylediklerini tam öğrenmeliyim. Ancak o zaman sağlıklı bir sonuç alınabilir. Günlüğüme şunu belirlemekte yarar umuyorum: Ben aslında Tolstoy'un Diriliş üstündeki incelemenin Yazko'ya gönderildiğini bilmiyordum. Bunu sonuçlarıyla birlikte öğrenmiş oldum. İyi de oldu. Hangi kategoriye sokacaklarını bilememişler. "Bir sanat yazısı değil" demişler. "İçinde çeviri var, ama çeviri dergisine de uygun değil" demişler. Yani inceleme onlarca ne kuş ne deve... Besbelli ki devekuşunun varlığını unutmuşlar. Devekuşları var. Devekuşunu ille de kuşa ya da deveye benzetmenin bir anlamı yok. Besbelli ki marksist bir yaklaşımın çok kez gerisine düşüyor aydınlarımız. Alıştıkları kalıpların dışına çıkmak istemiyorlar. Develer deve bölümüne kuşlar kuş bölümüne kafeslerine girmelidir onlarca, sanat bahçesinde.

Beni asıl düşündüren şu: Ben bu incelemenin, yani Tolstoy'un Diriliş romanının irdelenmesinin Marksist yaklaşım ve yöntemle nasıl önemli bir araştırma olduğunu biliyorum. Bir roman ancak böyle incelenebilir. Artık romanda kahramanları tek tek ele

alarak, onların dar anlamda yalnızca çevreleriyle değil, ama içinde yaşadıkları toplumun tüm kesimleriyle dolaylı dolaysız, görünen, görünmez bağlantılarını bir bir ortaya çıkararak; kişinin yalnızca bireysel iç dünyasını değil, yine içinde yaşadığı toplumun genel psikolojik oluşumunun, değerleri kabul edişinin ya da yadsıyışının ana yapısı gösterilerek ve kavratılarak bir inceleme yapılabilinir. Aslında Diriliş'i seçmemin nedeni bu konuda bana getirdiği kolaylıklardan da yararlanmamı gerçekleştirdiği içindi. Diriliş gözümde en önemli politik romanlardan biridir. Belki de başlıcasıdır. İçerdiği konularla, yaşadığı zaman birimini gerek geçmiş, gerek geleceğe yönelik belirtili ilişkileriyle en iyi dialektik bir gerçekçilikle kavrayan, kavratan bir romandır DİRİLİŞ.

Politik baskıların yoğunlaştığı dönemde, politik benzerlikler taşıyan roman konularının seçilmesi bir rastlantı değildir aslında. Ama bir Diriliş eleştirisi basamayacak kadar çağ dışı kalışımızın bir gerçek olduğunu da görmemezlik edemeyiz. Aslında Diriliş üstündeki incelemenin bu yönüyle üstünde durulması gerekir. Çalıştığım Sanat Emeği'nde de yazının basılmaması için beni şaşırtan girişimlerle karşılaşmış ve dergiden bunun için kopmuştum. Özellikle Diriliş'teki Narodnik kuşağının Tolstoy dehasıyla böylesine başarılı çizilişini incelenmenin ağırlıklı yönünü oluşturması sanırım içinde yaşadığımız koşulları iki de bir "goşist"likle niteleme alışkanlığında bulunanlar için oldukça can sıkıcı olmuştu.

Bir roman tıpkı bir ağaç gibidir. Onun ay ışıklarına uzanan yaprakları olduğu gibi çok derinlerde, gözle görülmeyen toprak derinliklerinde kendisini besleyen incecik... incecik damarlar, uzantılar vardır. İnceleme bir çeşit işte bu ağacı köküyle birlikte sökmek ve öyle göstermektir. Bu yöntemin roman yazımında bize ayrıca çok büyük katkıları da olur.

Diriliş üstündeki incelememin başarılı olup olmadığını bilemem. Ama politik ön yargıları olmayan çok kişilerin salt bir roman incelemesi olarak bu incelemeye önemli bir yer ayırdıklarını da biliyorum düşüncelerinde...

TÜM bu edebiyat memurlarının köşe başlarını tutmasına aldırmadan yazmamı sürdürmeliyim. Örneğin idamlar konusunda Sofokles'in oyunumda yargılanmasını beklemeden bir yazı yazarak Midilliler'in ölüm cezasını çağımıza getirerek "ölüm cezalarına karşı çıkmayan, susan yazarların" yazar sorumluluğunun ne anlamda, insanın yalın gerçeği karşısında nasıl boşlukta kaldığını bir iyicene vurgulamalıyım. Biliyorum onu da basmayacaklar...

Yine biliyorum: Ben de böylece vicdanımı körelteceğim... Tıpkı zaman zaman nefsimi körelttiğim gibi.

Başka hiçbir seçenek yok elimde. Yalnızlığıma, yazıdaki tek başıma kalmışlığın acısına çoktan kendimi alıştırdığımı sandığım bir zamanda yine de içim burkuluyor.

İki gündür gazetelerden ilgimi çeken olaylar şunlar:

- Türkiye İşverenler Sendikası Anayasa'dan "Sosyal Devlet" ilkesinin çıkarılmasını istiyorlar. Büyük burjuvalarımızın oluşturdu İşverenler Birliği.

- Yeni hazırlanan Grev yasasında çok ilginç başlıklar var:

"a) İşyerinde grev ya da lokavt uygulamaya başlamasıyla birlikte işçiler işyerinden ayrılmak zorundadırlar. (...) İşçilerin, işyerine giriş çıkışı engellemeleri ya da işyeri önünde ya da çevresinde topluluk oluşturmaları yasaktır.

b) Greve katılmayan işçileri çalıştırıp çalıştırmamakta işveren özgürdür. Çalışan işçilerin ürettiği ürünlerle her türlü stokların işyerinden dışarı çıkartılması, satılması, gerekli hammadde, araç-gereçlerin işyerine getirilmesine engel olunamaz.

c) Grev süresince işveren işçilerin oturdukları, işveren tarafından sağlanmış konutlardan çıkmaları istenemez. Ancak bu süre 90 günle sınırlıdır."

Yasal (?) grev işte bu koşullarda gerçekleştirilebilecek. Artık buna grev demek söz konuysa. Hiçbir etkinliği olmayan, işçiyi işi bıraktığı gün patrona daha kötü koşullarda bir kez daha mahkûm eden böyle bir girişim çalışan insanların korunması anlamına değil, çalışan insanların sindirilmesi anlamına gelir. Artık ne işçi gözcü çadırı var, ne görevli var, ne şu var... ne bu. Tüm bunlara karşın yine de grev kararı alabilmiş işçilerin böyle bir girişimden sonra yapabilecekleri tek şey süklüm büklüm makinelerinin başından evlerine dönmektir. Çalışanlar yine çalışmalarını sürdürecek, satış sürecek ve de fabrikanın azaltılmış emekten başka tüm işlevleri sürecek. Bunun doğrudan işverenlere yaradığı apaçık ortada. Grev bile işverenin çıkarına dönüşen bir mekanizma oluşturacak. Stoklar mı birikti... buyurun greve. Böylece mal satışı hem daha hızlanır, hem işçiye ücret ödenmez, hem de işçinin sendikası grev süresince daha bir zayıflar. Buna grev denmez... Buna işverenlerin balayı düzenlemesi denir. İşverenler çalışma yaşamlarında bu düzenlemelerle sürekli balayı yaşayacaklar demektir.

Ne ki iş bununla da kalmıyor. Tasarıda "Yasadışı Grev"in sonuçları şöyle belirleniyor:

Madde 29

1- Yasadışı grev yapılması durumunda, işveren böyle bir grevin yapılması kararına katılan, böyle bir grevin yapılmasını teşvik eden, böyle bir greve katılan ya da böyle bir greve katılmaya ya da sürdürülmesini teşvik eden işçilerin hizmet akitlerini, sözleşmenin bittiğini belirtmeye gerek kalmadan, herhangi bir tazminat ödemeye zorunlu olmaksızın fesh edebilir. ("Böyle bir madde işverenlerin eline nasıl verilebilinir...? Bu başlı başına bir cinayettir. Uygulamaların nasıl olacağını bir düşünelim: İşveren türlü nedenlerle işçileri -bu maddeye sığınarak- yasadışı bir greve itecek türlü entrikalar çevirebilir. Çünkü bu maddenin uygulanması sonucunda kazanacağı çok şey vardır. Kendi işyerinde türlü huzursuzluklar çıkarabilir. İşçinin içine ajanlar yerleştirebilir. İşçiler oyunlara, akıl almaz tuzaklara düşürülüp birdenbire

yasal olmayan bir davranışın içinde kendilerini bulabilirler. O andan itibaren de işveren herhangi bir tazminat ödemeye zorunlu olmaksızın kendilerini kapı dışına atıverir. İşverenler düşlerinde görseler inanmazlardı bu duruma. Ama generaller yönetiminde düşleri gün geçtikçe gün ışığında gerçekleşiyor bir bir... Biz tasarının yasadışı grev'le ilgili bölümlerini okumayı sürdürelim.")

2- Yasadışı bir grev uygulaması durumunda bu grev ya da bu grevin yönetimi ve yürütümü yüzünden işverenin uğradığı zararlar greve karar veren işçi kuruluşu ya da yasadışı grev herhangi bir işçi kuruluşunca kararlaştırılmaksızın yapılmışsa bu greve katılan işçiler tarafından karşılanır. ("Yağlı börek, yeme de yanında yat denilen bu olmalı. Hey tanrım, bundan daha güzel biçimde sinekten yağ çıkarılamaz. Tasarının hazırlayıcılarını gerçekten kutlamak gerek. Patrona yalnızca küçük bir iş kalıyor: İşler durgun mu, istediğin gibi gitmiyor mu ya da işçilerin çalışmalarından doğan hakları gittikte birikmeye mi başladı, işte o zaman: kendi işyerinde hemen yasal olmayan bir grev örgütle. Böyle bir örgütleme çok zor olmasa gerek. Bu açgözlü işçiler bir türlü doymak bilmediklerinden sesin küçük bir provakasyonuna hemen gelebilirler. İşte o zaman gelsin paracıklar: Nasıl mı? İşte şöyle: Bir kez hepsini kıdem tazminatı, işten çıkarma tazminatı ve öteki tazminatların hiçbirini ödemeye gerek kalmadan kapı dışarı atıverirsin. Kaç yıllık birikimleri senin cebinde kalır. Bu bir. Ama bu yetmez. Böyle bir terbiyesizlikte bulundukları için sana para ödemek zorundadırlar. Senin böyle bir girişim sonucunda birçok çıkarın zedelenmiş olabilir. Ve onlar bunu karşılamak zorundadırlar. Adam işinden olduğuyla, sana verdiği yıllarının bir anda yandığını görmekle kalmıyor, bir de efendi efendi sana para ödüyor... Maddeye dikkatle bakmak gerek: Yasadışı grevden işveren zarar görmüşse demiyor... ya ne diyor: Grevin yönetimi ve yürütümü yüzünden işverenin uğradığı zararlar... diyor. Yasa hazırlayıcı işverenin zarar göreceğini kesin kes maddeleştiriyor. Artık zarar görmedi bile demek yok... Tüm bunlar artık işin nasıl kesin noktalara doğru kaydığını gösteriyor. Türkiye'mizde demokratik tüm yollar tıkanmaktadır. Ve hiç kuşkusuz halk ve çalışanlar işi bu biçimiyle görüp kavramaktadırlar.

14 MART 1982 ..... BUGÜNKÜ GAZETELERDE ilk araştırdığım haber Grev Yasası ile ilgili konuydu. Hiçbir şeye rastlamadım. Şaşkınlığım büyük oldu. Gazeteler ölen CHP Dışişleri bakanlarından Turan Güneş'le dolu. Süleyman Demirel'in boy boy fotoğrafları Profesör'ün hanımına başsağlığı dilerken. Ecevit'in kendisi gözaltında olduğundan eşi Rahşan hanımefendinin ağlarken fotoğrafı... Küçük burjuvalarımız Ankara'da ayakta... Siyasal Bilgiler Fakültesi kalabalık... doçentler... profesörler... rektörler... generaller... meclisin üyeleri... eski parlamenterler... yazar... çizerler... HOCA'yı anlata anlata bitiremiyorlar... Üzerinde durdukları en önemli nokta da şu: "Kıvrak zekâsının kıvılcımlarıyla yaptığı şakalarla o gerçekleri gösterirdi... Şimdi de ölümü bir şaka sanki. Şu köşeden çıkıverecek, 'Yahu çocuklar ben ölmedim, size şaka yaptım.' diyecek..." Beğenilen, günlerdir tutulan tümce bu ya da buna benzer şeyler işte başkent Ankara'da... Kıbrıs harekâtının kahramanının ölüsü

dururken işçilerin dirisiyle mi uğraşacaklar Ankaralı efendilerimiz... hanımefendilerimiz.

Barış'a karşı savaşın sürdürülmesinde Dışişleri Bakanı iken etken olmuş bu kişinin durumunu kavramakta gerçekten güçlük çekiyorum: Hoşsohbet, insansever, şakacı bir insan nasıl olur da savaşın sürdürülmesine karar verir, barış görüşmelerinin yapıldığı yerden Ankara'ya çektiği telgrafta "Ayşe seyahate çıkabilir" der. Ayşe'nin seyahate çıkması Kıbrıs içlerinde birliklerin yürümesi, yani çıkartmadan sonraki ikinci harekâtın başlaması anlamına geliyor. Çok kişi öldü bu ikinci girişimde... Güneş böylesine bir eylemin insanıyken küçük burjuvalarımızın sayıp döktükleri ney çalışı, şiirden zevk alışı nasıl yorumlanabilir? Gerçekten insansever olsaydı böylesine bir sorumluluğu yüklenmez, dışişlerindeki görevinden ayrılırdı diye düşünüyorum...

Tüm bunlar boş sözler... benim bu söylediklerim. Ankara kaynıyor... Ankara'da herkesi gözüyaşlı, hocayı İstanbul'a ebedi ikâmetgâhına uğurlama telaşı içinde... harıl harıl. Eleştiriler de var. Dışişlerindeki tören geçiştirilmiş. Generallerin Dışişleri Bakanı İLTER TÜRKMEN eleştiriliyor. Böylece bir güzel eleştiri özgürlüğünün varlığını görüyoruz. Kim bilir bugün İstanbul'da ne törenler yapılmıştır...

Tüm bunlar nedeniyle işçilere sıra gelmedi demek de pek doğru değil aslında. İşçi liderleri ağızlarını açıp da doğru dürüst bir şey söylemiyorlar... Sanki TÜRK-İŞ diye bir kuruluş yok. Bir iki sendikacı ağzını açıp hev hev diyebilmiş... Hele içlerinden biri "aman yahu bu tür girişimlere, bu tür zorlayıcı taslaklara gerek yok. Biz zaten elimizden geleni yapıyoruz" anlamına gelen şunları söylüyor: "Toplusözleşme ve Grev-Lokavt Yasası'nın 1963'te yürürlüğe girmesinden bu yana kömür iş kolunda sendika olarak topu topu üç kez grev yaptık. Bunlar da çok süreli grevlerdi..." Yani diyor ki tasarıda yok olmuş bir grev hakkı dikkatleri çekebilir. Ama siz verin. Biz hakkından geliriz. İş uygulamada diyor... Uygulamasını da örnekliyor... Yedi yılda bir grev o da pek kısa sürelerle... Bunu söyleyen sendikacı Maden Federasyonu Genel Başkanı KEMAL ÖZER. Bir başka sendikacı da şunları söylüyor: "Genelde bazı kısıtlamalar getirilebilir ama hak grevini ortadan kaldıran madde bizce tehlikelidir." Bunu söyleyen de, yani kısıtlamalar getirilebilir diyen, eşi enderi bulunmaz sendikacı da, Harb-İş Sendikası 2. Başkanı ÇETİN SOYAK.

Tek dişe dokunur sözü, AP'li bir sendikacı olarak bildiğim Sağlık-İş Genel Başkanı MUSTAFA BAŞOĞLU söylüyor: "Toplu sözleşme ve Grev hakları demokratik ülkelerde ne ölçüde uygulanıyorsa, bu sistem nasıl işliyorsa, Türkiye'de de aynı biçimde uygulanmalıdır."

Peki MUMCU ne diyor? Onun için zaten bu konu hiç yok. O böyle işçi sorunlarıyla falan değil, yüksek politikayla ilgilidir. Dünyada benzeri bulunmaz bu tasarının eleştirisini yapacağı gün bakınız neler yazıyor: "Devlet Başkanı Evren'in açıklamalarından sonra demokrasi takviminde bir gecikme olmayacağı iyice kesinlik kazanmıştır. Sivil yönetime zamanında dönülecektir. Bundan kimsenin şüphesi

olmamalıdır. Silahlı Kuvvetler tıpkı 27 Mayıs, 12 Mart dönemlerinde olduğu gibi, kışlasına çekilip yönetimi sivillere terk edecektir... (???) 12 Eylül ülkeyi bir iç savaş eşiğinden çekip çıkarmıştır... (...) Demokrasi bir uzlaşma rejimidir. Sosyal sınıflar, iş ve işçi çevreleri, siyasal partiler ve de asker-sivil kurumlar arasındaki uzlaşma sağlanamazsa, anayasaların hiçbir etkinliği olamaz. Uzlaşma demokrasinin hem gereği hem de sonucudur..."

İşte böyle diyor MUMCU. Tüm uygulamalara sırtını dönerek. Demokrasi'ye dönüleceğine inanıyor. Devlet Başkanı EVREN PAŞA'sı böyle söyledi çünkü Bursa'daki "İdamlı..." "Faşist partili..." ve "kınarlarsa kınasınlar"lı konuşmasında...

Sivil yönetime dönülecek MUMCU. Ama bu sivil yönetimin gerisinde sıra sıra idam sehpaları, dökülen kanlar, kısıtlanmış haklar, susturulmuş sendikalar olarak dönülecek... Bir de bunlarla birlikte yürüyen yazarlarla... Buna demokrasi diyen yazarlarla ve halkını aldatmakta en küçük bir yazar sorumluluğu duymayanlarla birlikte dönülecek sivil yönetime. Nasıl ki generallerin bir gazete çıkarmalarına gerek yok... bir kurmay albayın makaleler yazmasına gerek yok... onların yerine gazetelerinde siviller yazıyorsa... işte o biçimde demokrasi'ye dönülecek.

Ne ki halkımız tüm bunları görüp anlamıyor değil. Ah MUMCU sizler halkımızın kulağının ardını bile temiz koymadınız. 12 Mart dönemini bile meşrû'laştırdıktan sonra böylesine...

16 NİSAN 1982 ..... İSTANBUL'DA İKİ İDAM KARARI VERİLDİ.

İstanbul Sıkıyönetim 2 Numaralı Askeri Mahkemesinde yargılanan TEKOŞİN "Savaşım" adlı yasadışı örgüt üyesi sanıklardan Hüseyin AYDIN, Serhat KESEMEN "Türk Devleti'nin hükümranlığı altında bulunan topraklar üzerinde bağımsız bir Kürt Devleti'nin kurulmasını amaçlayan eylemlerde bulundukları" gerekçesiyle TCK'nın 125. maddesi uyarınca ölüm cezasına çarptırıldılar. Sanıklardan Kerem Ay, Salih Ceylan, Melih Palavaroğlu aynı madde uyarınca önce idam cezasına çarptırıldılar. Sonra sanıkların eylemlerinin yoğunluk göstermeyecek ölçüde kalmasını göz önünde bulunduran yargıçlar kurulu ölüm cezalarını yaşam boyu tutuklu kalma cezasına çevirdiler.

(NOT: Hüsna'yı sabahleyin gözleri şişmiş buldum. Merakla sordum. Ömür boyu tutuklu kalacak olanlardan Kerem Ay Fenerbahçe lisesinden sınıf arkadaşıymış. "Karıncayı incitmekten kaçınan, bir arkadaşımızdı." dedi... "Hem sonra öyle genç ki... nasıl ölüm cezası verebilirler... nasıl ömür boyu tutuklu kalabilir..." Yanıt veremedim. Yalnız resmine baktım başı öne eğik bu gencin uzun uzun... hiçbir şey düşünmeden ve duyarlamadan...)

DÜN NURAN AĞIRNASLI'nın duruşmasında kendisinin bundan böyle tutuksuz olarak yargılanmasına karar verildi. 2 yıla aşkın bir süredir tutuklu olarak

METRİS tutukevinde kalan Nuran'ın özgürlüğüne kavuşturulması hepimizi çok sevindirdi. Niyazi AĞIRNASLI ise hepimizden çok daha sevinçli ama ağırbaşlılığı içinde sevincini tutmasını biliyor. Kendisine "Ne yapıp ettin, kızı çekip aldın..." dedim. Görüş günleri dönüşleri canlandı gözümde... Görüşemediği günler gözleri dolu dolu oluyordu. Baba olarak görüşemediği günlerin sabahı bu kez, öğleden sonra avukatı olarak görüşmek için aynı yolu bunca yaşına karşın bir kez daha göğüslüyordu...

NURAN'ın çıkışına en çok sevinenlerin başında da hiç kuşkusuz kızı Elif geliyor. Ona telefonda "Annen artık senden hiç ayrılmayacak" dedim. "Evet... ayrılmayacak..." dedi...

ÖNEMLİ BİR DAVA: 64 İDAMLI ÇELTEK DAVASI BAŞLADI:

Bu davanın en büyük özelliği bugüne değin olan davaların hepsinden daha yoğun olarak işçilerin oluşturduğu bir dava. Hem de Amasya ilinde. Olayı Cumhuriyet gazetesinden aynen alıyorum; işte sevinerek okuduğum haberlerden biri. Devrimci savaşımın hangi boyutlara doğru yöneldiğini bu haberden iyice kavramak olanaklı. Halkımız savaşımını nasıl ve nerelerde sürdürüyor, işte bunu belgeliyorum:

"AMASYA – Türkiye'de şimdiye değin açılan işçi davalarının en büyüğü olan "Yeni Çeltek THKP-C Devrimci Yol" davası dün Amasya'da başladı. 510'u yer altı maden işçisi olan toplam 689 sanıklı davada 64 KİŞİNİN İDAMI İSTENİYOR. Sanıklardan 100'e yakını 50 yaşının üstünde. 64 ve daha yukarı sayıdaki sanıkların sayısı ise 50'ye varıyor. En yaşlı sanık 1920 doğumlu SABRİ ÇIRAK. Sabri Çırak tutuksuz yargılanıyor. 3. Ordu'ya bağlı 15. Er Eğitim Tugayı 22. piyade alayının duruşma salonuna çevrilen yemekhanesinde yapılan duruşmada yargıç Arif HİKMET KORKMAZ mahkemede savaş durumu hükümlerinin uygulanacağını bildirdi. Yargıç KORKMAZ: 'Mahkememiz devrim mahkemesi değildir. İran'daki Halhali'nin üç dakikada 12 yaşındaki kıza idam kararı veren mahkeme de değildir. Biz tüm yasal sorumlulukları yerine getireceğiz. Mahkemeye güveniniz.' dedi. Savaş durumu hükümlerinin uygulanmasına nedenin duruşmaların sağlıklı ve uzamadan bitirilmesinin amaçlanmasından kaynaklandığını söyledi.

Davada sanıklar 10 öldürme olayının, bir polis otosunun taranmasının, parti binalarına yapılan saldırılarının, çok sayıda ev kurşunlama ve THKP-C Devrimci Yol'a üye olmak savıyla yargılanıyorlar. Haklarında ölüm cezası istenen sanıkların adları şöyle: Osman Fahri Şanlı, Selim Şahin, Asur Eker, Yahya Arköse, Sefer Birvar, Recep Siel, Sefer Akkuş, Metin Durna, Haydar Elmataş, Mehmet Sepetçi, Haydar Köseibiş, Metin Irmak, Kadir Kabaktan, Musa Esen, Mustafa Durna, Muharrem Karslı, Hasan Tüzün, Hıdır Sevindi, Selâmet Taştan, Rıza Pekesen, Melih Mercan, Elvan Yılmaz, Sadık Köse, M. Ali Canıklı, Rıza Yiğit, Abdullah Karatay, İsmet Güngör, Ekrem Savcı, Hüseyin Özbudak, Mehmet Kok, Sebahattin Soysal, Ahmet Çelik, Taki Akbaş, Dursun Yolcu, Yaşar Yılmaz, Ali Duran Taşkın, Rahmi Kömür, Ertan Bülbül, Rüstem

Kaplaner, Necati Ayvalı, Kasım Erime, Hüseyin Satılmış, Ömer Lütfü Kaya, Sadık Lacın, Hikmet Hamarat, Oğuzhan Öztürk, Ahmet Özcan, Cemalettin Çağlar, Bektaş Göl, Hüseyin Turan, Bayram Yalçıntürk, Ahmet Sabri Yavuz, Fahrettin Faki, İsmail Kuzubaş, Hasan Kaplan, Mehmet Pak ve Doğan Tokoğlu...) Cumhuriyet...

Aklıma takılan soru şu: Fraksiyonları genellikle tanımıyorum. Örneğin THKP-C Devrimci Yol sözcüklerinin ne anlama geldiğini kestiremiyorum. Böyle sol bir örgütün Amasya gibi bir yerde maden işçileri arasında örgütlenmesinde ve kendine bunca halk kesiminden taraftar bulmasındaki başarıyı kavramakta doğrusu hayli güçlük çekiyorum. Ama bu başarıda öğrenilecek çok şeyler olduğunu da sezinlemekte güçlük çekmiyorum.

21 NİSAN 1982 ..... TOLSTOY'un İvan İliç'in ölümü adlı yapıtını bitirdim birkaç gün önce. Tolstoy dialektiğini bu romanda daha somut bir biçimde kavradım. Tolstoy -pek sevimli olmayan adıyla yazayım- tezli romanlar yazıyor. İnsanlara, olaylara, yaşadığı çağa bakışında bir yargılama biçimi yatıyor. Ama bu yargılamayı öylesine ustalıklı bir biçimde yapıyor ki insan konuk olduğu bir evde olduğunu unuturcasına derin bir rahatlığın içinde buluyor kendini.

Tolstoy'u açıklamak için onun gerçekçi olduğunu söylemek kesin olarak yetmez. Ama dialektik bir gerçekçi olduğunu vurgulamak gerekir. Bütün gibi görünendeki çelişkileri, bir çelişkinin içinde kendi çelişkisini şaşırtıcı bir gözlemle, uyanık bir bilinçle yakalayabilmesinin başarısını bunda görüyorum. Dine bağlılığındaki dialektik tutumunu özenle kıvramak gerekir. Ama en çok SAVAŞ ve BARIŞ'taki düşüncelerini yeniden gözden geçirmek, roman sanatını öğrenmek isteyen herkes için kuşaklar boyu öğretici nitelikte olacak...

Sözünü ettiğim yapıtta bir de başka uzunca öykü vardı: "Efendi ve Uşağı"... Karlı, soğuk bir havada yolunu şaşırıp donan bir efendiyle uşağının öyküsü... Anlatımdaki gerçekçiliğe ve ayrıntılardaki doyumsuz ustalığa yakasını kaptıran herkes şu soruyu yapıtı bitirdikten sonra, aklını başına toplayıp da soramaz: "Bir efendi donmakta olan uşağını kurtarmak için gerçekten kendi sıcaklığıyla onun üstüne abanıp ölümü böyle mi bekler...?" Soruyu böyle sordurtmayan yazar ustalığı aslında şundan kaynaklanıyor: Bir önceki davranışında efendi atı aldığı gibi kaçmış, uşağını kızakta donmaya, yapayalnız ölmeye bırakmıştı... Şimdi böyle davranmasını, bir insan yaşamının açıklanması pek kolay olmayan çelişkisinden kaynaklandığını söyleyerek bu durumu doğal karşılayabiliriz. Ustalıklı bir oyunla karşı karşıyayız aslında. Efendinin atı alıp gitmesini doğal karşılatıyor Tolstoy bize. Ondan sonraki davranışını da doğal karşılatmak için... Birinci davranışı sınıfsal yapısına ne denli uygun düşüyorsa, ikinci davranışındaki uygunsuzluk -kendini apaçık belirtmesine karşın- tümüyle yadsınır görünmüyor. Ve insanı tedirgin eden de bu... Mala mülke düşkün bir kişinin bu anlamsız özverisi insanın aklını kurcalayıp duruyor. Kendi kendime sorup duruyorum günlerdir: "Böyle bir şey olabilir mi...?" İşte tezli'lik burada. Ama Tolstoy tez'i

durağan bir gerçekliğe değil, sürekli değişken, devingen bir dialektik kıpırdanışta temellendirildiğinden hemen yadsınabilir olmaktan çıkıyor. Bu dehanın tüm yapıtlarını okudukça öğrendiğim şeylerin ne kadar çok olduğunu düşünüyorum. İliç'in ölüme bir adım kala kendi üstüne eğilmişlerden birinin "Bitti... tamam" deyişine son soluğunda derin derin "Ölüm yok..." deyişindeki gerçeği böylece kavrıyor, bir romancının ustalaştığında nerelere kadar gidebileceğini daha iyi kavrıyorum. Ölümle-yaşamın uzlaşmazlığındaki çelişen ilişkileri öylesine birbirinden ayrılmaz bir biçimde bütünleşiyorlar ki İliç'in yaşamdan ölüme, kendi kendine yankılanan ve yeniden doğan bir bilinçle "Ölüm yok..." diyerek geçişini son derece doğal karşılıyoruz. Ve buna hak veriyoruz.

O nedenle diyorum işte: Dostoyevski'nin, Çehof'un, Turgenyev'in hiçbir yapıtı Rus insanını, çağı, olayları, devrime giden bir toplumun bütünselliğini Tolstoy'un tezli yapıtları kadar açık seçik ve ölümsüz bir büyüklükte bize kavratamaz. Tolstoy'un insanları kendilerinden bile daha gerçektirler çünkü... Kendilerinden bile daha gerçek.

23 NİSAN 1982 ..... GÜNLERDİR GAZETELERDE Ahmet ERHAN'la ilgili haberleri arayıp duruyorum. Şu bir tek tanıkla ölüme mahkûm edilen genç... Sonra o tek tanığın -öldürülen kişinin kız kardeşinin- verdiği çelişik ifadeler... Danışma meclisi başkanına yazdığı mektup da "Ben yalan söyledim, kardeşimi öldürenin Ahmet Erhan olduğunu görmedim..." deyişinden bir hafta sonra, cuntanın başı EVREN'in "asılacaklar"dır'lı "Faşist partili" Bursa konuşmasından hemen sonra solcu düşmanı Albay TAKKECİ'ye verdiği ifadede böyle bir mektup yazmadığını açıklaması... İşte günlerdir aklımdan gün boyu en az iki kez bu gencin durumunun n'olduğu konusunda kaygılar geçip katılıyordu... Asarlar da hiçbir duyuntumuz olmaz mı diye kaygılanıyordum. "Yoo diyordum sonra kendi kendime... böylesini yapamazlar... Ülkemizde böylesi bir uygulamaya geçilme olanağı hiçbir zaman olmayacaktır..."

Bugün bir yılan öyküsüne dönüşen bu gencin dramı konusunda bir sıkıyönetim mahkemesinde verilen açıklamalarla ilgili ip ucu bulabildim: Ahmet Erhan tutuklu bulunduğu Metris'te ölüm orucuna yatmış.

42 kişinin ölümü istenen MLSPB davasındaki duruşmada AYŞE HÜLYA ÖZZÜMRÜT şu açıklamalarda bulundu: (Cumhuriyet gazetesinden alıyorum) "Davada ölüm cezası istemiyle yargılanan, duruşmaya koltuk değnekleriyle getirilen sanık bir dilekçe okuyarak mahkemeye verdi. Özzümrüt dilekçesinde özetle şöyle dedi: "Ahmet ERHAN'ın hukuk bilmecesine dönüşen yargılanmasında başlattığı ölüm orucu'nu desteklemek için biz de bugün 3. gününe ulaşan açlık grevine başladık. Bize zorla yemek vermek istiyorlar. Koğuşumuzu değiştiriyorlar."

İşte böylece öğrendim AHMET ERHAN'ın durumunu. Ahmet ERHAN şimdi ölüm orucunda. Kaç kişi farkında onun ölüm orucunda olduğunun.

MLSPB duruşmasından öteki açıklamaları alıyorum:

- Adem Demirci: Metris cezaevinde tutuklu bulunan arkadaşlarımızdan bir bölümü buraya getirilmedi. Savunma olanaklarımız kısıtlandığı için kimlik vermiyorum.

Sanık HASAN ŞENSOY: - Üç aydır avukatlarımızla görüşmelerimiz engellenmektedir. Ayrıca okuduğunuz bu tutanak doğru değildir. Biz aramaya tabi tutulduğumuzda her tarafımız, mahrem yerlerimiz bile aranmaktadır. Elimizden bizi idama götürecek olan iddianâmeler ve dosyalar alınıyor..."

- ALTI ÜLKÜCÜ İÇİN İDAM İSTENDİ:

Aydın ve yöresinde çeşitli anarşik olaylara neden olmakla suçlanan 8 ülkücüden 6'sının idamı istendi.

- NECİP FAZIL KISAKÜREK İÇİN ATATÜRK'E HAKARETTEN VERİLEN CEZAYI YARGITAY ONAYLADI.

Yazar Kısakürek'e Atatürk'e hakaret ettiği gerekçesiyle verilen mahkumiyet kararına Yargıtay üyesi ALİ RIZA ÖNDER şu açıklamayla karşı çıktı: "... Bu gibi görüş ve düşünceleri dolaylı yollardan yorum yaparak suç sayarsak çok sesli bir toplum olma yolundaki çabalarımız ceza korkusu ile durdurulmuş, özgür kalemler susturulmuş olur."

Yargıtay üyesi Ali Rıza ÖNDER'in bu koşullar içinde demokratik haklara ve özgürlüklere yönelik kararını hukukumuz açısından büyük bir yüreklilik sayıyorum. Şimdi sanki Kısakürek'e daha yakın gibiyim. Bir kalemin yazmasını engellemekle bir insanın kafasının kesilmesi arasında bir benzerlik kurulabilinir. Böyle bir benzerlik saçma da olsa hiçbir kalem susturulmamalıdır. Hiçbir düşünce açıklanmaktan alıkonmamalıdır. Çağdaş olmayan bir düşünce zaten kitleler içinde yer bulamaz. Gerici düşünceye karşı aydınlık ve diri, halkçı, çağdaş düşünce kitlelerin içinde toprağın derinliklerine kök salan ulu ağaçlar gibi zaten dal budak vererek girecektir. Korkulacak hiçbir şey yok.

Korkulacak tek şey: satılık yargıçlar...

ya da

kendi gölgelerinden korkan yargıçlar.

Ama Ankara'da az da olsa yargıçlar var daha. Gerçek bir solcu bir gericinin mahkûm olmasına sevinemez. Gerici bir kalem susturuldu diyemez. Bu yaşadığımız olayların dialektiğine tümüyle aykırıdır.

Atatürk bağnazlığının yargıçlarından daha çok savunmamız gereken biri varsa, bu iki taraf arasında, bize düşen görev cübbeleri içinde bağnazlıklarına ve korkularına

sarılmış yargıçları değil, Kısakürekleri savunmaktır; ülkemiz ve kendi geleceğimiz bakımından.

- TÜRKİYE SİLAHLANIYOR. 23 Nisan tarihli Hürriyet'ten alıntılar. Hürriyet'in büyük puntolarla yarı manşet haberinin başlığı yukarıdaki gibi değil hiç kuşkusuz. Onun başlığı şöyle: Savaş gücümüz artıyor.

"Almanlar 75 Leopar tankı gönderiyorlar."

"Kara kuvvetlerimiz yenileştiriliyor."

"Arifiye tank fabrikası Balkanlar'ın ve Ortadoğu'nun en büyük fabrikası durumuna getiriliyor. Amerikan M-48 tankları bu fabrikada dizelleştiriliyor."

"Birkaç güne değin Amerikan Northrop uçak fabrikaları yöneticileri Ankara'da bekleniyor."

"Deniz Kuvvetleri'nin verdiği siparişlerse 1 yıl için şöyle:

1 adet 209 tipi denizaltı, 4 füze taşıyabilen hücumbot, 1 tank çıkarma gemisi, Harpon tipinde havadan havaya kullanılabilen füzeler, 10 adet AB-212 tipinde havadan yere füze atabilen helikopter."

Öte yandan yine bugünkü gazetelerden birinde Yunanistan'ın da Fransa ile silah üretimi konusunda bir antlaşma yaptığı, bu antlaşmaya göre Yunanistan ile Fransız silah şirketlerinin Yunanistan'da silah üretimine başlayacakları yazıyordu.

Her iki ülkenin emperyalist güçleri doğrultusundaki yöneticileri halkla aramızı birbirine düşürmek için hazırlanan oyunların planlanmasında akılsızca ve -kim bilir, belki de bilerek- yerlerini alıyorlar...

28 NİSAN 1982

- ADANA'DA BİR SANIK İDAMA MAHKÛM OLDU.

Adana 6. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi'nden yapılan açıklamada, adam öldürmeye teşebbüs ve 6136 sayılı yasaya aykırı davranmaktan sanık MAHMUT AKTAŞ 2 No'lu Askeri Mahkemede ölüme mahkûm oldu.

- PKK DAVASI:

Apocular diye nitelendirilen davanın duruşması dün Diyarbakır'da sürdürüldü. Filistin'de eğitim gördüğü söylenen ve duruşması tutuksuz olarak sürdürülen Mehmet Girgin adlı sanığın kendileri için verdiği açıklamaları tümüyle yadsıdılar. Bunun üzerine Mehmet GİRGİN şöyle dedi:

- "Buradakilerin hepsi zavallıdır. Herkes suçsuz olduğunu söylüyor. Acaba bunlar cami avlusundan mı toparlanıp buraya getirildiler...?"

Sanık Mehmet ŞENER'in bu suçlamaya verdiği yanıt şöyle:

- "Biz cami avlusundan alınıp buraya getirilmedik. Ne suçla yargılandığımızın bilincindeyiz."

- İZMİR'DE 10 İDAM İSTEĞİ:

Denizli'nin Güzelpınar köyü yol ayırımında Mehmet Görgen ile Zeki Kundakçı adlı orman koruma görevlilerini öldürmekten sanık kişilerin duruşması sürdürüldü. Savcı; Nurettin Topçu, Hasan, Topçu, Veli Akyüz, Yaşar Kaval, Ali Aşı, Hüseyin Özcan, Süleyman Koç, İbrahim Demiralav, Ali Bozkut, Süleyman Adanır'ın ölümle cezalandırılmaları istendi.

Sanıklar ileri sürüldüğüne göre, orman koruma görevlilerini cinsel organlarını keserek öldürmüşlerdi.

("Neden böyle bir öldürme biçimini seçmiş olabilirler? Her iki koruma görevlisinin birçok kişinin ırzına geçmeleri mi buna neden olmuştur? Böyle bir kuşkunun belirmesine neden idamları istenen kişilerden ikisinin aynı soyadını taşımaları... Tanrım, nasıl kalın çizgilerle yaşayıp gidiyoruz... ayrıntıdaki dramı kavramamıza böylesine yoğun, global yaşama biçimiyle olanak yok...")

- SSCB'DE ESKİ BİR BAKAN YARDIMCISI İDAM EDİLDİ.

Sovyet yetkililerinin verdiği bilgiye göre Vladimir RYTOV adındaki eski Devlet Ürünleri Bakan Yardımcısı, 1980 yılında çok değerli devlet malı havyarı el altından sattığı gerekçesiyle tutuklanmıştı. Deniz ürünleri bakan yardımcısı ortaya çıkan skandal nedeniyle görevinden istifa etmişti. Savcı Rekunkov suçlamasında "yasalar önünde tüm Sovyet vatandaşlarının eşit olduğunu, yolsuzluklar karşısında kim olursa olsun cezalandırılacağını" belirtti.

Deniz Ürünleri Bakan Yardımcısı dün sabah asıldı.

(Şimdi bu duruma bakıp şöylesine bir kolaycı düşünceye kendimizi bırakamayız: "İşte görüyor musunuz, yolsuzluk yapanı nasıl asıyorlar. Tek idam cezası halkın parasından ve emeğinden hırsızlık yapanlara uygulanıyor Sovyetler'de..." Böyle diyemeyiz. Üzerinde düşünmemiz gereken belirgin durum şu: Devrimden bu yana gizliden malı alıp-satma ağı nasıl olup da bugüne değin ortadan kaldırılamamıştır? Toplumda bu eğilimleri besleyen, bu eğilimlerin gerçekleşmesini sağlayan ögeler nasıl olup da daha sökülüp atılamamıştır? İşte önemli olan bu. Kendi modelimde, gizliden mal-alıp satmayı ölümle cezalandırmayı değil, insanlarımın bu yola hiç başvurmalarına olanak ve gereksinme görmeyecekleri bir yapıyı görmek, bunu gerçekleştirmek isterim.)

29-30 NİSAN 1982:

KAÇ GÜNDÜR SÜREN DİSK davasındaki genel başkan ABDULLAH BAŞTÜRK'ün soruşturmasını gazetelerden özenle izliyorum. Günce'me alıp almama konusunda tereddütlerim oldu. Nasıl olsa diye düşündüm, bu sorgulama, öteki duruşma tutanaklarıyla birlikte bir gün nasıl olsa basılacak, yayımlanacak... hem de en küçük ayrıntılarına dek... Ama işte yine de dayanamıyorum... Bazı alıntılar yapacağım Güncem'e. Nedeni de şu: BAŞTÜRK'ün kendini savunma biçimi, özellikle Askeri Mahkeme yargıcı karşısında gittikçe ilginç olmaya, gittikçe özen kazanmaya başlıyor. Bu sorgulamayı ileride nasıl değerlendirecektir devrimci işçilerle, ezilen halkımız...? Belki bugünden en doğru yargıyı getirmek olanaksız. Ama ben düşüncemi belirlemekte yarar görüyorum: BAŞTÜRK sorgulaması devrimci pratiğimiz açısından son derece önemli ögeler taşımaktadır. Neyi yadsıyacağı neyi açıklayacağı, neyi hiçbir zaman açıklamaması gerektiğinin özgün örneklerini vermeye başladı. Kendi kendime sonunda şunu sorar oldum: Baştürk bir komünist de, askeri mahkeme karşısında kendini başarıyla mı gizliyor, yoksa sosyal demokrat inançları doğrultusunda, gerçekten içten düşüncesini mi dile getiriyor? Sorgulamada askeri yargıcın da aynı bunalıma düştüğü besbelli. Bir gün sorduğunu, ertesi gün, bin bir tuzakla, tüm ekibin kendisine hazırlayıp sunduğu bir soruyu yeniden ve bir insanı en gafil zamanında yakalayacak biçimde yeniden soruveriyor... Doğrusu böyle bir soruya Baştürk'ün verdiği yanıtı okumadan önce şöyle duraklıyorum; kendi kendime soruyorum: "Ben olsam nasıl yanıt veririm bu soruya...?" Aklımdan türlü yanıtlar geçiyor ve hiçbiri Baştürk'ün verdiği yanıt kadar yerli yerinde olmuyor. Duruşma yargıcının bunalımı da tıpkı beninki gibi sürüyor. İkinci günde, ikinci kez sorduğu soruyu bu kez yeniden başka bir biçime getirip yeniden soruyor. Yine aldığı yanıt şu: Ne sosyalist düşünceyi yadsıyan bir yanıt ne de suç ögesi oluşturabilecek bir yanıt. İşte o zaman yargıç besbelli ki artık işi saptırmaya dek götürüyor ve Baştürk'ün verdiği yanıtı duruşma kayıtlarına kendisinin istediği biçimde geçirtmeye vardırıyor. Dünkü duruşmada bunun örneğini gördük. Kendisine itiraz eden avukatı da salondan tutup dışarıya attırıyor ama BAŞTÜRK'ün direncini kırmak yine de olanaksızlaşıyor. Bununla ilgili alıntıyı hemen alayım. Yalnız okuyucunun hiç aklından çıkarmaması gereken durum şudur: Sorgulama yalnız iki kişi arasında geçiyor. Yargıç soruyor, Baştürk yanıtlıyor... Karışan başka kimse yok. Savcının savlarını daha da pekiştirecek bir biçimde hazırlanıp gelen duruşma yargıcının -düşününüz ki size ne soracağını, sizi nasıl en umulmadık bir yerde suçüstü yakalayacak tuzaklar kuracağından en ufak bir duyuntunuz yok. Hiçbir önlem almanız olanaksız. Tek gücünüz, devrimci pratiğinizin size kazandırdığı öğretiler ve devrimci iç gücünüz... Şimdi bununla ilgili küçük örneği hemen alalım:

"Yargıç ÇETİN GÜVENER – İşçi sınıfının ekonomik, politik ve ideolojik mücadelesinin bütünlüğünün bilincinde olan ve sendikal mücadeleyi bu temel üzerinde sürdürme ilkesine dayalı sınıf sendikacılığının temel ilkeleri şunlardır demekle neyi amaçlıyorsunuz...?

ABDULLAH BAŞTÜRK – Bu soruyu birkaç kez açıkladım. Buna ekleyecek yeni bir şey yok. Sınıf sendikaları işçi sınıfının ekonomik mücadele araçlarıdır. Politik, ideolojik mücadelenin de işçiler tarafından verileceği ilke kitabımızda belirtilmiştir. İşçi sınıfının politik, ekonomik, ideolojik mücadelenin bütünlüğünün bilincinde olduğu, sömürüyü sınırlandırma mücadelesini, sömürüyü kaldırma mücadelesinin bir parçası gördüğü, sendikaların sömürüyü kaldıran değil, sömürüyü sınırlandıran mücadeleyi yapacaklarını anlatıyor.

Yargıç GÜVENER yeniden paragrafın açıklanması üstünde durdu. Baştürk'ün yeniden yaptığı açıklamayı zapta şöyle geçirtti: (İşçi sınıfının ekonomik, politik, ideolojik mücadelesinin bütünlüğü ilkesine dayalı sendikalar, yani, işçi sınıfının ekonomik, politik ve ideolojik mücadelesinin bütünlüğünün bilincinde olma ve sendikal mücadeleyi bu temel üzerinde sürdürme ilkesine dayalı olmak demek sınıf sendikaları) biçiminde geçitti. Baştürk bu zapta itiraz etti. "Yazdığımız tarihlerde suç olmamış deyimler üzerinde tartışıyoruz." dedi. Bu arada avukatı Ercüment Tahiroğlu söz almak istedi. Yargıç sorgu aşamasında söz verilmediğini söyledi. Tahiroğlu, açıklamanın zapta yanlış geçtiğini bildirerek itirazını sürdürdü. Bunun üstüne mahkeme başkanı Orhan Gülhan'ın talimatı ile "disiplinsizliği nedeniyle" Tahiroğlu duruşma salonundan çıkarıldı. Baştürk yeniden söz aldı. Daha sonra açıklama zapta şöyle aktarıldı: (İşçi sınıfının ekonomik, politik mücadelesinin bütünlüğü ekonomik mücadelenin sendikalarda, politik, ideolojik mücadelenin siyasi partilerde yapılacağı yapılacağı gereğini açıklamak içindir. Bu bilinçte ve anlayışta olan işçi sınıfının sendikal mücadeleyi bu temel ilke üzerine, üçlü mücadeleyi sürdürme ilkesine dayalı olarak çalışma yapacak, sınıf sendikalarının nitelikleri şunlardır: Saymak için "İşçi sınıfının ekonomik, politik ve ideolojik mücadelesinin bütünlüğünün bilincinde olma ve sendikal mücadeleyi bu temel üzerinde sürdürme ilkesine dayalı sınıf sendikalarının" cümlesi kullanılmış ve temel ilkeleri ise şöyle açıklamıştır: Demokratik kitle sendikaları temel ilkeleri broşürünün 11. sayfa 7. paragrafı sınıf sendikaları temel niteliklerini belirtmek için yazılmıştır. Bu nitelikler broşürde gösterildiği gibi ve yasanın da gereği olarak sendikalar kitle örgütleridir. Sendikalar sınıf örgütleridir. Sendikalar demokratik örgütlerdir. Bağımsız örgütlerdir. Bu dört ilke sendikal hareketin yasal ve anayasal dayanağıdır."

("Yukarıya aldığım alıntıda da görüleceği gibi Yargıç önce bir tuzak hazırlıyor. Tuzak soruyu soruyor. İstediği yanıtı alamayınca bu kez, kendi istediği yanıtı zapta geçirtiyor. Avukat itiraz edince askerlerce salondan çıkartılıyor. Ama Baştürk savunmasındaki direnci hep aynı kararlılıkla yürüttüğü için avukatının bıraktığı yerden itirazını sürdürüyor. Bu kez artık gerileme sırası askeri yargıca geliyor ve Baştürk'ün ifadesini tam olarak zapta geçirtmek zorunda kalıyor.")

28 NİSAN GÜNÜ SORGULAMADAN ALINTILAR: (29 tarihli Cumhuriyet'ten)

DİSK Genel Başkanı Baştürk sorgusunun 5. gününde soruları yanıtlarken Türkiye'nin ekonomik bakımdan emperyalizme bağımlı, kapitalist ekonominin uygulandığı bir ülke olduğunu söyledi. "Türkiye'de bağımlılığı siyasi iktidarlar getirmiştir." dedi. "Çıkar çevrelerinin ve onların siyasi iktidarlarının, ekonomik, sosyal, siyasal bunalımlarının yarattığı tepkileri bastırmak için askeri yönetimler istendiğini" vurgulayan BAŞTÜRK, DİSK'in sıkıyönetime karşı çıkmasının nedenlerini şöyle açıkladı:

"Sıkıyönetim uygulamalarında kısıtlanan sendikal haklar göz önüne alındığında, durum işverenler yararınadır. Egemen sınıfların, varolan sömürü ve baskılarını daha da arttırıcı bir ortam yarattığı kararda belirtilmiştir. Sıkıyönetimi ilan eden siyasal iktidarlar eleştirilmiştir."

Yargıç Çetin GÜVENER – Emperyalist, sömürücü, ırkçı, şovenist ve savaş kışkırtıcısı olan ülkelerin belirlenmesi için ekonomik ve siyasal ölçü nedir? Bu değerlendirmede Türkiye'nin yeri nedir?

Baştürk bu sorunun iddianâmedeki yerini sordu. Yargıç "İddianâmenin genelinden soruyorum." dedi. Baştürk soruyu şöyle yanıtladı:

- "Bu bir genel değerlendirmedir. Elbetteki dünyamızda kendi ülkesinin ve kendi toplumunun çıkarlarını ön planda tutan sömürücü ve emperyalist ülkeler vardır... Sömürücü ve emperyalizmden anladığım, bir ülkenin bir başka ülkeyi sömürmesidir. Sömürüsüz topluma geçişi amaçlamak uygarlığın gereğidir. Her bağımsız ulusal düşünce bunu amaçlar. DİSK olarak biz de genel değerlendirmede böyle anlıyoruz."

Yargıç GÜVENER – Demokratik sosyalizm ile DİSK'in benimsediği sınıf uzlaşmazlığı nasıl bağdaştırılıyor?

A. BAŞTÜRK – Demokratik sosyalizmin uygulayıcısı DİSK değildir. Disk'te demokratik sosyalistler vardır, sosyal demokratlar da vardır. CHP'li de AP'li de. Abdullah Baştürk'ün siyasal görüşü DİSK'in siyasal görüşü demek değildir. Kitle örgütü olmanın gereği budur. Demokratik sosyalizmin temsilcisi DİSK değildir. Sermaye sınıfı ile işçi sınıfı arasında uyuşmazlık vardır. Böyle olması da doğaldır. Sınıf uyuşmazlığı, çıkar uyuşmazlığı olmasaydı, bunların ayrı ayrı sınıf olmalarına gerek yoktu. Sendikalar yasası her iki sınıfa ayrı ayrı sendika kurma hakkı tanımış, böylece iki sınıfın varlığını ve uzlaşmazlığını kabul etmiş, sendikaları araç olarak görevlendirmiştir.

29 NİSAN DURUŞMASINDAN ALINTILAR: (Cumhuriyet gazetesinden özetlenerek. 30 Nisan)

Yargıç Güvener – Türk-İş'in rengi nedir sizce?

A. BAŞTÜRK – Türk-İş'in ekonomik ve politik mücadeledeki ilkesizliği, işçi sınıfının ekonomik, demokratik kazanımlarına yaklaşım biçimi nedeni ile bize göre sarı sendika olarak nitelendirilmesi gereklidir.

Yargıç Güvener – Politik mücadelenin gerekliliği neden işçilere öğretilmektedir?

A. BAŞTÜRK – Ekonomik mücadele araçları olan sendikalar, sermaye sınıfına karşı toplu sözleşmeler yoluyla bir ölçüde ekonomik açıdan işçilere olanaklar sağlıyorlar. Öte yandan siyasal iktidarlar aldıkları ekonomik kararlarla, işçi sınıfının ekonomik alandaki kazanımlarını bir çırpıda ortadan kaldırıyorlar. Sendikal alanda elde edilenler yok oluyor. Bunu önleyebilmek için işçilerin ekonomik alanda yürüttükleri mücadeleyi, siyasi alanda da yürütmesi gerekir diyoruz. Siyasi partiler içinde mücadele etmek, işçiler için Anayasal bir haktır.

Yargıç Güvener – 5. ve 6. Genel kurulunda alınan sıkıyönetimle ilgili kararları açıklayınız...

A. BAŞTÜRK – Sıkıyönetim uygulamaları 1979 yılında da görüldüğü gibi grevleri engellemiştir. Lokavtın uygulanmasına neden olmuş, işveren-işçi ilişkilerini, sendikal düzeydeki çalışmaları büyük ölçüde engellemiştir. Adı üstünde olan sıkıyönetim düzeni getirdiği kısıtlamalar ile işçilerin ekonomik, demokratik mücadelesinde büyük bir engelleme getirmektedir. Bu nedenle biz sıkıyönetim uygulamalarını, sıkıyönetim şahsında değil, sıkıyönetimi ilân eden siyasi iktidarları eleştirmiştik. Çıkar çevrelerinin ve onların siyasi temsilcilerinin ekonomik, siyasal ve sosyal bunalımların yarattığı tepkileri bastırmak için askeri yönetimler isteyen çağrışımda bulundukları hepimizce bilinmektedir. Faşist askeri yönetim sözcüğü de sıkıyönetim güçlerine karşı değil, bu uygulamayı isteyen siyasi çağrışımları yapanları belirtmek için kullanılmıştır. Bunlar eleştiri olarak dile getirilmiştir.

Yargıç bu arada söze girerek "siyasi iktidarın değil, sıkıyönetimin eleştirildiğini" söyledi. Baştürk de "Olmaz efendim" yanıtını verdi.

YARGIÇ – Evet ama Türkiye'nin emperyalist ve kapitalist sisteme bağlı olduğundan söz ediliyor.

BAŞTÜRK – Doğru efendim. Türkiye ekonomik bakımdan emperyalizme bağımlıdır. Emperyalizm kendisine bağımlı az gelişmiş ülkelerde ekonomik, sosyal, siyasal bunalımların yarattığı toplumsal tepkileri bastırabilmek için faşist ve askeri yönetimlerin iş başına getirilmesini istemiştir. Örnekleri Güney Amerika'da vardır. Buradaki paragraf bunun eleştirisidir. Siyasi iktidarın sıkıyönetim kararının eleştirisi olarak anlaşılmalıdır.

YARGIÇ – Siyasi iktidarın sıkıyönetim kararını kendisinin almadığını, parlamentonun onayladığını anımsattı.

BAŞTÜRK – Parlamento onaylıyor ama siyasi iktidarın sorumluluğundadır. Sıkıyönetim uygulamalarında uygulanan, kısıtlanan sendikal haklar göz önüne alındığında işverenler yararınadır. Egemen sınıfların varolan sömürü ve baskılarının daha da arttırıcı bir ortamı yarattığı kararda belirtilmiştir.

YARGIÇ – Türkiye'yi emperyalist-kapitalist sisteme bağımlı hale kim getirdi?

BAŞTÜRK – Türkiye'de emperyalist-kapitalist düzene bağımlı uygulamaları siyasi iktidarlar getirmiştir.

YARGIÇ – DİSK'in amaç ve ilkelerine uymayanların uluslararası kuruluşlara teşhir edilmesiyle ne amaçlanıyor? Türkiye mi teşhir ediliyor?

BAŞTÜRK – Türkiye değil, DİSK'in amaç ve ilkelerine uymayan sendikacılar teşhir ediliyor.

(.....)

YARGIÇ – Sosyalizmin tanımını yapar mısın?

BAŞTÜRK – İşçi sınıfı biliminden ne anladığımızı daha önce belirtmiştim. DİSK'in sendikal bir kuruluş olduğu unutulmadan sosyalizminden yan olduğu açıklanmıştı. DİSK'in sendikal planla savunduğu sosyalizm, bilime dayalı, bilimsel gerçeklere, Türkiye gerçeklerine dayalı bir sosyalizm olduğu için bilimsel sosyalizm terimi kullanılmıştır. Elbette ki bu, Anayasa çerçevesinde faaliyette bulunacak siyasi partilerin üstüne düşen bir görevdir. İşçilerin, köylülerin, esnaf ve sanatkârların, dar gelirlilerin, serbest meslek sahiplerinin, emeği ile geçinenlerin anayasal yoldan seçimle iktidardan ayrılmasını amaçlayan, temel hak ve özgürlüklerin korunduğu, anayasamızın tastamam uygulanmasına dayalı bir sosyalizm anlayışıdır.

Yargıç "bilimsel sosyalizm" deyimi üzerinde durdu. Anayasada bu deyimin olup olmadığını sordu. Baştürk: "Elbette anayasalarda bilimsel sosyalizm deyimi olmaz, ama anayasa mahkemesi anayasal yoldan sosyalist bir iktidarın işbaşına gelebileceğini söylemiştir. Bilimsel sosyalizm bilime dayalı sosyalizm anlamındadır.

YARGIÇ – Bilimsel olmayan sosyalizm de mi var?

BAŞTÜRK – Kapitalizm de bilime dayalıdır. Bu tanımın içinde sosyalizm anlayışının bilimsel olarak ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Dünyada çok çeşitli sosyalist uygulamalar var. İşçi sınıfının bilimden ne anladığımızı açıklamıştık. İşçi sınıfı bilimine dayalı olan, bilime dayalı sosyalizme, bilimsel sosyalizm diyoruz.

Yargıç bundan sonra Demokratik platforma ilişkin kararın açıklanmasını istedi.

BAŞTÜRK – Demokratik platforma yönelik çalışmaları koordine etmek üzere bir komite oluşturuldu. Faşizme, emperyalizme karşı olan tüm örgütlerle ilişkilerin güçlendirilmesi yönünde oluşan bu komitenin başkanı Fehmi Işıklar daha ayrıntılı olarak açıklamalarda bulunacaktır.

(ÖĞLEDEN SONRAKİ OTURUM)

YARGIÇ – Hürriyetçi demokratik parlamenter Anayasal düzenin gereği olarak devletin sosyalliği ilkesi içinde uygulanmakta olan sermaye ve mülkiyet temeline dayalı kapitalist ekonomi sistemi, sömürü, emperyalizm, faşizm kaynağı olarak sayıldığına göre, işçi sınıfının sömürüden kurtulması nasıl gerçekleştirilecektir?

BAŞTÜRK – Bu sorunun iddianâmedeki yeri neresidir?

YARGIÇ – İddianâmenin değişik sayfalarından derlenerek bu soru gerçekleştirilmiştir.

BAŞTÜRK – Emperyalizm-kapitalizm sözcüğünün patenti ne bana, ne de DİSK'e aittir. Atatürk 1920'lerde (bizi mahvetmek isteyen emperyalizm ve bizi yıkmak isteyen kapitalizm) diyerek emperyalizm ve kapitalizmin tanımını yapmıştır. Sömürü ve sömürgeciliği emperyalizm ve kapitalizmin amaçladığını böylece belirtmiştir. İşçi sendikalarının kuruluş amacı, sömürüyü önlemek ve giderek bütün emekçi katmanlar ve sınıfların refahına yönelik çalışmalarda bulunmaktır. Biz buna sömürünün olmadığı, asgariye düşürüldüğü düzen diyoruz. Demokratik hak ve özgürlüklerin olduğu çoğulcu ve katılımcı, siyasi iktidarların oyla gelip gittiği bir düzen olarak görüyoruz.

YARGIÇ – Sosyalizm bu mu?

BAŞTÜRK – İktidara gelecek sosyalist bir iktidar için bizim düşündüğümüz budur.

YARGIÇ – Bilimsel sosyalizm nedir? Uygulandığı ülkeler hangileridir?

BAŞTÜRK – Bilimsel sosyalizmin temel ilkesi bizce, anlatmaya çalıştığım gibi, bilim tanımı içinde, gerçekçilik ilkesine dayanmasıdır. Bilimsel sosyalizmin uygulandığı ülkeler deyiminden bir şey anlamadım. Bu soruyu cevaplayamıyorum. Çünkü bilimsel sosyalizmden DİSK'in anladığı, ne anladığı açıktır. Bilimsel olmayan nedir denirse onları söyleyebilirim: Örneğin ihtilâlci sendikacılığı içeren anarko sendikalist eğilimler, yani sendikacılar aracılığıyla ihtilâl düşünen ayakları havada bir anlayış var. DİSK bu anlayışı mahkûm etmiştir. Bu eğilim sendikalarımızda görülmüştür. DİSK raporlarında, yönetim kurulu kararlarında açıklıkla bu görüşte olanların etkisizleştirilmelerinin önemi vurgulanmıştır. Yönetim kadrolarında olmayan görüşlerin sahipleri toplantılarda attıkları sloganlarla eğilimlerini ortaya koyuyorlardı. Bize (sendika ağası), (reformist), (kuyrukçu) diyorlar, DİSK'i renksiz, sarı sendika olarak nitelendiriyorlardı.

YARGIÇ – TÜRK-İŞ nedir?

BAŞTÜRK – Konfederasyondur...?

YARGIÇ – Rengi?

BAŞTÜRK – Türk-İş'in ekonomik ve politik mücadeledeki ilkesizliği, işçi sınıfının ekonomik, demokratik kazanımlarına yaklaşım biçimi, Anayasa ve yasaların uygulanış ve sonuçlarının değerlendirilmesindeki farklılığımız, siyasi iktidarların ekonomik, demokratik uygulamalarına yaklaşım biçimi nedeniyle bize göre sarı sendika olarak nitelendirilmesi gereklidir. Biz böyle niteliyoruz.

(.....)

YARGIÇ – Dişe diş mücadele ne demek?

BAŞTÜRK – Dişe diş mücadele işçi sınıfının yıllarca süren örgütlenme, sendikalaşma, ekonomik mücadelede karşılaştıkları güçlüklerin anlatımıdır.

YARGIÇ – Kimle?

BAŞTÜRK – Sendika kurma hakkını tanımak istemeyen, toplu sözleşme hakkına karşı çıkanlarla, işçilerin güçlenmesini hazmedemeyen sınıf ve düşünce sistemine karşı verilen mücadeledir.

YARGIÇ – Hangi sınıf bu sınıf?

BAŞTÜRK – Sermaye sınıfı.

YARGIÇ – DİSK militanları tanımını açıklayınız.

BAŞTÜRK – Militan, bilinçli işçi sınıfı öncüsüdür.

YARGIÇ – Militan işçiler ne yapar?

BAŞTÜRK – İşçi örgütlenmesinde, işçi sınıfının demokratik mücadelesinde görev alarak çalışırlar.

YARGIÇ – Nasıl yani? Ne yapıyor? Karşıda düşman olur, öncü birlikler yürür. Askerlikte bu böyle. Direnişte öncülük mü yapıyorlar?

BAŞTÜRK – Direnişte? Bilemem. Ancak grevlerde, demokratik haklar elde edilmesinde rehberlik eden kişilere militan diyoruz. Bu bir yönetici, ya da iş yeri temsilcisi, işçi olabilir.

YARGIÇ – Ekonomik-politik mücadele bütünlüğünden amaçlanan ne?

BAŞTÜRK – İşçi sınıfının ekonomik, ideolojik, politik mücadelesinin bütünüdür. Ekonomik mücadele sendikalar aracılığıyla yürütülür. Siyasi, ideolojik mücadele siyasi partilerle. DİSK olarak işçinin üçlü mücadelesini bir bütün olarak görüyoruz.

YARGIÇ – DİSK niye bilgi veriyor? İdeolojik, politik mücadeleyi partiler yapacağına göre, Türkiye'nin o kargaşa, anarşi ortamında?

BAŞTÜRK – Ekonomik mücadele, politik mücadele birbirinden ayrı şeyler değildir. Politik örgütlenmenin, politik amacı insanların ekonomik, sosyal

gereksinmelerine yeterli yanıtı bulmak içindir. İşçilerin ekonomik çıkarları, politikadan, politik kararlardan soyutlanamaz. Sömürü ve baskının ortadan kalkmasının ekonomik mücadelesini DİSK yapar. Politik alandaki mücadelenin yapılacağı yer işçi sınıfı partisi ve siyasal partilerdir.

YARGIÇ – İşçi sınıfının ideolojisi ne?

BAŞTÜRK – Sosyalist ideoloji.

YARGIÇ – Devrimci teori olmadan devrim eylem olmaz ne anlama geliyor?

BAŞTÜRK – Genelde söylenen bir anlatım biçimidir. DİSK'e gelince, Anayasa'daki devrimci özü kavrama anlamında, Anayasa ilkelerine ve amaçlarına sahip çıkacak bilince varma anlamında anlıyoruz.

YARGIÇ – Peki çıkar nedir?

BAŞTÜRK – İşçi sınıfının da, kapitalist sınıfın da birbirinden farklı, kendi içinde tutarlı ve bilimsel verilere dayanan çıkarları vardır. Örneğin işçilerin sosyal, ekonomik haklarının geliştirilmesi mücadelesi, aslında, bir çıkar mücadelesidir.

(ERTESİ GÜNKÜ DURUŞMA) (2 Mayıs 1982 – Cumhuriyet'ten)

(...) BAŞTÜRK'ün önceki gün sürdürülen duruşmasında duruşma yargıcı sarı sendikaların temel ilkeleri ve tarihsel sınıf mücadelesi tanımlarının açıklanmasını istedi. Baştürk bu açıklamaları daha önce yaptığını söyledi. Yargıç bu kez "Sömürüsüz, baskısız toplum ne demek?" diye sordu. Baştürk'ün yanıtı şöyle oldu: "Sendikalar tarihsel olarak sömürüsüz, baskısız bir topluma geçiş mücadelesinde işçi sınıfının ekonomik örgütleri olmuşlardır." Yargıç bu kez "Sınıf mücadelesi ne demek?" sorusunu yöneltti. Baştürk bu soruyu "işçi sınıfının ekonomik ve demokratik alanda yaptığı mücadeledir." biçiminde yanıtladı.

YARGIÇ – Kime karşı?

BAŞTÜRK – Sermaye sınıfına karşı.

Yargıç "Sömürüsüz, baskısız toplum ne demek?" sorusunu bir kez daha yineledi.

BAŞTÜRK – Bilimsel anlamda bir istemi anlatır. Yasal ve anayasal çerçevede mütalaa edilen bir terimdir."

Yargıç bu kez, daha önce üzerinde durduğu bir sorunun üzerinde yeniden durarak, "Sendikaların parti yerine konmamalarının parçalanma kaygısı ile ilişkisi" olup olmadığı üzerinde durdu. Baştürk'ün yanıtı şöyle oldu: "DİSK kendisini işçi sınıfı partisi gibi görme, düşünme eğilimlerine karşı koymuştur. Sendikaların parti yerine konulması kitle niteliğini yitirmesi sonucunu getirir. Yani kitle sendikalarının dayanağı olan kitle bütünlüğünün bozulmasına yol açar. Bu gerçek tüm sendikalar için geçerlidir. Hiçbir sendika parti yerine konamaz, yasalar da buna engeldir."

Saat 14.00'de başlayan öğleden sonraki oturumda Yargıç "Değişik siyasal görüşlere sahip işçilerin DİSK çatısı altında toplanması öngörüldüğüne göre, ayrıca DİSK tarafından işçi sınıfı partisi deyimi ile ne anlatılmak istenmektedir?" sorusunu sordu. Ondan sonra da "İşçi siyasal seçmesini nasıl yapacaktır?" dedi. Baştürk DİSK'in geride bıraktığı dönemlerde CHP'yi destekleme dışında işçi sınıfı ve emekçi halka yaptığı bir çağrı bulunmadığını bildirdi ve konuşmasını şöyle sürdürdü: "Elbetteki DİSK'in çatısı altında değişik siyasi görüşlere sahip işçi ve yönetici vardır. Bu da doğaldır. İşçi sınıfı partisi deyiminden amaçlanan işçi sınıfının, köylünün, öteki emekçi katmanların içinde olduğu, yönetim ve denetimde söz ve karar sahibi olacağı siyasi parti yapısı ve anlayışı ortaya konmak istenmiştir. Türkiye'de işçi sınıfın böylesine yönetiminde ve denetiminde olduğu, işçinin bütünüyle desteklendiği bir siyasi parti henüz oluşmamıştır. Bu bir özlemin ve istemin dile getirilmesidir."

YARGIÇ "Türk ceza yasasının 141 ve 142. maddeleri karşısında işçi sınıfı partisinin kurulup kurulamayacağını; işçi sınıfı partisi yokluğunda işçi sınıfının ideolojik mücadelesinin hangi kuruluş tarafından üstleneceğini" anlatmasını Baştürk'ten istedi. Baştürk bu soruyu şöyle yanıtladı:

"İşçi sınıfı ve emekçi halkın temsilcisi olarak bu iddiayla kurulmuş siyasi partiler vardır. Bir tanesi uzun yıllar olmak üzere 15 ve daha az sayıda milletvekili ile parlamentoda temsil edilmiştir. DİSK iddianâmede ileri sürüldüğü gibi sosyalist ekonomiyi getirecek bir siyasal partiyi, kuruluş bildirgesi, tüzüğü ve bütün dokümanı ile reddetmiştir. Çünkü DİSK çoğulcu, katılımcı, demokratik anayasal düzeni savunmaktadır. Onun sahipliğindedir. İddia makamının kıyas ve telkin yoluyla DİSK'e yakıştırmaya çalıştığı iddiaları reddediyoruz."

1 MAYIS 1982 Hürriyet'te manşet:

"10 MİLYON KİŞİ BOŞTA GEZİYOR"

Devlet Planlama örgütünün verilerine göre Türkiye'de 17 milyon 600 bin kişi işsiz. Bu sayısal değerlendirmeye göre üretime katkısı olmayan her bir kişinin yükünü iki kişi çekiyor. Başkasının sırtından geçinen nüfusun üçte birini çalışabilecek durumda olan dinamik insanlar, gençler oluşturuyor. Yaşları 15-24 arası olan bu insanların saptanabilen sayısı 6 milyon 100 bin kişi. 25-4 arasındaki işsizlerin sayısıyla 3 milyon.

Durumu değerlendiren yetkililer bu insanları "denizde yüzen buz dağına" benzetiyorlar. "Hem görünen, hem görünmeyen suyun altındaki bu insanlar hızla gittikçe büyüyorlar." Verilere göre iki bin yıllarında işsizler çalışanlardan daha çok olacak. 2 bin yılında Türkiye nüfusunun 66,5 milyon olacağı ve işsizler oranının şimdiki sayısal değerlendirmelerden % 32,1 daha artarak çalışan nüfusu geride bırakacağı vurgulanıyor.

- Aynı gün. Yani 1 Mayıs... Cumhuriyet:

ELAZIĞ'DA İKİNCİ İDAM:

Malatya'da kapatılan CHP'nin Doğanşehir Gençlik Kolu Başkanı Hasan DOĞAN'ı öldürmekten sanık sağ görüşlü CENGİZ BAĞTEMUR hakkındaki infaz yazısı Cumhuriyet savcılığına geldi. Çarşamba günü dosyası gelmediği, perşembe günü de Regaip Kandili olması nedeniyle ölüm cezası yerine getirilemeyen BAĞTEMUR'un bu sabaha karşı idamı bekleniyordu.

Bağtemur'un babası Abdullah Bağtemur, annesi Firdevs Bağtemur, ağabeyi Gökmen Bağtemur dün Elazığ Cumhuriyet savcılığının istemi üzerine Doğanşehir'den Elazığ'a çağrıldılar. Bağtemur'lar akşam 17.00 sıralarında oğullarıyla görüştürüldüler. Bağtemur hakkındaki kararın yerine getirilmesiyle Elazığ'da yapılan infaz ikiye yükseliyor. Daha önce de sağ görüşlü Cevdet KARAKAŞ idam edilmişti.

("1 Mayıs sabahı asılan genç... Sağcı. Kendisini işçilerin iktidarı asmıyor bir 1 Mayıs sabahında. İşçi devletine karşı girişimlerde bulunduğu için asılmadı 1 Mayıs işçi bayramında Cengiz Bağtemur. Kim bilir 1 Mayıslara nasıl yüreği öfkeyle doluydu. Kim bilir cuntacı generallerin iktidarı alışlarına da nasıl sevinmişti..?

Bağtemur bu çelişkiyi ölümün eşiğinde, hücresinde derin derin düşünmüştür. Hepimiz bu gençlerin yazgısı üzerindeki bu çelişkiyi uzun uzun düşünmeliyiz. Türkiye'de oynanan oyunların gerçeği 1 Mayıs sabahı asılan cuntacı generaller yönetimindeki sağcı gençlerle, ardı ardına idamları gerçekleştirilen, sayıları binleri aşan solcu gençlerin idam istemlerinde yatıyor.

İşte o nedenle sağcı Bağtemur için de yüreğim acı dolu. Annesinin babasının ağabeyinin acılarını düşündükçe, kendilerine bu oyunları oynayanlara insanın öfkesi daha da kabarıyor. Bağtemur idam gömleğini giydikten sonra yüzüne karşı cezasını okuyan savcıya şu soruyu yöneltseydi, savcının vereceği yanıt ne olurdu acaba: "Sağcı-cuntacı bir yönetim solculara karşı olan beni hem de solcuların bayramında, 1 Mayıs sabahı niye asıyor peki...? Gerçekten ben şimdi niye asılıyorum... niye...?")

2 MAYIS 1982

MIKHAIL LERMONTOV'un "Zamanımızın Kahramanı" adlı yapıtını iki gün oldu bitireli. Yapıtı "Zamanımızın Kişisi" diye çevirmek daha doğru olur gibime geliyor. Kahraman sözcüğünün burada alaylı bir deyişi var. Onu belki de daha iyi bir sözcükle vurgulamak gerek.

Lermontov'un yapıtını elimden bırakmamak için kendimi zorladım. Çok genç yaşta ölmüş olan bu yazarın çağını da, çağının kişilerini de iyi kavrayamadığını sanıyorum. Önemli olan, benim üstümde durmak istediğim konuysa başka: Lermontov tam karşısında olmamız gereken bir roman türünün hiç kuşkusuz en özgün örneklerinden birini oluşturuyor.

Ne ki bunlara kısaca değinmeden ATAOL BEHRAMOĞLU'nun Rusça aslından yaptığı şiir çevirilerini okudum. Sıcacık bir Türkçe'yle içime aktı bu şiirler... O zaman da şunu düşündüm: bir yazar, yaşama bakış açısında bunca yanılgı içindeyken şiirde

nasıl olur da başarılı olabilir? Kusurunu romanında yakalıyoruz. Ama ya şiirde? Şiirde ustalığını tartışmamak mı gerekir? Aslında bence yaşamı değerlendirmede, -yargılamada- derin bir yanılgının içindeyse, yapıtlarının hiçbir türünde başarılı olamaz. Ama bu savı yine de öyle çok katı bir biçimde sürmek istemiyorum.

Kitabı bitirdikten sonra Ataol'un YAZKO çevirideki (Mart-Nisan) sayısındaki Lermontov incelemesini okudum. Kitabı bitirmeden okumadım... önce ne düşündüğümü kendi kendime saptamak için. Ataol'un incelemesini okuduğu zaman bu kez şaşırdım. Ve Lermontov üstüne tartışabilmek için arkadaşımın şimdi dışarıda olmasını ne kadar çok isterdim. Tartışmalarımızın, üretkenliğimizin bizden çok, başkalarına yararı dokunabilir diye düşünüyorum. O nedenle belki bir yazı yazardım Ataol'un değerlendirmesine karşı... Kuşkularımı sorardım kendinden... Bu kuşkuların hemen hemen hepsinin romanı okuyan herkesin aklına gelebileceğini, takılabileceğini sanıyorum. Çünkü roman tekniğinin zayıflığından kaynaklanan sorular bunlar... Ataol Rus yazımını yakından incelemiş biri olduğuna göre aklıma takılan soruları yanıtlamada, Rusça kaynaklardan yararlanarak en doğruları bulup söyleyebilirdi sanıyorum.

Ataol incelemesinde Lermontov için kısaca ilgiler verdikten sonra romanı konusunda şunları söylüyor: "1840 yılında 'Zamanımızın Kahramanı' adlı romanı, bir yıl sonra da üzerinde yıllardır çalıştığı 'İblis' adlı destanı yayınlandı. Romanın kahramanı Peçorin ile destanın kahramanı İblis aslında aynı kişilerdir. Tıpkı Puşkin'in Onegin'i gibi, onlar da yetenekli ve değerlidirler. Fakat yaşadıkları 'zaman' onları bencilliğe, umursamazlığa, iblisleşmeğe, yok oluşa sürüklemiştir. Destanda romantik ögelerle işlenen konu, romanda gerçekçi bir nitelik kazanmıştır. Belinski, ülkenin en seçkin insanlarını yok oluşa sürükleyen monarşinin ve yüksek sosyetenin kofluğunu ve temelsizliğini yansıtan bu romanı 'zamanımız üstüne hüzünlü bir düşünce' sözleriyle tanımlamıştı."

Romanın kişisi Peçorin aslında yazarın kişiliğini taşıyor. En büyük şaşkınlığım da bir bakıma Ataol'un bu yargısını paylaşamamaktan kaynaklandı. "İblis" şiirini tümüyle okudum Fransızca'sından. Hiç kuşkusuz Peçorin'le İblis arasında benzerlikler var. Hem de çok... Nasıl olmasın... İkisi de bir büyük şiirin parçalarından oluşan Mikhail Lermontov'un çok kısa süren yaşamının ürünleri. Daha açık bir deyimle şunu demek istiyorum aslında: Zamanımızın Kahramanı da bir roman değil aslında. Düz yazıyla yazılmış bir şiir. Uzun bir şiir. Tümüyle romanın ögelerinden çok, özenle okunursa-şiirsel-ögeler taşıdığı saptanabilir. "İblis" şiiriyse, şiirselliğinden çok zaman zaman öykücülüğe öykünmesiyle düz yazı niteliklerini taşıyor. Aslında öteki şiiri de, yani, "İblis"ten sonraki en uzun şiiri de -destan denemez buna, İblis'e de denemeyeceğini sanırım- MITZYRI şiiri de öykü örgüsü güçlü olan bir şiir. Öykü dokusunun güçlü bir nitelik göstermesi şiirlerin destan niteliğinde olduğunun bir belirtisi anlamına gelmez. Ya da gelmeyebilir. Ama bu konular benim üstünde durmak istediğim konular değil. Asıl üstünde durmak istediğim başka bir şey...

Lermontov'un romancılığı. Tümüyle karşı olmamız gereken bir biçimin kuramcısı gibi geldi bana Lermontov. Hiç kuşkusuz bunu bilinçli bir biçimde geliştirmiş değil... Aristokrat sosyeteye girmek için abartılmış bir yazı biçiminin, romantik edebiyatın değişik bir biçimde gerçekleşmesi.

Zamanımızın Kahramanı adlı roman BELLA ile başlıyor. İlk bu öyküde tanıyoruz romanın kahramanı Peçorin'i. Öyküyü bize Tiflis'ten at arabasıyla yola çıkan yazarla karşılaşan bir subay, Maksim Maksimiç anlatır. Onun bulunduğu birliğe gelen bir genç subay bir prensin kızını, güzel bir Çerkez kızı olan Bella'yı kaçırır. Oysa Bella'yı Kazbiç de sevmektedir ama atı Karagöz'den daha çok değil. Karagöz efsanevi ögeler taşıyan bir at... Köroğlu'nun atı gibi. Ya da Hz. Ali'nin atı gibi... Bella'yı istemesine karşın Bella'nın erkek kardeşi Azamut onu kendisine kaçırmayı vaad etmesine rağmen, karşılığında atını istediği için bu sunuyu elinin tersiyle iter Kazbiç...

Bella'yla bir Rus asılzadesi olduğunu sandığım Peçorin sevişmeye başlarlar. Bella kendisinin kaçırılmasından dolayı Peçorin'e geç teslim olur ama sonunda olur. Ve derin bir sevginin bu Tatar kızındaki yankılanması büyük romantik anlatımlarla betimlenir. Sonra Kazbiç gelir ve Bella'yı kaçırır. Kaçırılan atının öcünü almak için. Kendisini kurtarmak isterlerken de Bella'yı vurup öldürür. Ölümü Peçorin üstünde hiç de büyük bir tepki yaratmaz. Yaşamını sürdürür. Çünkü aslında bir süre sonra Peçorin Bella'dan kendini uzak bulmaya başlamıştır.

Maksim Maksimiç buna pek şaşar. Ama yine de bir şey demeden dostunu avutmaya çalışır.

Bir süre sonra -aynı yolculuk sürecinde- bu kez yazar Peçorin'le tanışır. Bir rastlantı sonucu... Ve yine bir rastlantı sonucu Peçiron'in anılarını bulur. İşte okuyucu bu sırada şunu duyarlar bence: Peçorin bu vurdumduymaz yaşamının gizlerini bu anılarında dile getirecek, bireysel ve toplumsal kökenlerini bu davranışının anılarda bulabilecektir. Durum hiç de öyle olmaz. Peçorin başkalarını baştan çıkarmakla didinmektedir. Prenses Mary'i baştan çıkarmaya çalışır. Prenses Mary'i kendine aşık eder. Bu yüzden zavallı kız hasta olur. Ama onu da terk eder. Hem de kendisine tam sahip olacakken. Ne ki Prenses Mary'i baştan çıkarma uğruna arkadaşıyla düello etmekten kaçınmaz ve arkadaşını öldürür. Hem de cinayet denebilecek bir biçimde... Bu bir cinayettir aslında. Arkadaşı Gruşnitzki romanımızın kahramanına verilen silahın içinde kurşun olmadığını bildiği için onu bacağından hafifçe yaralar. Ama o bu plandan daha önceden haberdar olduğundan karşısında duran arkadaşına -silahına mermi sürdürerek ateş eder- ve kendisini uçurumdan yuvarlayarak öldürür. İçinde en küçük bir pişmanlık yoktur.

Bu arada nasıl olduğunu bilmediğim bir biçimde kahramanımızın veremli bir sevgilisi ortaya çıkar: Vera. Vera evlenmiştir. Çirkin ve yaşlı bir kocası vardır. Mary'yi kıskanır. her şeyini bırakıp kaçar. Kahramanımız onun peşine düşer steplerde. Romantizm bu bölümde gittikçe ağdalaşır.

"Kaderci" bölümündeyse sanki romanla hiçbir ilişkisi yokmuş gibi bambaşka bir öykü anlatır Peçorin. Bu arada daha önce yaşadıklarından hiç mi hiç söz etmez. Onları yaşamamış gibi. Onlar yaşamında hiç olmamış gibi.

Peçorin tipinin kendini tamamlayamaması, örneğin bir Julien SOREL gibi, bir Hamlet gibi ya da Tolstoy'un romanlarındaki tipler gibi yerli yerine oturamamasının nedeni roman tekniğinin bu son derece zayıf yapısından kaynaklandığını görmemezlikten gelmek olanaksızdır.

Olağanüstülüğe dayanmaktadır bu roman tekniği. Bir insanın yaşamında tek bir Bella olayı yetip artabilecekken Peçorin ne prensesleri, ne veremli kadınları ve daha nicelerini bir tespih tanesi gibi art arda ve de hiç birbiriyle ilişkin olmadan sıralayıp gitmektedir. Tipler de olağanüstüdür.

Yani bir olağanüstü parantezi açtığımızda bu parantezin içine: (insanlar, duygular, doğa, rastlantılar, olaylar, ilişkiler) girmektedir. Hiçbiri olağan değildir bunların. Bu yapısıyla sanıyorum Lermontov Dostoyevski'yi etkilemiş olabilir. Sonra Gorki'yi... Abartılmışlığın roman tekniği olarak sürdürüldüğü bu biçim bizim de zaman zaman Sebahattin Ali'nin öykülerinde, Yaşar Kemal'de bulunabilir. Bir de Romen yazar Panait Istrati'nin bu yöntimin sürdürücüsü olduğunu söylemeden geçmemek gerek.

Oysa olağan olandaki olağanüstülüğü yakalamanın yazarın başarısı olduğunu düşünmeliyiz. O nedenle ben her zaman Gogol'den çok şey öğrendiğimi söylerim. Onun tiplerinin hiçbiri olağanüstü boyutlarda insanlar değildir, küçük insancıklardır ama tüm Rus insanının sanatta ilk temel taşını onun attığını sanıyorum. Hiç kuşkusuz bu savımı ileri götürememem. Ama Ölü Canlar'daki kişilerin hiçbirinin başından olağanüstü olaylar geçmemesine karşın, hepsi de belleğimizden çıkmayacak kadar kendi dialektik yapılarında yerlerini bulmuşlar, sürekli bir devingenliğin içinde her zaman yaşamlarını sürdürüp gitmişlerdir...

Oblomov tipinin ve yazarının başarısını başka türlü açıklayamayız. Ya Tolstoy'un başarısı... Ölümsüz öğreticiliğinin ustalığı, Lermontov'la başlayıp Dostoyevski'lerle, Gorki'lerle sürdürülen olağanüstülüğe kesinkes karşı çıkmasından kaynaklanmaktadır.

Sanatta tek bir rengin tonlarında zenginleşmektir önemli olan. Karşıt renkleri çala kalem fırlatıp atmak değil. Romancılığımızda bu geleneği sürdüren kişilerin başında Atilla İlhan da gelmektedir. Olağanüstü yaşamların ve duyguların belirsiz, hiç olmamış, hiç yaşanmamış insanları topluma yazar eliyle kazandırılmak istenmektedir.

O nedenle ben Peçorin tipinin umursamazlığını da kavramış değilim. Umursamazlığın özgün örneğin Veba'da bulmak belki olanaklı. Bu insanları yaşadıkları çağın bu duruma getirdiklerini söylerken, yazarın çağını açıklaması, hangi toplumsal dayanakları ve kurumlarıyla insanları böyle kendi kendilerine çürümeye

bıraktıklarını vurgulaması gerekirdi. Örneğin umursamazlığın tipik örneğini Pierre'de bulmak olası... Savaş ve Barış'ın bu kahramanının belirgin bir umursamazlığını ölümsüz anlatımı ve başarısı yaşadığı toplumsal olaylarla arasındaki ilişkinin son derece doğal kurgusu'ndan kaynaklandığını görürüz.

Besbelli ki Lermontov bu romanı imrenip durduğu aristokratlar sosyetesine girebilmek, onların dikkatlerini üzerine çekebilmek için yazmış.

Sanatın böyle eğilimlerle verebileceği hiçbir sağlam ürünü olduğunu sanmıyorum. Düşünmesini, araştırmasını, gerçeklerin üstüne üstüne gitmesini bilmeyenlerin her zaman, her çağda başvurabilecekleri bir tek yöntem vardır sanatın tüm kollarında: olağanüstülük.

Ve işte ben Lermontov'u bu düşüncelerle kitaplıktaki yerine bir daha alıp bakmamak üzere kaldırıyorum. Aslında bu genç yaşta ölmüş yazara karşı içimde son derece kırık duygular taşıyarak bu işi yapıyorum...

Lermontov'u okumamakla hiç kimse bir şey yitirmez. Ama Gogol'u okumazsanız, sizde hep noksan kalacak bir şey var demektir.

6 MAYIS 1982:

GÜNCEME denize düşenin yılana sarılması gibi sarılıyorum. Gittikçe kabaran dalgaların içinde sanki beni o kurtaracakmış gibi. Artık yalnızca güncemi düşünüyorum; saptamalarımı güncem için yapıyorum. Bir çeşit yaşama sevincine dönüşmeye başladı güncem. Gittikçe de önemsemeye başladım. Birçok şeyin unutulup gitmesi kaygısını güncemle gideriyorum kendi kendimde. Doğru mu yapıyorum, yanlış mı bildiğim yok. Ama yaşadığım olağanüstü günlerin hiçbirinden hiçbir şey kaçırmamak için gözümü dört açmış günceme aktarabileceklerimi saptamakla belli bir uğraş verdiğimi sanıyorum. Bu işi daha iyi becerebilmek için yazıhaneye de bir yazı makinesi aldım. Oysa bu yaz kendime bir takım giysi almayı düşünüyordum. Belki ona da olanak bulabilirim.

Yazıhaneye aldığım makine Facit 1620. Polonya yapısı. Facit yazı makineleri İşveçliler'in. Ama Polonya'da yaptırıyorlar ve de kendi damgalarını vurup dünya pazarlarına öyle sunuyorlar. Acaba diye düşünüyorum kendi kendime: Polonyalılar Batı firmalarının mallarının montajıyla yetinmek gibi yanlış bir ekonomi-politikanın izleyicisi oldukları için mi bugün içinde yaşadıkları sıkıntıları, bunalımları çekmektedirler?

Mağazaya bir yazı makinesi almam çalışmalarımı düzenlemem açısından bana gerçekten çok yardımcı olacak. Bana kala kala yalnız cumartesi-Pazar günleri kalıyordu doğru dürüst çalışmak için. O iki günü de günceye olaylarla yorumları aktarmakla geçirmek zorunda kalıyordum. Bu yüzden oyunum "Kral Oidipus Yazarını Yargılıyor" öylece kalakaldı. Her gün bir bölük aklımdan yeni yeni sahnelerini yazıyorum ama somutlaşarak ortaya çıkmıyor. Çıkma olanağı bulamıyor daha doğrusu.

GÜNCEM için en büyük sıkıntıyı sanat adamlarının yazılarını okumak zorunda kalışımda duyuyorum. Edebiyat, sanat dergilerini okumak... Hiç böyle bir şeye önem vermek istemiyordum ama geçen gün birden bire şunu düşündüm: Cuntacı generallerin sıkıyönetimli geri kalmış bir ülkede aydınlar nelerle uğraşıyorlar, nelerin peşindeler? Onurlu olanlar zaten yazamıyorlar... kimisi tutuklu, ötekilerse susmuş durumda. Yazdıklarını geri çeviriyor sanat, düşün dergileri... Yazdıklarımızı depoluyoruz. Aslında ülkenin bugünkü durumunu, çok sonraları incelemek durumunda olan biri belki de böyle bir görünümle karşılaşabilir: Evet ülkede cuntacı generaller var ama dergiler çıkıyor, sanat adamları kitaplarını imzalıyorlar, yayın yaşamı kendi canlılığı içinde yaşamını sürdürüyor... demek ki generaller öyle düşünce özgürlüğüne pek dokunmak istemiyorlar... dokunmuyorlar da.

İşte böyle bir yargıya düşülebilir korkusuyla canım istemeye istemeye, sıkıla sıkıla edebiyatçılarımızın uğraşlarını da, ürettikleri düşünceleri de günceme almak gereğini duyuyorum.

Ve yazıya şöyle bir girişle başlamak istiyorum:

"Ey gelecek kuşağın insanı... özgürlüğünü yitirmiş geri kalmış bir toplumda aydınların durumu ne olabilir, sana bunu göstermek istiyorum. Binlerce, on binlerce yurtsever tutukluyken, idamlar gittikçe yoğunlaşırken ve emekçi halkımız daha çok çalışıp daha az tüketirken... işte bu günlerde... tanımadığım senin için tuttuğum şu günceye şu satırları yazdığım günde... aydınlarımız sanatta yapısalcılık sorununu tartışıyorlar. Senin için örnekliyorum:

Ünlü şairimiz Melih Cevdet ANDAY, yeni çıkmaya başlayan Eleştiri dergisinde ünlü düşünürlerimizden Adnan BENK, Tahsin YÜCEL, Nuran KUTLU ile uzun uzun söyleşide bulunuyorlar birlikte. Ünlü şairimizin şiiri konusunda çok doğal olarak. Başlık şöyle: (Yazı makinesinde çizilemediği için tanımlayacağım) Bir dörtgen çizilmiş, onun arasına "ile" yazılmış ondan sonra da bir üçgen çizilmiş ve sonra arasında "Melih Cevdet" denmiş. Şimdi bu biçimsel buluşu yazarsak şöyle diyeceğiz: Dörtgen ile Üçgen arasında Melih Cevdet Anday. Yapısalcı sanat anlayışında böyle işaretlerle sık sık karşılaşacağız sanırım. Söyleşiyi Adnan Benk yönetiyor. Önemli alıntıları buraya aktarıyorum:

Adnan BENK – (...) Eğer şair şiiriyle bir şey anlatmak isteseydi, o bir şeyi anlatırdı açık açık, şiiri de yazmazdı. (...) Şiirden yola çıkmak her zaman daha sağlıklıdır. Seçtiğimiz şiir senin Ölümsüzlük Ardında Gılgamış adlı kitabının ilk şiiri. ("Bu şiir yanılmıyorsam İş Bankası yarışmasında birincilik almıştı. O nedenle sayın ANDAY ikide bir bankanın televizyon reklamlarında boy göstermede de gecikmiyor. Adnan Benk'in konuşmasını sürdürelim biz.") Yaz sonu şiirleri. 64 dizelik uzun bir şiir. Sekizer dizelik sekiz bölümden oluşuyor. 1'den 8'e kadar da numaralanmış bölümler. Bu çift sayıyı bir dörtgenle gösterelim. ("Ve bu açıklamaların yapıldığı sayfanın hemen ortasında Çizim 1 tablosu var. AB çizgisi bu dizeleri hece yapısını

gösteriyor. Onun hemen solunda bir dörtgen çizilmiş, altına da yaşantı kesimi denmiş. B dikey çizginin solunda da bir üçgen resmi var. Onun altına da yaşam kesimi yazılmış Üçgenden sonra, 13 hecelik dizeleri belirleyen AB çizgisine paralel, dikey bir çizgi daha var. İkisi arasındaki dar uzunluğa şunlar yazılmış: devingenlik sınırı. Ah, dostum bilmem anlatabildim mi... Adnan BENK'in açıklamalarını bu önemli çizim 1 tablosuna göre düşünmek zorundasın.") Bu dörtgene karşılık dizelerin hece sayısı üç kalıp üzerine kurulmuş: 9, 11, 13. En kısası 9, en uzunu 13. 10 ve 12 hecelik dize yok. Gerçi var, bir yerde var, 7 numaralı bölümün 6. dizesi 12 hece, 8 numaralının 6. dizesi de 14 heceli...

Melih Cevdet ANDAY – Yanlış basılmış onlar, çift hece olması olanaksız. Yeni baskısında hepsi düzeldi.

Adnan BENK – (...) Demek ki şiirin her bölümünde, grafik olarak hiç değişmeyen bir dörtgen çıkıyor karşımıza. (...) Demek ki, senin çizdiğin dünyada bu şiirin dünyasında üzerine gidemeyeceğimiz, aşamayacağımız bir değişmezlik sınırı koyuyorsun bize. Bu dörtgenliği bir durağanlığın, oturmuşluğun simgesi diye alabiliriz biçimsel bakımdan.

Bu durağan dörtgene karşılık 9, 11 ve 13 heceler dizesi arasında, ama değişmezlik sınırı dediğim AB çizgisinin ötesinde, 9, 11 ve 13'ün oluşturduğu üçgenle simgelenen ve şiirin sonuna dek sürekli değişen bir çırpınma, bir yaşama çabası var. Ama nasıl durağanlık 9 hecenin sınırındaysa (bu sınır eskiye doğru aşıldığı anda dörtgenlik kavramı kendiliğinden yıkılır) devingenliğinde 13 heceyi aşabilecek bir özgürlüğü yok. ("Genç dostum, seni tanımıyorum... belki de hiçbir zaman tanımayacağım; ama yukarıdaki satırları özenle oku. Heceler arasında şiirin özgürlüğünü, yaşamsal dörtgenin anlamını kavramaya çalışırken sakın ha sakın şunları unutma: Ahmet Erhan adlı bir genç vardı bu dönemde. Askeri Mahkemenin haksız bir yargılaması sonunda tek tanıkla idama mahkûm edilmiş, hücresinde ölüm kararını bekliyordu, o ülkenin şairleri yaşamsal dörtgenle yaşam kesintisi üçgeni arasındaki özgürlüğü yakalamak için uğraşırlarken... Ve arkadaşları genç idam mahkûmu ile birlikte açlık grevine başlamışlardı. Onlardır onurumuz işte... Böyle çılgınlıkların içinde boğulup gitmiyorsak daha, tutuklanmış sevince, özgürlüğe, devingenliğe olan inancımızdandır.")

Adnan BENK – (...) Bir tek dize bu 13 hece sınırını geçebilse, daha doğrusu bu sınırı geçebilen bir tek dize olsa (...) belirli koşulların ötesine doğru atılım olasılığı çıkabilir karşımıza, bu iki sınır arasında ezilmekten, daralmaktan kurtulabiliriz.

Melih Cevdet ANDAY – (...) Sizin araştırmanız, metin araştırması diyelim, yahut gösterge bilimsel araştırma diyelim. Onun için bana sormadan yaptınız bunu, yani size bu metin ne diyorsa odur. Ben de bu toplantıda size ne gibi düşüncel temellere dayandığımı söylüyorum. Bence o düşünsel temeller ortaya çok başka şeyler

de çıkarabilir. Biri güzel olabilir, biri kötü olabilir. Yani estetik bakımından düşünce hiçbir işe yaramıyor. (...)

Melih Cevdet ANDAY – (...) "Padişahın uyumaması" diye bir şiirim var. Örneğin bir mısrada "a-a-a" ikinci mısrada "-u,U-U", üçüncü mısrada "i-i-i".

Adnan BENK – En fazla "a" var. Merak ediyorsan söyleyeyim: 192 tane.

Melih Cevdet ANDAY – Yok canım....

Andan BENK – Ondan sonra "e" 144 tane, "i" 113 tane, ondan sonra düşüş, "ö" 16 tane...

(.....)

YAŞADIĞIMIZ GÜNLERİN gerçeğine dönmek en iyisi. Bu sömürge ülkesinin yazarlarına benzeyen bayları kendi çılgınlıklarıyla baş başa bırakıp yaşadığımız gerçeğin dialektiğine dönüşümüz, elimizi yüzümüzü yuğup ayıkmaya benziyor.

Haydi gerçeğim, ne denli acı olursan ol, senden çıkacak kıvancım ve şiirim. A'lı, u'lu, i'li sayıklamaların deliliğinden beni ancak sen kurtarabilirsin.

İşte ülkemizin aydınları "sanatta yapısallık" konularını böyle kendi aralarında tartışırlarken 53 sendikacıdan 52'sinin idamı istenen Sıkıyönetim Mahkemesinde sorgu yargıcına Baştürk, sanki dışarıdakilerin bu deliliğine bir son vermek istermişçesine şunları söyledi:

"Gerçeklikten anladığımız; doğa ve insan ilişkilerinin ürettiği gelişmeleri günümüzde ve gelecekte en doğru biçimde değerlendirmek ve yaklaşımda bulunmayı biz gerçeklik olarak niteliyoruz."

Sorgulamayı almayı sürdürüyorum.

(.....)

Yargıç ÇETİNER – Sosyalizmin kurulması ne oluyor?

BAŞTÜRK – Kurulduğu zaman göreceğiz.

YARGIÇ – Bu cevap değil. İddianın esası bu. Kurulacağını nereden biliyorsunuz?

BAŞTÜRK – Bu bir özlemdir. İstemdir. Sosyalizmin ne olduğunu, neyi amaçladığını, ekonomik, kültürel, sosyal alanda işçi ve emekçi halkımızın çıkarlarına cevap getireceği düşüncesinde toplanmaktadır.

YARGIÇ – DİSK sosyalizmi getirmek istiyor mu?

BAŞTÜRK – DİSK sosyalist, siyasal bir iktidarın Anayasa ve yasalar içerisinde işbaşına gelmesinin, işçi ve emekçi halkımıza yarar sağlayacağına inanıyor.

YARGIÇ – DİSK'in temel ilkeler ve tüzüğünde yer alan ulusal bağımsızlık ilkesi Devletin ve siyasal iktidarın üstlenmesi gereken bir konu olması bakımından sendikal faaliyetlerin sınırına aşmamakta mıdır?

BAŞTÜRK- Türkiye bağımsızlık savaşı verilerek kurulmuş bir cumhuriyettir. Bağımsızlık eyleminin bayrağı olan Atatürk (bağımsızlık benim karakterimdir) demiştir. Bağımsızlığa karşı duyarlı davranmak ve onu istemek yalnızca siyasal iktidarlara yönelik bir görev değildir. Her yurttaş için bu yolla mücadele vermek bize göre önde gelen görevdir. O nedenle DİSK kurulduğu günden bu yana Ana tüzüğüne madde koyarak Türkiye'nin her bakımdan bağımsız olmasını ilke olarak kabul etmiştir.

YARGIÇ – İşgal altında olur bağımlılık? Bunu mu kastediyorsun?

BAŞTÜRK – O anlamda söylemedik.

YARGIÇ – Kast ettiğiniz ne?

BAŞTÜRK – Ekonomik, siyasal bağımsızlık...

YARGIÇ – Nasıl oluyor?

BAŞTÜRK – Uzun yıllar tartışılan IMF, OECD, Dünya Bankası'na bağımlılık. Türkiye için yaşamsal önem taşıyan Atatürk Barajı'nın yapılması ve sanayide pek çok yatırım, daha önce yapacaklarını taahhüt ettikleri halde durdurulmuştur. Bunun anlamı ekonomik bağımlılıktan başka nedir?

YARGIÇ – Parlamento, milletvekilleri varken, önüne gelenin bağımsızlıktan söz etmesi olur mu?

BAŞTÜRK – Olur.

YARGIÇ – Nasıl olur? Siyasal değil mi?

BAŞTÜRK – 500 bin üyesi olan DİSK, bu işçilerin ekonomik çıkarlarının temsilcisidir. IMF iktidara işçi ücretlerini donduracaksın, diyor. Böylece ekonomik anlamda işçi çıkarlarına doğrudan karışıyor. İstemin karşısında siyasi iktidardan önce benim müdahale hakkım vardır.

YARGIÇ – Kim olarak?

BAŞTÜRK – DİSK olarak. Çünkü Türkiye bağımsız bir ülkedir. Böyle bir kararı kendisi verecektir. Bu olmadığına göre Türkiye bağımlıdır.

YARGIÇ – Nereye?

BAŞTÜRK – Ekonomik anlamda saydığımız kuruluşlara.

YARGIÇ – Nereye olması lâzım?

BAŞTÜRK – Tamamen bağımsız olması gerekir.

YARGIÇ – Gerçek demokrasi sözü geçiyor Temel İlkeler'de... Ne demek gerçek demokrasi?

BAŞTÜRK – Batı demokrasilerinde olduğu gibi Anayasa ve yasal sınırlar içinde her türlü düşüncenin temsil edilmesine gerçek demokrasi diyoruz.

YARGIÇ – Peki, "Demokrasi için verilen mücadelenin, sosyalizm için verilen mücadeleden ayrılamayacağı" ne demek?

BAŞTÜRK – İki mücadelenin birbirine bağlı olduğunu, ayrı düşünülmemesi gerektiğini anlatmak istemişiz. Anayasal demokrasi ve onun içinde sosyalist mücadele birbirinden soyutlanamaz. Çoğulcu ve katılımcı demokrasi içindeki görüş ve düşünceleri kabul ediyoruz. İşçi sınıfı bilimini kendimize kılavuz ettiğimizi açıklamıştık. Bu açıklama içindeki sendikal anlayışımız ve işçi sınıfının ekonomik, demokratik mücadele örgütü olarak bugüne değin verdiğimiz mücadelenin tamamı suç sayılarak mahkemenizin önüne getirilmiş bulunuyoruz. Bu nedenle de işin başından beri 141, 142. maddeleri sendikal hak ve özgürlükler alanında baskı aracı görüyoruz. Bu maddelerin demokrasilerde bulunmaması gerektiğine işaret etmekteyiz.

YARGIÇ – İşçi sınıfı bilimi temel düzenin yıkılmasını mı istiyor ki bu maddelerin kalkmasını istiyorsunuz?

BAŞTÜRK – DİSK kurulduğundan bu yana işçi sınıfı bilimini anlatmaya çalıştık. Daha önceki celselerde de bir çok kez açıkladım. İşçi sınıfı biliminden anladığımızı, kuruluş günümüzden bugüne dek uygulaya uygulaya geldik. Tüm açıklama ve eylemlerimiz yasal ve Anayasal sınırlar içinde olduğu için, herhangi bir soruşturmaya neden olmadı. Ama 12 Eylül herekâtından sonra 1967'den bu yana, tüm sendikal çalışmalarımız geriye dönük olarak huzurunuza getirildi. Söz konusu maddeler yalnızca sınıf diktası kurmaya yönelik eylemlere uygulansaydı ya da Anayasa'nın öngördüğü demokrasiyi korumakla yetinseydi, bu anlamda işletilseydi, biz burada olmazdık.

YARGIÇ – Bunlar savunmada söylenecek şeyler. Sorgulama sırasında değil... Şimdi 141 ve 142. maddeler metinlerini okuyorum (Okudu). Bu maddeler komünist düzene karşı olduğuna göre, işçi sınıfı bilimini engellemediğine göre kalkmasını neden istiyorsunuz peki?

BAŞTÜRK – Bize göre gerçek demokrasilerde her türlü düşüncenin söylenmesi, bu düşüncelerin örgütlenmesi asıldır. Bu düşünceden yola çıkarak (ülkemizde işçi sınıfının politik örgütlenmesini ve işçi sınıfı biliminin yayılmasını engellemeye yönelik TCK'nın 141 ve 142. maddeleri yürürlükte iken Türkiye'de gerçek bir demokrasiden söz edilemeyeceğini) söylüyoruz.

AYNI GÜNLERDE TÜRKİYE'NİN İKİ ÜNLÜ OZANI

SANAT VE ÜLKE SORUNLARINI TARTIŞIYORLAR

(Cumhuriyet'ten 23 Nisan)

İLHAN BERK – (...) "Tarihi sarışınlar yazmıştır." demek, ne demek? Cumhuriyet'teki bir konuşmada söylüyordun bunu. Ben bu sarışın tarihçilerden, önce onların evcil, gölge adamlar –her iki anlamda- olduğunu çıkarıyorum; sonra da "sarı sendika" anlamlarını türetiyorum. Sen tarihi sarışınlar yazmıştır demekle ne demek istiyorsun?

ECE AYHAN – Bir de karaşınlar'a soralım bakalım bu soruyu ("Ünlü ozanımız karaşınlar sözcüğünü sarışınlar karşıtı olarak kullanıyor besbelli. Bu pek önemli ayrıcalığa özen göstermelidir sanırım.") Karaşınlar ne diyecek bakalım? Ben gençken sarışındım biraz (doğduğum zaman iyice sarışınmışım ve açık mavi gözlüymüşüm; sonra sonra giderek koyulaştık işte), insan sarışın olabilir ama karaşınlardan söz açıyorsan becerebildiğince kararacaksın. (İnsan isterse kararabilir çünkü) diyedir diye düşünürüm. Evet sarışınlar yazmıştır tarihi. Hem de karaşınlar üstüne, karaşınlara değin. Söylenmeyen, söyletilmeyen bir başat renk vardır tüm tarihte: iktidar sarısı. (...) Bakışlar biz sarışınların mı acaba? diye sormuşlardır. (Homeros'un İlyada'sının sonradan başına gelenleri, getirilenleri bilirsin) ("Ben bilmiyorum; kuşkusuz çok cahilim... bir açıklayıverseydi ünlü ozanımız da bilmemiz gereken önemli bir bilgiden yoksun kalmasaydık") (...) Ben de bugüne dek elma yanaklı, kanlı canlı bir tarihçiye kitaplarda, yaşamda rastlamadım hiç. (...) Doğuda soyutlama düşüncesi hiç olmamıştır çünkü Salavin'in tezgâhtarlarının bu tüyler ürpertici olgusu üzerinde durmalarını isterdim. Muzaffer Erdost'la neden deniz bolda Beni konuşturmayın. Ben bu çocukların ve Muzaffer Erdost'un yanındayımdır kesinlikle...

Ve ben bu sarışın şiirleri de sevmiyorum, sevemiyorum vesselâm...

DANIŞMA MECLİSİNDE 4 İDAMLA İLGİLİ DOSYA BENİMSENDİ.

(4 Mayıs 1982)

Danışma Meclisi'nin dünkü birleşiminde dört ölüm cezası daha onaylandı. Ramazan YUKARIGÖZ, Ömer YAZGAN, Erdoğan YAZGAN, Mehmet KAMBUR haklarındaki ölüm cezasının yerine getirilmesine ilişkin yasa tasarısı Genel Kurul'un toplantısında onaylandı. Sanıklar polis memuru Mustafa Kılıç ile kuyumcu Hasan Kahveci'nin soygun sırasında ölümlerine neden olmakla suçlanıyorlardı. Sanıkların bu eylemi THKP-C örgütü adına gerçekleştirdikleri belirlenmişti.

Sanıklardan 1959 doğumlu ("henüz 23 yaşında demek"), Ramazan Yukarıgöz ile Erdoğan Yazgan'ın işsiz oldukları, Ömer Yazgan'ın Tuzla'da piyade teğmeni iken ordudan ideolojik eylemleri nedeniyle kaçtığı, Mehmet Kambur'un ise gece bekçisi oldukları bildirildi. Danışma Meclisi'ndeki oylamaya 136 üye katıldı. 131 üye idamlar için oy kulandı. Bir üye red, 4 üye de çekimser kaldılar.

BAŞTÜRK'ÜN SORGULAMASI SÜRÜYOR: (6 Mayıs 1982)

"Faşizmle mücadele demokrasi içindir"

YARGIÇ ÇETİNER – DİSK nasıl olur da devlet içinde bir devlet gibi ulusal bağımsızlık konusunda çalışmalar yapabilir?

BAŞTÜRK – Geride kalan celselerde ekonomik bağımsızlıkların siyasal ve askersel bağımlılıkları da berberinde getirdiğini belirtmiştim. Ülkemizde ikili anlaşmalarla üs ve tesis olarak başka ülkelere ve ülkelerin askeri güçlerine yer verilmiş olması, bize göre bağımsızlığımızın zedelenmesidir. Yine NATO askeri bir ittifak olmasına rağmen ülkemizi askeri alanda olduğu kadar ekonomik ve siyasi alanda da bağımlı kılmaktadır. Her türlü askeri paktlar sonuç olarak beraberinde bağımlılığı getirirler. DİSK kurulduğu günden beri ülkemizin bağımsız olmasını istemektedir. Bu DİSK'in olduğu kadar her yurttaşın görevidir.

YARGIÇ – Bu bir devlet politikası değil midir?

BAŞTÜRK – Askeri paktlar devletin denetiminde yürütülür, öyle sonuçlandırılırlar, ama, her yurttaşın DİSK gibi bağımsızlığı savunan kuruluşların da siyasi anlaşmaları eleştirme hakları vardır. Yaptığımız da budur. Zira DİSK genel kurul kararlarıyla her türlü paktlara karşı olduğunu belirtmiştir.

YARGIÇ – Devlet düştüğü zaman yurttaşlar onun yerine sorumluluk üstlenebilirler... Türk devleti aciz mi?

BAŞTÜRK – Anayasamızın ilkesidir. Devlet egemenliği kayıtsız şartsız milletindir. Buradan yola çıkarak ülkemizde her düşünen aydının, ilerici demokrat yazar ve bilim adamlarının bu konuda binlerce makale ve görüşleri ortaya konmuştur. Arşivler karıştırıldığında bu anlamda pek çok görüş saptanacaktır. DİSK yöneticileri de bunu yapmıştır. Kendisini hiçbir zaman devlet yerine koymamış, parlamento yerine koymamış, bu tür düşüncelere anayasamız içinde yer vererek bağımsızlık, demokrasi mücadelesini sürdürmüştür.

YARGIÇ – DİSK'in kitlesel eylemlerinin üyelerinin ekonomik çıkarlarıyla ne ilişkisi var?

BAŞTÜRK – Ekonomik mücadele demokrasi mücadelesinden soyutlanamaz. Demokratik hak ve istemlerimizi kamuoyuna ve ilgililere duyurmak için demokrasi mitingleri adı altında kitlesel mitingler yapılmıştır. Böyle mitingler demokrat ve demokrasi ile yönetilen ülkelerde yapıla gelmektedir. Bunları yapmak suç değildir. Hele hele, Marksistlik, leninistlik ve ihtilalcilik hiç değildir. Yasalara ve tanıdığı haklara dayanılarak böylesi mitingler yapılmıştır.

YARGIÇ – Faşizmin kaynağı neden kapitalizm olsun?

BAŞTÜRK – Kapitalizm bunalımlı dönemlerine girdiği zamanlar dünyanın birçok ülkesinde emperyalizmle bütünleşerek o ülkelerde faşist diktatörlüklerin kurulmasını gerçekleştirirler. Bunun örnekleri vardır. Türkiye'mizde 12 Eylül öncesinde böylesine bir tehlikenin varlığı parlamentoda, parlamentonun dışındaki düşünen ve yazarların açıklamalarında vardır. DİSK de faşizme karşı doğal olan karşıtlığı nedeniyle bu tehlikeyi kamuoyu önünde defaetle anlatmaya çalışmıştır. Ve 16 Mart 1978 günü üniversite önünde bombalı silahlı saldırı ile 7 gencin öldürülmesinin toplu imhaya yönelik faşizan bir katliam olduğunu açıklayarak 20 Mart günü DİSK Yürütme Kurulu bunu protesto için 2 saat işi bırakmaya işçileri davet etmiştir.

YARGIÇ – Bu eylemin ekonomik mücadele ile ne ilişkisi var?

BAŞTÜRK – Demokrasi mücadelesi ile ilişkisi var. Faşizm ve faşizan bir yönetimin işçinin ekonomik, demokratik siyasi haklarını, hatta, yaşama hakkını da ortadan kaldıracağına inanan bizler bu kararın ve davranışın sahibiyiz.

YARGIÇ – Sosyal adaletin oluştuğu bir düzende işçi sınıfı sömürü ve baskıdan kurtulmuş olacak mıdır?

BAŞTÜRK – Bu ilke anayasal bir ilkedir. DİSK kuruluşundan beri Anayasa'nın bu temel ilkesini savundu. Bu ilkenin yaşama geçirilmesi için mücadele verdi. Sosyal Adalet ilkesi üzerinde önemle durduğumuz bir ilke olagelmiştir. Elbette işçi sınıfının da öteki halk kesimlerinin de bu ilke doğrultusunda yapılacak ekonomik ve sosyal reformlardan amaç olan insanların mutluluğu sağlanacak inancını hep taşıdık, bugün de taşıyoruz.

YARGIÇ – Üretim ve değişim araçları özel mülkiyetin elinde olduğuna göre, Türkiye'nin ekonomik, siyasal ve anayasal koşullarında işçi sınıfının artı değer mücadelesinden ibaret olan sınıf mücadelesindeki yeri nedir?

BAŞTÜRK – Üretim ve dağıtım, değişim araçlarının özel mülkiyet esasına dayandığı bir anayasal düzen Türkiye'de mevcut değildir. Anayasamız özel mülkiyete dayalı bir düzenden söz etmiyor. Anayasamızın ekonomik düzeni karma ekonomiye dayalı yani hem devletçilik, hem de özel girişimin varolacağı bir düzeni öngörüyor. İddia makamı ise, Devletin düzeninin Anayasal yorumu ile özel mülkiyetin ve üretim araçlarının özel mülkiyet esaslarına göre düzenlenmiş kapitalist bir düzen olarak anlatmaktadır.

YARGIÇ – Hayır, öyle anlamıyor. Disk tarafından öyle söylendiğini iddia ediyor.

BAŞTÜRK – DİSK hiçbir zaman kapitalist düzenin varolduğunu söylemedi.

YARGIÇ – Yani DSİK Anayasal düzen olarak Türkiye'de kapitalist bir düzenin oluşturulduğunu kabul etmiyor. (Zapta böyle geçirtti)

BAŞTÜRK – (İtiraz ederek) Öyle değil, Devletin kapitalist devlet olduğunu kabul etmiyor. (Daha sonra açıklamasını zapta şöyle geçirtti:) Üretim araçlarının özel mülkiyetinin bütünü ile sahip olduğu bir düzen Anayasa'da öngörülmemiştir. Anayasa karma ekonomiyi öngörmüştür. Devletin yeri ve rolü Anayasanın sosyal devlet ilkesinin uygulanmasıdır.

YARGIÇ – Artı değer deyimiyle neyi kastediyorsunuz?

BAŞTÜRK – Artı değer ekonomik bir deyimdir. Türkiye'nin ekonomik ve siyasal koşullarında sendikal alanda sürdürdüğümüz mücadelenin amacı artı değerden daha fazla pay almaktır. Bu da anayasa ve yasalar çerçevesinde mümkündür.

YARGIÇ – Artı değerin kendisinin ne olduğunu açıklayın siz şimdi.

BAŞTÜRK – Emek, sermaye, hammadde birleşiminden meydana gelen üretilen maldan işçinin ücreti, makinenin amortismanı, kullanılan hammaddenin fiat değeri, sermaye sahibinin kâr payı düşüldükten sonra kalan bölüme artı değer denir. Bu artı değerden daha çok pay almak için sendikalar ekonomik mücadele veriyorlar. Çünkü artı değer sermaye sahibinin cebine gidiyor.

YARGIÇ – Cebe gitmemesi için nasıl alınacak?

BAŞTÜRK – Sendikal alanda ekonomik mücadele verilecek...

DUDU GÜL'ÜN ÖLÜM CEZASINI KOMİSYON ONAYLADI:

Hırsızlık suçunu kolaylaştırmak için Fatma Arap'la Mustafa Kıyak'ı öldüren 24 yaşındaki Dudu GÜL'ün ölüm kararı Danışma Meclisi'nin gündemine geldi.

- IMF heyeti hiç beklenmeyen bir ziyaret yaptı.

Heyetin bu hiç beklenmeyen ziyaretinden Maliye Bankası çevreleri bile haberdar değildir. IMF yetkilileri Haziran ayında bekleniyorlardı. Sızan bilgilere göre IMF yetkilileri geçen yıla oranla fiat artışlarından kaygı duymakta olduklarını belirttiler. Bu nedenle Merkez Bankasının kredi musluklarını daha da kısması beklenmekte. Özellikle dışsatıma yönelik teşvik primlerinin IMF yetkililerince çok yüksek bulunduğu belirtiliyor.

7 MAYIS GAZETELER: BAŞBAKAN ULUSU: Geçen yıla oranla bazı konularda fiat artışları görülmektedir. Üzerinde duracağız, dedi.

BAŞTÜRK'ÜN SORGULAMASI SÜRÜYOR.

BAŞTÜRK – Sömürünün temelini artı değer oluşturur, dedi.

YARGIÇ – Sömürünün temeline karşı yapılan mücadeleyi açıklayın.

BAŞTÜRK – Sömürünün temelini artı değerin kendisi oluşturur. Artı değerden hakkı olan payı isteme, kapitalist sömürünün temellerine karşı mücadeledir.

YARGIÇ – Sömürüsüz topluma ne zaman ulaşılacak? Anayasal düzen içinde sosyalist düzen yürütülür mü?

BAŞTÜRK – Sömürünün kalkması ve kaldırılması siyasi partilere aittir. Anayasamız sosyalist dünya görüşüne sahip siyasal partilerin iktidara gelmesine izin verir. Bu nedenledir ki Türkiye'de birden çok siyasi sosyalist parti kurulmuş, bunlardan bir tanesi de parlamentoda uzun yıllar muhalefet olarak temsil edilmiştir.

YARGIÇ – Çıkar mücadelesinin temelinde özel mülkiyet araçlarına sahip olma mücadelesinin bulunup bulunmadığını açıklayınız...

BAŞTÜRK – Çıkar mücadelesinin temelinde işçilerin ücretlerinin ve sosyal hakların yükseltilmesi mücadelesi yatmaktadır.

YARGIÇ – Daha açıkla bunu?

BAŞTÜRK – Ücretleri artırmak, izin süresini artırmak, aile çocuk yardımını artırmak... Ekonomik mücadelede, üretim araçlarının mülkiyetinin ele geçirilmesi gibi bir araç olamaz. DİSK Anayasa'nın ve yasaların belirlediği çerçevenin içinde sendika anlayışına ve yapısına sahiptir. Üretim araçlarının ele geçirilmesi gibi bir düşüncenin ne sahibi olmuştur, ne de böylesi bir isteği vardır. Türkiye'nin ve DİSK'in benimsediği Batı Avrupa sendika eylemi içinde, üretim araçlarının sendikalarca ele geçirilmesi diye bir düşünce yoktur.

YARGIÇ – Temel İlkeler kitabının 5. ve 19. sayfalarında yer alan işçi sınıfının birliğine ilişkin düşüncelerden ne amaçlanıyor?

BAŞTÜRK – Kapitalizmin gelişmesi ve sanayileşme süreci ile birlikte işçi sınıfının doğuşunu, gelişimini, kapitalist toplumda işçinin kendi ekonomik çıkarları doğrultusunda kapitalist sınıfa karşı verdiği mücadeleyi ve bunun kaçınılmazlığını belirtmektedir. Kapitalist sınıf karşısında emeği ile geçinen işçilerin yarattıkları artı değerden hakları olan payı alabilmeleri için ortak çıkar çerçevesinde toplanmalarının gereğini vurgulayan bir deyim taşımaktadır. Buna da biz sendikal birlik ilkesi diyoruz.

YARGIÇ – (Tutanaklardan kendi açıklamalarını okuyorum: (Tüm değerleri işçi sınıfı yaratıyor), (Kapitalistler artı değerin az bölümünü veriyor, gerisini cebe atıyor), (Türkiye'de kapitalist ekonomi uygulanıyor) diyorsun. İşçi sınıfı nasıl, nereye kadar mücadele edecek?

BAŞTÜRK – İşçi sınıfının kapitalizm ve kapitalistler tarafından sömürülmesi tanımı genel bir değerlendirmedir. Bu değerlendirmeye göre artı değerin bölüşümünde sermaye sınıfına karşı mücadele vermek ve sendikaların anayasal ve yasal görevleridir. Türkiye'de kapitalizmin uygulandığını söylemekten maksadım da siyasi iktidarlara dönük bir tespittir. Yoksa Türkiye devletinin kapitalist bir devlet olduğunu söylemek değildir...

YARGIÇ – Şu okuyacağım paragrafı açıkla: "İşçilerin ekonomik demokratik talepleri kapitalist sömürü düzeninden kaynaklanır. Bu anlamda mücadele yalnız kapitalizmin sonuçlarına karşı değil, kapitalizmin temeline karşı sürdürülmek zorundadır."

BAŞTÜRK – İşçilerin ekonomik, demokratik taleplerinin kapitalist sömürü düzeninden kaynaklandığı doğru bir tespittir. O nedenle işçilerin mücadeleyi yalnızca kapitalistlere karşı değil, kapitalizmin temellerine karşı sürdürmeleri gerekir.

YARGIÇ – Kapitalist sömürün temelleri ne?

BAŞTÜRK – Bir önceki ve sonraki sorular için de işçi sınıfının ekonomik mücadelesinin amacının artı değerden hakkını almaya yönelik olduğunu ifade etmiştim. Bu ekonomik talebin elde edilebilmesi için sendikal alanda verdiği demokratik mücadele de demokratik talebi içerir. Ekonomik, demokratik mücadele, ikisi birbirinden ayrı değildir. Çünkü ekonomik talepleri hayata geçirecek olan demokratik sendikal örgütlerdir.

YARGIÇ – Nasıl yapacak?

BAŞTÜRK – Toplu sözleşmelerle

YARGIÇ – Temellerine karşı nasıl yapacak?

BAŞTÜRK – Sömürüye karşı mücadele...

YARGIÇ – Hayır. Bu sonuçlarına karşı bir mücadeledir.

BAŞTÜRK – Sömürünün temellerine karşı, demişiz. Sömürünün temelini oluşturan artı değerdir. Artı değerden hakkı olan payını isteme mücadelesidir. Artı değerden pay alarak, kapitalist sömürünün temellerine karşı mücadele sürdürülecektir.

YARGIÇ – (DİSK'in temel ilkeler kitabındaki: DİSK sosyalizm için mücadele eder, bölümünün geniş bir açıklamasını istedi.)

BAŞTÜRK – İşçi sınıfının kapitalist bir toplumda yürütmüş olduğu mücadelede temel amacı sömürüsüz bir topluma, sosyalizme ulaşmaktır. Bu ise işçi sınıfının müttefikleri ile birlikte, iktidar olup üretim araçlarının toplumsal mülkiyete geçirilmesi ile gerçekleşir paragrafı genel anlamda kaleme alınmıştır. Batı demokrasilerinde de böyle tanımlanmıştır. Sosyalist anlayışın genceldeki bir anlatım biçimidir. Sömürüsüz bir toplumdan kasıt, artı değerin bölüşümünde adaleti sağlamaktır. Sendikalar aracılığıyla sermaye sınıfını karşısında verilecek ekonomik, demokratik mücadele yolu ile sömürüyü önlemeye, azaltmaya yönelik mücadeledir.

YARGIÇ – (Araya girerek) Sömürüsüz toplum olmadı. O zaman reformcu bir yol oluyor. Sömürüsüz topluma ne zaman ulaşılacak?

BAŞTÜRK – Sömürünün kalkması ve kaldırılması görevi siyasi partilere aittir. O nedenle DİSK, sosyalist bir düzene ulaşılmasının bir iktidar mücadelesi olduğunu, bunu da yapacak örgütlerin siyasal partiler olduğunu vurgulayarak, Anayasal ve yasal yoldan işçi sınıfın, siyasi faaliyette bulunmasını belirlemiştir."

9 MAYIS 1982

SOĞUKÇA geçen günlerden sonra bahar birdenbire abanıverdi. Ne yapacağımı şaşırdım. Derin bir yorgunluğun içinde soluklanır gibiyim. Kendi kendime atlatmaya çalıştığı bir bunalımı yaşıyorum. O nedenle iki gündür yazı yazmadım. Bugün de içimden yazı yazmak için en küçük bir kıpırdanış yok. Ama çalışmadığım zaman da yazmam gerekenler dağ gibi birikiyor önüme. Kendimi haylaz bir öğrenci gibi duyarlıyorum. Gerçekten de iki gündür tam bir haylaz öğrenciyim.

Önceki akşam Cuma akşamı diş doktoru arkadaşımla birlikte buluşup Baro Han'ın üstündeki lokantaya gittik. Ülserimin bakımına başladığımdan bu yana ilk kez içkiyi o ölçüde içtim. İki duble... Uzun süredir içmediğim için mi, zihinsel yorgunluğumdan mı, yoksa baharın yüklenmesinden mi ne iki duble rakı bana yetti. Oradan çıkıp Taksim'e dek yürüdük. Gece saat 10 falandı. Bir sürü sefil insan... gerçekten sefaletleri, pejmürdelikleri kılık kıyafetlerinden dökülen bu zavallı insanlar insana önce gecenin bir saatinden sonra ürküntü veriyor. Kendi kendime "iyi ki yalnız değilim" diye düşündüm. Seks filmleri oynatan sinemaların önünde öbek öbek toplanmışlardı. Yanlarından geçerken sanki bize söylemiyorlarmış gibi yaparak kulağımıza "istediğin gibisi var ağabey... ister misin?" diye fısıldayıveriyorlardı... Birkaç orospunun kırıtarak ve kahkahalar atarak sokağın ortasında koştuklarını gördüm. Beni en çok şaşırtan da yan sokaklardan birinden, onlardan daha cilveli, daha şen şakrak homoseksüel gençlerin onların peşinden koşmasıydı.

Hemen anladım, bu bir çeşit pazardaki malların gösterilmesi... pazara canlılık getirmek... Zil zurna kazık gibi adamlar buğulu gözlerle durup onlara bakıyorlar, nereye gideceklerini bilemeden kendi aralarında konuşuyorlardı.

Arkadaşım birden bozuldu. Öğrencilik sıralarından, yani ta liseden beri arkadaşım. Milli Savunma Bakanlığı'nın bursuyla üniversiteyi okuduğu için Askeri diş doktoru olarak görev yaptı yakın zamana dek, bir – iki yıl öncesinde emekli oluncaya dek... Sanata düşkünlüğünün ilişkilerimizdeki yeri önemli. Onun birçok düşüncesine katılmadığım halde, hiç itiraz etmeden okuduğu bir kitap, roman, tiyatro konusundaki beğenilerini özenle dinlerim. Kendisi de bir zamanlar çok iyi resim yapardı. Onun bu düşüncelerinde ya da yargılamalarında da ben bir okuyucunun nelere önem verdiğini, değerlendirmeyi nasıl yaşamın içinden yakalayarak tartıya vurduğunu kavrarım.

Baro Han'daki konforumuz iyiydi. Kendi sınıfımızdan insanların arasındaydık. Ama sokaktaki vıcık vıcık sefalet ve sinema neon lambalarının altında kümelenmiş zavallı, yoksullaşmış seks dostuma acımadan, nedenleri üstünde durmadan çok öfke

verdi. "Bir bombayla şu işi çözüvereceksin..." gibi sözler söylemeye başladı. Hem askersel yaşamının kendisinin de farkında olmadan bilincine kazıdığı düşünce alışkanlıkları, hem son derece mazbut bir aile yaşamı oluşu böyle düşünmesine nedendi hiç kuşkusuz. "Yoo sevgili Onur, dedim... bu faşizan düşüncelerle sen sorunu insanoğlunun kökünü kazıyıncaya dek sürdürmek zorunda kalırsın... Sıra kendi çocuklarına dek gelir." Arkadaşımın lisede okuyan bir oğluyla bu yıl ortaokula başlamış ikinci bir oğlu var. Karısı Nesrin son derece hanım efendi. İstanbul'un zengin ailelerinden. 11 milyona aldıkları dairenin hazırlıklarını yapıyorlar yerleşmek için.

Tüm bunların artık beni zaman zaman arkadaşımdan belli bir ölçüde uzaklaştırmaya başladığını sezinlemiyor değilim. Ama onun o doğru, uygar yapısındaki lirik canlılığı da araya uzunca bir zaman girince -örneğin birkaç ay hiç görüşmediğimiz oluyor- kendini özlemle anımsatıyor.

Beyoğlu'nun tam ortasında, iki sıra dizi dizi gotik binaların yıkılmamak için birbirlerine yaslanıyorlarmış gibi Taksim'e doğru yöneldikleri gökyüzü genişliğinde, hiç kimsenin başını kaldırıp bakmadığı koca bir dolunay durup duruyordu. Beyoğlu'nun tüm ışıkları birden sönüverse diye düşündüm. Bu daracık sokak kim bilir bir ay ırmağı gibi ne güzel olur kıvır kıvır... Arkadaşım bir an önce Taksim'e çıkıp ayrılmak istiyordu. Ama ben nedense işi daha da tembelliğe vurdum. Taksim'e yaklaştığımızda iki yan sokağın tümüyle bar ve gazino biçimine dönüştüğünü gördüm. Onur'la birlikte o sokaklara saptık. Adı sanı hiç duyulmamış bir takım şarkıcıların renkli fotoğrafları asılmıştı kapılara. Barların kapısındaysa insana korku verecek kadar ciddi suratlı, koca koca bıyıklı adamlar duruyorlardı... Hepsinin de izbe gibi yerler olduğunu sezinlemekte güçlük çekmedim. Dışarıya çıkanların açtığı kapıdan içerisinin kırmızı loş ışıklarıyla sigara dumanıyla göz gözü görmediği belli oluyordu. Bir de acayip sesli bağırtılar geliyordu. Daha aşağı sokaklarda gördüğüm ise şuydu: Bu sokakların hemen hemen hepsi otele dönüşmüştü. Nedeni çok açık: Barlarda ayarlanan alış-veriş bu otel odalarında noktalanıyordu. Doğrusu oraya inmeye arkadaşımı bir türlü razı edemedim. Yalnız onun üstündeki bir sokaktan Taksim'e yöneldiğimizde ikimizi de şaşırtan şu oldu: Bu sokak bir çeşit kahveler sokağı gibiydi. İçleri silme doluydu... İnsanı şaşırtansa şu: İçerdekilerin hemen hemen yarıya yakını kadın... Erkeklerle birlikte kağıt oynuyorlar. Son derece süslü ve alımlı... Hemen, her şeye hazır gibi bir beklentideler. Besbelli ki Beyoğlu sokağının kadın tellalları pazarlığı yaptıktan sonra, kadınları gelip buradan alıyorlar ve müşterilerine götürüyorlar. O zaman şöyle düşündüm: sokakta ilk karşılaştığımız satılık kadınlarla, homoseksüel gençler kendi başlarına -aracısız- çalışıyorlar. Gösterişleri ve ikide bir o köşeden bu köşeye koşmalarının nedeni bu olmalı. Yeniden Beyoğlu'nun ara sokaklarından döndüğümüzde üç polis minibüsün içi polis dolu beklemekte olduğunu gördüm. İlk aklıma gelen düşünce kaba yalınlığı içinde şu oldu: "Neden bunlar fuhuş yuvalarını basmıyorlar? Neden pavyonları ve barları dağıtmıyorlar?" Yanıtım çok kısa oldu kendi kendime: "Bu düzenin böyle ahlaksız ve sorumsuzca sürüp gitmesi için bekliyorlar"

Bekletiliyorlar... Polislerimiz sokak kadınlarının, pezevenklerin, homoseksüellerin işlerini daha rahat görebilmeleri için sabahtan akşama onların başında bekletiliyorlar. Bu insana aykırı düzenle savaşmak için değil, bu düzenin sürmesi için bekliyorlar... Zavallı polislerimiz, ellerine geçen onca az parayla nasıl, ne için satın alındıklarını bir düşünebilseler...

Düşünebilseler de soruna bir çözüm getiremezler. İlerici nitelikli örgütlerini kapadılar onların. Hem de şimdi bir kahraman gibi pozlar takınmaya çalışan Ecevit döneminde kapatıldı. Tam Karaköy dolmuşlarının orada arkadaşımla birbirimizden ayrılırken 13-14 yaşlarında bir çocukla gençten bir adamın köşeye diz çöküp hızla kağıt paraları saydıklarını izledim, anlamını kestiremeden.

Karşıya vapurla geçtim. Gecenin geç saatindeki vapur yolcuları da değişik. Kimisi işten dönen vardiyacılar... Kimisi Haydarpaşa yoluyla Anadolu'ya gidecek olan taşralılar ve yarıya yakını göz çanakları çukurlaşmış sarhoşlar... Onların arasında çiklet satmaya çalışan çocuklar...

Kendimi birden St. Petersburg'dayım sandım. Devrime çeyrek kala Gueorgi Vassilieviç dostun St. Petersburg sokaklarını arşınlaması gibi...

Haydarpaşa'da indim vapurdan ama nedense canım trene binmek istemedi. Herkes trene koşuşurken ben karşımda duran Ay'ın sanki çekiciliğine kendimi kaptırmış gibi yürümeye başladım. Haydarpaşa'dan çıktıktan sonraki Kadıköy iskele koyundaki banklarda saçı sakalı birbirine karışmış, sanki kara kurum bir bacanın içinden çıkmış gibi insanların sere serpe şarap içtiklerini gördüm. Aralarından geçtim. Kimse başını kaldırıp da bakmadı bile. Artık içki tavanını aşmış insanlarda görülen o kendiliğinden denetimin içinde hareketleri ağır, soğukkanlı ve donuktu. İçlerinden biri "buyur" deseydi belki de oturur onlarla birlikte içerdim.

Dolmuşla eve geç saatte döndüm.

İşin şaşılası yanı: Sıkıntısız bir gece geçirdim. Yani ülserimin verdiği hazımsızlığın bunalımını, beni gece uyandıran sıkıntısını duymadan uyudum.

DÜN SABAH gözümü dünyaya sorumsuzca açtım. Öğleye yakın evden çıktım. Pendik'e gittim. Evliliğimin ilk yıllarının geçtiği banliyöye. Oradaki deniz kıyısındaki bir gazino bahçesine oturdum. Kendi kendimle düşünmem gereken her şeyi hiç ürkmeden düşündüm. Evliliğimizi düşündüm. Dilek'i düşündüm. Mutsuzluğumuzun kaynaklarını, birbirimizi yine de bu mutsuzluğumuz içinde çok sevişimizi anımsadım. Bekarken kaldığım çatı katındaki ev sahiplerimi buldum. Onlarla konuşmak birdenbire içine gömülüp gittiğim tedirginsizlikten zorla da olsa çekip aldı beni. Ama evden ayrılır ayrılmaz yine sorumsuz tembelliğim içine yuvarlanıp gittim. Fenerbahçe'ye geldim. Oturur oturmaz dostum Niyazi AĞIRNASLI ve kızı Nuran'la torunu Elif'in kalkmış, gitmekte olduklarını gördüm. Birlikte bir süre daha oturduk.

Nuran'ın özgürlüğü nasıl yaşadığını görüyorum kızıyla birlikte. Fenerbahçe'nin yeşilliğinde, denizin mavisinde doya doya, içine sindire sindire... ve 6 yaşındaki kızı Elif'i seve seve... "İçerdekileri anımsayınca keyfin kaçıyor mu?" diye soracaktım... Kendimi tuttum.

Onun bir buçuk yıldan beri sıkıyönetim cezaevlerindeki yaşamına karşı böyle bir soru son derece yakışıksız düşecekti. Görevini yapmış bir insanın iç rahatlığıyla yaşıyordu özgürlüğünü... Ah bu özgürlük bile değil dışarıda olmanın, tatilde olmanın sevincini... Ama doğrusu sınavını iyi vermiş, iyi çalışmış, içine sindire sindire sorumluluğunu yerine getirmiş bir insanın şimdi böyle ayaklarını uzata uzata dinlenmesinde kıskanacağım çok şey var.

8 MAYIS 1982

BAŞTÜRK'ÜN SORGUSU SÜRDÜRÜLÜYOR:

"Emekçi halkın savaştan kazanacağı hiçbir şey yoktur."

YARGIÇ – "İşçi sınıfının müttefiki" tanımı ile neyi amaçlıyorsunuz?

BAŞTÜRK – İşçilerle çıkar çelişkisi olmayan emekçi katmanlar, yani işçi sınıfının siyasi partiler aracılığıyla diğer emekçi ve katmanları ile birlikte iktidar olması anlatılmak istenmektedir.

YARGIÇ – "Üretim araçlarının toplumsal mülkiyete geçirilmesi ile sosyalizme ulaşılacağı"nı söylüyorsunuz Temel İlkeler kitabınızda. Bununla ne amaçlanıyor?

BAŞTÜRK - Tüzüğümüzün 3. maddesinde yer alan çelik sanayi, makine sanayi, kilit sanayilerin, ağır sanayinin, bankacılık ve sigortacılığın devlet eliyle yönetilmesi, toprak ve sanayide mülkiyetin yaygınlaştırılması amacının yaşama geçirilmesidir.

YARGIÇ – Üretim araçlarını toplumsal mülkiyete geçirince sermaye sınıfı n'olacak peki?

BAŞTÜRK – Bu maddenin yaşama geçirilmesi özel mülkiyetin ortadan kalkması anlamına gelmez. Ancak kamu sektörü ağır basar, itici ve yönetici rolü kamu sektörü üstlenir.

YARGIÇ – "Sendikaların sınıfsal niteliği, sendikalara ideolojik mücadelede önemli görevler yükler" cümlesi ile başlayan Temel İlkeler kitabınızdaki DİSK'in son hedefi olan sosyalizmin kurulması arasındaki bağlantıyı açıklayınız.

BAŞTÜRK – Sendikalar demokratik örgüt olduğu gibi, sendikaları siyasi parti yerine koymak isteyen düşünce biçimine karşı da mücadele sürdüreceklerdir. Benzer biçimde sermaye sınıfının sendikaları bölme, etkisizleştirme, sarı sendikalara yöneltme çabalarına karşı, işçi sendikaları karşıt mücadele vermelidir. Her ikisi de sendikalar için kaçınılmaz görevdir. Varlıklarının nedenidir. Bu paragraf bunu belirtiyor. Biz işçiler

olarak sosyalist düzenin Anayasal sınırlar içinde kalmasının işçiler ve emekçiler yararına olacağına inanıyoruz.

YARGIÇ – Temel İlkeler kitabındaki "devrimci mücadele önündeki engelleri yıkma" olarak tanımladığınız eylemlerin sosyalist bir düzen getirmeyle bağlantısını gösterin.

BAŞTÜRK – DİSK'in devrimcilik anlayışının Anayasa'nın tastamam uygulanması olduğunu daha önceki sorgulamamda açıklamıştım. 15-16 Haziran direnişlerinde ben DİSK yöneticisi değildim. Ancak işçilerin Anayasal açıdan sendikal hak ve özgürlüklerinin, zamanın siyasi iktidarınca ellerinden alınmasını protesto anlamında eyleme geçtiklerini bilmekteyim. DGM (Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kuruluşu) hükümleri içinde tabii yargıçlık kurumunun kaldırılmakta olduğu içindir ki, işçiler bunu protesto etmişlerdir. Anayasal hak ve özgürlükler mitingleri de yasal sınırlar içinde yapılmış mitinglerdir. 20 Mart Faşizme ihtar eylemi, İstanbul Üniversitesi'nde 7 gencin öldürülmesini protesto için, Yürütme Kurulu kararımızın doğrultusunda uygulanmış bir eylemdir. Adı üzerinde "faşizme ihtar" eylemidir. Anayasaya, onun temel hak ve özgürlüklerine, daha da önemlisi yaşama hakkına yönelik bu katliamı protesto ettik. Siyasi iktidarın dikkatini çekmek istedik.

YARGIÇ – Faşizme ihtar eyleminin ekonomi mücadele örgütü DİSK'le ilişkisini sendikal görevler ve yasal olmayan eylemler açısından açıkla...

BAŞTÜRK – Batı demokrasilerinin, Batı sendikal hareketinin en büyük özelliği zora dayalı, insan yaşamına son veren, onun yaşama ve düşünme hakkına zorla engel koymaya çalışanlara karşı, işçi sınıfı ve sendikal örgütler olarak eylemli biçimde karşı çıkmak ve siyasal iktidarların dikkatini çekme, bunlara önlem alınmasını ve bulunmasını bu yolla istemektir.

YARGIÇ – Bırakın ikide bir batı, batı sözcüğünü. Türkiye'ye gelin... Türkiye'ye...

BAŞTÜRK – Türkiye'ye geliyorum. Ülkemizde de bu anlayışta sendikal kuruluşlar, zaman zaman böyle eylemlerde bulunmuşlardır. 11 Haziran 1975 tarihinde Türk-İş'in yaptığı bir açıklama ile Ege Bölgesinde 11 ili kapsayan uyarı direnişi yapılmış ve zamanın siyasi iktidarı ile sermaye sınıfı 8 saatlik işi bırakma ve uyarı direnişi ile uyarılmıştır.

YARGIÇ – Başkalarından DİSK'e ne? Başkalarının yapmış olduğu DİSK'i bağlar mı?

BAŞTÜRK – Türkiye'de yasalar yalnız DİSK için değil herkes için geçerlidir.

YARGIÇ – Yönetim Kurulunun da kararı olduğuna göre "Temel İlkeler" kitabının niteliği hakkında kısa bir açıklamada bulun...

BAŞTÜRK – "Temel İlkeler" sendikaların, üyelerinin DİSK dışındaki başka sendikalar yöneticileri ve üyelerinin yararlanması için kararı alınmış bir broşürdür. Temel ilkeler broşürünü yönetim kurulu DİSK adına yayınlamıştır. Temel İlkeler sendikacılık anlayışımızı ortaya koyan bir kitapçıktır. Türk-İş'inde 23 ilkede toplanmış, Türk milletinin ekonomik ve sosyal sorunlarını bir bütün olarak gördüğünü, Anayasa'nın sosyal ve iktisadi haklar ve ödevler bölümünde yer alan hükümlerin tam olarak uygulanmasını içeren, tarımda ve toprak reformunda, orman köylüsünün sorunlarının çözümünde, yurdumuzun az gelişmişlikten kurtarılmasını, vergi reformu yapılmasını, kredi dağıtımındaki adaletsizliğin giderilmesini, üretici köylü ve çiftçinin kooperatifleştirilmesi, dış ticaret düzeninin değiştirilmesini, petrol ve madenlerin devletleştirilmesi gibi konularda Türk-İş'in görevleri arasında olduğunu belirleyen kongre kararı vardır. Bu kararların da alındığı tarihten bu yana yaklaşık 15 yıl geçmesine rağmen, ne devlete ne de siyasi işlere karışıyorsun denmiştir...

YARGIÇ – O onu ilgilendirir, seni değil... O bir kitap.

BAŞTÜRK – Bu da bir kitap...

YARGIÇ – Suç ihbarında bulun.

BAŞTÜRK – O da yasal bu da yasal diyorum.

CHP milletvekillerinden 26'sının daha ifadesi alındı.

10 MAYIS 1982 : İRAN BİRLİKLERİ BİR KENTİ DAHA ALDILAR

Çarpışmaların Hürremşehir çevresinde yoğunlaştığı bildiriliyor. Bu bölgede 9 gündür süren kanlı çarpışmaları -burnumuzun dibinde olmasına karşın- gerek basının, gerek devletin resmi ajanslarının çok az haber aktarmaları yüzünden, tüm dikkatime, tüm kaygıma rağmen çok az bilgilerle izleyebildim. Zaman zaman yüreğim ağzıma geldi. Bir savaş bir bölgede 9-10 gündür sürüyorsa, orada çok çetin bir çarpışma oluyor demektir. Ama bugünkü haberler yüreğime su serpti. İran birliklerinin gittikçe daha ağır bastığını gösteriyor bugünkü haberler...

Hürremşehir, bir zamanlar çiçekler içinde bir kentti. Saddam Hüseyin saldırmadan önce. İran halkı bu güzellikler şehrinin adını değiştirdi. Huninşehir dedi ona... Kanlıkent... Çiçeklerle donatılmış kenti, kanlı bir yıkıntıya dönüştüren her kim olursa olsun günün birinde kesin yenilgiye uğrayacaktır.

Saddam Hüseyin'i Ankara'nın yeni İran büyükelçisi "Hitler" e benzetiyor. Orta Doğu'da yeni bir Hitler'in daha hortlamaması için aslında bizde elimizden geleni yapabilmeliydik... Ama gerici, halkını baskı altında tutan öteki Arap ülkeleri gibi ya yansızmış gibi görünmeye çabaladık ya da bilemiyorum ama belki de el altından Irak'ın kazanması için birtakım girişimlerde bulunduk.

Huninşehir İranlılar'ın eline geçmedi daha. Kaygıyla bekliyorum. Ancak Saddam Hüseyin askerlerine geri çekilme buyruğu verdi. Huninşehir yine Hürremşehir

-güzellikler- kenti olacak birgün... Ölülerin üstünde açan çiçekler uzun süre belleklerden, vicdanlarımızdan sökülüp alınamayacak... Yüreğimiz bir yanıyla ağlarken kapkara, öteki yanıyla gittikçe daha ışıl ışıl bir kıvanca yönelecek...

İNGİLİZLER FALKLAND adalarını bugün ikinci kez bombaladılar. Arjantin cuntasının sonu ilgilendiriyor beni. Amerika'nın kendi generallerine oynadığı oyun Türkiye'de generalleri düşündürecek midir kara kara? Kendisine bel bağladıkları generalleri nasıl kapı dışına koyuveriyor Amerika? Oysa Arjantin'in generaller cuntası -Amerika'nın Latin Amerika'daki emperyalist çıkarları- açısından belki de bizimkinden daha büyük önem taşıyordu. Guetamalalı, El Salvadorlu yurtsever devrimciler, Latin Amerika'da –kaçınılmaz olarak değişecek olan yeni politikadan yararlanarak ülkelerini özgürlük ve mutluluğa ulaştırabileceklerdir. Arjantin'in batırılan gemisinde ölen 500'ü aşkın gencin ölümü İngiliz gelenekçi emperyalizminin nasıl acımasızlık içinde tırnaklarını yırtıcı bir kaplan gibi uzatıverdiğini gösteriyor...

11 MAYIS 1982 : BAŞTÜRK : DİSK SİLAHLANMAYA VE SAVAŞA KARŞIDIR

İdamı istenen sendikacılardan DİSK genel başkanı Abdullah BAŞTÜRK'ün sorgulaması bugün de askeri sıkıyönetim mahkemesinde sürdürüldü.

Yargıç Çetin GÜVENER bugünkü sorgulamada özellikle, DİSK'in "Temel İlkeler" broşüründeki "Bağımsızlıkla İlgili" bölümler üzerinde durdu üsteliye üsteliye. Broşürün 37. sayfasında geçen "sosyalist demokratik güçler"den, "kapitalist-emperyalist sistemin karşıtı olan sistem"den ne anlaşıldığı, bunun açılması gerektiği konusunda sorgulamasını yoğunlaştırdı. Baştürk bu konuyu şöyle açıkladı: "İşçi sınıfı tüm dünyada barış için, sömürüye karşı vermiş olduğu mücadelede Türkiye ve dünya demokratik güçlerin çabalarının sürekli olduğunu anlatmak istedik".

YARGIÇ – Bunun açılmaya ihtiyacı var, olmuyor. Demek başka güçlerde var öyle mi?

BAŞTÜRK – Burada anlatılmak istenen temelde şu : Batı demokrasileri sosyalistleri ve kuruluşları ile öteki demokrat güçleri, tüm çabalarına rağmen silahlanma ve silah tekellerinin önüne geçememişlerdir. Silahlanma konusunda duyarlı olan bu yapılardır. Çünkü bunlar ülkelerinde silahsızlanma için, silah tekellerinin önüne geçememişlerdir. Silahlanma konusunda duyarlı olan bu yapılardır. Çünkü bunlar ülkelerinde silahsızlanma için, silah tekellerini protesto için mitingler, toplantılar yapmışlardır. Batı Almanya, Fransa, Belçika dahil. Biz de her türlü silahlanmaya karşı olduğumuz için böyle bir saptama ve eleştiri getirmişiz.

YARGIÇ – Kapitalist-emperyalist sistemin karşıtı ne ?

BAŞTÜRK – Biz burada silahlanma yarışından, harcanan milyarlardan söz etmişiz. Bu korkunç harcamaya, kapitalist-emperyalist sistemin silah üretimi ve ticaretinin neden olduğunu söylemişiz.

YARGIÇ – Silah yapmayan hangi ülkeler? Hangi sistemde silah yapılmıyor?

BAŞTÜRK – Biz burada korkunç harcamaların, silahlanmanın kapitalist-emperyalist sistemin sonucu olduğunu belirlemişiz. Adı üstünde emperyalizm sistemi gereği silahlanmayı itimlemektedir. Hangi sistem silahlanmayı istemiyor? Sistemleri bilmem ama biz DİSK olarak her türlü silahlanmaya ve savaşa karşıyız. SALT anlaşması da bunu öngörüyor.

YARGIÇ – DİSK'in istediği uluslararası barış nedir? "Sınıfsal temellerine oturtulan barış" nedir?

BAŞTÜRK – Biz DİSK olarak ulusların bağımsızlıklarına, kendi sorunlarını dış karışmalar olmadan kendi halkı ile çözümlemesine, uluslararası kardeşlik ve dostluğun gerçekleştirilmesinden yanayız. Ulusal düzeyde de demokratik uzlaşma ve karşılıklı hak ve özgürlüklere dayanan anlaşma ve uzlaşmadan yanayız. Buna saptırmaya yönelik barış çağrılarının da karşısındayız.

YARGIÇ – Mücadele ortamında barış ne zaman tesis edilecek?

BAŞTÜRK – Bu soruyu yanıtlamak için falcı olmak gerekir. Bu ekonomik güçlerin uluslararası kuruluşların ve devletlerin kendi aralarında çözümleyecekleri bir sorundur.

YARGIÇ – Devletler arası bir konuysa DİSK niye mücadele ediyor peki?

BAŞTÜRK – Barış istemek herkesin hakkıdır. Barış istemek ve bunu kamuoyuna kendi olanakları ölçüsünde anlatmaya çalışmak...

YARGIÇ – Ortada "mücadele" var... Mücadele...

BAŞTÜRK – Barışın gerçekleştirilmesi için verilen mücadele, eldeki basın organları ile, toplantılarla, konuyu işçi sınıfına ve halka duyurmaya çalışmaktır. Barışın faziletini anlatmak, yaymaya çalışmak bir mücadeledir.

ERZİNCAN SIKIYÖNETİM ASKERİ MAHKEMESİ BİR KİŞİYİ İDAMA MAHKUM ETTİ

Erzincan 3. Ordu Sıkıyönetim Mahkemesi, bilerek ve tasarlayarak adam öldürmekten ve Anayasayı değiştirme girişiminde bulunmaktan sanık Halit YILMAZ'ı ölüme mahkum etti.

12 MAYIS 1982 ... LE MONDE : "Ankara Kürt Milliyetçilerinin işkenceyle öldürüldüklerini yalanlıyor.

Bugünkü Le Monde gazetesindeki yukarıya başlığını aldığım haberi okuduğum zaman şaşırdım. Dışişleri Bakanlığı bir bildiriyle 38 Kürt milliyetçisinin Diyarbakır cezaevinde işkenceler sonucunda öldürüldükleri konusunda batı basınında çıkan haberleri resmen yalanlamış. Ama bu yalanlamanın Türk kamuoyuna en küçük bir

yansıması yok. Bu neden peki? Bu gizleme duygusu hangi korku ve kaygıdan kaynaklanıyor? Diyarbakır askeri cezaevinde bir süreden beri Kürt tutuklulara karşı işkencelerin yoğunlaştığı, çok kişinin bu işkenceler sonucu yaşamını yitirdiği kulaktan kulağa söyleniyordu. Söylentiler çok kez inanılmaz boyutlara da ulaşıyordu. Şiddetli ve kanlı çarpışmaların Doğu halkı üzerinde yoğunlaştığı, birçok köyün dağlara çekildiği bu söylentiler arasında. Ölü sayısının saptanamayacak kadar çok olduğu kulaktan kulağa fısıldanıyor. Doğu bölgesinde yapılan işkence ve baskılara, bir de Karadeniz Bölgesi'nin -özellikle Fatsa yöresinde- ağırlaştığı kulaktan kulağa yayılıyor. Fatsa dağlarında vuruşmalar sonucu dağlarda cesetlerin hayvanlarca parçalandığı, inanılmaz bir baskı rejimi uygulandığı çok kişinin dilinde. Anlatılanlara bakılırsa Fatsa'nın 12 Eylül'den önceki Belediye Başkanı -adını anımsamıyorum şu satırları yazarken- askeri bir helikoptere bindirilmiş. Amaçları Belediye Başkanı'ndan o beldede güçlenmiş olan Dev-Sol militanlarının yerlerini öğrenmek... Belediye Başkanı yanında bir arkadaşı ile birlikte gönlerdir süren işkenceden bitkin ve harap... Helikopterin kapağını açmış asker yetkililerden biri. Ve Belediye Başkanının yakın arkadaşını açık kapıdan tuttuğu gibi fırlatıp atmış. Sonra Başkana dönerek şöyle demiş: "Söylediklerimiz kabul etmez ya da bize bu aşağılık komünistlerin nerelere yuvalandıklarını göstermezsen seni de işte şimdi böyle aşağı atarız..."

Ah Tanrım bunların doğru olabileceğine inanmıyorum. Baskı ve kapalı bir rejim altında duyuntuların boyutu akıl dışına taşıyor. Tüm korkum, akıl dışı diye nitelendirdiğimiz durumlar yarın gerçekten birer gerçek olarak karşımızda somutlaşıverirse... Bunun utancından nasıl kurtarırız kendimizi? Nasıl temizleriz bu dökülen kanların ayıbını, insanlık dışılığını? Ah hiçbir şey insan öldürmeye dayanan bir zorbalığını ayıbını silemez.

Dışişleri Bakanlığı açıklamasında bu tür savları "temelsiz ve düş ürünü" olarak nitelemiş. Bu temelsiz ve düş ürünü söylentilerin de dışarıya sığınmış ayrılıkçı Kürt Milliyetçileri tarafından uydurulduğunu söylemiş bildirisinde.

Mazlum DOĞAN, dış kaynaklı savlara göre Diyarbakır askeri cezaevinde işkenceyle öldürülenlerin listesinde. Oysa, diye açıklamada bulunuyor Türk yetkililer Mazlum DOĞAN işkenceyle öldürülmüş değil, ama yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda "intihar..." ettiği anlaşılmıştır. PKK örgütünün bir üyesi Mazlum DOĞAN. APOCU'lardan yani... Bu örgütün Sıkıyönetim Mahkemesi'ndeki yargılamasında bulunduktan sonra 21 Mart'ta intihar etmiş DOĞAN. Buraya bir not düşmek istiyorum. Türk resmi rakamlarının açıklamasında bu örgüt yani PKK, ayrılıkçı milliyetçi bir örgüt olarak tanıtılıyor. Oysa bu örgütün Sıkıyönetim Mahkemelerinde yapılan üst kadrolarının sorgulamalarındaki açıklamalardan örgüt yapısının "milliyetçilik" bazı üstüne oturmaktan çok Marksist-Leninist bir yapıya sahip olduğunu öğrenmiştik. Bir yetkilisi "APOCU" olarak adlandırılmalarını da eleştirmiş, "kurucumuz Abdullah Öcalan Merkez Komite üyemiz olmaktan başka bir nitelik taşımamaktadır." yollu bir açıklamada da bulunmuştu. Dışişleri Bakanlığı böyle bir açıklamayla, yani PKK'yı

milliyetçi göstermeye çabalarken dışarıda ve içeride "bölücülüğe" karşı bir sempati ve bağışlanabilir bir ilgi toplamaya çalıştığı belli oluyor.

İşkenceyle öldürüldüğü savıyla adından söz edilen ÖNDER DEMİRKOL için Dışişleri Bakanlığı'nın yaptığı açıklama da şöyle: Önder Demirkol 21 Eylül 1981'de tutuklanmıştır. Diyarbakır'daki bir fabrikaya yapılan operasyondan iki hafta sonra 23 Şubat tarihinde, iddia edildiği gibi işkenceyle öldürülmüş değil, "kronik bir hastalıktan" öldüğü anlaşılmıştır. Bunun için ellerinde doktor raporu bulunduğunu da söyleyebilirler.

Öldürüldükleri söylenenlerden Kemal Pir, Yıldırım Mergit, Kemal Doğan, Ahmet Öğretmen halen Diyarbakır askeri tutukevindeler ve sağlıkları da son derece yerinde. Ayrıca öldürüldüğü dış kaynaklarca ileri sürülen Remzi SİLER de geçtiğimiz 9 Şubat'ta salıverildi.

Askeri yetkililer bugüne değin işkence olaylarıyla ilgili 410 başvurunun olduğunu söylemişler. Bu 410 başvurudan 118'inin temelsiz olduğu görüşüne varmışlar. 36 dosya için adli kovuşturma açılmış.

Peki şimdi sorulması gereken soru şu; geriye kalan 256 dosyanın durumu ne? Böyle bir açıklama yok. İşkenceyle öldürüldükleri savı öne sürülen 38 kişi için yapıla yapıla 8 kişiyi içeren bir açıklama var. Ya öteki 30 kişi? Bu 8 kişinin içinde kendileri için ne kovuşturma ne de herhangi bir dava bile haklarında açılmadığı söylenen Nazmi Doğan ve Ali Demirsoy'da dahil...

Resmi açıklamanın birçok şeyi gizleyemediği apaçık ortada.

Yukarıdaki soruların yanıtı alınamadığı sürece ya da savların "abartmalı" olduğu söylenip geçiştirilmeye çalıştığı sürece hiç kimse bu tür açıkları inandırıcı bulmayacaktır.

13 MAYIS 1982: NELER OLUP BİTTİĞİNİ kesin olarak bilemiyoruz askeri tutukevlerinde. İşkencenin tümüyle sistemleştirildiği konusunda kesin belirtiler ortada. Özellikle DEV-SOL duruşmalarında tutuklu sanıkların çoğu, sorgulama sırasında tutukevlerinde işkencelere nasıl uğratıldıklarını anlatıyorlar. Kimisi pantolonunu kimisi, gömleğini çıkarıp işkencenin vücutlarında bıraktıkları izleri gösteriyorlar. Anlatılanlarsa hemen üzerinde durulması gereken ögeler taşıyor... Dünkü Dev-Sol duruşmasında bir tanığın durumu uzun uzun düşündürdü beni: HASAN TAPAN adlı genç Dev-Sol davasında salıverilmiş. Ama geçen günkü duruşmaya gelerek Askeri Mahkeme'ye bir dilekçe vermiş. Hasan Tapan bu dilekçesinde tutuklu olarak kaldığı süre içinde önemli bir takım olaylara tanık olduğunu, bunları mahkemede açıklamak istediğini belirtmiş. Mahkemeyse bu dilekçeyi tutukevindeki işkence olaylarını söz ettiği, o nedenle tutukevini ilgilendirdiği gerekçesiyle geri çevirmiş.

Şimdi düşünüyorum: Bir cehennemden kurtulmuş gibi dışarı çıkan genç öylesine olaylar yaşamış ki, öylesine inanılması güç işkence olaylarının tanığı olmuş ki -her şeyi

göze alarak- gördüklerini mahkemede anlatmak, dile getirmek duygusunun baskısı altında bunalıp kalmış... Bu gerçekten her şeyi göze almaktır. Bir gece polisler bu gencin evine gelebilirler... bu genci alıp yeniden götürebilirler ve de hiç kimsenin aklına gelmeyen suçlamalarla zavallı genci aylarca, yıllarca tutukevinde süründürebilirler... Tüm bunların yapılabileceğini biliyor Tapan... yine de göze alıyor. İşkencecileri suçlamak için askeri mahkeme önüne geliyor.

Bu genci bulup nasıl konuşmalı? Aklımı kaç gündür kurcalayan bu. Yarayan bir kana gibidir işkence... İşareti kalsa bile zamanla bu yara kapanır. Kanayan yaranın sıcaklığında değildir daha sonra anlatacakları... Oysa bunları saptamak kim bilir ileride vicdanımızı onarmada bize nasıl büyük destekler sağlayacaktır. Gelecek kuşakların yetişmesinde -bu tanıklık- nasıl insan sevgisini yoğurarak onların yapısında temellenecektir... Ah, ne yapıp etmeli bu genci bulup kendisiyle konuşmalı.

ABDULLAH BAŞTÜRK'ün sorgulamasını Günceme aktarmadan önce bir iki nokta üstünde durma gereksinimi duyuyorum. Baştürk'ün sorgulamasında verdiği ifadeler sezinleyebildiğim kadarıyla bazı çevrelerin pek hoşuna gitmiyor. Özellikle DİSK'in içinde Baştürk ve arkadaşlarına karşı bir savaşım vermiş fraksiyonun. Hemen belirtme gereğini duyuyorum. Baştürk ve arkadaşları diye bir sözcüğün genel çizgisi içine düşmemek gerek. Baştürk'le Fehmi Işıklar öteki sendikacılardan çok ayrıcalıklı bir sorumluluk bilinci içindeler. Böylesine dar yargılamalardan kendimizi kurtarmayı öğrenmek zorundayız.

BAŞTÜRK sıkıyönetim sorgulaması sırasında göğsünü gere gere neleri savunuyor, ona bakalım: İşçi sınıfının birliğini savunuyor. Türkiye'nin bağımsızlığını savunuyor. Sosyalizmi savunuyor. Barışı savunuyor. Silahsızlanmayı savunuyor. Sömürüsüz bir dünyayı savunuyor. Sendikaların bağımsızlığını savunuyor. Sendikaların siyasi partiler olmadıklarını savunuyor.

İşte son savunduğu konuda sanıyorum bir takım eleştiriler yapılmak isteniyor. Büyük bir devrimci ve örnek bir sosyalizm savaşımcısı olan Kemal TÜRKLER ve arkadaşlarının -bir ölçüde- konfederasyonu partileştirmek eğilimleri olduğu bilinen bir gerçek. Ya da parti militanı yetiştiren bir kuruluş niteliğine de ağırlık verdikleri söylenebilir. Hiç çekinmeden şimdi şunu söyleyebiliriz: Bugünkü deneyim bize, legal kuruluşlarla-illegal kuruluşlar arasındaki ilişkiyi son derece özenli bir biçimde düzenleyemezsek başımıza gelmedik şey kalmayacağını güzel kanıtlıyor.

Ayrıca üstünde duyarlılıkla durulması gereken konulardan biri de şu: Lenin sendikalizme karşı çıkarken, sendikaların partileştirilmesine karşı da aynı ölçüde karşı çıkmıştı. O nedenle Marksist ilkeler açısından Baştürk'ün savunmasındaki sendikaların siyasi partilerden bağımsız olmaları gerektiği konusundaki üstelemesinin Marksist doğrular açısından da son derece önemli bir öğretiyi bir deneyim olarak bize kazandırdığını söyleyebiliriz

"İşçi sınıfının ideolojisi"ni açıklarken Baştürk'ün nasıl bir uyanıklıkla kendisini bir karıncı gibi ezip geçmeye çalışan suçlamaya direndiğini, bunu nasıl ustalıklı bir biçimde gerçekleştirdiğini görüyoruz. Yasal savaşımın, anayasal çizgilerin tabanı içinde sımsıkı sarılıp kalmanın, kurumların yapısını tam bir Marksist öğretiyle iyice belirledikten sonra, bizi dimdik ayakta tutabildiğini, savunmamızı hem hiç sapmaya neden kalmadan yapmamıza, hem de burjuvazinin kendi kazdığı çukura kendisinin düşmesine neden olduğunu bir güzel gösteriyor. Sendikalar konusunun hep gündemimizde olacağını sanıyorum. Bu konuda Lenin'in düşüncelerinin yeniden yeniden okunup, tartışılması, pratik uygulamasının sonuçlarıyla karşılaştırılmasının sürekli yapılması gerektiğini sanıyorum. Özellikle Troçki-Lenin tartışmasını bu konuda gündemimizde tutabilmeliyiz. Polonya deneyiminin bir gün bizim de başımıza gelmemesi için sendikaların işlevinin sosyalist bir toplumda nasıl olması gerektiği konusunda şimdiden sorumlular düşünmeye başlamalılar, hiç olmazsa kendilerini bu konuda hazırlıklı bulundurabilmelidirler...

Şimdi BAŞTÜRK sorgulamasını -gazetelerin verdiği ölçüde- derleyip toplayarak günceme alıyorum:

YARGIÇ – DİSK işçi sınıfının müttefikleriyle birlikte olup üretim araçlarının toplumsal mülkiyete geçmesiyle gerçekleşecek olan sosyalizm için savaşırken, toplumumuzun politik, kurumsal, hukuki ve ideolojik üst yapısında gerçekleşecek ve amacı, üretim ilişkileriyle üretici güçler arasında uyum sağlayarak, ekonomik ve sosyal yapısını değiştirmek olan sosyal devrim için bir araya gelmesi gerekli olan dayanak koşullarını DİSK kuruluşundan beri nasıl oluşturmuştur? ("Yargıcın bu karmaşık sorusunun altında hazırlanmış tuzağın n'olduğunu başı istenen sendika lideri hemen kavrayıp, işte öyle yanıtlıyor.")

BAŞTÜRK DİSK bir siyasi parti değildir ki müttefikleriyle birlikte siyasi iktidar olmayı amaçlamayı düşünsün. Kaldı ki sorunun içinde gizlenen iddia makamının hukuk dışı mantığı, DİSK'in (ekonomik, sosyal yapıyı değiştirecek sosyal devrim için) cümlesi ile DİSK'in siyasi iktidara talip, ihtilâlci, Marksist-Leninist bir örgüt olduğu iddiası bu soru içinde görülmektedir. DİSK 2. genel kurul raporunda (sınıf diktasına izin vermeyeceğiz), 4. Genel Kurul çalışmasında (Demokrasi, bir zümrenin, bir ailenin, bir sınıfın diktasına izin vermez. DİSK her türlü diktaya ve dikta eylemlerine karşıdır) denilmiştir. Bunlar DİSK'in sınıf tahakkümünü ve ihtilalci düşünceleri reddetmesinin en açık örnekleridir. Ve buna karşı çıktığını belirleyen resmi açıklamalarıdır. DİSK kuruluş bildirgesinde de devrimcilik, hepimizin mülk sahibi olması ve uygarlık nimetlerinden eşitçe yararlanılması olanağının sağlanmasını açıklamıştır.

Yine DİSK ana tüzüğünün 3. maddesinin Ç fıkrasında, temel üretim araçlarının devlet eliyle işletilmesini ve özel sektörün yardımcı olmasının savunulduğu açıklanmıştır. Yani DİSK bir sınıfın ortadan kaldırılmasını değil, tam karşıtını

savunmaktadır. Özel mülkiyeti tanımaktadır. Ayrıca DİSK hiçbir zaman legal ya da illegal bir siyasî kuruluş olmamış, tüm çalışmalarını kamuoyu önünde yasalara uygun olarak gerçekleştirmiş, ulusal, bağımsız, demokratik bir sendikal kuruluştur. Bunun dışındaki tüm iddiaları reddederim.

YARGIÇ – 2. Ören toplantısında alınmış olan (politik ve ekonomik baskılar karşısında Türkiye çapında genel grev yapılacaktır), (Bölgesel çapta grevler yapılacaktır), (İşyerleri ve işkolları düzeyinde dayanışım ve sempati grevleri gerçekleştirilecektir) biçimdeki kararlarla ilgili soruların cevaplandırılmasını istiyorum.

BAŞTÜRK – 2. Ören toplantısında sendikacıların aldıkları kararlar istişarî niteliktedir. Sendika yöneticilerinin bu istemleri, günün iktidarına karşı caydırıcı nitelikte olması için ortaya atılmış, kararlarla da sonuçlandırılmıştır. Karar organlarımızca uygun bulunmadığı için kabul edilmemiş, öneri niteliğinde kalmıştır. Çünkü TARİŞ gibi işkollarında binlerce işçi, yalnızca siyasî iktidarın görüşünde olmadıkları için işlerinden atılmışlardı. Bu işten atış ne derece yasadışı ise, genel grev istemi de o denli yasadışı idi.

YARGIÇ BİNBAŞI ÇETİN GÜVENER – "Türkiye işçi sınıfının bağımsız siyasi tavrını ortaya koyacak örgütlü mücadelesi ile gerçekleştireceği mutlak tarihsel görevi nedir?

BAŞTÜRK – Bu soru hangi dokümandan çıkarıldı?

BİNBAŞI YARGIÇ – İddianamenin çeşitli bölümlerinden...

BAŞTÜRK – Bu iddia makamının iddiasıdır. DİSK'in böyle bir beyanı yoktur.

BİNBAŞI YARGIÇ – "Hedefimiz, işçilerin, emekçilerin, sömürüsüz, baskısız dünyasını kurtarmak. Sosyalizmi gerçekleştirmektir." Pasajını açıkla...

BAŞTÜRK – Anayasanın öngördüğü ekonomik, sosyal reformların parlamentoca gerçekleştirilmesi istemlerimizin, sosyalist bir siyasal iktidarın işbaşına gelmesi ve böylece sömürüsüz, baskısız sosyalizmin gerçekleşmesi ile olası gördüğümüzü belirtiyor.

BNB. YARGIÇ – Sömürüsüz baskısız bir dünya ne peki?

BAŞTÜRK – Anayasanın tastamam uygulanmasıdır.

BNB. YARGIÇ – Sosyalizmi nasıl gerçekleştireceksiniz?

BAŞTÜRK – Sosyalizmi gerçekleştirmenin yolu tek. Batı demokrasilerinde olduğu gibi sosyalist siyasi partilerin iktidar olması yolu ile gerçekleştirilebilir.

BNB. YARGIÇ – Ören kararlarının temel noktasını oluşturan Genel Grev'in, var olan düzeni yıkmaya yönelik karışıklık, işsizlik, açlık, yılgınlık ve korku yaratmakla

devlet otoritesini temelinden sarsmak amacına yönelik eylemlerden olduğu belgesini açıklayınız.

BAŞTÜRK – Askeri savcılığın iddianamesinin 427-436. sayfaları arasında yer alan bu doküman hiçbir zaman DİSK'e ait bir belge olmamıştır. O nedenle bu düzmece belgeden kaynaklanan soruyu yanıtlamayacağım.

BNB. YARGIÇ – Yürütme Kurulu'nun 12.03.1980 tarihinde aldığı Merkez Demokratik Eylem Komitesi'nin oluşturulması konusundaki kararı açıkla.

BAŞTÜRK – Bu Ören toplantısında yapılan tartışmalar ve öneriler sonucunda alınan Yürütme Kurulu kararıdır. Merkez Demokratik Eylem Komitesi'nin oluşturulmasını öngörüyor. Bu komitenin görevlerinin neler olacağını belirliyor. Bu karar doğrultusunda Komite çalışmaya başlamıştır. Bu kararda Merkez Eylem Komitesine genel grev, sempati grevi gibi görevler verilmemiştir. Böylesi bir karar söz konusu değildir. Ören toplantısında böylesi öneriler de yapılmıştır. Ancak yetkili organlar, ülkenin içinde bulunduğu koşullar nedeniyle bu öneriye ilgi göstermemişlerdir.

BNB. YARGIÇ – Ören toplantısında Genel Grev kararı almadınız mı?

BAŞTÜRK – Daha önceki açıklamada Ören toplantısının bir danışma toplantısı niteliğinde olduğunu vurgulamıştım. Karar organı olmayan bu toplantıda yapılan önerilerin uygulanması söz konusu değildir. O günün siyasal iktidarının TARİŞ ve diğer kooperatif birliklerinde binlerce işçinin işine son verilmesi eylemi ile karşı karşıya kalan sendika yöneticilerimiz, siyasal iktidarın bu eylemini durdurmaya ve caydırmaya yönelik bir istemi niteliğinde olmak üzere saptamıştır. Ancak konuyu görüşen karar organlarımız genel ve bölgesel çapta herhangi bir grev uygulamasına gerek olmadığı sonucuna vararak bu istemi yerine getirmemiştir. Merkez Eylem Komitesi'ne de böylesi bir görev verilmemiştir.

BNB. YARGIÇ – Gerek Bursa'da 8. bölge Temsilcileri'nin yaptıkları toplantı, gerek 2. Ören toplantısı, gerekse senin odanda bulunan "Demokratik Merkez Eylem Komitesi" başlıklı taslak göz önünde tutularak, DİSK'in yasal görünüm altında yasa dışı bir örgüt oluşturma girişim ve eylemlerinde bulunduğu savına karşı bir diyeceğin var mı?

BAŞTÜRK – Önce, iddia edildiği gibi toplantıların hiçbiri İhtilâl Meclisi niteliğinde değildir. 2. Ören, Ulusal Demokratik Eylem Birliği konulu bir toplantı da değildir. Bu toplantıda sendikal sorunlarımız değerlendirilmiştir. İddianamede bu toplantıda alınmış gibi gösterilen 16 maddelik kararlar metni de, Ören toplantısında alınan kararlar değildir. Bu kararların nereden alınıp iddianameye sokulduğunu doğrusu biz bilemiyoruz."

BNB. YARGIÇ – Ören'de Genel Grev istendi mi?

BAŞTÜRK – Genel grev istemi Ören toplantısında yapılmıştır. Bu istemi zamanın iktidarının uygulamasına karşı caydırıcı nitelikte olarak, karar organlarınca kabul edilmeyen bir öneri niteliğindedir.

BNB. YARGIÇ – Genel Grev yasalarda var mı?

BAŞTÜRK – Genel Grev ne kadar yasal değilse, binlerce işçinin siyasi kanaatleri siyasi iktidara uymuyor diye işten atılmaları da o derece yasal değildir. O nedenle DİSK karar organları yasal olmayan siyasi iktidarın eylemine karşı, yasadışına çıkarak Genel Grev, bölgesel greve geçmeyi doğru bulmadı. Bu bir öneri niteliğinde kaldı.

BNB. YARGIÇ – DİSK Merkez Eylem Komitesi bir dernek mi, yoksa bir parti mi?

BAŞTÜRK – Merkez Eylem Komitesi'nin kurulmasını öngören kararda bu komitenin görev ve sorumlulukları, kuruluş amacı apaçık belirtilmiştir. Bunun dışında benim söyleyecek hiçbir şeyim yok.

BNB. YARGIÇ – Ama iddiaya göre bu örgüt içinde politik mücadele vermekle görevlendirilmiş. Bir örgüt mü, parti mi olduğu bilinmiyor.

BAŞTÜRK – Her örgüt içinde çalışmalar için komiteler kurulur. DİSK Yürütme Kurulu da böyle bir komite çalışmasına gerek duymuştur. Gerek komitenin kurulmasını öngören, gerekse görevlerini belirleyen kararlarda iddia makamının her konuda olduğu gibi yakıştırdığı Devlete karşı Marksist-Leninist amaçlı bir anlayışa neden olacak nitelikli bir karar yoktur. İddiayı kesinlikle reddediyorum.

14 MAYIS 1982 DURUŞMASI (Sabah saat 10.30)

BİNBAŞI YARGIÇ Çetin GÜVENER – DİSK'in yasadışı eylemlerle devleti çökertmeye yönelik nitelikte çalışmalar yaptığı konusunda bir şey söyleyecek misin?

BAŞTÜRK – İddianın yasadışı cebir ve şiddet yollarına başvurarak ülkeyi çökertmeye yönelik uygulamalara ilişkin iddiasını doğrulayacak bir belge istiyorum. DİSK'in böylesi yasadışı bir eylemi olmamıştır. Bu iddiayı reddediyorum. Genel grevi içeren yetkili organlarımızın bir kararı da yoktur. 2. Ören toplantısında ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal sorunlar tartışılmıştır. Bu arada TARİŞ ve öteki kooperatif birliklerinde sürmekte olan olaylar, yasal grevler görüşülmüş, DİSK içinde dayanışmayı sağlamaya yönelik danışma niteliğinde saptamalar yapılmış, gerek kooperatif birliklerinde, gerek işveren konfederasyonuna bağlı işyerlerindeki işçi kıyımı ve grevlerin desteklenmesine, işçi kıyımlarına karşı siyasi iktidarların uyarılmasına dönük olan çalışmalar yapılmıştır. Bağlı kuruluşlarımızın kurulacak fona üye başına her yıl için 1000'er lira ile katılmaları kararlaştırılmıştır. Bu arada da Ören'de varılan sonuç da kamuoyuna açıklandığı gibi ulusal ve uluslararası düzeyde

ilişki içerisinde olduğumuz daha çok batı sendikal merkezlerine bir açıklama olarak gönderilmiştir. Saydığım çalışmalar temsil ettiğimiz üyelerin ekonomik, sosyal ve kültürel çıkarlarıyla iç içedir. Bunun dışındaki değerlendirmeleri reddediyorum.

BNB. YARGIÇ – Peki senin odanda bulunan "Demokratik Merkez Eylem Komitesi Taslağı" hakkında ne diyeceksin?

BAŞTÜRK – Bir önceki duruşmada açıkladığım gibi böylesi bir taslak DİSK organlarınca hazırlanmamıştır. İddianamenin 427. sayfasında başlayan 436. sayfasında biten bu taslak DİSK'e ait değildir. Herhangi bir organda tartışılmış, görüşülmüş değildir. Nereden geldiğini, nasıl geldiğini de bilmiyorum. Böyle bir taslak yoktur.

BNB. YARGIÇ – Demokratik Merkez Eylem Komitesi yok mu?

BAŞTÜRK – Demokratik Merkez Eylem Komitesi'nin kurulması Yürütme Kurulu'nun kararıyla olmuştur. Yürütme Kurulu'nun komiteyi kuran 2 no'lu kararıyla birlikte bu komitenin görev ve yetkilerini belirleyen 3 no'lu kararı vardır.

BNB. YARGIÇ – Bu hangi taslağa dayanıyor peki?

BAŞTÜRK – Taslağa dayanmıyor. Bu bir organ kararıdır. 2 no'lu karar ile bir komite kuruluyor. 3 no'lu kararla da bu komitenin görevleri belirtiliyor. Komitenin kurulmasının ve görevlerinin belirtilmesinin odamda bulunduğunu ileri sürdüğünüz taslakla hiçbir ilişkisi yoktur.

BNB. YARGIÇ – İddia makamı Ören toplantısı için karar nitelikte bir toplantıydı diyor. Ve bu taslağın oradan kaynaklandığını söylüyor.

BAŞTÜRK – Karar olması için bir karar organı olması gerekir. Ören toplantısı bir danışma niteliğindeydi. Buradaki kararlar bir istemden, bir öneriden ibarettir. Bunlar karar olsaydı böylesine geniş bir kurulun aldığı bir kararı Yürütme Kurulu'nun reddetmesine imkân yoktu. Yürütme Kurulu Ören'den gelen önerileri değerlendirdi. Gereksiz ve yararsız görülen öneriler dikkate alınmadı. Kararların çerçevesi yapılacak çalışmalar faaliyetlerin çerçevesi, Yürütme Kurulu'nda belirlenerek Merkez Eylem Komitesi görevlendirildi...

16 MAYIS 1982 : ÖLÜME MAHKÛM DUDU GÜL'ün öyküsünü okuyorum üç gündür gazetelerden. Dudu Gül şimdi 24 yaşında bir çingene kızı. Cana yakın, sıcak, sevgi dolu bir çingene kızı. Hele bugünkü Hürriyet gazetesinde Celâlettin Çetin'le ölüm hücresinde yaptığı konuşmadaki boydan boya fotoğraflara bakınca insanımızın yazgısını hiç kaçamaksız insan çok daha iyi -hem de kendi kendinle hesaplaşırcasına- kavrıyor. Ölüm hücresinde Dudu Gül... Hürriyet'in yazarı ile yatağının üstünde yan yana oturmuşlar. Kol saati ilk dikkatimi çeken şey oldu. Nedenini kestiremiyorum. Belki de kayışının erkeklerin kullandığı türden kalın bir kayış oluşundan. Sonra entarisi... Renkleri öylesine canlı ve sıcak ki... Hiç kuşkum yok... yeldirmesinin oya işlerini kendisi oya tığıyla örmüştür. Yanında naylon torbalar var. Büyücek... besbelli

içinde orlon türünden iplikler var. Dudu GÜL bunlarla kimlere nice hırkalar, kazaklar, yelekler, çoraplar örmüştür.

Dudu Gül... bir siyasi idam mahkûmu değil. Adi mahkûm. İki erkek kardeşi Doğan ve Duran, bir de amcaoğlu Hakverdi ile birlikte Konya'nın köylerinde yaşlı iki dilenciyi evlerine girip öldürmekten suçlu. İki yaşlı dilenci de çevrenin en sevilen iki insanı. Kasabaya inip dilendikten sonra tek odalı barakacıklarında gelen giden konuklarını sevecen bir tutumla ağırlıyorlar. Kadın dilencinin adı Fatma ARAP. Erkek dilencininkiyse Mustafa KIYAK. Karı-koca olmamalarına karşın yine de birlikte oturuyorlar. Anlayabildiğimce, Konya gibi tutucu olarak bilinen bir bölgede bu yaşlı iki kişinin karı-koca olmadan birlikte yaşamalarına hiç kimse karşı çıkmamış. İşte bu zavallı iki kişiyi öldürmüşler Dudu Gül'le kardeşleri ve amcaoğlu. Cinayeti işledikleri zaman kardeşleri 15 yaşından küçük. Amcaoğlu da öyle. Yalnız Dudu 18 yaşından gün almış. Cinayet 28 Mart 1978 yılında işlenmiş. Dudu şimdi 21 ya da 22 yaşlarında.

Konya 1. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen davada ağır ceza başkanı Şemsettin Çopuroğlu idam kararını bastırmış. Bir kez Yargıtay'dan dönmüş. ÇOPUROĞLU yeniden idam vermiş. Ötekilerine de verecekmiş ama yaşları tutmuyor. Cumhuriyet muhabiri ile yaptığı konuşmada buna benzer bir şeyler söylüyor ÇOPUROĞLU. Ve de Konya'nın bu ağır ceza reisi şimdi avukatlık yapıyor.

Dudu'yu ve suç ortaklarını savunan hiç kimse yok. Yani hiçbir avukat yok. Paraları yok ki tutsunlar zavallı çocuklar. Okuma yazmaları da yok. Kendi kendilerini savunmaya çabalıyorlar. Dudu cinayet işlendiği gün kendisinin Konya'da bir otelde çalıştığını, temizlik işlerini yaptığını söylüyor. Konya'dan otelin sahibi, katibi, bir de kendisi gibi otel hizmetçiliği yapan bir başka kadın DUDU'nun cinayetin işlendiği gün ve saatte adı geçen otelde olduğunu, işinin başında bulunduğunu söyleyip tanıklıkta bulunuyorlar. Ağır ceza reisi "Siz yalancı tanıklıkta bulunuyorsunuz." diye üçünü de tutuklatıyor. Ertesi gün yeniden mahkemeye çıkan zavallı tanıklar bu kez ifadelerini değiştirip "Hayır" diyorlar. Ve de tutukluluk durumları ortadan kalkıyor. Ceza reisi ŞEMSETTİN ÇOPUROĞLU da bu tanıkları salıveriyor.

Böylece tümden savunmasız, kanlı cinayetleriyle baş başa kalan çocukları, -Ağır ceza reisi Baro'dan bir avukat isteme hakları olduğunu kendilerine hiç ama hiç anımsatmaksızın- Dudu'yu ölüme ötekilerini de 25 yıla mahkûm ediyor.

Hakverdi'yi Eskişehir cezaevine göndermişler gazetelerin yazdıklarından öğrendiğimce. Orada iki yıl kalmış. Duyu'ya gönderdiği haberlerden tutukevindeki yaşamından memnun olduğu anlaşılıyor. "Burada ağabeyler var diyormuş... bana okuma yazma öğretiyorlar... Dudu abla daha çok şeyler de öğreniyorum. Ilem okumayı-yazmayı ilerlettim, hem de öğrendiklerimden çok kıvanç duyuyorum..." Ama Hakverdi birden ölüvermiş. Hiç kimse nedenini bilmiyor. Hangi hastalıktan, ya da herhangi bir olaydan mı olduğunu hiç mi hiç belirtmiyor hiç kimse. Eskişehir

cezaevinden Konya'nın çingene ailesine şu mektup geliyor. "Hakverdi Gül hapishanede aniden ölmüştür. Gelin alın."

Konya'nın köylerinden Eskişehir tutukevinden bir ölüyü alıp gelmek başlı başına bir sorundur yoksul kişiler için. Bunu nasıl başarabildiklerini düşünüyorum. İşin içinden çıkamıyorum. Mühürlü, özel tabut isterler adamdan. İçi çinko kaplı olacak. Daha nice masraflı formaliteler... Çingene ailesi henüz 17 yaşına yeni basmış çocuklarını tüm bunları gerçekleştirip de köylerine alıp götürmüşler midir, yoksa oracıkta, Eskişehir'in yoksullar, kimsesizler mezarlığına mı gömüvermişlerdir. Satırların arasında bocalayıp duruyorum bu gerçeği öğrenmek için. Öğrensem bu gerçeğin neyi çözümleyeceğini de bilmiyorum. Ama nedense aklım bu konuda tuhaf bir direnme gösteriyor. "Birçok şeyi öğrenmekten" kıvanç duyan HAKVERDİ'ye tutuklu ağabeyleri 54/1 diye ad takmışlar. Hakverdi Türk Ceza Yasası'nın 54'de 1. maddesine göre yargılanıp hüküm giymiş çünkü. Anladığım kadarıyla kendisine yaşamın gerçeğini öğretmeye çalışan bu ağabeyler politik tutuklular... Bir gün içlerinden biri bu ölüm nedenini açıklayacaktır sanırım... 17 yaşındaki bu delikanlıyı bir gün anımsamak durumunda kalınca...

DUDU'yu Akşehir Kapalı cezaevine koyuyorlar. Ölüm hükümlüsü olarak 4 yılını orada geçiriyor işte. Şimdi de -yani bugünlerde- kendisini ayrı bir hücreye alıyorlar. Çünkü ölüm cezası Danışma Meclisi'nde de onaylandı. Şimdi Generallerin konseyinde. Yani Milli Güvenlik Konseyi'nde. Orda da onay görürse Dudu'yu asacaklar... Ama ben DUDU'nun bağışlanacağını sanıyorum. Yani Konsey Dudu'nun ölüm cezasını ömür boyu tutukluluk cezasına dönüştürecek. Nedenleri üstünde durmadan Cumhuriyet muhabirinin Dudu'yu idama mahkûm eden, şimdi serbest avukatlık yapan Şemsettin ÇOPUROĞLU ile yaptığı konuşmadan bir iki alıntı yapmak istiyorum. "Daha önce İnebolu'da da iki idam vermiştim. Ancak Yargıtay bozdu. İpten kurtuldular. İnfaz edilecek ilk kararım Dudu ile gerçekleşecek." İşte böyle diyor yargıç Çopuroğlu. Öldürülmekten, asılmaktan kurtulmuş iki insan için "ipten kurtuldular" diyor. Hayıflanıyor açıkçası. Dudu'nun asılmasıyla da kararının yerini bulacağından bir sevinç duyuyor gizli gizli. "İlk başarım" der gibi. "İnfaz edilecek ilk kararım" diyor. Ah Çopuroğlu, ah acımasız ve Dudu'yu asacak bir Çingene'nin yüreğinden daha acımasız, daha karanlık bir vicdanın olduğunu nasıl kendi kendine ele veriyorsun. Dudu zengin olsaydı, önüne gelip paraları dökseydi onu ipten kurtarmak için kim bilir neler yapmazdın. Şimdi bu işleri pek güzel becerdiğine göre artık kendi kendinle övünebilirsin. Bu yargıcı yakasından yakalayıp sorguya çekmeli niçin Dudu'lara "Baro'dan avukat isteme hakkınız var. Kendinize avukat isteyin. Yasa size ücretsiz avukat tutmakla zorunlu" demedin? Neden anımsatmadın bunu. Onlarla istediğin gibi oynayabilmek için. Ağır ceza reisliğinin idam verme şerefini tadabilmek için. Ünün artsın diye... Böylece serbest avukatlığa geçtiğinde de bu ününden yararlanmayı kafana soktun... Onları, zavallı çocukları karşında avukatsız, savunmasız bırakıp bir an önce sonuca gittin. Böylece Yargıtay'dan da öcünü aldın. Daha önce iki kez idam

kararını bozmuş olan Yargıtay'dan. Şimdi işte noksansız, tamtamına koşullara uygun bir idam kararı verdin ve onaylattın üst yargıçlarına da. Kıdem almışsındır kuşkusuz... ya da öteki bozulan kararlardan dolayı tehlikeye girmiş olan kıdemin Dudu'nun ölümüne karar verişinle paçayı kurtarmıştır. Yüzünü ak etmiştir... Ama yine de şunları söylemeden edemiyorsun. "Yanlış bir şey yapmadığımı biliyorum. Ama Danışma Meclisi'nden geçtiğini duyunca biraz tuhaf oldum. Ne de olsa üzülüyor insan,"

Biraz tuhaf olduğun şey var ya Çopuroğlu... gittikçe büyüye büyüye seni ölümüne dek rahatsız edecektir. Belki mezarında bile seninle birlikte aşağıya inecek ve orada 24 yaşındaki gepegenç Dudu seni ak vicdanıyla yargılayacaktır.

Şimdi Akşehir kapalı cezaevindeki hücresinde generallerin ölümüne ya da yaşamasına karar vermelerini bekleyen Dudu GÜL, Hürriyet yazarı Celâlettin Çetin'e şunları söylüyor; daha doğrusu gördüğü düşü anlatıyor, ve bu düş Çopuroğlu'nun mezarına süzülüp giren bir akrep gibi vicdanına hiç farkına varmadan süzülüp giriyor olmalıdır kesin kes.

"Gece yarısı, aha bu demir kapı açılıyor birden. Kapının şangırtısından birden sıçrıyorum. İçeriye bu gardiyan abla ile bir jandarma giriyor. Daha doğrusu benim yanıma geliyorlar. Haydi kalk bakalım, toparlan bakalım diyorlar. Korkuyorum, titriyorum. Çabuk ol, çabuk diye bağırıyorlar. Alıp götürüyorlar sonra beni. Meydana götürüyorlar. Orada darağacı varmış... Darağacını görüyorum. Anam, kardeşlerim de gelmişler. Anam bağırıyor ağlayarak (N'olur onun yerine beni asın) diye bağırıyor anam. Dinlemiyorlar. Sonra sehpaya çıkarıyorlar beni. Gün yeni ağarıyor. Kara yüzlü bir adam boynuma ipi geçiriyor. İşte o sırada bir atlı görünüyor bize doğru gelen. Atın üstündeki bağırıyor (Duruuunnnn... asmayın onu, asmayın onuu...) Herkes o tarafa bakıyor. Bize yaklaşıyor atlı. Koşuyorum, anam da koşuyor. Ayaklarına kapanıyoruz. Öpüyoruz öpüyoruz; ağlıyoruz sevinçten. Sonra uyandım... Bir düşmüş gördüğüm..."

BUGÜN 16 Mayıs. Dudu Gül asılacağı sayılı günlerini bekliyor. Milli Güvenlik Konseyi'nden onayına yönelik bir bekleyiş. Ama DUDU GÜL bağışlanacak. Bu şimdiden belli oldu. Asmayacaklar Dudu GÜL'ü. Öteki asılmaların etkisini silebilmek için cunta Dudu GÜL aracılığıyla halkın psikolojisi üzerinde bir oyun oynuyor. Gazeteler Dudu GÜL'le ölüm hücresinde konuşmalar yapıyorlar. Fotoğraflar çekiliyor. Türkiye'nin en büyük gazetesi Dudu GÜL'ün ölüm hücresine dek girebiliyor. Şimdiye dek hiç görülmemiş bir şey bu. Zavallı DUDU'nun anası kızını son bir kez daha görebilmek için başvurmuşken bu başvurusu Akşehir savcılığı tarafından geri çevriliyor ama ülkenin en büyük gazetesi, nasıl olduğu, nasıl gerçekleştirildiği bir türlü bilinmez bir yasa dışı uygulamayla Dudu'nun ölüm hücresine alınabiliyor. Annelerine babalarına, en yakınlarına bile gösterilmeden, hatta haber bile verilmeden asılıvermiş politik suçluların ülkesinde bu uygulamanın nedeni üstünde uyanık bir biçimde durmak gerek.

Gazeteler bununla da yetinmiyorlar. Zavallı kızın genelevler semtinde oturan ailesini bulup onlarla röportajlar yayınlıyorlar tefrika biçiminde. Bu da yetmiyor. Halk arasında anketler düzenleniyor. "Sizce Dudu asılmalı mıdır, yoksa bağışlanmalı mıdır?". Halk büyük ölçüde bu soruşturmaya katılmaya çağrılıyor. Belki sonuçta ikramiye bile dağıtmaya başlarlar.

Ayrıca Danışma Meclisi'nin kadın üyeleriyle konuşmalar açıklanıyor. Bu kadın üyelerin hemen hemen hepsi Dudu'nun asılmasına karşı oy kullandılar.

Tüm bütün bu çabalar tek bir amaca yönelik: Halk Dudu Gül'le öyle bir acıma ve merhamet duymaya başlayacak ki, bu duygunun en uç noktaya vardığı yerde cuntacı generaller Dudu Gül'ü bağışlayıverecekler. Ve böylece de nasıl haksever, adil olduklarını kanıtlayacaklar.

Burjuvazinin merhametindeki ikiyüzlülük Dudu GÜL olayında kendini tümüyle ele veriyor. Dudu GÜL olayıyla şimdiye dek asılmış gençlerin ve insanların, şimdiye dek öldürülmüş yurtseverlerin kanını ellerinden temizlemek istiyorlar. Dudu Gül'le duydukları ikiyüzlü merhamet (?) duygusuyla gerilerinde asılı darağaçlarının acımasızlığını, faşizmin bağışlanmazlığının kanlı yüzünü maskelemeye çabalıyorlar.

Zavallı Dudu GÜL, yaşamanı yürekten diliyorum. Yaşaman gerek sanan oynanan oyunu anlaman için. Hakverdi'nin ölümündeki gerçeği kavraman için. Seni bu duruma getiren koşullara hiç ses çıkarmadan, onları ortadan kaldırmak için hiçbir çaba harcamadan, vurdumduymaz bir biçimde yaşayıp gidenlerin, nasıl olup da sen darağacına bir adım atmışken yanına koştuklarını, seni ipten kurtarmak için bunca gayrete düştüklerini iyice kavrayabilmen için yaşaman gerek Dudu GÜL bacım. Yaşadığın her gün geride seninle maskelenmek gizlenmek istenen darağaçlarının varlığı sana gösterilen ikiyüzlülükle daha bir bütünleşip kendini belirleyecektir. Ve sen asılan, senin koşulların değişsin diye savaşım veren gençlerin mezarlarına herkesten daha çok saygı ve gerçek bir merhamet duyacaksın... günü geldiğinde. Gerçekleri yaşayarak öğrendiğinde. Yeter ki yaşa Dudu bacım. Yeter ki asmasınlar seni...

BUGÜN 17 MAYIS Pazartesi: GAZETELER yine seninle dolu Dudu Bacı. Hücrende seni avutmaya çalışan kadın gardiyanla diz dize çekilmiş fotoğraf Türkiye'de en çok satılan gazetenin ön sayfasının üçte birini kaplamış. Kadın gardiyanın dudaklarındaki kırık dökük gülücükten kestirebildiğim tek şey: aklı senden çok gazetede çıkacak fotoğrafında. Ah bacı insanı idama götürürlerken bir gülücük, bir hiç önemli olmayan davranışçık, her şeyi apaçık ele veriverir. Kadın gardiyanın giysilerine dikkat ettin mi? Nasıl tören günlerinin giysileri içinde... ya da savcı, daha başka yetkililerin cezaevini teftiş ettikleri gün dolaplardan çıkarılıp giyilen giysilerden. Bunu mutlaka cezaevi yönetimi son derece büyük bir önemle düzenlemiştir. Ülkenin en büyük gazetesinde hiçbir şey kusurlu, noksan görünsün istememişlerdir besbelli.

Fotoğrafında ağlıyorsun Dudu bacı. Yoo gerçekten ağladığına inanıyorum. Ne ki avutmak için yanına oturtulmuş gardiyan kadın elleriyle gözyaşlarına dokunmuyor. Dokunuyormuş gibi yapıp... işte böylece poz verdiriyorlar sana da, ona da. Ah çingene bacım, ölüme giderayak çevrende oynanan oyuna dikkat etmeni istiyorum. Ölüme bitişik ikiyüzlülük kadar hiçbir şey iğrenç değildir çünkü.

GARDİYAN kadınla birlikte ölüm hücrende çektirdiğin bu fotoğrafın altında büyük puntolarla senin şu sözlerini yazmışlar: "BENİ BU HALLERE BABAM DÜŞÜRDÜ." Ve bu büyük puntolu yazının altında da babanla ananın fotoğrafı basılmış. Dikkat ettim sen daha çok anana benziyorsun. Çıkık elmacık kemiklerin, toplu bir yüzün var. Sanırım, sezinleyebildiğim kadarıyla, vücut yapın da tıpkı anan gibi. Babansa öyle değil... Baban beni çok ama çok şaşırttı bacım. Neden mi? Bir kez hiç çingeneye benzemiyor. Hele bıyıklarının yanaklarından bile taşan gürlüğü öylesine güzel ki. Gözlerindeki parıltı nasıl insan sevgisiyle dolu... Belli ki koyu kara gözlü değil senin baban. Son derece yakışıklı bir adam. Ellerinin ince uzun zarif yapısından, belki de, bir zurnayı en iyi sizin köyde babanın çaldığını düşünüyorum. Elini nasıl tam bir düzgünlükle ananın omzuna koymuş.

Gazetede söylediklerini okuduğum zaman bu adamın neden sana böyle davrandığını, fotoğrafıyla bu çelişkiyi kavramakta güçlük çektim. Şöyle diyorsun Hürriyet'in yazarına: "Beni bu durumlara babam düşürdü. Çünkü dünyanın en zalim, en gaddar, en acımasız babasıydı o... (...) Çalışmazdı. Çok içerdi. Oradan buradan bulduğunu içkiye verirdi. Kendi babasını öldürdüğü için 15 yıl hapis yedi. 8 yıldır da içerde". Bu koca bıyıklı, sevecen, gözleri ışıl ışıl adam demek kendi babasını öldürmüş... Yani senin dedeni. Hürriyet gazetesi bu konuda sürdürdüğü yazı dizisinin bir yerinde olayı şöyle açıklıyor. Deden, şimdi oturduğunuz evi mi, yoksa bir başka evi mi, onu bilemiyorum... bir türlü babanın üstüne yaptırtmadığı için baban bir gece, çok içkili olduğu bir gecede, "bana iki göz odayı çok gören adam benim babam değildir" deyip çekip vurmuş dedeni.

Yani Dudu bacım, baban da tıpkı senin kendisinden şikâyet ettiğin gibi kendi öz babasından şikâyetçi. Hem öyle ki, nefreti öldürmeye dek varmış. O da tutuklu, sen de. O da tıpkı senin gibi cezaevinde şöyle diyordur şimdi: "Beni bu durumlara babam düşürdü". Ya da "Bizi bu durumlara düşüren kendi öz babam oldu".

Ah Dudu bacım, düşün. Sen kendi babandan, o da kendi babasından şikayetçi. Oysa babalarınızdan değil tüm başınıza gelenler. Babalarınızın içinde yaşadığı, kurbanı oldukları yoksulluk ve sömürü düzeninin sonucu tüm bunlar. Kuşaktan kuşağa bir miras gibi aktarılan. Ölümüne belki de günler, saatler sayılıyken bu gerçeği anlaman ne denli iyi olurdu senin için. İnsan nefretle değil, sevgiyle ölebilmeli çünkü. Ölümü kolaylaştırır sevgi. Biraz dikkat etsen, ah bacım biraz dikkat etsen, babandan çok kimlerden nefret etmen, seni asıl temelde bu durumlara kimin düşürdüğünü çok net bir biçimde kavrarsın. İşte bak, hemencecik kanıtlayayım sana bunu: Elinde tuttuğun

Hürriyet var ya... ona özenle bak... Kendi fotoğrafını ve senin için yazılan yazıları görünce kendini tutamayıp gözyaşlarına boğulduğun o gazetenin en altında, ama en altında küçücük bir şeyler yazıyor. Gözyaşlarının buğusundan belki göremiyorsundur bacım... Büyük puntolarla "Seni bu duruma düşürenin kim olduğunu" açıklayan o iri iri kara yazılardan gözünü alıp da o mini minnacık harfçiklerle yazılı yazıyı göremiyorsundur. Görsen bile sökemiyorsundur. Bak ne diyor o yazıcıkta: "Dudu GÜL ile ilgili yazı ve fotoğrafların her hakkı Hürriyet'e aittir..."

Ne demek mi bu? Bu şu demek: Zenginlerin zengini, basın tröst'ü Hürriyet senin ölümünden para kazanacak. Senin hücrene dek sokuluşu boşuna değil. Senin için biri bir şey yazmak isterse Hürriyet'e para ödemek zorunda. Ölümünden bile nasıl para kazanmak istediklerini görüyor musun? Yanında o üzgün yüzle oturan yazarın nasıl yapmacıklı bir sıkıntıyı yüzüne bir maske gibi geçirdiğini kavrayabiliyor musun? İşte seni "bu duruma getiren"ler asıl onlar. Onların ikiyüzlü, acımasız düzenleri. Düşün bacım anan, Konyalılar'ın bile adını doğru dürüst bilmedikleri genelevler mahallesine bitişik, yıkılacakmış gibi iğreti iki gözcük odasında senin için ağıtlar yakar dururken... tüm yalvarmalarına karşın savcıdan seni son bir kez görebilmek için izin alamadı. NEDEN?

NEDEN seni son kez kucaklamak isteyen anana verilmeyen izin, tröstlerin milyonlara yakın basan boyalı basınına tanınıyor? NEDEN? Ah çingene bacım, gerçek hem öylesine yakın, hem öylesine uzak ki... Tıpkı ecel gibi. Gören göz için, soru sormasını bilen için gerçek, bir gazetenin, elinde tuttuğun gazetenin hemen bir köşeciğinde küçücük harfçiklerle ama kocaman... Görmeyen içinse büyük puntoların düşlerinde yitip gidiyor gerçek...

Yine de seni asmayacaklarını sanıyorum bacım. Bunu öyle istiyorum ki... Bu acımasız düzenin acımasız yöneticileri seni asmayıp kamuoyunda itibar kazanacak bile olsalar... varsan kazansınlar... yeter ki sen sağ kal. Yaşadığın zaman şimdi yanında cirit atanların hiçbiri görülmeyecek. Ömür boyu yaşamı tek başına omuzlayıp götüreceksin. Anacığın o çingene mahallesinin yoksulluğu içinde yuvarlanıp gidecek. Kardeşlerin, ötekiler yine büyük kentlerin çöp bidonlarında, kentin artıklarında paslı tenekeler, atılmış şişeler, naylon torbalar toplamayı sürdürecekler... Ve senin için şimdi bir şeyler yapanmış gibi görünenlerin aslında ölümün eşiğinde bile seni sömürdüklerini kendi yapayalnızlığın içinde daha iyi görüp anlayacaksın.

OYSA TEMELDE yalnız da değilsin. Siz asılmayasınız diye asılanların varlığı hemen yanı başınızda bacım. Örneğin AHMET ERHAN... O da kim, diyeceksin biliyorum. O da senin gibi idamı için onay bekleyenlerden. Hem de gerçekten haksız ve tümden gerçek dışı bir suçlamayla ölümünü bekliyor o da ölüm hücresinde. Ama hiç kimse ondan söz etmiyor. Boyalı basın girmiyor onun hücresine... Kendisiyle uğradığı haksızlık konusunda bir konuşma yapmıyor. Adı ancak sıkıyönetim duruşmalarında geçiyor Ahmet ERHAN'ın. Nedeni şu Dudu bacı: Çünkü o bu düzenin değişmesini

isteyenlerden. Politik suçlu yani. Kendisi için değil, başkaları için yola çıkmışlardan... Zengin basın ağaları ondan nefret ediyorlar. Sizin işlediğiniz cinayetler bile onların keselerini doldururken, bu cinayetlerin fotoğraf ve yazı haklarını kendilerinde saklarlarken nasıl zenginliklerine zenginlik katıyorlarsa, Ahmet Erhanlar da bunun tam karşıtı, bir gün onların bu insan kanı emerek şişen varlıklarının köküne kibrit suyu dökecek olanlardan... O nedenle Ahmet ERHAN'ın semtine bile uğramıyorlar. Gizli bir beklentiyle asılmasını onaylıyorlar.

Senin peşinde, ölümüne karşı çıkar görünen bu ikiyüzlüler sen kadın olduğun için, o nedenle sana ilgi gösteriyor da değiller. Gerçek apaçık ortada: Cumhuriyet kurulduğundan bu yana, yani 51 yılda tam 14 kadını asmışlar. 1930 yılında Fatma ANA, (20'lik bir altınla zengin bir kocanın kandırıp kendi karısını öldürttüğü) yoksul Fatma ANA... ilk asılan kadınımız. 1934 yılındaki Lüleburgazlı Sadberk, Muğla köylerinden Ümmühan, 1937'de Ayşe, 1939 yılında tam 4 kadın (Didar Savaş, Huriye Şenel, Fatma Satılı, Fatma Yıldırım hepsi de köylü kadınlarımız), 1942 yılında Bacı Ayhaner, Gülsüm Kotanak... 1942'de Adıyaman köylerinden Hanım Kuzu, 1944'de Emine Altın, 1957'de Trabzonlu Ümmülhan, 1971'de Kadriye Partici... Ve şimdi sen... Asılması beklenenlerden. Burjuvalarımız için senin bir 15. sayıyı oluşturmanın hiç ama hiç öyle büyük bir önemi yok. Seni de 15'nci yapıverir.

Asılanların çoğunun altında kimlerin imzası var biliyor musun? "Başvekil İsmet...". Ondan sonra, O'nun başbakanı "Refik Saydam..." Sonra "Celal Bayar..." ve "Süleyman Demirel...". Son ikisi yaşıyor. Ötekiler astırdıklarıyla birlikte şimdi. Oradaki yargılamanın nasıl olacağını bilemeyiz. Belki de asılanlar kendilerini astıranları yargılıyorlardır.

Bu asılan kadınlarımızın suçu mu ne? Zamansız aşkları. Bir ikisinin dışında bu asılan kadınların hemen hemen hepsi kendilerinden çok küçük, bazen yarı yaşlarındaki köy delikanlılarıyla sevişmişler. 40 yaşlarına geldiklerinde ya da yaklaştıklarında birdenbire sevdalanmaya, sevgiyi ve ilk kez cinsel duyguyu bu genç delikanlılarla duymaya başlamışlar. Önlem alamadıkları bu sevgileri onları kocalarını öldürtmeye dek işi götürmüş. Ama şimdi senin çevrende sana ikiyüzlülükle merhamet gösterisinde bulunanların sınıfı hiçbir zaman onları bağışlamak için hiç şöyle düşünmemiş örneğin, soruna şöyle yaklaşmamış: "Bu zavallı kadınların hepsi küçük yaşta, çocuk denecek yaşta kocalarına, kendilerinden kat kat yaşlı kocalarına satıldılar. Tıpkı bir köle gibi. 12, 13 yaşında evlendirildiler. Kocalarının koynuna girmekten korktular da, eğer insaflıca bir eve düşmüşlerse aylarca kaynanalarının koynunda yattılar. Böylesine şanslı olmayanıysa azgın bir boğanın altına çekilirmiş gibi çekildi dövüle sövüle kendilerini satın alan kocalarının altına... Ve evlilikten, sevgiden, cinsellikten hiçbir şey anlamadan yaşayıp gittiler... Ta ki bir gün tutku birdenbire bir genç delikanlının altın göğsünde bir çiçek açar gibi açıp kendilerinin başını döndürene, kendilerinde afyonlanmış gerçek sevgi ve cinselliğin patlamasına neden oluncaya dek...

Ondan sonra artık gözleri hiçbir şey görmedi."

İşte senden önce 14 kadını asanlar hiç böyle düşünmediler bu zavallılar için. Kölelerini asmakla yetindiler yalnızca. Onları suça iten nedenleri kaldırmak yerine... acımasızca astılar onları.

Şimdi seni asmıyorlarsa sana acıdıklarından değil bacım. Seninle, bu kez senin asılmamanla bu düzenin sürgitliğine yararı dokunacağını kafalarına soktuklarından. Politik suçluların darağaçları gerilerinde dizi dizi... Onlar; seninle ört bas edeceklerini sandıklarından Dudu GÜL...

Ah DUDU GÜL... yaşaman gerekli. Tüm gerçekleri kavraman için. Babanı bağışlaman için. Hakverdi'nin ölümünü kavraman için. Ananın ağıtlarının sana dek uzanamamasındaki nedeni bulup çıkarman için... "Yayın ve basım haklarının" neden onların elinde senin ölüm hücrene dek kendilerini sihirli bir anahtar gibi yanına sokuluşlarını kolaylaştırdığını bilebilmen için.

Tüm bunlar ve avluda görebileceğin bir avuç gökyüzü adına yaşaman gerek bacım. Seni asmalarıysa ikiyüzlülüklerinden de öte bir cinayet olacaktır. Öldürdüğünüz zavallı iki dilenci ihtiyarcıktan alabildiğiniz 300 lira, bir küçük tüp gaz, hasır ve lime lime kilimler düşlerinde yuvarlanıp duracaktır onların; kendi hırsızlıkları ve asıl çaldıkları büyük şeyler yanında. Sana idam cezası veren şimdi avukatlık yapan yargıcın vurdumduymaz vicdanının duvarlarını çatlatana dek tüp gaz tüpü, üç yüz liracık ve lime lime kilimler uçuşacak, gelip gelip çarpacak o sağır duvarı örgüsüne ve inan bana bacım bir gün mutlaka o duvarı çökerterek içeriye doluşacaklardır. Ah Dudu bacı, işte o zaman -inan bana, seni teselli etmek için söylemiyorum- o kişinin ölümü seninkinden çok daha ağır, çok daha zor, çok daha çırpına çırpına, boğula boğula olacaktır...

İŞTE BACIM senin ölüm hücrende böylesine ikiyüzlü bir oyun tezgahlandığı günlerde idamı istenen sendikacılardan Abdullah BAŞTÜRK sıkıyönetim yargıcı Binbaşı Güvenver karşısında –aslında senin yazgınla doğrudan ilişkin- sorgulaması sürüyordu.

BİNBAŞI YARGIÇ GÜVENVER – Türkiye çapında genel grev, bölgesel çapta, işyerleri ve işkolları düzeyinde sempati grevleri gerçekleştirilmesi ile Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde miting ve gösterilerin düzenlenmesi, bu düzenlemelerin uygulamaya aktarılmasıyla ilgili DİSK Eylem Komitesi'nin oluşturulması, 1 Mayıs'ın kitlesel olarak kutlanması için komite kurulması gibi belli bir amaca ve eyleme yönelik sendikal anlayışla hiçbir ilgisi bulunmadığı ileri sürülen çalışmaların anayasal ya da yasal dayanağı ve DİSK'li işçilerin ekonomik mücadele ile elde ettikleri bir sendika olan DİSK'in bu özelliği bakımından işçilerin yalnızca ekonomik mücadelesini sürdürmek görevi ile ilişkisi doğrudan ne olabilir? Bunun değerlendirmesini ve açıklamasını yap...

BAŞTÜRK – Söylediğiniz ve savı ileri sürülen genel grev, bölgesel grev, sempati grevleri isteminde bulunmak sendika yöneticileri için bir suç değildir. Böylesi grevler ülkemizde yasaklanmıştır. Ancak Batı demokrasilerinde bu hak sendikalara tanınmıştır. O nedenle yapılan öneriler, açıklamaya çalıştığım gibi karar organlarımızca uygun görülmeyerek göz önüne alınmamıştır. Ören Kararları, Ören önerileri ve istemlerinin değerlendirilmesini yapan Yürütme Kurulu 116 sayılı Birleşiminde 3 No'lu kararıyla sonuca bağlanmıştır. Burada miting ve yürüyüşler, diyor. Miting ve yürüyüşler uygulanmış, İzmir, Ordu, Kocaeli illerinde 4 adet miting yapılmıştır. Mitinglerin amacı siyasi iktidarca sürdürülmekte olan işçilerin yasadışı olarak işten atılmalarını ve işsizliği, pahalılığı protesto etmektir.

BNB. YARGIÇ – Her işçi atıldığında miting mi yapılıyor?

BAŞTÜRK – Her işçi değil. Binlerce işçinin atılmasında ekonomik mücadelenin zedelenmesine karşı protesto bu mücadelenin bir parçasıdır. Ve de yasaldır. DİSK'in merkezi yönlendirmesi içinde sendikaların ortak karar alıp gerektiğinde ortak greve gidebilmesinin sağlanması da yasaldır. İşveren Konfederasyonu da aynı yöntemi bize karşı uygulamaktaydı. İşveren Konfederasyonu'nun yetkilisi Ahmet Baysal bir konuşmasında işçi sendikalarına karşı operasyondan, işverenlerin büyük grevlerden korkmamasından, büyük grevleri organize etmesinden söz ediyor. Bunlara karşı biz de örgütlenmeliyiz. İşverenlerin grup sözleşmelerine karşı DİSK ve üyesi işçilerin dayanışmasına yönelik saldırıları önlemek ve demokratik yollardan işverenlere karşı ortak mücadele vermek için çalışmalar yapmak için Merkez Eylem Komitesi kurulmuştur.

BNB. YARGIÇ – Grevin ancak yasal çerçevesinde oluşacak koşulların varlığında ortaya çıkacağına göre, daha önceden herhangi bir toplu sözleşme prosedürü içinde grevin yasallığını ortaya koyacak çerçeveye girilmeden, bir program niteliğinde, geleceğe yönelik ortaya konularak değerlendirilmesi mümkün mü?

BAŞTÜRK – Bu komite kurulduğunda zaten 30-40 bin işçi yasal bir grevi gerçekleştiriyorlardı.

BNB. YARGIÇ – Ondan söz etmiyorum ben. Genel grev yasal mı, onu soruyorum...?

BAŞTÜRK – Yok öyle bir kararımız. Danışma niteliğinde toplanan Ören'de toplantılar yapılmıştır. Ancak Yürütme Kurulu reddetmiş, kabul etmemiştir.

BNB. YARGIÇ – Kitlesel eylemlerden ne anlıyorsunuz?

BAŞTÜRK – Yasal olarak yapmak durumunda kalacağımız grevler, yasal olarak düzenlenen mitingler, yürüyüşler, 1 Mayıs kutlamalarına kitlesel eylemler diyoruz. Bunların yapılması yasaların sendikalarımıza tanıdığı bir haktır. Ayrıca Birleşmiş Milletler'in bir yan örgütü olan, Türkiye'nin de üyesi bulunduğu İLO, bizim de onayladığımız 87 No'lu kararında, sendikaların açık hava toplantıları düzenlemek, 1

Mayısları kutlamalarının temel hakları olduğu belirtilmiştir. Böylece bizim kitlesel eylemlerimiz hem yasalarımıza, hem de uluslararası anlaşmalara uygun olarak yapılır. Merkez Eylem Komitesi de böylesi yasal işlevleri organize etmek için görevli kılınmıştır.

BNB. YARGIÇ – 274 sayılı yasanın ve DİSK tüzüğünün öngördüğü organlar dışında oluşturulmuş, büyüklü küçüklü özel toplantılar biçimindeki yasadışı organ görünümündeki çalışmalar ve alınmış kararlar savını göz önünde tutarak tüzük dışı olduğu belirtilen Ören toplantısının bu çerçeve içinde bir değerlendirilmesini yap...

BAŞTÜRK – Sendikaların tüzükleri karar organlarını belirler. Bu organların dışında da danışma niteliğinde, çeşitli karar organlarını bir araya getiren toplantıların her zaman düzenlenmesi yasal açıdan her zaman geçerlidir. Ören toplantısı da tüzüğün bize verdiği yetkiye dayanılarak yapılmıştır. Çünkü DİSK tüzüğü DİSK karar organları ile Bölge temsilcilerinin ortak toplantı yapabilecekleri danışma organlarını öngörmüştür.

BNB. YARGIÇ – Danışma organlarının toplanacağına dair hüküm var mı?

BAŞTÜRK – Toplanacaklar ki danışma organı işlevi yapabilsinler. Danışma organlarını toplantıya çağırmak DİSK yürütme ve yönetim kurullarının görevidir. O nedenle Ören'de yapılan toplantılar tüzük ve yasalara uygundur. Yasadışı bir niteliği yoktur. Yönetim kurulunda, başkanlar kurulunda, bölge temsilcileri toplantılarında yapılan değerlendirmeler sonrası, içinde bulunduğumuz ortamda, bu kez de organların tümünün katıldığı bir toplantıda değerlendirme yapma, sorunlara çözüm arama gereği duymuşuz. Bu elbette yasal bir toplantıdır.

BNB. YARGIÇ – Ören toplantısında adı edilen "ülkemizin içinden geçmekte olduğu tarihsel süreç" ne demek? Bununla neyi amaçladınız?

BAŞTÜRK – Ülkenin geçirmekte olduğu ekonomik, sosyal ve siyasal bunalımın vurgulanmasıdır. Zira bu süreç içinde geçirdiğimiz bunalım 12 Eylül harekâtı ile noktalanmıştır. Biz yalnızca bunu saptamışız.

17 MAYIS 1982 BAŞTÜRK: "ANTİ-FAŞİST, ANTI-EMPERYALİST MÜCADELENİN VERİLECEĞİ YER BÜTÜN TÜRKİYE'DİR."

YARGIÇ BİNBAŞI – Ören toplantısında sözü edilen "sömürüsüz, baskısız düzen"den amaçlanan ne?

BAŞTÜRK – Anayasamız her türlü diktaya kapalıdır. Faşizme, emperyalizme karşı mücadele işçi sınıfının ekonomik mücadelesidir. Yaşama, sosyal mücadelesidir. Bu Türkiye'de de böyledir, bütün demokrasilerde de böyledir.

YARGIÇ BİNBAŞI – 6. genel kuruldan sonra demokratik platformun oluşturulmasına neden gerek duydunuz? Demokratik platformun niteliği ne? Bu demokratik platformun toplantılarını kronolojik olarak anlat.

BAŞTÜRK – İlerici yurtsever kuruluşların, üyelerinin anti-faşist, anti-emperyalist, anti-tekel cephede birleşmeleri ve aralarında birliğin kurulması karar altına alınmıştır. DİSK Yürütme Kurulu giderek artan saldırılar karşısında tüm demokratik güçler arasında Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi demokratik güçlerin eylem birliğinde olmasını öngörmüştür. 1978 yılları sonlarında çok sayıda örgüt arasında yapılan görüşmeler bir sonuç vermemiş böylesi bir platform oluşturulamamıştır. Kamu kesiminde örgütlü 10 demokratik kitle örgütü arasında güncel ekonomik ve demokratik sorunlarımızın çözümüne yönelik olarak kamu görevlilerinin de sendikalaşmasına ilişkin Haziran 79'da Eskişehir'de bir toplantı yapıldı. Bu toplantıdan da iç çekişmeler nedeniyle bir sonuç alınamadı. Demokratik platform çalışmalarına ilişkin sonucu 7. genel kurul toplantısına götürdük. Açılış konuşmamda böylesi bir platformun oluşmasının mümkün olmadığını, olamayacağını noktalamıştım.

YARGIÇ BİNBAŞI – Eskişehir'deki toplantı demokratik platformun oluşması için yapılan bir toplantı mıydı?

BAŞTÜRK – Eskişehir toplantısı demokratik platformla ilgili bir toplantı değildir. Niteliği, nasıl bir toplantı olduğu yayınlanan ortak bildiride apaçık gösterilmiştir. Benim bu konuda söyleyecek başka hiçbir şeyim yok.

YARGIÇ BİNBAŞI – Sendikal çalışmalarla ilgisi bulunmayan dernek ve kuruluşlarla bir çatı altında toplanma, demokratik platformun, sendikal örgütlenme ile ilişkisi ne?

BAŞTÜRK – Demokratik platformun oluşturulması demek bir çatı altında siyasal eylem için bir araya gelmek değildir. DİSK 6. genel kurulu tüm ulusal, ilerici, demokrat örgüt ve yöneticilerin anti-faşist, anti-emperyalist, anti-tekel cephede bir araya gelerek, cepheye giden yolda demokratik platform oluşturulmasını kararlaştırmıştır. Bu kararlar doğrultusunda DİSK demokratik kitle örgütlerine yaptığı çağrıyla anti-faşist mücadelede birlik tesisini oluşturmaya çalışmış, ancak bunda başarı sağlayamamıştır.

YARGIÇ BİNBAŞI – Sendikal örgütle ilgisi?

BAŞTÜRK – Anti-faşist, anti-emperyalist mücadele, tarihi süreç içinde sendikaların görevi olmuştur. Zira faşizm işçi sınıfının en büyük düşmanlarından biridir. Sanayide, ticarette tekelleşme yine işçi sınıfını çok yakından ilgilendiren bir oluşumdur. Doğal olarak da işçiler emperyalizme karşıdır. Bu nedenle DİSK bu 3 olguya karşı mücadele etmeyi kendisi için bir görev bilmiştir. Ayrıca bu konuda verilmiş mahkeme kararları bile olduğunu unutmamak gerekir. Ankara 8. Asliye Ceza Mahkemesi'nin bir kararında: "Türkiye'de emperyalizme, faşizme karşı çıkmak her Türk vatandaşının görevi, namus borcudur" denmiştir. Adana Devlet Güvenlik

Mahkemesi'nde "emperyalizme ve faşizme karşı yasal sınırlar içinde kalınarak mücadele edilmesinin suç kabul edilmesine imkân yoktur" denilmiştir.

Biz de diyoruz ki, faşizme ve emperyalizme karşı mücadele insanlığın borcudur.

YARGIÇ BİNBAŞI – 6. Genel Kurul kararında yer alan "sosyal demokrasinin mücadeleyi parlamento içinde hapsetme isteğini kırarak, giderek anti-faşist mücadelenin toplum içinde verilmesi" cümlesinin anlamı ne oluyor?

BAŞTÜRK – Anti-faşist mücadelenin yalnızca parlamentoda yapılamayacağına, zira CHP'nin parlamentoda sürdürdüğü anti-faşist mücadelenin yetmeyeceğini, bunu demokratik ve yasal yollardan işçi sınıfına indirgemeyi gerekli gördüğümüzü anlatmak istemişiz. Bu mücadelenin parlamento dışındaki biçimi yasal yollardan miting - yürüyüş yapmak, broşür ve yayın yolu ile işçi sınıfını, halkı uyarmaktır. Parlamento içinde siyasi iktidarların yaptığı mücadeleyi yeterli bulmadığımız için böylesi bir düşünceye sahibiz.

YARGIÇ BİNBAŞI – Sorgu zaptının 84. sayfasında "sömürüsüz, baskısız bir düzen hedefi için, parlamentoda siyasal mücadeleyi, sosyalizmi gerçekleştirmeyi" öngördüğünüzü söylüyorsun, şimdiyse "mücadelenin parlamento dışına kaydırılmasından" söz ediyorsun. Bu ikisi çelişkili... hem de çok çelişkili...

BAŞTÜRK – Anayasanın öngördüğü, köklü reformların yapıldığı yer parlamentodur. Anti-faşist, anti-emperyalist mücadelenin verileceği yer ise tümü ile, bütün Türkiye'dir. İki yanıt arasında bir çelişki yok.

YARGIÇ BİNBAŞI – Sömürü düzeninde faşizm, emperyalizm var mı?

BAŞTÜRK – Var. Sömürüsüz, baskısız düzenden amaçladığım Anayasanın tastamam uygulanmasıdır. Anayasamız her türlü diktaya, faşizme de, proletarya diktatörlüğüne de kapalıdır. Anayasa bu konuda bizim rehberimizdir. Anayasa zemini dışındaki hiçbir suçlamayı kabul etmiyorum. Faşizme, emperyalizme karşı mücadele işçi sınıfının ekonomik mücadelesidir, yaşama mücadelesidir, sosyal mücadelesidir. Bu Türkiye'de de böyledir, bütün demokrasilerde de böyledir. Emperyalizme, faşizme karşı mücadele parlamentoda siyasi partilerle, iktidarlarla verilir. Dışarıda da her yurttaş, her demokratik örgüt, sınıf örgütü bu anayasal mücadeleyi verir. Bu anayasal bir görevdir.

18 MAYIS 1982 ..... Bugün DUDU GÜL hakkında en küçük bir yazı yok gazetelerde. Bıçak keser gibi kesildi tüm röportajlar, haberler, öyküler, arkası yarınlar... Hem de bugün Dudu GÜL için yaşamının hangi bölümünü anlatacaklarını bir gün önceki yazılarında belirtmişlerken. Hiçbir açıklama yapılmadan bu birdenbire susuş korkunç. Sanki Dudu Gül hiç yokmuş gibi birdenbire bir boşluğun içine fırlatıp atılıverdi. Korkuyorum. Aklıma hiç inanmak istemediğim bir varsayım geliyor: Dudu Gül'ü sahiden asacaklar mı?

19 MAYIS 1982 ..... 4 KİŞİNİN DAHA İDAM CEZASI ONAYLANDI

Askeri Yargıtay 4. Dairesi İstanbul Eski Güvenlik Müdür Yardımcılarından Mahmut DİKLER ile koruma polisi Turgut ERGÜLEN'i öldüren Aslan Şener YILDIRIM, Aslan Tayfun ÖZKÖK, Harun KARTAL ve A. Fazıl ERCÜMENT'in ölüm cezalarını onayladı. Ölüm cezalarını İstanbul Sıkıyönetim 2 no'lu Askeri Mahkemesi vermişti.

- Aynı daire Nihat ERİM'i ve koruma polisi Ali KARTAL'ı öldürdükleri nedeniyle ölüme mahkûm edilen Saadettin GÜVEN ve Baki ALTIN hakkındaki yine 2 no'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nin verdiği ölüm kararını bozdu. Neden olarak da Nihat Erim'in karısı Kâmile Erim'in tanık olarak dinlenmemesi... Mahkeme yeniden görülecek.

- 19 Mayıs'ın donuk, cansız gösterileri arasında bir başka idam haberi daha: İzmir'in Ödemiş ilçesinde sevdiği kızı kaçırmak isterken kızın nişanlısını ve anasını öldüren HALİL UYGUNTÜRK'ün çarptırıldığı ölüm cezasının dosyası Danışma Meclisi'ne geldiği sırada avukatı kararın düzeltilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığı'na bir itirazda bulundu. Sonucun n'olduğu belli değil.

- 19 Mayıs'ın saman gibi tatsız tuzsuz resmi söylevleri arasında bir başka, güncel yaşamın içinden kopup gelen haber daha: İki gün önce İzmir'in Gültepe gecekondu bölgesine baskın yapan polisler bir kadınla bir erkeği uygunsuz durumda yakalamışlardı. Kadının kocası da salonda bekliyordu. İşte bugün bu koca cezaevine kondu. Zavallı kadının Hürriyet'teki fotoğrafında kocasına sarılışı, gazetecilere "fotoğrafını çekmeyin onun... kalp hastası... fenalık gelebilir" deyişindeki içten acıyı görünce... insan sevgisinin hangi kılıklarda nasıl yaman boyutlara ulaştığını düşündüm derin derin. Kadın kocasını gerçekten seviyordu. Ama kocası kalp hastası olunca işine son vermişlerdi. Hiçbir yerde iş bulamıyordu adam. Bir çocukları vardı. Geçinmeleri, karınlarının doyması, çocuğun büyümesi, üşümemeleri gerekiyordu.

Bugün kocası Erdoğan İşçi ile birlikte nöbetçi mahkemeye götürülen genç kadın Nurseven İşçi, kocasının nöbetçi mahkemece tutuklanması üzerine derin derin ağlamış... "Onsuz n'aparız peki biz şimdi? O bizsiz kendine nasıl bakar peki?" diye sağdan soldan yardım istemiş. Bir aralık gazetecilere dönerek de şöyle demiş? "Hangi kadın zorunlu olmadıkça para karşılığı vücudunu hiç tanımadığı bir erkeğe satar? Sorarım sizlere... hangi kadın yapar bunu?"

Karısını fuhuşa teşvik etmekle suçlanan Erdoğan İŞÇİ ise, ilerlemiş derecede kalp hastası olduğunu, karısıyla uzun süre birlikte iş aradıklarını, çaldıkları tüm kapılardan "iş yok" diye geri döndüklerini, sonunda da bu yola başvurduklarını söylemiş. Nöbetçi mahkeme Nurseven İŞÇİ'nin tutuklanmasına bir neden olmadığını, kocanın tutukluğunun gereğine karar verdi.

19 Mayıs'ın tüm gazetelerinin birinci sayfalarındaki iri puntolu törensel yazılara karşın işte bugünkü gazetelerde bunlar vardı.

Bir de olmayan bir şey: DUDU GÜL'den yine hiçbir haber yok. Tüm ilişkiler birdenbire koptu idam hücresindeki çingene kızıyla. Birdenbire koparılıverdi bu ilişki. Sanki artık dünyamızda yaşamıyor zavallı Dudu... İdam hücresinin mezar yalnızlığına gömülüp gitti.

19 MAYIS 1919. Mustafa Kemal'in Anadolu ihtilalini halkın önüne düşerek başlatmak için ilk resmi girişim tarihi. Halkımız yer yer emperyalizme karşı verdiği savaşı bu generaller kadrosuyla daha kesin bir sonuca ulaştırmıştır. Şimdi aradan 5 yıl gibi çok kısa bir süre geçmiştir daha. Yani 1925 yılının Ankara'sındayız. Ordu komutanlarından biri olan Fahrettin ALTAY Paşa Atatürk'ün bir yakını olarak Çankaya'ya, köşke davet edilir. Atatürk artık bu dönemde Cumhurbaşkanı'dır. Ne ki Ankara sefildir. Tüm yurt yokluk, hastalık içinde kıvranmaktadır. Savaşın ağır yıkımını kendi kendini iyileştirmeye çabalayarak göğüslemeye çalışmaktadır halkımız... Verem ve sıtma emperyalistlerin istilacı gücü kadar can kaybına neden olmaktadır. İşte böyle bir ortamda Fahrettin Altay Paşa Çankaya köşkünde kaldığı bir hafta süresince günlüğüne şu notları düşmüştür." (Mehmet Kemal'in Cumhuriyet'teki Ankara dizisinden bu anıları aktarıyorum günceme. Ben paşanın anılarını okumadım. Bazı bölümleri alıyorum)"

"22 Ekim 1925 ..... Trenimiz Ankara istasyonuna girdi. İsmet Paşa'nın başkanlığında paşalar karşıladı beni. Otomobile alarak Çankaya köşküne götürdüler. Yemekte Atatürk'ün sağında ağır giyinmiş, 55 yaşlarında bir madam yer aldı. Adının Baver olduğunu öğrendiğim bu madam daire müdiresi olarak İsviçre'den getirilmiş. Fransızca konuşuyor. Uzunca boylu, ağır başlı, kibar bir tavır gösteriyordu. Atatürk'ün kızlarına ("Evlatlıklarına demek istiyor Paşa. Atatürk o sıralarda ne akla hizmetse 4 kızı kendine evlatlık edinmişti. İşte bu kızlara") Avrupa terbiyesi verecekmiş. Yemekler: Çorba, piliç, kuşkonmaz, yeşil fasulye, börek, ayva kompostosu, kavun.

Yemekte gramofon çaldırttı. Saat 14.30'da meclise gittik. Meclis başkanı ilk kez silindir şapka ile ve frakla Meclisi açacağından bunun nasıl yapılacağı gösterildi. Saat 20.30'da yemeğe çağrıldım. Salonda müzik çalınıyordu. Atatürk İsviçreli madem ve manevi evlât edindiği dört küçük kızla yeşil odada oturmuş neşeli neşeli konuşuyordu. Önünde bir kadeh rakı ile biraz leblebi var. Bana karşısında yer gösterdi, bir kadeh ısmarladı. Biraz sonra İnönü geldi.

Yemekte: Çorba, külbastı, ogaten, patlıcan, krema, kavun. Yemek arasında şarap ve sonunda şampanya içildi. Sofradan kalkınca "dans edelim" dediler. Madam Baver'i alarak bir güzel dans yaptı. Bunun adının foksfort olduğunu öğrendim. Biraz ara verildi. Madamı dansa kaldırmaklığımı işaret etti. Bilmem dedimse de ister istemez tutuştuk. Gençlik hayatım memleketin Doğu bölgesinde geçtiği için ömrümde ilk dans bu 55'lik madama kısmetmiş..."

Anılar bu yörüngede sürüyor. Şimdi yerini pek anımsamıyorum ama LOUIS FISCHER'in LENİN adlı yapıtında okuduğumu sanıyorum. Ya da Lenine Tel Qu'il Fût adlı yapıtında okudum. İki lideri kıyaslamak için uzak da olsa bir işe yarar diye düşünüyorum bu 19 Mayıs gecesinde. Ekim Devriminin ya üçüncü ya dördüncü yılı... Köylüler Kremlin'e gelirler Lenin'le görüşmek için. O'nu çalışma odasında battaniyelere sarılı çalıştığını görünce şaşırırlar. Nedenini sorduklarında "Rusya'mızda çok kişi şimdi yoğun bir soğuğun altında titriyor yoldaşlar" yanıtını alırlar ve hemen bu yanıttan sonra Lenin köylülerle ilgilenmeye başlar.

Köylüler yerlerine döndüklerinde bu durumu bir türlü içlerine sindiremezler ve Kremlin'e çeki çeki odun götürürler.

Mustafa Kemal'in halkı açlık, sefalet içindeyken Çankaya köşkünde yeni padişahlığa başlamaması için Bolşevik olması gerekmezdi diye düşünüyorum. Ama bu kadrolar sonunda Ankara caddelerinden köylüleri geçirmemeye başladılar. Eşekleri kenti pisliyor ve başkentin görünümünü bozuyor diye.

Daha kurulurken ihanete uğramış bir Cumhuriyet'in işte gelip dayanacağı yer burasıdır. Koskoca bir iflas. Yine açlık ve sefalet, konsorsiyum borçları, bağımsızlığını yitirmiş bir devlet, Amerikancı generaller, okuma-yazma bilmezlik, işsizlik, her yıl 5 milyar dolar açık veren bir bütçe ve hapishaneler hapishaneler... idamlar idamlar... Mustafa Kemal'in madam Baver'le 1925 yılında Çankaya köşklerinde yaptığı fokstrot dansıyla yediği ogeten, kül bastıların bizi bugünlere getirmesi arasında -çok kişinin kabul etmeyeceği- son derece sıkı, kenetlenmiş bir ilişki vardır. Tıpkı 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı törenlerinde Fransız Büyükelçisi'nin kızıyla sabaha dek dans ettikten sonra içkili ve yorgun başının Fahrettin Altay Paşa'nın göğsüne düşüp kendinden geçişi gibi.

Aslında bu, kendini yenileme gücünü artık bulamayan bir ihtilalcinin yeni atılımlardan kaçarak, yeniden, ama bu kez bir değişik biçimde, yeni kolonalizm ilkelerinin uygulanmaya başlamasının hemen ilk günlerinde kendini emperyalist devletlerin avuçları içine bırakıştır. 1925'lerde generalin göğsüne düşen bu içkili ve yorgun başın kendini bu bırakışı bugün Türkiye'yi yönlendiren İMF ve Düyun-u Umumiye'nin yerini alan Konsorsiyum'ların temellerini oluşturmaya başlamıştır daha o zamanlardan...

Resmi giysileri içinde taşlanmış mabetlerde görkemli tapınma yöntemlerinin geliştirildiği bu günde, halkımızın kurtuluş savaşındaki ölümsüzlüğünü düşünüyorum işte bu gece... Kurtuluş savaşımız emperyalizme karşı verilmiş bir büyük destandır. Dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar halkların her zaman verecekleri bir destandır. Ve bu destanda hiç kuşkusuz kendisine ihanet edenlerin, kendisini sonradan arkadan vuranların unutulmayacak belgeleri de vardır eşsiz bir öğreti olarak.

İşte ben bu 19 Mayıs'da bunları düşündüm. Cezaevlerinde idamlarını bekleyen insanlarımızla birlikte.

21 MAYIS 1982 :

BERTOLT BRECHT'in ANTIGONE adlı oyununu bitirdim. Sofokles'ten esinlenerek sahne uygulaması yapılmış bir oyun. Beni şaşırtan her şeyden önce Brecht'in Sofokles'e karşı duyduğu saygı. Onu "büyük bir şair" olarak nitelendirmesi. Bu yargısını doğrulayacak çok şey var kuşkusuz. Ama onun çağına karşı sorumluluğunu kavramamış olması, giderek çağından sorumlu oluşunu vurgulamaması, beni, işte bu şaşırttı. Brecht'in gerek Aiskhilos, gerek Sofokles ve öteki tragedia yazarları ile çok uzun boylu ilgilendiğini sanmıyorum.

Komün Günleri'ni okuduğumda da bu tür bir tatsızlığa uğramıştım. Özellikle "Komünün Tarihi" adlı, Lissagaray'ın yapıtını okuduktan sonra. Brecht bu oyunu aynı yapıttan yola çıkarak yazmış. Komünün eleştirisini yapan bu son derece önemli yapıtın Brecht'e bir eleştiriyel yaklaşım vermemesi, böylece devrimci pratiğe katkıda bulunabilme olanağını düşünmemiş olması beni çok yadırgatmıştı.

Bunun nedeni şu da olabilir: Sorunlara kendi yaşadığımız toplumun koşulları içinde bakıyoruz. Benim öncelik tanıdığım Brecht için öncelik tanımıyor. Nazi Almanya'sına karşı komünistlerin ve Alman devrimcilerinin yenilgisiyle tüm dünyanın sürüklenmeye başladığı kanlı faşizm serüvenine karşı Brecht'in Komünü ele alışıyla benim o yapıtı başka bir açıdan değerlendirmem -kendi koşullarımız- açısından son derece doğal. Ben örgütlenme, yenilmeme, burjuvazinin oyunlarına alabildiğine titizlik göstermeye çalışırken, Brecht'in hiç kuşkusuz, tüm azgınlığıyla yönetimi ele geçirmiş bir faşist yönetime karşı daha başka koşullandırmaların etkinliğinde ve gerekliliğinde soruna bakması son derece doğal. Ben faşizmin gelmemesi için çaba gösterirken, o gelmiş, yönetimi ele geçirmiş bir faşizme karşı yazıyor.

Ama şimdi durum, daha doğrusu benim durumum, Türkiyeli yazarların durumu Brecht'in durumuna gittikçe daha çok benzemeye başladı. Benzer koşullar içinde yapıtlarımızın nitelendirilmesi gerekebilir. Benim "Komün'ün Öyküsünü" okuduğum zaman içinde bulunduğum koşullarda parlamenter demokrasi şöyle ya da böyle yürürlükteydi. Demokratik örgütler kapatılmamıştı. Demokrasiye yandaş bir takım kurumlar işlevlerini türlü zorluklara karşın yine de yürütebiliyorlardı. Mahkemeler tümden askeri yargıçlarla savcıların eline geçmiş değil, sıkıyönetimin kural tanımayan baskısı böylesine halkımızın ve biz aydınların üzerine abanmış değildi. Bu iki durum birbirinden son derece farklıdır. Bu farklılık yapıtlarımızda hemen etkenliğini gösterir. İçinde bulunduğumuz koşullar neye öncelik tanımamız gerektiğini -bizim dışımızda, çok kez bize rağmen- saptar. Seçeneklerimiz çok azalmıştır elimizde. Çok kez bize düşen yazmamız gerekenleri yazmamızdır. İstediklerimizi değil, kaçınılmaz olanı yazmamızdır geçerli olan. Kaçınılmazla gerekli olanın yazılması, dar kafalı çok kişi için yazarın özgürlüğünün sınırlandırılması anlamına gelir, hemencecik ilk bakışta.

Oysa gerçek bunun tam karşıtında tüm dialektik yapısıyla durur. En az yanılgıya düşmemizi sağlar bu durum.

Kendi dışımızdaki gerçeği kavramamızı kolaylaştırır. O gerçeğin dialektiğinde zenginleşmemizi, ölümsüzleşmemizi sağlayabilir. Bununsa tek bir yolu olduğunu - belledikleri dışında hiçbir yeni şey öğrenmeye niyeti olmayanlar dışında- herkesin kavrayabileceği gibi geçtiği tek yol politik yaklaşımdır.

Politik yaklaşımın kendini yoğunlaştırdığı tüm yapıtlar çağlarını kendilerinde kristalize ederek bize yönelir, bizim kendileriyle ilişkimizi gelecek kuşakların yaşamına doğru yönlendirirler.

Tiyatroya yeni uygulamanın hiç kuşkusuz bizi ilgilendiren güncelliğiyle yaklaşmak zorundayız. Gelenekçi yazarların Antigone'nin böylesi bir yorumla ve yaklaşımla sahnelenmesini eleştirmeleri, karşısına düştükleri gerçek açısından, son derece de doğal. Tıpkı bizim tarihi, insanın dün yaşadıklarını bugünkülere eleştirel bir yaklaşımla yeniden düşünmeye çağırmamız, suçlamamız, yargılamamız, sevmemiz, kıvançla ya da sevgisizlikle karşılamamız kadar doğal...

Yakında belki de yine Brecht'in Shakespeare'den esinlenerek yenilediği Coriolan adlı oyununu okumaya başlayacağım. Ondan önce belki de Lenz'den gerçekleştirdiği "Eğitmen"i de okurum...

AYNI AKŞAM (Ev'de): Yalnız başıma Julia adlı bir filmi izledim. Uzun süredir sinemaya gitmiyordum. Yalnız sinemaya gitmekten -nedenini, kendim de çok iyi kestiremiyorum ama- kaçınıyorum. Herkes çift çift geldiği için olmalı. Yalnızlığımın göze batmasından korkuyorum belki de. Yine de göze alıp bu saçmalığı, filmi izledim bir köşeden. Doğrusu üstünde böylesine düşünmem gerektiğini sanmıyordum.

Julia -bir film konusundan çok- bir roman konusu olabilmeliydi. Sinemanın boyutlarını aşıyor konu. Üstünde özellikle, titizlikle durulması gereken ayrıntılara şöyle bir değiniliyor. Başka türlü de olması olanaksız. Sonuçta herkes en çok en çok üç saatle sınırlıdır. Her şey size üç saat içinde gösterilmek zorundadır. Tüm açıklamaların, üstünde durulması gereken ögelerin, sanatın gereklerinin bu sınırlandırma içinde gerçekleştirilip bitirilmesi gerekir. Aslında sinema için az bir zaman da değil bu. Salt sinemanın kendi diliyle anlatılmak istenen konular yönünden. Böyle düşünürsek sinemaya tanınan sürenin hiç de az olmadığını söyleyebiliriz. Ama sorun bir romanın sinemaya aktarılması ise işte o zaman seçenekler yapmak, sinema dilinin romanın temel yapısını en iyi yansıtacak vurgulama sahnelerini iyi seçmek zorunluluğuyla karşı karşıyasınız demektir. Julia bir romandan mı aktarma bilmiyorum. Ya da senaristi kim onu da bilmiyorum. Filmin doğrudan kendisi beni ilgilendirdiğinden oyuncuların bile adlarını J. FONDA dışında doğru dürüst kavramış değilim. Bir de yapımcısını imza olarak, sanıyorum daha çok yabancı basından çıkarabildim. Zimmerman gibi yazılıyordu adı. Hiç kuşkusuz yanlış yazdım.

Eğer Julia bir romandan aktarılmış değilse, romanın olması gereken bir konu sinema tarafından seçilmiş demektir. Hiç kuşkusuz bu filmin başarısız olduğunu göstermiyor. Ama en azından bunu düşündürüyor işte. Julia tipinin başarılı çizilişi ve özellikle Avrupa'nın yaklaşan faşizm yıllarındaki insanlarının yaşamlarından aktardığı kesitlerin başarısı bunları düşündürdü bana. Bu kesitlerin başarılı oluşu yalnızca dokümanter ve gerçekçi kaynaklardan almasından gelmiyor. Sinema dilinin, sinema sanatının özgün yapısıyla tam bir uyum içinde oluşundan kaynaklanıyor.

Julia'nın neden bir roman konusuna daha çok uygun düşeceğini açıklamak gerekir: Bu doğrudan Julia'nın sınıfsal tabana oturtulmasındaki son derece önemli başarısından kaynaklanıyor. İşte sinema sanatının bir gereği olan yalnızca değinmekle ya da göstermekle yetinmeyip bu tabanı açmak, bu tabanın didik didik etmek gerekliliğinden doğuyor Julia'nın kişiliğini ve sınıfsal konumunu daha iyi kavrayış isteğimizin zorunluluğu. Böyle olabilseydi hiç çekinmeden şunu söyleyecektim, daha doğrusu böyle bir roman okusaydım, hiç çekinmeden şunu söyleyecektim: "Julia 1940'ların Julien SOREL'idir."

Bu aristokrat İngiliz kızının çevresini, sonradan Naziler'in zoba yönetimi altındaki savaşımıyla kıyasladığımda -sinema bunu sık sık geriye dönüşlerle son derece etkili bir biçimde yapıyor- o çevrelerin ikiyüzlülüğünü, kendi kendine yenilmişliğini daha iyi öğrenebilirdik diye düşünüyorum. Julia bu bakımdan Tolstoy'un ANNA KARANIN'i ile benzer ögeler bile taşımaktadır.

J. FONDA'nın başarılı oyunu belli ki Julia'yı oynayan oyuncudan daha başarılı. Ama Julia unutulmaz bir tip olarak belleklerimizde daha iyi yer ediyor. Nedeni de şu: Fonda tipi -gerçekçi- bir yörünge içinde belirlenemiyor. Yazar olma tutkusu, bir yaşlı yazar adamla yaşayışı, birdenbire çok büyük bir üne kavuştuğunda kendisine bu ünü sağlayan oyununun gerçekte ne olduğunu bize bir türlü yapımcıların göstermeyişleri, bunların salt o korkunç rastlantısal ögelerden oluşturularak sergilenmesi oyuncu ne denli başarılı olursa olsun tipi yiyip bitiriyor. Ondan çok bir şey kalmıyor. Ama Julia öyle değil. Onun erişilmesi güç zenginlik içindeki yalnızlığı, koskoca bir salonda büyükannesi ve büyükbabası ile yalnızlığı yanında -Julia'nın kendisinin de dediği gibi- bu bir kent gibi büyük köşkte yaşayan uşakların küçücük bir odaya sıkışıp kalmalarından doğan çocuksu isyanını bize son derece güzel vurguluyor. Ve bu sınıfsal yaklaşımın dialektiğinden Julia tipini hiç uzaklaştırmadığı için yapımcı son derece başarılı bir yapıt veriyor bize. Julia o gerçekçi ve lirik çizgiden yola çıkarak yeni yeni iktidara gelmeye başlayan Naziler'e karşı Avusturya'da verdiği oluşumda aynı çizgi içinde gittikçe daha çok zenginleşerek, dialektik bir bütünlüğe varıyor. Tüm başarılı tipler sanatı da bu yolla ölümsüzlüklerine varmışlardır çağlarının tanıklığını yaparak.

Özellikle üstünde durmak istediğim bir yer daha var: Anlatamayacağım kadar belki de güzel ve önemli. Julia'nın arkadaşının, yani FONDA'nın şu Amerikalı yazar kadının Julia'nın erkek kardeşiyle Paris'teki konuşma sahnesi. İşte daha çok bu

ayrıntıların getirdiği düşüncelerle bu filmin konusunun roman sanatınca ele alınması gerektiğini söyledim.

Bu ayrıntılar Julia'nın içinden çıktığı sınıfın yapısını çok net biçimde yakalayıp irdeliyor. O sınıfın ikiyüzlülüğünü... kendinden başkasını düşünmeyen bencilliğiyle, bu yapıdan bir çiçek gibi fırlayıp açan Julia'nın özverisini... kaçamaksız bir biçimde noktalıyor. Tartışmamız gereken şeylerin ne olduğunu söylüyor bize. Hiç tartışmamamız gerekeni de... yani artık geride bırakmış olmamız gereken şeyi...

TEK başıma filmi izlememin bir yararı da oluyor... kendi kendime örneğin yaşaran gözlerimi kimseden saklamak gereğini duymuyorum.

Ve faşizme karşı her zaman nasıl uyanık, uykumuzda bile uyanık durmamız gerektiğini kendi kendime yenileyip duruyorum.

O nedenle işte ey Güncem, beni gelecek kuşaklara karşı utançtan, onulmaz ayıplardan kurtarman için sana daha çok sarılıyor ve örneğin, başı istenen sendikacılardan BAŞTÜRK'ün sorgulamasını tüm özenimle, verilebildiğince aktarmaya çalışıyorum; elimden gelen şimdilik bu. Elimden gelenin de bir gün bir işe yarayıp yaramayacağını bilemiyorum. Bezginlik sarıyor içimi. Yenilgi, soğuk bir rutubet gibi, kalın bir sis gibi ağır ağır ilerleyerek her şeyi yutuyor. Sisin yutamadığı kalın çizgili kümelerin yanına dek sokulabildiğimdeyse şu konuşmaların tanığı oluyorum:

YARGIÇ BİNBAŞI – Sana sorulacak 100 sorum daha var...

BAŞTÜRK – Benim de verilecek yanıtlarım olacaktır.

BNB. YARGIÇ – Kıbrıs konusunu ele alalım. Neden Kıbrıs'tan Türk askerinin çekilmesini istiyordunuz?

BAŞTÜRK – Yalnızca Türk askerinin çekilmesini istemedik. Türk askeriyle birlikte İngiliz, Yunan tüm askersel güçlerin adadan çekilmeleri isteğinde bulunduk. Doğru bulduğumuz buydu da onun için böyle istedik. Savcılık iddialarında kamuoyuna da, basına da yanıltıcı savlar ileri sürdü. DİSK temelde Kıbrıs Barış harekâtını sonuna dek gerek maddi, gerek manevi açıdan desteklemiş, Türk askerinin Kıbrıs'ta bu koşullarda bulunmasının bir zorunluluk olduğunu savunmuştur. Bu o zaman DİSK'in Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Başbakan'la karşılıklı yapılan mesajlar, özel Kıbrıs DİSK dergisiyle ve fabrikalarda maddi destek sağlanması ile sabittir. Ayrıca ben Kıbrıs'a asker gönderilmesine karar veren parlamentonun üyesiydim.

BNB. YARGIÇ – Bir önceki oturumda öne sürülen anti-faşist mücadelenin parlamento dışına kaydırılması konusu üstünde duralım. Bu konuyu daha da açmak gererliliği vardır iddianameye göre...

BAŞTÜRK – Bu konuda DİSK'in genel görüşü belli. Ancak iddianamede yer alan suçlamadan bilgim yok. Ayrıca önceki sorgulama celsesinde 6. Genel Kurul ile 20

Mart Faşizme İhtar eylemi arasında zaman açısından fark olduğunu da belirtmiştim. Savcılık da bizim bilmediğimiz bir belge varsa çıkarıp göstermelidir. Ben kendisini yanıtlamaya hazırım.

BNB. YARGIÇ – "Anayasanın kabul ettiği demokrasi"den ne amaçlıyorsunuz örneğin?

BAŞTÜRK – Çoğulcu, katılımcı demokrasi...

BNB. YARGIÇ – Sosyal demokrasi n'oluyor peki?

BAŞTÜRK – Kavramlar üzerine sürekli sorulara muhatap oluyorum. Sosyal demokrasi CHP'nin siyasi anlayışını yansıtan bir kavramdır. İçeriğini yetkilisi açıklayabilir.

BNB. YARGIÇ – 1. Ören'de demokrasi platformunun oluşturulmasına ilişkin yazıya ek olarak açıklanan DİSK eylemlerinin yasal sendikal eylemlerle doğrudan ne ilişkisi olabilir? Bunlar ancak bir siyasi partinin istemleri olabilir olsa olsa.

BAŞTÜRK – Bu istemler ulusal ve uluslararası sendikal demokrasinin var olduğu ülkelerde, sendikaların görev kapsamı içindedir. Bu kesinkes böyledir. DİSK sendikal bir örgüt olarak Sendikalar yasasına dayanarak ereklerini ve istemlerini somutlaştırmıştır. Bu istemler kamuoyuna açıklanmış, ilgili ve sorumlulara iletilmiştir. DİSK'in kuruluş amacı, kuruluş bildirgesi, tüzüğü, dokümanları bu çerçeve içinde oluşmuştur. İstemlerimiz kesinlikle yasaldır.

BNB. YARGIÇ – Şimdi bir kez daha üzerinde durmak gereğini duyuyorum. Nasıl oluyor da DİSK'in öncülüğünde birleştirilecek siyasal grupların oluşturacağı bir savaşım cephesi sendikal örgütün doğrudan bir işlevi oluyor?

BAŞTÜRK – İddianamede böylesi bir soruyu içine alacak, böylesi bir anlatım biçimi yok. Ancak daha önceki celselerde Türkiye'deki sol siyasi hareketlerdeki bölünmüşlüğün, DİSK'in ekonomik, demokratik mücadelesine de büyük ölçüde zarar vermekte olduğunu, bu bölünmüşlüğün giderilmesinin, işçi sınıfının siyasal mücadelesi için gerekli olduğuna ilişkin DİSK görüşünü açıklamıştım. Siyasi gruplar ülkemizde Anayasa ve onun öngördüğü köklü dönüşümleri yine anayasal yoldan gerçekleştirmeyi öngören siyasi partilerdir. DİSK bu görüşlerinin dışında kendini siyasi parti yerine koymamıştır. Ne de DİSK'in çatısı altında böyle bir siyasi birleşimden söz etmiştir. İddiayı reddediyorum.

BNB. YARGIÇ – Peki partilerin birlikteliğini istemek siyaset yapmak demek değil midir?

BAŞTÜRK – Sorularınızın içinde ve temelinde DİSK'in yasadığı eylemlerde bulunduğu savı var. DİSK'in işçilerin ekonomik istemleri yanında sömürüye, faşizme, emperyalizme karşı temel hak ve özgürlükler, demokrasi ve barış için mücadele ettiğini

açıklamış olması, Türk Ceza Yasasının 1. maddesindeki açıklık ilkesine aykırı olarak DİSK'in yasadışı eylemlerde bulunduğunun kanıtı sayılmaktadır. Oysa...

BNB. YARGIÇ – (Sözünü keserek) Soruya eleştiri yöneltemezsin. Sana soruları açıklarsın yalnızca.

BAŞTÜRK- Belirtmek isterim ki DİSK 274 sayılı sendikalar yasasına göre eylemlerde bulunan bir kuruluştur. Yasanın 1. maddesine göre işçi ve işveren kuruluşları üyelerinin iktisadi, sosyal, kültürel çıkarlarını korumakla yükümlüdürler. Yani Anayasamıza göre sendikalar Devlet Planlama Teşkilatı'nın uğraştığı bütün kurumlarla ilgilenir. Toplumumuzda hiçbir sorun yoktur ki, sendikalar o sorunun dışında kalsın, o sorunla uğraşmak zorunda ve de görevinde olmasın. Üniversitelerimizde okutulan sosyal-ekonomik, sosyal-siyaset ders kitaplarında sendikaların görev alanları genişliği ile açıklanmıştır... Bu...

BNB. YARGIÇ – (Baştürk'ün sözünü keserek) Profesörlerin görüşlerini burada açıklayamazsın. O başka iş... o başka. Senin açıklayacağın şu: sol partilerin birlikteliğini istemek yasal mıdır, değil midir? Sendikaların işlevi açısından kuşkusuz... yalnızca o açıdan...

BAŞTÜRK – Sendikaların ekonomik ve sosyal sorunların çözümünde üstlendikleri görev dolaylı ya da dolaysız siyasi yapı ve iktidarlardan soyutlanarak değerlendirilemez. Bu nedenle sendikalar yalnızca ücret sorunu ile uğraşsalar bile, bu onların siyasetle uğraşmaları demektir. Türkiye'de işçi sınıfının ekonomik mücadelesi yanında siyasal mücadelelerin siyasi partiler aracılığı ile verilmesi ve bunun başarı ile sürdürülmesini, Türkiye'de dağınıklık içinde olan sol siyasi hareketini birlikteliğini istemek, her sosyalistin olduğu kadar, DİSK'in de hakkıdır. Sendikalar yasası 16. maddesi yasak eylemleri belirlemiştir. Dışındaki konularda eylemlerde bulunmak yasalarımıza göre de, İLO kararlarına göre de haktır.

BNB. YARGIÇ – İşçi sınıfına sahip çıkmak isteyen siyasi partiler var. Buna rağmen DİSK'in işçi sınıfı partisi işlevini üstlenmek istediğini savına karşı ne dersin?

BAŞTÜRK – Birkaç kez söyledim. Birçok kez sorulara cevaben DİSK'in hiçbir kararında ya da eyleminde kendisini siyasi parti yerine koyan davranışının bulunmadığını açıklamıştım. DİSK tüzüğü ve öteki dokümanları içinde 20'ye yakın yerinde DİSK'in bir siyasi parti olmadığı, olamayacağı, böylesi bir işlevi üstlenemeyeceği, böylesi görüşlere sahip olanların DİSK toplumu içinde yerlerinin bulunamayacağı doğrultusunda açıklamalarda bulunmuştur. Aynı şeyleri tekrar ediyorum.

BNB. YARGIÇ – Sorunun amacı o değil. Partiler varken DİSK birliktelik çalışmalarına neden gereklilik duydu?

BAŞTÜRK – Türkiye'de sosyalist partilerin hiçbirinin işçi sınıfı ile kucaklaşmamış olduğu bir gerçektir. Bu siyasal partilerin yönetiminde işçiler söz ve

karar sahibi de değillerdir. Bu nedenle DİSK bu duruma eleştiri ve istemler getirmiştir. Bunun da hiçbir zaman suç olmadığını biliyoruz. Bu bizim doğal hakkımızdır.

24 MAYIS 1982: Bugün BARIŞ derneğinde tutuklu arkadaşların duruşma günü. N'olup bittiğini son derece merak ediyorum. Hemen salıverirler mi, yoksa uzatırlar mı? Akşam telefonla durumu öğrenmeye çalışacağım. Onlara da bazen kızıyorum: en küçük bir biçimde kendilerinden haber ulaştırmayı düşünmüyorlar. Örneğin Ataol'un karısı Ludmila'ya telefon etmesem, o hiçbir zaman oradaki durumu bana -ziyaret günlerinden dönüşte- anlatma gereğini duymuyor. O zaman ben hep aramakla rahatsız edip etmediğim konusunda belki de son derece gereksiz bir kaygıya kapılıyorum.

- YILMAZ GÜNEY "HER ZAMAN VE BUGÜN AKDENİZ" KONGRESİNE KATILDI.

"Milliyet-Özgen Acar/Hydra Adası'ndan bildiriyor."

Türk Hükümetinin gerek Fransız gerek Yunan hükümetlerinden resmen geri verilmesini istedikleri Yılmaz Güney dün bu dinlence adasında bu iki ülkenin başbakanı, kültür bakanları ve sanat adamlarının önünde gözyaşlarını tutamayarak ağladı. Fransız Başbakanı Pierre Mauroy "Her zaman ve Bugün Akdeniz" adlı kongrenin düzenlenmesi, özgürlük savaşımı, Yunan askeri yönetimine karşı direnmesinde gösterdiği üstün başarıdan ötürü Yunan Kültür Bakanı Melina Merkuri'ye kongre kapanırken "Lègion D'Honneure" madalyası taktı. Yunan Başbakanı Andreas Papandreu'nun da izlediği bu madalya verme olayı sırasında Yılmaz Güney'in gözlerinin yaşardığını ve ağlamaya başladığını gören Merkuri, Fransız Başbakanına teşekkür ederken Yılmaz Güney'e dönerek:

- Seni şu anda benden başka hiç kimse daha iyi anlayamaz." dedi.

Türk hükümet yetkililerince gerek Fransa'dan gerek Yunanistan'dan resmen geri gönderilmesi istenen Yılmaz Güney toplantı salonunda Fransız Başbakanı'ndan 6, Yunan Başbakanı'ndan 6 delege ötede oturuyordu. Hemen hemen aralarında gibi. Merkuri'nin Yılmaz Güney'i göstererek yaptığı bu konuşma üzerine her iki Başbakan da başlarını Güney'e doğru çevirerek kendisini ve ağlayışını gördüler. (...) öte yandan toplantıya çağrılan Yaşar Kemal ve Zülfi Livaneli kongrenin ortak düzenleyicisi Fransız Kültür Bakanı Jacque Lang ile Mercuri'ye Paris'ten gönderdikleri mesajda "Başka işleri olduğu için katılamayacaklarını" son dakikada bildirdiler. ("Bu konuda Cumhuriyet ya da Hürriyet'te bir gün önce çıkan bir haber vardı. Bu haberde Y. KEMAL'le Z. LİVANELİ kongreye politika sokulduğu kaygısıyla toplantıya katılmayacaklarını bildiriyorlardı.")

Her iki Türk sanatçısının kongreye politika karışması olasılığı üzerine katılmaktan caydıkları yakınlarınca belirtilmiştir. (...)

25 MAYIS 1982 :

AKŞAM LUDMİLA İLE görüştüm. Ben durumu yanlış biliyormuşum. Sonradan yanlış bildiğim bugün doğru çıktı ya o da başka. 24 Mayıs'ta ben duruşması olacağını sanıyordum Barış Derneği yöneticilerinin. Oysa dün "tutukluluğa itiraz" süresinin başlangıcıymış. Avukatlar böyle bir istemde bulunmamışlar. Çünkü Askeri savcı suçlamalarını hazırlayıp Haziran ayının ortasında duruşma günü isteyeceğini söylemiş. Yani Haziran ayı ortasında dava açılacakmış...

Salıverilip salıverilmeme umutları arasında bir gidip bir gelirken bu sabahki Cumhuriyet gazetesinde "BARIŞ DERNEĞİ DAVASI" açıldı manşetini gördüm: "İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri savcılığı Barış Derneği ile ilgili soruşturma sonucu dernek kurucusu ve yöneticisi hakkında 8 yıldan 30 yıla değin tutukluluk cezaları verilmesi isteminde bulundu. ("Bunu okur okumaz beynimden vurulmuşa döndüm. İlk düşündüğüm "acaba Ataol dışarıya kaçsa mıydı? düşüncesi oldu. Dışarıdaki savaşımı güçlendirmez miydi böyle bir tutumun sonucu? Hep bunu düşündüm işte. Ataol'la son konuşmamızda bu olasılık üstünde durmuştum." Yazarlar Sendikası Genel Sekreteri konumunda bulunman içerideki cuntacılara karşı verilecek savaşımda dışarıdan sana etkinlik kazandırır." Ama sonra bunun karşı varsayımı üstünde de durduk. Dışarıdaki coşkulu, gösterişli havanın çok uzun sürmediği, bir süre sonra dış kamuoyunun bu tutuma alıştığı, işin umursamazlığa dönüştüğü, asıl etkenliğin -kalınabildiği sürece- içeride varlığımızı sürdürmek olduğu konusunu da en az bir önceki varsayım kadar önemseyerek düşündük. Sonunda Ataol, hiç kuşkusuz daha bir çok arkadaşıyla da konuşarak, gidip teslim oldu. Ama bugün en az cezanın 8 yıldan başlatılmak istemiyle karşılaşınca birden irkildim. Özellikle Barış Dernekleri'nin Avrupa'nın her kesiminde, her siyasal düşünceden insanı kendi çatısı altında toplamış olmasının, cuntanın bu tutuklamaları karşısında önemli bir baskı unsuru oluşturduğunu bilir, görürken, giderek kulağımıza dek çalınan bazı sözlerden yetkililerin "keşke böyle bir girişimdi bulunmasaydık, başımıza dert aldık" sözlerine bel bağlamışken.... Böyle bir katı istemle karşılaşıvermek nasıl son derece gafil avlandığımızı gösteriyor.

Şimdi yanıldığımızı daha iyi anlıyorum. Gerçi duruşma sürecinde hiç kuşkusuz çok olumlu gelişmeler olabilir. Ama besbelli ki arkadaşlarımızın özgürlüklerine kavuşmaları belki de sonbaharı bulabilecektir... Generaller cuntasının yönetimi bir yavaşlayan, sonra tüm gücüyle abanıveren zorbalığıyla işte böyle sürüp gidiyor... Savcı açıkladığı suçlamasında şunları da söylemiş... Haklarında dava açılan sanıklar dışında öteki Barış Derneği üyeleri ve dernek toplantılarına katılarak suç oluşturan eylemlerde ve açıklamalarda bununla kişileri de kapsayacak biçimde soruşturmanın sürdürüldüğünü, genişletildiğini belirtmiş. Bu durumda sıra -büyük bir olasılıkla- bize de gelebilir. Şimdi istenen cezaları Cumhuriyet'ten alarak günceme geçiyorum.")

8-30 yıl tutuklanması istenenler: Mehmet DİKERDEM (Barış Derneği Başkanı - Emekli Büyükelçi), Dr. Erdal ATABEK (Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi Başkanı), Avukat Orhan APAYDIN (İstanbul Barosu Başkanı), Niyazi DALYANCI

(Gazeteci), Nedim TARHAN (Eski Milletvekili), İsmail ÖZTORUN (O da cuntanın kapattığı son mecliste milletvekiliydi)... 8-15 yıl hapsi istenenler: Reha İSVAN (Eski Belediye Başkanı Ahmet İSVAN'ın eşi), Kemal Tahsin USLUOĞLU (TEK'te mühendis), Harun Aykut GÖKER (Mühendis), Halûk TOSUN (ODTÜ Öğretim Üyesi), Şefik ASAN (Edebiyat öğrenmeni), Aybars UNGAN (TEK'te mühendis), Ali Erol TAYGUN (Rejisör), Uğur KÖKTEN (Mühendis), Metin ÖZEK, - Ataol BERHAMOĞLU (Yazar, Eleştirmen) Ali SİRMEN (Gazeteci, Yazar), Gencay SAYLAN (Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nde öğretim görevlisi), Ergun ENGİN (Elektrik mühendisi), Hüseyin BAŞ (Gazeteci), Mustafa GAZALCI (Kapatılan meclisin milletvekili), Nurettin YILMAZ (Milletvekili), Gündoğan GÖRSEV - Kemal ANADOL (Milletvekilleri), Melih TÜMER (İTİA İktisat Fakültesi dekanı), Hasan Fehmi MAVİ (Sağlık memuru), Yavuz ÇİZMECİ (Mühendis), Medet SERHAT (Avukat), Semra ÖZDAMAR (Sinema sanatçısı).

- YIMAZ GÜNEY FRANSIZ BAŞBAKAN'IN UÇAĞIYLA YUNANİSTAN'DAN AYRILDI

Alman Haber Ajansı gerekirse Yunanistan'ın Yılmaz Güney'e siyasi sığınma hakkı vereceği konusunda dünya basınına bir duyuruda bulundu. Kongrenin bitiminden sonra Yılmaz Güney, kilise avlusunda Yunan Başbakanı Andreas Paparendue ve Fransız Başbakanı Pierre Mouroy'la tanıştırıldı. Yılmaz Güney'i iki ülkenin başbakanlarına tanıştıran albaylar cuntası döneminde direnme-savaşım örneği veren Melina Mercuri'ydir. Her iki başbakanın Yılmaz GÜNEY'i kucaklayarak öpmeleri çeşitli yorumlara neden oldu. İki başbakanın bu davranışlarıyla Türkiye'nin resmen geri gönderme istemine karşılık verdikleri belirtiliyor. Bir başka, ama kesinkes gözüyle bakılan bir başka söylentiye göre GÜNEY, Yunanistan'dan Fransız Başbakanı'nın uçağıyla ayrıldı. Güney bir gün önce gazetecilerle yaptığı söyleşide Ermeni teröristlerinin eylemlerini eleştirmiş "Ermeniler cinayet işleyerek amaçlarına erişemezler." demiştir.

- DANIŞMA MECLİSİNDE BİR İDAM ONAYLANDI.

İdamı onaylanan kişi, sağ görüşlü Ali Bülent ORKAN. 16 Mayıs 1979'da sol görüşlülerin gittiği Ankara Etlik – Piyangotepe'deki kıraathanede bulunanları silahla tarama olayına karışmış, 7 kişinin ölümüne yol aşmıştı bu kanlı girişim. 1957 doğumlu Orkan solcularca öldürülen 2 arkadaşının öcünü alabilmek için bu girişimde bulunduğunu itiraf etmişti. Kendisi Ankara 1 no'lu sıkıyönetim mahkemesince ölüme çarptırıldı.

(" 7 kişinin öldürülmesine karşın çok kişi bu cezayı hak ettiğini söyleyebilir Orkan'ın. Bu yalıtkan görüşten kendimizi kurtaramadığımız sürece sağlıklı hiçbir yargıya varamayacağımız açık. Oynanan oyunların boyutlarının nerelere doğru uzandığını, hangi kaynaklardan yönlendirildiğini kavramamızı engeller böylesine kolaycı bir yaklaşım. Tüm cinayetlerden arınmış bir ülkenin temelinde sınıfsız bir

toplum yaratmak zorunluluğu olduğunu unutmamak zorundayız. Sınıfsız ve emperyalizmin oyuncağı olmaktan kurtulmuş bir toplum...")

- ŞİMDİ SAAT 13.00 haberlerinde IRAK Huninşehr'i terk ettiğini açıkladı. Dün akşam Tahran radyosu bu haberi vermişti. Günceme geçmeden önce kesinlikle kazanmasını bekliyordum. Emperyalizmin bu bölgede yenilgiye uğramasını coşkuyla karşılıyorum. Gerici, işbirlikçi Arap devletleri bir an önce ateşkes sağlanması konusunda girişimlerde bulunuyorlar. Bu girişimlerini yoğunlaştırıyorlar. Onların hemen yanıbaşında ve de gerisinde Amerika savaşın hemen durdurulması gerektiği konusunda yoğun bir çaba harcamaya başlıyor. İşin gülünesi yanı şu: Amerika Birleşik Devletleri bu girişimini "insanlık dışı bir savaşı" engellemek amacıyla yapmak istediğini bildiriyor yayınladığı bildiriyle. Peki Pentagon yöneticileri, iyi niyetli olduğunuzu düşünelim; düşünelim de niye İran orduları Irak'ın sınır kapılarına dayanınca aklınız başınıza geldi? Saldırgan Irak ordularının İran topraklarını 20 ay süreyle işgal altında tuttuğu süreçte aklınız neredeydi? Güzel kentlerin kanlı kentlere dönüştüğü dönemde bu "insanlık dışı savaşı önlemek için" neden en küçük bir girişimde bulunmadınız? Şimdi Birleşmiş Milletler topluluğunu davranış almaya yöneltme isteminizdeki ikiyüzlülük hiç kimsenin ama gerçekten hiç kimsenin gözünden kaçmayacaktır. İkiyüzlülüğünüz sizin kendi gözünüzden bile kaçmıyor artık. Bu ikiyüzlülüğünüzü göre göre sizi onaylayacak olanlar da olacak kuşkusuz. Dilerim bizi onların arasında olmayız. Generaller bile belki böylesine apaçık bir ikiyüzlülüğü – hem de İslam bankası yöneticilerinin İstanbul'daki toplantısının yapıldığı şu günlerde- belki, onlar bile, sizin bu ikiyüzlülüğünüzün görüntüsünü gizleme gücünü kendilerinde bulamazlar.

Huninşehr... senin kurtuluşun İzmir'de topraklarımızdan emperyalist güçlerin denize dökülüşü kadar sevinç veriyor bana. Yürcğim senin ölülerine ağlıyor. Hürremşehr... Huninşhr'e dönüştü. Nice insanlar öldü. Iraklı zavallı erler, Irak'ın halk çocukları öldürüldü kendi benzerleri, kendi dininden olan insanlarca. Her iki tarafta ne kadar asker öldürüldüğünü açıklarken kara düşünüyordum. Bir savaşta hiç kuşkusuz insanlar ölecek... Ölecek ölmesine de, örneğin radyoda "İran kuvvetleri 12 bin Iraklı askerin öldürüldüğünü açıkladılar" yollu bildirileri içime bir türlü sindiremedim. Iraklılar da 10 bin İranlıyı öldürdüklerini iddia ettiler... Bildirilerin böylesine öldürdükleriyle övünür bir görünüme dönüşmesi İran halkının zaferine karşı duyduğum derin coşkuyu tek gölgeleyen, karartan yan. Ne kadar çok öldürdüğümüzle değil, ne kadar az insan öldürmek zorunda kalırsak onunla övünebilmeliyiz. Kazanan, kazanacağı belli olan tarafa yaraşan bu bence. Iraklı askerler... kanlı bir kentin varoşlarında canlarınızı verişinize gözyaşı döküyorum. Saddam Hüseyin'in buyruklarına uymakla suçlayamıyorum sizi. Yöneticiler elimizi kolumuzu sımsıkı bağlayıp asıl düşmanlarımıza karşı değil de yoldaşlarımıza karşı ölmeye ve öldürmeye gönderirler bizi. Aynı şey bizim de başımıza gelebilir. Çünkü halkın denetleyemediği, halkın tümüyle denetime uğradığı bir yönetim biçimimiz var. Bugün, yarın bu yönetim

bizi Yunanlı kardeşlerimizle karşı karşıya bırakabilir. Çünkü kendisi istilaya uğramış bir halk savaş mekanizmasının doğrultusunda hiçbir karşı girişim gerçekleştiremez.

Şimdi, şu günlerde İngilizler'in Falkland adalarını geri alabilmek için ne kadar Arjantinli eri, yani genç insanı öldürdüklerini açıklayan bildirilerini aynı dehşetle izliyorum. Arjantinliler'in de kaç İngilizi öldürdüklerini...

Ah emperyalizm, ah... gözü dönmüş, kaybedeceği çok şeyi olduğunu sanan burjuvazi, dünya egemenliğini, ülkelerin her birinde bir bir yitirmediği sürece insanlar böyle birbirlerini öldürecekler ve seni yalnızca emekleriyle değil kanlarıyla da besleyecekler...

Ama bir gerçek apaçık ortada: dünya kapitalizminin kolları bir bir koparılıyor. Dünya halkları kendilerini bellerinden kavramış bu ejderhadan gittikçe daha çok kurtuluyorlar.

İşte Huninşehr'in zaferini bu duygularla karşılıyorum. Ve bir gün bu kenti mutlaka görmek istiyorum. Mutlaka ziyaret etmek istiyorum.

İran halkının zaferi kutlu olsun. Zaferi kazanan öldürdüklerine de gözyaşı dökebilecek olgunlukda olsun dilerim.

27 MAYIS 1982

ROMANINI yazmak istediğim günün yıldönümü bugün. Aradan tam 22 yıl geçmiş. Türkiye ilk askeri müdahaleyi, 22 yıl önce bugün tanımıştı. Bu girişimin sonucunda bir başbakan, iki basan asıldı. Milletvekillerinin bir büyük bölümü (Demokrat Partililer) Yassıada davaları diye ünlü davalarda çeşitli cezalara çarptırıldılar. Bir Cumhurbaşkanı'nın idamına karar verildi. Bu idam adı geçen cumhurbaşkanının yaş sınırını geçtiği gerekçesiyle yerine getirilmedi. Kendisi bir-iki hafta önce 100. yaş gününü kutladı. Hem de kimlerle? Kendisini iktidardan düşürenlerle... Zavallı kendisini düşürenlerin kimler olduğunu önceleri çok iyi biliyordu. O nedenle onlara hiçbir zaman yüz vermemişti. Temelde kendisini iktidardan düşürenler, bugün AP'nin has, temel kadrolarını oluşturanlardı. Kendi sınıfıydı yani... Bu sınıfın 10 yıllık bir DP uygulamasından sonra vardığı anlaşmaya iktidar ayak uyduramadığı ve karşı da çıktığı için kendi sınıfı tarafından düşürüldü ve burjuvazi ikiyüzlü bir yaklaşımla kendi başbakanının asılmasını bir gözü sevinçten, öteki gözü acıdan yaşararak izledi. Bu şaşılık en kısa sürede egemen sınıfta kayboldu. Çünkü DP iktidarının 10 yıllık uygulaması sonucunda iyice palazlanın burjuvazi artık tümüyle dış sermaye çevreleriyle bütünleşmek, her türlü baskıcı ve denetimci uygulamaları kesinkes yenilgiye uğratmak istiyordu. Oysa ülkenin gerçekleri bu 10 yıllık uygulamada DP iktidarını kendisinin de hiç beklemediği bir biçimde karışmacı, devletçi bir politika izlemeye götürmüştü. Bu yol ayrımının sonucunda hiç kuşkusuz bir fırtına kopacaktı ama nasıl... Ve de hafif kabarmakta olan dalgalar birdenbire köpürerek uçurumlaşmaya ve devlet gemisini ellerinde bulunduranlardan gemiyi

kaptıkları gibi başka bir yöne sürüklemeye başladılar. Sonuçta da gemi parçalandı. Yüzenler karşıya çıktı boğulanlar da vardı.

Burjuvazi iktidar boşluğunu -özellikle 1961/1962 yıllarındaki- silahlı eylemlerle kendisinden almaya kalkışan küçük burjuva, asker kökenlilere karşı AP örgütü içinde ve CHP kanatlarında büyük bir savaşım vererek doldurdu. Bu kez de bir albayı astı. Bir yüzbaşıyı astı. Bunun da adı "demokrasiyi korumak" oldu.

Küçük burjuva ideologlarının şaşkınlığı soruna sınıfsal bir yaklaşım gerçekleştiremedikleri için acınacak biçimde sürmektedir. Örneğin UĞUR MUMCU devrik Cumhurbaşkanı'nın 100. yaş günü şölenlerinde bulunanların arasında kendisini iktidardan düşürenlerin, hatta asılması için yaş sınırını ortadan kaldırmak isteyen adı sanı ünlü hukukçuların bulunuşunu derin bir hayretle izleyip izleyip de "Şu koca tanrının işlerine" bak yollu yazılar yazmayı sürdürüyor. Bu ikiyüzlülüğü bir türlü kafası almıyor. Yakınıp duruyor. 27 Mayısçı kalmakla da övünüyor. Hiç kuşkusuz hâlâ 27 Mayısçı bir girişiminden yana kalmak ve bununla övünmek, kamp değiştirmediğini, neyse o olduğunu vurgulamak bir küçük burjuva dürüstlüğüdür ve de bir küçük burjuva budalalığının geri çizgide kalmış açmazlığıdır.

27 Mayıs ulusal günlerden bir gün olarak kutlanır olmaktan çıkarılır olduğundan bu yana, küçük burjuvalarımızın bu sızlamaları gün geçtikçe daha çok artıyor. Bugün yarın burjuvazi -generaller eliyle kaldırttığı 27 Mayıs törenlerini ve anayasasının- yerine pek ala aynı günü yani 27 Mayıs'ı "ulusal matem günü" olarak da ilân edebilir. O zaman kendi elleriyle kendi başbakanlarını astırmış bir sınıfın bu ikiyüzlülüğüne küçük burjuvalarımızdan hiçbiri kalkıp da gerçek ve doğru bir eleştiri getiremeyecek, sızlamaları artık iki gözü iki çeşme yitirilen bir sevgilinin ardından dökülen gözyaşlarına dönüşüp kalacaktır.

Bunun nedeni şu: Henüz ülkemizde 27 Mayıs'ı oluşturan sınıfsal temeller, sınıfsal çelişki ve ekonomik koşulların vardığı yeni aşamalar doğru dürüst incelenmiş değil. 27 Mayısçı olupla olmamak arasında bölünülüp kalınmış ve bununla yetinilmiş. Hiç kimse daha Menderes'i kendi sınıfının astığını söylemiyor. Burjuvazinin maskesini yüzünden çekip indiremiyor. Çünkü DP iktidarının uygulamasının ekonomik dayanaklarını yeterince açık bir biçimde kavrayıp yorumlayamıyor. Örneğin "Milli Korunma Yasası"nın uygulamasının burjuvazi ile uzlaşmaz aykırılığını ve bunun temel nedenlerini bulup çıkarabilmiş değil. Tıpkı onun gibi bu iktidarın para, kredi politikasının hangi kaynaklara yöneltildiğini de iyice belirginleştirememiş. Yani bir bakıma şöyle demek olası: üretim içinde olmayan küçük burjuva aydınlarımız DP iktidarının ekonomik oluşumlarını hiçbiri zaman yaşamın içinde somutlaştırabilmiş değil. Kitapçılıktan kaynaklanan aydınlıkları o nedenle iki de bir kararıp duruyor.

27 Mayıs'ın bu yıldönümünde işte ben, burjuvazinin bu ilk askersel girişiminden sonra astığı iki bakan, bir başbakan, ilmiğini darağacından indirdiği bir cumhurbaşkanı yine astığı bir albay ve yüzbaşı ve daha sonra 71'lerde yine askersel girişimiyle astığı

gençler ve 80'lerdeki girişiminden sonra şimdi başını istediği sendikacılar, asıp öldürdüğü gençlerden sonra, bu iki işbirlikçi sınıfın satılmışlığının ve ikiyüzlülüğünün en yoğun günlerini yaşadığımız bu günlerde, işte böyle bir günü, böyle bir yıldönümünü DİSK genel başkanının sorgulamasını Günceme aktararak elimden geldiğinde belgelemeye çalışıyorum. Yalnızca işçi liderlerinin değil, öteki kesimlerde gerçek halk demokrasisi uğruna savaşım verenlerin uğradığı işkenceler, tutuklu aydınlar ve kapkara edilen bu güzel günlerin neler olduğunu göstermeye çalışarak...

Günceme aldığım bugünkü haberlere şöyle bir baktığımızda Amerikan emperyalizminin onayında ve desteğinde geliştirilmiş 27 Mayıs askersel girişiminin bugün vardığı noktaları, ulaştığı aşamaları çok iyi kavrarız. Böyle bir duruma gelişimizi 1961 anayasasının -27 Mayıs girişiminin tek olumlu sonucu olarak belleklere kazınan özgürlükçü anayasanın- siyasal iktidarlarca tastamam uygulanmamasının neden olduğunu söylemek çok güç. Böyle bir sav yaşadığımız gerçeklere sırtımızı çevirmek anlamına gelir. 1960'da CHP eliyle iktidarı alma savaşımı veren burjuvazi daha sonra kendisi için ilerleme yolları açacak bir anayasa gerçekleştirmek zorundaydı. Kuvvetler ayrımı ilkesine dayanan bu anayasanın temel dünya görüşü ve misyonu budur. Bugün generaller eliyle bu anayasayı tümüyle değil ama belli bir oranda yeniden ayıklamaya girişiyor, merkezi devlet otoritesini güçlendiriyorsa, artık kendisi için önünü açtığı sandığı yolların dikenlerle dolu olduğunu görmesindendir. İşinin gittikçe zorlaşmasından, Türkiye'yi yönetmedeki yetersizliğinden, ehil olamayışındandır.

1960 yılından bu yana, yani 22 yılda en az üç kez doğrudan doğruya Amerikan emperyalizminin buyruğunda orduyu iktidara zorlayan burjuvazi Türkiye'yi kolay kolay yönetemediğini, işinin bundan sonra daha da güç olduğunu açıkça söylemiyor mu? 27 Mayıs'ın bu yıldönümünde basınımıza yansıyan olaylara şöyle -kısaca- bir göz atalım:

- AMERİKAN AWACS UÇAKLARI KONYA'DA ÜSTLENECEK.

Birdenbire hızlanan bu girişimin Körfez'deki durumla yakın bir ilişkisi var mı? Hiç kuşkusuz var. Çünkü bu uçakların bir bölümü halen yeniden yapılmakta olan Van Havaalanına ve Diyarbakır havaalanlarına yerleştirilecek. Bu uçakların Ecevit'in başbakanlığı döneminde topraklarımıza yerleştirme kararı almıştık. Tutuklu olduğu Yabancı Diller okulunda kulakları çınlasın. Süleyman Demirel'in kapadığı Amerikan üstlerini açmakla kalmamış, bir de bu sistemin ülkeye yerleştirilmesini onaylamıştı.

- BAŞTÜRK'ÜN SORGULAMASI SÜRDÜ.

Binb. YARGIÇ GÜVENER – DİSK'in eğitim çalışmaları üstünde duralım. İşçilerin eğitilmesinden anladığınız ne?

BAŞTÜRK – Eğitim çalışmalarımızın temelini Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 22, 26, 27. maddeleri oluşturur. İşverenlerin işçilere karşı

sürekli olarak sürdürdükleri mücadeleler karşısında eğitimin amacı, sendikalarda işçi sınıfının birliğinin gerçekleştirilmesi, ekonomik, demokratik mücadelede bilinçli kılınmalarına dönük çalışmalar yapmışlardır.

Binb. YARGIÇ – DİSK'in ilkeleri doğrultusunda işçileri eğitmede güttüğü amaç ne?

BAŞTÜRK – Sendika demek dayanışma demektir. İşçilere toplumsal ve siyasal görevlerini yerine getirmelerine yönelik Anayasal Temel Hak ve Özgürlükler öğretilmeye, demokratik bilinç verilmeye çalışılmıştır. Ülke düzeyinde de sendikal düzeyde de çoğulcu ve katılımcı bir demokrasi ancak işçilerin eğitilmesi ve bilinçlenmesi ile olanaklıdır. Eğitimlerimiz savcının ileri sürdüğü gibi hiç de gizli yapılmamıştır. Eğitim çalışmalarımızdan en az 10-15 gün önce gerek işveren kuruluşlarına gerek işverenlere yazılar yazarak izin alınmıştır. Böylesine apaçık gerçekleştirilen eğitim çalışmaları yer ve saati belirtilerek herkesin gözü önünde olmuştur. Ayrıca savcının ileri sürdüğü gibi bu derslerde Marksizm-Leninizm de anlatılmamıştır. Ortalama ilkokul mezunu olan işçilere Marksist-Leninist bilgilerin aktarılması, hele hele bir kitle örgütü olan DİSK'de böylesi bir eğitim yapılabilmesi söz konusu edilemez.

Toplam üç günde yaklaşık 18 saat süren 20-60 yaşları arasındaki insanlarla ileri sürüldüğü gibi böylesi bir eğitim verilmesi olanaksızdır. Böyle bir makine icat edilmemiştir. Eğitimlerde Marksizm-Leninizm bir yana, sosyalist görüşler bile anlatılmamıştır.

Binb. YARGIÇ – Peki hangi konuları işliyordunuz öyleyse eğitim çalışmalarınızda?

BAŞTÜRK – Toplumların gelişimi, dünyada ve Türkiye'de sendikacılığın gelişimi, sendikacılık tarihi, ücret, fiat ve kâr ilişkileri. Ayrıca İş Yasası ile ilişkin açıklamalar... İşte bu konular üzerinde duruyorduk. İddianâmede eğitimlere verdiğimiz önem ve çalışmalar ağır biçimde suçlanmakta, devrimci sözcüğü devrimciliğin ve ihtilâlciliğin kanıtı olarak gösterilmektedir. Oysa DİSK'in devrimcilik anlayışı ne ihtilâlcilik, ne de Marksizm-Leninizm'le ilgisi olmayan, Anayasanın tastamam uygulanmasını içeren bir anlayış biçimidir...

- ERZURUM'DA 36 KİŞİNİN İDAMI İSTENDİ.

- ADANA'DA 3 KİŞİNİN İDAMI İSTENDİ.

Erzurum'da idamı istenen 29 sanık PKK örgütünün üyeleri. 7'si de ülkücü.

Adana'da idamı istenenlerse adam öldürme girişiminde bulunmak, gasp, bildiri dağıtmak suçundan yargılanıyorlar. İdamı istenen İskender Bozkurt, Kemal Tıras, Cemal Türker dışında kalan 16 sanık için de savcılık toplam 250 yıl hapis cezası istedi.

- Cannes Film Festivalinde YILMAZ GÜNEY'in YOL adlı filmi en büyük ödül olan "Altın Palmiye" ödülünü Yunanlı rejisör Costa GAVRAS'ın "Missing" adlı filmiyle paylaştı.

("Ülkenin yüzünü ak eden bir başarının gerçekleştiricisi generaller cuntasının fellik fellik aradığı bir kişi. Tutsalar, bir ellerine geçirseler, yedi kat yerin dibine kilitleyecekler GÜNEY'in başarısının temelinde yatan sevgiyi, kıvancı, yurtseverliği...")

28 MAYIS 1982

BİNBAŞI YARGIÇ – Ülkemizde var olan düzenin sömürü düzeni olduğu, sermaye sınıfının, burjuvazinin işçileri sömürdüğü, devletin sermaye sınıfının sömürü aygıtı olması nedeniyle devletin düzenlediği eğitimin tarafsız olmadığı düşüncesinin işçi sınıfına aşılanmasındaki amaç ve varılması planlanan sonuç ile sınıf temeline dayalı eğitimin Anayasamızdaki eğitimin milliği ilkesi karşısındaki değerlendirmesini ve devletin baskı aracı olmadığı toplumun çeşidi ve dünyadaki yerini açıkla.

BAŞTÜRK – Kapitalist ekonomik düzen elbetteki işçi sınıfını sömürür. Kapitalist düzen toplumu değil, kendi çıkarlarını ön planda tutar. O nedenle ülkemizde var olan, uygulanan düzende kapitalizmin sömürüsü vardır...

BİN. YARGIÇ – İşçilere aşılanmış mıdır, aşılanmamış mıdır? Devlet sömürü aracı mıdır, değil midir? Onları yanıtla sen şimdi...

BAŞTÜRK – Devletin sermaye sınıfının bir sömürü aygıtı olduğu yolunda DİSK'in herhangi bir beyanı, açıklaması yoktur. O nedenle bu konuda bir yanıtta bulunmuyorum.

BİN. YARGIÇ – Ya devletin düzenlediği eğitimin tarafsız olmadığı savına ne diyeceksin?

BAŞTÜRK – Kapitalist sınıfın siyasal iktidarlarınca yapılan eğitim, egemen sınıfların yani kapitalistlerin çıkarına olan bir eğitimdir.

BİN. YARGIÇ – Anayasanın eğitimin ulusallığı ilkesi karşısındaki değerlendirmeyi yapın.

BAŞTÜRK – Anayasa eğitimde, sanayileşmede, toprakta, bütünüyle ekonomik ve sosyal yaşantımızda uygulanabilmiş olsaydı Türkiye'nin yalnız eğitim değil, pek çok konusuna da çözüm getirilmiş olacaktı.

BİN. YARGIÇ – Türkiye'deki eğitim yalnızca kapitalist sınıf yönünden midir?

BAŞTÜRK – Anayasa'nın 21. maddesi çağdaş bilim ve eğitim temellerine aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılamaz demektedir. DİSK kurulduğu günden 12 Eylül'e kadar eğitimde eşitliği savunmuştur. Askeri savcının kıyas, telkin ve zorlamalarıyla DİSK'e yakıştırmak istediği iddiaları reddediyorum.

BİN. YARGIÇ – (Sorusunu yineleyerek) Yanıt değil bu. Türkiye'de eğitim yalnızca kapitalist sınıf yönünden midir?

BAŞTÜRK – T.C. Anayasası Türkiye'nin düzeninin kapitalist bir düzen olduğunu hiçbir yerde söylememiştir. T.C. Anayasası sosyal devlet ilkesi getirmiştir. Söz konusu edilen eleştiride kapitalist devletin baskısından söz edilmektedir. T.C. Devleti kapitalist bir devlet midir?

BİN. YARGIÇ – Kapitalist Devlet hangi düzenlerde vardır?

BAŞTÜRK – Faşizm'de kapitalist devlet vardır.

BİN. YARGIÇ – Faşizm hangi düzende vardır? Biraz aç... nedir faşizm?

BAŞTÜRK – Faşizm sermaye sınıfının silahlı diktatoryasıdır.

BİN. YARGIÇ – Peki Türkiye'de sınıflar var mıdır?

BAŞTÜRK – Vardır.

BİN. YARGIÇ – Faşizm bu sınıflardan hangisinindir?

BAŞTÜRK – Faşizm sermaye sınıfınındır.

BİN. YARGIÇ – Şimdi, Türkiye'de sermaye sınıfı var olduğun göre faşizm var mıdır, yok mudur Türkiye'de...?

BAŞTÜRK – T.C. Anayasası faşizme kapalıdır. DİSK faşizme her zaman karşı olmuştur.

BİN. YARGIÇ – DİSK'in 1967'den 12 Eylül'e dek süren çalışmaları zamanında Türkiye'de faşizm tehlikesi (emperyalizm, şovenizm, tekelcilik) var mıydı, yok muydu? Ve neydi?

BAŞTÜRK – Ankara Sıkıyönetim Mahkemeleri'nde Türkiye'ye faşizmi getirmek iddiasında olan bir partinin ve yan kuruluşlarının davası sürmektedir. Emperyalizm dünyamızda hep var olmuştur. Halen de geri kalmış ülkelerin emperyalist ülkelerce sömürüldüğü de bir gerçektir. Aydınlar, işçiler, köylüler faşizme karşı çıkmakla görev yapmaktadırlar. DİSK faşizmin ekonomik yönüne de, siyasal yönüne de, kültürel yönüne de karşıdır. Daha önce de söylediğim gibi her türlü diktaya, ister faşist, ister Marksist-Leninist, ister komünist olsun karşıyız.

BİN. YARGIÇ – Türkiye'de işçi sınıfı sömürülüyor muydu? Kimin tarafından?

BAŞTÜRK – Kapitalistler ellerinde bulundurdukları üretim araçlarında çalıştırdıkları işçileri dün de sömürüyorlardı, bugün de sömürüyorlar.

BİN. YARGIÇ – Bugün hakkında cevap veremezsin

BAŞTÜRK – Ben genelini söylüyorum...

SORGULAMANIN 28 Mayıs 1982 gün ve 13. DURUŞMASINDA:

BİN. YARGIÇ – Sosyalist ve kapitalist toplumlardaki üretim biçimlerinde "üretim araçları" "sınıf mücadelesi" ve "sömürü üçlüsü"nün değerlendirmesini yaparak, üretim araçlarının toplumsallaştırılması (Yani: burjuva sınıfının ekonomik, siyasal egemenliğinin ortadan kaldırılması)nın işçiler ve öteki emekçi tabakalarda nasıl gerçekleştirileceğini anlatın.

BAŞTÜRK – Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Anayasası ne sosyalist ve ne de kapitalist bir anayasadır. Devlet düzenimiz çoğulcu ve katılımcı demokrasiyi öngörmüştür. DİSK hiçbir açıklamasında üretim araçlarının bütünüyle toplumlaştırılması savını ortaya atmamıştır. Kuruluş bildirgesinde açıklandığı üzere, temel üretim araçlarının Anayasa ve yasalar doğrultusunda, Devlet eliyle işletilmesini kabul etmiştir. Burjuva sınıfının ortadan kaldırılması gibi bir savı yoktur ve olamaz. Zira çoğulcu demokrasilerde burjuvazi de olacaktır. İşçi sınıfı da olacaktır. Bu nedenle iddiayı tümüyle reddediyorum. Biz, çoğulcu, katılımcı demokratik sistem içinde halk oyuyla sosyalist düşüncenin siyasal iktidar olmasını istiyoruz.

BİN. YARGIÇ – N'olacak peki o zaman üretim araçları?

BAŞTÜRK – Sosyalist iktidar geldiği takdirde, parlamento ve onun siyasal iktidarı sosyalist bir yapı üstlenecekse, o yapının karar organları ve hükümetleri bunun nasıl olacağına karar verirler. Ekonomik uygulamaların oluşumuna onlar karar verirler.

BİN. YARGIÇ – Kapitalist düzende üretim ilişkileri ne durumdadır?

BAŞTÜRK – Türkiye'de kapitalist düzen yoktur. Kapitalistlere dayanan siyasal iktidarlar oluşmuştur. T.C. Anayasası kapitalist düzeni değil, karma ekonomiyi benimsemiştir. O nedenle siyasal iktidarlar Anayasa'nın bu ilkesine bağlı kalmaya zorunludurlar.

BİN. YARGIÇ – Sömürünün temeli nerededir? Türkiye'de var mıdır? Buradan sınıf uzlaşmazlığına gelin. Sömürü nasıl kalkacaktır?

BAŞTÜRK – Türkiye'de özel girişimcilik vardır. Üretim araçlarının bir bölümü onların elindedir. Karma ekonomi gereği bir bölümü de devlete aittir, devletin işletmeciliğindedir. Anayasa bunu belirlemiştir. İşveren de yasalarca belirtilmiştir. İşçiler de yasalarca belirlenmiştir. İşverenin olduğu kadar üretim yapan işçinin çıkarları ayrı ayrıdır. O nedenle aralarında sınıf uzlaşmazlığı vardır. Bu uzlaşmazlığı gidermek için sendikalar yasası ve toplu sözleşme-grev yasaları yürürlüğe konmuştur. Bu yasalar çerçevesinde taraflar demokratik uzlaşmayı yapacakları görüşmelerle bağıtlanacak, toplu iş sözleşmeleriyle gerçekleştirecekler. Demokratik barışı da sağlayacaklardır. Ve böylece sömürü belli ölçüler içerisinde önlenmiş olacaktır. Sömürünün tastamam ortadan kalkabilmesinin Anayasa'nın öngördüğü köklü dönüşümlerin ve reformların

yapılması ile, kısacası Anayasa'nın tastamam uygulanması ile gerçekleştirileceğine DİSK inanmaktadır.

BİN. YARGIÇ – "Sömürüyü ortadan kaldıramazsınız; sömürü her zaman var olmuştur, bundan sonra da var olacaktır; içinde yaşadığımız toplumda işçi, emeğinin karşılığını bulabilir; kapitalist toplumda işçiler çalıştıkları iş yerinde kâra ortak olurlar ve yönetime katılırlarsa sömürü ortadan kalkar" biçimindeki soruları yanıtla...

BAŞTÜRK – Bu sorunun ilk bölümü dünya genelinde durum değerlendirmesi için yapılmıştır. Ve de doğrudur. Türkiye'de sömürünün olduğunu da herkes söylüyor. Bizzat işveren sendikalarının temsilcileri bunu söylüyorlar. Anayasamız tastamam uygulanabilirse Türkiye'de var olan sömürü ortadan kalkabilecektir. İçinde yaşadığımız toplumda, işçiler sendikal alanda sürdürdüğü savaşımla emeğinin hakkını almak için mücadele etmektedir. Alabildiğini alır, gücünün yetmediğini alamaz. Sorunun son bölümüne gelince, DİSK'in böyle bir iddiası yoktur ki buna yanıt vereyim.

BİN. YARGIÇ – "Grevler işçi sınıfının okuludur" demekle ne amaçlanıyor? Bunun bilimdeki yeri nedir? DİSK mi dünyaya lanse etmiştir bunu?

BAŞTÜRK – Yaşadığımız hayatın sendikal anlamdaki anlayışımız ötesinde bir anlam taşımamaktadır. Dünyaya ihraç etmedik.

BİN. YARGIÇ – Kitle ve grev eğitimi ne demektir peki? Nasıl yapılmaktadır bu eğitimler? Amaçları nelerdir?

BAŞTÜRK – Kitle eğitiminin amacı işçilere ekonomik, sosyal, kültürel alanda topluca bilgi vermektir. Sendikal birliği sağlamaya yöneliktir.

BİN. YARGIÇ – Tariş işçilerini de mi bu yönde eğitiyordunuz?

BAŞTÜRK – Zamanın siyasi iktidarı, kendi siyasi düşüncelerine karşıt siyasal düşünce sahibi işçileri TARİŞ ve bağlı işyerlerinde topluca işten çıkarmaları söz konusu edildiği ve bunu basın yoluyla da zamanın genel müdürünce kamuoyuna açıklandığı günlerde panik içerisinde olan işçileri yatıştırmak ve yasal yollardan yapılacak çalışmalar dışında herhangi bir tavır almamalarını, işçilerin iş güvenceleri de dahil ekonomik ve sosyal haklarının yürürlükteki toplu sözleşme garantisi altında olduğunu, işçilere anlatmak üzere Tekstil ve Gıda-İş sendikası yönetici arkadaşlarımızın yöneticileriyle birlikte böylesi bir eğitim çalışması yapılmıştır. İşverenin tahrikleri ve uzlaşmaz tutumu sonucu ortaya çıkan olayların neden ve itici koşulları İzmir Sıkıyönetim Komutanlığı (2) no'lu askeri mahkemesinin 28.05.1981 tarihli kararı ile belirlenmiştir. Bu kararda DİSK'ten hiç söz edilmemektedir. Ancak DİSK yönetim kurulu üyesi ve Tekstil sendikası genel başkanı Rıdvan Budak'ın toplu iş sözleşmesi hükümlerinin uygulanması için gösterdiği çabalar, askeri ve mülkî erkân ile yaptığı görüşmeler, bu kararda genişlemesine yer almaktadır. DİSK, TARİŞ olaylarına meydan verilmemesi için zamanın siyasi iktidarının sorumlu temsilcilerini

ve TARİŞ genel müdürünü defaatle uyarmış ve yaptığı görüşmelerden anlaşma zemini bulmaya büyük ölçüde çaba harcamıştır. Bu konuda geniş açıklamayı "İzmir Tariş Olayları"nı yaşayan yönetici arkadaşlarım genişliğine açıklayacaklardır.

İDAMI İSTENEN SENDİKACININ SORGULAMASI SÜRÜYOR

"31 Mayıs 1982 – 13. sorgulamanın ardı"

BİN. YARGIÇ – (Daha önceki sorusunu yineleyerek) "Grevler işçi sınıfının okullarıdır" sözünün kaynağı nedir? Bilimdeki yerini açıkla. Bu sorunun eğitimlerde nasıl somutlandırıldığını anlat.

BAŞTÜRK – Böyle bir söz duymadım. Kaçıncı sayfada efendim?

BİN. YARGIÇ – 7. Genel Kurul çalışma raporunun 345. sayfasındaki "Grev Eğitimleri" bölümünü bul. İşte orda...

BAŞTÜRK – Burada, üye sendikalar greve gittikleri işyerlerinde sendikaların istekleri üzerine "grev eğitimleri" gerçekleştirildiği, bu eğitimlerde kendilerine temel bilgiler aktarılırken, ayrıca grevin işçi sınıfının ekonomik mücadelesinde yapılan etkili bir eylem olduğu, böylesi bir bilgilendirme içinde grevin bir çeşit okul görevini de yerine getirdiği belirtilmiştir. Yoksa grev kendi başına bir okul değildir.

BİN. YARGIÇ – "İşçi sınıfı içinde ve tüm emekçiler katında yayılmasına çalışılan burjuva ideolojisini etkisiz duruma getirmek ve işçi sınıfı içinde sosyalist bilincin egemenliğini sağlamak gibi ideolojik mücadele amaçlanarak uygulamaktan ibaret olan eğitim çalışmalarının" ekonomik mücadele olan DİSK'in ideolojik mücadelenin yapılacağı kuruluş olan işçi sınıfı partisi görevini üstlenmesi demek değil midir?

BAŞTÜRK – Bu sorunun iddianâmedeki yeri nerde? Görebilir miyim?

BİN. YARGIÇ – "DİSK Eğitim Faaliyetleri" cümlesi, ayrıca, iddianâme genelinde "DİSK'in sosyalizmi gerçekleştirme" çalışmalarıyla ilgili, ayrıca 7. Genel Kurul çalışmalarının 335. sayfasındaki anlatımlar... Sorun buralardan kaynaklanıyor.

BAŞTÜRK – Soru buradan kaynaklanıyorsa, doğrudur. Sermaye sınıfı işçi sınıfının ekonomik, demokratik mücadelesine karşı ellerindeki her türlü basın-yayın ve tüm iletişim araçlarıyla mücadele vermektedir.

BİN. YARGIÇ – Bu ne mücadelesidir? Somutlaştır. İletişim araçları nedir? Otobüs müdür? Ne olduğunu açıklayın.

BAŞTÜRK – İletişim araçlarından amaçlanan, TRT, basın-yayın gibi araçlardır. Sermaye sınıfı basın-yayın, TRT gibi araçlarla işçi sınıfının yararına aykırı olarak düşüncelerini yaymaya çalışmaktadır. İşçi sınıfının birliğini bozma, sarı sendikacılığı geliştirmek, grevlerin ekonomiyi çökertmeye yönelik kullanıldığı, sendikal hakların

kısıtlanması, grev hakkının kaldırılması gerektiği gibi açıklamalarla kamuoyu oluşturmaya çalışmaktadır...

BİN. YARGIÇ – (Yeniden sözünü keserek) Sermaye sınıfı dediğin nedir? Bir fabrika sahibi çıkıp da bunları TRT'de diyebilir mi?

BAŞTÜRK – Sermaye sınıfından kastım, sendikal örgütleri olan TİSK, TÜSİAD – ODALAR BİRLİĞİ – TİCARET VE SANAYİ ODALARI gibi kuruluşlardır. Bu kuruluşların yetkilileri yaptıkları açıklamalarla, organ toplantılarında aldıkları kararlarla, Genel Kurul kararlarıyla, işçi sınıfının kazanılmış hak ve özgürlüklerini kısıtlamaya yönelik ve siyasi iktidarları etkilemeye ve böylece işçi sınıfının mücadelesini etkisizleştirmeye yönelik çalışmalarda bulunmaktadırlar. Buna karşı olarak DİSK Eğitim Dairesi'nin de bu çabaların etkinliğini kırmak açısından, yani burjuva ideolojisini etkisiz hale getirmek için verdiği mücadeleyi hem eğitim alanında, hem de diğer çalışmalarda oluşturmaya çalışması doğal ve yasal haktır.

BİN. YARGIÇ – Peki işçi sınıfı işçilerin yararlandığı bu olanakları bulamıyor mu?

BAŞTÜRK – Sermaye sınıfının yararlandığı ve saydığım iletişim araçları karşısında DİSK'in de kendi olanaklarına göre, dergisi, DİSK Ajansı gibi yayın organları vardır.

BİN. YARGIÇ – Türkiye'de her şeyin sınırını devlet çizer. Devlet bu sınırları çizerken sınıfsal mı davranmaktadır, yoksa sınıflar üstü mü?

BAŞTÜRK – T.C. Devleti Türk milletinin devletidir. T.C. Anayasa'sı sosyal devlet ilkesini getirmiştir. Bu ilke devlet olanaklarının toplumun güçsüz kesimlerinin lehinde, onların ekonomik, sosyal ilişkilerine yönelik ve uygar bir toplum yaratmayı amaçlayan görüşleri içermektedir. Yani Türkiye Cumhuriyeti devleti ekonomik alanda güçsüz olanların yanında yer alan bir devlet olma anlayışına sahiptir. T.C. Devleti sınırlama eyleminde bulunurken sınıflar üstüdür.

BİN. YARGIÇ – (Binbaşı Yargıç Baştürk'ün bu panelde ve 7. genel kurul raporunun 525. sayfasında yer alan bir konuşmasını okuyarak) 141 ve 142. maddelere karşı konuşmuşsun işte. Devletin yasaklamalarının sınıfsal olduğunu bizzat sen kendin söylüyorsun...

BAŞTÜRK – Konuşmamda "Devlet sınıf temeline dayandığı için tüm yasaklamalar sınıfsaldır" cümlesi var. Bu paragrafla T.C. Devleti'nin ve Anayasa'sının uzak yakın hiçbir ilişkisi yoktur. Zira T.C. Anayasa'sı ne dinsel açıdan, ne de toplumsal açıdan bir sistem belirlememiştir. Bu anlatım biçimi faşist devleti, teokratik devleti ve sınıf diktatoryasının olduğu devletin eleştirisini getirmektedir. T.C. Devleti ve Anayasa'sı ile ilgisi yoktur. Anayasamız ne dinsel ne de toplumsal sistemi belirlemiş değildir. Bunu anayasal çerçeve içinde kurulup çalışmalarda bulunacak politik iktidarların ekonomik, sosyal görüşlerine ve seçmelerine bırakmıştır. Benim 141

ve 142. maddelere yönelik konuşmam bu maddelerle bugüne değin korunup kollanmakta olan burjuvazinin sınıfsal egemenliğinin eleştirisidir. Siyasi iktidarların maddelerde yaptıkları değişikliklerin, egemen sınıfların çıkarları doğrultusunda insanların temel hak ve özgürlüklerini kısıtlamaya yönelik olduğu varsayımıyla böyle bir eleştiri yaptım. Bunun yargı organları uygulamasıyla bir ilgisi yoktur. Ama biliyoruz ki, Türkiye'de bugün DİSK olayında olduğu gibi, bu madde emekçi sınıfların ve işçi kuruluşlarının yasal mücadelelerinde dahi iddia makamlarınca zorlanarak, elastikiyetinden yararlanarak uygulanmaktadır; uygulanmak istenmektedir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sı parlamentonun yaptığı yasaların, hiçbir kişi ya da kuruluş tarafından eleştirilemeyeceği ve değiştirilmek istenemeyeceği hükmü de getirmiş değildir. Her yurttaş, aydın, düşünür, basın-yayın temsilcileri, bugün yasaların değişmesini gerekçeleriyle birlikte kamuoyuna sunmaktadırlar. 141 ve 142. maddelerin değişmesini istemek de aynı şeydir. 274 ve 275 sayılı yasaların değişmesini istemek de aynı şeydir, suç değildir.

BİN. YARGIÇ – 141 ve 142. maddelerin değiştirilmesini istemenin anlamıyla eleştirilmesinin anlamı başka. Bu maddelerin, senin yazındaki amacı burjuvazinin sınıf egemenliğini ve faşist devlet düzenin korumak olduğunu belirtmek. Sen bunu söylüyorsun. İşte o yüzden paneldeki konuşmada geçen "Devlet sınıf temeline dayandığı için tüm yasaklamalar da sınıfsaldır" şeklindeki cümle ile ilişki kurmanın, konuşmanın tümü ele alındığında kaçınılmaz olduğu görülüyor.

BAŞTÜRK – Ben bu konuşmayı İtalyan ceza yasasından alınmış 141 ve 142. maddelerin İtalya'daki faşist devletin korunması amacına yönelik olduğunu, o ülkedeki temel hak ve özgürlükleri, örgütlenme özgürlüğünü yok eden bu yasalardan alınan 141 ve 142. maddelerin 4 kez değiştirilerek, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlandığını dile getirmek ve bu nedenle de eleştirileri ortaya koymak için yaptım. Yoksa Türkiye'de faşist devletin varlığından söz etmedim.

BİN. YARGIÇ – Peki öyleyse "Bu maddeler ülkemizde de aynı görevi sürdürmektedir" demekle ne demek istedin?

BAŞTÜRK – Panelde yaptığım konuşmada 141 ve 142. maddeyi birkaç yerde eleştirdim. "Bu maddeler ülkemizde de aynı görevi sürdürmektedir" dememdeki kasıt, "işçi sınıfının düşünce ve örgütlenme özgürlüklerine konan bu yasak, işçi ve emekçi sınıflarını baskı altında tutmakta, bilim ve sanatın gelişmesini önlemekte, ekonomik, politik, ideolojik, demokratik alanlarda mücadele olanaklarını ortadan kaldırmakta, kısacası toplumsal gelişmeye set çekmektedir. Egemen sınıflar bu maddeler aracılığıyla gerici üretim ilişkilerini sürdürmek istemektedirler, diyerek, çoğulcu, katılımcı, Batı demokrasilerinde olmayan bu uygulamalara DİSK genel başkanı olarak eleştiri getirdim. Ve bunun suç olduğunu da kabul etmiyorum. İddiaları reddediyorum. "Türkiye'de faşist devlet varmış da Abdullah Baştürk onu eleştiriyormuş" gibi yönlendirilen sorudan çıkan anlamı kabul etmiyorum.

5 HAZİRAN 1982:

Canım artık günce falan yazmak istemiyor. Tam bir yılgınlık, bezginlik içindeyim. Nedenini de kestiremiyorum çok kez. Belki çöküntümün başladığı dönemde nedenini kestirebiliyordum ama şimdi artık onu da anımsayamıyorum. Günlüğümde yaşadığım yoğun olaylar gelip göğsüme çörekleniyorlar. Soluk aldırmıyorlar. O zaman ölmekten bile korkmaya başlıyorum. Yani bana sanki ölecekmişim gibi bir duygu gelip yerleşiyor.

Güncem'den kaçmak istiyorum. Güncem'den nefret ediyorum. Ama Generallerin Zabıt Varakası'nı da bir türlü elimden düşüremiyorum. Aradan biraz zaman geçince bu kez de kaygılanmaya başlıyorum; atladığım bir şey var mı, gözümden kaçırdığım önemli bir ayrıntı günlük gazetelerin şurasından burasından kayıp gitti mi belleğimizden? Oysa o ayrıntıcığı iyice öğrenmekte yarar vardı belki... İşte öyle düşününce yeniden günceme dönüyorum ister istemez.

Ve yazarlığımın tek tanığı benim. Ama bir yazar gibi yaşamasını beceremiyorum. Bir yazar gibi yaşamak bir takım zorlukları göze almayı gerektiriyor kuşkusuz. Ah, yazar gibi yaşamanın -benim öznel koşullarım gereği- politik sakıncalardan kaynaklanmıyor. Tutuklamalar, içeriye atmalar bunlar vız geliyor bana. Umurumda bile değil böyle şeyler. Ben yazacağımı yazarım... bu yüzden başıma gelecekler, benim başıma bu şeyleri getirenleri de belirler, onları nitelendirir... ya da bir başka deyişle: Benim başıma bir şeyler getirenler kendi başlarına da bir şeyler getirmiş demektirler.

Sorun benim için bu değil: Sorun yazar gibi yazamamaktan kaynaklanıyor. Ben artık her gün günümün bir büyük bölümünü –ülkesine sorumlu- bir yazar gibi çalışarak, okuyarak, yazarak ve tüm bunlar için savaşım vererek yaşamak istiyorum. Yanımdan bir simitçi çocuk mu geçiyor, bana sorumluluğumu anımsatıyor. İş için kapıyı çalan sırım gibi bir delikanlı, sarıya çalmaya başlamış yüzüyle, çukurlara gömülmeye başlamış gözleriyle bana sorumluluğu anımsatıyor. Sorumluluğumu bir çivi gibi çakıyor kafama... Kendimi onlara karşı savunmaya çalışıyorum: "Elimden geleni yapıyorum sizler için diyorum... ama yazdıklarım yayınlanamıyor... kimse göze almıyor yazdıklarımı basmayı... kaçınıyorlar. Ben'se onların basılması için her şeyi yapıyorum..." İşsiz delikanlı, yoksulluğu içinde geleceğin hesabını benden sorarmış gibi yanımdan geçen simitçi çocuk, idamlara gidenler, haklarında soruşturma, kovuşturma sürdürülenler hiçbir şey demeden kocaman kocaman gözleriyle yüzüme bakıyorlar... Onlardan gizlemeye çalıştığım gerçeği biliyorlar. Yazmak için işi, şunu bunu, güncelliğin kaygılarını terk edemeyişimi kınıyorlar. Önüme asıl barajı bunların çıkardığını, benim bu barajın gerisine sindiğimi görüp biliyor onlar, bu içimden kendileriyle konuşup durduklarım.

Dışımda konuştuklarımsa öyle bir girişimden kesinlikle kaçınmamı öğütlüyorlar. "Kaç kişi kalemiyle ekmeğini çıkarıyor?" Yanıt vermekte zorluk çekiyorum gerçi.

Ama asıl yakıcı soru şu: "Son derece başarılı bir biçimde kolejde okuyup duran kızının okul giderlerini kim karşılayacak? Hadi senin her şeyi göze aldığını düşünelim... açlığında da sefaletinde de yazmayı başarılı bir biçimde sürdüreceğini düşünelim... Peki genç kız olup gelmekte olan Ayşe'nin geleceğini karartmaya hakkın var mı?" İşte kazık gibi katılıp kalıyorum.

Ama son zamanlarda ona da bir çözüm bulur gibi oldum. Uygulamaya geçirip geçiremeyeceğimi bilemiyorum; bulduğum çözüm şu: "Yeni taşındığımız bu kendi evimizi kiraya veririm. En azından 25 bin lira kira getirir bu ev. Ayşe annesinde kalır. Bu parayı onlar alır. Yaptığım hesaplara göre Ayşe'nin okul harcamalarını karşıladığı gibi ellerine de en az ayda 10 bin lira net bir para kalır. O da onları değil, annesinin bir ihtiyacı yok zaten, ama Ayşe'nin aylık giderlerini rahat rahat karşılar. Artık sorumluluğu biraz başkalarının da üstlenmesinde yarar var. Ben de tek başıma küçük bir oda bulurum. İşi devreder, elime geçecek parayla ayda 20/30 bin lirayla yalnızca yazarlığımın gerektirdiği sorumluluk içinde yaşarım. Hüsna'nın okulunu bitirmesi için ne yapmam gerekiyorsa onu da yapmak zorundayım. Hiç kuşkusuz en az önümüzdeki yılın giderlerini karşılayacak bir parayı onun hesabına yatırırım. Ağabeyinin işleri iyi gidiyor. Kendisiyle konuşur, ağabeyinin yanında kalmasını sağlar, zaman zaman ben desteğimi sürdürürüm. Üniversiteyi bitirmesi için yarı yolda bırakmam onu da. Sonradan bu bana büyük bir sıkıntı verir. Ama artık her şeyi benim omuzlarımda taşımayı istemek yalnızca bana karşı değil, yazarlığıma karşı da bir sorumsuzluk olmaz mı? Hiç kimseyi köklü bir zarara sokmadan, köklü bir değişime gitmekten başka hiçbir çıkar yol bulamıyorum."

İşte böyle düşünüyorum. Ancak yazdığım zaman yaşadığımı duyarlıyorum. Yaşamın tadına varıyorum.

O nedenle yine de Günce'mi izliyorum. Baştürk sorgulamasını aktarmayı sürdürüyorum. Ama ne yapıp etmeli Güncem'in tutsaklığından kendimi kurtarmalıyım.

- 2 HAZİRAN 1982'DE DİSK GENEL BAŞKANI BAŞTÜRK'ÜN SORGULAMASI-

BİN. YARGIÇ GÜVENER – Sorgulamayı "DİSK Eğitim Notları" adlı kitapta kaldığımız yerden sürdürüyorum. Bu kitaptaki "burjuva ideolojisini engellemek ve sosyalist bilincin gelişmesini sağlamak" yoluyla bir ideolojik biçim ortaya konduğu savına karşı ne diyorsun?

BAŞTÜRK – İşçi sınıfının ekonomik, sosyal ve kültürel uğraşlarının sürdürüldüğü sendikalarda işveren sınıfının da kendi ekonomik, sosyal, kültürel uğraşlarıyla işçi sınıfının çıkarlarına ve gelişmesine karşıt olan eylemlerini etkisizleştirmek, işçi sınıfının mücadelesinin haklılığını yasa ve anayasa çerçevesinde kendi düşünce biçimini her türlü olanak ve araçlarla geliştirerek sendikal alandaki

ideolojik görüşlerimizin anlatılması, yaygınlaştırılması, geliştirilmesi sendikaların görevidir.

BİN. YARGIÇ – İdeolojik mücadele sendikal mı, siyasal mı?

BAŞTÜRK – Siyasal mücadelenin siyasal partiler aracılığıyla yapılacağını daha önce söylemiştim. Burada konu edilense işçi sınıfının ekonomik, sosyal, kültürel çalışmalarının geliştirilmesine dönük düşünce biçimidir.

BİN. YARGIÇ – Eğitim çalışmalarının ideolojik niteliği üzerinde duralım. Neden doğrudan eğitim değil de ideolojik?

BAŞTÜRK – İdeolojik tanımı fazla abartılıyor. İdeoloji sözcüğünden ne anladığımızı...

BİN. YARGIÇ – Kimse abartmıyor. Abartan mabartan yok...

BAŞTÜRK – Peki. Genelde abartılıyor. İdeolojik tanımından ne anladığımı açıklıyorum: Her insanın, her toplumun, her kuruluşun bir düşünce biçimi vardır. Bunların topluluğu ideolojidir. İdeoloji bir toplumda kişilerin, kuruluşların, dünya görüşü bütünü içinde ekonomik, sosyal çıkarlarını kendine göre hangi ekonomik düzenlemeler, hangi sosyal görüşler, hangi kültürel uğraşlarla kendi çıkarlarına uygunluğunun belirlenmesi doğrultusundaki düşünce sistemine ideoloji diyoruz.

BİN. YARGIÇ – Siz ne yapıyorsunuz?

BAŞTÜRK – Biz de işçi sınıfının ekonomik, sosyal ve kültürel çıkarlarının hangi düşünce sisteminde olduğunu, bunların uygulanmasını içeren görüşlerin bütünlüğünü kapsayan Anayasamızı rehber edinerek yaşama geçirilmesi doğrultusunda çalışmalar yapıyoruz.

BİN. YARGIÇ – Burjuva ideolojisine engel olmak, siyasal bilinci yerleştirmek, bunlardan başka ideolojik mücadele var mı?

BAŞTÜRK – Bizim ideolojik mücadele ile yaptığımız, egemen sınıfların mevcut anayasanın Türkiye'nin bünyesine uygun olmadığı görüşlerine karşı uygar bir anayasa olduğunu, Türkiye çıkarlarına uygun düştüğünü anlatmaktan ibarettir.

BİN. YARGIÇ – Siyasal alandaki biçimi ne?

BAŞTÜRK – Türkiye'de siyasal ideoloji tek olsaydı tek parti olurdu.

BİN. YARGIÇ – Hayır onu demiyorum ben. Sizin "Eğitim Notları"ndaki tanımdan söz ediyorum: "Siyasal mücadele biçimi"nin ne olduğunu anlat.

BAŞTÜRK – İdeolojik mücadelenin siyasal partilerce yapılacak biçimi vardır. Bunun yürütülmesi siyasi partilere ait bir görevdir. Siyasi ideoloji tek olsa, bir tek parti olurdu. Siyasal partilere ait ideoloji konusunda DİSK Genel Başkanı olarak benim bir

çerçeve koymam mümkün değildir. İdeoloji denen şey tek olsa, birçok partinin kurulmasına gerek olmazdı.

BİN. YARGIÇ – "Burjuva ideolojisinin işçi sınıfı içinde yayılmasına engel olan sosyalist ideolojinin bilincine varmak" kavramı üzerinde duralım. Böyle bir tanımla neyi amaçladınız?

BAŞTÜRK – İşçi sınıfının sosyal, kültürel, ekonomik çıkarlarının sosyalist bir düzende yani çoğulcu, katılımcı demokrasi içinde siyasal iktidar olacak sosyalizmi parti aracılığıyla kurulacak bir düzenin işçi sınıfı ve emekçilerin yararına olacağının DİSK eğitimlerinde de belli program içinde ve olanaklar ölçüsünde anlatılması çok doğal bir işlevdir. Yapılan da budur. Siyasi yönü anlattığım biçimi ile var. Onun da ötesinde DİSK işçi sınıfı ve emekçi halkın yararına gördüğü siyasi partilere, işçilerin ve emekçilerin oy vermesi için kamuoyu önünde çağrı yapmış, organlarında kararlar almıştır.

BİN. YARGIÇ – Politik mücadele değil mi bu işte?

BAŞTÜRK – Evet politik mücadeledir ve yasaldır.

SORGULAMANIN 14. GÜNÜ : BAŞTÜRK "İşçi Sınıfı Bilimi Marks'tan kaynaklanmıştır" dedi.

BİN. YARGIÇ – "Burjuvazi ve proleterya çıkarlarının uzlaşmazlığı ile sendikalar işveren ve işçiler arasındaki uzlaşmayı sağlayan örgütlerdir" tanımları arasında bir çelişki var. Verdiği bu tanımlar birbiriyle çelişiyor. Bu çelişkiye bir açıklık getir. Ayrıca üretim araçları özel girişimcilerin elinde olduğu sürece artı-değer kaldırılıp kaldırılamayacağı konusunu açıklığa kavuştur.

BAŞTÜRK – Bu sorunun içerdiği suçlamayı esas alacak ne eğitimsel, ne de örgütsel bir çalışmamız yok. Ancak işçiyle işveren arasında üretim ilişkilerinden kaynaklanan uyuşmazlık ülkemizde de, dünyada da vardır. Bu uyuşmazlığın giderilmesi, tarafların artı-değerden hakları ölçüsünde pay alabilmeleri için yasalar işçilerin sendikalarda örgütlenmelerini, böylece haklarını elde edebilmelerini öngörmüştür. DİSK ve bağlı kuruluşları da bu düzenin bir parçası olarak örgütlenmişler, görev yapmaya çalışmışlardır. DİSK'in sermaye sınıfının elinden üretim araçlarının alınması, özel mülkiyete son verilmesi gibi bir savı ve çalışması yoktur. Bu iddiaları reddediyorum.

BİN. YARGIÇ – Bu soruyu "Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığı Temel İlkeleri" adlı kitaptan yönelttim. Bu kitabın bir paragrafından...

BAŞTÜRK – Söz konusu paragrafta sarı sendikacılıkla sınıf sendikacılığı arasındaki görüş ayrımının ne olduğu açıklanmaktadır. Her uyuşmazlık elbette yapılacak görüşmelerle çözüme bağlanacaktır. Ancak ilkeleri olmayan sarı sendikacılığın tarafımızdan eleştirilmesi suç değildir.

BİN. YARGIÇ – (Önceki sorusunu yineleyerek) Özel mülkiyetin elinden üretim araçları alınmadan artı-değer kalkar mı kalkmaz mı?

BAŞTÜRK – DİSK'in özel mülkiyetin bütünüyle kalkması diye bir istemi ve görüşü yoktur.

BİN. YARGIÇ – Sen 14 Şubat 1978 tarihinde Yönetim Kurulu'nu açarken yaptığın konuşmada "işçi sınıfı biliminin Marksizm olduğunu" söylemişsin. Buradaki paragrafta bu görülüyor. Bu yaptığın konuşmayı bu çerçeve içinde açıkla...

BAŞTÜRK – Batı Avrupa işçi sendikalarının 150-200 yıllık deneyimlerinden oluşan işçi sınıfı bilimi, her bilim adamının kabul ettiği gibi Marks'tan da esinlenmiştir. "İşçi sınıfı bilimi Marksizm"dirden kasıt ekonomik planda bundan esinlenildiğinin vurgulanmasıdır. Yapılan eğitsel çalışmalarda siyasal bilincin sınıf bilinci ile birlikte gelişmesi kadar doğal olan bir şey yoktur. Zira sınıf bilinci gelişip kendi ekonomik, siyasal, kültürel çalışmalarının hangi siyasal tercihlerde olacağının bilincine varmasını beraberinde getirir. Türk-İş ile aramızdaki ayrıcalıkların başta gelen nedeni, Türk-İş'in yıllardan beri etliye sütlüye karışmayan partiler üstü politika adı altında yürüttüğü işçi sınıfının çakırları ile bağdaşmayan bir görüşün sahibi olmasıdır. O nedenle Türk-İş ile aramızda kesin farklılıklar vardır. DİSK'in işçi sınıfı ve emekçi halkımız yararına gördüğü ve siyasal iktidarlarca ortaya konan ekonomik ve sosyal görüşler karşısında tavrını açıkça belirlemesi ve anayasal doğrultuda köklü dönüşümleri öngören biçimi ile hayata geçirilmesindeki kararlı tavrı da buna eklenebilir. Sınıf sendikacılığımızın bir amacı da ekonomik, soysal ve kültürel alanda olduğu kadar ülke yararına ya da zararına olan siyasi iktidarların kararlarının eleştirilmesi ya da desteklenmesidir.

BİN. YARGIÇ – Bu köklü değişimlerin ya da DİSK'in öngördüğü köklü değişimlerin temelinde ve kapsamında Marksizm var mı? Marksist ideolojinin eğitim çalışmalarında yer almasının nedeni ne?

BAŞTÜRK – Anayasa'da öngörülen köklü dönüşümlerden ve Anayasa'nın ekonomik, sosyal, kültürel hedeflerinin siyasi iktidarlarca tastamam uygulanması dışında DİSK'in öngördüğü bir başka köklü dönüşümler düşünülemez. Ve de DİSK'e böylesi bir suçlama getirilemez. Elbette işçi sınıfının eğitsel çalışmalarında tanımını yaptığımız işçi sınıfı bilimi doğrultusunda, olanaklar ölçüsünde, 150-200 yıllık Batı Avrupa sendika hareketine, ekonomik, sosyal, kültürel ve de siyasi çalışmalara yer verilmiştir. Ne ki bu derslerde, Türkiye gerçekleri, sendikal kuruluşların ekonomik, demokratik mücadeledeki yerleri kesinlikle aşılmamıştır. Sendikalara siyasi parti işlevi yüklenmesinin mümkün olamayacağı ve bu düşüncede olan Anarko-sendikalizm'in ve bir takım siyasi eğilimlerin zararlı çalışmaları anlatılmıştır. Soru içindeki öteki iddiaları kabul etmiyorum.

"4 HAZİRAN tarihli Cumhuriyet gazetesinde bizi ilgilendiren bir iki önemli olay daha var. Biri Niyazi Ağırnaslı'nın halkevleri davasıyla ilgili verdiği ifadesindeki çok kişiyi şaşkına çeviren yüreklilik. Yalnızca yüreklilik değil ama yaşadığımız olaylara koyduğu teşhisin doğruluğundaki temelli gerçek. Sayın Ağırnaslı'nın bu ifadesini olduğu gibi Günce'me alıyorum ayrı bir bölüm içinde. Ankara dönüşü mağazada okuduğunda bunun hemen basına iletilmesi gerektiğini düşünmüştüm. Sonra birkaç sayı yaparak, birini İlhan Selçuk'a attırdı Ağırnaslı.

Öteki önemli olansa ECEVİT'in salıverilmesi. Ecevit'in salıverilmesinin bir önemi yok. Önemli olan Sıkıyönetim Mahkemesi karşısında verdiği ifadeler. Bu ifadeler sayın Ağırnaslı'nın Halkevleri davasıyla ilgili verdiği açıklamayla karşılaştırıldığında ortaya apaçık şu çıkmaktadır: Sosyal demokrat liderin kendini kurtarabilmek için türlü oyunlara girmesi, bir türlü yüreklice doğruyu söyleyemeyişi, gerçeğin yanından kıvırtması, artık onların Türkiye için gerçekten söyleyebilecekleri hiçbir şeyleri kalmadığını, söylenebilecek en şaşmaz doğruların yalnız ve yalnız gerçek sol kampta yoğunlaştığını göstermektedir. Bir gün bu günceyi okuyan kişi kapatılmış bir en büyük siyasi partinin lideri ile sol bir bireyin Sıkıyönetim Mahkemeleri karşısında verdikleri bu ifadeleri merak edip karşılıklı okuduğunda yukarıdaki saptamamın ne kadar doğru olduğunu görecektir."

ANKARA SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI

2 NO'LU AS. MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

DOSYA NO : 982/88

NİYAZİ AĞIRNASLI'NIN HALKEVLERİ SORGULAMASINA BEYANLARI:

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı As. Savcılığının Halkevleri aleyhine açtığı ve muhterem Mahkemenizde görülen davada bir dönem Halkevleri G. Yönetim Kurulu Başkanlığı yapmam nedeniyle 1630 sayılı yasanın 35/1-B maddesi uyarınca cezalandırılmam istenmektedir. DP iktidarının egemenlik kuramadığı ve yörüngesine alamadığı için kapattığı Halkevlerinin 27 Mayıs hareketinden sonra yeniden açıldığı ve Atatürk'ün kurduğu bu yaygın eğitim ve kültür ocağının işlerliğine kavuştuğu muhterem Mahkemelerinin de malumlarıdır.

1950-60 Dönemini bilenler bugün, arifesini acı ve hüzünle yaşadığımız 27 Mayıs hareketini yüreklerinde saygıyla anımsarlar. Ben, gittikçe ağırlaşan o baskı dönemini yaşayanlardan biriyim. Kendileri gibi düşünmeyenlere yaşama hakkı tanımak istemeyen, yurttaşa son sığınak yeri olan bağımsız yargıyı da çok gören, seçtiği Milletvekiline kızdığı vilayeti kaza yapan, parti liderlerinin dokunulmazlığını, çoğunluğuna dayanarak kaldırıp zindana attıran bir zulüm yönetimine 27 Mayıs şafağında Ulus adına dur denilmiş ve kan dökülmesi önlenmişti. Ben bu kansız devrimi gerçekleştiren kadroya, onun onurlu üyesi ve Halkevlerinin değerli Genel Başkanına

saygı ve sevgimi belirtme fırsatını bugün bu dava nedeni ile bulmuş oldum. Çoğunun, önlerinde selam durduğu dönemde karakterimin elverişli olmaması nedeniyle ifade etmediğim, edemediğim bu sevgi ve saygıyı 27 Mayıs'ın bu hüzünlü arife gününde mahkemeniz ve kamu vicdanı önünde arz ediyorum.

Halkevleri de Atatürk'ün kurduğu kimi diğer kurumlar gibi gerici güçlerin her zaman saldırısına uğramıştır. 12 Eylül öncesi yıllarda bu saldırıların boy hedeflerinden biri oldu Halkevleri. Birçok binalarımız yakılıp yıkıldı, Genel Merkez binamız birkaç kez bombalandı ve sonuçda oturulamaz hale getirildi. Halkevlerinin birçok üyesi ve yöneticisi öldürüldü. Bunlardan sadece bir tanesi, Trabzon avukatlarından Temel AYDINOĞLU'nu zikretmekle yetineceğim. Bir çok üyelerimiz yaralandı ve sakat kaldı. Bütün bu cinayet ve saldırıların suçluları yakalanmadı. Bizler, bugün sanık sıfatıyla huzurunuza çıkarılan Halkevliler, tarih huzurunda davacı durumundayız. Sadece Halkevlerine ve üyelerimize karşı girişilen cinayetlerden ve kaba kuvvet saldırılarından ötürü değil, aralarında hakimlerin, savcıların, avukatların, doktor ve mühendislerin, üniversite görevlisi bilim adamlarının, gazetecilerin, işçilerin ve gençlerin ölümünden de davacıyız. Koşullandırılıp ellerine silah verilmiş zavallı akılsızlardan çok ülkeyi bu ortama sürükleyenlerden, sonra da karanlığa gizlenen güçlerden davacıyız. Cinayetlere zulme, teröre ve her türlü kaba kuvvete karşı olan tüm Türkiye halkının "YURTTA BARIŞ-EVRENDE BARIŞ" ilkelerine içtenlikle sarılanların ortak davasıdır bu büyük tarihsel dava. Tam bir tarafsızlıkla ve titizlikle suçların kökenine inilmedikçe, bunun için de TAM BAĞIMSIZLIKÇI-ANTİEMPERYALİST kadrolar işe egemen olmadıkça, olamadıkça ülkede Milli Birlik ve Beraberliğin sağlanabileceğine inanmıyorum.

Bu, göstermecilik Atatürkçülükle değil, gerçek devrimcilikle sağlanabilir. Halkevleri Atatürk'ün "BİZİ YUTMAK İSTEYEN EMPERYALİZME VE BİZİ YOK ETMEYE ÇALIŞAN KAPİTALİZME KARŞI VE YERYÜZÜNDE EZİLEN ÜLKELERİN YANINDA OLMA VE EMEĞİ EN YÜCE DEĞER SAYMA" ilkelerinin şaşmaz savunucuları ve bekçileridir inancındayız. Halkevleri bu ilkeleri benimseyen tüm yurtseverliğin ocağı olmak gerekir. Bu ilkelerden ödün vermemek koşuluyla, değişik görüş ve düşüncede herkese Halkevlerinin kapısı açıktır. Oraya girerken herkes değişik düşüncesini kendi dağarcığında saklar ve sadece Atatürk ilkeleri doğrultusunda eğitime ve halka yönelik eğitsel çabalara gücü ölçüsünde katkıda bulunur.

Genel yönetim kurulu üyeliğim ve çok uzun olmayan yönetim kurul başkanlığım süresince ben bu temel ilkeler dışına çıkıldığına tanık olmadım. Türkiye'miz, emperyalist odakların denetiminde bir cinayetler arenası haline sürüklenmeseydi, cinayet ve kaba kuvvet saldırıları doğdukları yerde boğulsa, tarafsız, güçlü ve kararlı bir yönetim olayları bastırsa, bunda içtenlikli olsa, kuşkusuz 12 Eylül'e de gerek olmazdı ve Halkevleri de can derdine düşmez, eğitsel ve kültürle çalışmalarını

rahatlıkla sürdürür, iktidarları hukukun üstünlüğü ve egemenliği doğrultusunda uyarma çabalarına da gerek duymazdı.

Kapatılmasından önceki son toplantısında Halkevleri Genel Yönetim Kurulu'nun Atatürk'ün 100. doğum yılı şenlik ve kutlamalarını yurt çapında ve en etkin biçimde yapılması kararını almış olduğunu fakat kapatılmasıyla hiçbir çalışma olanağının bırakılmadığını acıyla anıyoruz. Aylarca Halkevleri matbaasının kapalı tutulmasından, makinelerinin çürümeye ve işçilerin aileleriyle birlikte açlığa terk edilmelerinden ülkenin yarar gördüğünü kimse iddia edemez. İcra organında bulunmadığım, sadece yönlendirici karar organında çalıştığım ve bir süre de bu organın G.Y.K. nun başkanlığını yaptığım halde elbette ortak acıdan ben de payımı aldım.

İddianâmenin benimle ilgili bölümünde Muammer Aksoy'dan sonra G.Y.K başkanı olduğum ifade ediliyor. Fazla bir önemi olmayan küçük bir yanlışlık olmuş sanıyorum. Olağanüstü kurultaya kadar süren dokuz aylık dönemde G.Y.K. başkanı olduğum doğrudur. Ancak yukarıda da belirttiğim gibi üyesi veya başkanı olduğum dönemlerde G.Y.K.'da 1630 sayılı yasaya aykırı bir karar alınmamıştır. Genel Başkanın ya da İcra Kurulunun herhangi bir yasaya aykırı raporları da genel kurula veya kurultaya sunulmamıştır. Müzakerelerde, raporlarda hukukun üstünlüğü ve bir Hukuk Devleti durumunun sağlanması doğrultusunda dilekler, temenniler ve uyarılar süregelmiştir. Yaşanmaz hale getirilen bir ülkede her yurtsever insanın ilk görevi de kuşkusuz toplumun meşruiyet sınırları içinde birliğini ve bütünlüğünü sağlamaktır.

Kurultaylarda delegeler kendi adaylıklarını bazıları da arkadaşlarını önerirler. Nitekim ben de meslektaşlarım İbrahim Tezan'la Mehdi Bektaş'ı G.Y.K. üyeliği için aday göstermiştim. Son olağanüstü Kurultayda da sayın Yıldız'ın adaylığını koymadığı söylenince benim adım siyah tahtaya yazılınca söz alıp kürsüye çıktığımda ve Ahmet Yıldız'ın yeri doldurulamaz bir genel başkan olduğunu söyleyerek adaylığını teklif ettiğimi ve kendi adımı sildirdiğimi, seçildikten sonra da sayın Ahmet Yıldız'ın görevi üstlendiğini hatırlıyorum. Bu dönemin ilk G.Y.K. toplantısına İstanbul'da olduğum için katılmadım. Yokluğumda beni yeniden G.Y.K. Başkanlığına seçmişler. İddianâmede bu dönemde bir faaliyet gösterilmediği ifade edildiğine göre bu dönem üzerinde benim de sözüm olmayacaktır.

Kurultaydan sonra yapılan ilk Genel Yönetim Kurulu toplantısında Genel Sekreter ve saymanla yardımcıları seçilir ve yürütme organı böylece oluşturulur. Böyle temsilcileri de tüzük ve program doğrultusunda icranın, yürütmenin gözü, kulağı durumundadır. Üçer aylık çalışma dönemleri sonunda Genel Sekreterle yardımcıları, Saymanla yardımcıları ve Bölge temsilcileri o döneme ait çalışmalarını G.Y.K.'na yazılı ve sözlü olarak açıklar. G.Y.K. toplantılarının açılışında Halkevlerinin Genel durumu üzerinde konuşma yapmak üzere ilk söz Genel Başkana verilir. Bütün açıklamalardan sonra da G.Y.K. üyeleri söz alarak kendi görüşlerini açıklarlar. Yanıt vermeyi gerektiren konularda ilgili Yürütme Kurulu üyesi söz alır ve böylelikle

G.Y.K.'nun denetimi ve kararları da belirmiş olur. Bütün bu formel işlevler sırasında, yukarıda arz ettiğim gibi yasalara ve öncelikle de 1630 sayılı yasa hükümlerine aykırı bir davranışa veya karara tanık olmadım.

Atatürk'ün TAM BAĞIMSIZLIK-ANTİ EMPERYALİZM-SÖMÜRÜLEN TEK ÜLKE KALMAYINCAYA KADAR MAZLUM ÜLKELER YANINDA YER ALMA-EMEĞİ EN YÜCE DEĞER SAYMA-BİLİMİ UYARICI MÜRŞİD SAYMA ilkelerinin dışına çıkan bir rapora yukarıda da belirttiğim gibi ne tanık oldum ve ne de böyle bir belgeye imza koydum.

Türkiye'de Yargıçlar bulunduğu inancımı da koruduğumu saygıyla arz ederim.

NİYAZİ AĞIRNASLI

26.V.1982

15 HAZİRAN 1982: DİSK GENEL BAŞKANININ 14. GÜNKÜ SORGULAMASI:

BİN. YARGIÇ – Devlet tarafından verilen eğitimin sermaye sınıfına verilen eğitim olduğu gerekçesiyle DİSK'in işçi sınıfı bilimi doğrultusunda sınıf çatışmasına dayalı devletin birliğini, hakimiyetini zedeleyici bir eğitim politikası değerlendirmesi yapılan savcılık suçlamasına karşı söyleyeceğin ya da yapacağın bir açıklama var mı?

BAŞTÜRK - İşçi sınıfı ekonomik, sosyal, kültürel çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için Anayasamız ve yasalara dayanarak sendikalarla örgütlenmiştir. Sendikalar yasası işçilerin sendikalarca eğitilmesini yasal görev olarak zorunlu görmüştür. Yapılan eğitim çalışmalarında Anayasa'nın benimsediği ilkelerden ayrılınılmamış, Türk toplumunun çıkarları ile ülkesinin bütünlüğü ve birliği çalışmaları yapılmış, işçi sınıfının ekonomik, sosyal ve kültürel çıkarlarının geliştirilmesi amacı dışında yabancı kaynaklı düşüncelere yer verilmemiştir. İşçi sınıfı biliminin Batı Avrupa sendika hareketinin 150-200 yıllık deneyimleri, kazanımları sendikal alandaki birikim olduğunu daha önce söylemiştim. Bu deneyimlerden yararlanmak yabancı ideolojilere yer vermek anlamına gelmez. Biz ayrıca Anayasa'daki eğitim hakkının eşitlik olarak gerçekleştirilmesinden yanayız. Ancak siyasi iktidarların kendi siyasi doğrultularında kullanmaya kalkışmaları durumunda -ki MC dönemlerinde böyle olmuştur- biz bu uygulamalara karşı çıkarız. Siyasi iktidar uygulamalarına karşı çıkmak devlete karşı çıkmak değildir. İkisi ayrı ayrı şeylerdir. Ahlâk kitabında ("MC döneminde okullarda ders kitaplarında öğretiliyordu") açıkça işçinin şerefi ile bir doktorun şerefi aynı olamaz deniyordu. Bunun karşısında susacak mıydık?

BİN. YARGIÇ – "Burada" devleti diyorsunuz ama...

BAŞTÜRK – Devlet işçi ayrı, doktor ayrı demez. Diyen siyasi iktidardır.

BİN. YARGIÇ – Ama eğitim çalışması devletin programıdır.

BAŞTÜRK – Devletin eğitim programını yürüten siyasi iktidarlar değil mi? Biz siyasal iktidarların yürüttüğü eğitim programını eleştirdik.

BİN. YARGIÇ – Devletin eğitim politikasında egemen sınıf diye bir ayırım var mı peki? İşçilere ayrı bir eğitim lâzım diyor mu?

BAŞTÜRK – Biz işçi sınıfına yasaların görev verdiği eğitimi yapıyorduk. Bunun dışında bir iddia varsa reddediyorum.

BİN. YARGIÇ – DİSK'in eğitimlerinde kapitalist düzen yerine sosyalist düzenin kurulmasının amaçlandığı, bunun Anayasal düzenin ortaya koyduğu liberal ve demokratik sistem ile nasıl bağdaştırıldığını, Anayasal kurumlar yok edilmedikçe DİSK eğitimlerinin amaçlarına nasıl ulaşabileceğinin açıklamasını yap.

BAŞTÜRK – Anayasamız liberal-demokratik bir sistem tanımı getirmemiştir. Bildiğim kadarı ile Anayasamız sosyal devlet ilkesini getirmiştir. Uygulanacak ekonomik düzeni siyasal iktidar olacak partilere bırakmıştır. DİSK Anayasa'nın tastamam uygulanması dışında ne eğitimde ne de örgüt çalışmalarında bir çalışma göstermemiştir. Bu nedenle sorudaki iddiaları reddediyorum.

BİN. YARGIÇ – Anayasamız Marksizm'e açık mı?

BAŞTÜRK – Anayasamız Marksizm, kapitalizm, sosyalizm gibi dünya görüşlerine ne kapalı ne açık olduğu konusunda bir görüş belirlememiştir. Ancak Anayasa Mahkemesi kararları ile ihtilalci sosyalizme, yani Marksist-Leninist düşünceye, diktaya cevap vermediği, kapalı olduğu sonucuna varmıştır.

BİN. YARGIÇ – DİSK'in 141 ve 142. maddelerin kaldırılmasındaki üstelemesini Marksist ilkelerle ilişkin olarak açıkla. İşçi sınıfı bilimi Marksizm mi?

BAŞTÜRK – İşçi sınıfı bilimi bütün bilimlerden olduğu gibi Marks'tan da, Ricardo'dan da, Adam Smith'ten de esinlenmiştir. İşçi sınıfı bilimine doğrudan Marksizm denilemez. İşçi sınıfı bilimi Avrupa sendika hareketinin 150-200 yıllık deneyimlerinden yararlanan sosyal, siyaset ve bilim adamlarından esinlenerek ortaya çıkan sonuçlardır.

BİN. YARGIÇ – Ama sen Marksizm demişsin. İşte burada... "İşçi sınıfının bilimi Marksizm'dir." demişsin.

BAŞTÜRK – İşçi sınıfının biliminin Marks'tan etkilendiğini vurgulamışım. 141 ve 142. maddelere gelince... bu konudaki görüşlerimi sorgulamada birkaç kez açıkladım. Ekleyecek yeni bir şey yok.

BİN. YARGIÇ – Devlet organlarının yetkilerini, iktidarlarını tayin eden Anayasa olduğuna göre ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlük arz eden Türkiye Devleti'ni kapitalist sınıfın siyasal örgütlenme biçimi olarak millet bütünlüğünde mütealâ edilmesi Anayasa gereği olan işçi sınıfına empoze edilmesindeki stratejinin amacı ne?

BAŞTÜRK – Sorunun kaynağını öğrenmek istiyorum.

BİN. YARGIÇ – İddianâmenin geneli...

BAŞTÜRK – Sorudan ben hiçbir şey anlamadım...

BİN. YARGIÇ – (Aynı soruyu bir kez daha elindeki kağıttan okur)

BAŞTÜRK – Yine anlamadım. Anlamadığım bir soruyu nasıl karşılayacağım. Biz hiçbir açıklamamızda, hiçbir metnimizde devleti kapitalist sınıfın siyasi örgütlenme biçimi olarak almadık. DİSK anayasayı bütünüyle savunurken ona gerçekten sahip çıkarken, buna ters bir görüşümüz varmış gibi bir soruyu anlamadım.

BİN. YARGIÇ – İddianâmenin bütününde var bu soru.

BAŞTÜRK – Var ise bütünü ile reddediyorum. Anayasa sınıflararası bir ayrıcalık getirmemiştir. Tersine Devletin ülkesi ve milleti ile bütünlüğünü belirlemiştir. DİSK'de bu görüşü kurulduğu günden beri savunagelmiştir.

BİN. YARGIÇ – ("Besbelli elinde daha önce kendisine hazırlanıp verilmiş olan soruyu okuyarak") Komünizmi amaçlayan ve sosyalist devrimin (ihtilâlin) tahakkuku için işçi sınıfının devrimci bir vasfa erişmesi ve bilinçlenmesi lüzumunu kabul eden DİSK'in Lenin'in (Devrimci teori olmadan, devrimci eylem olmaz) prensibinden hareketle işçilere bilimsel sosyalizm diye adlandırılan Marksist-Leninist dünya görüşünü bütün yönleri ile öğretmek, savaşkan birer DİSK militanı olarak yetişmeleri için yoğun eğitim faaliyetlerine giriştiği iddiasını açıkla. Diyeceğin bir şey varsa söyle.

BAŞTÜRK – Bir kez daha vurgulamakta yarar görüyorum: DİSK kurulduğundan beri Anayasa'nın özü dışında hiçbir amaç gütmemiştir. Bütün çalışmalarımız Anayasa'nın tastamam uygulanması doğrultusunda sürmüştür. İhtilâl için çalışan bir örgütün bütün kararlarını ve eylemlerini kamuoyu önünde ve açıklıkla yaptığı görülmüş müdür? 12 Eylül sonrası, DİSK ve bağlı örgütlerin şubelerine varıncaya dek defaatle aramaya tabi tutulmuş, bir çakı bile bulunmamıştır. İddia makamı böylesi bir iddiayı ortaya koyarken bunun delilini ortaya koymaya mecburdur. DİSK'in ihtilâle yönelik hangi eylemi olmuştur ki iddia getiriliyor.

Gelelim "Devrimci teori olmadan devrimci eylem olmaz" ilkesine: İşçi sınıfına DİSK'in devrimden, devrimcilikten ne anladığını eğitimlerde anlatmak, yani DİSK'in devrimcilik anlayışı, Anayasa'nın tastamam uygulanması olduğuna göre, bunu teorik planda işçiye anlatmaktan daha doğal bir şey var mıdır? İşçinin böylesine teorik bir bilgi almadan, Anayasa'nın ekonomik, sosyal ve kültürel hedeflerini bilmesi mümkün müdür? İddia makamının kıyas, telkin ve zorlamalarla DİSK'e yüklemek istediği bu

suçlamayı reddediyorum. İhtilâlciliği de, komünizmi de, DİSK'te aramaya kimsenin hakkı yoktur.

("Bu sorgulamanın yapıldığı gün Erzincan 3. Ordu Askeri Sıkıyönetim Mahkemesinde bir başka duruşma gerçekleştiriliyordu. FATSA DEV-YOL DAVASINDA TAM TAMINA 259 KİŞİNİN İDAMI İSTENDİ. Milliyet gazetesinin yazarlarından Mümtaz Soysal'la Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı Mahmut Talî Öngören'de yargılananlar arasında. İdamı istenenlerin dışında kalan 416 kişiye 1-15 yıl, 10 sanığa da 1-5 yıl arası tutukluluk isteniyor. Suçlamada 90 öldürme, 36 yaralama, 22 gasp ve çeşitli öteki suçlardan söz ediliyor. Dava ile ilgili olarak güvenlik kuvvetlerinin yaptığı operasyonlarda 12 kişinin öldürülmesi nedeniyle dosyaları düşüyor. Öteki 3 militan aranıyor. Fatsa Dev-Yol örgütünü tüm özenle gözden hiçbir şey kaçırmamacasına gözetmeli. Ama gazeteler işte bu kadarcık bilgiler veriyor. İdamları istenen 259 kişinin de adlarını yazmıyorlar.")

("Aynı davadan CHP milletvekilleri Temel ATEŞ ve Ertuğrul GÜNAY tutuklu bulunuyorlar.")

6 HAZİRAN 1982 : BAŞTÜRK SORGULAMASININ 15. GÜNÜNDE

BİN. YARGIÇ – 17 Şubat 1978 tarihli DİSK ajandasında yayınlanan bir konuşmanda "işçi sınıfının tarihsel görevi düzenin değiştirilmesidir" demişsin. Burada böyle diyorsun. Ee, bir taraftan da düzeni kuran Anayasa'nın tastamam uygulanmasını istiyorsun? Bu ikisi arasındaki çelişkiyi açıklayabilecek misin?

BAŞTÜRK – Daha önceki sorgulamamda bu soruyu yanıtladım. Kabul edilir ya da edilmez. DİSK anayasanın tastamam uygulanmasıyla sorunların çözümleneceğine inanıyor.

BİN. YARGIÇ – (Öfkeyle üsteleyerek) Niye söyledin? İşçiye tarihsel görevini yap dedin?

BAŞTÜRK – Adı geçen konuşma 1978 yılında yapılmıştır. Bir suç unsuru olsaydı yetkililer o zaman kovuşturma açarlardı hakkımda. Konuşmamda soruda amaçlanan anlama gelecek taraf yoktur. Soru içindeki iddiayı reddediyorum.

BİN. YARGIÇ – Soruyu ben kendim çıkarmıyorum. Senin yaptığın konuşmandan, kendi ajandanızdan alarak yöneltiyorum soruyu... Bu çelişkiyi açıklayabilecek misin? "İşçinin tarihsel görevi düzeni değiştirmektir" dedin mi, demedin mi?

BAŞTÜRK – Bunda suç yok... Suç olacak hiçbir şey yok...

BİN. YARGIÇ – Bu cevap değil. İşçi sınıfı dünyayı nasıl değiştirecek?

BAŞTÜRK – Aynı soru daha önce sorulduğunda açıklamıştım. Ekleyecek bir şeyim yok. Konuşmamda suç olmadığı içindir ki, herhangi bir kovuşturmaya uğramamıştır.

BİN. YARGIÇ – İşçi sınıfının yeni bir dünya yaratmadaki tarihsel görevi nedir peki? Bu görev hangi kuruluşundur?

BAŞTÜRK – Tarihsel görev sömürüsüz, baskısız, uygarlığın tüm nimetlerinden herkesin yararlanabildiği bir dünya özleminin açıklanması biçimidir.

BİN. YARGIÇ – Bu görev kime düşüyor? Kimin bu görev?

BAŞTÜRK – Bu bir özlemdir. Görev herkese düşmektedir. İnsancıl duygular taşıyan herkese düşmektedir bu görev.

BİN. YARGIÇ – Sen herkese karışamazsın.

BAŞTÜRK – Herkesin özlemi değil mi? Herkesin istediği bir şeydir bu.

BİN. YARGIÇ – (Elindeki kağıttan okuyarak) "İşyerleri duvarlarının dışında bir bütün olarak işçi sınıfının karşı karşıya olduğu kapitalist sınıfının üretim araçlarına sahip olmasına dayanan sömürü ve mülkiyet düzenini üstlenen kapitalist sınıfın siyasal örgütlenme biçimi olan devletin baskısının da eklendiği bu sömürüyü azaltmak ve öbür yandan sömürüyü ve baskıyı kaldırmak için işçi sınıfının elindeki çeşitli araç ve yollardan birinin de grevlerin olduğu belirtilip bunların sınıf mücadelesinin tabancası olan işyeri grevi, tüfeği olan işkolu grevi, ağır top olan genel grevin işçilerin zihinlerine yerleştirilmesi gibi kanun dışı ve devletin en yüksek bir birlik olarak korunmasına ilişkin düzenlemeleri ortadan kaldırıcı gaye, suçun uygulamada unsurlarından birini tekil eden siyasal nitelikli grevlerin araç araç olarak kullanılmasının ekonomik mücadele ile irtibatı"nı anlat.

BAŞTÜRK – Bu sorunun nereden kaynaklandığını öğrenmek istiyorum.

BİN. YARGIÇ – Genelden alındı.

BAŞTÜRK - İddianâmenin neresinden alındığını görmek istiyorum.

BİN. YARGIÇ – İddianâmenin bütünlüğü içinde bulunabilir?

BAŞTÜRK – DİSK bir konfederasyondur. Grev kararı almaya ve uygulamaya yasalar tarafından yetkisi ve görevi olmayan bir üst-örgüt'tür. Ekonomik mücadelede grev kararı almak ve uygulamak yasalar gereği işkolu ve işyeri düzeyinde örgütlenmiş sendikalara ait bir görevdir. DİSK'in yönetiminde sorumluluğu taşıdığım dönemde, soruda iddia olunan siyasi nitelikte bir grev kararı alınmamıştır. Nc de böylesi bir uygulama olmuştur. İşçi sınıfının ekonomik mücadelesi ve günlük çıkarlarıyla ilgisi olmayan (faşizme ihtar eylemi) adı altında 20 Mart 1978 günü yapılan iki saatlik işi bırakma eyleminin kararı yürütme kurulunca alınmış ve uygulanmıştır. Davası da görülmüş ve sonuçlanmıştır. DİSK yöneticilerinin iddia içindeki nitelikte grevleri ve

siyasal amaçlı böylesi kararları yoktur. İddiayı reddediyorum. İki saatlik işi bırakma eyleminin işçi sınıfının ekonomik çıkarları ile ilgisi yoktur. Bu karar doğrudan insanların öldürülmesine ve yaşama hakkının ortadan kaldırılmasına, baskıya, anarşiye, teröre, faşist cinayetlere karşı uyarı niteliğinde olmak üzere ilgililerin dikkatini çekmek için alınmış bir karardır.

5 EYLÜL 1982

"KRAL OİDİPUS YAZARINI YARGILIYOR" adlı oyunumun yazımını işte bugün, yani 12 Eylül'ün 2. yılının bitimine bir hafta kala bitirdim. Yazımına 2 Şubat 1982'de başlamıştım.

7 ayı kapsayan bir yazım süresinin son üç ayı güncemle hiç ilgilenmedim. Gazeteler birikti. Yalnızca gazeteler değil kuşkusuz. Duygu birikimi, yargılama, değerlendirme birikimi de öyle yoğunlaştı. Güncemi ertelemekle doğru mu yaptım, yanlış mı bilmiyorum. Yani günceye değil de oyuna öncelik tanımakla?

Oyun için şimdiden bir şey söylemek istemiyorum. Yorgunum. Derin bir yorgunluğun tatlı bir soluklanması içindeyim ona karşı. Güncemle ona karşı -bir süre sonra- daha iyi belirleyebileceğim çok şeyi.

Oyun oynanır mı, basılır mı, tüm bunlardan çok beni yaşadığımız günlere karşı işlevini yerine getirip getiremeyeceği kaygısı tedirgin ediyor yalnızca. Bunda içten olduğuma kesinlikle inanıyorum. Nedeni de şu: yazdıkları hemen yayınlanamayan yazarlardanım ben; bir yazgı gibi kabullendim bunu. Bu yazgı yazarlığımın doğuşuyla, ortaya çıkmaya başlamasıyla birlikte var. O nedenle yayınlanması, oynanması onca çok ilgilendirmiyor beni. Tiyatro olarak ya da yazdığım romansa beni ilgilendiren: o türdeki işlevini gerçekten yerine getirip getirmediği oluyor. Yalnızca bunu araştırıp, bunu öğrenmek istiyorum.

O nedenle de çok kişiye yazdığımı okutuyorum. Her kesimdeki bu okuyucuların yargılamaları benim için son derece önemli, son derece etkin. Hiç kuşkusuz sonunda arap yine bildiğini okur.

Oyunu bitirdiğimin şu generallerin üçüncü yıldönümü arifesinde günceme işte yazabileceklerim bunlar. Onlar gerilerinde zorbalıklar, idamlar, özgürsüzlükler bırakırken, ben gerimde bir oyun bırakıyorum. İşte böylesine anlamlı bir yarış içindeyim onlarla. Delice... ama bir gün kesin bir hesaplaşmada kesişecek bir yarışmada.

Generallerin Zabıt Varakası'nın ikinci cildini de işte böyle kapıyorum, üçüncü yıllarında üçüncü cildi açmak üzere. Haydi yaşam güvenle kucakla beni. Beni ve yoksul halkımı.

Görünürdeki tüm karamsarlığın dibinde kıvançla parıldayan oluşum gitgide gün yüzüne çıka çıka üçüncü cilde bizi alıp götürsün istiyorum.

Daha çok bir sanatçının kendisi için tutmaya çalıştığı Günce niteliğindeki notlarım 13 Eylül 1980 günü Generaller Yönetimi'nin başlamasıyla birlikte hızla yön değiştirerek Generallerin Güncesini oluşturdu.

28 yıl öncesinin Zabıt Varakaları'nı okuyanlar sanırım önce şunu görecekleridir: Dün'e acımasızca ihanet edenler Bugün'e de ihanetlerini beceriyle sürdürmektedirler. Bunun ne anlama geldiğini Zabıt Varakaları'nın okuyucusu kavramakta güçlük çekmeyeceklerdir.

Latin Amerika burjuvazisi, politikacıları darbecilerinin kanlı suçlarını yargılama yeteneğini gösterirken, Türkiye'de Generaller'in yeni darbeler gerçekleştirebilecekleri korkusuyla tir tir titreyen kişiliksiz politikacılar yaşatılmış onca faşist darbeleri unutturabilmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Unutturmayı başaramazsa kendi Meclis sitelerinde darbeleri haklı gösteren gerekçeler için çırpınıyorlar.

Onların vurdumduymazlığında, korkunun kişisizleşmiş onursuzluklarında, bizim açlık grevlerinde ölen insanlarımız, darağaçlarında asılan fidan gençlerimiz, işkencelerde yaşamlarını yitiren yiğitlerimiz, tüm demokratik haklarımız ve insanlık onurumuz dimdik ayakta duruyor.

12 Eylül'ü tartışmak, hesap sormak halklarımızın nefs-i müdafaasıdır. 12 Eylül'ü meşrulaştırmak isteyenlere, ona teslim olmuşlara karşı direnmek gerçek demokrasinin ve insanlığın tümünün nefs-i müdafaasıdır.

Devrimci 78'liler Federasyonu'na kendilerinin olan 28 yıl öncesinin notlarını saygıyla sunuyorum. Direnişleri önünde saygıyla, coşkuyla eğiliyorum. Yetmezliklerimde beni bağışlamalarını diliyorum.

Orhan İyiler

78 Devrimci 78'liler Federasyonu